WWW.KIESELBACH.HU

80

KÉPALKCIÓ
2026

KIESELBACH

klasszikus

KIESELBACH

és kortárs

80

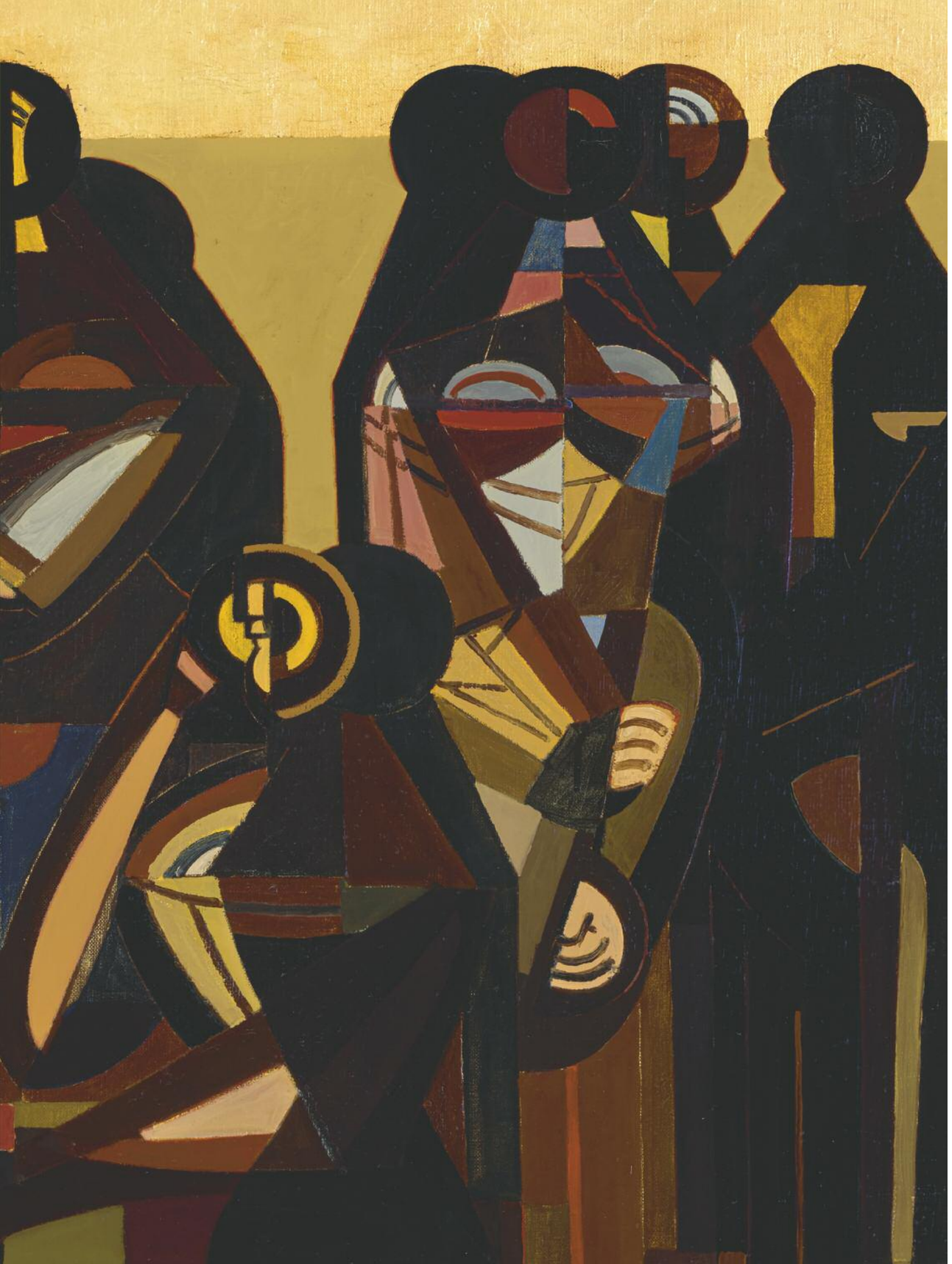

Művészek ABC sorrendben

Aba-Novák Vilmos 131,192
Aggházy Gyula 188
Bálint Endre 109
Balla Béla 84
Ballagó Imre 129
Barabás Zsófi 103
Barcsay Jenő 115
Basch Andor 12,270
Basilides Barna 194
Batthyány Gyula 54,222,240,262
Beck Judit 67
Bencze László 116
Benczúr Gyula 264
Berény Róbert 247
Béres Jenő 46
Berkes Antal 119,150,163
Berkes Antal 150,163
Bernát András 95
Blaski János 10
Boemm Ritta 133
Bojár Iván (Id.) 214
Boldizsár István 72
Bolgár József 31
Bor Pál 18
Bornemisza László 210,211
Bornemisza Tibor 232,246
Börtsök Samu 81
Corini Margit 8
Czene Béla 122,209
Czene Gábor 208
Czigány Dezső 45,244
Czimra Gyula 108,265
Czóbel Béla 64,124,145,243,254
Csáji Attila 216
Cserbik Rita 219
Csók István 253
Deák-Ébner Lajos 187
Dienes István 239
Duray Tibor 149
Duschanek János 1
Ecsődi Ákos 16
Egry József 238
Endresz Alice 273
Erdélyi Béla 39
Fábián Erzsébet 117
Farkasházy Miklós 7
Fehér László 106
Fényes Adolf 159,269
Fiedler Ferenc 218
Földi Péter 112
Frank Frigyes 233
Frey Krisztián 98
Fried Pál 230
Fried Tivadar (Theodore Fried) 196
Gábor Móric 263
Galambos Tamás 203,206,212
Gergely Imre 76
Glatz Oszkár 255,268
Gráber Margit 231
Gulácsy Lajos 195
Gwerk Edmund (Gwerk Ödön) 173
Gyarmathy Tihamér 114
Halvax Gyula 17
Harmos Károly 38
Hencze Tamás 101
Herman Lipót 50
Herrer Cézár 4
Herwerth József 213
Hincz Gyula 139
Hornyánszky Gyula 207
Horthy Béla 118
Hubay Cebrián Andor 130
Illés Árpád 120
Ismeretlen magyar festő 132
Ismeretlen nagybányai festő 248
Ismeretlen osztrák művész 258
Iványi Grünwald Béla 77,79
Jancsek Antal 252
Jaszusch Antal 42
Jeges Ernő 154
K. Spányi Béla 20
Kádár Béla 186,199
Karlovszky Bertalan 185
Károlyi Zsigmond 102
Kassák Lajos 110
Kazovszkij, El 217
Kende Jakab (Jacques) Samu 267
Kernstok Károly 23,190
Keserü Ilona 96,100
Klein Ferenc 60
Klie Zoltán 140
Kmetty János 191,236
Komáromi-Kacz Endre 68
Kontuly Béla 125
Korga György 204
Koszkol Jenő 55
Koszta József 19,57,158
Kosztolányi Kann Gyula 6,73
Krizsán János 82
Kukovetz Nana 183
Kunffy Lajos 61
Lakner László 220
Lehel Mária 250
Lotz Károly 171,172,221,257
Lovaghy Dénes 80
Mácsai István 2,32
Marczell György 166
Márffy Ödön 47,70,153,176,178,198
Markó András 260,271
Marko, Henry 229
Mátrai Vilmos 184
Mattis Teutsch János 141
Maurer Dóra 93
Medgyes László 13
Mednyánszky László 34,56,157,160,200, 228,256,277
Megyesi Schwartz Antal 62
Mengyán András 99
Mennyey Tina (Costanza Mennyey Capogrossi) 144
Mérő István 225
Mikola András 87
Molnár C. Pál 24,28,30,127,261,275
Monostori Moller Pál 22,162
Móricz Margit 138
Mousson Tivadar 41
Mulasics László 107
Mund Hugó 85
Munkácsy Mihály 128
Nádler István 94,97
Nagy István 161,245
Nagy Oszkár 92,189
Nagy Vilmos 69
Nemes Lampérth József 234
Neogrády László 35
Noon Azaki (Kováts Lajos) 202
Nyári István 205
Ősz Dénes 71
P. Kováts Ferenc 89
Paizs-Goebel Jenő 156,174,180
Páll Lajos 88
Pap Géza 48
Patkó Károly 51,170
Pekáry István 3,223
Perlmutter Izsák 5,36,242
Perlrott Csaba Vilmos 26,52
Poll Hugó 11
Pólya Iván 75
Pólya Tibor 135
Pór Bertalan 136
Prinner, Anton 33
Qi Baishi 142
Rainerné Istvánffy Gabriella 251
Rauscher György 226
Remsey Jenő György 165
Réth Alfréd 59
Rippl-Rónai József 181
Román György 111
Ruzicskay György 49
Scheiber Hugó 15,53,121,134,143,148, 164,177,235
Schéner Mihály 126
Scholz Erik 58,147
Schönberger Armand 137,182,272
Skuteczky Döme 40
Szablya-Frischauf Ferenc 175
Szabó Vladimir 224
Székely Bertalan 259
Szigeti Jenő 86
Szőnyi István 9,43,63,65,151,152,167,179,276
Szüle Péter 74
Szűr Szabó József 169
Tamás Ervin 168
Telepy Károly 227
Thorma János 78
Tibor Ernő 83,91
Tichy Gyula 27
Tihanyi Lajos 29,197
Tornyai János 237
Tóth Menyhért 104
Turmayer Sándor 149
Vajda Lajos 266
Váli Dezső 105,201
Vass Elemér 25
Vaszary János 14,37,44,155,193,249
Vaszkó Ödön 274
Vilhelm Károly 215
Vlasov, Aleksey 21
Vörös Géza 123,241
Záborszky Viola 113
Ziffer Sándor 90
Zórád Ernő 66

Az aukció anyagát összeállította:
Kieselbach Tamás művészettörténész
Kieselbach Ákos művészettörténész
Máthé Ferenc festménybecsüs
Szűcs András festménybecsüs
Vékony Balázs festménybecsüs
A katalógusban szereplő analógiákat Kieselbach Ákos és Varga Zsófia válogatta

A katalógust szerkesztette:
Kieselbach Ákos, Varga Zsófia
Háttérkutatások a katalógushoz: Rieder Gábor, Varga Zsófia
A katalógusban szereplő tanulmányok szerzője:
Barki Gergely, Kolozsváry Marianna, Molnos Péter és Rieder Gábor művészettörténészek

Munkatársak:
Mester Dóra, Kolozsváry Gyöngyvér, Németh Ákos, Orlik Erika,
Vékony Balázs, Hauptman István, Metzger Zsolt

KIESELBACH
Kiadta: Kieselbach Galéria
Koordinátor: Sikari Anita
Fotó: Darabos György
Grafikai tervezés és nyomdai előkészítés: Czeizel Balázs
Nyomás és kötés: Keskeny és Társai 2001 Kft.

KIESELBACH

2026. MÁJUS 18. 18 ÓRA

HOTEL MARRIOTT

1052 BUDAPEST, APÁCZAI CSERE JÁNOS U. 4.
AZ ÁRVERÉST VEZETI: KIESELBACH ÁKOS

Kedves Ügyfeleink!

Felhívjuk figyelmüket, hogy az online részvételi lehetőség bevezetésével, valamint a megváltozott szabályozás értelmében az árverésen való licitáláshoz is új típusú regisztráció szükséges. Amennyiben korábban nem regisztráltak weboldalunkon, kérjük, legkésőbb május 17-ig tegyék ezt meg.

A regisztráció menetéről bővebb információt az oldalunkon találnak, de kollégáink telefonon vagy személyesen is örömmel állnak rendelkezésükre.

Felhívjuk figyelmüket, hogy a Kieselbach Galéria aukciós jutaléka mostantól 23%-ról 25%-ra módosul.

Köszönettel a Kieselbach Galéria

kiállítás / exhibition

Kieselbach Galéria
2026. május 5. – május 17.
minden nap 10 – 18 óráig
.

árverés / auction

május 18. (hétfő) 18:00
HOTEL MARRIOTT
1052 Budapest,
Apáczai Csere János u. 4.

információ / information

Kieselbach Galéria, Budapest,
V. Szent István krt. 5.
Tel.: +36-1-269-3148,
Tel.: +36-1-269-3149
E-mail: gallery@kieselbach.hu
www.kieselbach.hu
www.facebook.com/kieselbach
Instagram: kieselbachgaleria

ÁRVERÉSI FELTÉTELEK

1. A Kieselbach Galéria Kereskedelmi Kft.(1055 Budapest, Szent István krt. 5.) - továbbiakban: Aukciósház – a jelen katalógusban szereplő előre meghirdetett időpontban és helyszínen az árverési tárgyak - továbbiakban árverési tételek – tulajdonosai, vagy eladásra jogosultjai, - továbbiakban: Árvereztetők - megbízása alapján árverést rendez és vezet. Az Aukciósház az árverést az Árvereztetők megbízásából mint kereskedelmi képviselő szervezi, rendezi és vezeti.

2. Az Aukciósház katalógust ad ki az aukciós tételekről, melyek az árverés előtti kiállításon megtekinthetők. A katalógus leírásai és az illusztrációk kizárólag azonosításként szolgálnak, így a vevőknek saját maguknak kell – az árverést megelőzően – meggyőződniük az árverési tételek állapotáról, és arról, hogy azok megfelelnek-e a katalógus leírásának. Az Aukciósház árverési katalógusai rendelkezésre állnak a kiállítás idejére a kiállítás helyszínén, illetve az árverés idejére az árverés helyszínén.
Az Aukciósház fenntartja a jogot, hogy a katalógusban szereplő egyes tételek árverésre bocsátását mellőzze.

3. Árverezni kizárólag – az aukció megkezdése előtt név, lakcím és telefonszám szerint regisztrált – licitáló tárcsával lehet. A vevők a tárcsa átvételével, mint rámutató magatartással kifejezik, hogy az Árverési Feltételeket magukra nézve kötelezőnek fogadják el.

4. Az árverés az angol-szász becsáras szisztéma szerint kerül megrendezésre. Az árverés vezetője az árverési tételeket a katalógusban megjelölt sorrendben előszóval röviden bemutatja és kihirdeti a kikiáltási árat – mely nem lehet magasabb az alsó becsértéknél -, az árverési vevők pedig a számozott licitáló tárcsa feltartásával teszik meg ajánlatukat. Ha a kikiáltási árra több vételi ajánlat érkezik, az árverésvezető a licitlépcsőnek megfelelően emeli az árat mindaddig, amíg csak egy licitáló marad és a leütéssel létre nem jön az adás-vétel. Így a tárgy vételi jogát leütéssel az az árverési vevő szerzi meg, aki a legmagasabb érvényes árajánlatot teszi, kivéve, ha védett tárgy esetében a 2001. évi LXIV. Tv.-ben biztosított elővásárlási jogát a magyar állam érvényesíti. A tételek a kikiáltási ár alatt nem vásárolhatók meg.

5. Tilos mindenféle összebeszélés vagy vállalkozás, amely arra irányul, hogy harmadik személyeket, a piaci árat lényegesen meghaladó vételár kínálatára rávegyen, illetve így megkárosítson.

6. Az első vételi ajánlat a kikiáltási ár összege, minden további ajánlat pedig az utolsó árajánlat szerint növelt összegű árajánlatot jelenti.

7. Ha a vevő személye az árverés során valamilyen okból nem állapítható meg, akkor az aukciós tétel árverezését újra lehet kezdeni. A vevők azonban az árverés végén az el nem kelt tételek újraárverezését kérhetik.

8. A vevő az árverési tétel tulajdonjogát akkor szerzi meg, ha a vételárat maradéktalanul megfizette és az árverési tételt az Aukciósháztól átvette.

9. A vételár összege a leütési ár, és a közvetítői díj együttes összegéből tevődik össze.

10. A vevő választása szerint vagy a teljes vételárat, vagy annak legalább 20 százalékát, mint foglalót az árverésen azonnal tartozik kifizetni készpénzben vagy bankkártyával. Ha a teljes vételár egy összegben az árverésen kifizetésre kerül, úgy a tárgy a helyszínen átvehető.

11. Az Aukciósház biztosítja annak lehetőségét, hogy az árverési vevő a foglalót meghaladó vételárrészt az árverés időpontjától számított 7 napon belül egyenlítse ki az Aukciósház székhelyén, a 1055 Budapest Szent István krt. 5. sz. alatt. Ez esetben az árverési vevő a tárgyat csak akkor veheti át, ha az árveréstől számított 7 napon belül kiegyenlítette a teljes vételárat. A vételárba a foglaló összege - határidőben történő teljesítés esetén- beleszámít.

12. Amennyiben a megadott határidőig a vevő a tárgy átvételére nem jelentkezik, úgy az Aukciósház fenntartja magának azon jogát, hogy az árverési vevő ajánlatát érvénytelennek tekintse és a foglaló összegét megtartsa.

13. A vevő közvetítői díjat tartozik fizetni, melynek összege alapesetben a leütési ár 25 százaléka, mely tartalmazza a közvetítői díjat is.

14. A vevő a vételár kiegyenlítését követően köteles gondoskodni a megvett tárgy elszállításáról saját költségére és felelősségére. Ennek elmulasztása esetén az Aukciósház nem felel a tárgy sérüléséért, vagy elvesztéséért, és az árverést követő 20. naptól a vételárra számított havi 5 % tárolási díjat számol fel. Ha az árverési vevő az árverést követően 6 hónapon belül nem szállítja el a tárgyat, úgy azt az Aukciósház - felszólítás után - szabadon értékesítheti és költségei levonása után a fennmaradt összeget a vevő javára letétként őrzi.

15. Az árverési katalógusban „VÉDETT", vagy „NO EXPORT" jelzéssel szereplő tárgyakat Magyarországról véglegesen kivinni nem lehet /2001. évi LXIV. Tv. 59. § (1) bek. b. /pont/. A „VÉDETT" jelzésű tárgyak tulajdonosát a Kulturális Örökségvédelmi Hivatal nyilvántartásba veszi a tulajdonos változás pedig bejelentési kötelezettség alá esik /2001. évi LXIV. Tv. 52. § (3) bek./
Amennyiben a tárgyat az árverési vevő exportálni szeretné, akkor az Aukciósháza kiviteli engedély költségét - exportköltség - továbbszámlázza az árverési vevőre.
Árverési vevő a kiviteli engedély elkészültét követően köteles gondoskodni a megvett tárgy elszállításáról saját költségére és felelősségére.
A kulturális javak külföldre viteléről a 2001. évi LXIV. Tv. rendelkezik.
A kulturális javak véglegesen csak az e törvényben meghatározott módon vihetők ki az országból. Kérjük, hogy exportálási szándékukat fizetés előtt előre jelezzék.

16. Amennyiben az árverési vevő személyesen nem kíván részt venni az árverésen, úgy az általa adott vételi megbízás alapján helyette az Aukciósház - a megbízásnak megfelelően – teszi meg a vételi ajánlatokat. Vételi megbízást a kiállítás ideje alatt fogadunk el.
Kérjük, hogy vételi megbízásaikat az árverést megelőzően 24 órával eljuttatni, vagy 00-36-1-269-2219 faxszámra elküldeni szíveskedjenek.

17. A vételi megbízás elfogadásához 20 % előleg befizetése szükséges, amely sikertelen licitálás esetén visszajár. Ha a vételi megbízás sikeres, az előleg teljes összegét foglalónak kell tekinteni, egyebekben pedig a személyesen jelenlevő vevőre vonatkozó szabályokat kell alkalmazni.
Ha ugyanarra a tételre harmadik személy magasabb összegű megbízást ad, vagy az árverési vevők magasabb vételi ajánlatot tesznek, a távollevő árverési vevő az árverés után az előleget minden levonás nélkül visszakapja.
Lehetőség van telefon keresztüli árverezésre is. Ebben az esetben bankgarancia szükséges. Telefonos vételi megbízás esetén, ha a hívott fél bármilyen oknál fogva nem elérhető, a megbízás kikiáltási áron való vételi szándéknak tekintendő. Az esetlegesen felmerülő telekommunikációs problémákért felelősséget nem vállalunk.
Azonos összegű vételi megbízások esetén a korábban érkező vételi megbízást részesítjük előnyben.

18. Amennyiben az árverési vevő a foglaló vagy a vételár összegét banki utalással egyenlíti ki, az a **S.W.I.F.T.: UBRTHUHB Raiffeisen Bank Rt-nél vezetett (1133 Budapest Váci út 116-118.) 12001008-00214850-00100003 sz. / IBAN HU05120010080021485000100003/ bankszámlára** utalandó. Az esetleges árfolyamkülönbségekből adódó problémák elkerülése végett kérjük külföldi utalás esetén a vételár összegét forintban megadni.

19. A vételár az árverési vevők nyilvános vételi ajánlatai alapján alakul ki, ezért a vételárért az Aukciósház nem tartozik felelősséggel, és nem kötelezhető arra, hogy az árverési tételt ugyanazon áron egy későbbi árverésre bocsássa.

20. Abban az esetben, ha az árvereztető és a nyertes ajánlattevő azonos személy, adás-vételi szerződés nem jön létre, a foglaló visszajár, az ajánlattevő azonban köteles az előbbiekben meghatározott közvetítői díjat az Aukciósháznak megfizetni.

21. Az árverési tételek szavatosság nélkül, minden hibájukkal és hiányosságukkal együtt abban az állapotukban kerülnek eladásra, amelyben az árverés idején vannak.

22. Az Aukciósház valamennyi árverésre kerülő tárgy eredetiségéért szavatosságot vállal. A leütés után kifogásnak, vagy felszólamlásnak nincsen helye kivéve, ha a tárgy hamis – bár a katalógusban eredetinek van feltüntetve. Ebben az esetben az árverési vevő írásban, a tárgy származásával, vagy eredetiségével kapcsolatban felmerült első kételyétől számított 3 hónapon belül, de legkésőbb az árverés napjától számított 5 éven belül felszólamlással élhet.

23. Az Aukciósház vállalja, hogy az adás-vételi szerződés megkötésétől számított 5 éven belül a felszólamlótól az értékesített tárgyat a leütési ár, valamint az árverési közvetítői díj összegének ellenében visszaveszi, amennyiben arról független igazságügyi szakértő hitelt érdemlően megállapítja, hogy nem eredeti.

24. A katalógusban jelzett euro árak kizárólag információs céllal szerepelnek a katalógusban. Az elszámolás alapja minden esetben a vételár kiegyenlítése napján érvényes valutaárfolyam.

25. Jelen feltételek pontjaiban nem szabályozott kérdésekben a Ptk. paragrafusai az irányadóak, vitás kérdések esetén a felek alávetik magukat a Fővárosi Bíróság illetékességének.

CONDITIONS OF SALE

1. Kieselbach Gallery Trade Ltd.(H-1055 Budapest, 5 Szent István krt.) (hereinafter referred as "Auction House") organizes and conducts an auction on the commission of the owners of the objects to be auctioned and listed in this catalogue (hereinafter referred as "Lots") - or those who have the right to sell them - (hereinafter referred as "Vendors").
The time and the venue of the auction was previously announced and published in this catalogue. The auction is organized, handled and conducted by the Auction House, acting as a trading agent on behalf of the Vendor.

2. The Auction House publishes a catalogue of the lots to be auctioned, which can be viewed during the exhibit prior to the sale. Descriptions and illustrations in the catalogue are for identification only, therefore buyers shall carefully inspect the conditions of each lot prior to the sale and shall decide whether the lot is in accordance with its description. The catalogues of the Auction House are available at the exhibition and at the venue of the auction during the sale. The Auction House reserves the right not to auction certain lots published in the catalogue.

3. It is only possible to participate in the bidding with a numbered bidding paddle.
The paddles shall be registered by name, address and phone number before the auction. Buyers acknowledge to accept the conditions of the sale by receiving the paddle, considered as implied conduct.

4. The auction is conducted according to the international practice by giving estimates to each lot. According to their order of appearance in the catalogue, the auctioneer briefly describes each lot and announces the starting price, which cannot be higher than the low estimate. Buyers indicate their wish to place a bid by raising their numbered paddles.
In case there is more than one bid for the starting price, the auctioneer increases the bid by increments until only one bidder remains and the purchase is made by the lot being knocked down. The highest bidder acknowledged by the auctioneer shall be the buyer at the hammer price, thus getting the right to purchase the lot unless, in case of protected objects, the Hungarian State exercises its preemptive right given by the Law of 2001./ LXIV. The lots are not allowed to be purchased below the starting price.

5. It is forbidden to collude or attempt to make any third parties offer a price, which considerably exceeds the market price therefore causing damage to these parties.

6. The first offer is the amount of the starting price, all the further offers mean the increased amount according to the last offer.

7. The item may be reauctioned provided for any reason the identity of the buyer remains unknown during the auction. Unsold lots may be reauctioned at the end of the sale upon buyers' request.

8. The possession of the item purchased can be handed over to the buyer on condition that the total purchase price is fully paid up and the buyer receives the lot from the Auction House.

9. The purchase price consists of the amounts of the hammer price and the agency fee.

10. The buyer shall pay the full purchase price in cash or by credit card immediately after the sale or a minimum of 20% of the purchase price as a deposit.
In case the total purchase price is paid at the sale, the lot purchased is handed over to the buyer on the spot.

11. The Auction House allows a 7-day grace period after the auction to pay the remaining amount above the deposit at the Auction House. (Address: H-1055 Budapest, 5 Szent István krt.) In such cases the buyer may only enter into possession of the lot when the full purchase price has been paid within 7 days from the auction. The amount of the deposit is included in the purchase price paid within the deadline.

12. The Auction House reserves the right to void the bid of the purchaser and keep the deposit if the buyer fails to take over the item until the deadline given.

13. The buyer shall pay an agency fee, which as default is 25% of the hammer price. The agency fee contains the resale royalty as well.

14. The buyer shall transport the item purchased at his own risk and cost immediately after the purchase price has been paid. In case of failure to do so, the Auction House will not be liable for any loss or damage. Furthermore, the Auction House will charge a 5% monthly storage fee starting from the 20th day after the auction. If the buyer fails to take away the items within 6 months after the auction, the Auction House will send a notice to the buyer. In case of non-compliance the Auction House will have the right to sell the item, and after deducting its costs and expenses keep the remaining amount to be handed over to the buyer.

15. No item marked „VÉDETT" (protected) or „NO EXPORT" may be taken outside Hungary permanently (2001./ LXIV. /§59./1./b.). Owners of protected lots will be registered by the National Office of Cultural Heritage (Kulturális Örökségvédelmi Hivatal). In case of any change in ownership, the Office must be notified immediately (2001./ LXIV. /§59./3.).
If the buyer would like the item to be exported, a certain amount will be charged by the Auction House for obtaining the export licence.
After the export licence is prepared, the buyer shall make the necessary arrangements to transport the item purchased at his own costs and responsibility.
The rules of the export of cultural goods are determined in the Law of 2001./LXIV.
Cultural goods are only allowed to be taken outside Hungary permanently according to this regulation. Please indicate your intention to export the items before making payment.

16. For absentee bids – when the bidder do not wish to attend an auction - the Auction House may be commissioned by the buyer to bid on his /her behalf. We accept orders during the exhibit before the auction. It is strongly recommended that you submit your bids at least 24 hours prior to the auction via fax at: +36-1-2692219.

17. To accept the order for an absentee bid, an advance payment of 20% of the bid shall be transferred which will be refunded if the bid fails to succeed. If the bid is successful, the total amount of the advance payment will be accepted as a deposit, otherwise the rules for personal bidding shall be applied.
If a third party places a higher bid for the same lot, or the bidders at the auction place a higher bid, the absentee bidder's advance payment will be refunded without any deduction.
You may also bid over the phone, which requires a bank guarantee to be attached.
In this case if the bidder cannot be reached for any reasons, the order shall be considered as the intention to buy the item at the starting price. We do not take any responsibility for problems which may occur related to telecommunications. In case of identical bids the earlier will take precedence.

18. You are kindly requested to transfer the amount of your deposit or purchase price to **our bank account Nr.: 12001008-00214850-00100003 /IBANHU05120010080021485000100003, S. W. I. F. T.: UBRTHUHB Raiffeisen Bank Rt. (Address: Hungary 1133 Budapest 116-118. Váci út)**
With the transfer, please indicate the amount in HUF in order to avoid problems arising from possible exchange rate differences.

19. As the purchase price is formed on the basis of the bids offered publicly, the Auction House will not bear any liability in respect of the purchase price paid. The Auction House may not be compelled to reauction the same item at the same price at a later time.

20. In case the identity of the buyer and the vendor is the same, the contract of the sale shall not be concluded and the deposit shall be refunded. However, the bidder shall pay the agency fee to the Auction House determined above.

21. All items are sold without any guarantee„ as is", meaning in the condition they are in at the time of the sale with all existing faults and imperfections.

22. The Auction House does guarantee the genuineness of all the items at the auction. The Auction House will not accept any complaints after the lot has been knocked down unless the item is not genuine despite being declared so in the catalogue. In such case the buyer may contest the sale in writing within three months of his/her initial doubt to the origins or the genuineness of the item, but no later than five years after the date of the auction.

23. The Auction House undertakes to re-purchase the item from the buyer for a price including the hammer price and the agency fee, provided an independent expert gives a reliable opinion proving that the item is not genuine.

24. The prices indicated in EUR in the catalogue are for information purposes.
The basis of the account shall always be the exchange rate on the date of the payment of the purchase price.

25. Matters not covered in present Terms and Conditions shall be governed by and interpreted in accordance with the Civil Law of Hungary. In case of any disputes parties agree that the Metropolitan Court of Budapest is to have jurisdiction.

kieselbach
web shop

- több ezer megvásárolható alkotás
- naponta bővülő kínálat
- személyes megtekintés a galériánkban

kieselbach.hu/webshop

MODERN MAGYAR FESTÉSZET - ÁTFOGÓ KÖTETEK

MODERN MAGYAR FESTÉSZET
1892-1919, Budapest, 2003

MODERN MAGYAR FESTÉSZET
1919-1964, Budapest, 2004

MODERN HUNGARIAN
PAINTING 1892-1919,
Budapest, 2003

MODERN HUNGARIAN
PAINTING 1919-1964,
Budapest, 2004

DIE MODERNE IN DER
UNGARISCHEN MALEREI,
1892-1919, Berlin, 2008

DIE MODERNE IN DER
UNGARISCHEN MALEREI,
1919-1964, Berlin, 2008

XX. SZÁZADI MAGYAR MŰVÉSZEK MONOGRÁFIÁI - VÁLLALÁSOK, MODELLEZÉS

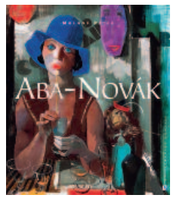

ABA-NOVÁK,
Budapest, 2006

MOLNOS PÉTER:
GRÓF BATTHYÁNY GYULA,
Budapest, 2007

PÉTER MOLNOS:
COUNT GYULA BATTHYÁNY -
PAINTER OF A LOST HUNGARY,
Budapest, 2007

DERKOVITS, Szemben a világgal
Budapest, 2008

„Cigánymélltósággal"
BALÁZS JÁNOS,
Budapest, 2009

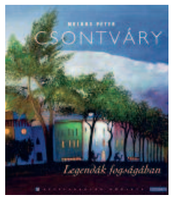

CSONTVÁRY,
Legendák fogságában
Budapest, 2009

FESTŐK MÚZSÁK SZERELMEK,
Budapest, 2016

SZÉPSÉG ÉS HANGULAT,
VASS ELEMÉR FESTÉSZETE
Budapest, 2018

A CSÁBÍTÁS FEGYVERE,
Budapest, 2018

MOLNOS PÉTER
A VALÓSÁG SZERELMESE -
CZENE BÉLA FESTÉSZETE
Budapest, 2022

ATTILAFK
Budapest, 2022

MŰGYŰJTÉS - MAGÁNGYŰJTEMÉNYEK

KIESELBACH GYŰJTEMÉNY
Magyar Festészet 1900-1945,
Budapest, 1996

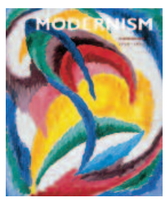

HUNGARIAN MODERNISM
1890-1945
Selection from the Kieselbach
Collection, Budapest, 1996

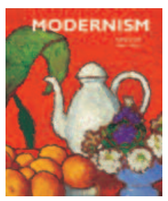

HUNGARIAN MODERNISM
1890-1950
Selection from the Kieselbach
Collection, Budapest, 1999

MAGYAR MŰVÉSZET
1900-1950
Radnai-gyűjtemény,
Budapest, 2005

HUNGARIAN ART
1900-1950
Radnai Collection,
Budapest, 2005

Szenvedély és tudás,
BEDŐ RUDOLF
MŰGYŰJTEMÉNYE,
Budapest, 2010

ELVESZETT ÖRÖKSÉG,
Budapest, 2017

LOST HERITAGE,
Budapest, 2017

ROMVÁRY FERENC,
A KÉPTÁRCSINÁLÓ,
Budapest, 2017

BUKTA IMRE,
Budapest, 2019

NAGY ISTVÁN
TISZTASÁG-TÖMÖRSÉG-TRANSZ-
CENDENCIA
Budapest, 2019

MŰTÁRGYHAMISÍTÁS
MAGYAR SZEMMEL
Budapest, 2019

MAGYAR ZENE ÉS KÉP,
Budapest, 2007

HUNGARIAN ART AND MUSIC,
Budapest, 2007

YOUHU
THE NEW GENERATION
OF HUNGARIAN CONTEMPORARY
ART, Budapest, 2022

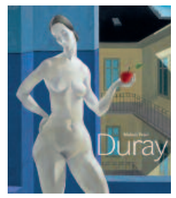

DURAY,
Budapest, 2013

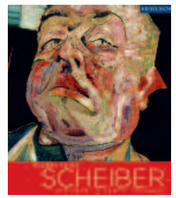

SCHEIBER - A JAZZ
RITMUSÁBAN,
Budapest, 2014

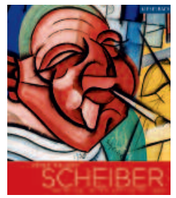

SCHEIBER - PAINTING IN THE
RHYTM OF JAZZ,
Budapest, 2014

SASSY ATTILA, Ópium álmok
Budapest, 2014

GRÓF BATTHYÁNY GYULA,
Képek egy eltűnt világból,
Budapest, 2015

SZŐNYI ISTVÁN. DUNAKANYAR – ZEBEGÉNY – OTTHON – CSALÁD. I–III.
Szerk.: Kieselbach Tamás, Kieselbach Galéria, Budapest, 2023.

MŰGYŰJTŐK
MAGYARORSZÁGON,
Budapest, 2012

A TITKOS GYŰJTEMÉNY,
Budapest, 2013

ARANYKOROK ROMJAIN,
Budapest, 2015

POKOLI ARANYKOR,
Budapest, 2017

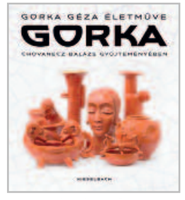

GORKA GÉZA ÉLETMŰVE CHO-
VANECZ BALÁZS
GYŰJTEMÉNYÉBEN
Budapest, 2020

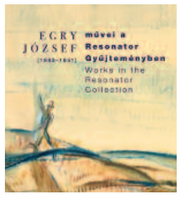

EGRY JÓZSEF MŰVEI
A RESONATOR GYŰJTEMÉNYBEN,
2020

MOLNOS PÉTER: MEGTALÁLT
KÉPEK, 2024
Budapest, 2022

MOLNOS PÉTER: BUDAPEST
A FESTŐK SZEMÉVEL,
Budapest, 2026

SZEMÉLYES

BUDAPEST ÁTMENETI EMLÉKKÖNYV
Budapest, 2006

WARMING UP, Budapest, 2008

IDŐRŐL IDŐRE 1985,
Budapest, 2008

BÁTOR TÁL
Budapest, 2010

SZALAI ANDRÁS: KIS MAGYAR SNASSZ ÉS NEOCIKI, SBS Kft.,
Budapest, 2020

TAMÁSI MIKLÓS:
FORTEPAN ABC.
Budapest, 2025

KÁRPÁTMEDENCE KERÁMIAMŰVÉSZETE

ERDÉLY NÉPI KERÁMIA
MŰVÉSZETE,
Budapest, 2008

HOLICS, TATA ÉS BUDA
KERÁMIAMŰVÉSZETE,
Budapest, 2009

A HABÁNOK KERÁMIAMŰVÉSZETE,
Budapest, 2012

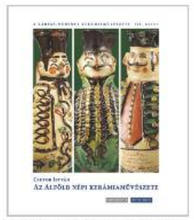

AZ ALFÖLD KERÁMIAMŰVÉSZETE,
Budapest, 2013

A DUNÁNTÚL, FELFÖLD ÉS
A FELSŐ-TISZA-VIDÉK NÉPI
KERÁMIAMŰVÉSZETE,
Budapest, 2013

A POSZTHABÁN
KERÁMIAMŰVÉSZET,
Budapest, 2016

ERDÉLY NÉPI KERÁMIA
MŰVÉSZETE 1700-1900,
Budapest, 2022

A XX. SZÁZADI MAGYAR TÖRTÉNELEM NÉGY MEGHATÁROZÓ TRAUMÁJA

I. VILÁGHÁBORÚ, TRIANON
1914–18–20,
Budapest ....

A MAGYAR FORRADALOM
1956 NAPLÓ,
Budapest, 2006

TAMÁS KÖNYVE,
Budapest, 2009

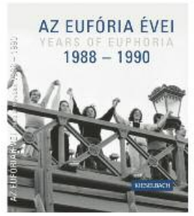

AZ EUFÓRIA ÉVEI, 1988–1990,
Budapest, 2011

BIRI MAMA DEPORTÁLÁSI
EMLÉKIRATA.
Szerk.: Molnos Péter.
Budapest, 2020

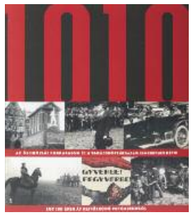

MOLNOS PÉTER: 1919
Budapest, 2024

Hamarosan a Kieselbach Galériában

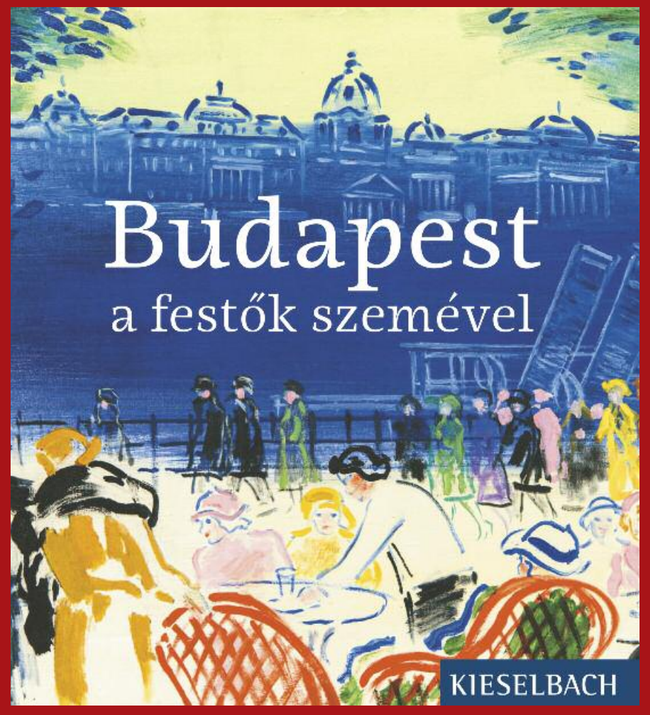

Miként látták festőink a folyamatosan változó Budapestet a kiegyezést követő aranykorban, a századforduló reményteli esztendői során, a Tanácsköztársaság idején, a húszas és harmincas évek csalóka nyugalmában, a második világháború okozta pusztulás romjain, vagy éppen a legvidámabb barakk puha diktatúrájának kulisszái között? Mit látott meg, mit emelt vásznára a főváros ezernyi részletéből Rudolf von Alt, Barabás Miklós, Mednyánszky László, Tihanyi Lajos, Vaszary János, Scheiber Hugó vagy éppen Mácsai István és Czene Béla?

Ezekre a kérdésekre is választ ad a Kieselbach Galéria könyvsorozatának legújabb darabja, a Budapest a festők szemével. Nyolc neves művészettörténész tizenegy tanulmányát, 550 festményt és grafikát, valamint közel 220 fényképet válogatott ki és rendezett izgalmas történetté a kötet szerkesztője, Molnos Péter, hogy végre mindenki számára átélhetővé váljon a magyar főváros több mint 150 éves története, a festőkben élő Budapest-kép izgalmas és tanulságos változása.

A ***Budapest a festők szemével*** című kötet megjelenésével egy időben, ez év június elején reprezentatív kiállítás nyílik a Kieselbach Galériában, amelyre lappangó műveket keresünk. Kérjük mindazokat, akiknek a tulajdonában van budapesti témájú festmény, vegye fel a kapcsolatot munkatársunkkal és küldje el a mű fényképét az alábbi címre:

gallery@kieselbach.hu

1 | Duschanek János

(Bakonyszentlászló, 1947 – 2013, Budapest)

Budapest látképe kék égbolttal
Budapest Landscape with Blue Sky

20 × 30 cm
Vegyes technika, papír | Mixed technique on paper
Jelezve balra lent: Duschanek János |
Signed lower left: Duschanek János

Kikiáltási ár: 380 000 Ft / 1 041 EUR
Becsérték: 440 000 – 850 000 Ft
Estimated price: 1 205 – 2 329 EUR

2 | Mácsai István

(Budapest, 1922 – 2005, Budapest)

Budapest látképe a Dunával (Tavaszi virágzás a Gellért-hegyen)
Budapest Landscape (Spring Bloom on Gellért Hill)

60 × 80 cm
Olaj, vászon | Oil on canvas
Jelezve jobbra lent: Mácsai,
Hátoldalon: Képcsarnok Vállalat raglapja |
Signed lower right: Mácsai, On the reverse:
exhibition label of Képcsarnok Vállalat

Kikiáltási ár: 440 000 Ft / 1 205 EUR
Becsérték: 700 000 – 1 300 000 Ft
Estimated price: 1 918 – 3 562 EUR

3 | Pekáry István

(Budapest, 1905 – 1981, Budapest)

Tengerparti látkép (Olasz kisváros lovasokkal)
Coastal Landscape (Italian Town with Riders)

41 × 56 cm
Olaj, vászon | Oil on canvas
Jelezve jobbra lent: Pekáry | Signed lower right: Pekáry

Kikiáltási ár: 2 800 000 Ft / 7 671 EUR
Becsérték: 3 600 000 – 4 800 000 Ft
Estimated price: 9 863 – 13 151 EUR

Pekáry István: Tengerparti látkép, magántulajdon

Pekáry István: A három királyok érkezése, 1965, magántulajdon

4 | Herrer Cézár

(Spanyolország, 1868 – 1919, Budapest)

Velence (Cannaregio), 1900 körül
Venice (Cannaregio), c. 1900

28 × 42 cm
Olaj, fa | Oil on wood
Jelezve jobbra lent: C. Herrer Venezia |
Signed lower right: C. Herrer Venezia

Kikiáltási ár: 420 000 Ft / 1 151 EUR
Becsérték: 650 000 – 1 200 000 Ft
Estimated price: 1 781 – 3 288 EUR

5 | Perlmutter Izsák

(Pest, 1866 – 1932, Budapest)

Velence (Canal Grande), 1914
Venice (Grand Canal), 1914

18,5 × 24 cm
Olaj, fa | Oil on wood
Jelezve a hátoldalon: Perlmutter Izsák Venezia 1914. apr. 29. |
On the reverse: Perlmutter Izsák Venezia 1914. apr. 29.

Kikiáltási ár: 650 000 Ft / 1 781 EUR
Becsérték: 850 000 – 1 500 000 Ft
Estimated price: 2 329 – 4 110 EUR

6 | Kosztolányi Kann Gyula

(Budapest, 1868 – 1945, Budapest)

Olasz kisváros (Treviso nyáron), 1910 körül
Italian Town (Treviso in Summer), c. 1910

65 × 54 cm
Olaj, vászon | Oil on canvas
Jelezve jobbra lent: Kosztolányi |
Signed lower right: Kosztolányi

IRODALOM | LITERATURE
· Lázár Béla: Magyar művészek a Nemzeti Szalonban.
Révai és Salamon, Budapest, 1907.
· Lázár Béla: Tizenhárom magyar festő.
Singer és Wolfner, Budapest, 1912.
· Rózsa Miklós: A magyar impresszionista festészet.
Pallas, Budapest, 1914.
· (k. e.): Kiállítás az Ernst-múzeumban.
Pesti Napló, 1916. január 30.

Kikiáltási ár: 3 400 000 Ft / 9 315 EUR
Becsérték: 3 800 000 – 5 500 000 Ft
Estimated price: 10 411 – 15 068 EUR

Kosztolányi Kann Gyula: Treviso, Magyar Nemzeti Galéria

Treviso napjainkban a Kosztolányi Kann által választott pontról nézve (forrás: Google Street View)

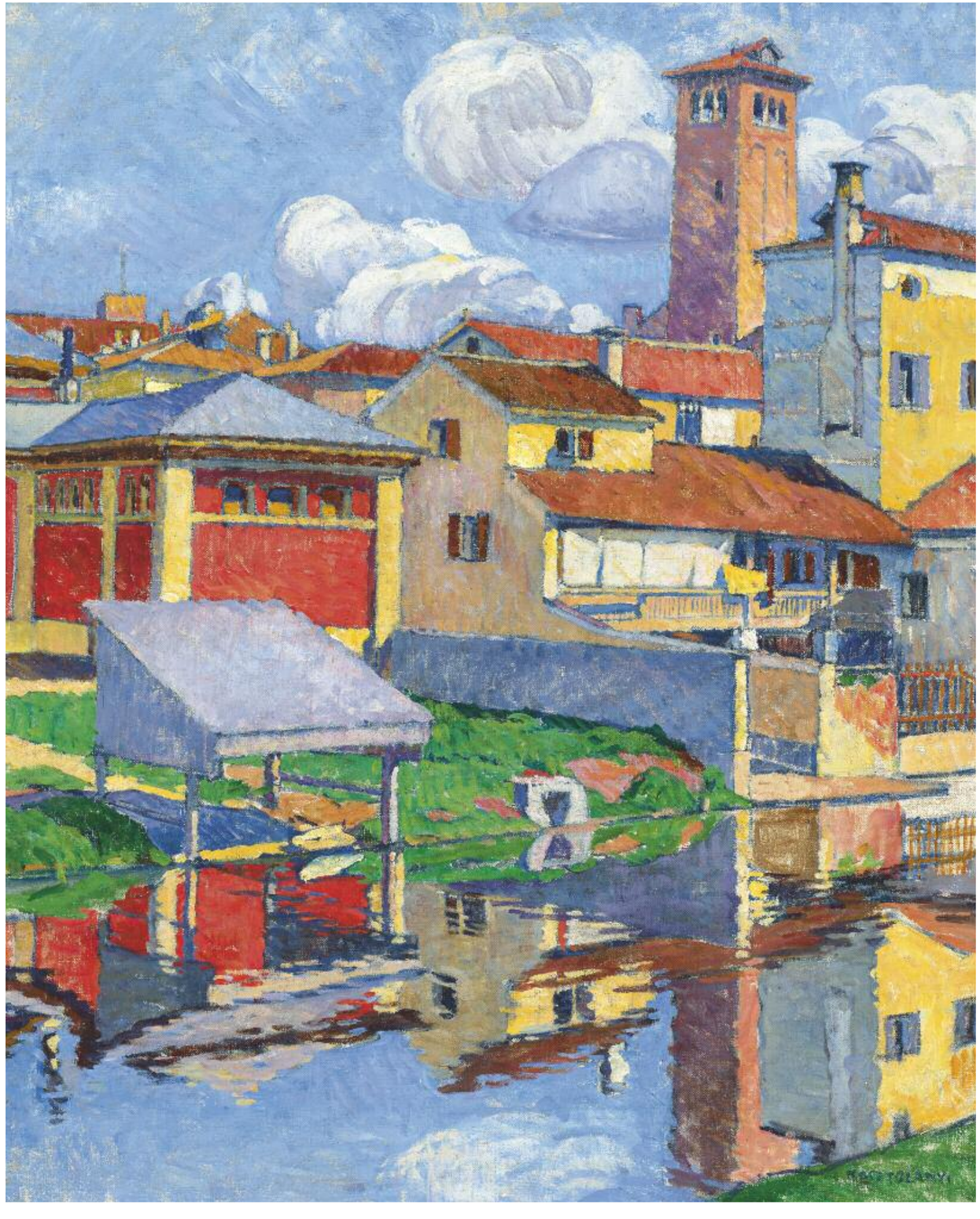

»A Velencétől északra található, gazdag történelmű olasz kisvárost ma a Benetton divatvállalatról, a De'Longhi háztartási eszközgyártóról vagy épp az itt feltalált tiramisuról ismerjük.«

„Festészeti hitvallásom? Modernség a végletekig. A természetet a mi ideges érzékszerveinken át úgy adni elő, hogy másokban is felkeltsük azt az érzést, amit a természet bennünk keltett" – vallotta Kosztolányi Kann Gyula ars poeticájában. Most felbukkant tájképén egy olasz kisváros jelenik meg a posztimpresszionizmus rajzos modernizmusával előadva. A házak fürdőznek a mediterrán napsütésben. A kubusokként egymásra halmozott épületek színfoltjai fejjel lefelé megismétlődnek a lassan csörgedező folyó tükrében. A korabeli műkritikusok is felfigyeltek a posztimpresszionizmus dekoratív ösztönétől vezérelt képépítési metódusra. „Azokon a képein – írta a *Pesti Napló* tárcaírója –, amelyeknek egy-egy házcsoport vagy városrészlet a témája, meglátszik, hogy a művész ismeri az építészet törvényeit (Kosztolányi sokáig volt építész), ám e tudása csak újabb értékkel gyarapította piktúráját. [...] Újabb városképein [...] a házak és a tárgyak szinte már csak elvont mértani jelek, s pusztán mint színértékek szerepelnek, amelyeket úgy egyensúlyoz és úgy harmonizál, mint a szőnyegkészítő művészek, akiknél szintén alárendelt jelentősége van a tárgyak alakjának, s csak a szín a fontos."

Kosztolányi Kann jól ismert figurája volt a századforduló pesti művészvilágának, több modern csoport alapító tagjaként jelen volt a bohémek asztaltársaságainál előbb az Abbáziában, később a Japán kávéház teraszán és füstös helységeiben. Kosztolányi Kann párhuzamosan tanult építészetet és festészetet a 19. század végén, fantasztikus szecessziós tervei közül csak egy-kettő épült fel, közülük a legrangosabb a ma is üzemelő Kelenhegyi úti Műteremház. Az építészkörzőt festőpalettára felcserélő alkotót az 1907-ben megalakuló Magyar Impresszionisták és Naturalisták Köre (MIÉNK) a tagjai közé választotta. Bár részt vett a csoport több kiállításán, az akkoriban festett képei egyre inkább eltávolodtak az impresszionizmustól. Amikor 1908-ban Lázár Béla találkozott vele az abbáziai tengerparton, a negyvenéves festő már a posztimpresszionisták és a fauve-ok hatása alatt állt.

Számos külföldi és hazai kiállításon vett részt, festményeivel magyar és nemzetközi díjakat nyert, tagja lett az 1910-ben megalakuló Művészháznak és az 1913-as Művészklubnak. Mindezek ellenére a pesti művészvilágtól elfordulva, önkéntes száműzöttként bolyongott Európa különböző festői tájain, Itáliától kezdve Alsó-Ausztrián keresztül egészen „Svéd-Norvég országig". Egy ilyen csavargás idején készült a most felbukkant, a századfordulós francia modernizmus igézetében született tájképe is.

A kép párdarabját a Magyar Nemzeti Galéria őrzi. A más szögből készült, de ugyanazokat a motívumokat ábrázoló festmény címe alapján azonosítható be a helyszín: Treviso. A Velencétől északra található, gazdag történelmű olasz kisvárost ma a Benetton divatvállalatról, a De'Longhi háztartási eszközgyártóról vagy épp az itt feltalált tiramisuról ismerjük. A középkorban magas, felhőkarcolószerű lakótornyokkal volt tele a belváros. A történelmi városmag közepén, a Szent Márton híd környékén (ahol Kosztolányi Kann felállította festőállványát) egykor szintén ilyen épületek magasodtak. Az egyik mindmáig álló téglatornyot jelölték ki később harangtoronnyá, a mellette álló San Martino Urbano templomhoz csatolva. Ez látható Kosztolányi Kann napsütötte, posztimpresszionista főművének hátterében. Az előtérben a megejtő hangulatú Sile-folyó szalad, a partjára épített lakó- és csónakházakkal együtt. Dekoratív festőiségbe csomagolt mediterrán idill a békebeli Olaszországból.

A tiramisu szülőhazájaként is ismert Treviso

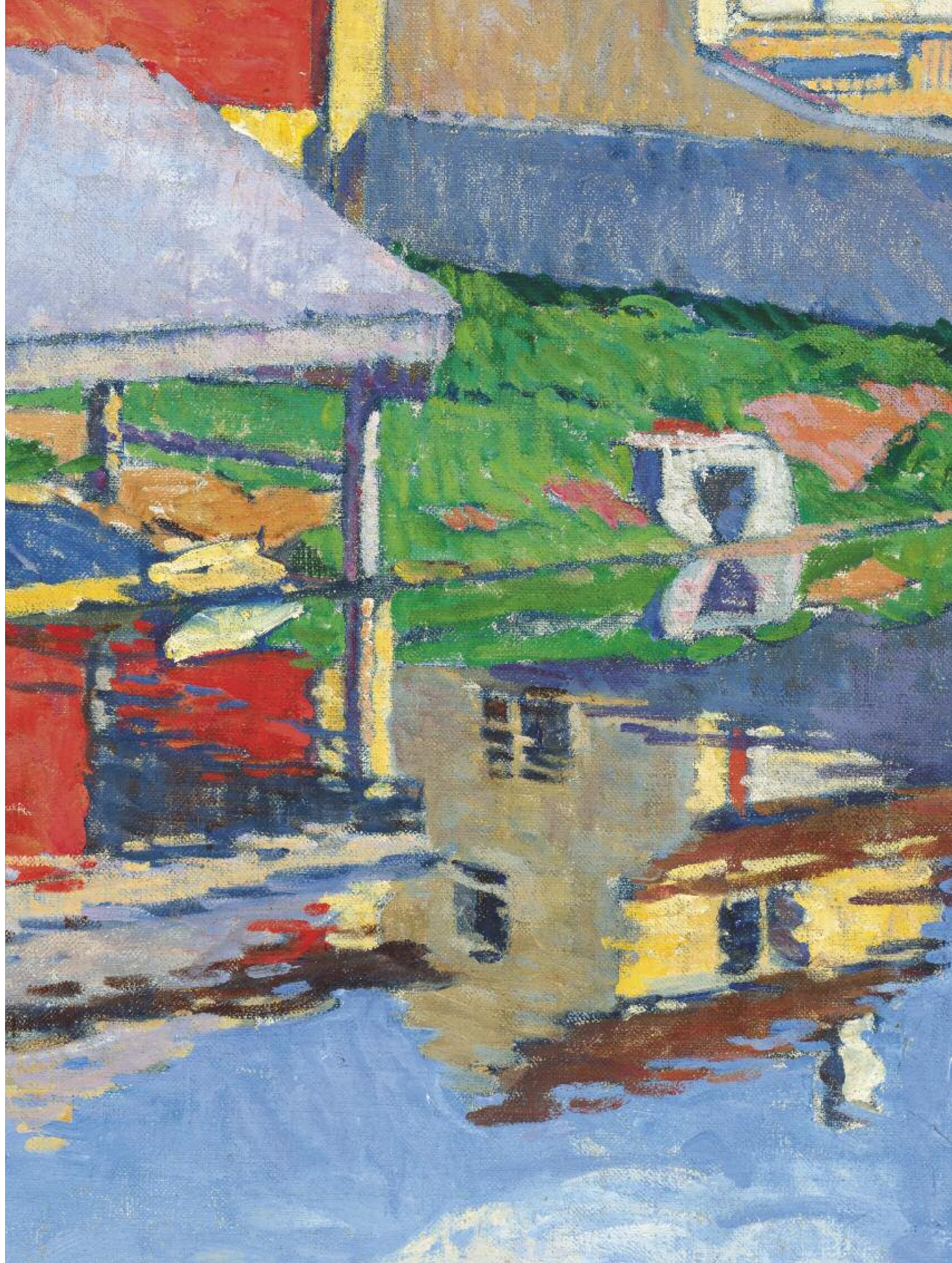

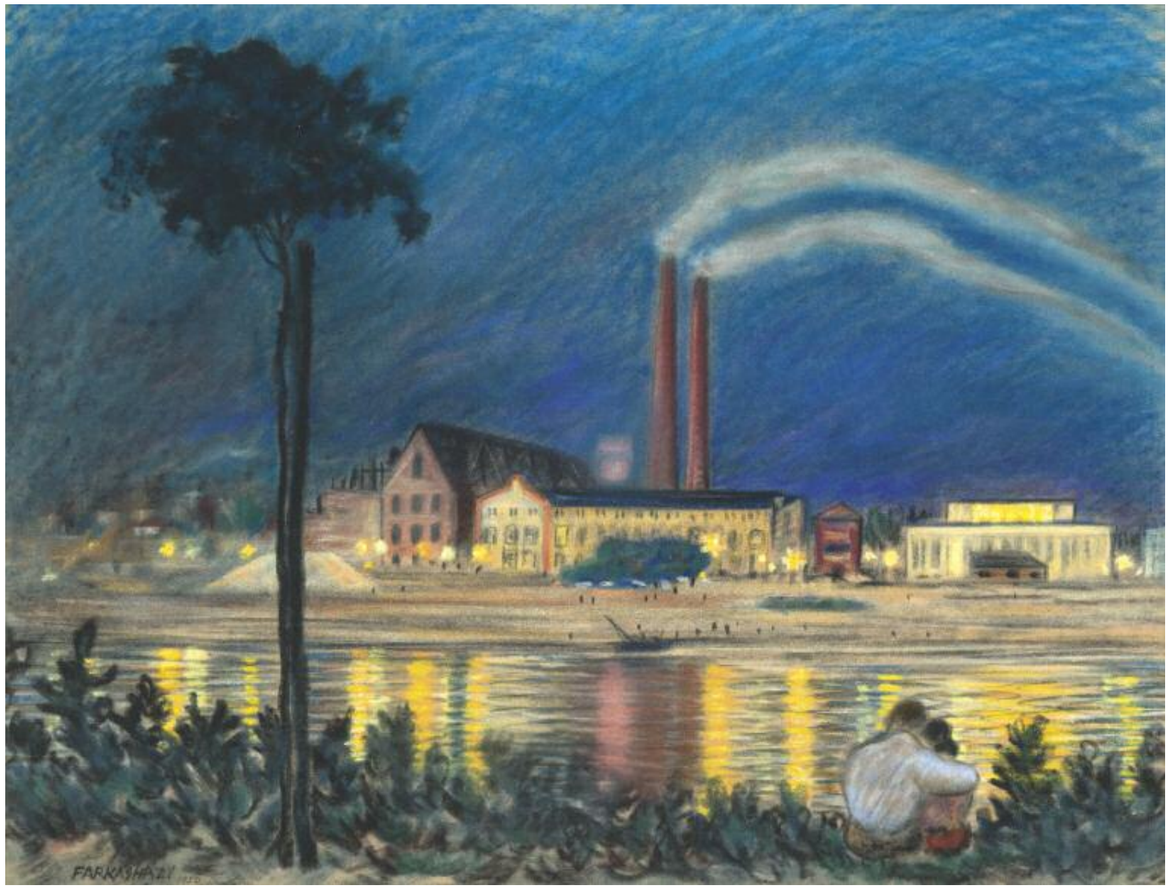

7 | Farkasházy Miklós

(Budapest, 1895 – 1964, Budapest)

Szerelmesek a Duna partján
(Kilátás a Margit-szigetről)
Sweethearts on the Banks of the Danube
(View from Margaret Island)

50 × 65 cm
Pasztell, papír | Pastel on paper
Jelezve balra lent: Farkasházy | Signed lower left: Farkasházy

KIÁLLÍTVA | EXHIBITION
· Szerepelt a Belvárosi Aukciósház 1995 évi
Farkasházy Miklós emlékkiállításán Kat. Sz. 59

Kikiáltási ár: 460 000 Ft / 1 260 EUR
Becsérték: 650 000 – 1 400 000 Ft
Estimated price: 1 781 – 3 836 EUR

Budapest a Révész utcai erőmű
és transzformátor állomás a Dunáról nézve.
Fotó: Fortepan / Boda Balázs

8 | Corini Margit (Margaret de Corini)

(Kolozsvár, 1897 – 1982, Gyomaendrőd)

Párizs esti fényei (Szajna-parton)
Evening Lights of Paris (On the Banks of the Seine)

45,5 × 54,5 cm
Olaj, vászon | Oil on canvas
Jelezve balra lent: M. de Corini |
Signed lower left: M. de Corini

Kikiáltási ár: 750 000 Ft / 2 055 EUR
Becsérték: 1 400 000 – 2 200 000 Ft
Estimated price: 3 836 – 6 027 EUR

9 | Szőnyi István

(Újpest, 1894 – 1960, Zebegény)

Zebegényi Dunakanyar, 1940 körül
The Danube Bend at Zebegény, c. 1940

55,5 × 68 cm
Tempera, vászon | Tempera on canvas
Jelezve jobbra lent: Szőnyi I. | Signed lower right: Szőnyi I.

REPRODUKÁLVA | REPRODUCED
· Szőnyi István. Dunakanyar – Zebegény – otthon – család III. Szerk.: Kieselbach Tamás, Kieselbach Galéria, Budapest, 2023, 565.

IRODALOM | LITERATURE
· Végvári Lajos: Szőnyi István – Bernáth Aurél. Well-Press, Miskolc, 2003.
· Szőnyi István: Kép. Megjegyzések a művészetről. Pest Megyei Múzeumok Igazgatósága, Budapest, 2004.
· Köpöczi Rózsa: Szőnyi István. Kossuth – Magyar Nemzeti Galéria, Budapest, 2009.
· Szőnyi István. Dunakanyar – Zebegény – otthon – család I–III. Szerk.: Kieselbach Tamás, Kieselbach Galéria, Budapest, 2023.

Kikiáltási ár: 2 600 000 Ft / 7 123 EUR
Becsérték: 3 800 000 – 7 500 000 Ft
Estimated price: 10 411 – 20 548 EUR

Jean-Édouard Vuillard: Tájkép (Erdőre néző ablak), 1899, Art Institute of Chicago

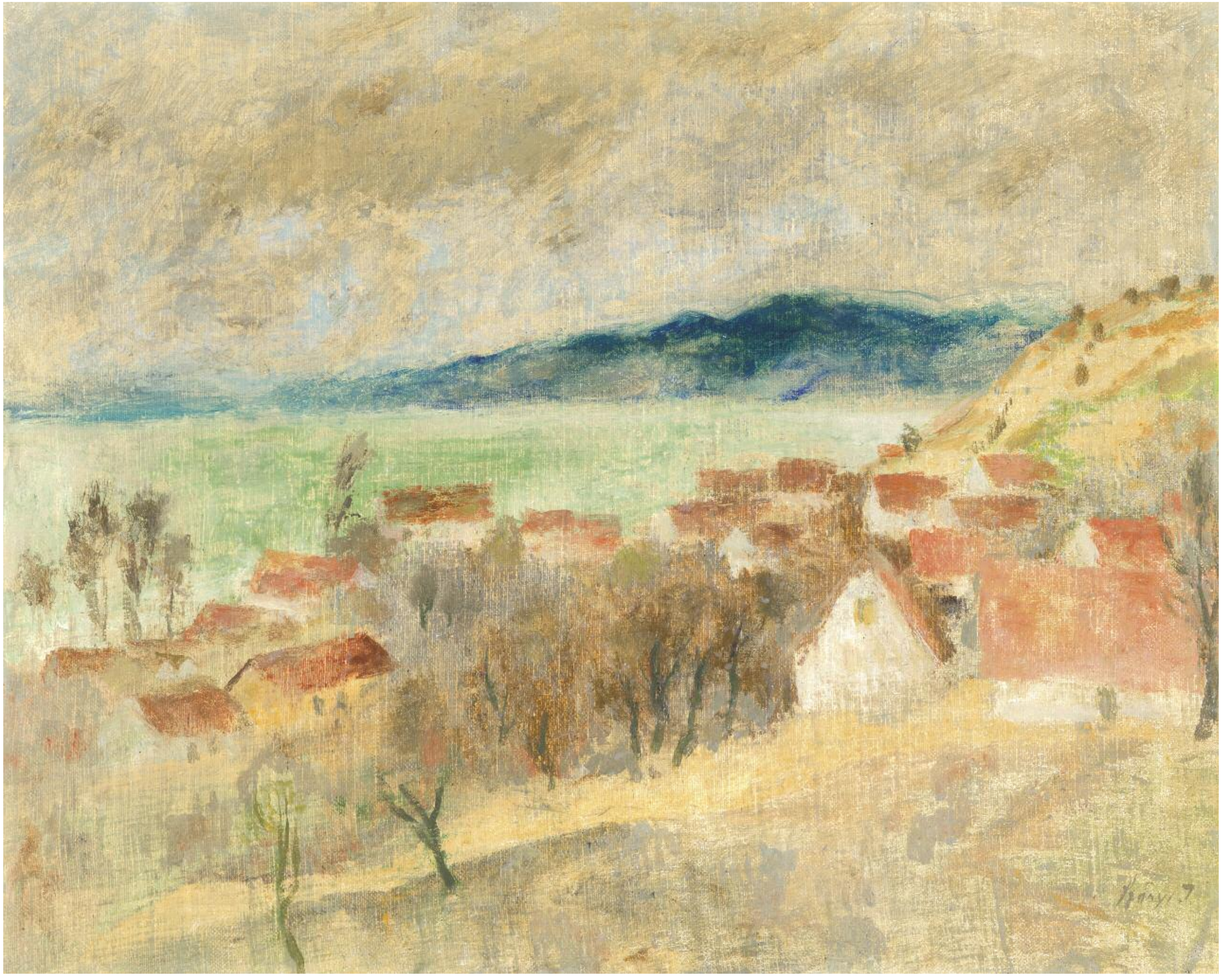

»A nagy magyar látványelemző, Szőnyi István a szépséges Dunakanyart megörökítő képét a szórt fény finom, gyöngyházfényű fátyolával vonta be«

A nagy magyar látványelemző, Szőnyi István a szépséges Dunakanyart megörökítő képét a szórt fény finom, gyöngyházfényű fátyolával vonta be. A zebegényi házak úgy bújnak meg a türkizzöld vízfelület fölötti domboldalon, mintha egy mediterrán tenger öblében állnának. A háttérben – különös optikai hatás! – a Börzsöny duzzad kéklő óriás vonulattá. Színköltészetének különös erejére már Szőnyi első monográfusa, Fenyő Iván is felfigyelt 1934-ben. Fenyő így írt tájképeinek formákat felülíró koloritjáról: „A festői megjelenítés – elsősorban a fény intenzív ábrázolásának fejlődése folyamán – mindig tágabb teret nyújt a fényekben kifejezett atmoszférikus ábrázolásnak. A fény, a levegő tompítja az anyagi érzékeltetés skálájának terjedelmét, a tárgyakat áttetszővé teszi és rajzukat a leglényegesebbre korlátozza. […] Témája a napfény szétömlése, általában a szabad természetben megfigyelhető színjelenségek festői kihasználása. Újabb problémája az, hogy fényt reflektálva mennyiben változhatnak a formák és hogy az egymásra fényt vető tárgyak milyen színekkel és hogyan ábrázolhatók."

Szőnyi István: Zebegényi Dunarészlet, 1930 körül,
Magyar Nemzeti Galéria, Budapest (Washingtoni letétben)

Szőnyi István: Szürke Duna, 1935, magántulajdon

Szőnyit egy szerencsés véletlen vezette el a Dunakanyar különleges szépségű tájára. 1924-ben elvette feleségül Bartóky Melindát, aki ismert fiatal írónak számított már ekkoriban, és földbirtokos férjét hagyta ott művész szerelméért. Közös életüket a Bartóky család zebegényi nyaralójában kezdték el, egy Kós Károly tanácsára átalakított kis parasztházban. Minden megtalálható volt itt, amire a természet titkait fürkészni szándékozó fiatal festőnek szüksége lehetett: Zebegényben végre megtalálta saját Árkádiáját és a magyar festészet új Nagybányáját. Ahogy Perneczky Géza írta Szőnyi 1963-as emlékkiállítása kapcsán: „A tisztuláshoz és a harmónia megtalálásához a vidék, Zebegény segítette. Itt találta meg művészetének fő élményét: a Dunakanyar táji szépségét és az ott dolgozó emberek munkáséletét. […] A monumentális téma adva volt, és hozzá a nagy lélegzetű humánus tartalom: a tájjal egybekapcsolódott emberi élet szépsége."

»A fény, a levegő tompítja az anyagi érzékeltetés skálájának terjedelmét, a tárgyakat áttetszővé teszi és rajzukat a leglényegesebbre korlátozza.«

FENYŐ IVÁN

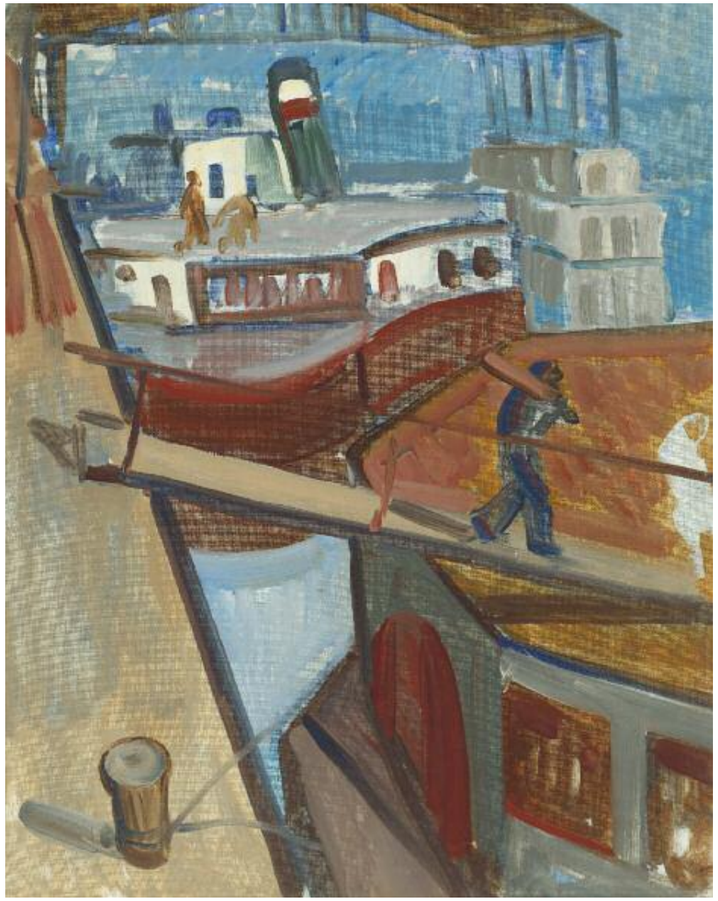

10 | Blaski János

(Budapest, 1924 – 2015, Budapest)

Francia kikötőben
In a French Harbor

42,5 × 33,5 cm
Tempera, karton | Tempera on cardboard
Jelzés nélkül | Unsigned

PROVENIENCIA | PROVENANCE
· Egykor a művész hagyatékában

Kikiáltási ár: 280 000 Ft / 767 EUR
Becsérték: 360 000 – 650 000 Ft
Estimated price: 986 – 1 781 EUR

11 | Poll Hugó

(Pest, 1867 – 1931, Budapest)

Kikötőben (Francia trikolór), 1900 körül
In the Harbor (French Tricolour), c. 1900

32,5 × 50 cm
Pasztell, papír | Pastel on paper
Jelezve balra lent: Poll H. |
Signed lower left: Poll H.

Kikiáltási ár: 1 200 000 Ft / 3 288 EUR
Becsérték: 1 600 000 – 2 800 000 Ft
Estimated price: 4 384 – 7 671 EUR

A modern élet elillanó pillanatait megörökítő impresszionisták képein rendszeresen megjelent a trikolór. Ott lobogott a francia zászló a honfleuri tengerparton, a Sainte-Adresse-i kertben vagy akár a zászlóerdős június 30-i ünnepségeken. A Münchenben és Párizsban tanult magyar plein air festő, Poll Hugó jól ismerte ezeket a helyszíneket. Nem véletlenül fújja a szél a trikolórt a napsütötte plein air modorban ábrázolt folyami hajó zászlórúdján most vizsgált kompozícióján. Poll 1889-ben került a francia fővárosba, ahol beiratkozott a legendás Julian Akadémiára. Rendszeresen szerepelt képeivel a Salon des Champs Elysées tárlatain. Itt ismerkedett meg – akárcsak Rippl-Rónai József – a kifinomult francia pasztellművészet megközelítésmódjával. Ha a franciaországihoz hasonlóan megszületne a magyar pasztellművészet összefoglaló kötete, akkor Rippl-Rónai mellett Poll Hugó lenne a másik főszereplő.

„A pasztell – írta művészetének alakulásáról Lyka Károly – más technikára, más kézírásra, másféle szétbontásra bírta, s a művész ezt a sok újat az olaj festésével szertelen ellentétben levőnek látta. […] A színértékek érvényesülnek, a tónusok a lokális színfelületeken eluralkodnak. A kép színes felületei

Claude Monet: Kert Sainte-Adresse-ben, 1866–1867, Metropolitan Museum of Art, New York

mélységeket éreztetők." Poll az impresszionizmus bátorságával jelenítette meg a napsütötte látványokat. De a harsány plein air helyett finom eleganciával vonta be a színélményt. Ahogy Tamás Ernő jellemezte találóan stílusvilágát: „Poll Hugó az álomszerűen halk és ködbeborulón finom tájhangulatainak, a merengő szem benyomásainak álmodozó mestere, a pasztell-színek árnyalatainak igazi festőpoétája. Vérbeli művész, igazi impresszionista festő, aki a fényben remegő párás tájak szépségeit lehelletszerű pasztellszínekkel rögzíti."

12 | Basch Andor
(Budapest, 1885 – 1944, Budapest)

Francia tengerpart (Cabourg), 1925
French Coast (Cabourg), 1925

38 × 46 cm
Olaj, vászon | Oil on canvas
Jelezve jobbra lent: Basch Andor Cabourg 1925 |
Signed lower right: Basch Andor Cabourg 1925

Kikiáltási ár: 1 200 000 Ft / 3 288 EUR
Becsérték: 1 700 000 – 3 200 000 Ft
Estimated price: 4 658 – 8 767 EUR

Vaszary János: Tengerpart (Strandolók), Rimini, 1928, magántulajdon

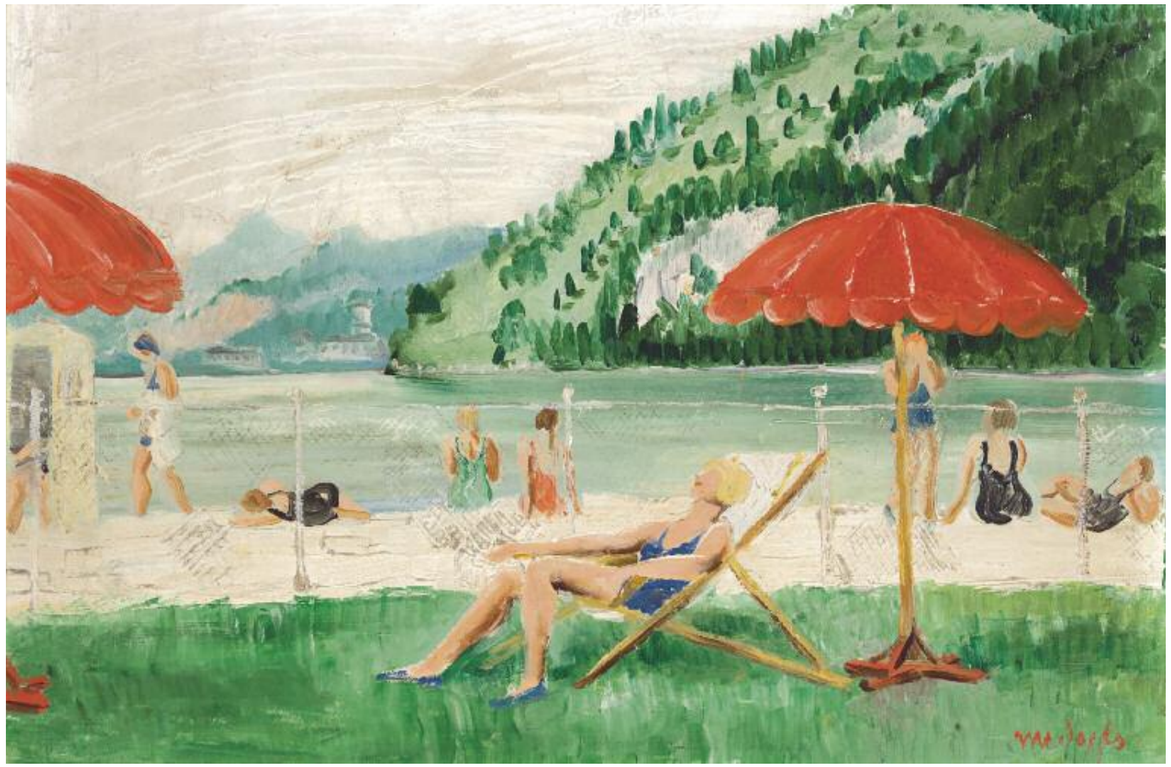

13 | Medgyes László
(Budapest, 1892 – 1952, Manhattan)

Olasz tópart (A szálloda strandja)
Italian Waterfront (Beach of the Hotel)

28 × 41 cm
Olaj, fa | Oil on wood
Jelezve jobbra lent: Medgyes |
Signed lower right: Medgyes

Kikiáltási ár: 750 000 Ft / 2 055 EUR
Becsérték: 1 300 000 – 2 200 000 Ft
Estimated price: 3 562 – 6 027 EUR

Medgyes László: Tabarin bár, 1926 körül, Musee National d'Art Moderne, Párizs

Művészi tanulmányait Budapesten végezte. 1917-ben, Figurák címmel grafikai albuma jelent meg, tíz színes litografált lappal. 1919-ben kollektív tárlaton mutatta be műveit a Ma kiállító helyiségében. A húszas évek elején Franciaországban telepedett le, de dolgozott New Yorkban is. 1926-ban Párizsban szcenikai iskolát nyitott, a festés mellett elsősorban díszlettervezéssel, belsőépítészettel és reklámgrafikával foglalkozott. Gyakran dolgozott magyar színházak felkérésére is.

14 | Vaszary János

(Kaposvár, 1867 – 1939, Budapest)

Kalapos szőke hölgy olasz tengerparton (Alassio), 1932

Blonde Lady in a Hat on the Italian Coast (Alassio), 1932

45 × 58,5 cm

Pasztell, papír | Pastel on paper

Jelezve balra lent: Vaszary J. Alassio 932 |

Signed lower left: Vaszary J. Alassio 932

PROVENIENCIA | PROVENANCE

· Egykor a Keleti gyűjteményben

Kikiáltási ár: 2 600 000 Ft / 7 123 EUR
Becsérték: 4 000 000 – 6 000 000 Ft
Estimated price: 10 959 – 16 438 EUR

Tengerparti hangulat (AI)

Vaszary János: Ernyős strandoló nőalak, 1930 körül, Magyar Nemzeti Galéria, Budapest

15 | Scheiber Hugó

(Budapest, 1873–1950, Budapest)

Varieté, 1930-as évek
Variety, 1930s

67 × 48 cm
Vegyes technika, papír | Mixed technique on paper
Jelezve jobbra lent: Scheiber H. |
Signed lower right: Scheiber H.

Kikiáltási ár: 4 200 000 Ft / 11 507 EUR
Becsérték: 6 000 000 – 9 000 000 Ft
Estimated price: 16 438 – 24 658 EUR

A Folies Bergère homlokzatának részlete (1930).
Maurice Picaud domborműve

Cikk a Kánkánról Angelo fotóival a Színházi Élet című képes folyóiratban, 1931

16 | Ecsődi Ákos

(Pusztaalmás-Naszály, 1902 – 1983, Budapest)

Art deco női akt, 1929
Art Deco Female Nude, 1929

95 × 70 cm
Olaj, vászon | Oil on canvas
Jelezve jobbra fent: Ecsődi 1929, Hátoldalon: Ecsődi 1929 |
Signed upper right: Ecsődi 1929, On the reverse: Ecsődi 1929

PROVENIENCIA | PROVENANCE
· Egykor a művész családjának tulajdonában

IRODALOM | LITERATURE
· XCVII. Csoportkiállítás. Békeffi György, Berény Róbert,
Ecsődi Ákos, Biai-Főglein István, ifj. Kernstok Károly
és Körmendy Frim Ervin festőművészek.
Ernst Múzeum, Budapest, 1928.
· Kapócsy Anna: Ecsődi Ákos emlékkiállítása. Új Művészet.
1997/3., 52–53.
· Szeifert Judit: A dekorativitás metafizikája.
100 éve született Ecsődi Ákos. Új Művészet, 2002/12., 30–31.

Kikiáltási ár: 4 400 000 Ft / 12 055 EUR
Becsérték: 6 000 000 – 9 500 000 Ft
Estimated price: 16 438 – 26 027 EUR

Moïse Kisling: Kheera – Kiki a Montmartre-ról, 1932,
magántulajdon

»női aktját áthatja a neoklasszicizmus szobrászi tömegképzése«

A modernista művészettörténeti kutatás gyökeresen átalakította a 20. századi festészet történetét. A különféle realista iskolák háttérbe szorultak, pedig jelentőségük és korszakformáló erejük sokszor megkerülhetetlen. Az első világháború után – szemben a század eleji avantgárd izmusokkal – a neoklasszicista korszellem hódított. A leglátványosabb váltást az ezerarcú Picasso produkálta, aki az 1920-as években a kubizmustól Ingres klasszicista aktjainak hűvös monumentalizmusához tért meg. Az olasz Giorgio de Chirico írta meg a *Valori Plastici* hasábjain megjelent programadó esszéjében, hogy mennyire megváltozott a közhangulat: „Franciaországban – igen, Franciaországban! –, abban az országban, amely egészen tegnapig a művészet törvényeit hozta létre, Franciaországban, ugyanazok a zsenik, akiket Apollinaire dicsért a kubizmusról szóló lírai könyvében, Franciaországban ezek a sokat dicsért zsenik most az emberi alak gondos vázlatainak rajzolásával vannak elfoglalva." Ugyanez a korszellem szülte a magyar Szőnyi-kör árkádiai festészetét, a francia art decót, az itáliai pittura metafisicát és a németes Neue Sachlichkeitet (új tárgyiasság), majd ez vezetett el a harmincas évek újklasszicista művészetéhez vagy akár a magyar Római Iskolához. A fiatal Ecsődi Ákosra ugyanez a lehengerlően erős Zeitgeist hatott.

Pablo Picasso, Olga a karosszékben, 1918,
Musée Picasso, Párizs

Ecsődi most vizsgált női aktját áthatja a neoklasszicizmus szobrászi tömegképzése. A napsütötte modell karcsú és sportos, mintha Modigliani műtermében érkezett volna. A plasztikus precizitással ábrázolt női testhez Ecsődi franciásan festői részleteket társított, elnagyolt szépségű fehér drapériákat és egy kendő virágos mintázatát, amelyet Mattise-t idéző könnyed eleganciával pötyögetett a háttérben. Az aktkép az alig ismert két világháború közötti festő, Ecsődi Ákos frissen felbukkant alkotása. „Körülbelül 150 kép jelenti az életművemet" – írta Ecsődi néhány évvel 1983-as halála előtt. Nemcsak az időigényes, precízen rajzos realista stílus hátráltatta életműve kiteljesedésében. Ahogy a két világháború közötti újrealista tendenciák jegyében induló számos más fiatal festő kibontakozását, Ecsődiét is megakadályozta a világégés és az állami művészetirányítás kénye-kedve. Kapócsy Anna írta rövid pályaképében: „A magyar művészettörténet tele van ilyen kettétört, befejezetlen életművekkel. A történelem oly módon befolyásolta az egyéni és művészi szabadságát, hogy a meg nem alkuvók, sokszor kellő társ, barát vagy őrült megszállottság híján elszigetelődtek, elfelejtődtek."

Ecsődi az első világháború után tanult a Képzőművészeti Főiskolán, ahol Csók István mester mellett tanársegédként is dolgozott. Egymás után hozta el a Szinyei Társaság díjait, az 1927-es párizsi ösztöndíjat követően pedig rendszeresen kiállított az Ernst Múzeumban. Stílusára hatott a német új tárgyiasság, a mágikus realizmus és a szürrealizmus, de kimért, hűvösen tökélyre csiszolt formavilága beilleszthető a neoklasszicizmus vagy az art deco stíluskategóriájába is. (Saját bevallása szerint viszont a Római Iskolához nem kötődött.) Bár megtalálta az utat a modern fiatalokat tömörítő LIME társasághoz, inkább a makói gimnázium rajztanáraként húzta meg magát. Ennek a vidéki visszavonulásnak köszönhető, hogy a magyar art deco olyan főművei, mint a *Gyöngysoros hölgy* (1935, magántulajdon), alig találtak folytatásra életművében. Az általa említett 150 képnek pedig csak alig harmadát fedezte fel a rendszerváltozás után rá irányuló kutatói reflektorfény. A most felbukkant női akt Ecsődi titokzatos, alig ismert birodalmát bővíti egy újabb gyöngyszemmel.

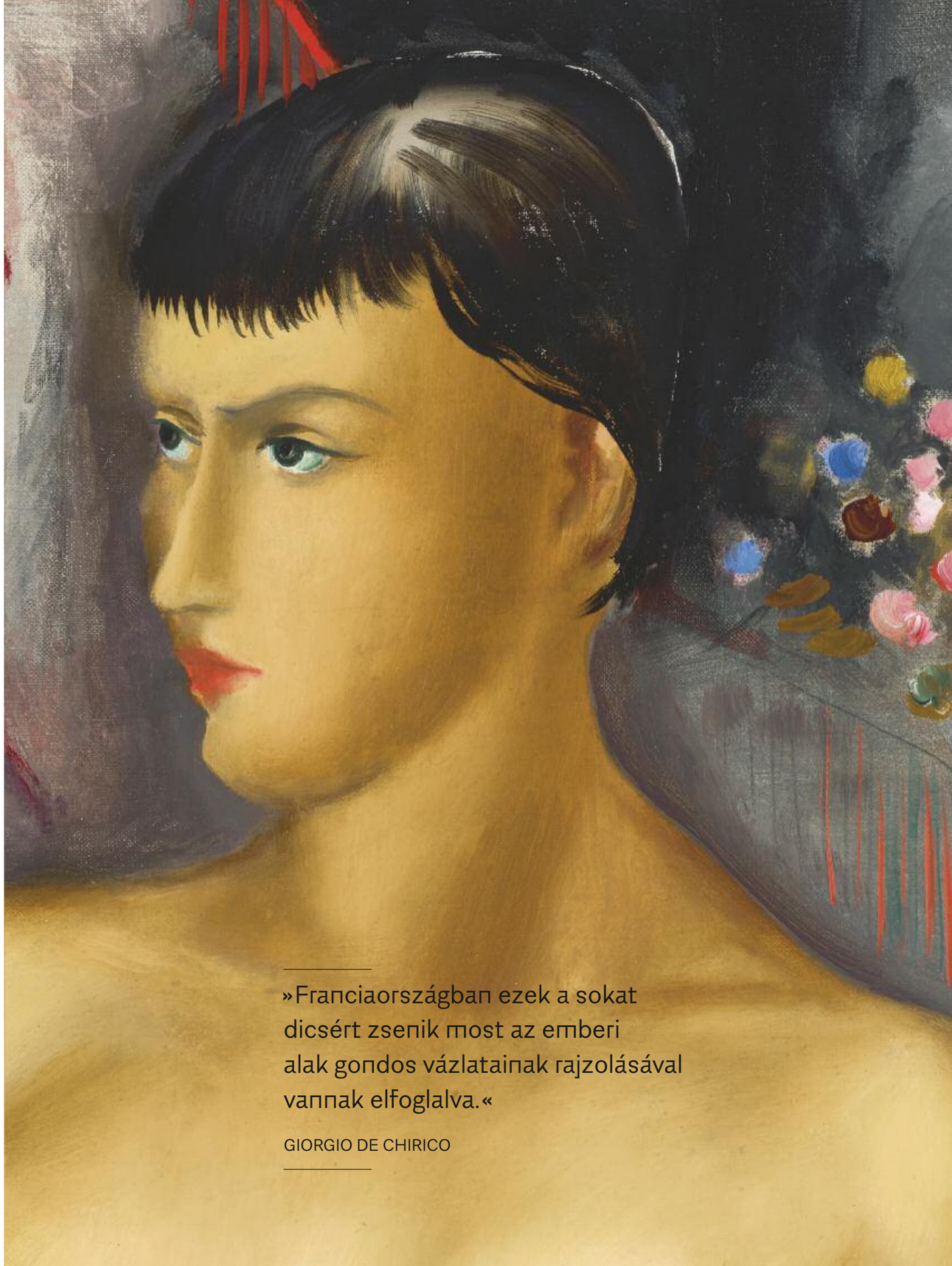

»Franciaországban ezek a sokat
dicsért zsenik most az emberi
alak gondos vázlatainak rajzolásával
vannak elfoglalva.«

GIORGIO DE CHIRICO

17 | Halvax Gyula

(Kaposvár, 1906 – 1984, Budapest)

Balaton háttérben a Badacsonnyal
Lake Balaton with Badacsony in the Background

70 × 88 cm
Olaj, vászon | Oil on canvas
Jelezve jobbra lent: Halvax Gyula |
Signed lower right: Halvax Gyula

Kikiáltási ár: 420 000 Ft / 1 151 EUR
Becsérték: 650 000 – 850 000 Ft
Estimated price: 1 781 – 2 329 EUR

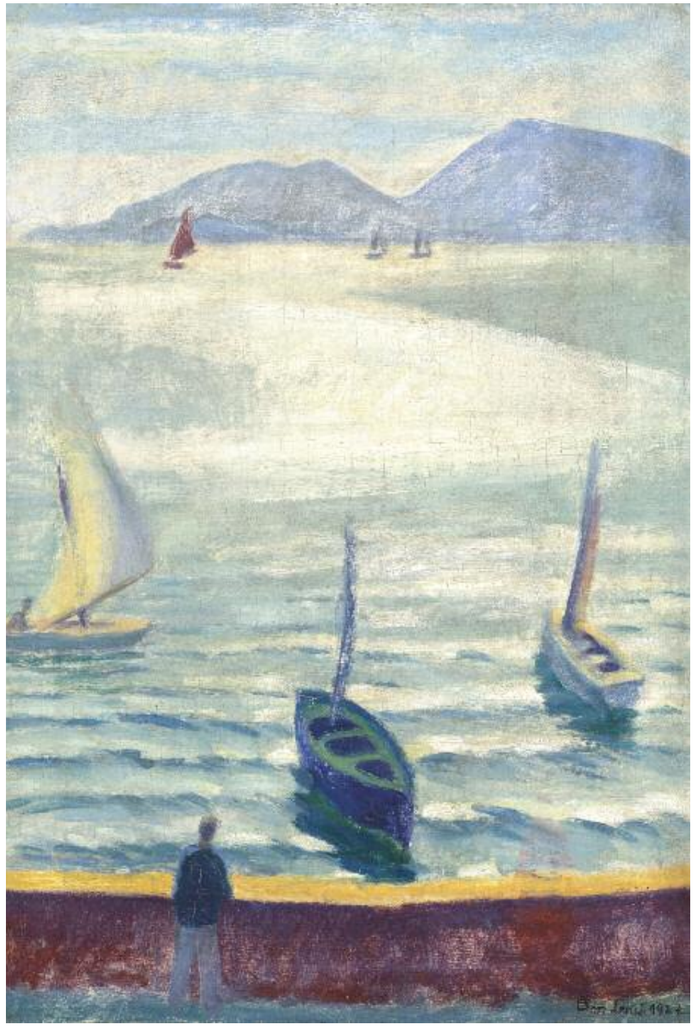

18 | Bor Pál

(Budapest, 1889 – 1982, Budapest)

Vitorlások az olasz kikötőben (Lerici), 1927
Sailboats in an Italian Harbour (Lerici), 1927

50 × 35 cm
Olaj, vászon | Oil on canvas
Jelezve jobbra lent: Bor Lerici 1927 |
Signed lower right: Bor Lerici 1927

Kikiáltási ár: 380 000 Ft / 1 041 EUR
Becsérték: 500 000 – 700 000 Ft
Estimated price: 1 370 – 1 918 EUR

19 | Koszta József

(Brassó, 1861 – 1949, Budapest)

Tavaszi virágcsendélet, 1920-as évek
Spring Flower Still Life, 1920s

44 × 35 cm
Olaj, karton | Oil on cardboard
Jelezve jobbra lent: Koszta | Signed lower right: Koszta

IRODALOM | LITERATURE
· Lázár Béla: Beczkói Biró Henrik gyűjteménye.
Magyar Művészet, 1931, 520–536.
· Bényi László: Koszta József (1861–1949). Szentes, 1976.
· Egri Mária: Koszta József. Corvina, Budapest, 1989.
· Szinyei Merse Anna: Koszta József.
Kossuth – Magyar Nemzeti Galéria, Budapest, 2014.
· Szinyei Merse Anna: Koszta József (1861–1949) élete
és művészete a dokumentumok tükrében.
Kogart, Budapest, 2014.

VÉDETT | NO EXPORT

Kikiáltási ár: 7 500 000 Ft / 20 548 EUR
Becsérték: 8 500 000 – 14 000 000 Ft
Estimated price: 23 288 – 38 356 EUR

„A szín a legfontosabb a művészetben. Még mindig rejtély számunkra, és mindig az is marad, felfogni csak a virágokban tudjuk ösztönös módon" – tanította a színtant is kutató német festő, Philipp Otto Runge. Az egy évszázaddal később élő magyar festő, a puszta zord világába menekülő Koszta József biztos, hogy egyetértett vele. Mély zengésű, különös kolorizmusát rendszeresen állította kihívások elé mezei virágok csokrának megfestésével. Most vizsgált remekén egy zöld vázát rakott tele fehér, piros és mályvaszínű virágokkal. Fürtök, bibék, szirmok és levelek buja összevisszaságban, szinte tűzijátékszerű ragyogásban bomlanak ki a sötétlő háttér előtt. Koszta kivételes étvággyal, dúsan traktálja az olajfestéket, a részletek és a kontúrok elmosódnak, az ecsetjáték vérbő tánca uralja a képet. Ezért a bravúros faktúrapiktúráért mindig is első rangú mesterként tartotta számon a magyar művészettörténet. (Még ha a modernista kutatás sokszor túl hagyományosnak ítélte is meg témáit.) Az elmúlt évtizedben Koszta művészete újabb reneszánszát éli, a gyűjtők körében ázsiója folyamatosan emelkedik.

Első monográfusa, Bényi József magyarázta meg, hogy a „hatalmas, sötét égbolton kavargó felhők" monumentális látványához vonzódó Koszta miért festett sokszor „kecses, gyengéd hajlású, apró rajzú" virágokat: „Itt is a valósághoz hűséggel közelítő mestert ismerjük fel benne. Az egyszerű falusi virágok a maguk természetes színében és formai gazdagságukban ragadják meg. Kedveli harsány piros színeiket és meglátja a fehér virágok nagyon gazdag színárnyalatait. Megörül a barna, nedvességtől zöldben

»A szín a legfontosabb a művészetben.
Még mindig rejtély számunkra,
és mindig az is marad, felfogni csak
a virágokban tudjuk ösztönös módon«

PHILIPP OTTO RUNGE

játszó cserépnek, a fehér kőtányérnak, s a virágok puha szirmai mellett érvényesíti ezeknek kemény anyagszerűségét. Nem készít mesterkélt elrendezést, nem fest pompás vázákban rafináltan csoportosított szalonvirágot. […] Virágcsendéleteiben ugyanazt a gazdag színvilágot látjuk, amely népünk művészi képzeletét is megtermékenyítette, azt, melyet népművészetünk is tükröz."

1917-es, Ernst múzeumbeli kiállításán Kosza annyira befutott, hogy a legnagyobb gyűjtők – köztük elsősorban a legendás, trendteremtő Nemes Marcell vagy Beczkói Biró Henrik – vásárolták fel teljes anyagát. A siker a következő években is megismétlődött. Lázár Béla Bíró Henrik gyűjteményének bemutatásakor tette fel a nagy kérdést: „Mi az, ami az új Kosztában annyira megkapó? Koszta új szemmel látta meg a magyar világot, a szemében új színek rejlettek, és ezek az új színek egy mélyen érző, dacos, dinamikus erejű lélek erejéből, szélesen, dús színárnyalatokban gazdagon robbantak ki. Parasztvirágokból csendéleteket állít össze, piros, fehér, zöld színekből, de ezek a színek égnek, izzanak, bő és zsíros foltokban, szélesen, pasztózusan odavetve. […] Ezekkel a kolorisztikus hatásokkal úgy játszik, mint a magyar dal, hol bánatos, hol vidám színlátása elfinomulásának mesteri kifejezése által."

Jean-Baptiste-Camille Corot:
Rózsák üveg vázában, 1874,
São Paulo Múzeum, Brazília

20 | K. Spányi Béla

(Pest, 1852 – 1914, Budapest)

Hajnali fények a mezőn, 1887
Dawn Lights on the Field, 1887

27 × 42 cm
Olaj, fa | Oil on wood
Jelezve jobbra lent: B. von Spányi 887 München |
Signed lower right: B. von Spányi 887 München
A festmény hátoldalán: | On the reverse:
James Bourlet & Sons Ltd. művészellátó cég raglapja
és a The British Galleries (Sh.Sh. Sampson, J. Sampson)
eredetiséget garantáló címkéje

Kikiáltási ár: 850 000 Ft / 2 329 EUR
Becsérték: 1 500 000 – 2 200 000 Ft
Estimated price: 4 110 – 6 027 EUR

Edgar Barclay: Hajnalhasadáskor, 1885, magántulajdon

Jean-François Millet: Kalászszedők, 1857,
Musée d'Orsay, Párizs

A festmény hátoldalán:
James Bourlet & Sons Ltd.
művészellátó cég raglapja
és a The British Galleries
(Sh.Sh. Sampson, J. Sampson)
eredetiséget garantáló címkéje

21 | Vlasov, Aleksey

(Susumak (Oroszország), 1952 – 2008, Ukrajna)

Divatos art deco hölgy kutyával és autóval
Chic Art Deco Lady with Dog and Car

90 × 73 cm
Olaj, vászon | Oil on canvas
Jelezve jobbra lent: A. Vlasov | Signed lower right: A. Vlasov

Kikiáltási ár: 850 000 Ft / 2 329 EUR
Becsérték: 1 200 000 – 1 800 000 Ft
Estimated price: 3 288 – 4 932 EUR

22 | Monostori Moller Pál

(Szolnok, 1894 – 1978, Budapest)

Párizsi parkban (Bois de Boulogne, Bonjour)
In a Parisian Park (Bois de Boulogne, Bonjour)

60 × 80 cm
Olaj, vászon | Oil on canvas
Jelezve balra lent: Monostori Moller Pál |
Signed lower left: Monostori Moller Pál

IRODALOM | LITERATURE
· Monostori Moller Pál festőművész kiállítása.
Hazafias Népfront VI. kerületi Bizottsága, Budapest, 1969.
· Néray Katalin: Egy méltatlanul mellőzött festő: Monostori-Moller Pál.
Műgyűjtő, 1975/3., 66–58

Kikiáltási ár: 1 000 000 Ft / 2 740 EUR
Becsérték: 1 600 000 – 2 400 000 Ft
Estimated price: 4 384 – 6 575 EUR

A szolnoki születésű Monostori Moller Pál Fényes Adolf tanítványaként indult az 1920-as években. Sokan ismerik szervezőtevékenységét az Alkotás Művészházban (az első Vajda Lajos-emlékkiállítást is ő rendezte), valamint kései nonfiguratív műveit. 1926-ban megjárta Franciaországot, és minden bizonnyal ez az utazás ihlette a most vizsgált, art decós hangulatú kompozíciót is. Hibátlan francia eleganciával öltözött kocsikázó, lovagló urak és hölgyek, Párizs „zöld tüdejének", a közkedvelt Bois de Boulogne parknak a zöld gyepén.

23 | Kernstok Károly

(Budapest, 1873 – 1940, Budapest)

Párizsi panoráma (A Saint-Cloud park)
Paris View (The Saint-Cloud Park)

43,5 × 68,5 cm
Olaj, karton | Oil on cardboard
Jelezve balra lent: Kernstok Károly St. Cloud |
Signed lower left: Kernstok Károly St. Cloud

Kikiáltási ár: 6 500 000 Ft / 17 808 EUR
Becsérték: 8 500 000 – 12 000 000 Ft
Estimated price: 23 288 – 32 877 EUR

Auguste Renoir: Fürdőzés a Szajnában, 1869,
Ermitázs Múzeum, Szentpétervár

Vaszilij Kandinszkij: Saint-Cloud Parkot, 1906–1907,
Centre Pompidou, Párizs

A Saint-Cloud parkot Kandinszkij vezette be az egyetemes művészet történetébe. Ahol a fiatal Kandinszkij pöttyögette a dekoratív zöld pázsitfoltokat, ott keresett témát a magyar modernizmus nagy alakja, a Nyolcak vezető mestere, Kernstok Károly is. Az egykor a királyi Saint-Cloud kastélyhoz tartozó történeti park (itt állt hajdan Marie Antoinette rózsakertje) széles panorámát kínált a párizsi pihenők számára. Kernstok eleven hatású képen örökítette meg a kutyasétáltatókat és az Eiffel-toronyban gyönyörködő kirándulókat.

Párizs.
A Trocadéro-kert részlete,
szemben a Jéna híd
Szajnán és az Eiffel-torony,
1912, Fotó: Fortepan /
Kellerné Alánt Andrea

24 | Molnár C. Pál

(Battonya, 1894 – 1981, Budapest)

Itáliai Capriccio
Italian Capriccio

40 × 50 cm
Olaj, farost | Oil on fibre board
Jelezve jobbra lent: MCP | Signed lower right: MCP

Kikiáltási ár: 550 000 Ft / 1 507 EUR
Becsérték: 750 000 – 1 200 000 Ft
Estimated price: 2 055 – 3 288 EUR

25 | Vass Elemér

(Budapest, 1887 – 1957, Tihany)

Mediterrán házak (Kék felhők), 1931
Mediterranean Houses (Blue Clouds), 1931

79 × 64 cm
Olaj, falemez | Oil on panel
Jelezve jobbra lent: Vass E. 931 |
Signed lower right: Vass E. 931

REPRODUKÁLVA | REPRODUCED
· Benkő Zsuzsanna: Szépség és hangulat. Vass Elemér festészete. Kieselbach Galéria, Budapest, 2018. 120, 132.

Kikiáltási ár: 2 200 000 Ft / 6 027 EUR
Becsérték: 3 000 000 – 5 000 000 Ft
Estimated price: 8 219 – 13 699 EUR

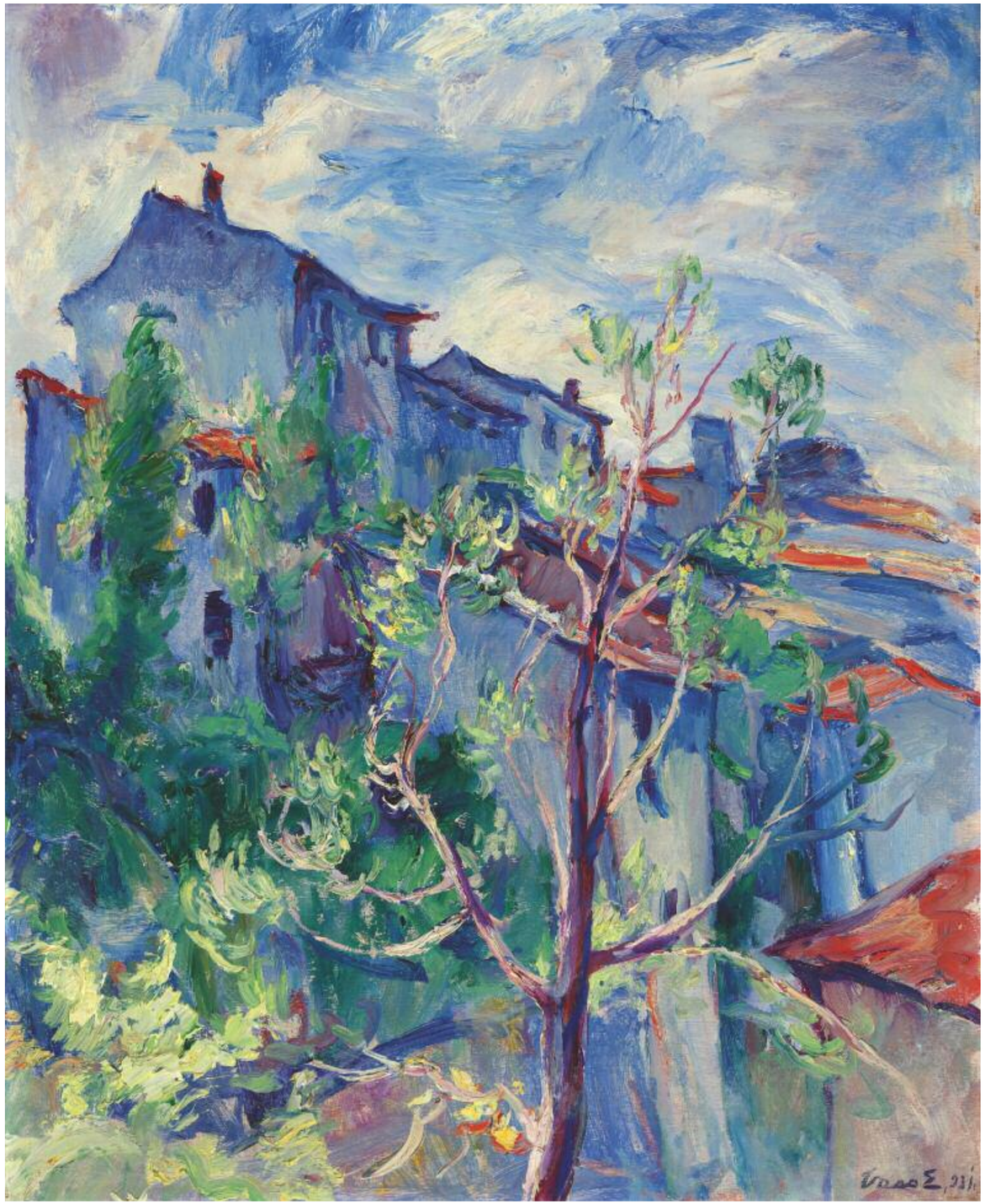

Perlrott Csaba Vilmos

Német kisváros, 1921 körül

26 | Perlrott Csaba Vilmos

(Békéscsaba, 1880 – 1955, Budapest)

Német kisváros (Wertheim am Main vára), 1921 körül
German Town (Castle of Wertheim am Main), c. 1921

76,5 × 85 cm
Olaj, vászon | Oil on canvas
Jelezve balra lent: V. Perlrott Csaba |
Signed lower left: V. Perlrott Csaba

IRODALOM | LITERATURE
· Wilhelm Perlrott-Csaba und seine Kunst.
Gordon Verlag, Berlin, 1928 (?).
· Perlrott Csaba Vilmos művészete. Dante, Budapest, 1929.
· Magyar Vadak Párizstól Nagybányáig 1904–1914.
Szerk.: Passuth Krisztina – Szücs György – Gosztonyi Ferenc,
Magyar Nemzeti Galéria, Budapest, 2006.
· Boros Judit: Perlrott Csaba Vilmos. Kossuth –
Magyar Nemzeti Galéria, Budapest, 2015.
· Szenvedély és ráció. Perlrott Csaba Vilmos (1880–1955).
Szerk.: Basics Beatrix – Dománszky Gabriella,
Ferenczy Múzeum, Szentendre, 2015.

Kikiáltási ár: 24 000 000 Ft / 65 753 EUR
Becsérték: 34 000 000 – 65 000 000 Ft
Estimated price: 93 151 – 178 082 EUR

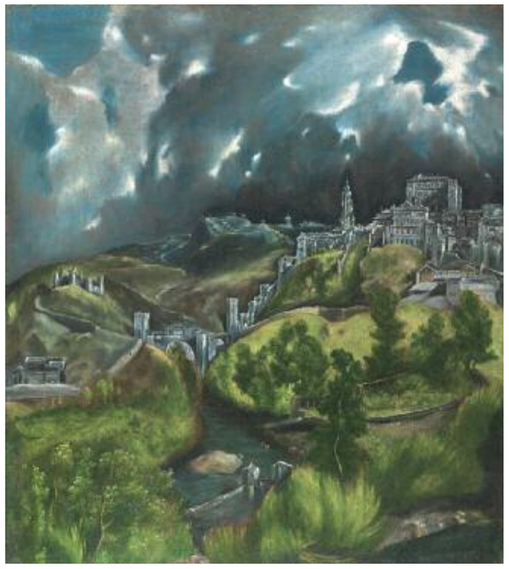

El Greco: Toledó látképe, 1596–1600,
Metropolitan Művészeti Múzeum , New York City

»Mint egy mesekönyvben: a hegy tetején a herceg vára, a hely alján folyt a Tauber folyó, itt torkollott a Mainába«

GRÁBER VISSZAEMLÉKEZÉSE

Majna parti avantgárd

Perlrott Csaba Vilmos azok közé a „picassói" karakterű modern művészek közé tartozik, akiknek több markáns stíluskorszaka különíthető el egymástól. A nagybányai, párizsi és kecskeméti fauve évek után a húszas évek elején talált rá az érett kubizmus expresszív energiákkal sűrített egyéni hangjára. Perlrott most vizsgált műve ebben a periódusban, az első világháborút követő németországi tartózkodása idején született Wertheim am Mainnál. A kuboexpresszív kristályszerkezet kaleidoszkópján át jeleníti meg a városi látképet. A motívumok és a színfoltok Perlrotthoz méltóan sűrűek, érezni rajtuk, ahogy a művész vérbeli festői élvezettel birkózik az anyaggal. A kubista-expresszív kompozíció ugyanarra a vastag, erős szövésű vászonra készült, mint a pécsi múzeumban őrzött ismert főműve, az *Önarckép modellel* (1922).

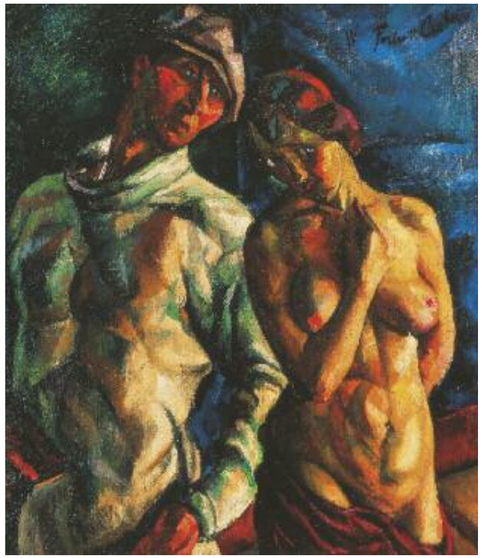

Perlrott Csaba Vilmos: Önarckép modellel, 1922, Janus Pannonius Múzeum, Pécs

Czóbel Béla: Német kisváros, 1922-1923 körül, magántulajdon

A most felbukkant wertheimi látkép a korai magyar modernizmus egyik legjobb mesterének a nemzetközi avantgárd környezetében készült, múzeumi kvalitású remekműve. Ebből a korszakból ismerünk pár reprodukciót Perlrott második világháború előtti monográfiáiból, még csak jellemzően *Német tájkép* címmel, az újabb kutatás viszont már kiderítette a pontos helyszínt: Wertheim am Main. Ennek a németországi anyagnak a modernsége csak az 1919 utáni emigrációs avantgárd hullám legjobb mesterei főműveihez mérhető: Uitz Béla, Kassák Lajos, Bortnyik Sándor vagy Czóbel Béla remekeihez.

Wertheim am Main ódon kisváros Baden-Württemberg tartomány hegyes-völgyes vidékén, képeslapokra kívánkozó középkori várral. A várhegy alatt folyik össze a Majna kisebb mellékfolyójával, a Tauberrel. Németországban Perlrott és felesége legkedvesebb tartózkodási helye ez a varázslatos hangulatú környék volt. Gráber visszaemlékezésében olvassuk a helyszín ihletett leírását: „Mint egy mesekönyvben: a hegy tetején a herceg vára, a hely alján folyt a Tauber folyó, itt torkollott a Mainába. Ezen a frank vidéken bányászhatták azt a tört vörös színű követ, amiből a kis hidak épültek. Az egész városnak ilyen terra di pozzuoli színe volt." Perlrott valahol a folyóparti Kittsteintornál, az egykori történelmi városkapu melletti fák között állította fel a stafelájt. (A magas nézőpont miatt feltehetően egy emeleti lakás ablakát választotta vagy a túlparti dombokat.) Innen tekintett fel a főtéren álló gótikus templomra (Stiftskirche) és a fölé magasodó hegyet koronázó várra (Burg Wertheim).

Matisse tanítványa

Perlrott Csaba Vilmost a magyar vadakra koncentráló legújabb művészettörténet-írás mint Matisse tanítványát ismeri, hiszen tényleg szoros szálak fűzték a fauvizmus mesteréhez 1907 körüli megismerkedésüktől kezdve. De Perlrott stílusa nem köthető csak egyetlen iskolához, hiszen sajátos, egyéni csengésű ötvözetet hozott létre a fauvizmus színeiből, az expresszionizmus torzításaiból és a kubizmus szerkezetes rendjéből. Folyamatosan utazott Európában (amíg tehette), így neves, karakteres korszakai kötődnek Franciaországhoz, Németországhoz, Spanyolországhoz és Svájchoz is. Miután 1919-ben önkéntes emigrációba vonult, előbb a Felvidéken dolgozott, majd az 1920-as évek elején Berlinben, épp amikor a Sturm csapata (Scheibert Hugó, Kádár Béla stb.) és a magyar Bauhäuslerek (Moholy-Nagy László, Brauer Marcell stb.) is a Weimari Köztársaságba sereglettek. Perlrott németországi periódusának csúcspontja a Wertheim am Mainban töltött pár alkalom, amikor megfestette a magyar „kuboexpresszionizmus" főműveit, köztük a most vizsgált alkotást.

A Németország-szerte utazgató Perlrott egy művészbarátság révén került Wertheim am Mainba. Még a párizsi Matisse-iskolából ismerte a hamburgi illetőségű Friedrich Ahlers-Hestermann festőt, aki 1922–23 folyamán hosszabb időt töltött a városkában, ahol nyári szabadiskolát vezetett. (Egy társaságba járt azzal az Otto Modersohnnal, akinek korábban elhunyt felesége, Paula Modersohn-Becker a német expresszionizmus egyik előfutárának is tekinthető.) Perlrott a források szerint jó pár képet készített itt, főként pasztellel, valamint a korszak olajjal festett főműveit. A városkában sok időt töltő Ahlers-Hestermann szintén megörökítette a várhegyet 1922-ben (a képet a helyi múzeum, a Grafschaftsmuseum Wertheim őrzi), némiképp Cézanne által inspirált stílusban. Perlrott itt festett alkotásai az idősebb német kollégákénál modernebb hangon szólalnak meg, a kubizmus és az expresszionizmus általa már jól ismert eszköztárából válogatva. Közülük is kimagaslik érett nyelvezetével a külföldről hazatért, korábban nem ismert, most vizsgált főmű.

Wertheim am Main vára napjainkban (a folyó felől)

»Perlrott németországi periódusának csúcspontja a Wertheim a Mainban töltött pár alkalom, amikor megfestette a magyar „kuboexpresszionizmus" főműveit, köztük a most vizsgált alkotást.«

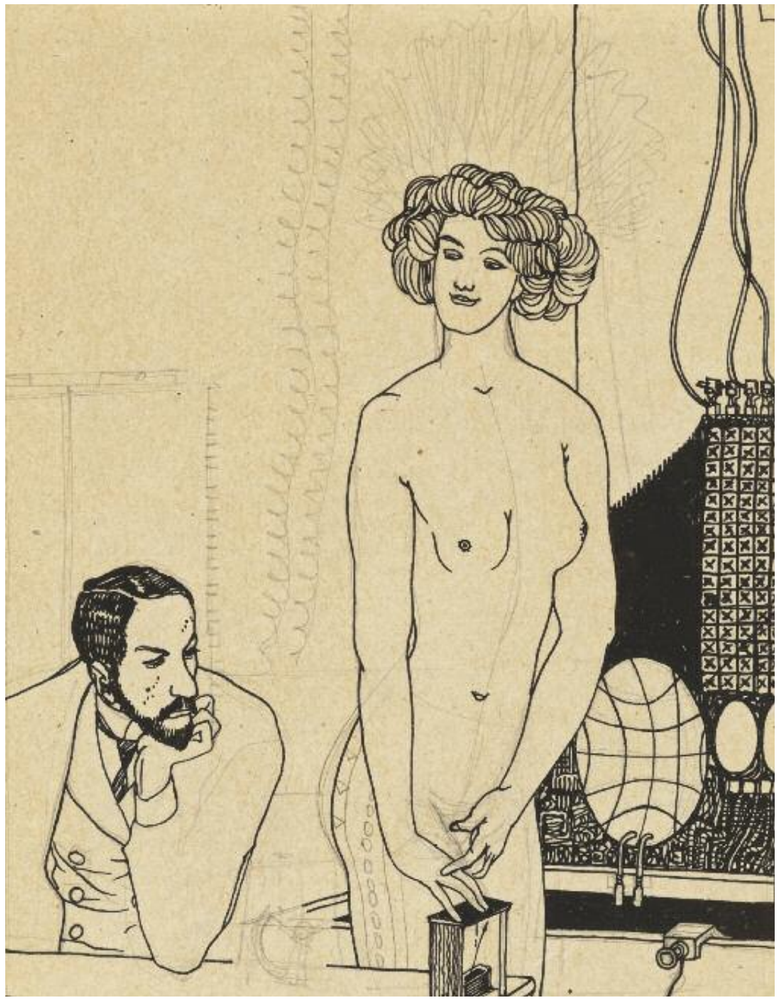

27 | Tichy Gyula

(Rimaszombat, 1879 – 1920, Rozsnyó)

A feltaláló és a modell, 1910 körül
The Inventor and the Model, c. 1910

19,5 × 15 cm
Tus, ceruza, papír | Indian ink, pencil on paper
Jelezve balra lent: Where is the mistake?,
Jelezve jobbra lent: 11113 |
Signed lower left: Where is the mistake?,
Signed lower right: 11113

Kikiáltási ár: 160 000 Ft / 438 EUR
Becsérték: 300 000 – 550 000 Ft
Estimated price: 822 – 1 507 EUR

Tichy Gyula a 20. század elején fogant modern fantasztikum egyik legeredetibb képzőművészeti képviselője. A Rozsnyón született, beteges, zárkózott, finom lelkű képzőművész – fővárosi tanulmányait leszámítva – a felvidéki udvarházak poros világába bezárkózva élte életét, szecessziós grafikusok műveiből, képes újságokból, élclapokból, botránykönyvekből, kalandregényekből és természettudományos kiadványokból építve fel különös képi univerzumát. A táblabírók szürke miliőjébe finom vonalkultúrája révén becsempészte a bűnös erotikát ünneplő fin de siècle atmoszféráját. Ahogy a rozsnyói múzeumban őrzött önéletrajzi jegyzeteiben írta: „izzó, erotikus fantáziám habfehér leánytesteket képzel kontrasztnak" mindenhová. Tichy rövid élete vége felé már teljesen megszállottjává vált a fantasztikumnak. (Ő jegyzi a sajnos torzón maradt első modern magyar sci-fi regényt is.)

A most vizsgált tipikus Tichy-féle női akt is science-fictiont idéző környezetben áll, egy számítógépnek tűnő masina társaságában. A művész a nagy reneszánsz elődökhöz, Leonardóhoz hasonlóan lelkesedett a természettudományokért. Képzeletét izgatták a kristályok, bolygók, prizmák és gépek is. Magát szívesen látta Jókai-hősnek vagy épp a feltaláló Edison felvidéki rokonának. Saját alteregója a képen jól öltözött tudósként jelenik meg, ahogy tudományos elmélyültséggel vizsgálja a látványt, a modern masinát vagy épp az azt bemutató meztelen nőalakot. Közben pedig azon töpreng, hogy hol lehet a hiba: Where is the mistake?

28 | Molnár C. Pál

(Battonya, 1894 – 1981, Budapest)

Fürdőző nő (Balatonparton), 1940 körül
Bathing Woman (On the Shore of Lake Balaton), c. 1940

80 × 50 cm
Olaj, vászon | Oil on canvas
Jelezve balra lent: MCP |
Signed lower left: MCP

Kikiáltási ár: 850 000 Ft / 2 329 EUR
Becsérték: 1 300 000 – 1 900 000 Ft
Estimated price: 3 562 – 5 205 EUR

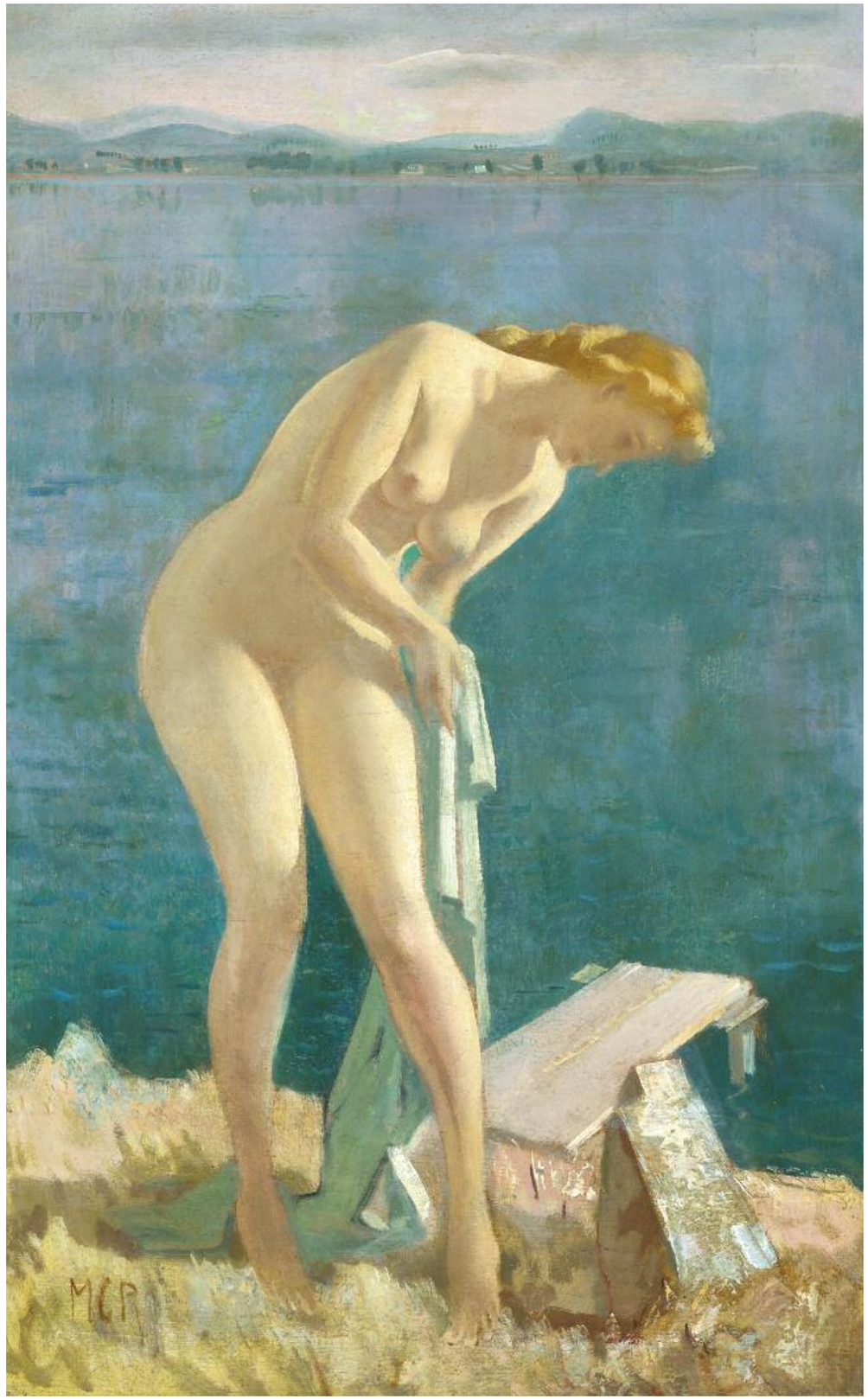

Tihanyi Lajos

Tita-portré I.

1926

29 | Tihanyi Lajos

(Budapest, 1885 – 1938, Párizs)

Tita-portré I.

(Tita portré st[udium].; La femme espagnole;
Seated woman), 1926
Portrait of Tita I., 1926

81 × 65 cm
Olaj, vászon | Oil on canvas
Jelezve középen lent: L. Tihanyi 1926 Paris |
Signed lower middle: L. Tihanyi 1926 Paris
A hátoldalon a vakrámán festett felirat: „TIHANYI"
és a párizsi Lefranc művészellátó cég raglapjának fragmentje
A vászon hátoldalán autográf felirat: „TITA"
Tihanyi Lajos autográf œuvre-jegyzékében 39-es számon,
Tita portré st. címen szerepel

PROVENIENCIA | PROVENANCE
· 1929-től Ariel és Will Durant (New York) tulajdonában.

FELTEHETŐEN KIÁLLÍTVA | EXHIBITION
· Showing of European and American Moderns. Murai Galleries of Contemporary Art, 47 West 52nd Street, New York, 1930. február 5–22. (tételszám: 32., *Seated woman*).

Kikiáltási ár: 85 000 000 Ft / 232 877 EUR
Becsérték: 170 000 000 – 230 000 000 Ft
Estimated price: 465 753 – 630 137 EUR

Tihanyi Lajos és spanyol szerelme, Tita Párizsban 1926 körül
André Kertész felvétele (digitálisan színezett változata [AI])

Pablo Picasso: A három muzsikus, 1921,
MoMA, New York

Tárgyalt festményünkről készült archív fényképfelvétel
Fotó: Marc Vaux, Párizs, 1930-as évek

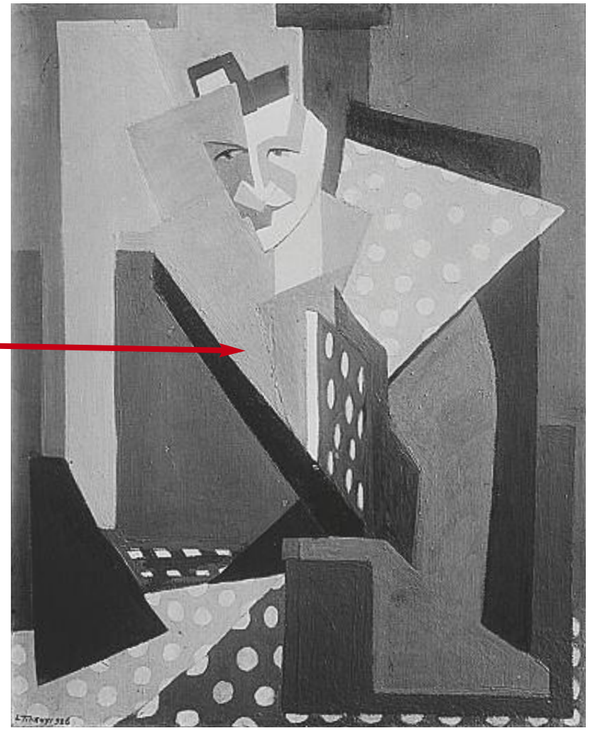

Tárgyalt festményünk párdarabjáról (Spanyol nő, MNG) készült archív fényképfelvétel
Fotó: Marc Vaux, Párizs, 1930-as évek

Lost & found

Tihanyi Lajos életműve a művészettörténész szakma által leginkább körüljárt, legjobban feldolgozott, részleteiben is alaposan kutatott œuvre-ök közé tartozik. A Nyolcak művészcsoport egyetlen művészéről sem született oly nagy számban tanulmány, kisebb és nagyobb monográfia, mint róla, és egyiküknek sem szenteltek annyi kiállítást, mint neki. Így még inkább különös, hogy ezt a most előkerült remekművet miért nem reprodukálták egyetlen alkalommal sem a szakirodalomban. Annak fényében hogy az alkotásról a Magyar Nemzeti Galéria adattárában az 1970-es évek eleje óta rendelkezésre állt egy korabeli fekete-fehér, archív fényképfelvétel, még inkább furcsa, hogy még az MNG-ben rendezett legutóbbi, Tihanyi 140 című kiállítás kapcsán sem irányult a figyelem arra, hogy az amúgy a tárlaton is kiállított *Spanyol nő* című festménynek valaha létezett ez a párdarabja. Mi több, egy azt megelőző, a primer művészi invenciót hívebben rögzítő, komplexebb, részletgazdagabb munka: az, amelyik most kalapács alá kerül.

»A jelek szerint erről a két fényképről azt gondolhatták, hogy az nem két különböző festményről, hanem ugyanarról a műről készült.«

A festményről készült archív fotó minden bizonnyal megtévesztette a korábbi Tihanyi-kutatókat, elsiklottak felette, ugyanis a mű párdarabjáról, a kevésbé részletgazdag, ám méretében nagyobb műről is készült fényképfelvétel az 1930-as években, amely ugyanúgy a múzeum archívumába került a festő hagyatékával fél évszázada. A jelek szerint erről a két fényképről azt gondolhatták, hogy az nem két különböző festményről, hanem ugyanarról a műről készült. De nem csupán ez a fotó bizonyította, hogy Tihanyi két képet is festett *Tita* címmel. A művész néhány évvel a halála előtt műtárgyjegyzéket állított össze, visszaemlékezve csaknem három évtizedes munkásságára. Ebben a több száz festményt tartalmazó lajstromban egymás alatt 39-es és 40-es sorszámon szerepel a két mű, igaz, hogy a dátumozással tévedett az alkotójuk egy évet. Az egyik – a most előkerült munka – *Tita portré st[udium]*. címen, a másik, ma *Spanyol nő* címen ismert, az MNG-be került alkotás pedig *Tita portré nagy* (sic!) címen szerepel az autográf œuvre-jegyzékben. Már ebből sejteni lehetett volna, hogy az ismert mű mellett kell lennie egy másik, azt előkészítő verziónak is.

»Az egyik – a most előkerült munka – Tita portré st[udium]. címen, a másik, ma Spanyol nő címen ismert, az MNG-be került alkotás pedig Tita portré nagy (sic!) címen szerepel az autográf œuvre-jegyzékben.«

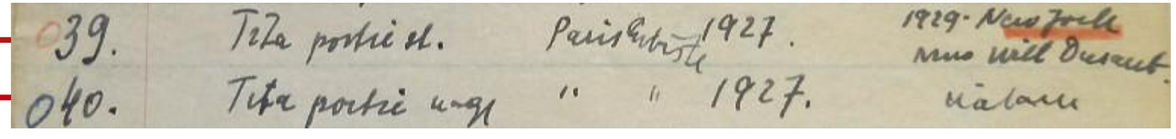

Sophia Loren

A festő munkásságáról született leggazdagabb, kétkötetes monográfiában összeállított műtárgyjegyzékben szerepel is Tihanyi 39. tétele, ám azt a szerző nem hozta összefüggésbe az archívumban lévő fotográfiával, és csupán azt a megjegyzést fűzte hozzá, hogy lappang.[1] Egy sorral lejjebb azonban egy másik tétel címvariánsai között felsorolja a *„Tita portré"* címet is. Ez a kép szintén az MNG-be került, és a hátoldalán autográf felirat olvasható: „Dorothy 1926 Tihanyi." Majoros Valéria Vanília ezt a festményt hozta összefüggésbe a Tihanyi saját kezű műtárgyjegyzékének 40. tételével, ami nyilvánvalóan tévedés, hiszen a 40. tétel egyértelműen azonos a hagyatékból az MNG-be került párdarabunkkal, a már említett *Spanyol nő* című festménnyel. Ez utóbbi mű adatai között azonban nem említi Majoros, hogy szerepelne Tihanyi jegyzékében, ami szintén tévedés. Bár a Dorothy feliratú festmény modellje valóban hasonlít némileg Titára, Tihanyi Párizsban megismert spanyol barátnőjére – akiről a most előkerült festmény és annak MNG-s párdarabja is készült –, de erre nézve egyelőre nem ismerünk perdöntő bizonyítékot. Magyarul: az, hogy Dorothy azonos-e Titával, még nem világos. A forrásokat nem megfelelően értékelve tehát sikerült nagy kavarodást okozni, így ma igen nehéz szétszálazni az adatok tengerében, hogy mi mire vonatkozik. Mindenesetre tárgyalt festményünk hátoldalára – a későbbi azonosítást is elősegítendő – Tihanyi vastagon, széles, nagy majuszkulákkal, csupa nagybetűvel odaírta szerelme és modellje nevét: „TITA." Tehát ez a most előkerült festmény – majd az alább ismertetett egyéb adatokat is figyelembe véve – egyértelműen azonosítható Tihanyi listájának 39. tételével, míg az MNG-ben őrzött redukált verzió *(Spanyol nő)* biztosra vehetően a 40. tétellel azonos.

Tita (részlet
André Kertész fotójából)

»Dorothy azonos-e Titával, még nem világos.«

Magam sem a közgyűjteményi adattár böngészése során figyeltem fel arra, hogy ezt a portrékompozíciót Tihanyi két külön alkalommal is megfestette, hanem jó pár évvel ezelőtt Párizsban, a Centre Pompidou könyvtárában Marc Vaux híres párizsi műtárgyfotós anyagában kutatva lettem figyelmes arra, hogy itt valójában nem egy műről van szó, hanem két igen hasonlóról. A fekete-fehér fotók alapján a két festmény közötti különbség a felületes néző számára valóban nem olyan feltűnő, de akkor arra lettem figyelmes, hogy az egyik verzión – a most felbukkant festményen – látható a modell keze, míg a másikon, a közgyűjteményi darabon azt már eliminálta a festő.

Néhány héttel a legutóbbi Tihanyi-tárlat bezárása előtt az interneten blogsorozatot indítottam Tihanyi Lajos lappangó műveiről annak elősegítése szándékával, hogy ezek az elveszett művek minél nagyobb számban előkerüljenek. A most aukcióra kerülő, akkor még „WANTED-képet" mindjárt az elején, a harmadik bejegyzésemben közöltem. Számítottam arra, hogy inkább előbb, mint utóbb a felszínre fog kerülni, ugyanis nyomozásaim során egészen az egykori tulajdonos leszármazottaiig eljutottam. A kép ekkor már nem volt a család birtokában, így engem is meglepett, hogy a posztomat követő hetekben már színesben, eredetiben láthattam. Igazi szenzáció és ünnep ennek a remekműnek az előkerülése, ugyanis a kép 100. születésnapján egy újabb, jelentős puzzle-darabbal egészült ki Tihanyi egyre inkább rekonstruálhatóvá váló kivételes életműve.

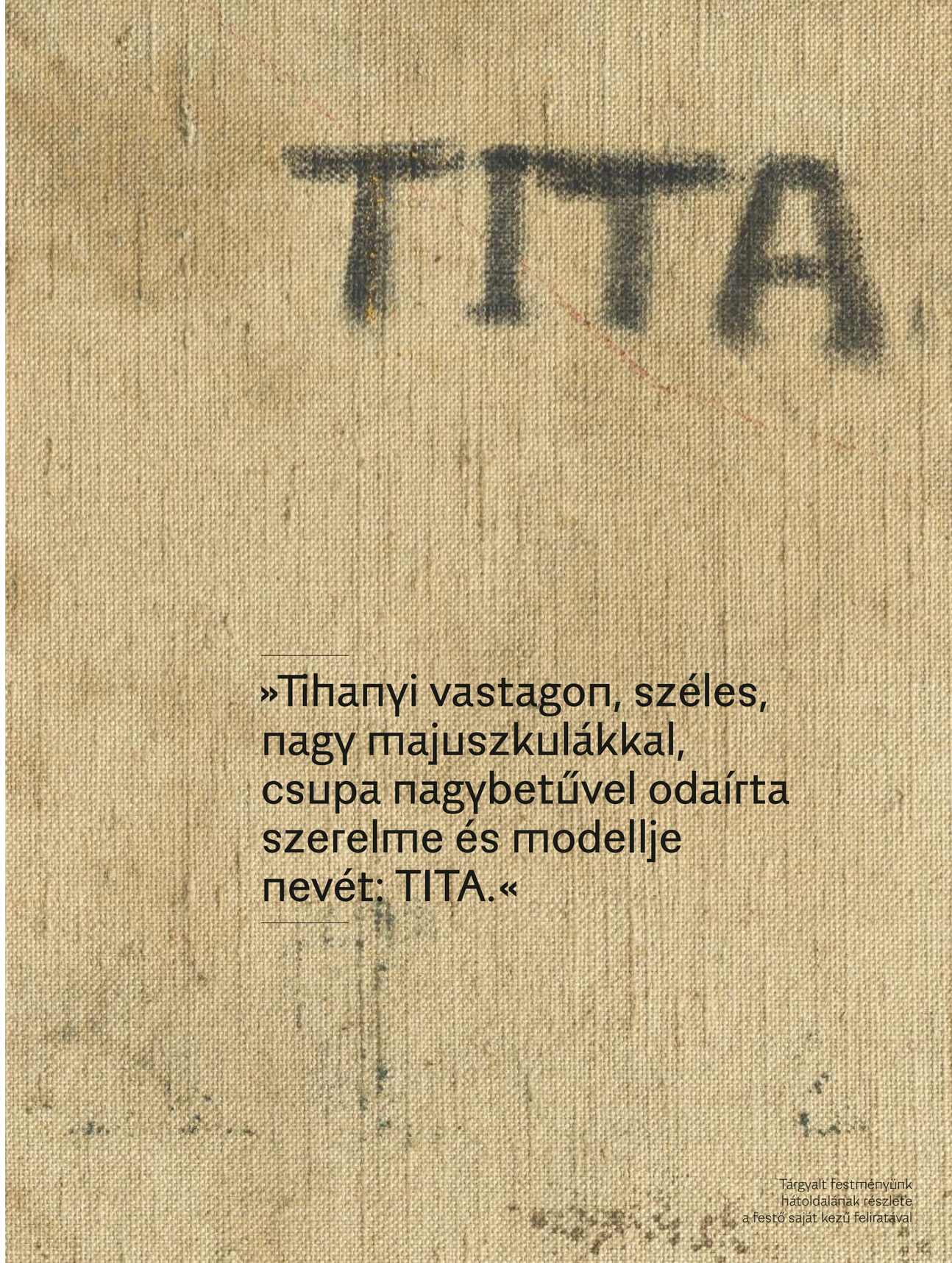

»Tihanyi vastagon, széles, nagy majuszkulákkal, csupa nagybetűvel odaírta szerelme és modellje nevét: TITA.«

Tárgyalt festményünk
hátoldalának részlete
a festő saját kezű feliratával

Tihanyi Lajos: Spanyol nő (Tita-portré II.), 1926. MNG

»itt valójában nem egy műről van szó, hanem két igen hasonlóról«

Tihanyi Lajos: Tita-portré I., 1926 (tárgyalt képünk)

»a most felbukkant festményen – látható a modell keze«

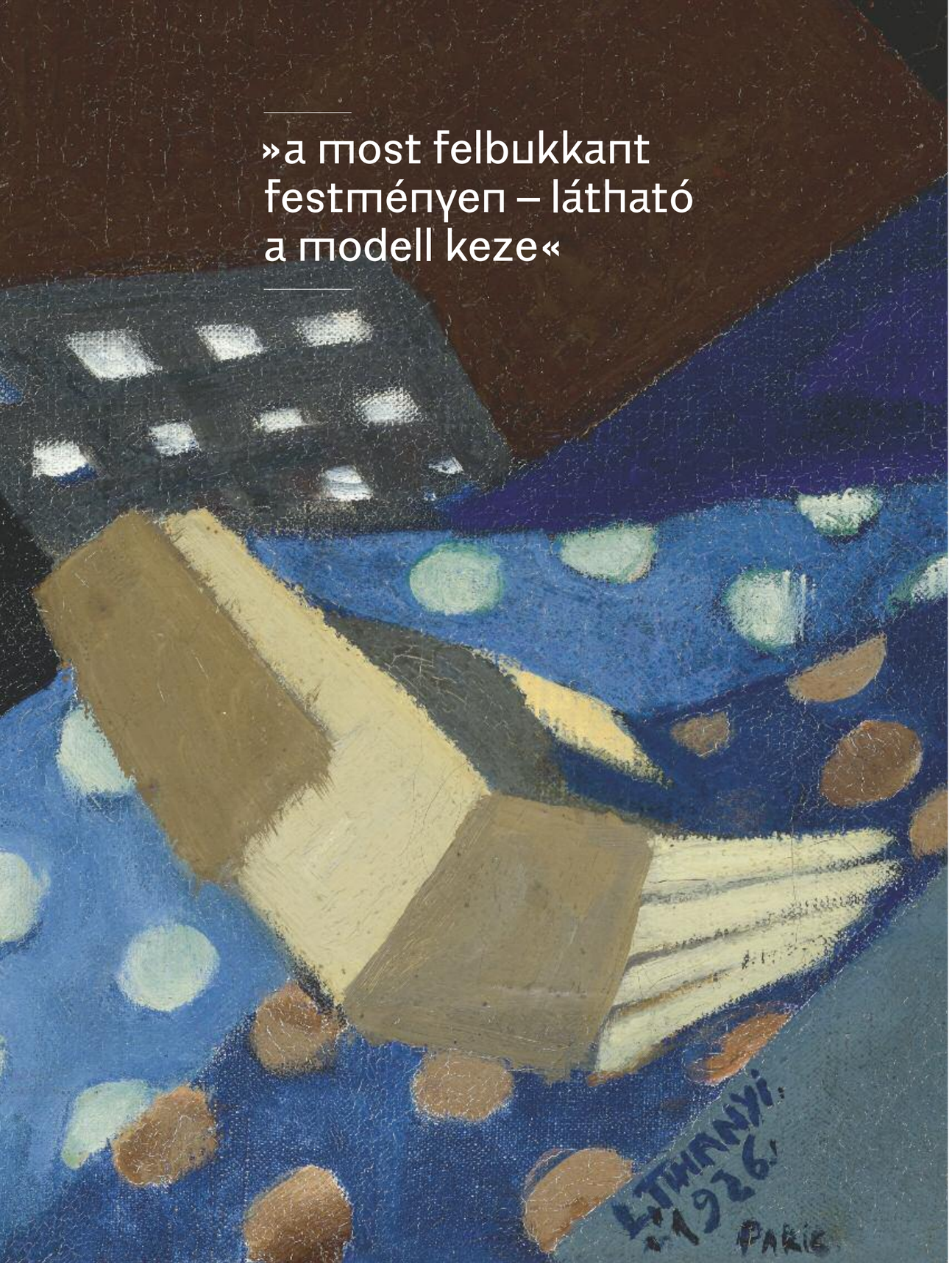

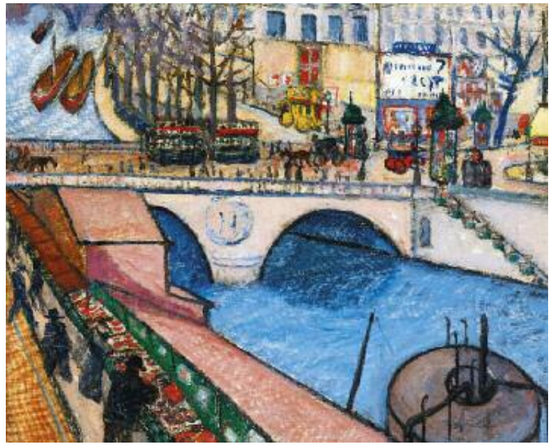

Tihanyi Lajos: Pont Saint-Michel I., 1908. Magántulajdon

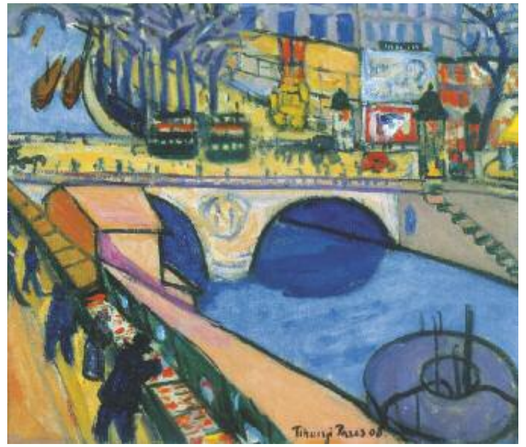

Tihanyi Lajos: Pont Saint-Michel II., 1908. Magántulajdon

A megkülönböztető kéz, avagy tihanyi „duplázásai"

Ahogy a mellékelt példa is bizonyítja, a műkereskedelem felhajtóerejének köszönhetően egyre több korábban elveszettnek hitt vagy akár teljesen ismeretlen Tihanyi-mű került a témával foglalkozó művészettörténészek asztalára, és az e festmények történetét feltáró, valamint az azokkal párhuzamosan folyó egyéb háttérkutatások eredményeképpen egyre világosabban körvonalazódni látszik a művész egy korábban nem tárgyalt, jellegzetes festői metódusa. Egyre több újabban megismert példa mutat ugyanis arra, hogy Tihanyi az egész pályája során szisztematikusan készített duplikátumot egyes alkotásairól, továbbá bizonyos esetekben nemcsak két, hanem akár több verzióban is megfestette az adott kompozíciót. Előfordulnak műtermi kópiák is, ám az esetek döntő többségében nem másolatokról, hanem újraértelmezésekről, különböző változtatásokat mutató verziókról beszélünk.

Tita keze, részlet André Kertész fotójából

»Talán a legismertebb a két megszólalásig hasonló Pont Saint-Michel című párizsi városképe, amelyek néhány évvel ezelőtt egyéni aukciós rekordárakat állítottak be.«

Kedvenc témája, tájképei közül számos olyan példát hozhatunk, ahol a tájelemek azonosak, de a nézőpontok kisebb-nagyobb változtatásai miatt igazolható, hogy azok különböző időpontokban, mindig az adott helyszínen, a természetben, plein air készültek, nem pedig úgynevezett stúdiókópiákról van szó. Létezik azonban az ellenkezőjére is példa. Talán a legismertebb a két megszólalásig hasonló *Pont Saint-Michel* című párizsi városképe, amelyek néhány évvel ezelőtt egyéni aukciós rekordárakat állítottak be. A teljes kompozicionális egyezés mellett még a staffázsfigurák, járókelők, könyvárusok stb. száma és beállítása is közel megegyező a két képen, ami arra utal, hogy ebben az esetben inkább a műteremben történt a másolás, de itt sem szolgai módon elvégzett kopírozással találkozunk, hanem leginkább a redukció, az egyszerűsítés lehetett a cél a másodpéldány létrehozásánál.

Tihanyi Lajos:
Szécsénykovácsi táj I., 1913
magántulajdon

Tihanyi Lajos:
Szécsénykovácsi táj II., 1913
magántulajdon

Tihanyi Lajos:
Erdős tájkép, 1911.
lappang

Tihanyi Lajos:
Tájkép,
1911 körül
magántulajdon

Tihanyi Lajos:
Köves tájkép, 1915.
Magyar Nemzeti Galéria,
Budapest

Tihanyi Lajos:
Badacsonyi tájkép, 1915.
magántulajdon

Tihanyi Lajos:
Tájkép a Margit híddal,
1913–1914.
magántulajdon

Tihanyi Lajos:
Margit híd, 1913–1914.
lappang

Tihanyi Lajos:
Tájkép kanyargó úttal
Szomolnoknál, 1911.
Kovács Ádám
gyűjteménye

Tihanyi Lajos:
Szepesi tájkép,
Szomolnok, 1911.
Magyar Nemzeti
Galéria,
Budapest

Tihanyi Lajos:
Touloni táj, 1938.
Magyar Nemzeti Galéria,
Budapest

Tihanyi Lajos:
Toulon-i part,
Provence-i táj, 1937.
magántulajdon

»A tájképduplumok esetében sokkal gyakoribbak a kisebb-nagyobb pozícióváltással készült verziók«

Ismerünk ugyanarról a motívumról készült olyan sorozatot is, például a Szécsénykovácsiban töltött nyáron festett vedutái között, ahol nem csupán az olajképekből készült két igen hasonló verzió, de még egy megelőző akvarelltanulmány is létezik. A tájképduplumok esetében sokkal gyakoribbak a kisebb-nagyobb pozícióváltással készült verziók, ilyen például a Nyolcak korszakában festett erdei utakat megörökítő tájképsorozata. Később, az első világháború alatt számos igen hasonló művet festett Tihanyi a Balaton-felvidéken, és e képeinek főszereplője általában a jellegzetes tanúhegy, a Gulács, különböző perspektívákból megfestve. Az MNG-ben őrzött 1915-ös *Köves tájkép* című, szintén a környéken festett tájképének igen hasonló verziója néhány éve bukkant fel egy külföldi aukción, és ennél is egyértelmű, hogy a látvány közel azonossága nem másolás eredménye, hanem egyértelműen levezethető, hogy Tihanyi két alkalommal is ugyanazt a tájképi részletet rögzítette ugyanazon a helyszínen, de a második alkalommal nem pontosan ugyanott, hanem kissé odébb szúrta le hordozható festőállványát. Ugyanez történt a nemrégiben aukcionált *Margit híd* című festménnyel is. Itt sem a műteremben folyó másolatkészítés esetével állunk szemben, hanem két alig különböző pozícióból, nagyon hasonló, de nem azonos nézőpontból, tehát „két ülésre" festett művekről van szó. Tihanyi utolsó éveiben, lazítva absztrakt korszakának szigorán, némileg visszatérve a figuralitáshoz, Toulonban festett ugyanarról a látványról az előző metódushoz hasonlóan több nagyon hasonló tájképet.

Tihanyi Lajos:
Akt stúdium, 1917,
magántulajdon

Tihanyi Lajos:
Fekvő női akt, 1917.
Magyar Nemzeti Galéria,
Budapest

»A teljes Tihanyi œuvre-ben nagy számban fordulnak elő duplázások«

Tihanyi Lajos:
Cécile Harpham portréja, 1929.
magántulajdon

Tihanyi Lajos:
Cécile Harpham arcképe, 1929.
Magyar Nemzeti Galéria,
Budapest

Tihanyi Lajos:
Vörös-kék kompozíció,
Csendélet, 1933.
Magyar Nemzeti Galéria,
Budapest

Tihanyi Lajos:
Középsárga-kék
kompozíció,
Absztrakt festmény, 1933.
Magyar Nemzeti Galéria,
Budapest

Tihanyi Lajos:
Villa és kés II., 1928.
Magyar Nemzeti Galéria,
Budapest

Tihanyi Lajos:
Villa és kés I., 1928.
Magyar Nemzeti Galéria,
Budapest

Tihanyi Lajos:
Kék zöld sárga
kompozíció,
1930-as évek második fele,
Magyar Nemzeti Galéria,
Budapest

Tihanyi Lajos: Piros
és kék kompozíció,
1930-as évek második fele,
Magyar Nemzeti Galéria,
Budapest

»Tihanyi munkamódszerének valóban része volt a „duplázás". De vajon mi indokolta a hasonló verziók megfestését? Erre nincs egyértelmű és minden képpárosra érvényes válasz«

Tihanyi Lajos: Színes kompozíció, 1936 körül,
Magyar Nemzeti Galéria, Budapest
Tihanyi Lajos: Sávos színkompozíció, 1936 körül,
Magyar Nemzeti Galéria, Budapest

A teljes Tihanyi œuvre-ben nagy számban fordulnak elő duplázások más témákban is: aktoknál és aktos kompozícióinál is van erre példa, de csendéleteket és tárgyalt művünkhöz hasonlóan néhány portrét is ismerünk, amelyek két vagy akár több igen hasonló verzióban is elkészültek. Az arcképek sorában ismert olyan eset, amikor szinte nüansznyi az eltérés, inkább csak a háttér színe cserélődött, magán az arc megformálásán alig változtatott, tehát ebben az esetben is inkább kópiáról beszélhetünk. A csendéleteknél – ahogy egyes tájképeknél is – az újabb variáns egyértelműen az egyszerűsítés, a redukálás szándékával született. Az absztrakcióval kacérkodva szintén számos alkalommal festett a megszólalásig hasonló, esetleg némi formai vagy színbéli változtatással járó műveket. A nonfiguratív kompozíciók duplázásakor is egyértelműen a variációkban rejlő lehetőségek kiaknázása, a kísérletezés izgathatta a fantáziáját.

Több tucatnyi példa igazolja tehát, hogy Tihanyi munkamódszerének valóban része volt a „duplázás". De vajon mi indokolta a hasonló verziók megfestését? Erre nincs egyértelmű és minden képpárosra érvényes válasz, ugyanis minden egyes eset mögött más és más indok húzódik. Megesett olyan is, hogy elégedetlen volt a készülőfélben lévő kompozícióval és felszabdalta a vásznat. Így született meg a *Vörös inges fiú* című festménye és az eredeti mű másik fragmentumából a *Fiú sapkával* című alkotása (lásd a jelenlegi aukció kínálatában is), majd az egész hármas kompozíciót egy másik, valamivel nagyobb vásznon újrafestette. Ezt a reprezentatívabb verziót *Munkáscsalád* címen tartjuk számon. Más esetekben az ok arra vezethető vissza, hogy Tihanyi köztudottan ragaszkodott a saját festményeihez, igen nehezen vált meg tőlük még akkor is, ha magas árat kínáltak érte. Ha mégis beadta a derekát, készülhettek olyan duplumok, amelyeket valóban inkább kópiákként értékelhetünk, és hasonló volt a helyzet néhány tájképével kapcsolatban, amikor éppen a sikeres eladás indokolta a második vagy akár a harmadik változat elkészítését. Az esetek többségében azonban egyértelműen a festői kísérletezés, lehetett a mozgatórugó.

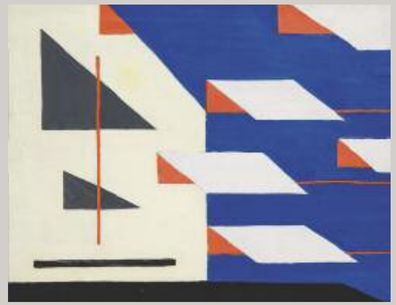

Tihanyi Lajos: Kék-fehér-vörös-szürke kép, 1934,
Magyar Nemzeti Galéria, Budapest
Tihanyi Lajos: Absztrakt festmény, 1934,
Centre Pompidou, Párizs

Részletek a Spanyol nő (balra) és a Tita-portré (jobbra) című festményekből

»Erre utal a festő autográf œuvre-jegyzéke mellett az is, hogy ez a visszamenőleg prototípusnak tekinthető – címében is annak nevezett – „stúdium" részletgazdagabb és festői megoldásaiban is ropogósabb, frissebb és invenciózusabb.«

Tárgyalt művünkkel kapcsolatban nem ismert egyértelmű indok, hogy miért készült második verzió, de leginkább az merül fel, hogy Tihanyi esetleg – dacára az azonos datálásnak – esetleg nem is rögtön az első mű után, hanem annak eladása miatt, évekkel később készítette a „másolatot". De az is elképzelhető, hogy csupán tovább kísérletezett a kompozíció egyszerűsítésén. Más kérdés, hogy ez a redukciós eljárás valóban sikeres vállalkozás volt-e a részéről. Mindenesetre annyi bizonyos, hogy a most előkerült festmény készült el korábban. Erre utal a festő autográf œuvre-jegyzéke mellett az is, hogy ez a visszamenőleg prototípusnak tekinthető – címében is annak nevezett – „stúdium" részletgazdagabb és festői megoldásaiban is ropogósabb, frissebb és invenciózusabb. A hagyatékkal az MNG-be került nagyobb méretű festmény laposabb, sterilebb és némileg unalmasabb is, magán hordozza a másolásból fakadó gépies üresség, bár egy új színt, egy tompán fáradt lilát becsempészett az új verzióba. Az arc megoldását is újabb színekkel tarkította, de ez sem tett jót a nagyobb verziónak, ahogy a nő tekintete a szuggesztivitását is elvesztette a kópián.

E nemrég felbukkant festmény kompozícióját egy olyan részlet teszi sokkal egységesebbé és „érthetőbbé", amelyet a másik művén érthetetlen módon elhagyott Tihanyi. A nő lágyan behajlított kézfejének plasztikus ábrázolása ugyanis összerántja és kompaktká teszi a kompozíciót, így a figura körvonalai és térbelisége sokkal világosabban érzékelhető, valamint a szigorúan síkban tartott képfelület is játékosabbá, élvezhetőbbé válik. Ahogy a párizsi nők toalettjét is általában az apró, rafinált *accessoire*-ok teszik izgalmassá, úgy emeli ez a kézmotívum is elegánsabbá és teljesebbé a kompozíciót. Kár, hogy Tihanyi a többnyire kopírozott részleteket tartalmazó második verziónál éppen erről a szükséges elemről mondott le.

A nő pöttyös ruhájának esése, térbelisége is sokkal inkább érzékelhető a most előkerült első verzión. Tihanyi itt nem csupán a kék alap különböző árnyalataival érzékelteti az árnyékba eső részeket, de a pettyek színét is a fényarányokhoz hangolja. Összességében is egy modern *chiaroscuro* hatás érvényesül az első darabon, míg a második verzión egyértelműen a síkhatás dominál.

A „kezes" változat a felületén is híven őrzi Tihanyi eredeti ecsetvonásait, ugyanis tökéletesen intakt állapotban került elő száz évnyi lappangás után. Festményünk felbukkanása tehát pusztán azért is örömteli, mert ebben az érintetlen állapotában tanulmányozható, ezáltal sokkal inkább érzékelhetők Tihanyi képalkotó módszerének metódusai. Ahogy a sík felületeket itt-ott megbontja néhány térbeliséget jelző effekttel, úgy a képfelület kidolgozásában is tapasztalható némi plasztikus játékosság, hiszen a simábbra kent homogén felületegységeket – például a ruha egyes mezőiben – vastagabban, zsírosabban kent és cuppantott pettyekkel dinamizálja.

»A hagyatékkal az MNG-be került nagyobb méretű festmény laposabb, sterilebb és némileg unalmasabb is, magán hordozza a másolásból fakadó gépies ürességet«

Tihanyi Lajos a párizsi műtermében, 1926. André Kertész felvétele

Tihanyi Lajos és André Kertész, 1920-as évek második fele, PIM

Tihanyi és a fotográfia

Tihanyi életművét átszőtte a fotográfiához fűződő sokrétű kapcsolata. Tárgyalt festményünk művészettörténeti háttérkutatásai során a feltárás számos rétegében a felszínre került ez a kapcsolódás. Különös vonzódása talán annak is betudható, hogy édesapja – gyógyíthatatlan süketnémaságáról tudomást szerezve – olyan polgári szakmát szánt fiának, amelynél a verbális kommunikáció nem elsődleges kívánalom. Így a végleges pályaválasztása előtt egy ideig fényképésztanoncként a fotózás közelébe kerülhetett. Bár a folytonos retusálást hamar megunta, a fényképészet továbbra is fontos szerepet játszott életében.

A már említegetett Marc Vaux-féle műtárgyfotó mindamellett, hogy világossá tette egy korábban nem ismert verzió létezését, segített abban is, hogy összehasonlítsuk a most előkerült kép állapotát a száz évvel ezelőttivel. Vaux tűéles, a festmény felületének minden apró részletét és az ecsetmozdulatok nyomait, azaz a felület plasztikusságát is híven visszaadó fényképfelvételével összehasonlítva derült fény a mű intakt kondíciójára is.

Tihanyi legtöbb kollégájától különbözött abban, hogy szinte egész pályafutása során rendszeresen készíttetett fényképfelvételeket műveiről, ezért igen nagy számban áll a kutatók rendelkezésre archív műtárgyfotóanyag. Számos olyan ismert fotográfus készített felvételeket Tihanyi festményeiről, akinek amúgy nem ez volt a fő profilja, ellenben a festő műveinek tulajdonosaivá váltak, akár vásárlás révén, akár a munkájuk ellenszolgáltatásként. A pálya első, magyarországi szakaszában leginkább Székely Aladárhoz és Rónai Déneshez fordult, de megemlítendő a Gárdonyi testvérek fényképészeti műterme is a Dohány utcában. Berlini korszakában

»Kertész a legjobb párizsi barátjának tartotta Tihanyit«

szinte minden fontosabb festményéről készült jó minőségű fényképfelvétel, sőt a jelentősebbnek vélt grafikai munkáit is lefényképeztette. Párizsban a Photo Herdeg mellett egy fényképügynökség, az S. Londynski Agence Photographic szolgálatait is igénybe vette művei széles körű terjesztése érdekében, de a párizsi korszak legtöbb festményéről készült fotográfia hátoldala Marc Vaux fotószalonjának pecsétjét őrzi. Szerteágazó, gazdag levelezéséből is kitűnik, hogy Tihanyi e fotográfiák segítségével igyekezett minél nagyobb ismertségre szert tenni, tehát önmenedzselésének fontos eszközei voltak, ami végül egy reprezentatív album formájában öltött testet halála előtt két évvel, 1936-ban. A francia szürrealista költő, Robert Desnos előszavával megjelent kötetben némi óvatossággal csupán az 1922-ig terjedő korszakának műveit mutatta be, feltehetően a konzervatívabb vásárlók ízlését kielégítendő, ugyanakkor elképzelhető, hogy készült volna egy második kötet is a modernebb, legújabb munkáiról készült, többnyire eleve meglévő klisék felhasználásával. Számos esetben – mint e kép kapcsán is – ezek az archív műtárgyfelvételek segítik a munkánkat. Ma is még mintegy három tucatnyi Tihanyi-festményt kizárólag ezekről a fekete-fehér fényképfelvételekről ismerünk, de remélhetően a WANTED-művek száma éppen az ehhez hasonló előkerülések sikerének köszönhetően egyre csökkenni fog.

»[N]em ősöm Daumier, nem társam George Gross (a szatirikusok), hanem szellemi és anyagi ősöm: Daguerre és kortársaim: Photo Manuel, Photo Roseman és minden jó fotográfus, bár a konstruálás minden alapelve és alapeleme nélkül, a természet = a szellem és anyag konstruálásában.[3]«

TIHANYI LAJOS

Halász Gyula (Brassaï): Önarckép, 1922. lappang

A már említett magyarországi fotográfusok, Székely és Rónai mellett Párizsban két szintén magyar származású, később világhírnévre szert tett fotográfus is a legszűkebb baráti köréhez tartozott. Brassaït Berlinből ismerte, aki ekkor még Halász Gyula néven, festőművészként igyekezett érvényesülni. Összevetve Brassaï még Halász-szignóval ellátott festményeit Tihanyi ekkori stílusával, egyértelmű, hogy a Nyolcak leginkább expresszív felfogású művésze óriási hatással volt Brassóból elszármazott barátjára. Ugyanez elmondható André Kertészről is, aki éppen a *Tita-portré* megfestése előtti évben érkezett Párizsba. Kertész a legjobb párizsi barátjának tartotta Tihanyit, ugyanis ő mutatta meg neki a francia főváros rejtett arcát, megismertetve nem csupán a közismert látványosságokkal, hanem a Montparnasse eldugottabb zugaival, művésztanyákkal és a világ minden tájáról odasereglett festők törzshelyeivel. Kertész elkísérte festő barátját mindenhová, második otthonába, a Café du Dôme-ba, kiállításokra, műkereskedőkhöz, magyar, valamint francia festő- és szobrászismerősökhöz, költőkhöz, barátokhoz, tehát a fotográfus egyre bővülő országi kapcsolati hálójának jelentős részét Tihanyinak köszönhette. Folyamatos együtt léteiket dokumentálva Kertész egész sorozatokat fotózott Tihanyiról, de nem csupán ún. szituációs fényképek őrzik e szoros kapcsolat emlékét, hanem kitűnő portréfotók is, sőt néhány műtárgyfelvételt is készített a művész festményeiről.

Tihanyi alkotásai szintén hatással voltak Kertészre, elég csak a híressé vált képpárra gondolni, a festő purista szemléletű *Pipás csendélet*ére és a hasonlóan beállított fotókompozícióra, amelyet Piet Mondrian műtermében kapott lencsevégre a fotográfus. Ugyanakkor szinte lehetetlen elképzelni, hogy a Kertész későbbi világhírnevét megalapozó *Distortions (Torzulások)* című sorozatához és albumához ne Tihanyi torzított anatómiájú aktos kompozíciói szolgáltatták volna a fő inspirációt.

Tihanyi Lajos: Pipás csendélet, 1923.
Magyar Nemzeti Galéria, Budapest

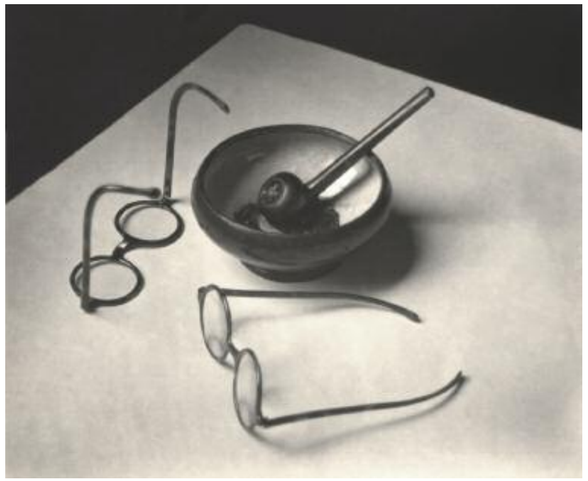

Mondrian szemüvege és pipája, 1926
André Kertész felvétele

»Párizsban két szintén magyar származású, később világhírnévre szert tett fotográfus is a legszűkebb baráti köréhez tartozott.«

Tihanyi és Tita a festő párizsi műteremlakásában, 1926 körül
André Kertész felvétele

»Levelezésükből kiderül, hogy ez az – igazán talán soha be nem teljesedő – liezon mindössze fél évig tarthatott, s valamikor 1926 nyarának végén Párizsban ismerkedhetett meg Titával a festő.«

Tita Tihanyinak küldött portréfotója, 1926-1927, KEMKI

Tihanyi titokzatos Titája

André Kertész festményünk modelljét, Tihanyi aktuális szerelmét, Titát is lefényképezte a festő társaságában, egy a kapcsolatukról sokat elárulló pillanatban. A nő kissé hátrahőkölve fogadja Tihanyi udvarlását, de ajka őszinte mosolyra húzódik, és tiszta tekintetük találkozásában is szeretet ül. Hogy a spanyol hölgy szíve is szerelemtől izzott-e vagy csupán Tihanyi lángolt a nőért, az nem tudható, az ő pillantásában inkább a kedves, bohókás Tihanyi iránt érzett baráti szeretet tükröződik.

Titáról keveset tudunk, a teljes nevét sem tárta fel korábban a szakirodalom, pedig a címe szerepel Tihanyi két noteszében is: Az egyikben „Bauer Tita", a másikban „Bauer Tita Avilés" néven jegyezte be. Az eredeti név megfelelő formában tehát Tita Bauer Avilés lehetett.[5] Minden ismert forrás spanyolként említi, de Tihanyival Párizsban sem franciául beszélt (ami inkább logikus lett volna, hiszen a latin nyelvcsaládhoz tartozik), hanem németül kommunikált. Német hangzású családneve magyarázatot adhat erre, ugyanis az édesapja feltehetően német (ajkú) volt.

Megismerkedésük körülményei a homályba vesznek, de Tita feltehetően nem életvitelszerűen tartózkodott Párizsban.[6] Ugyanakkor Tihanyi két párizsi címét is feljegyezte: az egyik a 97 rue Lauriston alatt egykor működő Martha Pension volt, a későbbi pedig onnan nem messze, a 164. Avenue de Malakoff. A Diadalívtől néhány utcányira található két cím Párizs egyik legelőkelőbb XVI. kerületében arra utal, hogy az elegáns spanyol hölgy jómódban élhetett.

Barátainak írt leveleiben Tihanyi beszámolt ugyan a nagy szerelemről, de ezekből az elejtett mondatokból kevés további információ nyerhető. Brassaït avatta be leginkább szerelmi vívódásának történetébe, aki ekkoriban éppen hasonló cipőben járt.[7] Levelezésükből kiderül, hogy ez a – igazán talán soha be nem teljesedő – liezon mindössze fél évig tarthatott, s valamikor 1926 nyarának végén Párizsban ismerkedhetett meg Titával a festő. Ekkor készült a róla festett portré is.

Tihanyi Lajos: Souvenir de Nice, 1927. lappang

> Párizsban „ott volt Tihanyi barátom, a süketnéma magyar festő, akit minden lány szeretett."[4]
> OSKAR KOKOSCHKA

A spanyol hölgy 1927 elején Nizzába utazott a családjával vagy a barátnőivel. Valószínűleg ekkor küldhette Tihanyinak azt a szép, kissé melankolikus hangulatú fényképfelvételt magáról, amely a festő hagyatékából került az MNG Adattárába, mai nevén a Közép-Európai Művészettörténeti Kutatóintézetbe (KEMKI).[8] Ugyanitt őriznek egy korábban soha nem publikált, Tita aláírásával ellátott német nyelvű, datálatlan, géppel írott levelet, amelyet minden bizonnyal nem sokkal Nizzába utazása előtt küldött Tihanyinak:

„Kedd

Kedves Tihanyi,

Ma reggel megkaptam a levelét, és a tegnapit is, amikor hazaértem, megtaláltam. Nagyon sajnálom, ami történt, de ahogy már tegnap is mondtam Önnek, a barátnőim értem jöttek, ezért nem talált meg engem. Nem tudom, miért gondolhatta, hogy itt voltam.

Már több levelére is tartozom válasszal, de valóban, olyan rossz állapotban voltam, hogy nem haragudhat rám azért, hogy eddig nem írtam. Amikor ágyban voltam, nem tudtam fogadni a látogatását, valóban nem volt kellemes vagy alkalmas betegség arra, hogy bárkit fogadjak. Reméltem, hogy hamarosan újra mozgékony leszek, és találkozhatunk a Montparnasse-on.

Most már jobban vagyok, és ünnepélyesen biztosítom, hogy nem utazom el anélkül, hogy előtte ne találkoznánk. Dora talán mondta Önnek, hogy csak a hétvégén utazom el, így amint annyira jobban leszek, hogy hosszabb időre el tudjak menni otthonról, értesítem Önt.

Kérem, ne haragudjon, legyen egy kis türelemmel.

Szívélyes üdvözlettel:

Tita"[9]

Tihanyi, hogy tisztázza a köztük alakuló viszonyt, az álmodozó tekintetű lány után ment január utolsó hetében. Első nizzai levelében így írt fiatal barátjának, Brassaïnak:

„Hogy Tita milyen finom, azt nem tudod elhinni. […] Már a második nap láttam, nem hiába jöttem. Sokkal több vonzalmam van már hozzá, és ő minden bizalmat megérdemel. Nem tudom, hol vette magára ezt a páratlan előkelőséget ez a spanyol lány, soha még így magán uralkodni tudó, másokkal bánni tudó nőt nem láttam. (Ne hidd, hogy szerelemből fakadó elfogultság.) Tita szomorú. Isten tudja, mi bántja. Nagyon jól élnek, egy nagyon szép lakásban. Minden este vendég vagyok, mert vele akarok lenni. […] Igazán oly jól vagyok, mintha az Úristen kegyébe fogadott volna egy kicsit. Meg sem próbálok szerencsésebbnek lenni a szerelemben: egy igazán tiszta, jó nő barátsága bizonyos eddig."

A második levél már inkább lemondó hangvételű:

„Első levelem túláradt a boldogságtól. Szebb és jó lenne, ha ebben a hiszemben várnál. Rettenetes balsors üldöz ezen a különben szép utazásomon is. Titával szótlanul ülünk órákon át. Nem akart szót szólni senkihez. Pedig ő az egyetlen, akitől okos szót és útbaigazítást kapok. És életkedvet. Jól vagyok, csak mint láthatod, akarva, nem akarva – szenvedek. Talán egyszer még megtudod igaz történetét ennek a féléves ügyemnek, amely minden reménytelensége dacára nekem hihetetlen életkedvet adott és sok örömet nyújtott, ami, lehet, felér majd a kínokkal. Most erről nincs hely írni. De az szomorú, hogy belém van fojtva a szó."

Ltolsó Nizzából írt levelében már a kapcsolat vége körvonalazódik:

„Nem várhattam jobb, csak szebb befejezést. De most már mindegy. Nyugalmamat ne féltsed, nyugodt lenni én sohasem fogok, amíg igazán élek. Ezt gyűlölöm. De persze ez más nyugtalanság: ösztönző, ami életet ad nekem és munkáimnak. Nagyon félő, hogy elvesztem, de nem akarom hinni. Otthon majd tiszta képet kapsz ez ügyről. Tita furcsa nő. Sok csodálatos lélekerő, finomság van benne, mely tiszteletet érdemel, de nő – nem logikus ész. Én a szerelemben is egészen logikus vagyok, de a cselekedeteimben csak később látom ezt – most is. Ez már némi nyugalmat ad. Csak ne szárítaná fel az agyamat az ilyen nyugalom."[10]

Nagyváradi ügyvéd barátjának, dr. Ciaclan Virgilnek címzett leveléből is inkább a keserűség hangján szól:

„Vénülök, mert az idő ellen nincs szer. De se külsőleg, se frissességben nem vagyok még hátra fiatalokkal sem, és neked megvallom, olyan szerelmes vagyok, hogy a Rudolf téri kéjlakodban ahhoz képest egy halvérű aggastyánt vigasztaltál meg lelki bajaiban. De az egész kilátástalan mély ügy. Azon kívül és most nagyon szomorú vagyok, Nizzából a Riviéráról nem szabad ilyenkor, rövid 10 nap után visszajönni. Ott szép meleg és milyen színes volt. (Ő is ott volt és sajna ott is van.)"[11]

Tihanyi és Tita
a festő párizsi
műteremlakásában,
1926 körül
André Kertész
felvételének
digitálisan színezett
változata (AI)

Mindebből kiderül, hogy Tita a Côte d'Azur-ön maradt, és aztán több szó már nem esik róla az ismert levelekben. Titokzatos kapcsolatuknak örök emléket állít az a festmény, amely most a szerencsés új tulajdonosra vár, valamint André Kertész fényképfelvétele is, éppen abban a pöttyös ruhában örökítve meg Titát, amelyben Tihanyinak is pózolt. A fotó sarkában, a spanyol nő háta mögött egy ovális formátumú portréfotó látható, amely a festő műtermeiről készült fényképfelvételeken rendszeresen felbukkan Budapesttől Berlinig, általában feltűnő helyeken, leginkább az íróasztalán. Itt, Párizsban egyenesen az ágya mellé helyezte a számára oly fontos személy fényképét. Ez a költözései során mindenhová magával vitt portréfotó egy korábbi, hasonlóan reménytelen szerelem emlékét őrzi: Lázár Gitta férjes asszony volt, Lázár Jenő újságíró sokak által csodált szépségű, elragadó felesége. Tihanyi portrét is festett róla az osztrák fővárosban, amikor Lázár Jenő a *Bécsi Magyar Újság* főszerkesztője volt. A festmény elveszett, csupán archív fényképét ismerjük. Hogy Lázár hitvesébe Tihanyi szerelmes volt, arról többek között Gyömrői Edit pszichoanalitikus, költő, műfordító, író, díszlet- és jelmeztervező, fotós is megemlékezett. A bécsi emigráció kezdetén Tihanyi – mivel az ő lakása igen szűk volt – a Budapestről elhozatott festményeit Gyömrői kölcsönbe kapott, tágas műteremlakásában deponálta, és ott mutogatta műveit barátainak, ismerőseinek. Az első személy, akit e célból felvitt Gyömrői lakására, Lázár Gitta volt. Gyömrői így írt a látogatóról: „Lázár Gitta gyönyörű fiatal asszony volt, és én úgy éreztem, hogy olyan irigylésre méltóan tudatában volt szépségének, hogy ezáltal ez a szépség megsokszorozva sugárzott róla. Mintha a nap sütött volna belőle Tihanyi Lajosra."[12]

Különös, hogy ez az egyetlen André Kertész-fotó egyszerre két reménytelen szerelem emlékét is őrzi. De ha már az emlékeknél tartunk, Tihanyi és Tita nizzai találkozásának egy másik művén is emléket állított a festő, de ez nem portré, hanem tájkép, amelyet feltehetően nem a helyszínen, hanem már visszatérve párizsi műtermébe, emlékezetből és feltehetően egy Nizzában készített grafikai vázlata alapján, esetleg fotó felhasználásával készített.[13] E kivételes hangulatú tájkép két címet is kapott festőjétől, melyek szintén az emlékezésre utalnak: *Souvenir de Nice*, azaz *Nizzai emlék*, valamint *Souvenir du midi*, azaz *Déli emlék*. Ezt a kitűnő kubisztikus festményét szintén csupán Marc Vaux fekete-fehér archív fényképfelvételéről ismerjük, amely két példányban is megőrződött a Tihanyi-hagyatékban, és a két különböző cím ezek hátoldalán olvasható. A mű, ahogy a *Tita-portré* is, szintén amerikai tulajdonoshoz került New Yorkba, de jelenlegi holléte ismeretlen, lappang.

»Tita a Côte d'Azur-ön maradt,
és aztán több szó már nem esik
róla az ismert levelekben.
Titokzatos kapcsolatuknak örök
emléket állít ez a festmény«

»Páris nagyszerű, fényes,
gazdag, a franciák kedvesek,
és a nők olyan szépek«

TIHANYI LAJOS

Visszatérés Párizsba – végleges letelepedés

A *Tita-portré* megfestésének idején már évek óta ismét Párizs friss levegőjét szívhatta Tihanyi. Bár az 1920-as évek elején életművének kimagasló alkotásait hozta létre Berlinben, nem érezte igazán otthonosan magát a német fővárosban, ellenben a század elején, 1907–08 fordulóján, amikor kezdő piktorként először járt Párizsban, megbabonázta a fények városa. A francia fauve-ok, elsősorban Henri Matisse és Albert Marquet hatására mindjárt olyan műveket hozott létre, amelyek megállnák a helyüket a fauvizmust bemutató bármilyen tárlaton, s mindezt úgy, hogy alig két esztendeje vett először ecsetet a kezébe. Akkor a Pont Saint-Michelt és környékét festette az ott bérelt hotelszobájából, ahova azóta is sóvárogva visszavágyott.

Amikor 1923 őszén visszatért Franciaországba, kicsattanó örömmel, mérhetetlen elragadtatással vette újra birtokba a várost: „Régi szerelmem újra, sőt jobban virul, mint valaha. Páris nagyszerű, fényes, gazdag, a franciák kedvesek, és a nők olyan szépek – csak éppen hogy nem reám vártak. Gondolhatod, mily jó itt lenni. Berlin után, ami ennek a fénynek árnyéka"– írta lelkendezve régi jó barátjának, Ciaclan Virgilnek.[14]

Tihanyi Lajos: Metro, 1926. lappang

Tihanyi Lajos: „Metro" nagyobb, 1926
Magyar Nemzeti Galéria, Budapest

Egy rövid időre, hogy felszámolja ottani egzisztenciáját és magával vigye szeretett műalkotásait, még visszatért Berlinbe, de 1924 karácsonyát már ismét Párizsban töltötte. Ettől kezdve – egy rövid amerikai kitérőt leszámítva – élete végéig ott maradt, de végleges letelepedése számos akadályba ütközött. Évekig tartott, mire szűkös szállodai szobáját végre műteremre válthatta. 1925 nyarának végén költözött a rue de la Glacière-n bérelt stúdióba, az utcáról elnevezett metrómegállóval szemben. A műteremből nyíló kilátás hamarosan egy egész szériára való konstruktív szellemű képet inspirált, elsősorban a Metro-sorozatát.

Tihanyi Lajos:
La rue de
la Glacière, 1925.
Centre
Pompidou,
Párizs

Tihanyi ismeretlen hölggyel (Anna Marie) Párizsban, 1933, PIM

»Az esztétikai hullakufárok, a katalóguscsinálók miatt elveszett két párizsi évem.«

TIHANYI LAJOS

Ahogy korábban Berlinben, Párizsban is igyekezett kiállítási lehetőségekhez jutni. Kapcsolatba került a korszak legfontosabb galériásaival, noteszeiben szerepel Daniel-Henry Kahnweiler, a Rosenberg testvérek, Léopold Zborowski, de még a Szegedről elvándorolt, később New York legbefolyásosabb galeristájává vált Brummer József és annak első párizsi titkára, a szintén magyar Kellermann Dezső is. Tihanyi azonban nehéz természet volt, az önérvényesítéshez szükséges rugalmasságot hírből sem ismerte. Brassaï barátja halála után így írt erről: „Tihanyi bizalmatlan, makacs, fékezhetetlen természet volt, ráadásul testi hibája is hátrányként jelentkezett, de nem volt meg benne a legkisebb hajlékonyság sem, amit pedig a világunkban az érvényesülés megkíván. Lassan munkálta ki a képeit, és úgy dédelgette azokat, mint saját gyermekeit, annak a gondolatától is megrémült, hogy valamelyiktől meg kell válnia, és ravaszsághoz is folyamodott, hogy vásárlóinak elvegye a kedvét. Még azt a szerződést is visszautasította, amelyet Zborowski, Modigliani és Soutine képkereskedője kínált neki."[15]

Tihanyi önsorsrontó ellenállása oda vezetett, hogy egyetlen galériással sem sikerült olyan megállapodást kötnie, amely számára megfelelt volna, ugyanis ő tulajdonképpen eladni nem szeretett volna, csak szerepelni, kiállítási lehetőséghez jutni. A profitorientált kereskedők ezt természetesen nem tudták komolyan venni. Így a rengeteg befektetett energia ellenére csupán egyetlen olyan alkalom nyílt hátralévő életében, ahol önállóan mutatkozhatott be, mentesülve az eladási kényszer alól. 1925-ben régi ismerőse, a már említett Györgyi Edit lengyel származású barátjának éppen akkoriban nyílt zeneműboltja, az Au Sacre Du Printemps. A megnyitó ceremónia alkalmával léphetett Tihanyi a párizsi közönség elé először és utoljára önállóan, ezt követően már csupán csoportkiállításokon mutatta be legfrissebb műveit.

Ugyanebben az évben Kállai Ernő *Új magyar piktúra* című, azóta megkerülhetetlen alapművének máig publikálatlan revíziójában Tihanyi Párizsba érkezésének nehézségeiről, kezdeti „improduktivitásának" okairól is említést tett. A gépelt kéziratban fennmaradt, korábban a Tihanyi-kutatók által teljesen mellőzött és kiaknázatlan, gazdag szöveg csak részben reflektál Kállai vele foglalkozó fejezetére, inkább a festő aktuális festészeti teóriái látszanak körvonalazódni benne, magyarázatot adva arra is, hogy miért nem igyekezett a kereskedői elvárásoknak alázatosan megfelelni és miért nem ontotta magából szakmányban a műveket. Tihanyi nyers, öniróniától sem mentes humora is megcsillan a kezdő sorokban: „Az esztétikai hullakufárok, a katalóguscsinálók miatt elveszett két párizsi évem. Egyetlen kaminsarok, egyetlen gotikusan a kubizmusba ívelő kémény vagy huszárzsinórzattal ékes deformált gitár se jegyezhető fel művészetem közelmúltjában. Hervadó és friss banánok is csak emésztési emóciókat szereztek nekem. A bordeaux-i és bourgogne-i palackokat pedig nem síkokra bontottam fel, ha szerencsém volt velük érintkezésbe lépni."[16]

»egyetlen olyan alkalom nyílt hátralévő életében, ahol önállóan mutatkozhatott be, mentesülve az eladási kényszer alól.«

Brassaï, Tihanyi és Jan Śliwiński két ismeretlen hölgy társaságában Tihanyi Lajos kiállításán, Galerie Au Sacre du Printemps, Párizs, 1925. André Kertész felvétele

Az újrafelfedezett kubizmus

Tihanyi fent idézett 1925-ös írásában – még ha élcelődve is – nem véletlenül a kubizmus formakultúráját idézte meg, ugyanis stílusorientációja ekkoriban valóban ebbe az irányba mutatott. A következő esztendőben tulajdonképpen már meg is festett néhány témát az általa felvetettek közül, már részben valóban a kubizmus formajegyeit mutatva. Mintha megjósolta volna előre a nyúlánk kémények erdejével tarkított Metró-sorozatát vagy a két hasonló verzióban megfestett, *Bouteille* című, borosüvegekről festett kubista csendéleteit. Pedig akkor még csak viccelődött ezekkel.

Újraaktiválódásához az új műterem is minden bizonnyal hozzájárult, de a háttérben egyéb inspirációforrásokat is érdemes keresni. Az nyilvánvaló, hogy már a berlini időszaka végén érzékelhetők az irányváltás előszelei, ugyanis palettája redukálásával párhuzamosan lényegre törekvő kompozíciói is egyszerűsödtek, és egyre geometrizáltabbakká, konstruktívabbá váltak. Ilyen a már említett *Pipás csendélet*e és a *Híd* című festménye is, amelyeknek tulajdonképpen logikus folytatásai az újabb, már egyértelműen lokális, francia hatást mutató képek. Párizsban Tihanyi az új festészeti tendenciák megnyilvánulásaiban radikálisabb, nem csupán a színeket és formákat érintő redukcióval szembesült. A francia főváros avantgárd köreiben ekkoriban a purizmus szelleme hódított, leginkább a *L'Esprit Nouveau* című folyóirat két meghatározó egyénisége, Amédée Ozenfant és Charles-Édouard Jeanneret, azaz Le Corbusier hatására.

Tihanyi előfizetője volt a lapnak, de nem kizárólag onnan informálódott, hanem kiállításaikról is friss benyomásokat szerzett, sőt Ozenfant felkereste őt műtermében, tehát személyesen is megismerkedett vele.[17]

Tihanyit expresszionista beállítottságú művészként tartották számon ekkoriban, ami ellen ő határozottan tiltakozott. Kállai Ernő szintén inkább az expresszionistákhoz sorolta, de még az általa is elismert nagyságokkal, Chagall-lal és Franz Markkal sem vállalt rokonságot: „Már ezekkel szemben is az én munkáim egészen példa nélkül valók. Főleg ha – mint azt Kállai helyesen teszi – a kubizmusnak csak a festői értékeit és spirituális vonatkozásait vizsgálja és elemzi."[18]

Korábbi képeit ismerve azonban tagadhatatlan expresszionista kifejezésmódja, míg a purizmus és a kubizmus kiiktatta az emóciókat, tehát ezt a korábbi szemléletétől homlokegyenest eltérő álláspontot átvéve festészetében ekkor radikális, alapvetően más festői megnyilvánulásokkal járó változás következett be. Szuverén művészként persze a purizmust és a kubizmust sem vegytisztán vette át, igyekezett más modern törekvések formavilágát is megismerni.

Az Exposition de la Section d'or (1912–1925), [Galerie Vavin-Raspail, Párizs, 1925.] kiállításról készült enteriőrfotó Tihanyi Lajos hagyatékából, KEMKI

»egyértelműen beilleszthető a legismertebb kubisták, a Picassóhoz hasonlóan spanyol származású Juan Gris vagy akár az akkoriban szintén Párizsban élő olasz Gino Severini, a lengyel származású Louis Marcoussis, de leginkább a francia Albert Gleizes festményeinek sorába, olyan művek közé, amelyek ma többnyire prominens múzeumok falait díszítik«

Tárgyalt festményünk és kubista analógiái:

1 Juan Gris: Josette portréja, 1916.
Museo Nacional Centro de Arte Reina Sofía, Madrid

2 Juan Gris: Ülő nő, 1917. Thyssen-Bornemisza Múzeum, Madrid

3 Albert Gleizes: Nő fekete kesztyűvel, 1920.
National Gallery of Australia, Canberra

4 Albert Gleizes: Ülő nő, 1920. Izraeli Múzeum, Jeruzsálem

5 Juan Gris: Nő mandolinnal, 1916. Kunstmuseum Bázel

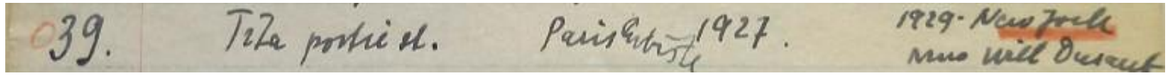

Részlet Tihanyi autográf œuvre-jegyzékéből tárgyalt festményünk adataival

Az 1925 novemberében rendezett nagyszabású L'art d'aujourd'hui című kiállítás volt az első nagy nemzetközi seregszemle, amely kifejezetten a nonfiguratív és absztrakt törekvésekre összpontosított. A tárlat célja az volt, hogy bemutassa a kubizmus utáni irányzatokat, különös tekintettel a konstruktivizmusra és a De Stijl mozgalomra, de felsorakoztak itt a kubizmus kései irányzatainak legfontosabb alakjai is, mint Picasso, Robert és Sonia Delaunay, Albert Gleizes, Juan Gris, Fernand Léger, vagy akár a magyar származású, de akkor már franciaként számon tartott kubisták, Réth Alfréd és Csáky József. Egyetlen kompozíciójával maga Tihanyi is szerepelt ezen a tárlaton, akire ekkoriban leginkább a késő kubista kortársai hatottak. A rendelkezésre álló források szerint ezeket a többnyire francia művészeket mind személyesen ismerte.

Újabb stílusváltását látva a legnagyobb ikon, Picasso viszont kiesett Tihanyi kegyeiből, és éppen miatta a kubizmust is védelmébe vette. Erről így írt 1924 májusában Mihályi Ödönnek: „Múlt hóban volt Picasso 12 új nagy neoklasszikus és klasszikálhatatlanul rossz giccsel. Szomorú ezt a kórképet látni és Ivan Golltól olvasni (a Kunstblattban írta), hogy a »művészet végre kibújt a kubista alagútból és napfényre került«. Ily kortársak közt élni szomorú."[19]

Tihanyi Lajos: Csendélet, Kompozíció [téves korábbi címe: Szürke poharas csendélet], 1926
Magyar Nemzeti Galéria, Budapest

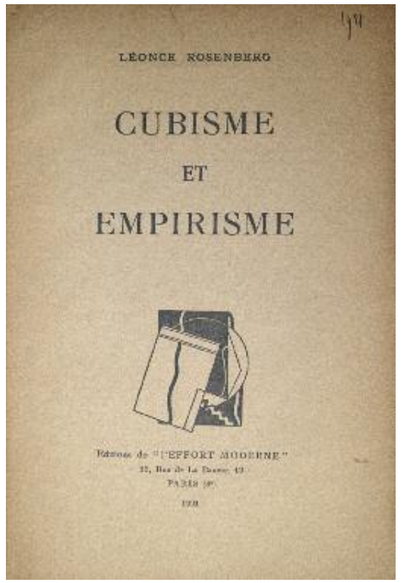

Léonce Rosenberg: Cubisme et empirisme című kiadványának borítója, 1921

Tihanyi számára ezekben az években a kubizmus tehát továbbra is érvényes, a művészi fejlődés számára újabb kapukat nyitó alapvetésnek, olyan origónak minősült, ahonnan ő is újult erővel indulhatott neki a teljes absztrakcióig vezető úton. Élete során végig igyekezett óvatosan elkerülni a stílusskatulyákba zártság látszatát, elhárított minden vádat, amely piktúrájának abszolút önállóságát veszélyeztette, de a kubizmussal, úgy látszik, kivételt tett. Olyannyira, hogy autográf œuvre-jegyzékében éppen a most aukcióra kerülő *Tita-portré* címe mellé oda is írta, hogy „Cubiste"! Ez a megjegyzése nem lehetett véletlen, ugyanis egyetlen más művével kapcsolatban sem jelöl meg semmiféle stílusirányzatot. A revideált műtárgylistába utólagosan illesztett, határozottan hangsúlyos megjegyzésében kétségtelenül megalapozott szándékosság rejlik.

Való igaz, hogy az egész életműben kevés az ennyire egyértelmű stílusjegyekkel felruházott festmény, mint tárgyalt képünk, tehát Tihanyi kivételes kategorizálása abszolút helytállónak bizonyul. Épp úgy tesz, mint a kubisták: absztrahál, radikális színredukciót alkalmaz, síkokra bont és térbe állít. A plaszticitás és a síkábrázolás harmonikus dualizmusa érvényesül a képen, sőt a kubista festőkre jellemző maszkszerű ábrázolást is átveszi. Ha összevetjük a művet korszakos analógiáival, egyértelműen beilleszthető a legismertebb kubisták, a Picassóhoz hasonlóan spanyol származású Juan Gris vagy akár az akkoriban szintén Párizsban élő olasz Gino Severini, a lengyel származású Louis Marcoussis, de leginkább a francia Albert Gleizes festményeinek sorába, olyan művek közé, amelyek ma többnyire prominens múzeumok falait díszítik.

»autográf œuvre-jegyzékében éppen a most aukcióra kerülő Tita-portré címe mellé oda is írta, hogy „Cubiste"! Ez a megjegyzése nem lehetett véletlen, ugyanis egyetlen más művével kapcsolatban sem jelöl meg semmiféle stílusirányzatot.«

Gleizes-zel, a kubizmus első számú teoretikusával egy évvel a *Tita-portré* megfestése előtt ismerkedett meg. Nála tett látogatásáról Mihályi Ödönnek így számolt be: „Gleizesnél jártam legutóbb. G. nagystylű [sic!] festő és páratlan kedves ember. Az utóbbinak sok hasznát venném a biztosan érzett simpathia révén, ha beszélni tudnék vele. Ez utóbbi konstatálása mellett csak most látom, hogy Gleizes, aki az igazi kubista festő, a 12-13 év előtti és nagyszerű anyagával sem ér fel ahhoz, amit én ugyanakkor csináltam. Egy szegényes kultúrába beágyazva aztán a romantikus-aestetikus korszak nálam is bekövetkezett, amikor a háború fojtott ebbe a büdös légkörbe (aestetika), bár nem mérgezett halálosan, mert én nem voltam és nem lehettem teoretikusan kubista, sem aestetikus. Azért ma is látom, hogy egy nagy picturát csináltam."[20]

Leplezetlenül elfogult öndicséretét azokra az 1912–14 körüli műveire vonatkoztathatta a festő, amelyek valóban a kubizmus hőskorának hatásáról árulkodnak. Ilyen például az 1915-ös San Franciscó-i világkiállításon is bemutatott *Önarcképe*.[21] Tihanyi tehát 1925–26 körül nem először találkozott a kubizmussal, hanem inkább csak egy kacifántos vargabetűvel visszatért hozzá és újrafelfedezte magának. Ez az új találkozás azonban már tudatos igazodással járt. Noteszeiből és egyéb forrásokból is tudható, hogy kapcsolatba lépett azokkal a vezető párizsi galériásokkal, akik leginkább a kubista festőkre szakosodtak ekkoriban. Felkereste Picasso, Gris és Braque galériását, Kahnweilert, akinek persze ekkor még nem tudott nagy számban saját kubista képeket mutatni, így szóba sem jöhetett az együttműködés. Léonce Rosenberg, a kubizmusnak a két világháború között a legnagyobb befolyással rendelkező támogatója és népszerűsítője ezekben az években új művészek után kutatott, így vele ígéretesebben alakultak Tihanyi tárgyalásai, de végül megállapodásra, szerződéskötésre vele sem került sor. A Rosenberg által vezetett Galerie l'Effort Moderne törzsgárdájához tartozott két kubista szobrász, Csáky József és Henri Laurens, akiknek redukált formái és színezett szobraik, reliefjeik megoldásai – ha távolról is – rokoníthatók Tihanyi kubista nőportréjával, és szinte biztosra vehető, hogy ezek a művészek is hatottak rá. Érvényesülésük szintén jó példát mutatott a festő számára, tehát a kubizmus felé fordulásában talán egyfajta józan igazodás is munkálhatott a háttérben.

Peggy Guggenheim Párizsban, 1930 körül
Rogi André (Klein Rózsi) felvétele

Peggy Guggenheim velencei múzeumának víz felöli bejárata

»a legnagyobb név Peggy Guggenheim, a híres New York-i múzeumalapító, Solomon R. Guggenheim unokahúga, aki két művet is elhozott Tihanyi műterméből«

Tihanyi vásárlói elitje

Ha már a galériásokkal nem sikerült megállapodnia, valamiből azért mégis fenn kellett tartania magát. Ebben az időben már egyre fogyatkozott a hazulról, Budapesten maradt családjától érkező támogatás. Fivére, Ernő vitte tovább édesapjuk jól menő vállalkozását, a Balaton kávéházat, de ebből Tihanyinak egyre kevesebb, a végén pedig már semmi sem jutott, így kénytelen volt mégis megválni néhány művétől, bármennyire ódzkodott ettől. A szakirodalomban kialakult az a kép a festőről, hogy rögeszmésen ragaszkodott a munkáihoz, és amennyire csak lehetett, távol tartotta magát a művészet üzletiesítésétől. A források ezzel szemben jóval árnyaltabb képet mutatnak, ugyanis az eladások számát figyelembe véve Tihanyi tekinthető az egyik legsikeresebb magyar festőnek. Dacára kommunikációs hendikepjének, hihetetlenül széles nemzetközi vevői kört alakított ki az évtizedek során. Természetesen ebbe bele kell számolnunk azokat is, mint például a filmes Korda fivéreket, akik már a nyomor szélén álló művész támogatása céljából vásároltak tőle rendszeresen képeket, de ez már inkább az 1930-as évek közepére, második felére vonatkozik.

Górcső alá véve a művész autográf œuvre-jegyzékét, a 231 tételből közel 150 (!) cím mellett szerepel vásárló neve, ez tehát azt jelenti, hogy az életmű mintegy kétharmada nem maradt a festőnél. Tihanyi ebben az 1930-as években, emlékezetből összeállított lajstromában feljegyezte az egyes művek címe mellett a festés helyszínét és időpontját, valamint azt is, hogy mikor, hol és kinek adta el.

Az elképesztően reprezentatív névsor országhatárokon, sőt a tengeren túlra is átívelő impozáns hálózata valóban lenyűgöző. Festményeinek már a pályája elején akadtak vásárlói Nagybányán, aztán később szinte az egész országban, Kolozsvárott, Aradon, Nagyváradon, Debrecenben, Békéscsabán, Gyomán, Nagyszőlősön, Gyöngyösön, és persze Budapesten is szép számmal. A magyar vásárlói kör reprezentatív névlistájában – csak a legfontosabbakat említve – olyanokat találni, mint az irodalom művelői közül Ady Endre, Kosztolányi Dezső, Karinthy Frigyes és felesége, Böhm Aranka, Fenyő Miksa, Déry Tibor, Mihályi Ödön, a kritikusok közül Bárdos Artúr, Miklós Jenő és főleg a jó barát Bölöni György, a pszichoanalitikus dr. Ferenczi Sándor, Freud közvetlen kollégája, továbbá dr. Hollós István pszichiáter, a híres nyomdász, Kner Izidor, sőt a Nyolcak körében kollégája, Kernstok Károly stb. Hazai közgyűjteményekbe szintén kerültek művei már életében, így a Fővárosi Képtárba és a Szépművészeti Múzeumba, de még a Pénzügyminisztériumba is.

Tihanyi Lajos: Magyar táj, 1917. lappang, egykor Peggy Guggenheim tulajdonában

Tihanyi Lajos: Esti tájkép, Szécsénykovácsi, 1913. lappang, egykor Gustav Alfred Ekström tulajdonában

A Tanácsköztársaság bukása után soha többé nem tért vissza hazájába, így vevőköre is egyre inkább nemzetközivé vált. Sikeresen adott el festményeket először Bécsben, majd Berlinben és más német városokban, de berlini időszakában megismerkedett egy svéd mágnással is, Gustav Alfred Ekströmmel, Nemes-Lampérth József mecénásával, így a mai napig szép számmal lappangnak művei Stockholmban és környékén, de ekkoriban került képe még Cambridge-be, sőt Moszkvába is. Mivel Párizsban töltötte élete legnagyobb részét, leginkább itt alakult ki szélesebb vásárlói köre, ám jó részük nem francia gyűjtő volt. Akadtak köztük persze magyarok is, mint például a már említegetett Korda testvérek, akik részben Londonba vitték magukkal a megszerzett Tihanyi-képeiket, részben pedig az Egyesült Államokba. Már életében az a megtiszteltetés érte, hogy a francia állam is vásárolt tőle egy korábbi, 1912-ben Firenzében festett tájképet, de ez sajnos azóta elveszett vagy talán megsemmisült. Később ugyan, de szintén Párizsban vásárolt tőle egy festőkolléga, a kubista-dadaista Francis Picabia felesége is egy balatoni tájképet.

»az eladások számát figyelembe véve Tihanyi tekinthető az egyik legsikeresebb magyar festőnek.«

Ahogy Brassaï fogalmazott, Párizs a „gazdag amerikaiak luxusigényét elégíti ki”,[22] és ezt természetesen jól tudta barátja, Tihanyi is, ugyanis számos Párizsban tartózkodó amerikai vásárolt tőle az 1920-as évek második felében és az 1930-as évek elején. Közülük is a legnagyobb név Peggy Guggenheim, a híres New York-i múzeumalapító, Solomon R. Guggenheim unokahúga, aki két művet is elhozott Tihanyi műtermében: egy korai, 1917-es badacsonyi jegenyés tájképet, valamint a tárgyalt festményünkkel közel egyidős, feltehetően szintén kubista szellemű kompozíciót, a *Szürke poharas csendélet*et. Ezek nyomtalan tűntek el radarjainkról, ma is lappangnak.[23]

Tihanyi Lajos: Kaktusz csendélet, 1922. lappang, egykor Peller gyűjtemény, Bécs

Tihanyi Lajos: Három fa I. 1922. lappang, egykor Morris Hillquitt gyűjteményében, New York

Tihanyi szintén Párizsban adta el 1928-ban egy Brassaïról festett – feltehetően tondó formátumú – olajstúdiumát egy bizonyos Herbert Morgannek, akinek később a New York-i gyűjteményébe került ez a fotóról sem ismert, máig lappangó mű.[24] Az éppen magyar feleségével frissen újranősülő, Connecticutból érkezett M. Toscan Bennett baloldali politikusként éppúgy feltehetően Károlyi Mihály közvetítésével ismerkedett össze Tihanyival, mint Morris Hillquit, az Amerikai Szocialista Párt elnöke. Mindketten vásároltak Párizsban Tihanyitól: Toscan Bennett egy 1927-es férfiarcképet – esetleg a róla készült portrét (?) –, amelyet fotóról sem ismerünk, a mágnás, Hillquit pedig a *Három fa* című, Potsdamban festett tájképét vette meg,[25] majd Amerikában is beszerzett egy újabb festményt tőle, egy pálmás csendéletet, szintén a berlini korszakából. Sajnos mindkét művet csupán fotóról ismerjük. Szintén Károlyi révén került kapcsolatba Tihanyival Párizsban a festő egyik legfontosabb támogatója, John Török, a New Yorkban tevékenykedő magyar származású görögkatolikus püspök. Török nagy lehetőséget látott a festőben, már Párizsban vásárolt tőle egy önarcképet, és felajánlotta, hogy New Yorkban kiállítási lehetőségekhez, vásárlókhoz juttatja.

Tihanyi Lajos: Firenzei táj, 1912. Egykor a francia állam tulajdonában (megsemmisült?)

Tihanyi Lajos: Berlini tájkép – Lietzensee, 1922. lappang, egykor Márk Lajos tulajdonában, New York

»Török nagy lehetőséget látott a festőben, már Párizsban vásárolt tőle egy önarcképet, és felajánlotta, hogy New Yorkban kiállítási lehetőségekhez, vásárlókhoz juttatja.«

»szép számmal akadtak vevők is a Párizsból New Yorkba átszállíttatott korábbi műveire«

Az ígéret földjén – Tita New Yorkban elkél

Tihanyi már Párizsban alaposan felkészült a hosszú hajóútra, és amikor New Yorkba érkezett 1929 január végén, már többen várták őt. A behajózást követően azonban nem tudott válaszolni a bevándorlási tisztviselők kérdéseire, ezért őrizetbe vették, és csak azután engedték szabadon, hogy barátai tájékoztatták a fináncokat, hogy több portrémegbízást kell teljesítenie New Yorkban a süketnéma művésznek, akit egyébként osztrákként említettek a sajtóban.[26] Az 500 dolláros óvadékot így is le kellett perkálniuk.

Első találkozója a híres amerikai novellistával, Henry Millerrel lett volna, akit Párizsból Brassaï révén ismert, s mindjárt a megérkezése után találkozott volna vele a Time Squere-en, ahova egyébként ideiglenesen beköltözött egy szállodába, de táviratban exkuzálta magát az író, amiért nem tudta üdvözölni őt. Tihanyi állítólag Miller excentrikus életviteléről elhíresült feleségéről, June Millerről is festett portrét, de ezt az arcképet nem ismerjük.

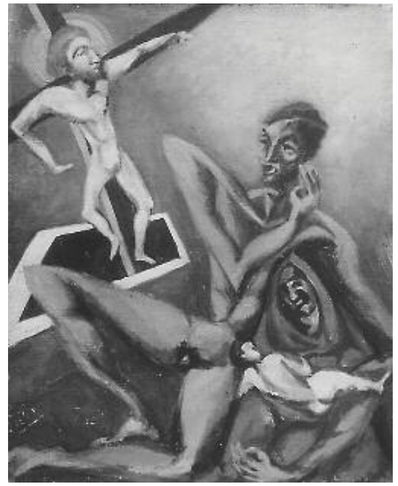

Tihanyi Lajos: Compozíció vázlat Krisztus kereszten, 1920. lappang, egykor John Török gyűjteményében, New York

Tihanyi Lajos: Halasi Andor portré, 1916. Brooklyn Museum, New York

Végül egy szintén már Párizsban megismert hölgy vette szárnyai alá, akivel Passuth Krisztina szerint szerelmi viszonyba is keveredett.[27] Cécile Harpharnról van szó, aki Károlyi egyik ismerősének, Fred M. Harphamnak volt a felesége.[28] Harpharn ekkoriban a Goodyear autóabroncsgyár alelnöke volt, tehát pénz dolgában feltehetően nem lehettek különösebb gondjaik. Felesége Tihanyi több képét is megvásárolta: *Narancscsendélet* című 1921-es berlini művét, melynek fekete-fehér reprodukciójáról tudunk, de éppúgy lappang, mint az a fotóról sem ismert 1907-es nagybányai tájképe, amelyet Cécil a kaliforniai Santa Paula-i nyaralójukban függesztett a falra. A francia származású asszony a festő grafikái közül is válogatott, ám ezek a keretezőnél elégtek.[29] Tihanyi két, szinte a megszólalásig azonos portrét is festett karakteres arcú, hegyes orrú rajongójáról, de ezek nem kerültek a Harpharn-gyűjteménybe.[30] Egyéb portrérendelésekhez azonban valóban sűrűn jutott Amerikában Tihanyi, ami egy időre, ha szűkösen is, de biztosította a megélhetését. Ehhez nagyban hozzájárult, hogy szép számmal akadtak vevők is a Párizsból New Yorkba átszállíttatott korábbi műveire. A vásárlók kezdetben Amerikába vándorolt magyarok voltak: többek között festőkollégája, Márk Lajos, a világhírű karmester, Ormándy Jenő, a szintén zenész Kármán Ivor, akit még Berény Róbert barátja révén Berlinből ismerhetett, továbbá Kornstein Egon zenetudós, a szociológus-politikus Jászi Oszkár, aki több művét is megvásárolta, és még hosszan lehetne sorolni tovább.

»Tihanyinak a kép címe mellé írt megjegyzésben szerepel, hogy 1929-ben adta el New Yorkban és a tulajdonos „Mme Will Durant".«

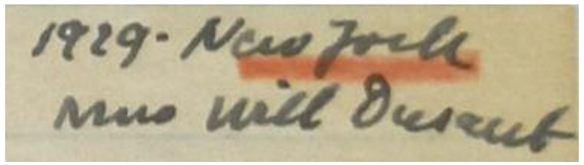

Részlet Tihanyi œuvre-jegyzékéből a tárgyalt kép tulajdonosának nevével, az eladás dátumával és helyszínével

John Török is állta a szavát, Amerikában további műveket vásárolt Tihanyitól. Hozzá került például a festő egyik legenigmatikusabb műve, amely külön tanulmányt érdemelne. Ez az önarcképet is rejtő, soha korábban nem reprodukált krisztusos kompozíciója még Berlinben készült, és feltehetően valahol Amerikában lappanghat napjainkban is. Török vásárolta meg az 1916-os *Halasi Andor-portrét* is, amelyet a Brooklyn Museum of Artnak ajándékozott, az állandó kiállításon kis szerencsével ma is elkaphatja a látogató.

A püspök úr beígért közbenjárásának köszönhetően Tihanyi kiállítási lehetőséghez is jutott. A Brooklyn Museum 1929 júniusától októberéig zajló nagyszabású nemzetközi kiállításán 26 művész között Tihanyinak egy egész teremnyi hely jutott. A katalógusban 15 művét sorolják fel, de valószínűleg jóval többet állított ki.[31] Itt főleg a könnyebben befogadható, korábbi festményeivel aratott sikert, de legfrissebb, modernebb műveinek is jutott bemutatkozási alkalom a következő év elején. A manhattani székhelyű Murai Galleries of Contemporary Art második csoportkiállításán szintén Tihanyinak jutott a legtöbb kiállítási tér, olyannyira, hogy a sajtóban megjelent tudósítás a többi 11 kiállító művészt meg sem említi, mintha egy „one man show" keretében mutatkozott volna be a magyar művész.[32] A kortárs művészetre specializálódott galériában természetesen már az 1920-as évek termésből válogattak, és mintegy tucatnyi művének címét tartalmazza a katalógus.[33]

A szakirodalom nem tesz említést egy jóval szerényebb tárlatról, ahol Tihanyi két másik művésszel mutatkozott be, a Párizsban megismert japán szobrásszal, Isamu Noguchival – aki ekkor kiállította a Tihanyiról készült mellszobrát is – és Buckminster Fuller építésszel, a futurisztikus Dymaxion-ház feltalálójával. Ez a különös, alig tíz napig tartó minitárlat szintén Manhattanben, a Greenwich Village negyedben, Romany Marie messze földön híres bohém éttermében nyílt három nappal a gazdasági világválságot okozó hírhedt tőzsdekrach, a „fekete csütörtök" után.[34]

Isamu Noguchi: Tihanyi Lajos, 1929 körül
Magyar Nemzeti Galéria, Budapest

A *Tita-portré* bár szerepel Tihanyi Amerikába szállított műveinek jegyzékeiben, nem lehet határozottan állítani, hogy bármelyik New York-i kiállításán bemutatták volna, valószínű azonban, hogy a Murai Galleryben rendezett tárlaton *Seated woman* címen ez a mű szerepelt.[35] Az arckép azonban baráti közvetítéssel feltehetően már hamarabb vevőre talált. Bölöni György felesége, Itóka Párizsban egy időben Anatole France titkára volt, és így ismerkedett meg a francia íróóriás egyik amerikai kutatójával, dr. Will Durant történész-filozófussal. Minden bizonnyal ő hívta fel Durant figyelmét a magyar festőre. Tihanyinak a kép címe mellé írt megjegyzésben szerepel, hogy 1929-ben adta el New Yorkban és a tulajdonos „Mme Will Durant". Elképzelhető, hogy a festő valóban a feleséggel, Ariel Duranttal egyezett meg a vásárlás körülményeiről, akit szintén híres íróként tart számon az amerikai művelődéstörténet. A házaspár hosszú évtizedeken keresztül valóságos fogalomnak számított Amerikában, leginkább a részben közösen írt művük, a tizenegy kötetes *The Story of Civilization* okán, amely Pulitzer-díjat is hozott számukra. A Durant házaspár művészeti ízléséről keveset tudni, gyűjteményükről sem esik szó a forrásokban, ám Tihanyitól a legjobb érzékkel válogattak, ugyanis a *Tita-portré* mellé a többször emlegetett *Híd* című berlini festményét is megvásárolták, amely hosszas lappangás után Berlinben a Grisebach aukciósház árverésen kelt el, majd a Passuth Krisztina által rendezett 2012-es Tihanyi-életműkiállítás katalógusának borítójára és plakátjára is rákerült.

»Tihanyitól a legjobb érzékkel válogattak, ugyanis a Tita-portré mellé még a többször emlegetett Híd című berlini festményét is megvásárolták«

A Tita-portré egykori tulajdonosai
Ariel és Will Durant

A Titához fűződő másik emlék, Tihanyi már említett *Souvenir de Nice* című 1927-es festménye szintén ekkor kelt el. Egy bizonyos Eugene Schoen volt a vásárló, aki kezdetben építészként tevékenykedett – például több banképületet is tervezett New Yorkban –, de az Exposition des Arts Décoratifs et Industriels Modernes kiállítás után, amelyet 1925-ben Párizsban tekintett meg, átnyergelt az iparművészeti formatervezésre és a belsőépítészetre. Később galériát nyitott New Yorkban, ahol többek között kiállított Isamo Noguchi is. Tihanyi esetleg már Párizsban megismerkedett a japán szobrász révén a későbbi galériással. Hogy Eugene Schoen gyűjteményéből hova került Tihanyi nizzai tájképe, egyelőre kérdés, de a Tita-kép mesés felbukkanása remélhetőleg bevonzza majd ennek a kivételes tájképnek az előkerülését is a közeli jövőben.

Tihanyi Lajos: Híd. 1921. magántulajdon

(Egykor Ariel és Will Durant tulajdonában)

»Párizsban éppen ekkor, 1926 körül sikerült valóban felnőnie ahhoz, hogy magasabb ligába lépjen, stílusigazodásával szerves részévé és egyben alakítójává is váljon az akkoriban Párizsban zajló művészeti törekvéseknek.«

A *Tita-portré* helye

Minden fontos alkotás előkerülésekor tulajdonképpen „újrakalibráljuk" a művészt. A *Tita-portré* meglepetésszerű felbukkanása egy sor korábban tisztázatlan kérdést felvetett, és általa számos új, korábban publikálatlan forrásra is fény derült. E festmény művészettörténeti megítélésekor nem csupán a saját œvre-ön belüli helyét, és nem is pusztán a modern magyar festészet történeti ívében való pozícióját érdemes vizsgálni, ugyanis kvalitása alapján csakis nemzetközi mércével mérhető.

Tihanyi szinte mindegyik korszakában születtek univerzális, külföldi szemmel tekintve is főműnek ítélhető munkák, azonban Párizsban éppen ekkor, 1926 körül sikerült valóban felnőnie ahhoz, hogy magasabb ligába lépjen, stílusigazodásával szerves részévé és egyben alakítójává is váljon az akkoriban Párizsban zajló művészeti törekvéseknek. Ebben az időszakban sajnos aránylag kis számban születtek munkái, így saját életművén belül is kevés analógiát tehetünk mellé. Talán leginkább a *Tristan Tzara-portré* jelentőségéhez fogható ez a most előkerült remekmű. A korszakban született más magyar festmények sorából magasan kitűnik, nem véletlen, hogy egy nemrégiben Lengyelországban zajló kiál-

Gino Severini: A harmonika játékos, 1919,
Museo del Novecento, Milánó

Jean Metzinger: Nő legyezővel, 1912,
Solomon R. Guggenheim Múzeum, New York

lítás katalógusborítójának hátoldalára is a *Tita-portré*nak az MNG-s párdarabja került.[36] Tihanyit általában, de kiváltképp az emigrációban töltött időszakától kezdődően már kevésbé lehet tisztán a magyar festészet történetén belül tárgyalni, ugyanis teljesítménye sokkal inkább azoknak a magyar származású festőknek a sorába emeli, akik a hazájukon kívül váltak jelentős művésszé, külföldön szereztek maguknak nevet, mint Moholy-Nagy László, Csáky József vagy Réth Alfréd, de ezen túlmenően ez a kép sokkal inkább a nemzetközi törekvések nagy alakjainak ekkoriban festett műveihez, Metzinger vagy akár Gleizes munkáihoz mérhető. Tihanyi húszas évekbeli piktúrájának már szinte semmi köze nincs magyar gyökereihez, abszolút beilleszthető lenne nemzetközi szinten akár a francia művészeti megnyilvánulások sorába is, és bárhol megállná a helyét, a világ vezető múzeumaiban is.

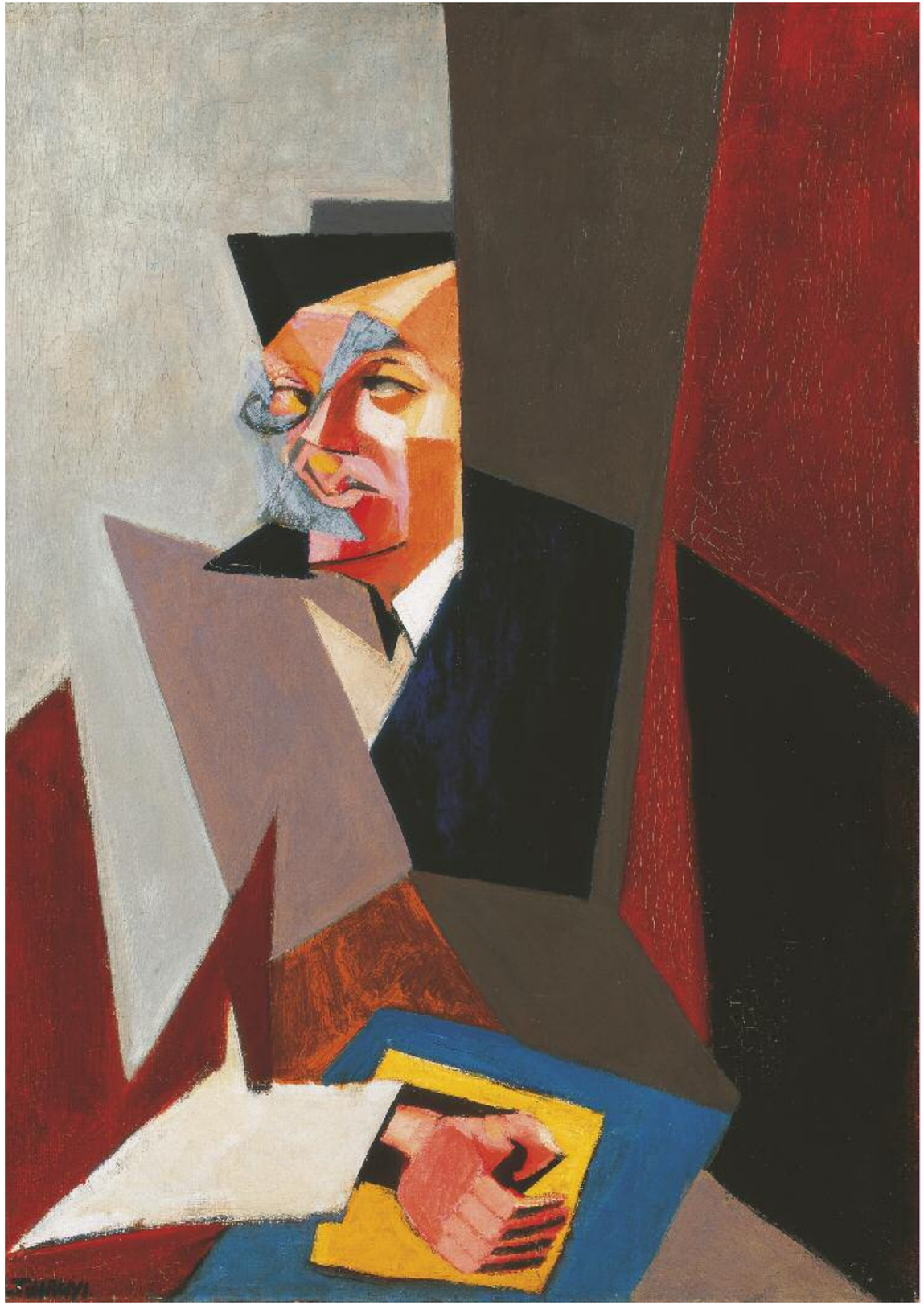

Tihanyi Lajos: Tristan Tzara portréja, 1926. Magyar Nemzeti Galéria, Budapest

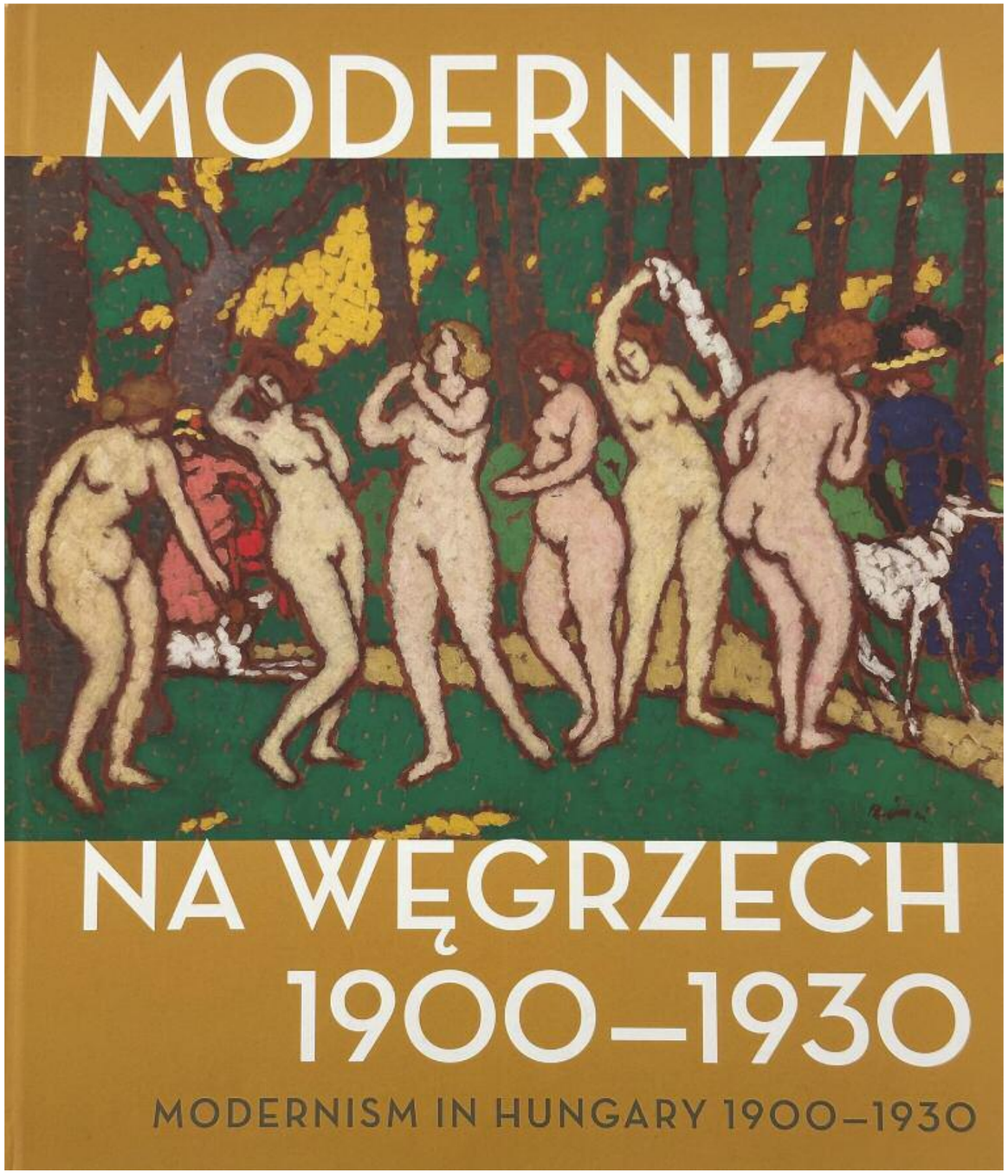

Modernizm na Węgrzech 1900–1930, Modernism in Hungary 1900–1930.
The Royal Castle in Warsaw-Museum, Poland. Szerk.: Sárkány József.
Janus Pannonius Múzeum, The Royal Castle in Warsaw-Museum, Varsó-Pécs, 2017

»A korszakban született más magyar festmények sorából magasan kitűnik, nem véletlen, hogy egy nemrégiben Lengyelországban zajló kiállítás katalógusborítójának hátoldalára is a Tita-portrénak az MNG-s párdarabja került.«

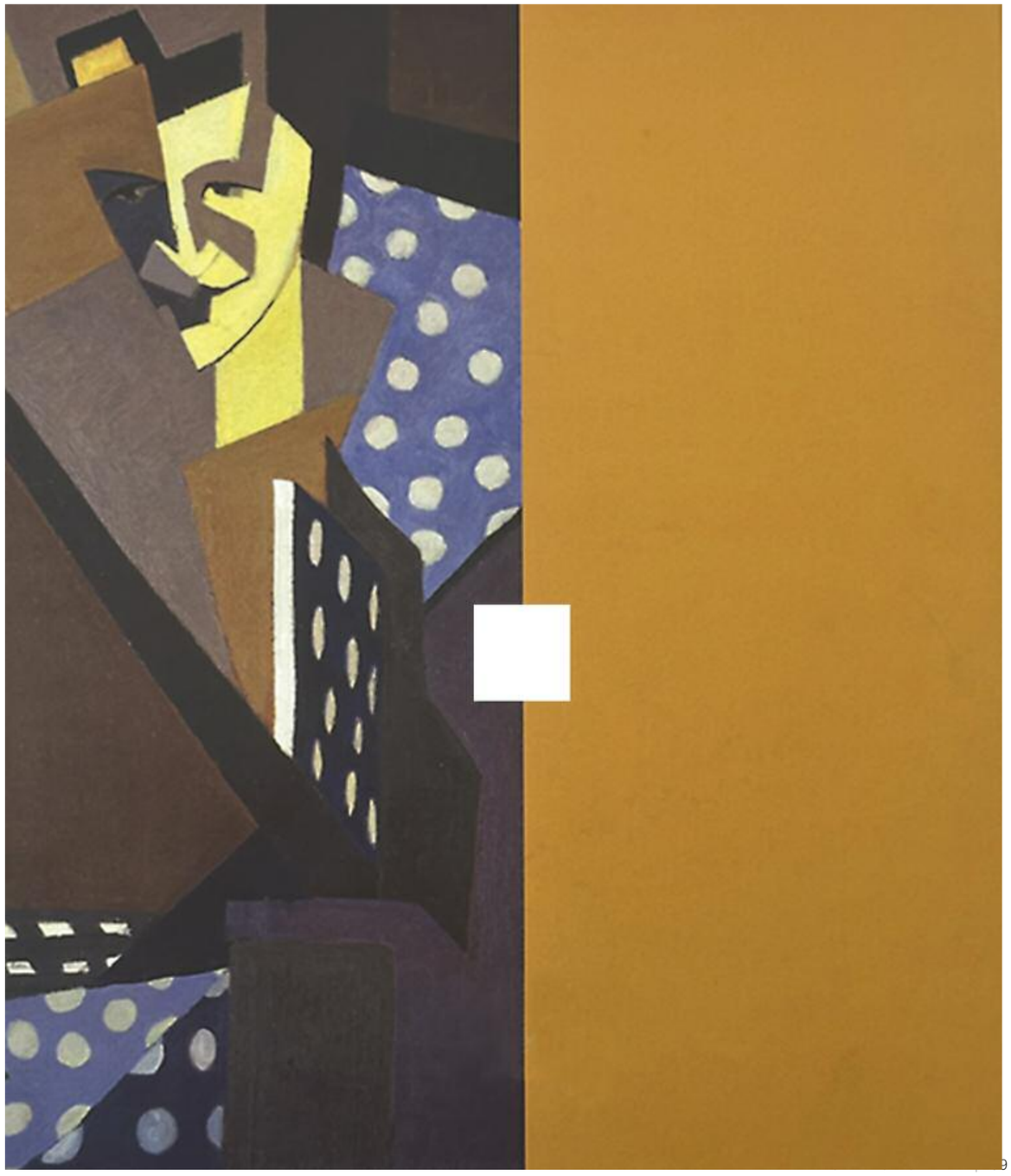

Raglap töredéke a Lefranc művészellátó cég emblémájával a Tita-portré hátoldalán

Ő maga is tudta, hogy neki ott és akkor már szinte alig van köze a magyar festészet szövetéhez. Kállai könyvéhez írt recenziójában így írt erről: „Kállai köt, tapaszt, ragaszt mindenkit a magyar röghöz. […] Én pedig ellenkezőleg, egészen másra vártam; nem láncokat, kötelet, amik a magyar röghöz, vagy akár az egész mai u.n. kulturához kötnek. Nem ezt a kémiával fabrikált, csirizelt ragasztékot, / inkább az elválasztót/ […].”[37]

Nagy kár, hogy Tihanyi a nemzetközi nívóra emelkedéséhez nem talált olyan támogatókra, mecénásokra, mint szerencsésebb francia pályatársai, így sokszor nélkülöznie kellett, vászonra sem futotta, hiszen a vakrámára húzott, készre alapozott festővászon drága mulatság volt Párizsban. A most előkerült kép alapanyaga azonban első osztályú, az egyik legpatinásabb, máig prosperáló művészellátó vállalattól vásárolta, ahogy a vakrámán töredékesen megmaradt raglap is bizonyítja.[38]

»A most előkerült kép alapanyaga azonban első osztályú, az egyik legpatinásabb, máig prosperáló művészellátó vállalattól vásárolta.«

A párizsi Lefranc művészellátó cég emblémája

„Láthattad nálam azt a vásznat, amit vettem, ez már 1 hét óta nem hagy nyugton” – írta cimborájának, Bölöninek éppen akkoriban, amikor Titát megörökítette.[39]

Ki tudja? Lehet, hogy éppen ebben a Tihanyit egykor izgató üres vászonban gyönyörködhetünk most már mint remekműben, és végre élőben!

BARKI GERGELY

A párizsi Lefranc művészellátó cég reklámja

[1] Majoros Valéria Vanília: *Tihanyi Lajos. A művész és művészete.* Monument-Art, Budapest, 2004 (a továbbiakban Majoros 2004), 300.
[2] Revízió – Tihanyi Lajos megjegyzései Kállai Ernő: Új magyar piktúra 1926 [helyesen: 1925] című könyvéhez. Gépelt kézirat, Párizs, 1925. OSZK, Kézirattár, Bölöni–Tihanyi fond, ltsz.: 198/12.6. (a továbbiakban Tihanyi – Kállai revízió), 5.
[3] Tihanyi – Kállai revízió, 6.
[4] Oskar Kokoschka: *Életem* (ford. Bor Ambrus). Gondolat, Budapest, 1974, 155.
[5] Spanyol nyelvterületen általában az első családnév az apáé, míg a második az anyáé.
[6] Puszta feltételezés részemről, de megeshet, hogy egy spanyol maszkabálon ismerkedtek meg, ugyanis a Tihanyiról a műtermében készült egyik André Kertész-fotón a falon látható egy plakáttervnek tűnő makett „GRAND BAL ESPAGNOL A BULLIER LE 16” felirattal. A Montparnasse népszerű szórakozóhelyén, a Bullier báltermeiben évente rendeztek nagyszabású spanyol estet.
[7] Brassaï: *Előhívás. Levelek (1920 – 1940).* Krierion, Bukarest, 1980 (a továbbiakban Brassaï 1980), 127–128.
[8] KEMKI, Budapest, ltsz.: Tihanyi 18783.1973.1.
[9] KEMKI, Budapest, ltsz.: Tihanyi 18851/73-2.
[10] Az idézetek forrása: Brassaï 1980.
[11] Tihanyi Lajos levele dr. Ciaclan Virgilhez, 1927. február 5. Közli Majoros 2002, 236.
[12] Ludowykiné Gyömrői Edith: *Barátságom Tihanyi Lajossal.* Közli Majoros 2004, 468.
[13] Tihanyi autográf œuvre-jegyzékében úgy szerepel, hogy a festményt Párizsban festette.
[14] Tihanyi levelezőlapja dr. Ciaclan Virgilhez. Párizs, 1923. november 29. Közli Majoros 2002, 187.
[15] Brassaï: Tihanyi Lajos. In Lencsó László (szerk.): Tihanyi emlékkiállítása, Magyar Nemzeti Galéria, Budapest, 1973. Közli Majoros 2002, 465–466.
[16] Tihanyi – Kállai revízió, 1.
[17] Tihanyi levele Mihályi Ödönhöz, 1924. május 3. Közli Majoros 2002, 197–199.
[18] Tihanyi – Kállai revízió, 3.
[19] Tihanyi levele Mihályi Ödönhöz, 1924. május 3. Közli Majoros 2002, 198.
[20] Tihanyi levele Mihályi Ödönhöz, 1925. január 30. Közli Majoros 2002, 214–215.
[21] Tihanyi Lajos: *Önarckép*, 1912, Magyar Nemzeti Galéria, ltsz.: 62.31 T.
[22] Halász Gyula (Brassaï) levele szüleinek, Berlin 1924. április. 9. Közli Brassaï 1980, 63.
[23] A *Magyar táj (Tájkép Tátika Csobánc; Tájkép jegenyékkel)* címen nyilvántartott művet csak fekete-fehér reprodukcióról ismerjük (Majoros 2004, 68. kép), de a *Szürke poharas csendélet*nek nem ismert fotóreprodukciója. Ezzel a címmel a szakirodalomban ugyan több helyen is megjelent Tihanyi-mű, de az a festő hagyatékával került az MNG-be, így véleményem szerint nem lehet azonos a Tihanyi œuvre-jegyzék 140. tételével, ahol tulajdonosként egyértelműen „Ms. Guggenheim” nevét tüntette fel a festő.
[24] Tihanyi œuvre-jegyzékében csak „H. Morgan”-ként szerepel a vásárló, de noteszeiben már a teljes keresztneve olvasható. Herbert Morgan valószínűleg azonos azzal az amerikai festőművésszel, aki egy ideig valóban Párizsban élt és New Yorkban állított ki kisebb galériákban az 1930-as években.
[25] Tihanyi az Amerikába küldött festményeinek 1929-es listájában a *Landscape (3 Trees)* címmel jelzett tétel mellé utólagosan odaírta, hogy „Sold Detroit / of Rosenberg”, de valószínűleg ez nem ugyanarra a képre vonatkozik, ugyanis Hillquit még 1927-ben megvásárolta a képet tőle Párizsban.
[26] *The New York Times,* 1929. január 25., 14.
[27] Passuth Krisztina: *Tihanyi Lajos, egy bohém festő Budapesten, Berlinben és Párizsban. Kiállítási katalógus.* Kogart, Budapest, 2012 (a továbbiakban Passuth 2012), 145.
[28] A szakirodalomban rendszerint elírják a nevet, leginkább tévesen Harphan vagy Harphann formában jelenik meg.
[29] Passuth 2012, 145.
[30] Az egyik mű az MNG-be került a hagyatékkal, a másik festmény 1962-ben egy BÁV-árverésen bukkant fel és azóta is magántulajdonban van.
[31] Group Exhibition of Paintings, Sculptures and Drawings by American and Foreign Artists. Brooklyn Museum of Art, New York, 1929. június 1. – október 1.
[32] *The New York Times,* 1930. február 9., 12.
[33] Közli Majoros 2004, 342.
[34] *The New York Times,* 1929. október 27., 12.
[35] Tihanyi New Yorkba szállított festményeiről két lista is készült (KEMKI, Budapest, ltsz.: 18803/73.3-6). Az egyikbe utólagosan odaírta a *Woman portrait* cím mellé apróbb betűkkel, hogy „TITA”. Ám nagyon valószínű, hogy nem a megfelelő címhez sorolta szerelme nevét, ugyanis a másik listában egy *Young woman seated* című festmény mellé jegyezte oda, hogy „SOLD N.Y.”, azaz hogy eladva New Yorkban. Az előző listában ez a tételszám megfelel a *Bärbchen-portré*nak, amit nem adott el élete során, hanem a hagyatékával az MNG-be került. A két lista sorszámainak egyeztetése után – Tihanyi nyilvánvaló tévesztését is belekalkulálva – biztosnak tűnik, hogy a *Tita-portré*nak Amerikában a *Young woman seated* címet adta. Mindennek a fényében pedig igen valószínű, hogy a Murai Galleryben *Seated woman* címen kiállított mű azonos lehet a *Tita-portré*val.
[36] Kiállítási katalógus adatai
[37] Tihanyi – Kállai revízió, 2.
[38] A raglap tanúsága szerint Tihanyi a nagy múltú Lefranc cég termékeit vásárolta, amely az 1960-as években lezajlott fúziót követően Lefranc & Bourgeois néven ma is a legjobb minőségű művészellátó cégek egyike. Alexandre Lefranc nevéhez fűződik egyebként a tubusos festék feltalálása, ami forradalmasította a 19. században a festészet technikáját, elsősorban a szabadban festés lehetőségét kínálva.
[39] Tihanyi Lajos levele Bölöni Györgyhöz, 1926. szeptember 6. (A levél postázatlan, Tihanyi hagyatékában maradt fenn.) KEMKI, Budapest, ltsz.: 18800/73. Idézi Majoros 2002, 233.

30 | Molnár C. Pál

(Battonya, 1894 – 1981, Budapest)

Szürrealista táj
Surrealist Landscape

80 × 100 cm
Olaj, vászon | Oil on canvas
Jelezve jobbra lent: MCP | Signed lower right: MCP

IRODALOM | LITERATURE
· kn.: Szelíd szürrealizmus. Pesti Műsor, 1977/38., 65.

Kikiáltási ár: 3 600 000 Ft / 9 863 EUR
Becsérték: 5 000 000 – 8 000 000 Ft
Estimated price: 13 699 – 21 918 EUR

Csillag Pálné Éva: A boldog művész képeskönyve (Molnár C. Pál), Kossuth Kiadó, 1997-es kiadvány borítója

»Azt mondják, szürrealista festő vagyok. Én vállalom is ezt. Nem az agresszív, riasztó irányban, hanem egy meseszerű, fantasztikus világban élnek képeim szereplői. Technikailag is ötvöznöm kellett a klasszikus festési módot a mai »trükkökkel«, hogy így képeim kettőssége – az álom és a valóság – nyilvánvaló legyen, de mindig a harmóniára való törekvés jegyében.«

MOLNÁR C. PÁL

31 | Bolgár József

(Budapest, 1928 – 1986, Budapest)

Kék csendélet
Blue Still Life

60 × 80 cm
Olaj, vászon | Oil on canvas
Jelezve balra lent: Bolgár | Signed lower left: Bolgár

Kikiáltási ár: 340 000 Ft / 932 EUR
Becsérték: 480 000 – 650 000 Ft
Estimated price: 1 315 – 1 781 EUR

Leonardo da Vinci: Angyali üdvözlet, 1472 körül, Uffizi Képtár, Firenze

32 | Mácsai István

(Budapest, 1922 – 2005, Budapest)

Csendélet Szent György ikonnal
Still Life with Saint George Icon

60 × 39,5 cm
Olaj, farost | Oil on fibre board
Jelezve balra lent: Forraiéknak Mácsai |
Signed lower left: Forraiéknak Mácsai

Kikiáltási ár: 480 000 Ft / 1 315 EUR
Becsérték: 800 000 – 1 200 000 Ft
Estimated price: 2 192 – 3 288 EUR

33 | Prinner, Anton

(Budapest, 1902 – 1983, Párizs)

Belső tér (L'église), 1940-es évek
Inner Space (L'église), 1940s

100 × 81 cm
Olaj, vászon | Oil on canvas
Jelzés nélkül | Unsigned

IRODALOM | LITERATURE
· Cserba Júlia: Kettős figura Anton Prinner (1902–1983).
Új Művészet, 1997/10–11., 63–65.
· Paksi Endre Lehel: Anton Prinner retrospektív
az Ernst Múzeumban. Balkon, 2007/5., 38–39.
· Román József: Anton Prinner. Élet és Irodalom, 2007/19., 29.
· Hajdu István: Oltár és kocsmapult. Anton Prinner kiállítása.
Magyar Narancs, 2007/20.

Kikiáltási ár: 3 600 000 Ft / 9 863 EUR
Becsérték: 4 600 000 – 7 500 000 Ft
Estimated price: 12 603 – 20 548 EUR

Albus Dumbledore és Harry Potter találkozása a „limbóban"
(köztes térben) a Harry Potter és a Halál ereklyéi című kötet
egyik legfontosabb, sorsfordító jelenetében.

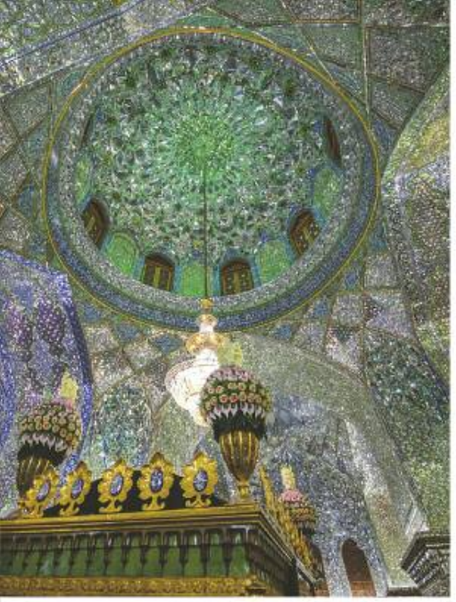

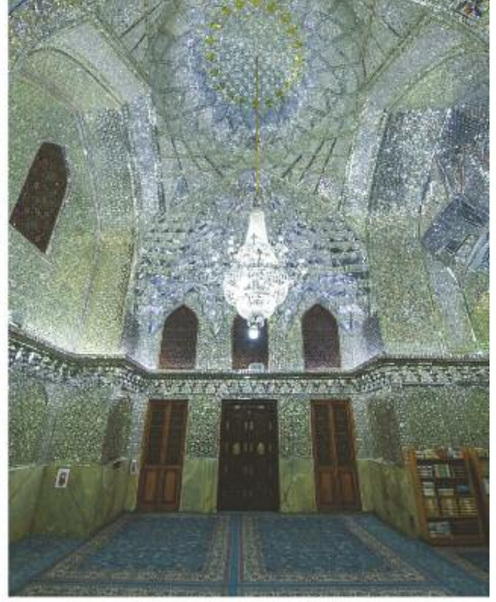

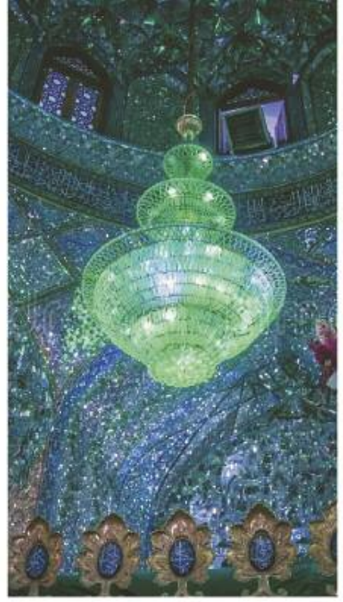

»Shah Cheragh
egy legendás emlékmű
és mecset, amely
a perzsiai Shirázban talál-
ható. A fény királyának
is nevezik, melyet könnyű
lesz megérteni, hogy miért.
A mecset belülről olyan
mint egy csillogó drágakő,
mivel falait, oszlopait,
kupoláit, ajtóit, belső
díszítéseit milliónyi tükör-
mozaik és ezüst borítja,
melytől a belső tér szó
szerint ragyog.«

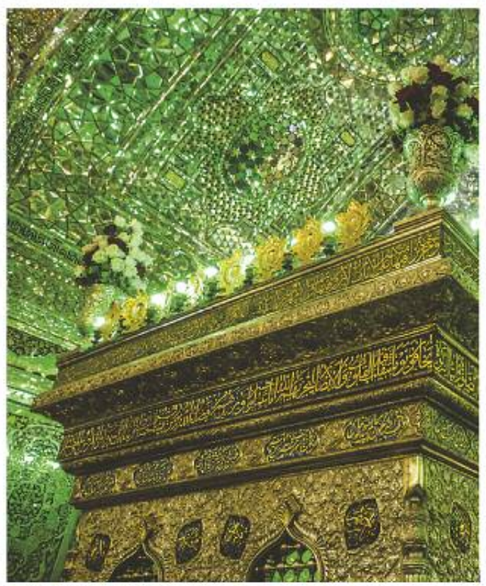

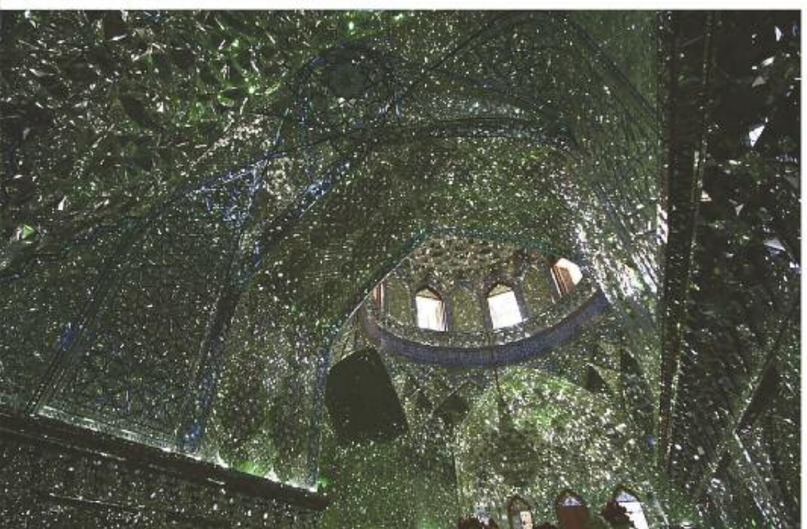

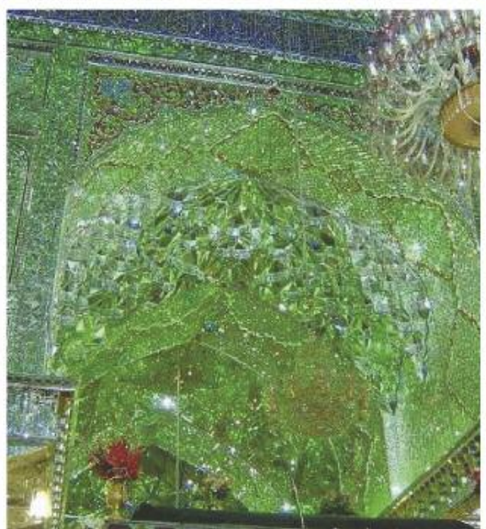

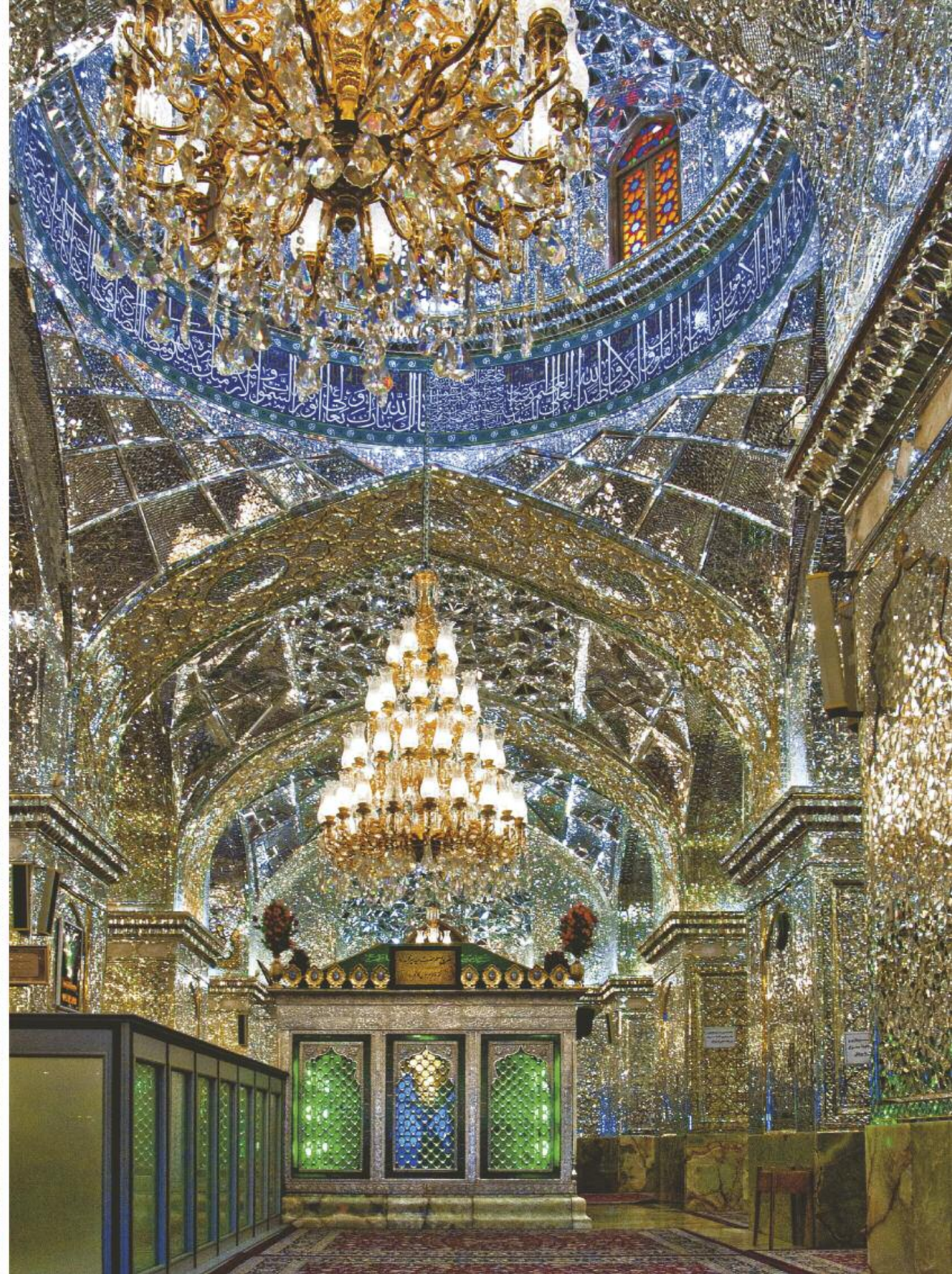

»A szakrális hely természete pedig mindig arról ismerhető fel, hogy a föld valamely darabja a szellemnek alkalmas élettársa-e, alkalmas földdarab-e ahhoz, hogy ott a szellemi erők megnyilatkozzanak.«

HAMVAS BÉLA

Különös sztár Párizsból

„A szakrális hely természete pedig mindig arról ismerhető fel, hogy a föld valamely darabja a szellemnek alkalmas élettársa-e, alkalmas földdarab-e ahhoz, hogy ott a szellemi erők megnyilatkozzanak" – írta Hamvas Béla a *Scientia sacra* oldalain. A festményen egy ilyen mitikus, bár konstruktív szerkezeti rajzba öltöztetett szentély jelenik meg. Mintha kéklő kristályokon vagy üveglapokon néznénk át: egy perspektivikusan rövidülő képzeletbeli templomtér rajzolódik ki a néző szeme előtt. Felül kereszt, középen egy távoli kápolna és egy rejtélyes háromszög-konstrukció. Úgy nézünk át az épületen, mintha egy szellemképes sci-fi térben állnánk. Alul pedig távoli planéta látképeként vonul a kicsúcsosodásokkal tarkított horizont. Különleges, okkult-misztikus hangulat járja át a szokatlan festményt. Alkotója, Anton Prinner, a magyar születésű párizsi művész nagyobb hírnévnek örvend határainkon túl, mint itthon, bár 2007-ben az Ernst Múzeum retrospektív kiállítást rendezett neki. Geometrikus absztrakt képe (*A szem vagy a cél,* 1932) mégsem budapesti múzeumfalon, hanem a bécsi Belvedere állandó kiállításán látható. Ízig-vérig párizsi figura volt: Pablo Picasso a barátjának tartotta, André Bretonnal együtt ült a kávézókban, Robert Capa pedig a fürdőjében hívta elő fotóit.

Anton Prinner 1927 legvégén hagyta el Magyarországot, hogy gyökerek és korlátok nélkül teremthesse újjá saját magát a művészet fővárosában. Prinner Anna néven született szabadelvű pesti művészcsaládban, a festészet alapjait pedig az éppen megreformált Képzőművészeti Főiskolán Rudnay Gyulától és Vaszary Jánostól tanulta meg. Párizsba költözése után barátjával, Szenes Árpáddal a montmartre-i mulatókat járták sorra, a karikatúrákért kapott pénzből próbálva biztosítani túlélésüket. Művészetét a harmincas években az orosz konstruktivizmus kerítette hatalmába, fából és rézből épített, ma már múzeumokban őrzött geometrikus képtáblák tanúskodnak erről. Avantgárd kompozícióival nagy sikereket ért el, de Prinner hátat fordított a hírnévnek. Bár 1937-től a figurális ábrázolás felé fordult, nem az ekkor formálódó szürrealizmushoz csatlakozott, hanem saját művészeti nyelvet teremtett a keleti kultúrák, az okkult misztikus és az archaikus szobrászi nyelv összegyúrásával. Készített festményt, szobrot, kerámiát, objektet, de kidolgozott egy saját sokszorosított grafikai eljárást is, a papyrogravure-t. A német megszállás alatt szürreális-misztikus tusképeket rajzolt, a háború után a híres Vallaurisban kerámiázott, majd Roquefort les Pins-be templomi dekorációt gyártott. Igazi bekategorizálhatatlan, párizsi különc volt a Montparnasse-ról.

Prinner és Picasso, é. n.,
fotó Graciela Birkas archívumából, Párizs

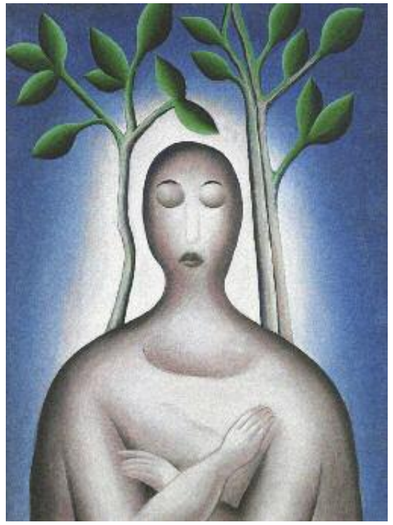

Jan Zrzavý: Meditáció, 1915,
Nemzeti Galéria, Prága

Spirituális út

Prinner a párizsi színtéren is nagy különcnek számított bolondos személyiségével, gnosztikus-misztikus orientációjával és kinézetével. Férfiöltözéke, pipája, akarattal elmélyített hangja olyan bonyolult nemiséget jelzett, amelyet legjobban az 1937-es *Bikaasszony* című szobrában tárt fel. (Hasonló utat járt be fél évszázaddal később El Kazovszkij is.) Paksi Endre Lehel innen vezette le a misztika iránti fogékonyságát. Ahogy a *Balkon*ban megjelent tanulmányában írta: „a világgal szembeni kétely, az az ösztökélő erő, amely gondolatait a látható (és ez esetben csalfa) dolgok rejtett magyarázata után űzi, hajszolja. Az egyiptomi halottaskönyv (*Régi egyiptomiak halottaskönyve,* 1947, 1966 rézmetszet) vagy a tarot (*Ezoterikus tarot tányérkészlet,* 1952, terrakotta) felé fordulása így nem az unatkozó sznob okkult egzotikumot habzsoló magatartásának sajátja, hanem a világ képletén, egy végre megnyugtató válasz megismerésén munkálkodó, össztudásban hívő tudós-misztikus művészé."

Pinner úgy tartotta, „bolondnak látszani, ez a Bölcsek titka". Esztétikai világa – spirituális érdeklődésétől vezérelve – ingázott a geometrikus absztrakció és az ősi, archaikus plasztikák között. „Ha az életművet valóban szövetnek tekintjük, akkor láncfonala a gnózisból, gnosztikából, teozófiából, antropozófiából, ezotériából, hermetizmusból, mágiából sodródott, és végül a szálat szektás szigorú, aszketikus katolicizmus keményítette meg; a vetülék pedig nemi szerepváltásból, exhibicionizmusból, extravaganciából, bátorságból, önreflexióból, szarkazmusból, s ahogy maga fogalmazta meg, »inexisztencializmusból« keletkezett. A mintázat és a színek harmóniája végül szabadságból és tehetségből kerekedett ki" – adott pontos látleletet Prinner életéről és művészetéről Hajdu István. A művész maga inkább gondolkodott paradoxonokban. Ezt jegyezte fel egy helyen füzetébe: „Azt mondják, a művész ismerje meg önmagát. Én minden lehetőt megteszek, hogy ismeretlen maradjak önmagam számára. Ez jóval gazdagabb és jóval nehezebb. Én nem létezem, nem vagyok önmagam. Én minden, egész világ vagyok."

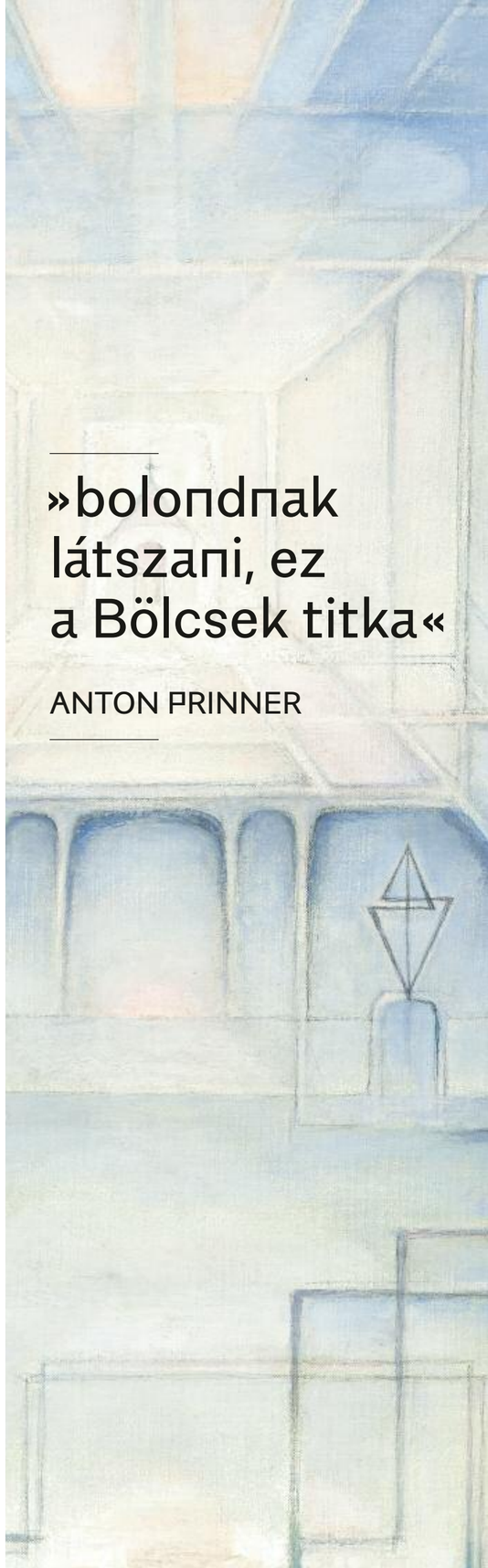

»bolondnak látszani, ez a Bölcsek titka«

ANTON PRINNER

34 | Mednyánszky László

(Beczkó, 1852 – 1919, Bécs)

Tátrai táj
Tatra Landscape

26,5 × 40 cm
Vegyes technika, papír | Mixed technique on paper
Jelezve jobbra lent: Mednyánszky |
Signed lower right: Mednyánszky
Hátoldalon | On the reverse: Igazolom: Pálmai József

Kikiáltási ár: 600 000 Ft / 1 644 EUR
Becsérték: 900 000 – 1 500 000 Ft
Estimated price: 2 466 – 4 110 EUR

35 | Neogrády László

(Budapest, 1896 – 1962, Budapest)

Hólepte patakpart
Snow-clad Stream Bank

80 × 100 cm
Olaj, vászon | Oil on canvas
Jelezve jobbra lent: Neogrády László |
Signed lower right: Neogrády László

Kikiáltási ár: 460 000 Ft / 1 260 EUR
Becsérték: 600 000 – 1 200 000 Ft
Estimated price: 1 644 – 3 288 EUR

Gustaf Fjæstad: Zúzmara, 1920 körül, magántulajdon

36 | Perlmutter Izsák

(Pest, 1866 – 1932, Budapest)

Első hó (Kilátás a művész műtermében, hófedte faágak háttérben barna és okker falú házakkal), 1920
First Snow (View from the Atelier), 1920

42 × 40,5 cm
Olaj, vászon | Oil on canvas
Jelezve a hátoldalon: Perlmutter fecit 1920 |
Signed on the reverse: Perlmutter fecit 1920

PROVENIENCIA | PROVENANCE
· Egykor pécsi magángyűjteményben

IRODALOM | LITERATURE
· Lázár Béla: Perlmutter Izsák. Művészet, 1909/4., 211–218.
· Lázár Béla: Perlmutter Izsák. Ernst Múzeum, Budapest, 1921.
· Elek Artúr: Perlmutter Izsák. Nyugat, 1921/22., 1695–1697.

Kikiáltási ár: 3 600 000 Ft / 9 863 EUR
Becsérték: 4 600 000 – 6 500 000 Ft
Estimated price: 12 603 – 17 808 EUR

Mark Tobey: Történelmi fejlődés, 1964, Guggenheim Collection, Velence

Veszelszky Béla mindig hangsúlyozta, hogy ő a valóságot festi – ami elé tárult rozoga szemlőhegyi lakásából –, még ha színes pettyek nonfiguratív örvényévé is írta át a látványt, ahogy Claude Monet is a kerti tavat akarta megörökíteni, amikor a *Vízililiom* sorozat absztrahált foltjait vetette vászonra. Hozzájuk hasonlóan Perlmutter Izsák is a látványfestészet talaján állt, most vizsgált képe mégis egészen virtuóz módon alakítja át az ablakból elé táruló tájat. A vibrálóan eleven impresszionista arabeszk valójában hóval fedett ágak kígyózó mintázata. A barnászöldes fatörzsek, az okkeres házfal és az ezüstfehér hó hármasa aranyló perzsaszőnyeg hatását kelti. Mint amikor az absztrakt expresszionizmus amerikai sztárja, Mark Tobey a keleti kalligráfiák hatása alatt felszabadította festészetét a formák uralma alól. De Perlmutter a 20. század elején készítette képét, a figyelmes szemlélő ki tudja venni az ágas-bogas előtér mögött az erdei házikó tetejét, visszahúzva a kompozíciót a valóság mezejére.

Perlmutter abban a Párizsban tanult a 19. század végén, amelyet a szín- és fényábrázolás tartott izgalomban. Ahogy monográfusa, Lázár Béla írta erről az időszakról: „Őt a szétszórt világítás, az atmoszferikus hatások, a változó szín, a tónusokba omló szín érdekelte, maga a szín változása, a színek értéke, viszonylataik és átalakulásuk s ezek megfigyelése. Az ő pozitív lelke, melyben az értelem uralkodott, újból intellektuális élmények után vágyódott, mert tudta, hogy ezek hatnak érzelmeire s érezte, hogy csakis ezen az úton juthat igazi, becses művészi látományokhoz. Még azt is felösmerte, hol juthat közelebb céljához. Azon a helyen, mely festői tanulmányokra szervezett, atmoszferikus hatásokban gazdag, ahol a művészi tradíciók még nem pusztultak ki: Hollandiában." Perlmutter életrajza leginkább Rippl-Rónai Józseféhez hasonlítható: ugyanúgy a hosszúra nyúló nyugati – esetében hollandiai – pályakezdés után vált itthon népszerű festővé. Miután hazatért, a rákospalotai villasoron talált otthonra. Perlmutter magányosan dolgozott, nem tartozott csoportokhoz, bár a Szinyei Merse Pál Társaság a tagjává választotta. Művészetét nemcsak a hazai színtér és a műkereskedelem ismerte el, de vett tőle képet a Szépművészeti Múzeum és több rangos olasz múzeum is. Most vizsgált remekműve érthetővé teszi a korabeli kurátorok döntését.

Perlmutter Izsák:
Téli hangulat (Havas udvar), részlet,
magántulajdon

37 | Vaszary János

(Kaposvár, 1867–1939, Budapest)

Kelet és Nyugat, 1927

East and West, 1927

45,5 × 55 cm

Olaj, vászon | Oil on canvas

Jelezve balra lent | Signed lower left: Vaszary J.

A hátoldalon felirat | On the reverse: Vaszary János 1927-ben festett ezen Kelet-Nyugat festménye az Athenaeum kiadásában 1941-ben megjelent Vaszary album 67. oldalán reprodukáltatott. Révész István

PROVENIENCIA | PROVENANCE

· Egykor Révész István tulajdonában.

REPRODUKÁLVA | REPRODUCED

· Petrovics Elek – Kárpáti Aurél: Vaszary. Athenaeum, Budapest, 1941–1942, 51.

· Vaszary János (1867–1939) gyűjteményes kiállítása. Szerk.: Veszprémi Nóra, Magyar Nemzeti Galéria, Budapest, 2007, 88. (18. kép).

KIÁLLÍTVA | EXHIBITION

· Vaszary. Az ismeretlen ismerős. Magyar Nemzeti Galéria, 2023.

IRODALOM | LITERATURE

· Vaszary János naplója. Pesti Napló, 1939. május 7.

· Petrovics Elek – Kárpáti Aurél: Vaszary. Athenaeum, Budapest, 1941–1942.

· Haulisch Lenke: Vaszary (1867–1939). Képzőművészeti Alap, Budapest, 1960.

· László Gyula: Vaszary János emlékezete (1867–1938). Művészet, 1967/12., 15.

· Haulisch Lenke: Vaszary János. Képzőművészeti Alap, Budapest, 1978.

· Rum Attila: Vaszary János. Bumbum, Budapest, 2005.

· Plesznivy Edit: Vaszary János. Kossuth – Magyar Nemzeti Galéria, Budapest, 2007.

· Vaszary János (1867–1939) gyűjteményes kiállítása. Szerk.: Veszprémi Nóra, Magyar Nemzeti Galéria, Budapest, 2007.

Kikiáltási ár: 55 000 000 Ft / 150 685 EUR
Becsérték: 70 000 000 – 130 000 000 Ft
Estimated price: 191 781 – 356 164 EUR

Szellemtörténeti összegzés Nyugat és Kelet kettősségéről. Vaszary János egyik legismertebb, legemblematikusabb főműve. A nemrég felbukkant alkotás nem véletlenül volt a Magyar Nemzeti Galéria Vaszary-kiállításának központi képe.

Petrovics Elek – Kárpáti Aurél: Vaszary. Athenaeum, Budapest, 1941–1942, 51.

Megkerült lappangó mű

Mikor 2022–2023 fordulóján megrendezték a Magyar Nemzeti Galériában a „Vaszary. Az ismeretlen ismerős" című kiállítást a raktár mélyéről előkerült, ismeretlen művekkel, akkor a kurátorok a most felbukkant, magántulajdonban őrzött képet akasztották a fő helyre. A *Kelet-Nyugat* nem véletlen „homályosította el" a múzeumi raktárak új felfedezéseit: ez Vaszary egyik legfontosabb, 1920-as évekbeli kulcstémája, amelyről számos forrás beszámolt. A Petrovics–Kárpáti-féle monográfia 1941-es reprodukciói között bukkant fel először (1927-es dátummal). A Szépművészeti Múzeum igazgatója, Petrovics Elek, valamint az író-kritikus Kárpáti Aurél úttörő könyvében a legkiválóbb Vaszary-festményeket válogatta össze. Az egész oldalas reprodukciók között szerepelt a most vizsgált mű. Népszerű litografált változatai mind a mai napig közkézen forognak, vagyis a nagyon kevés, sokszorosított grafikán is megjelentetett ikonikus Vaszary-mű egyike.

»A Szépművészeti Múzeum igazgatója, Petrovics Elek, valamint az író-kritikus Kárpáti Aurél úttörő könyvében a legkiválóbb Vaszary-festményeket válogatta össze. Az egész oldalas reprodukciók között szerepelt a most vizsgált mű.«

A Kelet és Nyugat kiállítva a „Vaszary. Az ismeretlen ismerős" című kiállításon, Magyar Nemzeti Galéria, 2022–2023

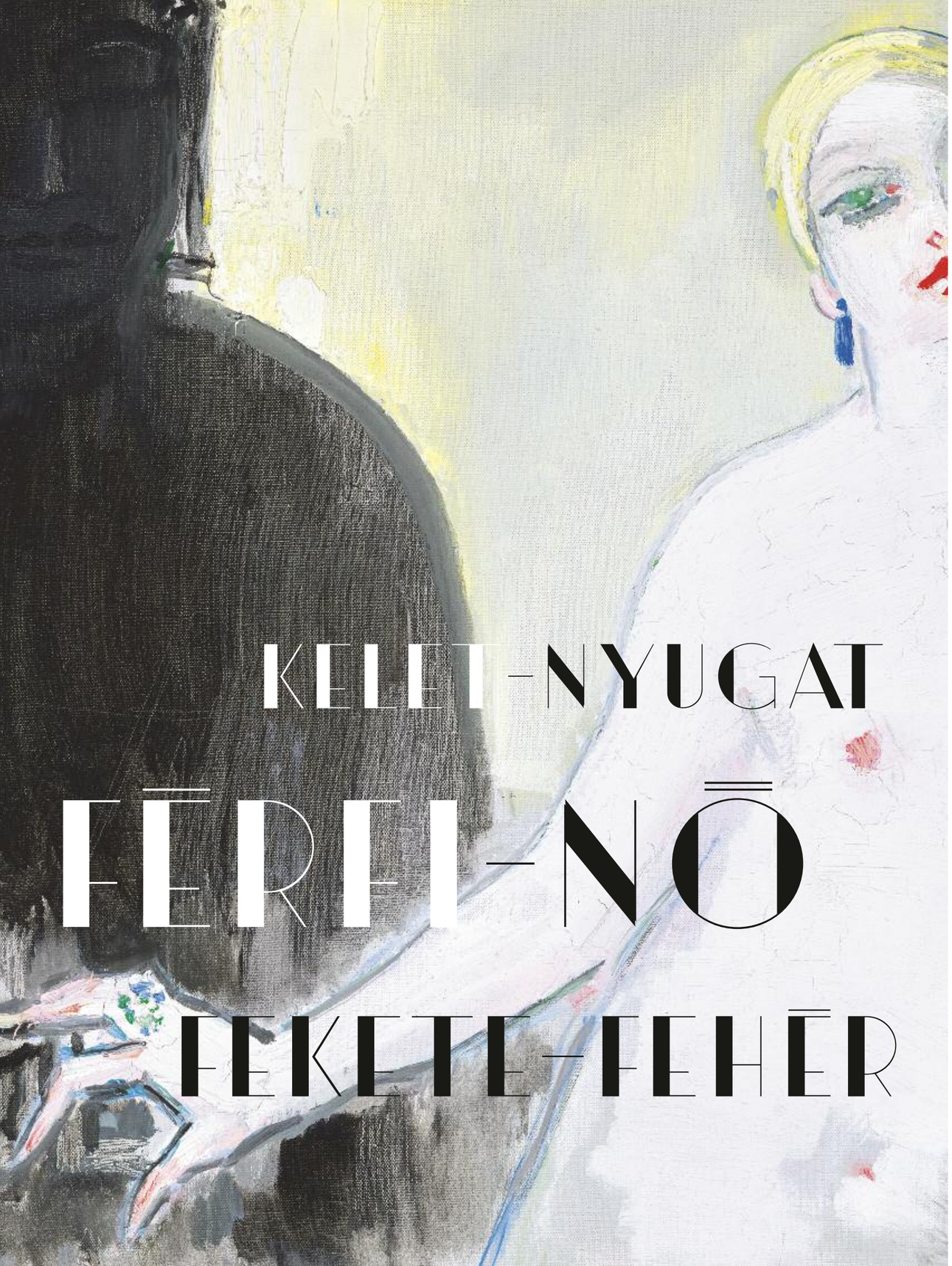

JIN-JANG

Vaszary és a jin-jang

Vaszary festői és tartalmi párokra építette fel a kompozíciót: Kelet–Nyugat, fekete–fehér, férfi–nő, szent–profán, tradicionális–modern, szobor–ember, mozdulatlan–mozgó, meditáló–kacér, lazúros festett – vastagon traktált. Sajátos jin-jang konstellációt teremtett azzal, hogy a kacér nő az ujjaival belenyúl a klasszikus mudra kéztartással meditáló szobor mozdulatába, a bal oldalon viszont visszatér egy fekete sávval a Buddha sötét árnya. A meztelen nő csábos ékszereket visel, zöld és kék ékköves gyűrűt, fülében függő, ajkain piros rúzs, zöld szeme körül szempillái feketére festve, haját a húszas évekre jellemző kendő fedi. Olyan art deco *femme fatale*, amilyenek sztárként táncoltak a korabeli párizsi orfeumokban.

A szoborférfi befelé figyel, a meztelen nő – szépsége és vonzereje tudatában – tudomást sem vesz a körülötte zajló világról. Kiegészítik egymást, de mintha más síkon élnének és léteznének, nem alakul ki közöttük valódi kapcsolódás. Akár idézhetnék Rudyard Kipling *A Kelet és a Nyugat balladája* című 1889-es versének híres első sorát: „A Kelet az Kelet, a Nyugat az Nyugat, s a kettő soha nem találkozik." Vaszaryt mégis a kibékíthetetlen ellentétek emblematikusan tömör festői párosítása foglalkoztatta.

Varázslatos kelet

A Magyar Nemzeti Galéria kurátora Vaszary első, 1927-es kimonográfiájának szerzőjét, Bálint Jenőt idézte a *Kelet és Nyugat* kapcsán: „Érzésvilága szinte magnetikus erővel a keleti miszticizmus varázslata felé húzza újabban; annak ideológiája izgatja képzeletét, inspirálja festői elmélyülésre, őt, a nyugat kultúráján neveltét, aki ennek a kultúrának minden ízével, narkotikumával teljesen betelt…" Vaszary festészete elsősorban a francia modernizmusból táplálkozott, és oda tért vissza 1925-ös nagy utazása alkalmával is, amikor megmerítkezett az art deco Párizs modern világában, a bevilágított utcák és az orfeumok látványos birodalmában. E kulisszák közül léptek elő az 1920–30-as években festett aktjai, amelyek a nagyvárosi táncosnők érzéki szépségét jelenítették meg. Vaszary pásztázó tekintete megakadt minden izgalmas, újszerű, eredeti látványon, így az art deco korszakában felerősödő ázsiai elemeken is. A keleti Buddha-szobor és a meztelen nyugati táncosnő társítása az 1920-as évek közepén még meghökkentően újszerű párosításnak bizonyult. De ez a kombináció hamarosan meghódította a popkultúrát is. A mai Bartók Béla (akkor Horthy Miklós) úti híres Sanghay bárban a görlök hatalmas Buddha-szobrok előtt táncoltak a 30-as évek végén, Greta Garbóval elkészült a *Mata Hari* (1931), majd itthon leforgatták Karády Katalin főszereplésével a hastáncos kémnős *Machitát* (1943) és a Szeleczky Zitával a *Sziámi macskát* (1942). Ahogy Gergely Mariann írta 2007-es Vaszary-katalógusában: „A Kelet egzotikuma főleg a divat és a szórakozás világában hódított. Vonzóvá vált minden, ami eltért a nyugati mintáktól, és új színt hozott a monoton hétköznapokba. Afrika dús vegetációja, a forró ritmusra táncoló lányok, Egyiptom és Mezopotámia mesés kincsei elbűvölték az embereket, Josephine Baker néger revüje tomboló sikert aratott, és a fekete dzsessz lázba hozta a nyugati világot. A lokálok és mulatók színpadai távoli tájakra röpítették a közönséget, az egzotikum minden válfaja fogadtatásra talált."

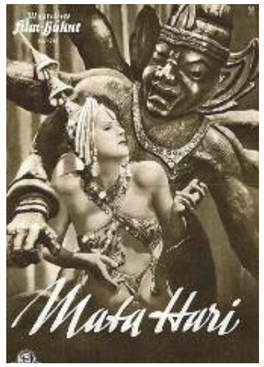

A Mata Hari című film plakátja, 1931

»Érzésvilága szinte magnetikus erővel a keleti miszticizmus varázslata felé húzza«

BÁLINT JENŐ

Dessewffy Flóra táncol egy Buddha-szobor előtt, Rangoon, Burma, 1938

A távol-keleti gondolkodás megjelent a 20. századi magyar szellemtörténet horizontján is. Mednyánszky báró buddhista lemondással rótta az élet rögös útját, Boromisza Tibor ugyanezt már turanista keletre fordulással élte meg. Közben a legnagyobb orientalista, Baktay Ervin körül komoly szellemi kör alakult ki (beleértve Amrita Sher-Gilt), és az indiai modern kultúra sztárfigurája, Rabindranáth Tagore is tett látogatást Magyarországon. Vaszaryt intenzíven foglalkoztatta a buddhizmus szellemi és tárgyi világa. Már az 1910 körüli rajzain és vázlatain megjelentek a Buddha- és Siva-szobrok. Az első világháború utáni, 20-as évekbeli képein többször is felbukkan a buddhizmus motívumvilága. Fekete alapos, expresszív korszakában több csendéletet festett kis méretű Buddha-szobor és a buddhista szerzetes, a „bonc" figurájával. A fehér alapos, az art deco által megihletett nagy korszakában már a Buddha-szobor és a női akt párosítása is felbukkan. Ennek a témakörnek a csúcspontja a *Kelet és Nyugat*, de ide sorolható a félmeztelen art deco szépség álmát vigyázó kék Buddha-figura is a Magyar Nemzeti Galériában őrzött alkotáson.

Greta Garbo táncol a Mata Hari című filmben, 1931

»A meztelen nő csábos ékszereket visel, zöld és kék ékköves gyűrűt, fülében függő, ajkain piros rúzs, zöld szeme körül szempillái feketére festve, haját a húszas évekre jellemző kendő fedi. Olyan art deco femme fatale, amilyenek sztárként táncoltak a korabeli párizsi orfeumokban.«

ART DECO SZÉPSÉG

»Kelet és Nyugat találkozása pedig Vaszary tanítása szerint a magyar művészet tartalma is lenne«

LÁSZLÓ GYULA

Vaszary János: Csendélet boncfigurával, 1920 körül, Magyar Nemzeti Galéria

Vaszary János: Kelet és Nyugat, 1925 körül, kézzel színezett litográfia, Magyar Nemzeti Galéria

Vaszary János: Sárga virágok Buddha szoborral, Magyar Nemzeti Galéria

Vaszary János: Buddha akttal, 1926 körül, Magyar Nemzeti Galéria

Vaszary János: Virágok szerencsehozó szoborral, 1926., magántulajdon

Kelet-nyugati szintézis

Magyar nemesi család sarjaként Vaszary számára a keleti gondolkodás egyszersmind nemzetkarakterológiai kötődést is képviselt. László Gyula érzékeny leírásában a *Kelet és Nyugat* Vaszary fekete és fehér alapos korszakának összekapcsolására tett kísérlet: „A komor, fekete Buddha átmenti a fekete alap hangulatát, a magát kínáló bajadér erotikája pedig a »patyolat korszak« visszhangja. Buddha feketéjén belül finom tónusértékek mozognak, míg a Nyugatot jelképező orfeumi pillangó testének rózsaszínjét tiszta vonalak írják körül: ez a kép nyílt kísérlet festői korszakainak egymásba vetítésére." Sőt a programkép a vaszaryánus esztétikát is magába foglalja: „Kelet és Nyugat találkozása pedig Vaszary tanítása szerint a magyar művészet tartalma is lenne." László pontosan írta körül a párizsias indíttatású, mégis itthon kivirágzó Vaszary ars poeticáját. Saját naplójában a művész ezt az aforizmát jegyezte fel: „A Nyugat: csupa aktivitás, tevékenység; a Kelet: lemondás, belenyugvás, passzivitás." A „fausti", tevékeny nyugati ember és a buddhista lemondás civilizációs kettőssége alapvető metaforaként élt benne a korban. Vaszary ezt a kettőst bővítette ki sokkal szélesebb gondolatkörré – belefoglalva a fekete–fehér vagy a férfi–nő párosát – kivételesen érzékeny art deco kompozíciót teremtve. A festmény felbukkanása igazi művészettörténeti szenzáció, Vaszary régóta lappangó nagy art deco motívumának megkerülése.

38 | Harmos Károly

(Somogy, 1879 – 1956, Révkomárom)

Feleszmélés (Ébredő lelkiismeret)
Realization (The Awakening Conscience)

56,5 × 56,5 cm
Olaj, vászon | Oil on canvas
Hátoldalon: Ébredő lelkiismeret |
On the reverse: Ébredő lelkiismeret

PROVENIENCIA | PROVENANCE
· Egykor a művész családjának tulajdonában

REPRODUKÁLVA | REPRODUCED
· Marta Herucová: Karol Harmos (1897–1956)
Harmos Károly. Petrus, Pozsony, 2024, 223. kép.

IRODALOM | LITERATURE
· CXXVII. Basch Andor és Orsós Ferenc festőművészek és Harmos Károly, Szopori Nagy Miklós, Weil Erzsébet rajzolóművészek. Ernst Múzeum, Budapest, 1930.
· Marta Herucová: Karol Harmos (1897–1956)
Harmos Károly. Petrus, Pozsony, 2024.

Kikiáltási ár: 3 600 000 Ft / 9 863 EUR
Becsérték: 4 400 000 – 6 500 000 Ft
Estimated price: 12 055 – 17 808 EUR

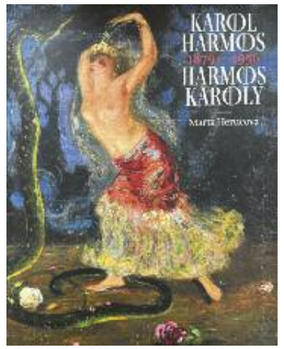

Harmos Károly.
Szerk.: Herucová Marta,
2024-es, 247 oldalas
új monográfia borítója

Odilon Redon: Szem-hőlégballon
(Œil-ballon), 1878,
Museum of Modern Art, New York

»alakjainak finom rajza a maguk részletező gazdagságában csupa realitás. Ebből azonban fantazmagóriák válnak keze között«

LYKA KÁROLY

Kéklő fényű meseerdő ágaskodó fái fölött egy mágikus szemborgár figyel. A századforduló szecessziós álomvilágában fogant esztétika bármilyen mai fantasyben megállná a helyét. Tolkien harcosai, tündéi és hobbitjai itt vándorolhattak volna keresztül rejtélyes céljaikat követve. Az alkotó, Harmos Károly (Karol Harmos) különleges fantáziavilágot épített fel képein. Lyka Károly 1930-as kiállítási katalógusában pontosan fogalmazta meg műveinek esztétikai karakterét: „Harmos Károly világa nem e világból való. Pedig alakjainak finom rajza a maguk részletező gazdagságában csupa realitás. Ebből azonban fantazmagóriák válnak keze között, melyek a rútat is széppé teszik, a groteszket is nemes formává váltják, mert előadásának gazdag változatossága minden elképzelését új szín- és formavilágba emeli. Ami azonban közös bennük, az éppen az a játszi könnyedség, mely nemcsak előadásában, de alakjainak kígyószerű mozgalmasságában is megnyilatkozik."

Bár Harmos neve keveseknek cseng ismerősen Magyarországon, a komáromi értelmiségi világ sokszínű, kreatív személyiségként tartotta számon, egyszerre festőként, rajzművészként, illusztrátorként, animátorként, mesemondóként és tanárként. Életművét kutatói a „fantáziaművészet" kategóriája alá sorolják. Ez nem korstílus, hanem olyan alkotói megközelítés, ami akkor kap szárnyakat, ha a racionalitás helyét átveszi a mágia, a misztika és a látomás. Virágzott a késő középkorban (Bosch), a manierizmus idején (Arcimboldo), majd a felvilágosodás utáni romantikusok körében (Füssli), a századfordulós szimbolistáknál (Rops) és a 20. századi szürrealistáknál (Ernst). „Harmos motívumait – írta monográfusa, Marta Herucová – a nők, az erotika, a mesék, a spiritualitás, a néprajz, a zene, a színház és irodalom, a technika és modern kor, valamint az emberi psziché világából merítette." Ezt a különleges, fantasybe hajló álomvilágot érjük tetten a most felbukkant alkotásán is.

Harmos Pécs mellett született morva és sziléziai német bányamérnök családba (vezetéknevét Handwerkről magyarosította). A századfordulón járt a pesti Mintarajziskolába, ahol a legnagyobb hatást Keleti Károly romantikusra hangolt tájfestészete gyakorolta rá. De igazi „mesterei" a szecessziós rajzművészet angol géniuszai voltak, Aubrey Beardsley és Walter Crane. A pesti tanulmányok után bejárta Európát, tanult Münchenben, majd letelepedett – gimnáziumi tanárként – Komáromban. Közben folyamatosan készültek alkotásai, olyan szecessziós, misztikus világot felépítve, amelyet egyaránt rokoníthatunk Klimt, Rops vagy a felvidéken élő Tichy Gyula munkásságával. A műkritika szerint „bámulatos látnoki képességgel" rendelkezett. Trianon után – termékeny festőként és grafikusként – egyszerre vett részt a szlovenszkói és az anyaországi művészeti közéletben. Munkásságát a mai magyar művészettörténet elfelejtette, de a szlovákiai kutatás is csak a közelmúltban fedezte fel egyedi univerzumát.

Stephen Ellcock: All Good Things. Treasury of Images to Uplift the Spirits and Reawaken Wonder című könyvének borítója

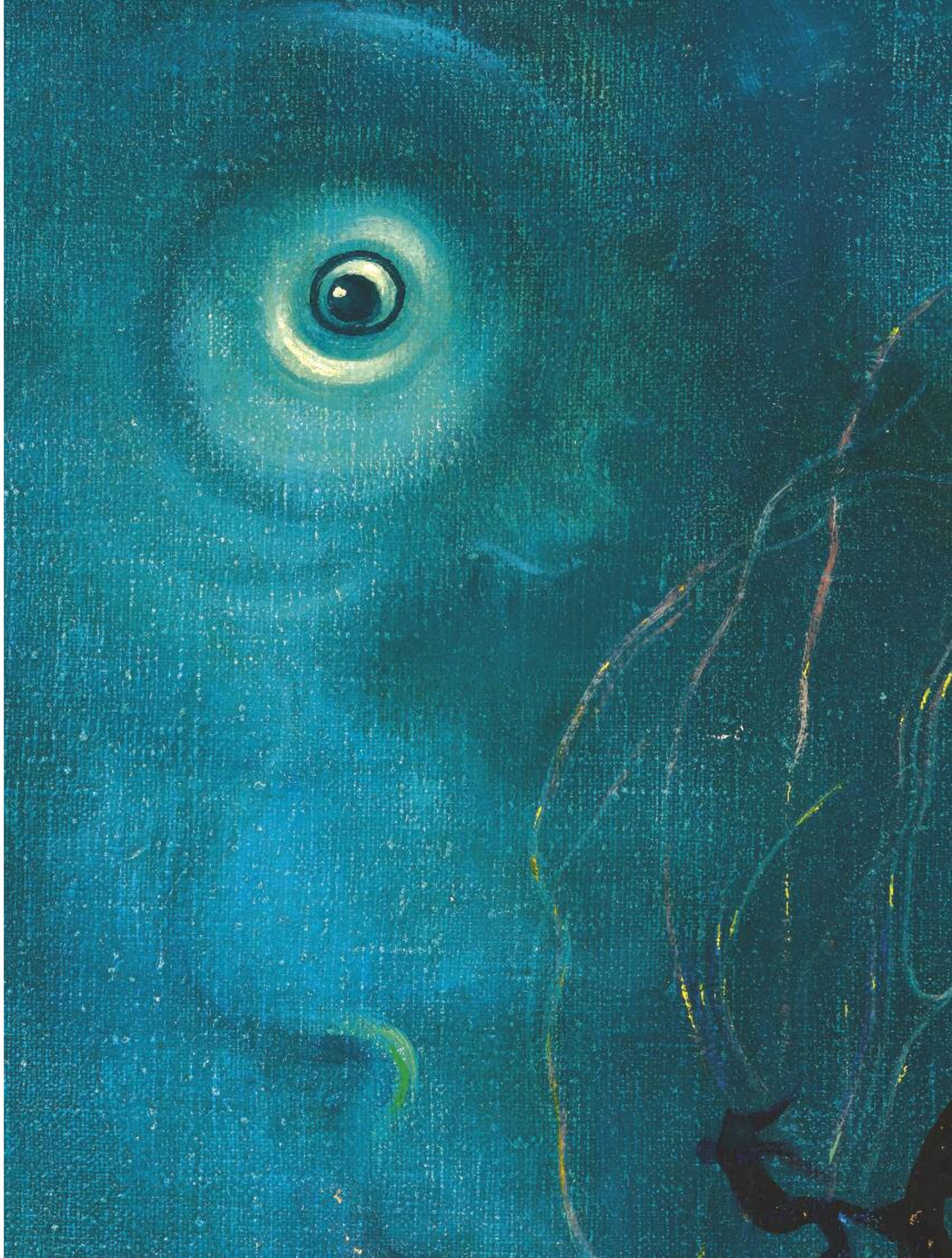

39 | Erdélyi Béla

(Kelemenfalva, 1891 – 1955, Lingvár)

Virágcsendélet, 1930 körül
Flower Still Life, c. 1930

57 × 43 cm
Olaj, vászon | Oil on canvas
Jelezve jobbra lent: Erdélyi | Signed lower right: Erdélyi

Kikiáltási ár: 6 500 000 Ft / 17 808 EUR
Becsérték: 8 000 000 – 12 000 000 Ft
Estimated price: 21 918 – 32 877 EUR

Paul Cézanne: Virágok vázában, 1873, magántulajdon

Erdélyi Béla: Csendélet, Magyar Nemzeti Galéria, Budapest

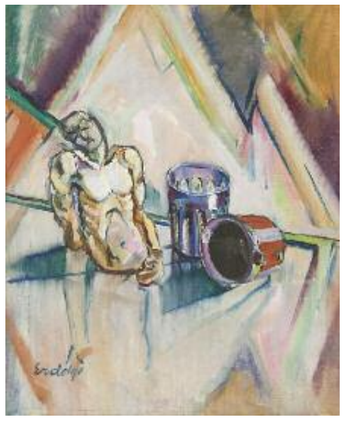

Erdélyi Béla: Avantgárd csendélet, 1920-as évek, Magyar Nemzeti Galéria, Budapest

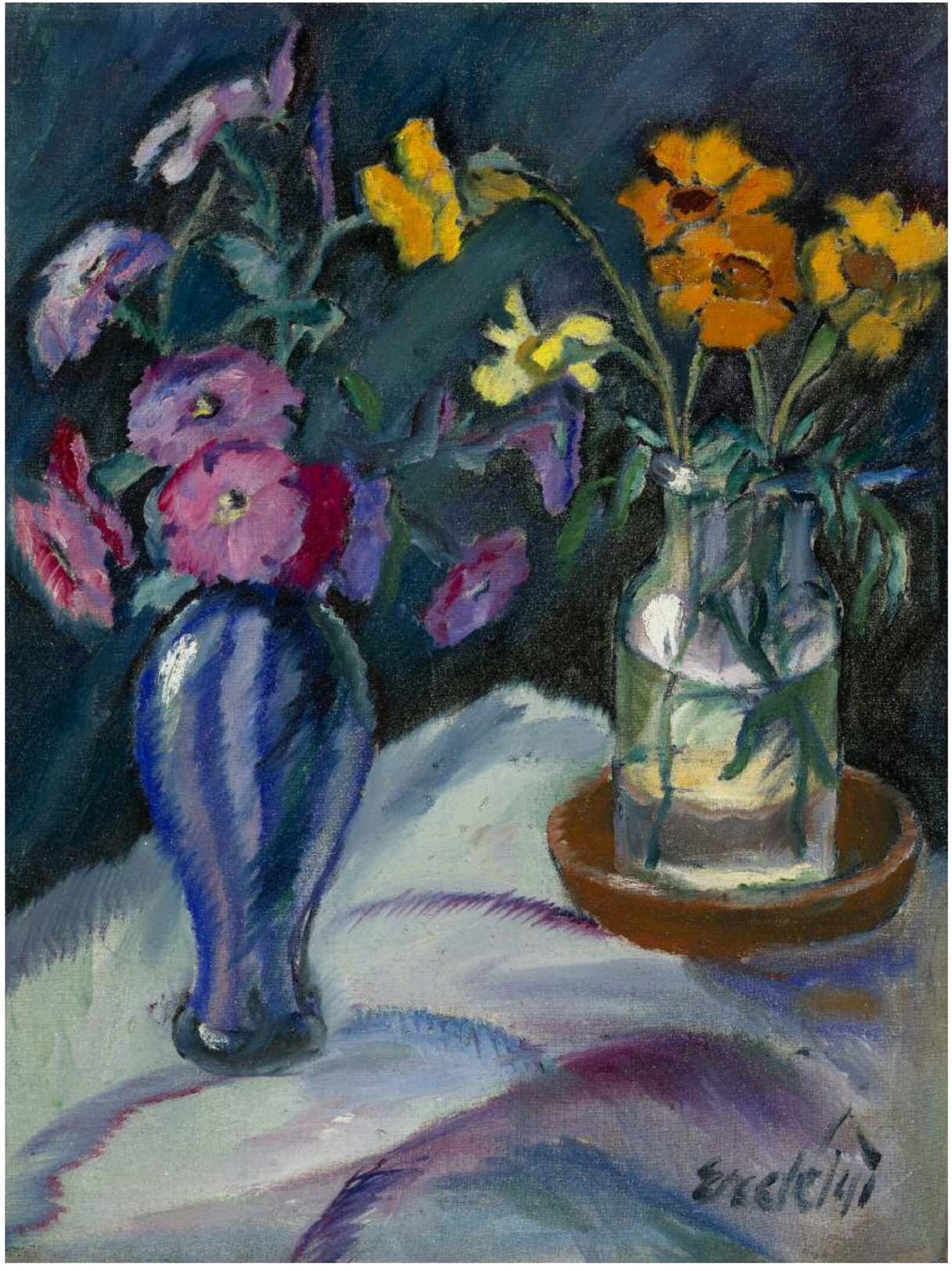

40 | Skuteczky Dömme

(Kisgajár, 1850 – 1921, Besztercebánya)

Zöld kendős lány
Girl with a Green Headscarf

26 × 15 cm
Olaj, fa | Oil on wood
Jelezve balra lent: Skuteczky D. |
Signed lower left: Skuteczky D.

Kikiáltási ár: 1 800 000 Ft / 4 932 EUR
Becsérték: 2 000 000 – 3 000 000 Ft
Estimated price: 5 479 – 8 219 EUR

41 | Mousson Tivadar

(Hőgyész, 1887 – 1946, Trencsény)

Úton a Nagymihályi piacról, 1916
On the Way from the Market at Nagymihály, 1916

56 × 79 cm
Olaj, karton | Oil on cardboard
Jelezve jobbra lent: Mousson Tivadar 1916, Hátoldalon felirat: Hálódiságát, eredetiségét igazolja Kellnes Vilmos áll.isk. igazg.tan. Műtáros | Signed lower right: Mousson Tivadar 1916, On the reverse: Hálódiságát, eredetiségét igazolja Kellnes Vilmos áll.isk. igazg.tan. Műtáros

Kikiáltási ár: 3 200 000 Ft / 8 767 EUR
Becsérték: 4 000 000 – 5 500 000 Ft
Estimated price: 10 959 – 15 068 EUR

Mousson Tivadar: Úton a Nagymihályi piacról, 1915,
Szlovák Nemzeti Galéria, Pozsony

42 | Jaszusch Antal

(Kassa, 1882 – 1965, Kassa)

Napsütéses út az őszi erdőben
Sunny Path in the Autumn Forest

100 × 80 cm
Olaj, vászon | Oil on canvas
Jelezve balra lent: Jaszusch | Signed lower left: Jaszusch

Kikiáltási ár: 2 200 000 Ft / 6 027 EUR
Becsérték: 3 000 000 – 4 600 000 Ft
Estimated price: 8 219 – 12 603 EUR

Paál László: Párizsi út a Fontainebleau-i erdőben, 1877

43 | Szőnyi István

(Újpest, 1894 – 1960, Zebegény)

Aratás (Napsütés), 1932
Harvest (Sunshine), 1932

20,5 × 17,5 cm
Vegyes technika, papír | Mixed technique on paper
Jelezve a hátoldalon: Szőnyi István hagyatéki pecsét és K. dr. Szőnyi Jolán igazolása | Signed on the reserve: inheritence stamp of István Szőnyi and certificate of Jolán Szőnyi

REPRODUKÁLVA | REPRODUCED
· Szőnyi István.
Dunakanyar – Zebegény – otthon – család.
Szerk.: Kieselbach Tamás. Kieselbach Galéria, Budapest, 2023. III. 547.

Kikiáltási ár: 360 000 Ft /986 EUR
Becsérték: 600 000 – 900 000 Ft
Estimated price: 1 644 – 2 466 EUR

44 | Vaszary János

(Kaposvár, 1867 – 1939, Budapest)

Strandon (Olaszország, Pesaro), 1930
On the Beach at Pesaro, 1930

40 × 50 cm
Pasztell, papír | Pastel on paper
Jelezve jobbra lent: Vaszary J. Pesaro 930 VIII. | Signed lower right: Vaszary J. Pesaro 930 VIII.

PROVENIENCIA | PROVENANCE
· Egykor a Keleti gyűjteményben

Kikiáltási ár: 1 600 000 Ft / 4 384 EUR
Becsérték: 3 000 000 – 4 000 000 Ft
Estimated price: 8 219 – 10 959 EUR

45 | Czigány Dezső

(Budapest, 1883 – 1938, Budapest)

Cote d'Azur (Dél-francia táj), 1926 körül
Cote d'Azur (Landscape in Southern France), c. 1926

59 × 72 cm
Olaj, vászon | Oil on canvas
Jelezve balra lent: Czigány | Signed lower left: Czigány

PROVENIENCIA | PROVENANCE
· Egykor külföldi magángyűjteményben

IRODALOM | LITERATURE
· Kárpáti Aurél: Két kiállítás. Pesti Napló, 1927. november 13.
Rum Attila: Czigány Dezső. Budapest, 2004.
· A Nyolcak. Szerk.: Markója Csilla – Bardoly István,
Janus Pannonius Múzeum, Pécs, 2010.
· Rum Attila: Czigány Dezső.
Kossuth – Magyar Nemzeti Galéria, Budapest, 2015.

Kikiáltási ár: 14 000 000 Ft / 38 356 EUR
Becsérték: 16 000 000 – 26 000 000 Ft
Estimated price: 43 836 – 71 233 EUR

Czigány Dezső: Tájkép,
Magyar Nemzeti Galéria, Budapest

Czigány Dezső: Nizza, 1926–1927, magántulajdon

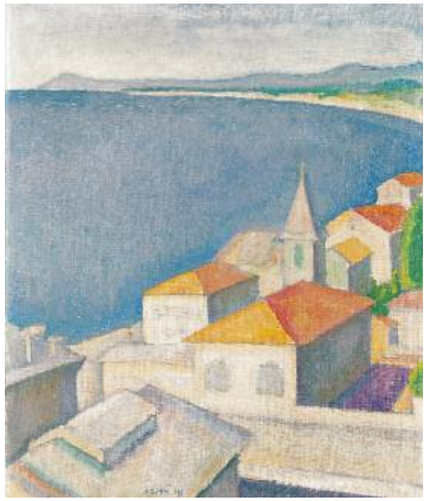

Czigány Dezső: Dél-francia tájkép, 1926-1930 között, Nógrádi Történeti Múzeum, Salgótarján

A dél-francia napsütés opálosan fehérre lágyítja az időtlen tengerparti látványt. Czigány Dezső kisétált a dombtetőre, ahonnan széles panoráma nyílik a Földközi-tengerre. A látóhatárt határozott egyenes síkkal jelöli meg a tenger sötétkék csíkja. Felette a zöldre és világoskékre halványított hegyek cakkos vonalai futnak, alul pedig a türkizszínű tenger. Az előtér cézanne-osra egyszerűsített házkubusai szabálytalan mértani formát harapnak ki a türkizkék öbölből. A világos tónusú színfoltokat a napfelkelte pírja színezi rózsaszínesre. Kárpáti Aurél Czigány nizzai sorozatáról írt jellemzése tökéletesen ráillik a külföldről hazatért, most felbukkant tájképre: „Nizzai tájai, tavaszi ujjongással fürdenek a friss, világos színekben, amelyeket a redukált formák zártsága köt derűs, meleg, tiszta harmóniákba. Átlátszó, a levegőben és fényben szinte feloldódó halványzöld lombtömegek, tompakék tengersíkok, mosolygó, halkpiros háztömbök s pasztelles sápadtságú figurák alkotják képeinek tárgyi elemeit, amelyek mindig a lényeget, a kép önmagában és önmagából épülő konstrukcióját, a vonalak és formák ritmusát hangsúlyozzák. Czigány új képei rendkívül dekoratívek, s kiegyensúlyozottságuk, szinte ünnepi nyugalmuk a természet szemléletébe merült művész benső elmélyüléséről és egyéni előadásmódjának teljes kiforrottságáról tanúskodnak."

Czigány művészetének kialakulása Franciaországhoz kötődik. Röviden belekóstolt az akadémikus képzésbe itthon, sőt már a 20. század első éveiben öntudatos fiatal tehetségként állított ki Budapesten. 1904-ben utazott először Párizsba, ahol bejárt a modern szellemiségű Julian Akadémiára, majd hamarosan a Függetlenek Szalonjának elismert részvevőjévé vált. Közben rendszeresen megfordult Nagybányán, és közeli barátságba került a modern művészet első számú nemzeti ikonjával, Ady Endrével. Formálódó festészetére Matisse, Gauguin és mindenekelőtt Cézanne volt nagy hatással. A franciás modernség tudatosan építkező, „kutató", „kereső" értelmiségi képviselőjeként helyet kapott a Nyolcak csoportjában. Pazar önarcképekben és cézanne-os csendéletekben gazdag festészetével komoly sikereket ért el a következő évtizedekben. 1922-es kiállítása kapcsán írta lényeglátó művészetéről Bálint Aladár a *Nyugat* folyóirat hasábjain: „Kifejezésmódja végletekig egyszerű és markáns. Klasszikus latin felírások, négysoros versek tömörségét juttatják eszünkbe e képek, ahol néhány alapszínbe sűrítette össze a művész a természettel folytatott párbeszédének eredményeit."

Czigány családjával 1925-ben – az art deco nagy évében – hagyta el Magyarországot. Párizs után a francia Riviérán, a tengerpartjairól híres Nizzában telepedett le egy kicsiny villában. Felesége divatáruüzletet nyitott az előkelő nyaralóvárosban, a festő pedig minden energiáját az alkotásnak szentelte. Mindenekelőtt a dél-francia táj szépsége ragadta magával, a szélesre nyíló tengeri panorámák, a pálmafákkal szegélyezett promenádok és a pasztellszínű épületek kubizáló tömbjei. A termékeny korszak legjobb műveit 1927 őszén Székely Aladár fotóművész budapesti műtermében mutatta be. A kritika örömmel fogadta a dél-francia napsütés derűsen időtlen, Cézanne világát megidéző képeit. Rum Attila, Czigány monográfusa szerint a festő számos helyszínen megfordult ez alatt a pár év alatt: „A képcímek adnak támpontot Czigány barangolásainak helyszíneiről. Ezek között Párizs és Nizza mellett szerepelnek Ville Franche, Mont Boron, St. Laurens du Var, Cagnes-sur-Mer, Cimiez, St. Paul de Vence és Beaulieu tájai és részletei." Ezen a vidéken készült a most felbukkant festmény és a Magyar Nemzeti Galériában őrzött párdarabja is.

Czigány Dezső: Provence, 1926-1930 között, magántulajdon

»Nizzai tájai, tavaszi ujjongással fürdenek a friss, világos színekben, amelyeket a redukált formák zártsága köt derűs, meleg, tiszta harmóniákba. Átlátszó, a levegőben és fényben szinte feloldódó halványzöld lombtömegek, tompakék tengersíkok, mosolygó, halkpiros háztömbök s pasztelles sápadtságú figurák alkotják képeinek tárgyi elemeit, amelyek mindig a lényeget, a kép önmagában és önmagából épülő konstrukcióját, a vonalak és formák ritmusát hangsúlyozzák.«

KÁRPÁTI AURÉL

46 | Béres Jenő

(Arad, 1912 – 1981, Budapest)

Nyári csendélet, 1970-es évek
Summer Still Life, 1970s

80 × 60 cm
Olaj, farost | Oil on fibre board
Jelezve balra lent: Béres J. | Signed lower left: Béres J.

Kikiáltási ár: 360 000 Ft / 986 EUR
Becsérték: 480 000 – 800 000 Ft
Estimated price: 1 315 – 2 192 EUR

47 | Márffy Ödön

(Budapest, 1878 – 1959, Budapest)

Virágcsendélet (Rokokó)
Flower Still Life (Rococo)

30 × 24 cm
Olaj, karton | Oil on cardboard
Jelezve jobbra lent: Márffy |
Signed lower right: Márffy

Kikiáltási ár: 850 000 Ft / 2 329 EUR
Becsérték: 1 200 000 – 1 600 000 Ft
Estimated price: 3 288 – 4 384 EUR

48 | Pap Géza

(Ungvár, 1883 – 1961)

Parkban, 1910-es évek
In the Park, 1910s

59,5 × 69,5 cm
Olaj, karton | Oil on cardboard
Jelezve jobbra lent: Pap Géza | Signed lower right: Pap Géza

IRODALOM | LITERATURE
· Porter Paula: Belvedere. Fémes-Beck Vilmos szobrász emlékkiállítása, Pap Géza festő gyűjteménye. Ország-Világ, 1923/12., 143.
· Berendy Katalin: Fémes-Beck Vilmos, Pap Géza kiállítása a Belvedereben. Prágai Magyar Hírlap, 1923. március 21.
· A LXVII. csoportkiállítás katalógusa: Chiovini Ferenc, Cseney Vuchetich László, Edvi Illés Aladárné, Hagyik István, K. Prenoszil Sándor, Kopeczky Raoul, N. Fodor Olga, Pap Géza, Szilády Margit, Kóbor G. Elek művei. Nemzeti Szalon, Budapest, 1929.

Kikiáltási ár: 2 600 000 Ft / 7 123 EUR
Becsérték: 3 600 000 – 6 500 000 Ft
Estimated price: 9 863 – 17 808 EUR

Czóbel Béla: Parkrészlet (Nagybánya), 1906 körül, magántulajdon

Pap Géza: Kisváros, Kempinski Hotel Corvinus gyűjteménye

Pap Géza a kárpátaljai Ungváron látta meg a napvilágot. Művészeti tanulmányait a 20. század első éveiben folytatta a pesti Iparművészeti Iskolában és a Mintarajziskolában. A hiányos életrajzi források szerint megfordult Nagybányán is (1911-ben), korai képeinek posztimpresszionista stíluskötődése is ezt valószínűsíti. Rendszeresen szerepelt a konzervatív Műcsarnok, a modern szellemiségű Nemzeti Szalon és a fiatal lázadókat összefogó Művészház kiállításain. Az első világháborúban katonaként szolgált, majd orosz hadifogságba esett. (A Kaszpi-tenger partján álló Asztrahán egzotikus dekorativitása nem várt ihletforrásnak bizonyult számára.) Az 1920-as években visszatért a pesti művészvilágba, kiállítása volt a neves Belvedere galériában is. A kritika lelkesedett üdvözölte dekoratív hangját: „Éles kontúrokkal dolgozó, egészen egyéni felfogású művész, színei ugyancsak prononszírozottak [kihangsúlyozottak], élénkek s plakátszerű hatással bírnak […]. Ez mind nem von le semmit a művész eredeti felfogásából, sőt grafikáiban a vonalvezetés s foltelosztás olyan mesteri, hogy itt-ott monumentálisan hat."

Berendy Katalin kiállításkritikájában Pap rajzos karakterét emelte ki: „Legnagyobb sikert *Hűvösvölgyi út*jával aratja, melynek színezése épp olyan egyszerű, minta kompozíciója, de annál erősebben érzékelteti a nap melegétől áthatott táj színeinek pompáját. *Városligeti részlet*én a stilizált fa lombozat duzzadni látszik a belső nedvektől, az üde levegőben fürödve, amott a levelek csokrai mint túlérett szőlőfürtök, feketék, dúsak." A *Városligeti részlet* könnyen azonosítható a most vizsgált kompozícióval. Rajzos, dekoratív art deco felületekből építkező szerkesztésmódja Kmetty János 1912 körüli kubizáló városligeti képeire rímel. De a parkbeli padokon üldögélő polgárokat ábrázoló megközelítés okkal idézi emlékezetünkbe az olyan híres nagybányai fauve kompozíciókat, mint Czóbel Béla *Parkrészlet*e (1906 körül, magántulajdon) vagy Boromisza Tibor *Cinterm*e (*Kalapos nő parkban,* 1908, magántulajdon). Pap szerepelt a két világháború közötti kiállításokon (1929-ben gyűjteményes anyaggal jelentkezett a Nemzeti Szalonban), de – minden bizonnyal zsidó származása miatt – nyoma veszett a 20. század derekán. A most felbukkant kép kvalitásait látva Pap eltűnése nagy tragédiája a magyar művészet történetének.

Kmetty János: Városliget, 1912,
BTM Fővárosi Képtár, Budapest

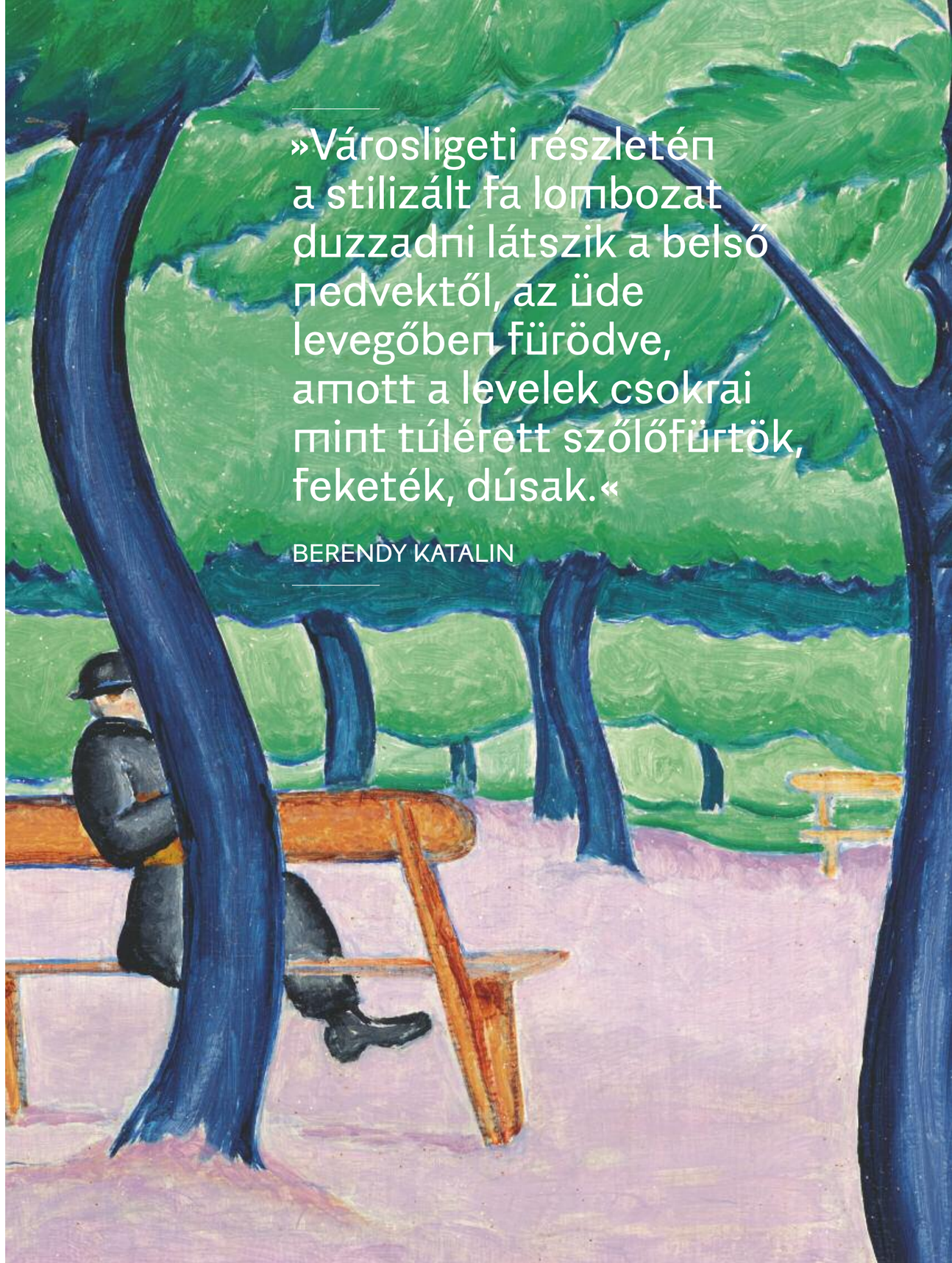

49 | Ruzicskay György

(Szarvas, 1896 – 1993, Szarvas)

Budapest (Andrássy út)
Budapest (Andrássy Avenue)

26,5 × 33 cm
Pasztell, papír | Pastel on paper
Jelezve jobbra lent: Ruzicskay |
Signed lower right: Ruzicskay

Kikiáltási ár: 280 000 Ft / 767 EUR
Becsérték: 420 000 – 750 000 Ft
Estimated price: 1 151 – 2 055 EUR

Andrássy út a Nagymező utca felől
a Bajcsy-Zsilinszky út felé nézve, jobbra az Operaház. 1942
Fotó: Fortepan / Berkó Pál

50 | Herman Lipót

(Nagyszentmiklós, 1884 – 1972, Budapest)

Boksz meccs (Kid Nomo-Hudra Kálmán), 1928
Boxing Bout (Kid Nomo-Kálmán Hudra), 1928

18 × 24 cm
Olaj, fa | Oil on wood
Jelezve balra lent: Kid Nomo-Hudra
Budapest 1928 Herman Lipót |
Signed lower left: Kid Nomo-Hudra Budapest
1928 Herman Lipót

Kikiáltási ár: 280 000 Ft / 767 EUR
Becsérték: 460 000 – 750 000 Ft
Estimated price: 1 260 – 2 055 EUR

Batthyány Gyula: Kiütés (Boksz), 1926 körül, magántulajdon

51 | Patkó Károly

(Budapest, 1895 – 1941, Budapest)

Napsütötte olasz kisváros (Positano),
1930 körül
Sunny Italian Town (Positano),
c. 1930

64 × 74 cm
Tempera, falemez | Tempera on panel
Jelzés nélkül, A hátoldalon: a Nemzeti Szalon kiállítási raglapja |
Unsigned, On the reverse: exhibition label of Nemzeti Szalon

PROVENIENCIA | PROVENANCE
· Egykor vitéz Szabó András tulajdonában

FELTEHETŐEN KIÁLLÍTVA | EXHIBITION
· Patkó Károly emlékkiállítás. Nemzeti Szalon, Budapest, 1941

REPRODUKÁLVA | REPRODUCED
· Molnos Péter: Megtalált képek. Felfedezések
és meglepetések az elmúlt 20 év műkereskedelméből.
Kieselbach Galéria, Budapest, 2024, 340.

Kikiáltási ár: 24 000 000 Ft / 65 753 EUR
Becsérték: 30 000 000 – 46 000 000 Ft
Estimated price: 82 192 – 126 023 EUR

Patkó Károly: Subiaco, 1930, MKB gyűjtemény

»John Steinbeck amerikai író hozta divatba az 50-es években, mikor a Harper's Bazaarban publikált úti esszéjében „álomhelynek" nevezte. Azóta népszerű üdülőhely, különösen az A-listás szupersztárok között, Mick Jaggertől Emily Ratakowskiig, Andy Warholtól Gwyneth Paltrow-ig.«

A Római Iskola meghatározó mestere, Patkó Károly művészetét kétféle képtípus határozta meg Itáliában. Az egyik a belső terekben játszódó életképi jelenet, a másik pedig a olaszországi utazásoknak emléket állító, figurákkal gazdagított tájkép. A most vizsgált alkotás az utóbbi kategóriába sorolható; a helyszíne pontosan meghatározható a műkereskedelemben már korábban szereplő, 1931-es lavírozott tus vázlat alapján: Positano.

Positano Dél-Itália nyugati partján fekszik, Campania régióban, a lenyűgöző szépségéről ismert Amalfi-parton. Positano luxusvilláival, tetőbárjaival, parti klubjaival, Michelin-csillagos éttermeivel és hoteljeivel az egyik legfelkapottabb úticél az Amalfi-parton, de Patkó idejében még nem számított annak. John Steinbeck amerikai író hozta divatba az 50-es években, mikor a Harper's Bazaarban publikált úti esszéjében „álomhelynek" nevezte. Azóta népszerű üdülőhely, különösen az A-listás szupersztárok között, Mick Jaggertől Emily Ratakowskiig, Andy Warholtól Gwyneth Paltrow-ig. A középkori város épületei az egymás mellett álló sziklák nyaktörő meredélyeire kúsznak fel. Patkót megihlette ez a mediterrán napfényben fürdő, varázslatos tengerparti település, ahogy a házak cézanne-i dobozokként épülnek egymásra, miközben az előtérben nem hollywoodi színésznők, hanem itáliai asszonyok tevékenykednek.

Andy Warhol, Bianca és Mick Jagger, Fred Hughes és Jed Johnson a kisJade Jaggerrel a karjukban. A lenyűgöző Positanóban, Olaszország Amalfi-partján, 1973-ban.

Patkó Károly: Positano, 1931, magántulajdon

A képet a „láthatatlan szín", a fehér szervezi gazdagon rafinált kompozícióvá. A tempera fehérje végigfut a párkányok tetején, a mellvérteken, az ragyogtatja fel a szikrázó napsütésben izzó falakat vagy tűnik elő az árnyékos ívek alól. A fehérség von glóriát a hegyek íves süvege köré és ragyogja be a virtuózan széles ecsettel felvitt fák sötétlő tömbjei mögött a falakat. A fehér villanások cikkcakk felületek mentén, lépcsőzetesen járják be a látképet, ezek szervezik egységgé a festmény bonyolult képterét, a jobb oldali teraszpárkánytól indulva a fekete ablak fénynégyzetén át végig a kőmellvért megtörő zársíkján. Utána a fehér szín rálép a kék árkád árnyéka alatti lépőcsőfokokra, felkúszik a házak oldalán a legfelső tűzfalig, majd végigtáncol a hegycsúcsok taraján, míg el nem jut a balfelé magasodó távolabbi domb szürke házfalaiig, közöttük ereszkedik alá, a fák mögötti fehér jelenésig, hogy legvégül, a keresztirányban felhúzott szárítókötélre aggatott lepedők perspektivikus közeledése révén megérkezzen a végállomásra, a kép képzeletbeli gyújtópontjába, a ruháskosárból kiemelt gyolcsfehér textília közvetlen közelségébe. Persze Patkó a fehérnek ehhez a szellemes festői futamához izzó mediterrán földszíneket társított, terrakottákat, okkereket, téglavöröst, mélykékeket és lilába hajló szürkéket, kiegyensúlyozva a hideg és meleg tónusok arányát. Így született meg az időtlen nyugalmat és klasszikus harmóniát sugárzó alkotás.

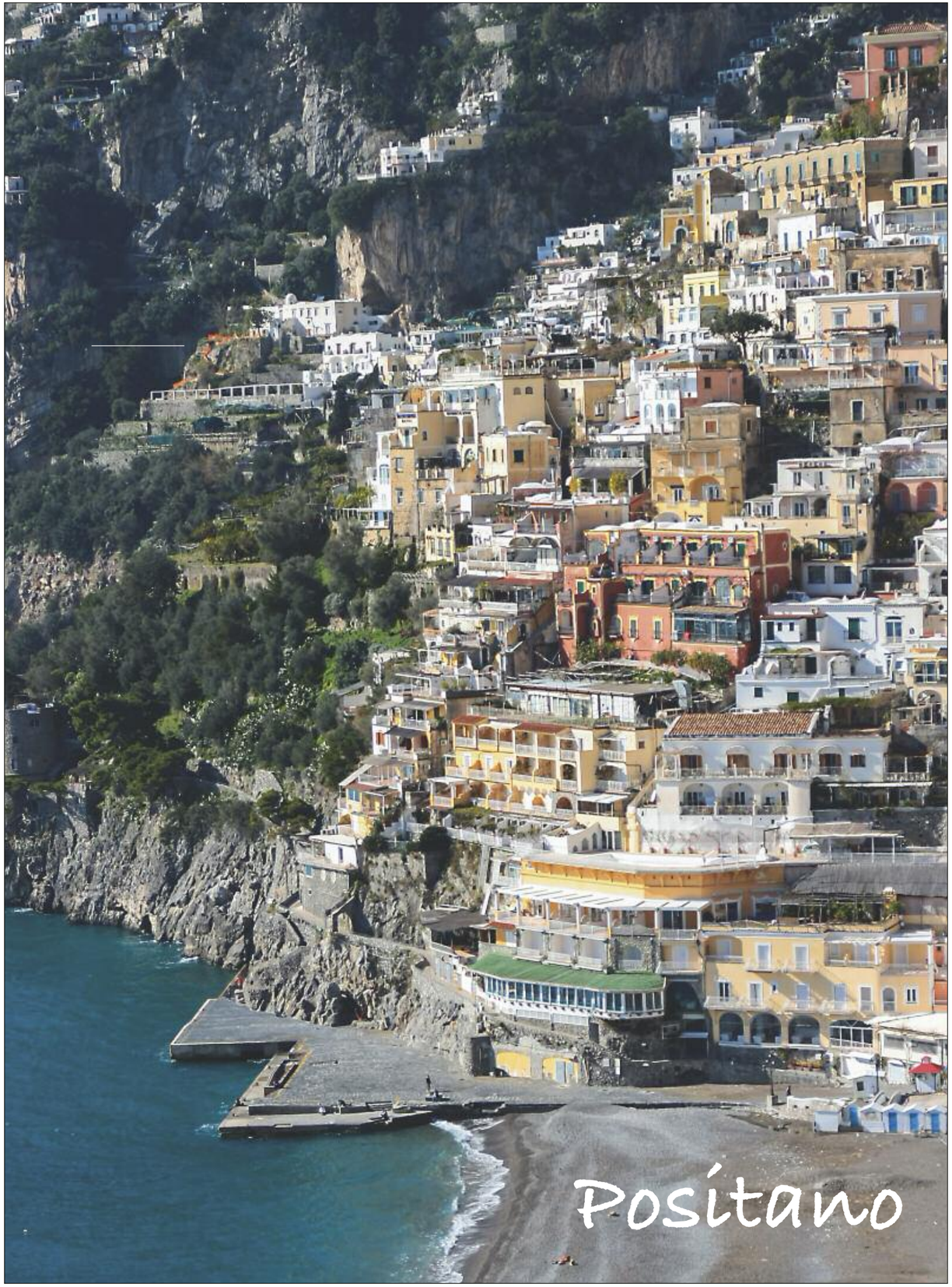

»Tulajdonkép csak Itáliában fedezte fel a színt és a fényt.«

GEREVICH TIBOR

A római ösztöndíj

Patkó művészetében a nagy fordulópontot az 1929–1931 közötti római ösztöndíjas évek jelentették. Nemcsak bejárta Itália minden szegletét, de rátalált arra a hagyományos temperatechnikára is, amely a római iskolások legfontosabb kifejezési eszközévé vált. A harmincas években többször szerepelt a Velencei Biennálén, közben egyéni kiállítása volt az Ernst Múzeumban 1932-ben. Szerepelt a Római Iskola nagy seregszemléin, itthon és külföldön.

A Római Iskola koncepcióját a befolyásos művészettörténész és nagy formátumú kultúrpolitikus, Gerevich Tibor dolgozta ki, aki a Collegium Hungaricum, a Római Magyar Akadémia vezetőjeként működött 1928-tól. A politikai kapcsolatok – a Bethlen István és Mussolini közötti baráti szerződés – révén új távlatokat kapott az olasz–magyar kulturális közeledés is, amelynek részeként a magyar állam megkapta a patinás római Palazzo Falconierit az akadémia otthonaként. Gerevich személyes döntése volt, hogy a legelső római ösztöndíjasok közé a hazai neoklasszicista festészet három legmarkánsabb, stílusteremtő képviselőjét hívta meg: a nemzedék úttörőjét, Szőnyi Istvánt, a robusztus tehetségű Aba-Novák Vilmost és jó barátját, Patkó Károlyt. Őket pályázat nélkül, korábbi sikereikre való tekintettel invitálta a nagy hatalmú kurátor Rómába, melléjük szemezgetett a frissen végzett fiatalok közül (például Kontuly Béla, Rozgonyi László, Erdey Dezső). A két évvel később a Nemzeti Szalonban rendezett nagy római beszámoló kiállítás kapcsán Gerevich diadalmasan közölte

Patkó Károly: San Vito, 1931, magántulajdon

a *Magyar Művészet* hasábjain, hogy a „a római magyar stílus" megszületett: egy olyan klasszicizáló nyelvezet, amely rokonítható a kortárs olasz törekvésekkel, de elsősorban a klasszikusokból táplálkozik. „A klasszikus ókori és olasz művészet lényegébe, szellemébe igyekeztek hatolni és annak tanulságait modern törekvéseik javára fordítani. […] Ízlésüket fejlesztette a régi művészet, a régi Róma emelkedett légköre, akaratlanul is csiszolták a műemlékek, amelyeket állandóan maguk előtt láttak" – írta programadó tanulmányában.

Gerevich Tibor rendezte Patkó hirtelen halála után 1941-es emlékkiállítását a Nemzeti Szalonban. Az ehhez készült katalógusbevezetőjében írta meg, milyen fontos szerepet játszott festészetének formálódásában Róma: „Tulajdonkép csak Itáliában fedezte fel a színt és a fényt. Egész színlátása világosabb, derűsebb lett ott, s színeit éppoly szilárdan illesztette a képegységbe, mint formáit." Művészettörténeti koncepciója szerint Aba-Novák és Patkó pályája egymás mellett haladt, fejlődött, mint két párhuzamos életrajz. (Tragikus vesztesége a magyar festészetnek, hogy mindketten a negyvenes éveik derekán haltak meg 1941 folyamán.) A most vizsgált festmény hátoldalán megmaradt a Nemzeti Szalon raglapja, amely feltehetőleg a művész emlékkiállításán került rá.

Aba-Novák Vilmos: Itáliai táj, 1929, magántulajdon

Itáliai utazások

Gerevich Tibor 1931-es nagy tanulmányában büszkén jelentette ki, hogy a római iskolások nem olcsó itáliai jelenetekből inspirálódnak, az olasz hatás „egyiküknél sem abban nyilatkozik, hogy a turisták kedvenc vedutáit örökítették volna meg levelezőlapstílusú, romantikus képekben, az útikalauzok, baedekerek csillagos remekműveit másolták volna vagy azokra emlékeztető giccseket festettek volna." A hosszú évekig tartó római ösztöndíj jóvoltából a művészeknek alkalmuk volt bejárni Olaszországot és a mediterrán valóság mélyére hatolni. Patkó 1941-es emlékkiállításának bevezetőjében Gerevich külön kiemelte a két elválaszthatatlan jó barát, Aba-Novák és Patkó közös utazásait: „Ösztöndíjas éveik alatt nyaranta együtt barangoltak vázlatkönyveikkel Umbria kis városaiban, Assisiben, Perugiában, Gubbióban, meg a dél-olasz tengerpart halászfalvaiban."

Aba-Novák életrajzából tudjuk, hogy Patkó 1929 augusztusában Perugiában várta barátját, hogy utána együtt barangolják be Umbria tájait és az Adria olaszországi partszakaszát. Az ódon középkori városkákban és alig ismert halászfalvakban olyan festői motívumokat gyűjtöttek, amelyeket Rómában nagy méretű kompozíción tudtak feldolgozni. A következő években bejárták Itáliát, eljutottak délre is, többek között az Amalfi-partra. Aba-Novák 1929 őszén írt levelében

Deliné Bacher Rózsi: Itáliai város (Positano, háttérben vitorlásokkal), 1926 körül, magántulajdon

tudósított az utazás egyes állomásairól és a művészeti tervekről: „Két napja újra Rómában vagyok, miután három hétig Umbriát kószáltam, Perugia, Assisi, Arezzo (rajzolva), és három hetet az Adria partján Francavilla al Mare és San Vitóban töltöttem Patkó Carollal együtt. Umbriában a középkorból itt felejtett, a rákövetkező koroktól egyáltalán nem érintett kis városokban gyönyörködtünk. Francavillában egy hetet időztünk – ez fürdőhely. A relative mondén hely (ca. Siófok nívója) azonban tovább üzött még délebbre, San Vito Marinóba, ahol festő még nem járt! Halászfalu! Színes vitorlák, színes halászkosztümök! Narancs, ordító kék! Sajgó zöld! Gyönyörök tébolya!"

Jól ismertek Aba-Nováknak az itáliai barangolásai során gyűjtött motívumokból készült festményei, például az azúrkék víztükrös *Kikötő* (1930, magántulajdon). De Patkó számos képe is őrzi a termékeny grand tour gyümölcseit, például a Magyar Nemzeti Galéria reprezentatív temperafestménye (*Torre del Grecó-i hajóácsok,* 1930), a szicíliai vitorlásokat ábrázoló tengerparti életkép (*Szicíliai halászok,* 1931, magántulajdon) vagy a hajókészítőket ábrázoló monumentális *Hajóácsok* (1930). Ennek a kiemelkedően gazdag korszaknak a termése a most vizsgált *Positano* is.

»Egész különös módon irtózik a tubusoktól; a festékeket maga állítja össze, mozsárban dörzsöli a színes port, olajokkal kísérletezik, emulziókat állít elő. A temperafestéssel – és ezt szögezzük le – nálunk ő próbálkozik először, és ennek használatára festőbarátait ő tanítja meg. A temperával való laborálása az egész magyar festészetre jelentős kihatással volt.«

JAJCZAY JÁNOS

A tempera újrafelfedezője

Bár a római iskolások körében népszerűvé vált temperát sokan Aba-Novák nevéhez kötik, valójában jó barátja, a technikákkal elmélyültek kísérletező Patkó fedezte fel. (Ezt maga Gerevich is rögzítette 1941-es katalógusbevezetőjében.) A szintén ösztöndíjas tudós, a művészet- és egyháztörténész Jajczay János közelről követte a római eseményeket. Nagy lélegzetű 1941-es tanulmányában részletesen elemezte Patkó viszonyát a technikához: „A művészettechnikai dolgokban mindennek lelkiismeretesen utánajárt. Vásznait, falemezeit maga alapozza, karcairól levonatot saját gépén maga készít. Egész különös módon irtózik a tubusoktól; a festékeket maga állítja össze, mozsárban dörzsöli a színes port, olajokkal kísérletezik, emulziókat állít elő. A temperafestéssel – és ezt szögezzük le – nálunk ő próbálkozik először, és ennek használatára festőbarátait ő tanítja meg. A temperával való laborálása az egész magyar festészetre jelentős kihatással volt."

Vanessa Hudgens színésznő Positanoban, 2016

Jajczay egy másik, 1943-as hosszú tanulmányában elemezte az archaikus temperatechnikát újra felfedező kortárs magyar művészek világát Aba-Novák-tól Szőnyin és Patkón keresztül Farkas Istvánig; érzékeny elemzésében a középkori mesterek míves misztériumára hívta fel a figyelmet: „A tempera az olaj és vízfesték között állt. Erről a festékanyagról azért időszerű ma beszélni, mert a modern festők közül igen sokan erre a technikára tértek át. [...] A temperával dolgozó művészek rendesen maguk készítik a színeket, mozsárban összetörik a festéket, és a finom port kötőanyaggal, emulzióval, amit mézből, tojásból, fügetejből stb.-ből állítanak össze, s közvetlen a festés előtt keverik vízzel hígítva a színes porhoz. A középkori temperafesték készítésének titka az idők folyamán feledésbe ment. Évszázadokig nem alkalmazták ezt a festéket. A modern vegyészek fedezik fel újra. Látszatra sok a hátránya, így a színek világító ereje noha finom, gyengébb, mint az olajfestéké, gondosan, vékonyan kell alkalmazni, s nem utolsósorban azért nehéz vele bánni, mert csak a megszáradás után nyeri el eredeti színét."

A most vizsgált képen Patkó leckét ad a vékonyan, lazúrosan felvitt tempera virtuóz használatából. A színfoltokat széles ecsettel, energikus mozdulatokkal kente el, hol robusztusan drámai erővel (mint a jobb oldali okker épület falán), hol költői eleganciával (mint a zöld lombok pár vonással érzékeltetett tömbjein). A tempera száraz, porózus, mégis ragyogással teli képfelülete a római iskolások kedves előképe, a kora reneszánsz freskófestészet klasszikus esztétikáját idézi. De Patkóban mindig van annyi modern látásmód, ami visszavonhatatlanul is a Novecentóhoz, a 20. századhoz köti különleges zamatú, a Római Iskola legmagasabb szintjét képviselő művészetét.

52 | Perlrott Csaba Vilmos

(Békéscsaba, 1880 – 1955, Budapest)

Lőcse látképe, 1922 körül
View of Lőcse, c. 1922

39 × 49 cm
Vegyes technika, papír | Mixed technique on paper
Jelezve jobbra lent: Wilhelm Perlrott Csaba |
Signed lower right: Wilhelm Perlrott Csaba

Kikiáltási ár: 650 000 Ft / 1 781 EUR
Becsérték: 1 000 000 – 1 600 000 Ft
Estimated price: 2 740 – 4 384 EUR

53 | Scheiber Hugó

(Budapest, 1873 – 1950, Budapest)

Vitorlás, 1930-as évek második fele
Sailboat, second half of the 1930s

51 × 47 cm
Vegyes technika, papír | Mixed technique on paper
Jelezve jobbra lent: Scheiber H. |
Signed lower right: Scheiber H.

Kikiáltási ár: 2 000 000 Ft / 5 479 EUR
Becsérték: 2 800 000 – 3 800 000 Ft
Estimated price: 7 671 – 10 411 EUR

art deco

Batthyány Gyula

54 | Batthyány Gyula

(Ikervár, 1887 – 1959, Budapest)

Hölgy fejdísszel (A zöld szempár), 1930-as évek eleje
Lady with Headdress (The Emerald Eyes), early 1930s

80 × 100 cm
Olaj, vászon | Oil on canvas
Jelezve jobbra lent: Batthyány | Signed lower right: Batthyány

KIÁLLÍTVA | EXHIBITION
· Gróf Batthyány Gyula. Képek egy eltűnt világból. Kieselbach Galéria, Budapest, 2015.
· Gróf Batthyány Gyula gyűjteményes kiállítása. Képek egy eltűnt világból. Römer Flóris Művészeti és Történeti Múzeum, Győr, 2015.

REPRODUKÁLVA | REPRODUCED
· Molnos Péter: Gróf Batthyány Gyula. Az elveszett Magyarország festője. Budapest, 2007, 83. kép.
· Molnos Péter: Gróf Batthyány Gyula. Képek egy eltűnt világból. Kieselbach Galéria – Römer Flóris Művészeti és Történeti Múzeum, Budapest–Győr, 2015, 161.
· Egy eltűnt világ és elfeledett művésze. National Geographic (ng.24.hu), 2015. március 19.
· Grozdits Hahó: A történelem tönkretette, a művészettörténet lenézte. Interjú Molnos Péterrel. Librarius.hu, 2015. március 22.

IRODALOM | LITERATURE
· Fóthy János: Öt művész kiállítása. Pesti Hirlap, 1939. március 5.
· -dor: Ne kenjék a szemhéjukat, ne meszeljék rózsaszínre és tejfehérre aranytónusú arcbőrüket... Film Színház Irodalom, 1940/50.
· Molnos Péter: Gróf Batthyány Gyula. Az elveszett Magyarország festője. Népszabadság, Budapest, 2007.
· Molnos Péter: Gróf Batthyány Gyula. Képek egy eltűnt világból. Kieselbach Galéria–Römer Flóris Művészeti és Történeti Múzeum, Budapest–Győr, 2015.
· Egy eltűnt világ és elfeledett művésze. National Geographic (ng.24.hu), 2015. március 19.

Kikiáltási ár: 44 000 000 Ft / 120 548 EUR
Becsérték: 50 000 000 – 75 000 000 Ft
Estimated price: 136 986 – 205 479 EUR

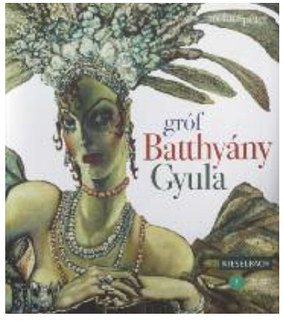

Képünk Molnos Péter: Gróf Batthyány Gyula. című könyvének borítóján

REVUE ART DECO

»képeit intenzíven átitatja az érzékiség.«

MOLNOS PÉTER

A legszebb Batthyány-modell

Igéző tekintetű art deco szépség fantasztikus tollas, gyöngyös, ékköves diadémmal. A táncosnő hatalmas, átható sötétkék szempárját kiemeli festett szempillája, szemöldökének íve és kéklő sminkje. Arcán pirosító, kacér szépségtapaszok, ajkain korallvörös rúzs. Art deco divat szerint vágott rövid tincsei belelógnak a homlokába. Karcsú, meztelen idomait gyöngysorok, karperecek és az ékköves gyűrűk öltöztetik. Karjait fátyolszerű textilek lengik körbe, szárnyakként vetve redőket körülötte, beleolvadva a háttér hullámzó drapériájába. A modell kacér mozdulattal szinte rákönyököl a kép alsó keretére. Mintha egy revütáncosnő csodálná meg elégedetten magát a tükörben fellépés előtt, vagy a produkciót követően csábítóan benézne a szeparéba, karcsú karját ráfektetve a széksor támlájára.

A festmény Batthyány Gyula kiállításán
(Képek egy eltűnt világból), Kieselbach Galéria, 2015

A különc festő életében kiemelt szerepet játszott az éjszakai élet, a történelmi arisztokrácia gondtalan jólétben felnőtt tagjaként szinte kötelességszerűen járta az estélyeket. Nemcsak a nyugati nagyvárosok neves mulatóiban fordult meg rendszeresen, de ismernie kellett a budapesti jazzorfeumok csillogó, erotikával teli miliőjét vagy a mágnások fogadásait is. Ars poeticával felérő gondolatai pont ezt diktálják: „Könnyűszerrel, de biztos készséggel megjeleníteni a lét napos szépségeit: ez művészi ideálom. A bánat, a nyomorúság, minden, ami leverő és rosszuleső, nem valók megörökítésre. Legyen a képzőművész az emberiség kiválasztottja, ki csak a szépet, színeset, gazdagot, illatosat látja."

Batthyány nyughatatlan ecsetje sorra örökítette meg a szépségeket, legyenek előkelő társasági dámák vagy a revük mondén művészei. Fiatal festőként még felfokozott extázisban torzította már-már nem evilági lényekké modelljeit. A most vizsgált portré viszont a kiérlelt, túlzásoktól mentes, tökéletes szépség megtestesítője. Ahogy a jó szemű műkritikus, Fóthy János is megállapította 1939-es írásában: „Ma már leszűrődtek benne egykori túlzásai, még mindig elvonatkozottan lát és fest, de közelebb a valósághoz. Már gyengéd is tud lenni egy-egy modelljéhez, régebben nem volt, csak könyörtelen éleslátó, mintha Röntgen-lámpás helyett ma már rózsaszínű szemüveget is használna néha, amikor fest. Egy-egy szép és előkelő hölgyről festett arcképe örvendetesen bizonyítja ezt a változást."

»Minden nő azzal, ahogy kifesti magát, jelzi, mit szeretne magából csinálni«

GRÓF BATTHYÁNY GYULA

»az ország legszebb nőit volt alkalmam festeni az utóbbi tíz, mondhatjuk nyugodtan, tizenöt évben«

GRÓF BATTHYÁNY GYULA

A divatszekértő

Batthyány a harmincas évek elismert divatszakértőjeként osztotta tanácsait a fővárosi előkelő világ számára. A *Film Színház Irodalom* újságírójának az új szépségideálját firtató kérdésére hosszasan válaszolt: „Nagyon szívesen beszélek erről a problémáról […], hiszen igazán az ország legszebb nőit volt alkalmam festeni az utóbbi tíz, mondhatjuk nyugodtan, tizenöt évben. […] Nálunk újabban a nőknek homlokuk van. Szép, nagy, jelentős homlokuk, akárcsak a trecento, a korai reneszánsz nőinek. […] Aztán a szájuk! Mit csináltak a nők a húszas évek csücsöri babaszájából? Előbb megnyújtották, mint megannyi [Greta] Garbo, aztán megduzzasztották, mint [Joan] Crawford, és most már olyan gyönyörű, eleven, izmos, önálló életet élő szájat viselnek, hogy minden festőnek örülhet a szíve!"

Batthyány Gyula munka közben (Film Színház Irodalom, 1940)

Batthyány egyenesen divattanácsokat is adott a nőknek. Ugyanebben az interjújában az aktuális, azaz 1940-es sminktrendeket fejtette ki: „Minden nő azzal, ahogy kifesti magát, jelzi, mit szeretne magából csinálni. Színben, formában egyaránt. Persze, sokszor rosszul. Előfordul, hogy kénytelen vagyok egy-egy modellemet meggyőzni arról, hogy félreérti önmagát […], én azt ajánlanám a magyar hölgyeknek, különösen ha magyar díszruhát vesznek magukra, hangsúlyozzák ki a szemük mandulaalakját azzal, hogy nem kennek festéket a szemhéjukra, mint az olasz vagy spanyol szépségek. Csak meghosszabbítják a szemük vonalát, ha lehet, ferde irányban. A magas járom csontjaik szépségét is ki lehet hozni finom árnyalatokkal. Sötét rúzst tegyenek a szájukra, és az Istenért, ne meszeljék rózsaszínre és tejfehérre szép, meleg, aranytónusú bőrüket!"

Az a legszebb Batthyány-modellt ábrázoló festmény fő helyen, a tárlat gyújtópontjában szerepelt a Kieselbach Galéria 2015-ös nagy életműkiállításán. A *National Geographic* újságírójának kérdésére a tárlat kurátora, Molnos Péter magyarázta a kép jelentőségét: „A *Hölgy fejdísszel* címet viseli, elképzelhető, hogy egy revütáncosnőt örökített meg. Éppen azért helyeztük el ezeknek a tereknek a bejáratával szemben, hogy fölkeltsük az emberek érdeklődését. Batthyány életművének másik érdekessége, hogy képeit intenzíven átitatja az érzékiség." A festő bravúros eszközkészlete teljes tárházát felvonultatta a kompozíción. Ecsetjével szinte simogatta a porcelános szépségű bőrfelületet, a hullámokat vető drapériát sraffozta, a gyöngyöket szinte tapintásra ingerlően tette plasztikussá, a fejkorona tollait pedig a nyers felületbe karcolta. Az igéző szépséget megörökítő, jól komponált ideálportré nem véletlenül vált Batthyány életművének ünnepelt főművévé.

A festményt a győri kiállításon külön fénycsík emelte ki, Római Flóris Művészeti és Történeti Múzeum, 2015

55 | Koszkol Jenő

(Dorog, 1868 – 1935, Budapest)

A Canal Grande Velencében (Rialto híd)
The Grand Canal in Venice (Rialto Bridge)

55 × 67 cm
Vegyes technika, karton | Mixed technique on cardboard
Jelezve balra lent: Koszkol Jenő | Signed lower left: Koszkol Jenő

Kikiáltási ár: 260 000 Ft / 712 EUR
Becsérték: 440 000 – 750 000 Ft
Estimated price: 1 205 – 2 055 EUR

56 | Mednyánszky László

(Beczkó, 1852 – 1919, Bécs)

Napfényes udvar (Virágos lugas)
Sunlit Yard (Flowery Shrubbery)

21 × 26 cm
Vegyes technika, papír | Mixed technique on paper
Jelezve jobbra lent: Mednyánszky St. Daniele október 23 |
Signed lower right: Mednyánszky St. Daniele október 23

Kikiáltási ár: 750 000 Ft / 2 055 EUR
Becsérték: 1 000 000 – 1 600 000 Ft
Estimated price: 2 740 – 4 384 EUR

A festmény hátoldala

57 | Koszta József

(Brassó, 1861 – 1949, Budapest)

Alkonyi fények a földeken (Expresszív naplemente, Különleges fények a határban), 1920 körül
Crimson-clad Landscape
(Lights of the Setting Sun), c. 1920

50,5 × 60,5 cm
Olaj, vászon | Oil on canvas
Jelezve jobbra lent: Koszta. A festmény vakrámáján piros krétával "Muzeum" felirat, valamint a Magyar Nemzeti Galéria bírálati vinyettája, a vásznon fehér krétával 170-es szám.. | Signed lower right: Koszta, On the reverse: Hungarian National Gallery review number

PROVENIENCIA | PROVENANCE
· Egykor dr. Pécsi Kálmán (Szentes) gyűjteményében.

REPRODUKÁLVA | REPRODUCED
· Bényi László: Koszta József. Képzőművészeti Alap, Budapest, 1959, 44. kép.
· Szinyei Merse Anna: Koszta József (1861–1949) élete és művészete a dokumentumok tükrében. Kogart, Budapest, 2014, 70.
· Szinyei Merse Anna: Koszta József. Kossuth, Budapest, 2015.

Kikiáltási ár: 14 000 000 Ft / 38 356 EUR
Becsérték: 18 000 000 – 26 000 000 Ft
Estimated price: 49 315 – 71 233 EUR

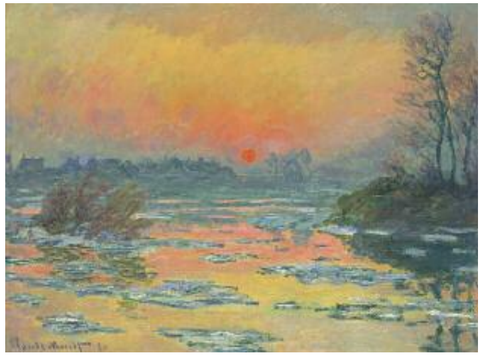

Claude Monet: Naplemente a Szajnán télen, 1880

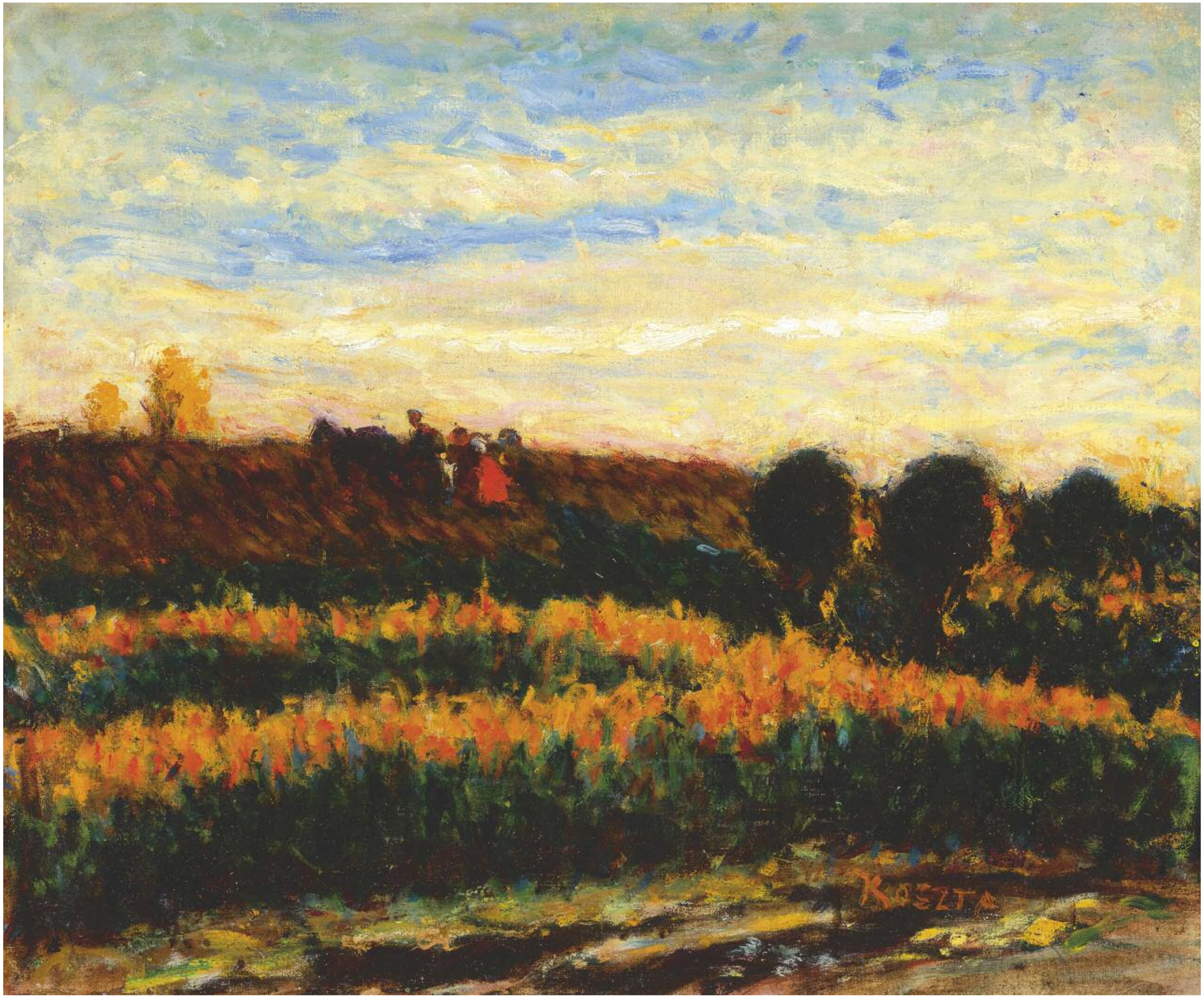

»Mint amikor a lassan kihűlő parázson végigfut egy apró szellő:
az éjszaka sötétjében remegő, meleg, narancsos fények villannak fel
s „gördülnek tovább" a hamar elhaló fuvallat nyomát követve.«

Koszta József
műtermében,
1912 körül

Az ihletet adó természeti táj kevés magyar festő életművét határozta meg olyan mélyen és kizárólagosan, mint a Szentes határában, egy puritán tanyán otthonra találó Koszta Józsefét. Már a saját ház megvétele előtt is ellenállhatatlanul vonzotta ez a földközeli, alacsony horizontú, talán saját belgiumi és hollandiai élményeire emlékeztető vidék, amelynek formai karakterét és hangulati telítettségét senki sem ragadta meg nála jobban. Szőnyi István a szelíd hegyvonulatokkal övezett Dunakanyarban, Egry József pedig a fénnyel telített balatoni tájban lelt hasonló művészi „árkádiára". Mindhármuk esetében e mély elköteleződés szorosan összefüggött azzal, hogy nem csupán egy motívumgyűjtő utazás alkalmi állomásaként, hanem élethosszig szolgáló otthonként tekintettek az adott vidékre, nemcsak festették a szemük előtt felvonuló tájat, de benne éltek, együtt lélegeztek vele.

Koszta iskolateremtő művészetének az Alföld nyújtott látszólag szűkös, mégis megunhatatlan tematikus muníciót. E jellegzetes magyar táj sokáig romantikus hangvételű, irodalmias ihletésű festmények kulisszájaként jelent meg, miközben a végtelen puszta a lélek szabadságának képi jelképévé vált. A szél borzolta, alig tagolt rónaság sokszor összeforrt a nemzeti történelem és karakter sajátságos vagy sajátságosnak vélt vonásaival, azoknak képi szimbólumául szolgált. A 19. és 20. század fordulója táján – bár a választás gondolati, sőt nemritkán morális kiváltó okai általában megmaradtak – az Alföld témáját megragadó festők a tartalmi vonások hangsúlyozása helyett a tisztán festői megoldások felé fordultak. A puszta gyorsan változó fényviszonyai, a zivataros és napfényes vidék ellentéte, a szélvihar formákat fellazító látványa olyan műveket ihletett, amelyek nem a topografikus hűségre, nem az irodalmias, romantikus érzések felkeltésére törekedtek, hanem a téma illusztrálása helyett elsősorban a látványélmény megragadását tűzték ki célul.

Koszta József szinte egész életműve e törekvés jegyében fogant. A látható valóság felszínén végigsikló napfény, a nyomában felizzó színek izgató remegése és a puha zöldekkel átszőtt árnyékok nyugodt mélysége válik Koszta József most bemutatott képének valódi témájává. Az egymás mellé húzott, szenvedélyesen formált, egymásba átolvadó ecsetvonások vibrálása eloldja a mű fennköltnek valóságát a letapogatható, primér látványtól: a táj nyugodt tématlansága a megfestés rafinált egyszerűségével párosul. Koszta alkotásán a színek, a foltok, a lazúrosan vagy éppen zsíros tömörséggel megoldott ecsetvonások olyan különös hangzattá olvadnak össze, amely szavakkal ugyan megfogalmazhatatlan módon, mégis tagadhatatlanul elemi erővel hat nézőjére.

A választott téma hangsúlyos egyszerűsége, a plein air friss természetélménye, a szaggatott ecsetkezelés Van Goghot idéző indulati telítettsége mind azt sugallja, hogy Koszta számára látszólag mintát jelenthettek a francia impresszionisták alkotásai. Az *Alkonyi fény a földeken* azonban kitűnő bizonyíték arra, hogy művészetével önálló, senkiéhez nem hasonlítható világot teremtett. Festészete a helyi hagyományokból, elsősorban Munkácsy és Paál László életművének expresszív, szenvedélyes festőiséggel megalkotott vonulatából nőtt ki, mégis összetéveszthetetlen és követhetetlenül zárványszerű. Mint amikor a lassan kihűlő parázson végigfut egy apró szellő: az éjszaka sötétjében remegő, meleg, narancsos fények villannak fel s „gördülnek tovább" a hamar elhaló fuvallat nyomát követve. Koszta valami hasonló, illékony varázslatot tár a néző elé *Alkonyi fény a földeken* című alkotásán, egész életművének egyik legmegkapóbb darabján.

MOLNOS PÉTER

Kiállítási enteriör Koszta József képeivel

58 | Scholz Erik

(Budapest, 1926 – 1995, Budapest)

Pesti utcán
Pester Street

70,5 × 89,5 cm
Tempera, farost | Tempera on fibre board
Jelezve jobbra lent: Scholz |
Signed lower right: Scholz

Kikiáltási ár: 320 000 Ft / 877 EUR
Becsérték: 480 000 – 750 000 Ft
Estimated price: 1 315 – 2 055 EUR

59 | Réth Alfréd

(Budapest, 1884 – 1966, Párizs)

Párizsi műterem, 1910-es évek
Parisian Atelier, 1910s

65 × 40 cm
Olaj, vászon | Oil on canvas
Jelzés nélkül | Unsigned

Kikiáltási ár: 600 000 Ft / 1 644 EUR
Becsérték: 1 000 000 – 1 500 000 Ft
Estimated price: 2 740 – 4 110 EUR

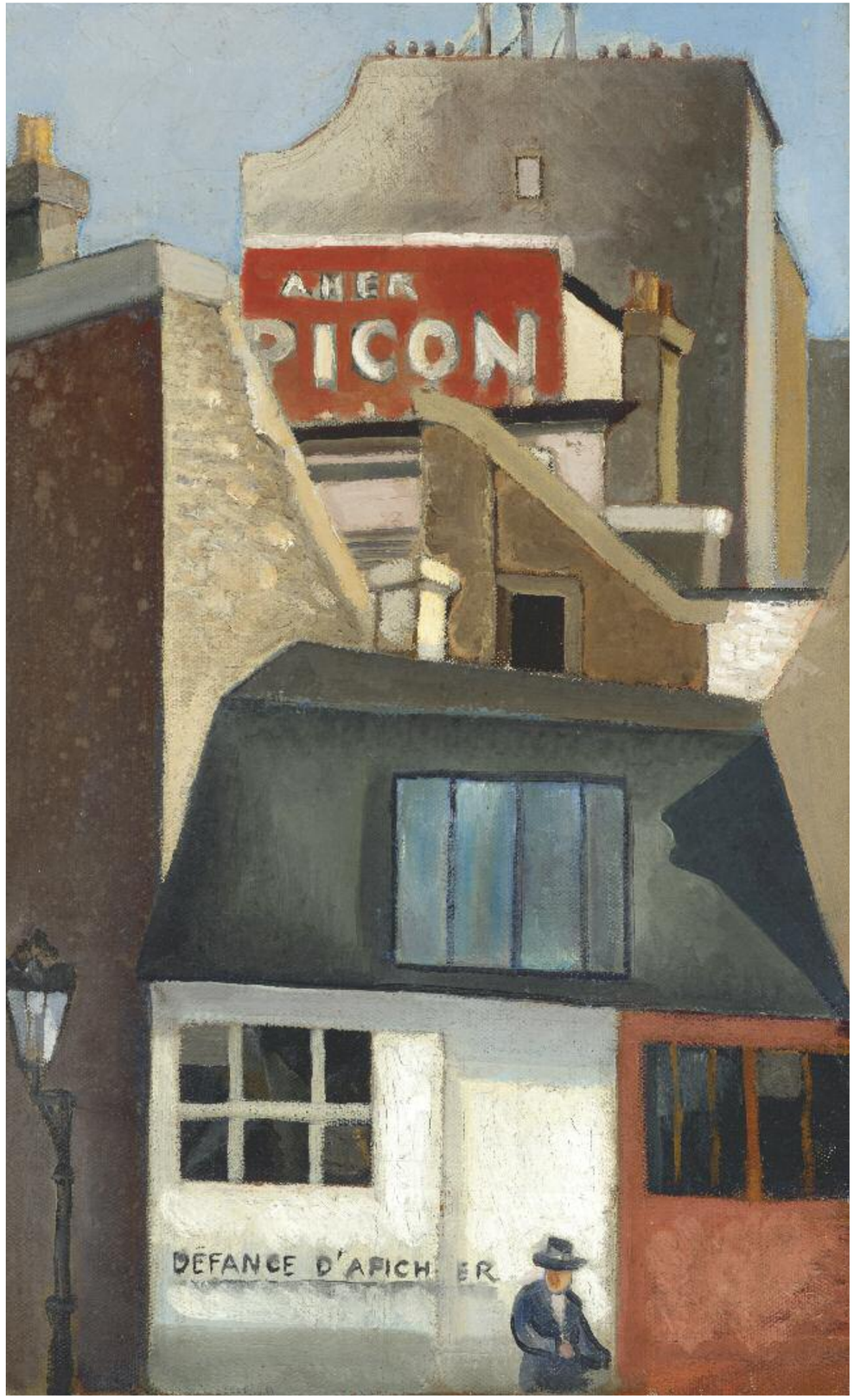

60 | Klein Ferenc

(1910 – 1930)

Esős párizsi háztetők, 1930 körül
Rainy Parisian Rooftops, c. 1930

61 × 49,5 cm
Olaj, vászon | Oil on canvas
Hátoldalon: Klein Ferenc hagyatéki pecsét |
On the reverse: inheritance stamp of Ferenc Klein

Kikiáltási ár: 2 400 000 Ft / 6 575 EUR
Becsérték: 3 000 000 – 6 000 000 Ft
Estimated price: 8 219 – 16 438 EUR

Klein Ferenc: Nagyvárosi ritmus (Városkép piros gyárkéménnyel és gőzmozdonnyal), 1930 körül, magántulajdon

»Klein kinézett az ablakon, látta ezt a szemet bizsergető csodát, ezt a nagyvárosi metafizikus jelenést, és megfestette.«

Paul Cézanne mondta egyszer barátjáról, Claude Monet-ról, hogy „Monet egy szem mindössze, de Istenem, micsoda szem!" A most vizsgált képet festő, szemtelenül fiatal Klein Ferencnek is kivételes szeme volt. Másként hogyan vette volna észre azt a varázslatot, ahogy a bérházak tetején az eső áztatta tetőcserepek csillogó tükörré válnak, visszaadva a fölöttük sorakozó kémények és a felettük elterülő égbolt színeit. Klein kinézett az ablakon, látta ezt a szemet bizsergető csodát, ezt a nagyvárosi metafizikus jelenést, és megfestette. A modernista látkép egy olyan művész szűk életművébe tartozik, aki korai halála miatt nem tudta befutni a neki rendelt pályát. Kevés fiatal festő érkezett ilyen erőteljes művekkel a 20. század elején, akik karrierje húszas éveikben lezárult; a nagybányai Maticska Jenő vagy Erős Andor sorolható ide. Klein a közelmúltban felbukkant, nagyvárosi urbánus tájképeivel telibe találta az 1930 körüli korszellemet. Frissen előkerült művei olyan kiemelkedő kvalitásúak, hogy a magyar modernizmust bemutató nagyobb ívű válogatásokban is kiérdemelnék a maguk helyét. Klein képeinek hűvös eleganciája az art deco letisztult dekorativitását idézi, kódolt szimbolizmusa a metafizikus festészetet, a metropoliszt átformáló víziója az aktivisták és a Bauhaus modernista szerkesztési elveit. Nagy vesztesége a két világháború közötti magyar művészettörténetnek, hogy rövid életpályája nem hagyta festészetét a maga gazdagságban kivirágozni.

Schönberger Armand: Nagyvárosi hangulat lovaskocsival (Budapest), magántuladjon

Gábor Jenő: Párizsi háztetők, 1926, magántulajdon

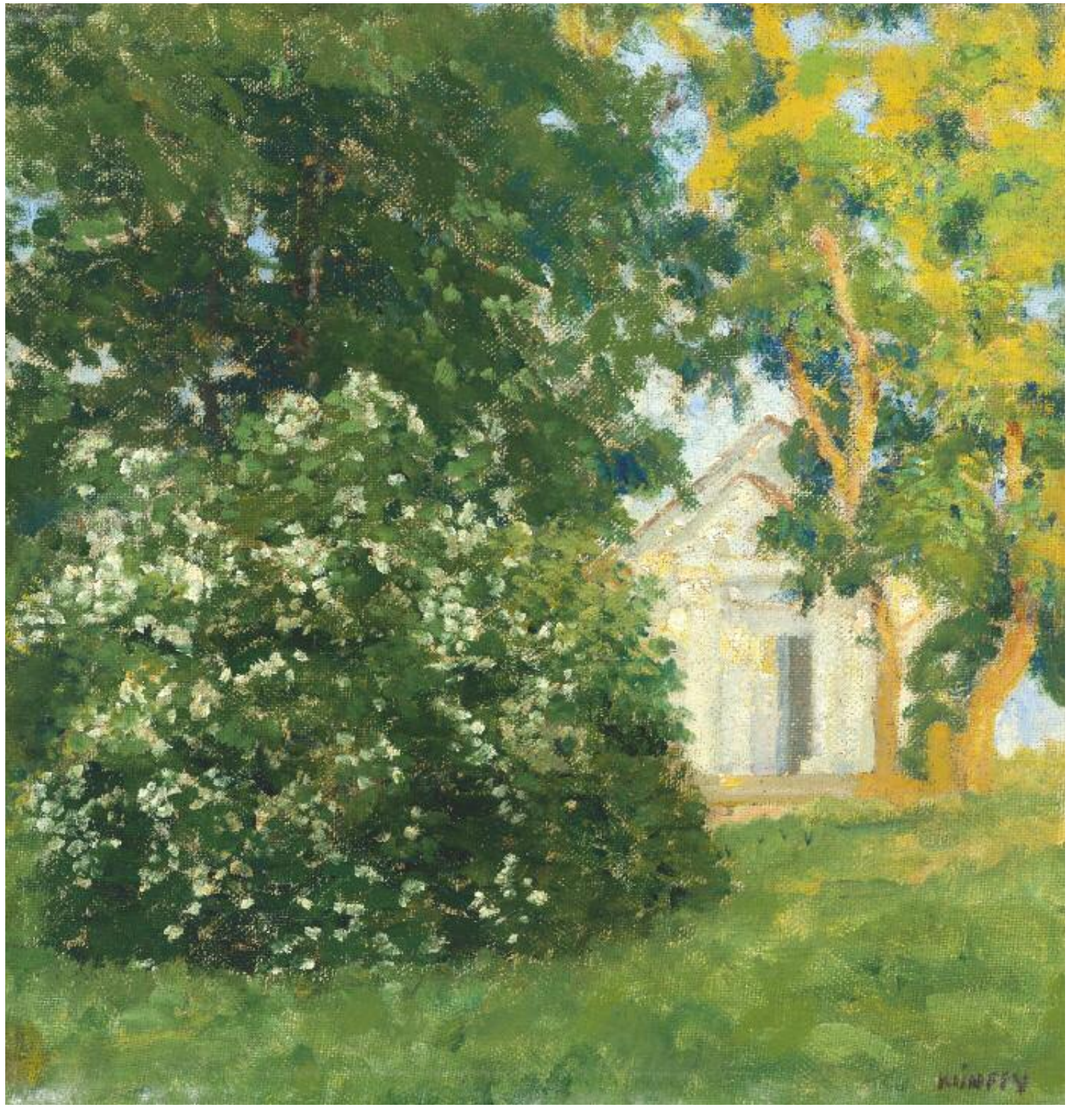

61 | Kunffy Lajos

(Orci, 1869 – 1962, Somogytúr)

Ház a lombok között (A művész otthona)
House Among the Foliage (Home of the Artist)

38 × 37 cm
Olaj, vászon | Oil on canvas
Jelezve jobbra lent: Kunffy | Signed lower right: Kunffy

Kikiáltási ár: 360 000 Ft / 986 EUR
Becsérték: 500 000 – 900 000 Ft
Estimated price: 1 370 – 2 466 EUR

A Kunffy Lajos Emlékmúzeum épülete Somogytúron

62 | Megyesi Schwartz Antal

(Sopron, 1897 – 1978, Brazília)

Nyári kertben, 1935 körül
In a Summer Garden, c. 1935

52 × 41 cm
Olaj, vászon | Oil on canvas
Hátoldalon: Medgyesy Antal |
Signed on the reverse: Medgyesy Antal

PROVENIENCIA | PROVENANCE
· Egykor a művész hagyatékában.

Kikiáltási ár: 550 000 Ft / 1 507 EUR
Becsérték: 650 000 – 950 000 Ft
Estimated price: 1 781 – 2 603 EUR

aeropittura

Szőnyi István
1930

63 | Szőnyi István

(Újpest, 1894 – 1960, Zebegény)

A Duna Zebegénynél, 1930
The Danube at Zebegény, 1930

79 × 105 cm
Olaj, vászon | Oil on canvas
Jelezve jobbra lent: Szőnyi I. 930 |
Signed lower right: Szőnyi I. 930

KIÁLLÍTVA | EXHIBITION
· Best of Mű-Terem. Virág Judit Galéria, Budapest, 2007.

REPRODUKÁLVA | REPRODUCED
· Best of Mű-Terem. Virág Judit Galéria, Budapest, 2007, 156.
· Szőnyi István. Dunakanyar – Zebegény – otthon – család II. Szerk.: Kieselbach Tamás, Kieselbach Galéria, Budapest, 2023, 191.
· Szőnyi István. Dunakanyar – Zebegény – otthon – család III. Szerk.: Kieselbach Tamás, Kieselbach Galéria, Budapest, 2023, 539.

IRODALOM | LITERATURE
· Végvári Lajos: Szőnyi István – Bernáth Aurél. Well-Press, Miskolc, 2003.
· Szőnyi István: Kép. Megjegyzések a művészetről. Pest Megyei Múzeumok Igazgatósága, Budapest, 2004.
· Köpöczi Rózsa: Szőnyi István. Kossuth – Magyar Nemzeti Galéria, Budapest, 2009.
· Szőnyi István. Dunakanyar – Zebegény – otthon – család I–III. Szerk.: Kieselbach Tamás, Kieselbach Galéria, Budapest, 2023.

Kikiáltási ár: 26 000 000 Ft / 71 233 EUR
Becsérték: 30 000 000 – 42 000 000 Ft
Estimated price: 82 192 – 115 068 EUR

»Ki gépen száll fölébe, annak térkép e táj«

RADNÓTI MIKLÓS

Best of Mű-Terem. Virág Judit Galéria, Budapest, 2007

„Ki gépen száll fölébe, annak térkép e táj, / s nem tudja, hol lakott itt Vörösmarty Mihály, / annak mit rejt e térkép? gyárat s vad laktanyát, / de nékem szöcskét, ökröt, tornyot, szelíd tanyát" – írta Radnóti Miklós *Nem tudhatom…* című klasszikusában. Majd másfél évtizeddel korábban Szőnyi István, Zebegény festője felkapaszkodott kedvenc városa fölé a hegyre, hogy szokás szerint körbetekintsen. A nézőpontját úgy választotta meg, mintha ő is pilótaként repülne a Dunakanyar felett. De nem térképként tekintett a tájra, hiszen annak minden egyes elemét jól ismerte (és megörökítette már ezerszer). Régi jó barátként üdvözölhette a zebegényi házak cseréptetejét, az autóutat szegélyező, fehérre mázolt korlátot, a part menti fákat, a Duna fenséges folyamát, a csöndben úszó uszályt és az előteret dinamikus erővonalakkal szervező, nadrágparcellányi földek csíkos rendjét.

Szőnyi a Képzőművészeti Főiskola fiatal mestereként először 1943-ban megfogalmazott elméleti szövegében alaposan leírta azt a folyamatot, ahogy a valóságból kiinduló festő művészi szimbólummá alakítja a természeti motívumot: „A fantázia is csak a természetből ismert elemeket, fogalmakat, jelenségeket csoportosítja át – esetleg meglepően újszerű módon –, de a semmiből a fantázia sem tud teremteni. Hogyan tudhatna a festő, akinek éltető eleme az őt környező világ optikai képe. Ebből alkothat, ezt alakíthatja, ízlése, adottsága, tehetsége szerint dolgozhatja fel. Ha van tehetsége, ha éles a megfigyelőképessége, jó a szeme, finom és érzékeny a színérzéke, akkor a látható világból olyat tud kiragadni és megjeleníteni, amit jóformán mindenki lát, de csak ő veszi észre s csak ő tudja belőle megteremteni azt az egyéni művet, mely a nézőt magával ragadja, gyönyörködteti, élményt nyújt neki." Szőnyi észre is vette Zebegény szépségeit, és képes is volt nagy hatású, költőien emelkedett kompozíciókba rendezni azokat.

64 | Czóbel Béla

(Budapest, 1883 – 1976, Budapest)

Műtermi csendélet olvasmányokkal ablakon át beszűrődő fényekkel, 1940 körül
Table Still Life Reading Materials with the Light Shining through the Window, c. 1940

79 × 59 cm
Olaj, vászon | Oil on canvas
Jelezve jobbra lent: Czóbel | Signed lower right: Czóbel

PROVENIENCIA | PROVENANCE
· Egykor a Fellegi-gyűjteményben

IRODALOM | LITERATURE
· Kállai Ernő: Czóbel Béla. Ars Hungarica . Bisztrai Farkas Ferenc, Budapest, 1934.
· Papp Tibor: A jó festők megmaradnak. Czóbel Béla nyilatkozata az Irodalmi Újságnak. Irodalmi Újság, 1964/7., 3.
· Kratochwill Mimi: Czóbel Béla élete és művészete. Magyar Képek, Veszprém–Budapest, 2001.
· Czóbel, egy francia magyar. Kiállítási katalógus. Szerk.: Barki Gergely – Bodonyi Emőke. Ferenczy Múzeum, Szentendre, 2014.

Kikiáltási ár: 12 000 000 Ft / 32 877 EUR
Becsérték: 14 000 000 – 19 000 000 Ft
Estimated price: 38 356 – 52 055 EUR

A szertelenül vidám hangulatban forgatott vastag ecset táncol a vásznon. A széles, sűrű vonások gyors mozdulatokkal kerülnek egymás mellé. Magunk elég képzelhetjük Czóbel Bélát, a középkorú alkotót, ahogy szemével méregeti az asztalra kipakolt tárgyakat. A friss virágokkal teli cserépkancsót, a könyveket, a kihajtott újságot és a zöld pipatartót. „Nem beszélek realitásról – magyarázta időskorában –, mert maga a tárgy, a motívum, mit festünk, ha nem is tűnik el a képen, de feloldódik a színek, vonalak egymáshoz való vonatkozásaiban, miáltal visszaadjuk a dolog mystériumát, ez, ami felemel bennünket egy képben." A dolgok realitását feloldó festői misztériumot látjuk ezen a csendéleten is működni. A tárgyak körvonala feloldódik, erős testiségükben érzékeljük őket, de a realizmus leíró jellege nélkül. Abban sem vagyunk biztosak, hogy a műteremablakból a szentendrei házakra vagy egy párizsi utcára látunk ki, bár a kéklő távlat inkább valószínűsíti a francia helyszínt. De a lényeg a festőiség áradó, lüktető szövete.

»a tárgy, a motívum, mit festünk,
ha nem is tűnik el a képen,
de feloldódik a színek, vonalak
egymáshoz való vonatkozásaiban«

CZÓBEL BÉLA

Czóbelt ízig-vérig átitatta a franciás modern esztétika. Miután trenírozta magát a nagybányai lankák és a pesti szalonok világában, fiatalon látogatott el az avantgárd forrongó fővárosába, Párizsba. Sok magyar kollégájához hasonlóan ő is kiállított az Őszi Szalonon és a Függetlenek Szalonjában, Matisse szabadiskolájában képezte magát, majd visszatért hazájába. Azzal a különbséggel, hogy Czóbelt Párizs sosem felejtette el. Élete végéig őrizte előkelő pozícióját a modern festészet fővárosában. Kifejezésmódjának külföldön is sokra tartott egyediségét Kállai Ernő magyarázta értő szavakkal 1934-es kismonográfiájában: „A taglejtés, mellyel Czóbel Béla a közvetlen környezetéhez tartozó dolgokat képszerűen egyberakosgatja, a régieknek mind külső csínját és rendszeretetét, mind rangos öntudatát messze elkerüli. […] Minden idealizáló magasröptűségtől idegenkedik. Olyan fesztelenül bánik motívumaival, mintha kezdetleges játékszereteket hordana egybe, reprezentatív igényesség és hierarchikus megkülönböztetés nélkül. A dolgoknak ebben a bizalmaskodó együttlétében szelíd nyugalom és béke fogadja a nézőt. Úgy érzi, hogy lelkével maga is egészen közel férkőzik ehhez a meghitt közösséghez…"

Czóbel Béla: Csendélet, 1945 előtt, Magyar Nemzeti Galéria, Budapest

65 | Szőnyi István

(Újpest, 1894 – 1960, Zebegény)

Fekvő női akt napsütésben, 1930-as évek közepe
Reclining Female Nude in Sunshine, mid 1930s

31 × 47 cm
Lavírozott tus, papír | Indian ink on paper
Jelzés nélkül | Unsigned

REPRODUKÁLVA | REPRODUCED
· Szőnyi István. Dunakanyar – Zebegény – otthon – család III. Szerk.: Kieselbach Tamás, Kieselbach Galéria, Budapest, 2023, 553.

Kikiáltási ár: 420 000 Ft / 1 151 EUR
Becsérték: 550 000 – 850 000 Ft
Estimated price: 1 507 – 2 329 EUR

66 | Zórád Ernő

(Balassagyarmat, 1911 – 2004, Budapest)

Randevú a Tabánban, 1969
Rendezvous in the Tabán, 1969

35 × 24 cm
Vegyes technika, papír |
Mixed technique on paper
Jelezve jobbra lent: Zórád '69 |
Signed lower right: Zórád '69

Kikiáltási ár: 650 000 Ft / 1 781 EUR
Becsérték: 950 000 – 1 700 000 Ft
Estimated price: 2 603 – 4 658 EUR

67 | Beck Judit

(Budapest, 1909 – 1995, Budapest)

Odaliszk (Olympia), 1929 körül
Odalisque (Olympia), c. 1929

90 × 110 cm
Olaj, vászon | Oil on canvas
Jelzés nélkül | Unsigned

PROVENIENCIA | PROVENANCE
· Egykor Beck Judit hagyatékában

KIÁLLÍTVA | EXHIBITION
· Beck Judit festőművész életműkiállítása.
Szentendrei Képtár, Szentendre, 1990.

IRODALOM | LITERATURE
· Ecsery Elemér: Beck Judit. Művészet, 1961/7., 32–33.
· Beck Judit kiállítása (Martyn Ferenc szövegével).
Janus Pannonius Múzeum, Pécs, 1968.
· Dunay Csilla: Aki érti a fákat. Beck Judittal kiállításnézőben.
Esti Hírlap, 1990. október 1.

Kikiáltási ár: 6 000 000 Ft / 16 438 EUR
Becsérték: 8 000 000 – 12 000 000 Ft
Estimated price: 21 918 – 32 877 EUR

Édouard Manet: Olympia, 1865,
Musée d'Orsay, Párizs

»Nasád, én kegyednek nem korrigálok, hagyom kedve szerint dolgozni«

VASZARY JÁNOS

Radnóti Miklós

Édouard Manet sokak által imádott, sokak által kritizált legendás *Olympia*ját (1863–65) a festő halála után megvette a francia állam és bekerült a Musée d'Orsay kollekciójába. A kihívó pózban megfestett fiatal kurtizánlány portréja ezzel bevonult a halhatatlan remekművek közé. Modern, aktualizált Vénusz-ábrázolásként sok művészt megihletett (az aukciós anyagból például a vörös aktmodellt festő Kádár Bélát). Viszont a szokásos férfiszemszöghöz képest a most vizsgált képen valami átalakulás történik. A fiatal festőnő, Beck Judit a kép hátán megőrzött egyik cím szerint direktben megidézte Manet klasszikusát. A mai feminista művészettörténet vizsgálja, milyen eltérő nézőpontból nyúlnak a női alkotók a témához. (A hazai kortárs képzőművészek közül Drozdik Orshi elemezte érzékenyen már a hetvenes években, hogy mennyire másként tekintettek a festőnők a női aktmodellekre.) Beck Judit női aktja rózsaszín párnák között foglal helyet. Manet erotikát sugárzó masnis szalagja helyett kék gyöngysort visel karcsú nyakán. Magabiztos tekintete megidézi előfutára kihívó pillantását.

Henri Matisse: Fekvő akt, 1923–1924 között, Barnes Alapítvány

Vaszary János, a női aktok nagymestere, a Képzőművészeti Főiskola nagy hatású professzora egészen elképedt a festmény láttán. „Nasád, én kegyednek nem korrigálok, hagyom kedve szerint dolgozni" – kiáltott fel, amikor 1929-ben megpillantotta az aktot. Beck Judit erre sok évtizeddel később is kristálytisztán emlékezett, amikor a képet 1990-ben újra kiállították Szentendrén. Érthető, hogy Vaszaryt is elvarázsolta a női akt ábrázolása, a titokról ellebbenő fátyolfüggöny, a kusza virágvonalak és a középen nyíló, minimalistán nagyszerű fehér űr. A fiatal művésznő tehetségére tényleg korán fény derült. Ahogy Ecsery Elemér írta visszatekintő portrécikkében: „A Képzőművészeti Főiskola korán kitárta kapuját tehetsége előtt, s mint 16 éves gyermek-leány, rendkívüli növendékként kezdte meg itt tanulmányait Csók István festőosztályán. Itthoni tanulmányait a későbbi években – 1933 – felfrissítette és kiegészítette egy berlini és párizsi tartózkodás során." Legelső művészköre azokból a közeli diáktársakból állt, akik Vaszary szárnyai alatt tanultak: Bélaváry Aliz, Vaszkó Erzsébet és Krocsák Emil.

„Van-e festőnk, kinek élete, munkássága világosabb, örömtelibb az övénél, akinek a sors bőségtarisznyájából több jót adott?" – tette fel a meglepő kérdést a modernista absztrakció pécsi nagymestere, Martyn Ferenc Beck Judit 1968-as kiállításának kiadványában. Beck életrajza inkább fordulatos, mint örömteli, szereplői között a 20. század nagy formátumú művészegyéniségei bukkannak föl. Apját, Beck Ö. Fülöpöt a korai modern szobrászat úttörőjeként ismeri a művészettörténet. Testvére, Beck András, szintén a szobrász hivatást választotta, Judit pedig Csók növendékeként végzett a Képzőművészeti Főiskolán. Hozzáment Gombosi György művészettörténészhez, de közben romantikus viszonyt folytatott Radnóti Miklóssal. Ekkoriban ismerte meg Major Tamást, aki az 1945 utáni kulturális élet legnagyobb hatalmú színiigazgatójává vált. Beck Judit hozzáment a befolyásos színészlegendához, így vált a színházi világ híres arcképfestőjévé. Művészetét az École de Paris, az art deco és a szentendrei művészet esztétikai világa határozta meg. Most vizsgált, art decós karakterű korai munkája delikát színérzékről és franciás kultúrától tanúskodik.

Beck Judit csíkosban, mellette Gyarmati Fanni kendőben, Radnóti Miklós a jobb oldalon

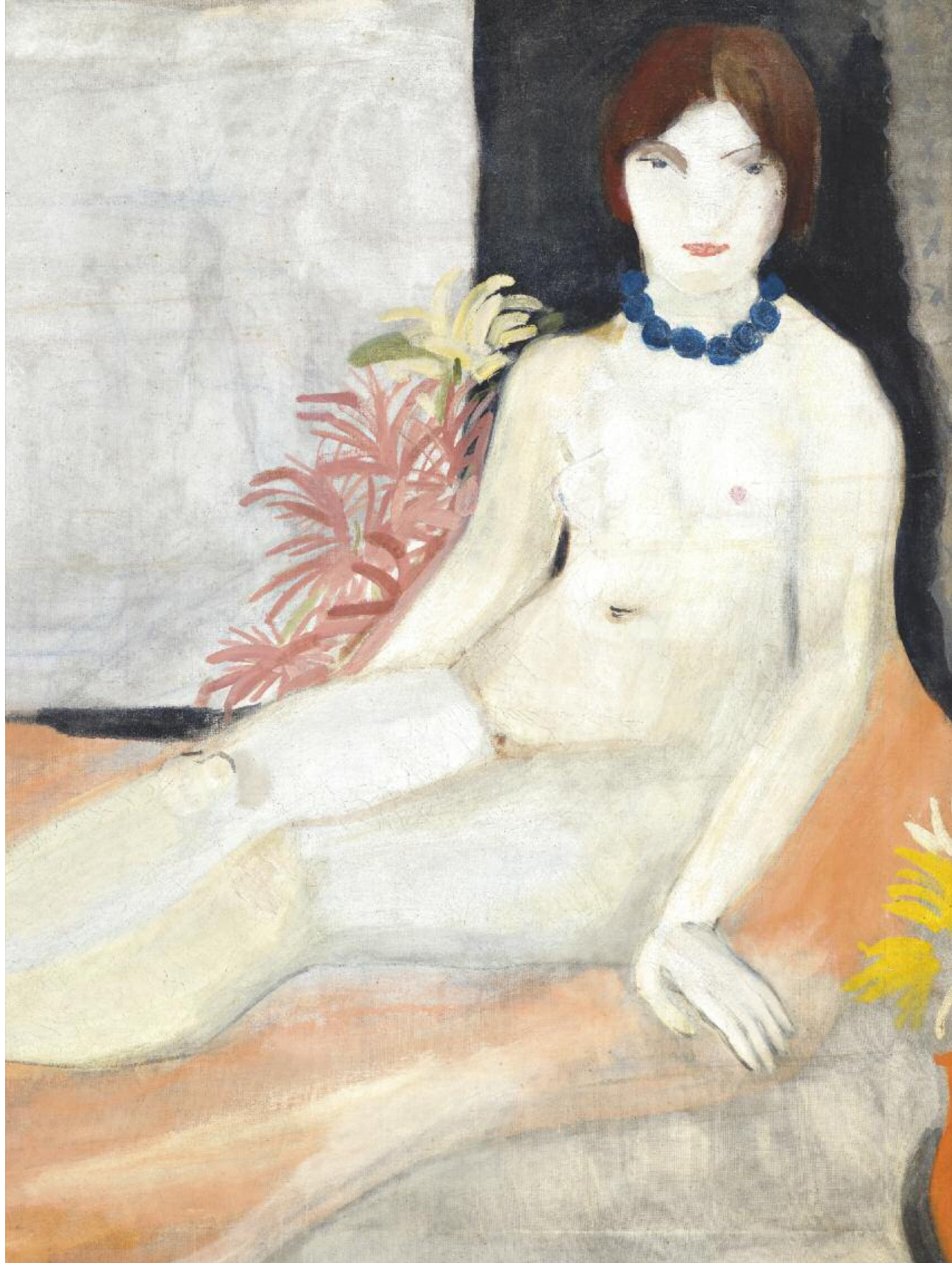

68 | Komáromi-Kacz Endre

(Komárom, 1880 – 1969, Balatonalmádi)

Ábrándozás a szalonban (Zene)
Day-Dreaming in the Salon (Music)

80 × 61 cm
Olaj, vászon | Oil on canvas
Jelezve balra lent: Komáromi Katz E. |
Signed lower left: Komáromi Katz E.

Kikiáltási ár: 480 000 Ft / 1 315 EUR
Becsérték: 700 000 – 1 200 000 Ft
Estimated price: 1 918 – 3 288 EUR

69 | Nagy Vilmos

(Budapest, 1874 – 1953, Budapest)

Hölgy polgári enteriőrben, 1910 körül
Lady in a Bourgeois Interior, c. 1910

75 × 58 cm
Olaj, papírlemez | Oil on paperboard
Jelezve balra lent: Nagy Vilmos |
Signed lower left: Nagy Vilmos

Kikiáltási ár: 1 600 000 Ft / 4 384 EUR
Becsérték: 2 000 000 – 3 000 000 Ft
Estimated price: 5 479 – 8 219 EUR

70 | Márffy Ödön

(Budapest, 1878 – 1959, Budapest)

Zene, csellózó (Kerpely Jenő), 1913 körül
Music, Cellist (Jenő Kerpely), c. 1913

127 × 97,5 cm
Olaj, vászon | Oil on canvas
Jelzés nélkül | Unsigned

PROVENIENCIA | PROVENANCE
· Egykor Saphier Dezső tulajdonában, majd budapesti magángyűjteményben

KIÁLLÍTVA | EXHIBITION
· Szín, fény, ragyogás. Márffy Ödön. Kogart, Budapest, 2010.
· A Nyolcak – Cézanne és Matisse bűvöletében (centenáriumi kiállítás).
Janus Pannonius Múzeum, Pécs, 2010.
· A Nyolcak. Szépművészeti Múzeum, Budapest, 2011.
· Die Acht – Ungarns „Highway" in die Moderne. Kunstforum, Bécs, 2012.
· Allegro barbaro. Musée d'Orsay, Párizs, 2013.
· Hungarian Modernism and Béla Bartók. Liszt Intézet, Brüsszel, 2015.

REPRODUKÁLVA | REPRODUCED
· Márffy életműkatalógus. Makláry Artworks, Budapest–Párizs, 2006, 192.
· Kopócsy Anna: Itt Márffy Ödön... Artmagazin, 2006/5., 70.
· Kieselbach Tamás (szerk.): Magyar zene és kép.
Corvina, Budapest, 2007, 59.
· Rockenbauer Zoltán: Márffy Odön (doktori disszertáció).
ELTE BTK, Budapest, 2008, 104., 24. színes kép.
· Rockenbauer Zoltán: Szín, fény, ragyogás.
Márffy Ödön (digitális katalógus). Kogart, Budapest, 2010.
· A Nyolcak. Cézanne és Matisse bűvöletében (kiállítási katalógus).
Szerk.: Markója Csilla – Bardoly István, Janus Pannonius Múzeum,
Pécs, 2010, 85.
· The Eight (exhibition catalog). Szerk. Csilla Markója – István Bardoly,
Janus Pannonius Múzeum, Pécs, 2010, 85.
· Márffy és Csinszka. Márffy Ödön festészete a két világháború között.
Szerk.: Kállói Judit és Rockenbauer Zoltán. Vaszary Villa,
Balatonfüred, 2010. 38.
· Rockenbauer Zoltán: A Nyolcak és a zene. Lyukasóra, 2011/6., 23.
· Die Acht – Ungarns „Highway" in die Moderne (Ausstellungskatalog).
Szerk.: Gergely Barki Gergely – Evelyn Benesch – Zoltán Rockenbauer,
Kunstforum, Wien, 2012, 169.
· Rockenbauer Zoltán: Allegro barbaro. Artmagazin, 2013/3., 48.
· Zoltán Rockenbauer: Béla Bartók et la modernité hongroise (1905–1920).
In Gergely Barki – Claire Bernardi – Zoltán Rockenbauer (szerk.):
Allegro Barbaro. Béla Bartók et la modernité hongroise 1905–1920.
Édition Hazan – Musée d'Orsay, Paris, 2013, 47.
· Rockenbauer Zoltán: Márffy Ödön. Kossuth, Budapest, 2015, 14.
Szerk.: Kállói Judit és Rockenbauer Zoltán. Márffy és Csinszka. Márffy Ödön
festészete a két világháború között. Vaszary Villa, Balatonfüred, 2010. 38.

Kikiáltási ár: 75 000 000 Ft / 205 479 EUR
Becsérték: 90 000 000 – 130 000 000 Ft
Estimated price: 246 575 – 356 164 EUR

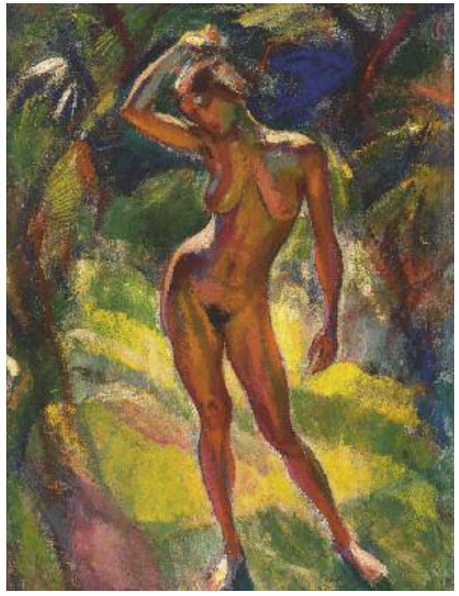

Márffy Ödön: Álló női akt, 1910-es évek, magántulajdon

Márffy Ödön: Fekvő akt, 1911-1913 között,
Magyar Nemzeti Galéria, Budapest

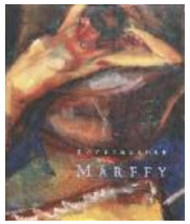

Rockenbauer Zoltán: Márffy életműkatalógus. Makláry Artworks, Budapest–Párizs, 2006, 192.

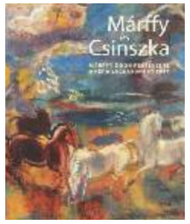

Márffy és Csinszka. Márffy Ödön festészete a két világháború között. Szerk.: Kállói Judit és Rockenbauer Zoltán, 2010. 38.

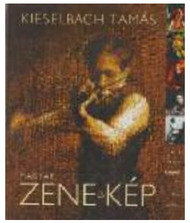

Kieselbach Tamás (szerk.): Magyar zene és kép. Corvina, Budapest, 2007, 59.

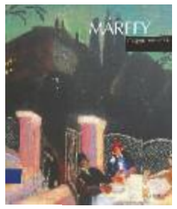

Rockenbauer Zoltán: Márffy Ödön (doktori disszertáció). ELTE BTK, Budapest, 2008, 104., 24. színes kép.

Kopócsy Anna: Itt Márffy Ödön... Artmagazin, 2006/5., 70.

Rockenbauer Zoltán: A Nyolcak és a zene. Lyukasóra, 2011/6., 23.

Die Acht. Szerk.: Gergely Barki Gergely – Evelyn Benesch – Zoltán Rockenbauer, Kunstforum, Wien, 2012, 169.

Rockenbauer Zoltán: Allegro barbaro. Artmagazin, 2013/3., 48.

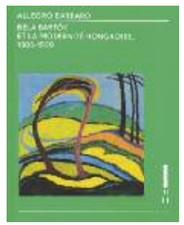

Gergely Barki – Claire Bernardi – Zoltán Rockenbauer (szerk.): Allegro Barbaro. Béla Bartók et la modernité hongroise

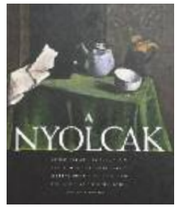

A Nyolcak. Cézanne és Matisse bűvöletében (kiállítási katalógus). Szerk.: Markója Csilla – Bardoly István, Janus Pannonius Múzeum, Pécs,

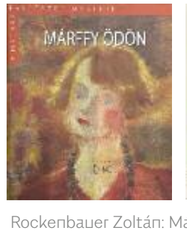

Rockenbauer Zoltán: Márffy Ödön. Kossuth, Budapest, 2015, 14.

»Az azóta többször kiállított és reprodukált, szuggesztív kompozíción szinte a hangszer a főszereplő«

ROCKENBAUER ZOLTÁN

»Az 'új' szó tehát a modernitásra való törekvés szimbólumaként jelenik meg minden egyes frissen formálódó szervezetben, csoportban«

A Nyolcak és a Waldbauer–Kerpely vonósnégyes

Az első világháborút közvetlenül megelőző időszakban a szellemi és művészi törekvések párhuzamosan haladtak Magyarországon a nemzetközi trendekkel, ami elsősorban a nyugati, főleg párizsi orientáltságnak volt köszönhető. Ez az időszak egyedülállóan szerencsés és tündöklő csillagzatállást hozott a magyar kultúrhistóriában, melynek eredményeképpen szinte minden művészeti ágban kimagasló teljesítményt nyújtottak a magyar alkotók. A társadalmat is megreformáló szándékkal tevékenykedő művészek mindenben az újat keresték, ezért a saját területükön létrehozott egyesülések nevében is szinte kivétel nélkül szerepel az „új" szó.

A korszak egyik legkimagaslóbb költője, Ady Endre *Új versek* címen jelentette meg kötetét 1906-ban, elementáris hatást gyakorolva a festőművészek és a szellemi élet más köreiben is. Bartók Béla, Kodály Zoltán és Weiner Leó zeneszerzők 1911-ben létrehozták az Új Magyar Zene-Egyesületet, az UMZE-t. Bárdos Artúr és Révész Béla 1912-ben megalapította az Új Színpadot. Bölöni György kritikus 1909 nyarán Új magyar festők címen szervezett kiállítási turnét, és részben ebből verbuválódott az év decemberében a modern magyar festészet első radikális csoportja, a Nyolcak, akik debütáló kiállításukat még nem ezen a néven, hanem Új képek címmel rendezték, és rövid ideig ez volt a társaság neve is. A modern festészeti törekvésekkel szimpatizáló, később Waldbauer–Kerpely-vonósnégyesként ismertté vált, nemzetközi hírnevet szerző társulás eredetileg „Új magyar vonósnégyes" néven szerepelt.

Kerpely Jenő gordonkázik, 1910-es évek

Székely Aladár fényképén: Waldbauer–Kerpely-vonósnégyes: Kerpely Jenő, Waldbauer Imre, Molnár Antal, Temesváry János Bartók Béla (balra) és Kodály Zoltán (jobbra), 1910-ben

Márffy Ödön nem játszott hangszeren, de széles műveltséggel rendelkezett és érdeklődési körében a zene is fontos helyet foglalt el. Jóval a csoport és a zenekar megalakulása előtt, már párizsi tanulmányai alatt, 1905–06 körül megismerkedett Bartókkal, ugyancsak 1906-ban, Brugge-ben ismerte meg az olasz karmestert, Egisto Tangót, aki később – már a Magyar Királyi Operaház zeneigazgatójaként – Bartók Béla két színpadi művét is bemutatta, *A fából faragott királyfit* és *A kékszakállú herceg várát*. Egisto Tango Márffy által festett arcképe a korszak egyik legfontosabb zenetörténeti rekvizituma, és természetesen a festő œuvre-jében is fontos helyet foglal el.

Az „új" szó tehát a modernitásra való törekvés szimbólumaként jelenik meg minden egyes frissen formálódó szervezetben, csoportban. E modern törekvések jeles képviselői egyaránt támogatták egymást, és számos közös fellépésükre is sor került. Eseményeiknek leginkább az új festészeti egyesülések kiállításai nyújtottak porondot. Bartók és vele együtt az UMZE más képviselői rendszeresen felléptek a modern festészeti tárlatokon szervezett különböző rendezvényeken, estélyeken, matinékon, tehát ezek összművészeti megmozdulásokként jöttek létre.

Az egyik legfontosabb esemény a Nyolcak csoport 1911 áprilisában rendezett koncertje volt a Nemzeti Szalon szecessziós épületében, ahol Bartók legújabb zongoradarabjainak, a *Négy sirató ének* (op. 9.) és a *Három burleszk* (op. 8.) ősbemutatója is volt. A zenei program minden darabjában közreműködött a Waldbauer–Kerpely-vonósnégyes, de festményünk modellje, a csellista Kerpely Jenő egy Kodály-darab erejéig szólistaként is a porondra lépett, zongorán pedig Bartók Béla kísérte. Elképzelni is felemelő érzés, milyen lehetett átélni, ahogy Berény, Tihanyi, Kernstok, Márffy és a többiek paradigmaváltó, modern festményei alatt a később világhírnevet szerző komponisták a kor legtehetségesebb muzsikusaival ünnepelték közösen a modern magyar festészet triumphusát.

Márffy és Kerpely barátsága

A Nyolcak festőcsoport több tagja magas szinten tanult hangszeres zenét, sőt közülük Berény Róbert – bár jóval később – még zeneszerzőként is bemutatkozott. Többségük abszolút járatos volt a kortárs zene világában. Személyes kapcsolatban álltak Bartókkal, Kodállyal, Weinerrel, többük arcképét meg is festették. A Waldbauer–Kerpely-vonósnégyes tagjaival különösen szoros baráti kapcsolat alakult ki, a Nyolcak kiállítását kísérő koncerten is pusztán szolidaritásból, szimpátiából, teljesen ingyen léptek fel.

A vonósnégyes csellistája, Kerpely Jenő a korszak legkimagaslóbb magyar előadóművészei közé tartozott, és később – főleg már Amerikába költözését követően – nemzetközileg is az egyik legelismertebb muzsikussá vált. Talán ő került a legközelebb a Nyolcak tagjaihoz, ugyanis nem csupán a közös törekvések tartották őket össze, hanem a hétköznapi életben is érintkeztek, olyannyira, hogy Kernstok Károly fiát csellózni tanította, de Czigány Dezső gordonkajátékát is korrigálta időnként, pusztán szívességből. Kerpely mutatta be Czigány Dezsőt a világhírű csellóművésznek, Pablo Casalsnak, aki később több portrét is festett róla.

Márffy Ödön nem játszott hangszeren, de széles műveltséggel rendelkezett és érdeklődési körében a zene is fontos helyet foglalt el. Jóval a csoport és a zenekar megalakulása előtt, már párizsi tanulmányai alatt, 1905–06 körül megismerkedett Bartókkal, ugyancsak 1906-ban, Brugge-ben ismerte meg az olasz karmestert, Egisto Tangót, aki később – már a Magyar Királyi Operaház zeneigazgatójaként – Bartók Béla két színpadi művét is bemutatta, *A fából faragott királyfit* és *A kékszakállú herceg várát*. Egisto Tango Márffy által festett arcképe a korszak egyik legfontosabb zenetörténeti rekvizituma, és természetesen a festő œuvre-jében is fontos helyet foglal el.

Berény Róbert: Csellózó nő, 1928, Magyar Nemzeti Galéria, Budapest

Amedeo Modigliani: Csellista, 1909, Abelló Collection

A most aukcióra kerülő impozáns méretű festmény modelljével, Kerpely Jenővel szintén 1906-ban ismerkedhetett meg Márffy, feltehetően Párizsból visszatérve, az év őszén a Baross kávéház híres Balszélfogó asztalánál. A Balszélfogó társaságot radikális írók és művészek alkották, az akkori szellemi elit színe-java megfordult itt. Csupán a legjelentősebbeket említve: Babits Mihály, Csáth Géza, Fülep Lajos, Hevesi Sándor, Karinthy Frigyes, Kós Károly, Kosztolányi Dezső, Ódry Árpád. A festők közül mindennapos vendég volt Rippl-Rónai József, aki szintén megörökítette Kerpely Jenőt egy kettős portrén, valamint Gulácsy Lajos, akit ott és akkor ismert meg Márffy is.[1] Ő így emlékezett erre az időre: „Mikor megjöttem, nagy anyagot hoztam magammal Párizsból, s bemutattam a társaságnak. Ekkor határoztuk el, hogy csinálunk közös kiállítást Gulácsy Lajossal."[2] A közös tárlat a következő esztendőben nyílt meg az Uránia műkereskedésben, ahol már szerepelt Márffynak egy portréja Kerpely Jenőről.[3] Ezt a korai arcképét sajnos még archív fényképfelvételről sem ismerjük, a mai napig lappang, de pusztán a tény, hogy feltehetően már 1906-ban, de legkésőbb 1907 első hónapjaiban portrét festett a csellistáról, jelentőséggel bír. Barátságuk egyre elmélyültebbé vált a Nyolcak hivatalos megalakulása, 1911 körül, de nemhogy megszakadt volna, inkább intenzívebbé vált a festőcsoport szétválását követően is. Kerpely 1913-ban tanári megbízást kapott az Országos Magyar Királyi Zeneakadémián, ahol fő tárgyként csellót, valamint kamarazenét és vonósnégyes-játékot is oktatott egészen a Tanácsköztársaság bukásáig. 1919-

> »A Waldbauer–Kerpely-vonósnégyes tagjaival különösen szoros baráti kapcsolat alakult ki, a Nyolcak kiállítását kísérő koncerten is pusztán szolidaritásból, szimpátiából, teljesen ingyen léptek fel«

Simonyi Mária

Márffy a most kalapács alá kerülő grandiózus portrét valamikor Kerpely tanári kinevezése körüli időszakban, 1913 táján festhette. Reprezentatív méretei okán akár megrendelést is sejthetnénk, de valószínűbb, hogy a művészt pusztán a zenészbarát szuggesztív egyénisége iránti érdeklődése és tisztelete vezérelte.

Bár mindketten bevonultak, sőt tiszti fokozatot is elértek, barátságuk folytatódott a háború alatt is. 1917 nyarán Kerpely Márffy társaságában, a festő szintén Nyolcak-tag kollégájával, Pór Bertalannal és más művészekkel, zenészekkel, színházi emberekkel együtt nyaraltak a Balatonon, és a lubickoló vidám társaságról fénykép is jelent meg a *Színházi Élet* hasábjain.[4]

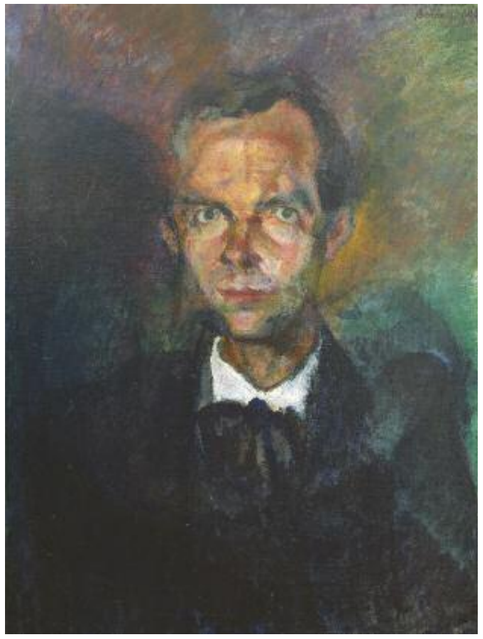

Berény Róbert: Bartók Béla arcképe, 1913, magántulajdon

»De hogyan kerülhetett egy avantgárd műnek látszó festmény egy 18. századi szentkép hátoldalára? Márffy e rendkívüli remekművét egyszerűen dublirvászonként hasznosították a barokk kori kép megerősítéséhez.«

„Csak a szentlélek tartotta"

Sokáig semmit nem lehetett tudni Márffy e kivételes méretű zenészportréjáról. Archív fényképfelvétel sem állt rendelkezésre, ezért szakirodalmi említésével sem lehetett találkozni. Annál meglepőbb volt a mű előkerülése és annak mesés története.

Mintegy negyedszázada Budapest rue Laffitte-jén, a Falk Miksa utcában a legendás kereskedő és gyűjtő, Saphier Dezső utcai nepperektől megvásárolt egy nagyméretű barokk szentképet. Nem mintha e témát és korszakot részesítette volna előnyben kollekciója építése során, ám az antik kép hátoldalán egy jóval modernebbnek tűnő festményt fedezett fel, amiben több fantáziát látott a különlegességekre folyamatosan vadászó műgyűjtő. Természetesen őt sokkal jobban izgatta a verso, mint a festmény frontoldala.

De hogyan kerülhetett egy avantgárd műnek látszó festmény egy 18. századi szentkép hátoldalára? Márffy e rendkívüli remekművét egyszerűen dublirvászonként hasznosították a barokk kori kép megerősítéséhez. Nem lehet tudni, hogy a festmény korábbi tulajdonosai valóban nem mérték fel a portré jelentőségét, és semmibevéve annak kvalitásait, tényleg csupán a szentkép vásznának megerősítésére találták alkalmasnak, ugyanis akár az is előfordulhatott, hogy éppenséggel valami oknál fogva így szándékoztak elrejteni, hogy megóvják Márffy művét. Ennek azonban ellentmond, hogy a kép kissé meggyötört állapotban került elő, tehát mégiscsak az tűnik valószínűbbnek, hogy a művet egy olyan korszakban ragasztották a barokk kép hátoldalára, amikor a modernizmusnak nem volt becsülete, legalábbis az akkori tulajdonos számára semmiképp.

Allegro barbaro. Musée d'Orsay, Párizs, 2013. kiállítási enteriőr

Az új vásárló első útja a nem kevésbé legendás hírű restaurátorművész, Kemény Gyula műhelyébe vezetett, aki csodálkozó tekintettel azonnal rá is kérdezett: „Hoztál egy Márffyt, Dezső?" A restaurátor elbeszélése szerint Saphier úr nem sejtette, hogy milyen értékes műtárgyhoz jutott a szentléleknek köszönhetően, nem gondolta, hogy a mű a Nyolcak egyik alkotójának ecsetnyomait viseli. Miután sikerült a feltehetően értéktelenebb szentképtől megszabadítani a kompozíciót, elkezdődhetett az állapotfelmérés, amely bizakodásra okot adó eredménnyel zárult, ugyanis a festmény mégsem sérült oly mértékben, hogy óvatos felületi tisztítással és hajszálvékony retusokkal ne lehetett volna tökéletesen helyrehozni, rekonstruálni az eredeti állapotot. Az itt-ott zavaró ráfestések még konzerválták is a felületet, azok eltávolítása után feltárult az eredeti kolorit, és Márffy finomra hangolt piktúrájának minden sava-borsa.

A mű előkerülése természetesen lázba hozta a Nyolcak-kutatókat, közülük is leginkább talán a monográfust, Rockenbauer Zoltánt, aki hitelesítette az alkotást, így a húsz évvel ezelőtt megjelent monográfiájában már teljes oldalon reprodukálhatta.

Egy később megjelent könyvében így írt a műről: „Az azóta többször kiállított és reprodukált, szuggesztív kompozíción szinte a hangszer a főszereplő, Kerpely lendületesen, mégis érzéki finomsággal nyúl a gordonkához, a háttér csupa feszültség, a rezgő húrokon vibrál a fény. A mű némileg Modigliani 1909-ben festett »A gordonkásával« tart rokonságot, és éppen ellentéte Czigány ekkoriban készült statikusan nyugodt »Casals-portréjának«."[5] Doktori disszertációjában megjegyzi, hogy a mű feltehetően a Kiscelli úti iskolában festett falképciklusa után készülhetett, és így jellemezte az alkotást: „A gordonkás átszellemült arca időn kívüliséget tükröz, miközben a mozdulat, az ujjak ritmikus rendje, a húr rezgése, az enyhén elcsúszott nyakkendő, a ruhaszövet ráncai, a háttér vibrálása a zene nagyon is jelenvaló világát érzékelteti a néző számára. A csellista mintha érzéki finomsággal nyúlna a közkeletű metaforák szerint is nőiesnek tekintett, és rendkívül plasztikusan megfestett hangszeréhez. E nagyméretű portré a Nyolcak klasszikus, érett periódusának kiemelkedő darabja."[6]

Nemzetközi tárlatok sztárja

A Márffy-monográfia megjelenését követően négy évvel nyílt nagyszabású életmű-kiállítás a Kogartban, majd Pécsett a grandiózus, három múzeumi szintet betöltő, centenáriumi Nyolcak-tárlat, amelynek redukált verziója Budapestre, a Szépművészeti Múzeumba is eljutott. Ezeken a tárlatokon már főszerephez jutott a Kerpely-portré, majd ezt követően olyan nagyszabású nemzetközi tárlatokon vendégeskedhetett, mint a bécsi Kunstforum 2012-es *Die Acht* című kiállítása, és a következő év csúcstárlata, az *Allegro barbaro* a párizsi Musée d'Orsayban. Ennél magasabbra aligha juthat magyar műalkotás! A franciaországi bemutató tematikáját kissé módosítva Brüsszelben is bemutattuk a festményt a *Hungarian Modernism and Béla Bartók* című kiállításon, ahol már a tárlat első számú kiemelt műveként a plakáton is Márffy csellista-portréja jelent meg, és magán a kiállításon is természetesen fő helyre került. Előkerülése óta a Kerpely-portré a festő saját életművén belül rendkívül fontos helyet érdemelt ki, hiszen kvalitása a művész *Hármas aktkompozíció*jának redukciójából megmaradt *Salome* című képének és a monográfia borítójára került, a Magyar Nemzeti Galériában őrzött *Fekvő női akt*jának is méltó társa, ugyanakkor az egész modern magyar művészet történetének legjelentősebb alkotásai között is elegáns pozíció illeti. Hibátlanul illik abba a rangos sorozatba, amely a Nyolcak periódusának zenészportréiból állítható össze: így Berény Róbert Weiner-portréja mellett vagy szintén Berény több mint 110 éve hazánkon kívül rekedt, felülmúlhatatlan Bartók-portréja társaságába. Festői megoldásaiban, színeinek intenzitásában és szuggesztivitásában egyértelműen leginkább ez utóbbi mű tekinthető a legközvetlenebb analógiájának.

Talán egyszer arra is fény derül, hogy vajon mi indíttatta Márffyt, hogy ennyire nagy méretben alkossa meg ezt a reprezentatív művet, hiszen arról nem tudunk, hogy megfestése idején valaha is kiállították volna. Lehet, hogy mégis közintézményi megbízás húzódhatott a háttérben? Mindenesetre kivételes kvalitású, előkelő gyűjtői darabról van szó, amely a legrangosabb múzeumok falán is megállta a helyét.

BARKI GERGELY

Hungarian Modernism and Béla Bartók. Liszt Intézet, Brüsszel, 2015. kiállítási enteriőr

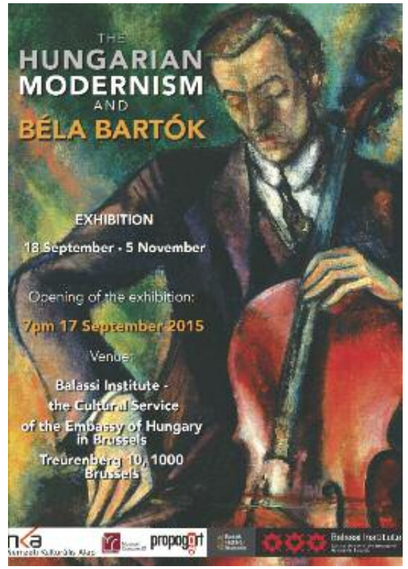

A Hungarian Modernism and Béla Bartók kiállítás plakátja. Liszt Intézet, Brüsszel, 2015

»a tárlatokon már főszerephez jutott a Kerpely-portré, majd ezt követően olyan nagyszabású nemzetközi tárlatokon vendégeskedhetett, mint a bécsi Kunstforum 2012-es Die Acht című kiállítása, és a következő év csúcstárlata, az Allegro barbaro a párizsi Musée d'Orsayban«

[1] Hevesit, Gulácsyt, Kerpelyt és Ódryt az idők folyamán portrén is megörökítette.
[2] Idézi Rockenbauer Zoltán: *Apacs művészet. Adyzmus a festészetben és a kubista Bartók (1900–1919)*. Noran Libro, Budapest, 2014, 58.
[3] Márffy Ödön és Gulácsy Lajos kiállítása az Uránia műkereskedésben, Budapest, 1907, 23. tétel.
[4] *Színházi Élet*, 1917. augusztus 19., 13.
[5] Rockenbauer: i. m. 187–188.
[6] Rockenbauer Zoltán: Márffy Odön (doktori disszertáció). ELTE BTK, Budapest, 2008, 104.

71 | Ősz Dénes

(Budapest, 1915 – 1980, Bergisch-Gladbach)

Nyári nap Tihanyban, 1959
Summer Day in Tihany, 1959

60 × 80 cm
Tempera, farost | Tempera on fibre board
Jelezve jobbra lent: ŐD 59 | Signed lower right: ŐD 59

Kikiáltási ár: 320 000 Ft / 877 EUR
Becsérték: 480 000 – 750 000 Ft
Estimated price: 1 315 – 2 055 EUR

Tihany háttérben a Bencés Apátsággal, 1949
Fotó: Fortepan/Gyöngyi

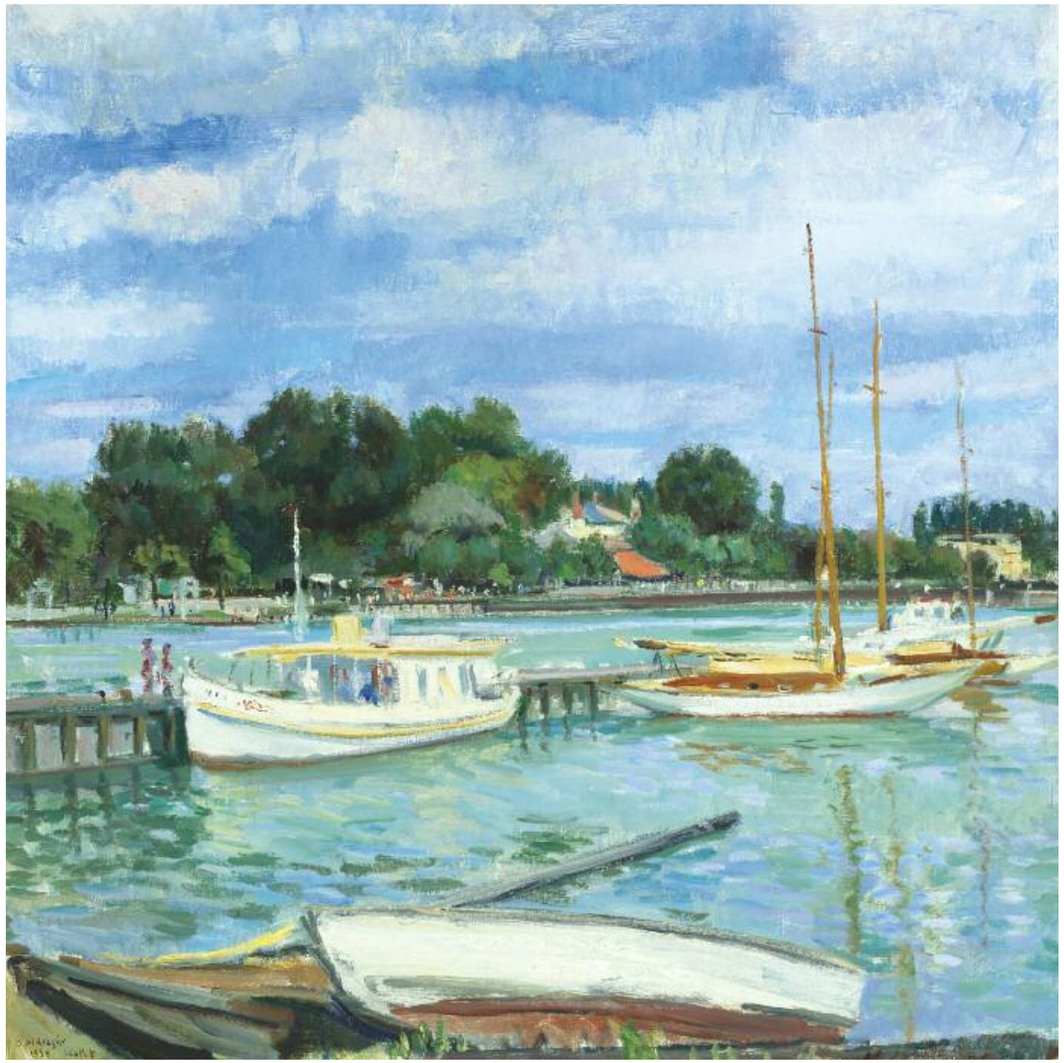

72 | Boldizsár István

(Orosháza, 1897 – 1984, Budapest)

Siófoki kikötő vitorlásokkal
(50-es cirkálók), 1954
Siófok Harbor with Sailboats, 1954

80 × 80 cm
Olaj, vászon | Oil on canvas
Jelezve balra lent: Boldizsár Siófok 1954 |
Signed lower left: Boldizsár Siófok 1954

Kikiáltási ár: 550 000 Ft / 1 507 EUR
Becsérték: 700 000 – 1 200 000 Ft
Estimated price: 1 918 – 3 288 EUR

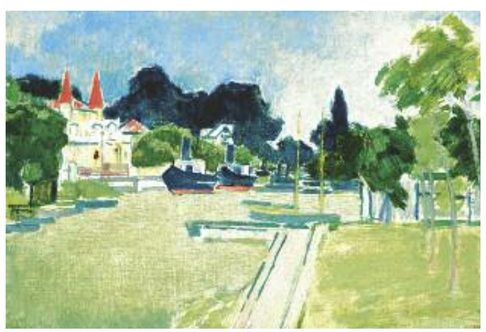

Vaszary János: Siófoki kikötő vitorlásokkal, 1925 körül,
magántulajdon

73 | Kosztolányi Kamn Gyula

(Budapest, 1868 – 1945, Budapest)

Kisváros nyári napsütésben, 1910-es évek
Small Town in Summer Sunshine, 1910s

56 × 68,5 cm
Olaj, vászon | Oil on canvas
Jelezve jobbra lent: Kosztolányi |
Signed lower right: Kosztolányi

IRODALOM | LITERATURE
• Lyka Károly: Krónika. Művészet, 1916. tavasz, 14–34.

Kikiáltási ár: 3 400 000 / 9 315 EUR
Becsérték: 3 800 000 – 5 500 000 Ft
Estimated price: 10 411 – 15 068 EUR

„Tájkép az igazi eleme Kosztolányinak, de a távlatok, a földformációk, lombok és hegyoldalak nála legtöbbször architektúrával kombinálódnak össze, napfényben csillogó színes tetőkkel és falakkal. Szinte szenvedélynek látszik az a kitartás, amellyel ily fajta sujet-jeit [témáit] festi, ha sokszor más-más vidékről is, a nap más és más erejénél, bár leginkább az intenzív teljes fényre szavaz, amely a színeket áttüzesíti. Lehet, hogy ez az érdeklődés, amely következetesen ott állítja meg, ahol a lombok közül torony mered az égnek, vagy hirtelen megtörő utcák találkoznak össze, maradványa abbeli múltjának, amikor hivatásszerűen foglalkozott építészeti tanulmányokkal. Természetesen anélkül, hogy képein azért az építészfelfogása jutna szóhoz. Architektúrát Kosztolányi nem stiláris szépség kedvéért fest, nem is konstruktív és formai értékekért, hanem mint egyenrangú részletét valamely kép egészének. A meredek tető, a széles fal festményein nem jelentősebb, mint a mellette lombosodó fa, az előtte tükröző víz színes játékának hordozója, hangsúlyozottan színek révén élő, festői jelenség s nem architektúrái" (Lyka Károly, 1916).

Adolf Erbslöh: Márciusi nap, 1909,
Lenbachhaus, München

74 | Szüle Péter

(Nagyvárad, 1886 – 1944, Budapest)

Konyhai csendélet kockás abroszon, 1910-es évek
Kitchen Still Life on Checkered Tablecloth, 1910s

68 × 58 cm
Olaj, karton | Oil on cardboard
Jelezve jobbra lent: Szüle | Signed lower right: Szüle

Kikiáltási ár: 2 400 000 Ft / 6 575 EUR
Becsérték: 2 800 000 – 4 800 000 Ft
Estimated price: 7 671 – 13 151 EUR

Édouard Manet: Gyümölcskosár, 1864, Philadelphiai Művészeti Múzeum

»Megunhatatlan, „kinézhetetlen", virtuóz tudással megfestett remekmű«

Éppen egy esztendővel ezelőtt lepte meg a művészettörténészek és műgyűjtők táborát egy kivételes technikai tudással, szokatlan érzéki szépséggel megfestett csendélet, amely Szüle Péter évtizedeken keresztül méltatlanul háttérbe szoruló, jobb sorsra érdemes életművét reprezentálta. Az 1912-ben született kompozíció a spanyol Francisco Zuloaga, az amerikai John Singer Sargent és a svéd Anders Zorn alkotásainak érzéki fakturális megmunkálásait idézte, azokét a művészekét, akik a „szaftosan megfestett felület", az összetéveszthetetlen brandként szolgáló ecset- és festékhasználat révén váltak világhírűvé a 19. és a 20. század fordulóján.

A német, majd francia hatás által dominált magyar festészet történetében szokatlanul csengenek a fenti nevek, de a most bemutatott kép alkotójánál korabeli források is bizonyítják az izgalmas inspirációs források jelentőségét. Első monográfusa, Felvinczi Takács Zoltán 1922-ben publikált szavai szerint Szüle „mandinerből" figyelt fel a világhírű „bravúrfestők" munkásságára. „Megismerkedett Burghardt Rezsővel, aki már hosszabb időt töltött külföldön, [...] és általa figyelmessé lett Zorn, Sargent és Zuloaga művészetére. A három nagy mester közül az első különösen megtetszett neki. Közvetlen, széles előadásába, erőteljes jellemzési módjába szenvedélyesen beleszeretett."

Szüle most felbukkanó alkotása igazi festői csemege, a vájt szemű, kiművelt ízlésű gyűjtők kedvence lehet. Az egyszerű, otthonosságot sugárzó terítőn fonott kosár pihen, benne konyhai zöldségek garmadája – mint egy csordultig telt antik bőségszaru, amely a reneszánsz művészetben a gazdagság, a jólét, az áldás és a termékenység, a keresztény kultúrában a remény szimbólumaként értelmezhető. Bár a képre tekintő néző minden bizonnyal ezeket a jelképi utalásokat is dekódolja ösztönös értelemkereső útja során, Szüle képén sokkal fontosabbak a tisztán művészi, a felület gusztusos megmunkálásából fakadó par excellence festői értékek, valamint a színkezelés delikát szépsége. Megunhatatlan, „kinézhetetlen", virtuóz tudással megfestett remekmű, amely egyszerre képes megidézni a motívumok tapintásra ingerlő felületeit, a vasárnapi ebédek otthonosságot sugárzó illatait, miközben valójában nem más, mint szín, vonal, fény és valőr zseniális megörökítése, a „szemöröm" érzéki himnusza.

MOLNOS PÉTER

Caravaggio: Kosár gyümölcsökkel, 1600 körül
Biblioteca Ambrosiana, Milánó

75 | Pólya Iván

(Szolnok, 1889 – 1939, Budapest)

Fiatal lány asztalnál (Uzsonna)
Young Girl at a Table (Afternoon Snack)

70 × 100 cm
Tempera, karton | Tempera on cardboard
Jelezve jobbra lent: Pólya Iván, Hátoldalon a Nemzeti Szalon LXVI. csoportkiállításának címkéje | Signed lower right: Pólya Iván, On the reverse: exhibition label of Nemzeti Szalon

PROVENIENCIA | PROVENANCE
· Egykor a Baumgartner gyűjteményben

KIÁLLÍTVA | EXHIBITION
· A LXVI. csoportkiállítás, Nemzeti Szalon, 1929 (kat. 132.; Uzsonna címmel)

Kikiáltási ár: 2 400 000 Ft / 6 575 EUR
Becsérték: 3 800 000 – 4 200 000 Ft
Estimated price: 10 411 – 11 507 EUR

»Színeinek nemes zománca van, rajza biztos, a legjelentéktelenebbnek látszó témát is meg tudja tölteni tartalommal, és minden dolga csupa artisztikum.«

MÁRIÁS VIKTOR

Frank Frigyes: A teniszező, 1930 körül, magántulajdon

A két világháború közötti korszak igazi art deco figurája, egy sportlady ül a megterített asztalnál. Mintha a bajnokok reggelijét enné: nagy bögre tejeskávé, lágytojás, paprika. A lányon ujjatlan sportmez piros-kék passzéval. Rövid haja hátrafogva, elmélyülten szemléli uzsonnáját. A két világháború közötti sportdivatot nézve lehet teniszező egy budai klubból, vagy éppen egy olyan evezős lány, aki a szolnoki Tisza Evezős Egyletben edzi magát. (Az alkotó, Pólya Iván – a szolnoki művésztelep lakójaként – gyakran nézte a folyami regattákat.) De a két sportszám nem is válik el egymástól, 1929-ben például épp az evezősök egylete rendezte meg a megyei teniszversenyt is. Pólya rajzos eleganciával jelenítette meg a meghitt pillanatot. Különleges fényű ultramarin vonalakkal kontúrozta a motívumot, miközben japános, minimalista eleganciával hagyta fehéren a hátteret. Máriás Viktor írta körül ihletetten ezt a sajátos stílusvilágot: „Színeinek nemes zománca van, rajza biztos, a legjelentéktelenebbnek látszó témát is meg tudja tölteni tartalommal, és minden dolga csupa artisztikum. Nyugodt, biztos kezű és biztos szemű festő, s nem programszerűen, hanem önkénytelenül elegáns és érdekes."

Érződik a kép plasztikus formaképzésén, hogy alkotója, Pólya Iván – Pólya Tibor testvéröccse – először szobrászatot tanult az Iparművészeti Iskolában, majd bátyja nyomdokain haladva vált ismert festővé. Tanulmányai után visszatért szülővárosába, és a szolnoki művésztelepen dolgozott. Az első világháború után vált kiállító művésszé. A *Színházi Élet* 1923-ban még új, fiatal tehetségként csodálkozott rá: „Ha piktorok közt a Pólya nevet kimondják, többnyire Pólya Tiborra gondolnak, aki egész fiatalon is már a legjobb nevű magyar festők közé tartozik. Pólya Iványról eddig csak annyit tudtak, hogy Tibornak a testvéröccse, szintén piktor, de arról, hogy hogyan és miket pingál, nem sokat beszéltek. Nem is beszélhettek, mert Pólya Iván még egészen fiatal, katona volt, aki végigharcolta a világháborút, s eddig szerény visszavonultságban készült arra, hogy majdan méltó versenytársa legyen bátyjának, a kitűnő Pólya Tibornak."

Bajnokok reggelije modern kivitelben (Coco Gauff)

A fővárosi műkritika pár évvel később már befutott, érett alkotóként ünnepelte. A Nemzeti Szalonban 1929-ben bemutatott gyűjteményes anyaga meggyőzte a kritikusokat. Az *Ujság* tárcaírója így méltatta: „Pólya Iván szorgalmas tanulmányok és munka után most végre eljutott tehetségének kibontakozásához. Akik legutóbbi kiállítását látták, a mostaninak anyagában alig ismernének a régi Pólya Iványra. Művészete önkéntelenebb lett, erőltetés nélkül való. Ecsete alatt szinte magától talál megfelelő kifejezésre az élmény. Képei méretre megkisebbedtek, de az is előnyükre szolgál. Színei megfrissültek és meggyőzőbbek lettek." A *Magyarország* napilap műkritikusa is dicsérte a tárlatot: „Pólya Iván számára ez a kiállítás azt jelenti, hogy hatalmas ugrást tett elsőre a magyar festők ranglistáján. Temperaszíneinek tiszta dekorativitása, ezzel kapcsolatban a legújabb festői törekvésekhez kapcsoló problémái kiemelik a kiállítás nívós anyagából is. Derű és kiegyensúlyozottság árad a képeiről, amelyekben őszinte örömmel gyönyörködünk." A hátoldalon megmaradt címke szerint a most vizsgált festmény kiemelt darabja volt Pólya nagy sikert hozó 1929-es kiállításának.

76 | Gergely Imre

(Pest, 1868 1957, Budapest)

Kisvárosi virágpiac
Flower Market in the Town

41,5 × 50 cm
Olaj, falemez | Oil on panel
Jelezve jobbra lent: Gergely Imre |
Signed lower right: Gergely Imre

Kikiáltási ár: 280 000 Ft / 767 EUR
Becsérték: 360 000 – 750 000 Ft
Estimated price: 986 – 2 055 EUR

77 | Iványi Grünwald Béla

(Somogysom, 1867 – 1940, Budapest)

Tavaszi mezőn (Virágszedők)
In a Spring Field (Flower Pickers)

80 × 60 cm
Olaj, vászon | Oil on canvas
Jelezve jobbra lent: Iványi Grünwald B. |
Signed lower right: Iványi Grünwald B.

Kikiáltási ár: 700 000 Ft / 1 918 EUR
Becsérték: 1 000 000 – 1 600 000 Ft
Estimated price: 2 740 – 4 384 EUR

78 | Thorma János

(Halas (Kiskunhalas), 1870–1937, Nagybánya)

Nagybányai séta (Lány napernyővel),
1920-as évek második fele
Walk in Nagybánya (Girl with Parasol),
second half of 1920s

57 × 73 cm
Olaj, vászon | Oil on canvas
Jelezve balra lent: Thorma | Signed lower left: Thorma

IRODALOM | LITERATURE
· Bay Miklós – Boros Judit – Murádin Jenő: Thorma. Körmendi Galéria, Budapest, 1997.
· Bay Miklós – Büki Barbara – Kovács Zita – Rád Szilvia – Szakál Aurél: Thorma. Thorma János (1870–1937) nemzetközi vándorkiállítás. Thorma János Múzeum – Halasi Múzeum Alapítvány, Kiskunhalas, 2012.
· Kovács Zita – Büki Barbara: Thorma János. Thorma János Múzeum – Halasi Múzeum Alapítvány, Kiskunhalas, 2015.

Kikiáltási ár: 4 200 000 Ft / 11 507 EUR
Becsérték: 5 500 000 – 9 000 000 Ft
Estimated price: 15 068 – 24 658 EUR

Iványi Grünwald Béla: Nő vízparton, 1897,
Magyar Nemzeti Galéria, Budapest

»Testem-lelkem mintha megszabadult volna minden bajtól, minden tehertől«

THORMA JÁNOS

Claude Monet: Hölgy napernyővel, 1886,
Musée d'Orsay, Párizs

A nagybányaiak nagy előfutára, Szinyei Merse Pál tudta ilyen felhőtlenül jókedvű napsütésben megjeleníteni a zöld mezőn sétáló napernyős hölgyeket (*Parkban,* 1910, magántulajdon). A nagybányai szabadiskola alapító mestere, Thorma János eltanulta a plein air derűs napfényfestészetét Szinyeitől. Most vizsgált kompozícióján egy fiatal lány áll a dombtetőn. A távolban erdélyi hegyláncok húzódnak, a közelben méltóságteljes faóriás magasodik, az előtérben pedig egy rózsaszín szoknyás fiatal lány évődik a festővel. Szinte tánclépésben, könnyed mozdulattal fordul vissza, vállára vetett napernyője narancs holdudvart rajzol feje köré.

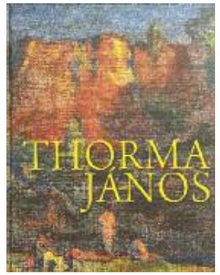

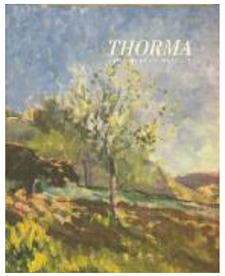

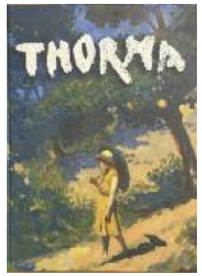

Az utóbbi években megjelent Thorma János könyvek borítói

Az idős Thorma tökéletesen ismerte a széles, pasztózus ecsetnyomok foltfestészetének érzékiségét és optikai csodáját. Fiatalon, amikor becsavarogta a nagy európai múzeumokat, Rembrandt, Frans Hals, El Greco és Velázquez virtuozitásáért lelkesedett. A klasszikusok zamatos ecsetjátékát átszűrte a poszt-impresszionizmus öntörvényű és színgazdag látványán. Ferenczy vagy Vaszary ízes, zamatos foltfestészetét idéző módon felvitt vonásai közelről lélegző-lüktető síkfelületet alkotnak, míg távolabb lépve – vagy impresszionistaként hunyorogva – összeállnak a látvány törékeny illúziójává. Próbálkozott történelmi kompozíciókkal is, de az 1920-as években – korát meghazudtoló frissességgel és életigenléssel – újra hozzányúlt a pazar fényben fürdő nagybányai táj és a fiatal női szépség ihlető témájához. Ekkor született művei a nagybányai poszt-impresszionizmus kiteljesedett, beérett termései, tele zamatos festőiséggel és szikrázó színakkordokkal. „Testem-lelkem mintha megszabadult volna minden bajtól, minden tehertől" – írta 1927-ben, miután lemondott a Nagybányai Festők Társaságának vezetéséről. „Itt kell folytatnom tovább, ha be akarom fejezni méltóan a kezdetet."

Richard Edward Miller: A napernyő, 1910-1913 között,
Minneapolis Institute of Art

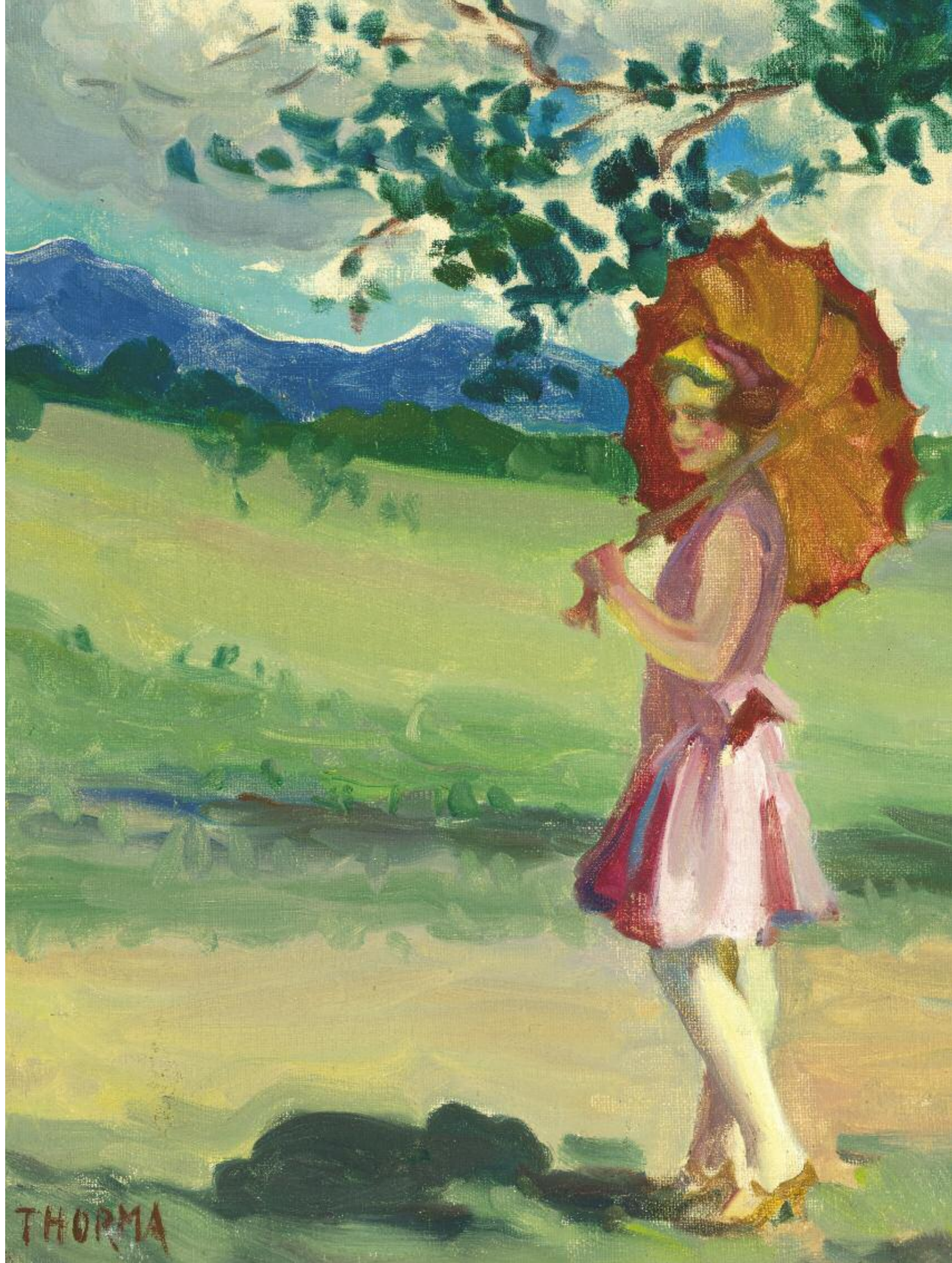

79 | Iványi Grünwald Béla

(Somogysom, 1867 – 1940, Budapest)

Lányok a parkban, 1910 körül
Girls in the Park, c. 1910

74 × 72 cm
Olaj, karton | Oil on cardboard
Jelezve jobbra lent: Grünwald Béla |
Signed lower right: Grünwald Béla

REPRODUKÁLVA | REPRODUCED
· Modern magyar festészet 1892–1919.
Szerk.: Kieselbach Tamás, Budapest, 2003, 405. kép

Kikiáltási ár: 7 500 000 Ft / 20 548 EUR
Becsérték: 9 000 000 – 14 000 000 Ft
Estimated price: 24 658 – 38 356 EUR

Rippl-Rónai József: Vörösruhás nő, 1898, Iparművészeti Múzeum, Budapest

A kecskeméti művésztelep vezéralakjaként Iványi Grünwald Béla modern, franciás kompozíciót készített a szabad levegőn. Az élénk zöld növényzetben szinte világít a női ruha komplementer vöröse. Nemcsak ez a színpár idéz egy másik somogyi modern mestert, Rippl-Rónait, hanem az apró festői részletek is. Az alapozatlan művészkarton barna tónusa rajzolja meg (vagy erősíti fel) a kontúrokat a színfoltok és a térbeli elemek találkozásánál. Ez is a kaposvári mestert juttatja eszünkbe, akivel Iványi Grünwald ezekben az években együtt dolgozott a Schiffer-villa nagyszabású megbízásán. A modern magyar művészettörténet számára a karton, vagyis a modern „lemezpapír" esztétikai lehetőségeinek kiaknázása Rippl-Rónai József nevéhez fűződik. Ahogy Keserü Katalin írta a Magyar Nemzeti Galéria katalógusában, Rippl-Rónai az 1890-es évek Franciaországában szeretett bele ebbe a reneszánszát élő hordozóba: „A karton előtérbe kerülését befolyásolhatták a körülmények, utazásai során például könnyebb lehetett kartont kerítenie. Vuillard, akinek portréját 1897-ben festette meg, akkor, amikor szaporodni kezdtek az olaj-karton képek oeuvre-jében *(Önarckép barna kalapban)*, ugyancsak megkedveltethette vele a kartont. Vuillard ugyanis szinte állandóan erre festett, s nem csak pénzügyi okokból. Szerette, gyakran érvényesülni is hagyta a karton színét, felhasználta színegyütteseiben, olyannyira, hogy később színes kartont is használt alapnak." A most vizsgált főmű alapján a Rippl-Rónai-féle franciás művészkarton-felhasználást átvette a kecskemétiek vezére, a fauvizmus hatása alá került Iványi Grünwald is.

Rippl-Rónai József: Lajos öcsémék és a mi családunk (Egy vasárnap délelőtt), 1911, magántulajdon

80 | Lovaghy Dénes

(Zirc, 1887–1918, Nagymuzsaly)

Erdélyi táj havasokkal, 1918
Transylvanian Landscape with Snowy Peaks, 1918

100 × 124 cm
Olaj, vászon | Oil on canvas
Jelezve balra lent: Lovaghy D. 1918 | Signed lower left: Lovaghy D. 1918

Kikiáltási ár: 850 000 Ft / 2 329 EUR
Becsérték: 1 500 000 – 2 000 000 Ft
Estimated price: 4 109 – 5 479 EUR

81 | Börtsök Samu

(Tápiószele, 1881 – 1931, Budapest)

Pihenő (Őszi nagybányai táj)
Rest (Autumn Landscape at Nagybánya)

Ferenczy Károly: Bükkös (Őszi napsütés), 1908, Magyar Nemzeti Galéria, Budapest

118,5 × 99 cm
Olaj, vászon | Oil on canvas
Jelezve jobbra lent: Börtsök | Signed lower right: Börtsök

Kikiáltási ár: 650 000 Ft / 1 781 EUR
Becsérték: 850 000 – 1 600 000 Ft
Estimated price: 2 329 – 4 384 EUR

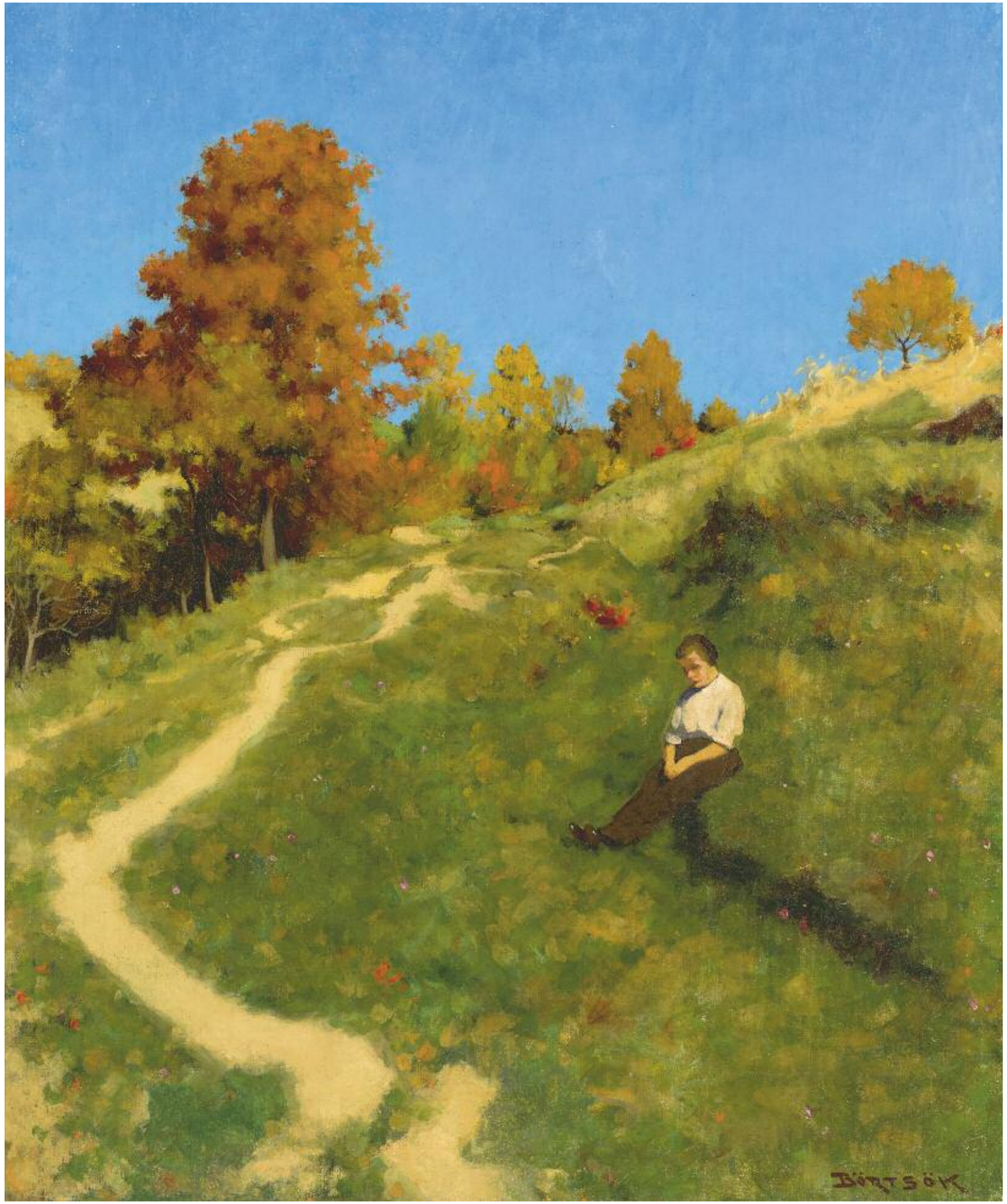

82 | Krizsán János

(Kapnikbánya, 1866 – 1948, Nagybánya)

Nyári napsütés Nagybányán, 1912
Summer Sunshine in Nagybánya, 1912

70 × 79 cm
Olaj, vászon | Oil on canvas
Jelezve jobbra lent: Krizsán János 912, A hátoldalon az 1912-es nagybányai jubiláris kiállítás raglapja (Zazar-meder a Münzcel) | Signed lower right: Krizsán János 912, On the reverse: exhibtion label (1912-es nagybányai jubiláris kiállítás)

KIÁLLÍTVA | EXHIBITION
· A nagybányai jubiláris képkiállítás. Nagybánya, 1912 (kat. 272.).

IRODALOM | LITERATURE
· A nagybányai jubiláris képkiállítás illusztrált katalógusa. Szerk.: Börtsök Samu – Réti István, Nagybánya, 1912.
· Nagybánya művészete. Kiállítás a nagybányai művésztelep alapításának 100. évfordulója alkalmából. Szerk.: Nagy Ildikó, Magyar Nemzeti Galéria, Budapest, 1996.

Kikiáltási ár: 2 600 000 Ft / 7 123 EUR
Becsérték: 3 200 000 – 4 800 000 Ft
Estimated price: 8 767 – 13 151 EUR

Krizsán János: Nagybányai táj, 1915, Magyar Nemzeti Galéria, Budapest

A nagybányai festők impresszionisztikus megoldásait, kék árnyékait évekig döbbenten nézte a hazai közönség. Hosszú harc vezetett addig, míg a plein air törekvéseket maradéktalanul elismerte a műértők köre. Ebben a folyamatban az egyik legfontosabb állomás az 1912-es „jubiláris képkiállítás" volt. Bár a tárlatot nem Pesten, hanem Nagybányán rendezték meg, itt volt végre együtt látható a tizenöt év teljes művészeti íve, a plein air forradalomtól a neósokig. „A modern művészet érvényre juttatása, elismertetése és a művészeti erkölcs újjászületése a nagybányai művészcsoport által történt" – szögezte le a katalógusban Lyka Károly. A tárlat nemcsak a friss termésből szemezgetett, hanem a kipróbált, legjobb műveket válogatta össze (sokszor magántulajdonból). A fiatal Krizsán Jánostól az adott évben született, most vizsgált kép is bekerült ebbe a „best of" mezőnybe. A festmény a Ferenczy Károly-féle, finom színhatásokkal játszó plein air naturalizmust követi. A teret a Zazar melletti ártér zsombékjai uralják. Együtt van a nagybányai ábrázolások jellegzetes kettőssége, a modern városi környezettel (villanypóznákkal) szimbiózisban élő kicsattanóan zöld természet. De megidéződik az ódon bányászváros régmúltja is, hiszen a címben megőrzött „Münz" a régi pénzverde épületsorára utal, amely az emblematikus református templom előtt áll.

Az 1912-es nagybányai jubiláris kiállítás raglapja

83 | Tibor Ernő

(Nagyvárad, 1885 – 1945, Dachau)

Nyári nap Nagyváradon
Summer Day in Nagyvárad

45,5 × 59,5 cm
Olaj, karton | Oil on cardboard
Jelezve jobbra lent: Tibor Ernő |
Signed lower right: Tibor Ernő

Kikiáltási ár: 380 000 Ft / 1 041 EUR
Becsérték: 600 000 – 900 000 Ft
Estimated price: 1 644 – 2 466 EUR

A nagyváradi Szigligeti Színház

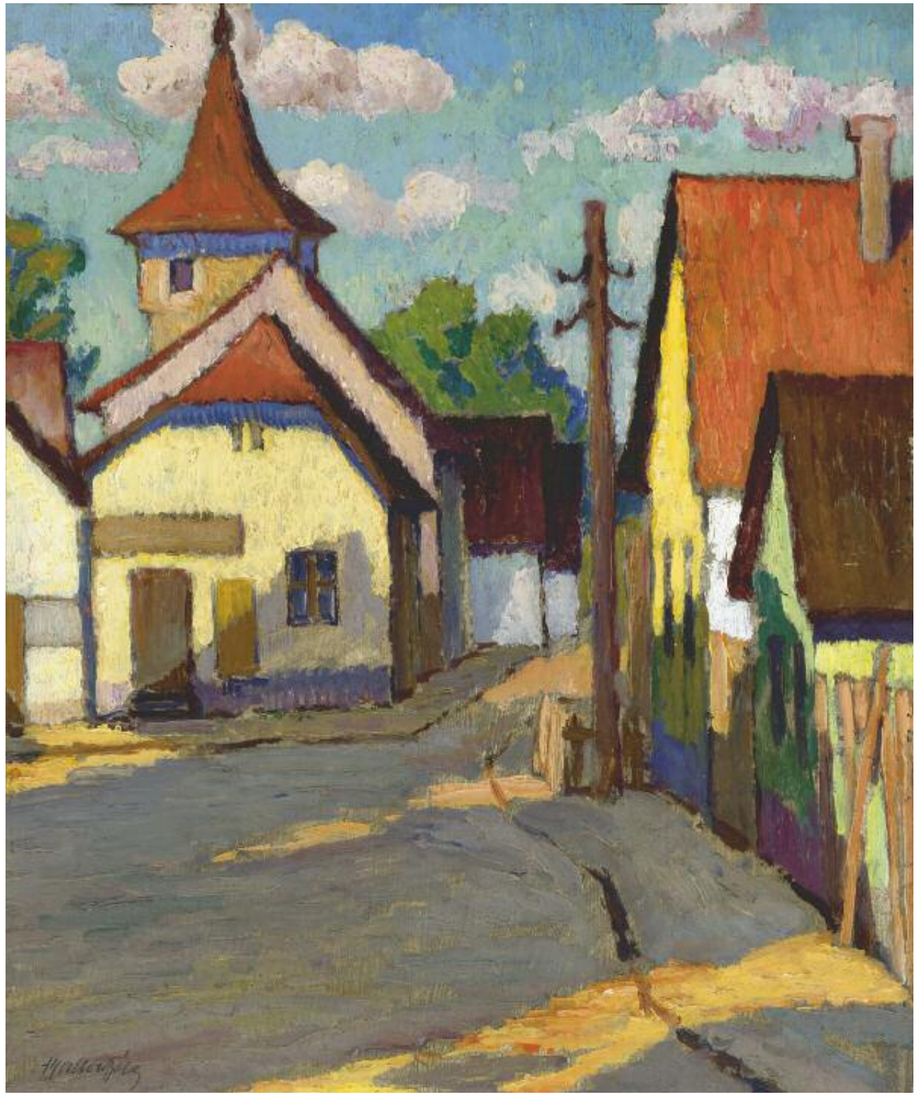

84 | Balla Béla

(Arad, 1882 – 1965, Nagybánya)

Utcarészlet késő délutáni fényben
Street Detail in Late Afternoon Light

60 × 49 cm
Olaj, karton | Oil on cardboard
Jelezve balra lent: Balla Béla | Signed lower left: Balla Béla

Kikiáltási ár: 500 000 Ft / 1 370 EUR
Becsérték: 650 000 – 900 000 Ft
Estimated price: 1 781 – 2 466 EUR

85 | Mund Hugó

(Dés, 1892 – 1961, Buenos Aires)

Égszínkék Nagybánya, 1910-es évek
Sky-blue Nagybánya, 1910s

66 × 100 cm
Olaj, vászon | Oil on canvas
Jelezve balra lent: Mund H. | Signed lower left: Mund H.

IRODALOM | LITERATURE
· HÖ: Titánok. Tizenkét ösztöndíjas festő Nagybányán. Nagybánya, 1913/40., 2–3.
· Nagybánya művészete. Kiállítás a nagybányai művésztelep alapításának 100. évfordulója alkalmából. Szerk.: Nagy Ildikó, Magyar Nemzeti Galéria, Budapest, 1996.
· Bajkay Éva – Murádin Jenő: Dörnötör Gizella – Mund Hugó. Nagybányától Buenos Airesig. Nagybánya Könyvek 6. MissionArt Galéria, Miskolc, 1996.

Kikiáltási ár: 4 000 000 Ft / 10 959 EUR
Becsérték: 5 000 000 – 7 500 000 Ft
Estimated price: 13 699 – 20 548 EUR

A határon innen és túlról sok száz diákot vonzó Nagybánya műhelyéből sokfelé rajzottak ki a művészek. A legtávolabbra kirepülők között találjuk Mund Hugót és feleségét, a kubizmussal kacérkodó Dörnötör Gizellát. A harmincas években Dél-Amerikába vándoroltak ki és Buenos Airesben találtak új otthonra. A kolozsvári polgári iskolákat követően Mund az első világháború előtt tanult a Képzőművészeti Főiskolán. Mestere a legmodernebb szemléletű tanár, Ferenczy Károly volt. Magától értetődő módon látogatta a nagybányai művésztelepet a nyári szünidőkben. Ebben a bohém közegben találkozott későbbi feleségével, de itt ismerkedett meg a posztimpresszionista, a neós és a fauveos festői törekvésekkel is. A korabeli sajtóból egy nagy reményű fiatal művész alakja bontakozik ki: „Mund Hugó – írja a *Nagybánya* című lap bennfentes tárcaírója –, ez a szimpatikus, kedves fiatalember, aki szinte még gyereksorban van, tiszta, keveretlen színeivel, temperamentumával, tehetségével méltán emelkedik a »pesti fiúk« elseje közé. Ma még ugyan érzik tájképein – pld. református templom képén – a Ferenczy Károly erős hatása, de ebben a fényben is felüti fejét a sokat ígérő eredetiség."

A szabadiskola rendszeres vendégeként Mund Hugót is magával ragadta a máramarosi kisváros különös szépsége. Ő is felfigyelt azokra a fényhatásokra, amelyeket Réti István olyan szépen írt körül: „Nagybánya különös erejű napsütésére, érces, tömören kovácsolt, sötétzöld nyári vegetációjára, nyáron is átlátszó, tiszta levegőjének fényességére." A most vizsgált képen mintha látnánk azt az egyedi fényjelenséget, amit Réti „lilásfehéren izzó nagybányai napsütésnek" nevezett. Mund töretlen lelkesedéssel látogatta évekig a szabadiskolát nyaranta, egészen 1918-ig. Trianon után először Nagyváradra költöztek feleségével, onnan is rendszeresen átrándultak a közeli Nagybányára. Az 1920-as évek első felében egy Zazar-parti parasztházban béreltek szállást, műteremként pedig a főtéri István Szálló egyik szobája szolgált. Mund 1927-ben vált a Nagybányai Festők Társaságának törzstagjává. Ekkori stílusában már a neoklasszicizmus és az expresszionizmus hatása a meghatározó. Bajkay Éva és Murádin Jenő róluk szóló monográfiában olvasható, hogy korai tájfestészetében Mund mestere, Ferenczy stílusát írta át: „Ferenczy Károly kolorisztikus naturalizmusából indul ki, de annál naivabb, dekoratívabb és lényegesen szárazabb megfogalmazású." Ezt a finom, ferenczys kolorizmust érhetjük tetten most vizsgált nagybányai főművén.

»lilásfehéren izzó nagybányai napsütés«

RÉTI ISTVÁN

Ferenczy Károly: Templom, 1903, magántulajdon

Ferenczy Valér: Nagybánya látképe, 1927, magántulajdon

86 | Szigeti Jenő

(Budapest, 1881 – 1944)

Asztali csendélet zöld abroszon,
(Nagybányai csendélet), 1908
Table Still Life on Green Cloth,
(Still Life at Nagybánya), 1908

46 × 60 cm
Olaj, vászon | Oil on canvas
Jelezve jobbra lent: Szigeti Jenő 1908 |
Signed lower right: Szigeti Jenő 1908

Kikiáltási ár: 1 200 000 Ft / 3 288 EUR
Becsérték: 1 500 000 – 2 600 000 Ft
Estimated price: 4 110 – 7 123 EUR

Paul Gauguin: Virágok és egy tál gyümölcs
az asztalon, 1894,
Bostoni Szépművészeti Múzeum, Boston

Czigány Dezső: Csendélet almákkal, edényekkel, 1915,
Magyar Nemzeti Galéria, Budapest

87 | Mikola András

(Nagypeleske, 1884 – 1970, Nagybánya)

Nagybányai részlet (A nagybányai kispiac), 1910 körül
Nagybánya Detail (The Small Market of Nagybánya), c. 1910

69 × 83 cm
Olaj, vászon | Oil on canvas
Jelezve jobbra lent: Mikola | Signed lower right: Mikola

PROVENIENCIA | PROVENANCE
· Egykor André Kostolany gyűjteményében.

REPRODUKÁLVA | REPRODUCED
· Mozaikok a nagybányai festészet történetéhez. Konferencia a művésztelep alapításának 125. évfordulója alkalmából. Szerk.: Szakás Aurél – Szücs György, Halasi Múzeum Alapítvány, Kiskunhalas, 2024, 81. és borító.

IRODALOM | LITERATURE
· Réti István: A nagybányai művésztelep. Képzőművészeti Kiadó, Budapest, 1954.
· Nagybánya művészete. Kiállítás a nagybányai művésztelep alapításának 100. évfordulója alkalmából. Szerk.: Nagy Ildikó, Magyar Nemzeti Galéria, Budapest, 1996.
· Magyar Vadak Párizstól Nagybányáig 1904–1914. Szerk.: Passuth Krisztina – Szücs György – Gosztonyi Ferenc, Magyar Nemzeti Galéria, Budapest, 2006.
· Mozaikok a nagybányai festészet történetéhez. Konferencia a művésztelep alapításának 125. évfordulója alkalmából. Szerk.: Szakás Aurél – Szücs György, Halasi Múzeum Alapítvány, Kiskunhalas, 2024.
· Cserba János: A jótékony spekuláns. Szombat.org, 2026. január 16.

Kikiáltási ár: 6 500 000 Ft / 17 808 EUR
Becsérték: 8 500 000 – 13 000 000 Ft
Estimated price: 23 288 – 35 616 EUR

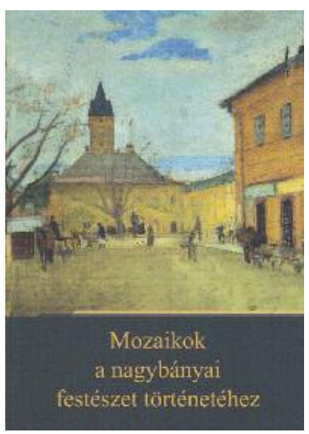

Mozaikok a nagybányai festészet történetéhez. Konferencia a művésztelep alapításának 125. évfordulója alkalmából című könyv borítója. Szerk.: Szakás Aurél – Szücs György, Halasi Múzeum Alapítvány, Kiskunhalas, 2024

»A tőzsdén két dolog fontos, fantázia és türelem: fantázia, hogy olyan dologra gondolj, amire más nem gondol, és türelem kivárni azt, hogy igazad legyen«

ANDRÉ KOSTOLANY

Mikola András neve annyira összeforrt Nagybányával, hogy a művésztelep festészetét kutató új konferenciakötet egyenesen a címlapjára tette festményét. Pont a most vizsgált képet, amelyen a máramarosi bányászváros legszebb polgári arcát mutatja. A nagy főtéren sok száz éves házak sorakoznak, 19. századi látványukat felidézően. Kalapos polgárok sétálnak, kisgyerekek szaladnak és kocsik poroszkálnak az őszi napsütésben. Mikola a Zazar felőli utcán érkezett (háta mögött van a református templom is), nem lépett ki a vásároknak helyet adó nagy központi térre, hanem még az utca vége előtt állította fel a stafelájt. A kompozíciót így a Degenfeld-ház és a mögötte magasodó középkori Szent István-torony jellegzetes sziluettje uralja. Mikola érzékeny ecsettel jelenítette meg a városi látványt, egyszerre figyelve a reális nagybányai részletekre és a Ferenczyt idéző delikát festői szépségekre.

Sok nagybányai festőkollégájához hasonlóan Mikolát is mágikus erővel vonzotta a modern művészet zsibongó központja, Párizs. 1905 őszén – Szatmár vármegye ösztöndíjasaként – utazhatott ki először a francia fővárosba, ahová a következő pár évben rendszeresen visszajárt. „Mikola – írta legkorábbi nagybányai munkáiról Plányi Ervin – elsőrendű művészszem. Némi neoimpresszionista befolyás érvényesül benne, ez azonban nála, ki erős egyéniségnek mutatkozik, hihetőleg csak látásának szélességét fogja fokozni." A fiatal festő beilleszkedett a párizsi modern művészek közé is. Eljárt az excentrikus amerikai műgyűjtők, Steinék nevezetes rue de Fleurus-i szalonjába, de ismerte Matisse-t és Picassót is. Matisse-szal nemcsak Leo barátjánál találkozhatott, hanem a „fogadónapokon" még a műtermében is felkereste. De akár az egyik ismert szabadiskolában, a Grande-Chaumière Akadémián is összefuthattak, ahová mindketten eljártak aktot rajzolni: a hamarosan saját iskolát nyitó fauve mester és a reményteli fiatal magyar piktor. Hazatérve Mikola beiratkozott a pesti Képzőművészeti Főiskolára, ahol az a Ferenczy Károly lett a mestere, akinek a hatása a most vizsgált kompozíción is érezhető.

A festmény a nemzetközi pénzvilág nagy mágusa, André Kostolany (1906–1999) műgyűjteményében kötött ki. Az élete nagyobb részét Franciaországban és Németországban eltöltő tőzsdeguru jómódú pesti zsidó családban született Kosztolányi Endre néven. Fiatalon magával ragadta a párizsi börze felfokozott fordulatszámon pörgő világa. Általános döbbenetet keltő döntéseiről vált híressé, például történelmi mélypontón vásárolta fel a Német Birodalom vagy a cári Oroszország kötvényeit, több ezerszeres hasznot zsebelve be később. „A tőzsdén két dolog fontos, fantázia és türelem: fantázia, hogy olyan dologra gondolj, amire más nem gondol, és türelem kivárni azt, hogy igazad legyen" – hangzott egyik sokat ismételt aforizmája. A rendszerváltás utáni magyar pénzügyi szektor is a csokornyakkendős tőzsdeguru aranyköpésein nőtt fel. Azt viszont kevesen tudták, hogy Kostolany milyen elsőrangú műgyűjteményt halmozott fel élete során. (Az anyag Párizsban került jótékony céllal aukcióra jóval a halála után.) Képeinek egy része az egyik rokona, Kosztolányi Kann Gyula gyűjteményéből származott. A kollekcióban modern magyar mesterek, Rippl-Rónai, Aba-Novák, Vaszary és Szőnyi művei szerepeltek. A jövő trendjeit mindig pontosan érzékelő Kostolany egy ponton úgy érezte, hogy az elsőrangú gyűjtemény beteljesítésére erre az emblematikus nagybányai kompozícióra volt szüksége, Mikolának erre a képére. Lenyűgöző befektetői teljesítményét ismerve: biztos, hogy igaza volt.

A KOSTOLANY-GYŰJTEMÉNYBŐL

Rippl-Rónai József: Csendélet virágokkal és körtékkel, 1914, magántulajdon

Rippl-Rónai József: Aktok a Róma villa műtermében, 1912, magántulajdon

Rippl-Rónai József: Montparnasse-i körút, 1910, magántulajdon

André Kostolany tőzsdeguru

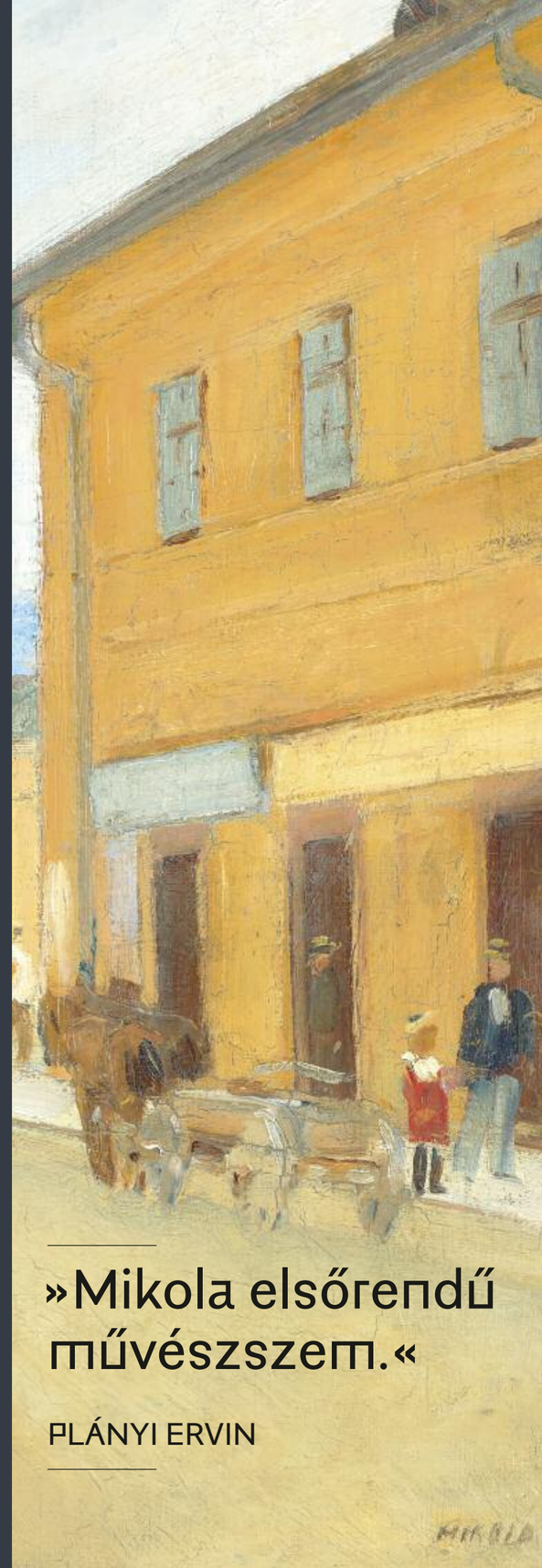

»Mikola elsőrendű művészszem.«

PLÁNYI ERVIN

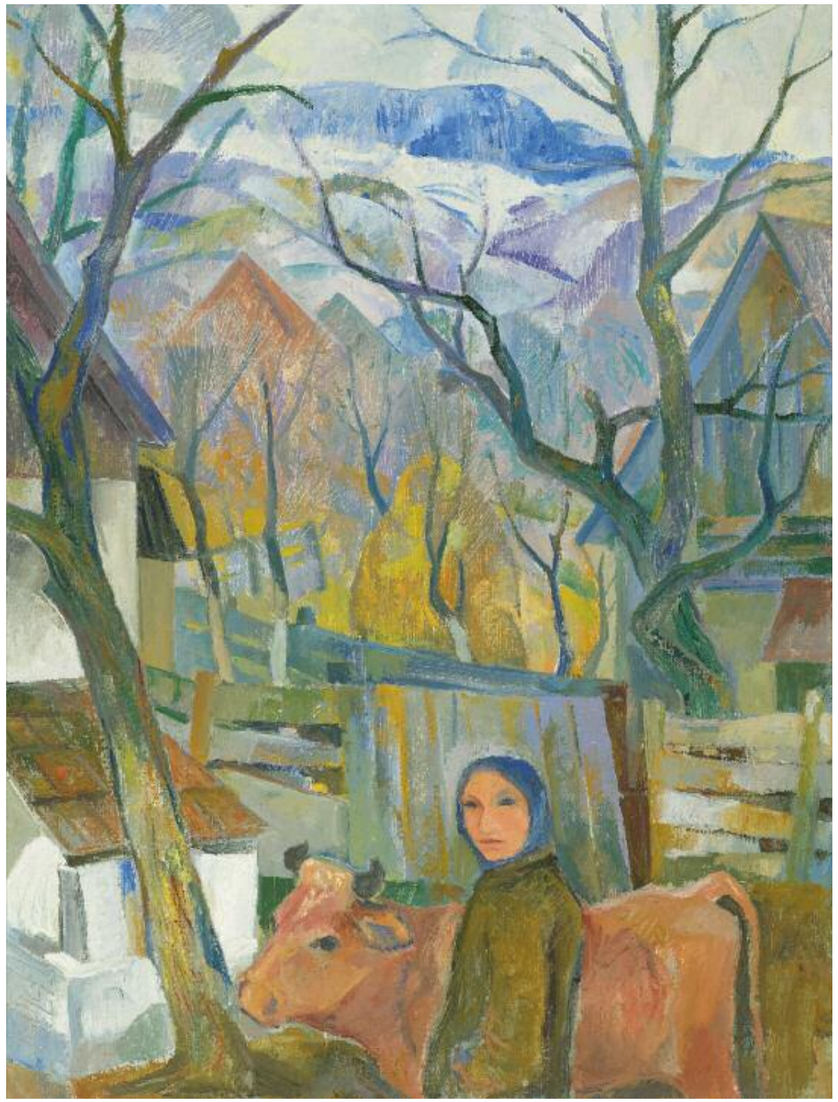

88 | Páll Lajos

(Korond, 1938 – 2012, Székelyudvarhely)

Ősz Korondon
Autumn in Korond

60 × 45 cm
Olaj, vászon | Oil on canvas
Jelezve balra lent: Páll L. | Signed lower left: Páll L.

Kikiáltási ár: 650 000 Ft / 1 781 EUR
Becsérték: 900 000 – 1 300 000 Ft
Estimated price: 2 466 – 3 562 EUR

89 | P. Kováts Ferenc

(Nagybánya, 1911 – 1983, Nagybánya)

Nagybányai utcarészlet
Street Detail in Nagybánya

70 × 85 cm
Olaj, vászon | Oil on canvas
Jelezve balra lent: P. Kováts Ferenc |
Signed lower left: P. Kováts Ferenc

Kikiáltási ár: 550 000 Ft / 1 507 EUR
Becsérték: 700 000 – 1 000 000 Ft
Estimated price: 1 918 – 2 740 EUR

Ziffer Sándor

A művész kertje

90 | Ziffer Sándor

(Eger, 1880 – 1962, Nagybánya)

Nagybányai kertek (A művész kertje)
Gardens of Nagybánya (The Artist's Garden)

63 × 77 cm
Olaj, vászon | Oil on canvas
Jelezve jobbra lent: Ziffer Sándor |
Signed lower right: Ziffer Sándor

Kikiáltási ár: 9 000 000 Ft / 24 658 EUR
Becsérték: 12 000 000 – 17 000 000 Ft
Estimated price: 32 877 – 46 575 EUR

A nagybányai festők első hullámát a romlatlan táj szépsége, a dús füvű domboldalak és a napsütötte falusias házsorok varázsolták el. Ziffer Sándor már ekkor, a franciás fauve színektől megittasodva is meglátta a japános esztétikát a kicsiny partiumi bányászvárosban. Ikonikus főművén, a *Tájrészlet kerítéssel* című kompozíción (1910) a művésztelep foghíjas kerítésének rácsán át nézett a hófoltos Kereszt-hegy felé. Ziffer hű maradt Nagybányához (ott élt élete végéig), de izgalmas látásmódja sem változott meg. Érett korszakában készült legjobb tájképein is egészen váratlan nézőpontokat talált. A most vizsgált tavaszi tájképén szinte kicsattan a természet a zsibongó elevenségtől. A dús füvű kertben fácskák és virágzó bokrok sorakoznak az apró nagybányai házak között. Ziffer bátor gesztussal, mint amikor fiatalon a kerítést rakta be az előtérbe, most egy merész fatörzset komponált bele a képbe.

Az előre tolakodó fatörzs művészi előképét az Edo-kori japán fametszés mestere, Hirosige szolgáltatta. A *Kameidói szilvakert* című kompozícióján – amely Van Goghot is megihlette – egy göcsörtös szilvafa ágaival „torlaszolta el" az előteret. A kert többi fája és a virágzást néző alakok csak a drámai főmotívum mögül „kitekintve" láthatók a távolban. Az is a japán fametszetek világát idézi, ahogy Ziffer a háttérben felvillantja Nagybánya ikonikus építészeti motívumát, a Híd utcai református templom jellegzetes csúcsát. Ahogy az ukijo-e stílusú műveknél a Fuji szent hegye a távolban, úgy tűnik fel itt a hátsó kertek mögött a templom toronysüvege.

Ziffer Sándor: Tájkép, 1913,
Magyar Nemzeti Galéria, Budapest

91 | Tibor Ernő

(Nagyvárad, 1885 – 1945, Dachau)

Nagyváradi vásár, 1910-es évek
Fair Scene in Nagybánya, 1910s

100,5 × 120,5 cm
Olaj, vászon | Oil on canvas
Jelzés nélkül | Unsigned

IRODALOM | LITERATURE
· Bölöni Sándor: Jó szívvel igaz üdvözlet egy holnapos festőnek. Utunk, 1977/22., 7.

Kikiáltási ár: 4 200 000 Ft / 11 507 EUR
Becsérték: 5 500 000 – 7 500 000 Ft
Estimated price: 15 068 – 20 548 EUR

„Nem csupán Nagyvárad festője, talán legnépszerűbb festője volt csaknem fél évszázadon át. Azok közé a ritka, vidéken élő művészek közé tartozott, akiknek munkáját számon tartották európai művészeti centrumokban is. Csupán a két világháború közötti bukaresti irodalmi-művészeti sajtóból füzetnyi cikket lehet összetallózni, melyeknek szerzői között valóban nagy neveket, szaktekintélyeket is találunk; említsük meg most csupán a pályatárs Tonitza elismerő bírálatát. […] »Ő rajzolta, festette művészi dokumentumait a messzi holnapokba induló holnaposoknak« – tanúsítja Dutka Ákos levele. De hol tűntek el az idők, világháborúk forgatagában ezek a dokumentumok? Egészen a közelmúltig nem volt tudomásunk a tárgyi bizonyítékokról. […] De bizonyos, hogy Tibor Ernőből holnapos festő lett. És 1910 júniusában érkezett a címére egy képeslap, Párizsból, a »Pece-parti Párizs«-ba, Ady Endre kerek, gyöngybetűs aláírásával: »Jó szívvel igaz üdvözlet«"

(Bölöni Sándor).

Tibor Ernő: A nagyváradi piactér, magántulajdon

92 | Nagy Oszkár

(Magyarpécska, 1883 – 1965, Nagybánya)

Havas nagybányai utca, 1924
Snowy Street in Nagybánya, 1924

80 × 70 cm
Olaj, vászon | Oil on canvas
Jelezve balra lent: Nagy Oszkár 924 |
Signed lower left: Nagy Oszkár 924

IRODALOM | LITERATURE
· Kishonthy Zsolt – Murádin Jenő: Nagy Oszkár (1893–1965). Nagybánya Könyvek 2. MissionArt Galéria, Miskolc, 1993.

Kikiáltási ár: 4 000 000 Ft / 10 959 EUR
Becsérték: 5 000 000 – 7 000 000 Ft
Estimated price: 13 699 – 19 178 EUR

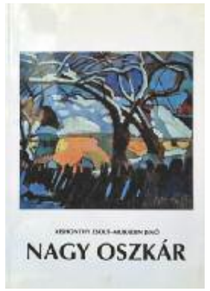

Kishonthy Zsolt – Murádin Jenő: Nagy Oszkár Nagybánya könyvek 2., MissionArt Galéria, Miskolc könyv borítója

„Tökéletes. Én se tudnám jobban megcsinálni" – mondta állítólag a havas képek problémáján gondolkodó Manet, amikor megpillantotta festő barátja, Monet *Hó Argenteuil*-ben című vásznát (1875, National Gallery, London). Az impresszionisták előtt a behavazott tájkép nehéz festői feladványnak számított. Mikor a természetbe kiszabaduló művészek felfedezték a színes árnyékokat, a hó egyhangú fehérsége megtelt kéklő, narancs, zöld és sárga tónusokkal. A fiatal Nagy Oszkár az impresszionista leckét megtanulva festette most vizsgált tájképét. A puha hótakaró a déli verőfénytől átlényegülve kap más és más színprofilt: a merészen rövidülő fakorláton világoskék, a vetett árnyéknál lila, a fagak háztetőre kirajzolódó árnyainál türkizzöld. Nagy Oszkár ehhez a hűvös színskálához társította a házfalak ragyogó mézsárga felületeit. A nagybányai neósoknak a fauvizmusból és posztimpresszionizmusból táplálkozó stílusvilágát vitte tovább és alakította át saját dallamos, „dülöngélő" téridomokból felépített festészetévé. Ahogy monográfusai, Kishonthy Zsolt és Murádin Jenő összefoglalták: „Nagy Oszkár festészete eredeti módon ötvözi az alapítók érzelemgazdag festői stílusát a neók, a »modernek« új forma- és térfelfogásával, felfokozott színvilágával." A dinamikus szerkezeti vonalakra épített kompozíció a legjobb neós Tihanyi- és Ziffer-képek minőségét idézi.

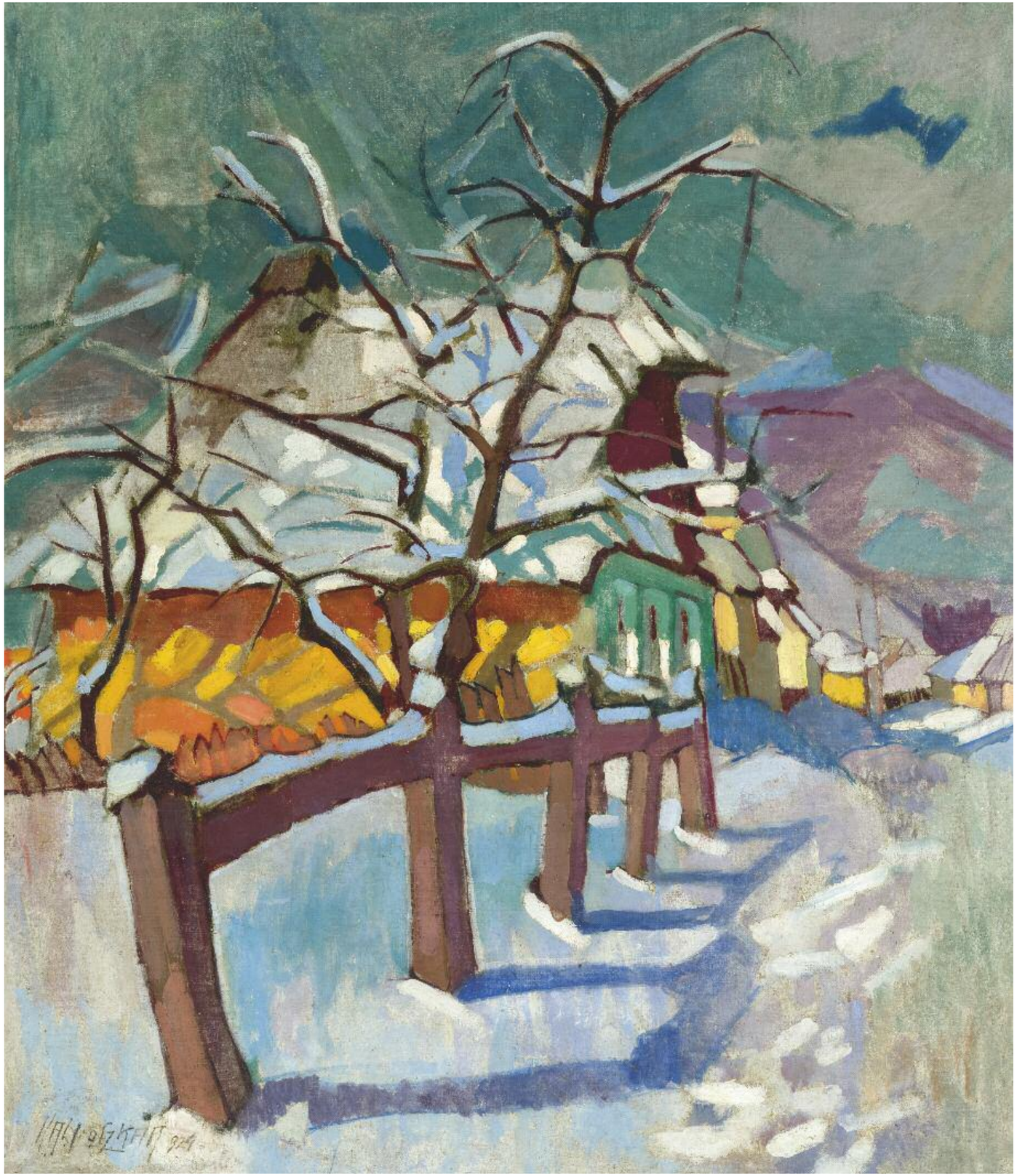

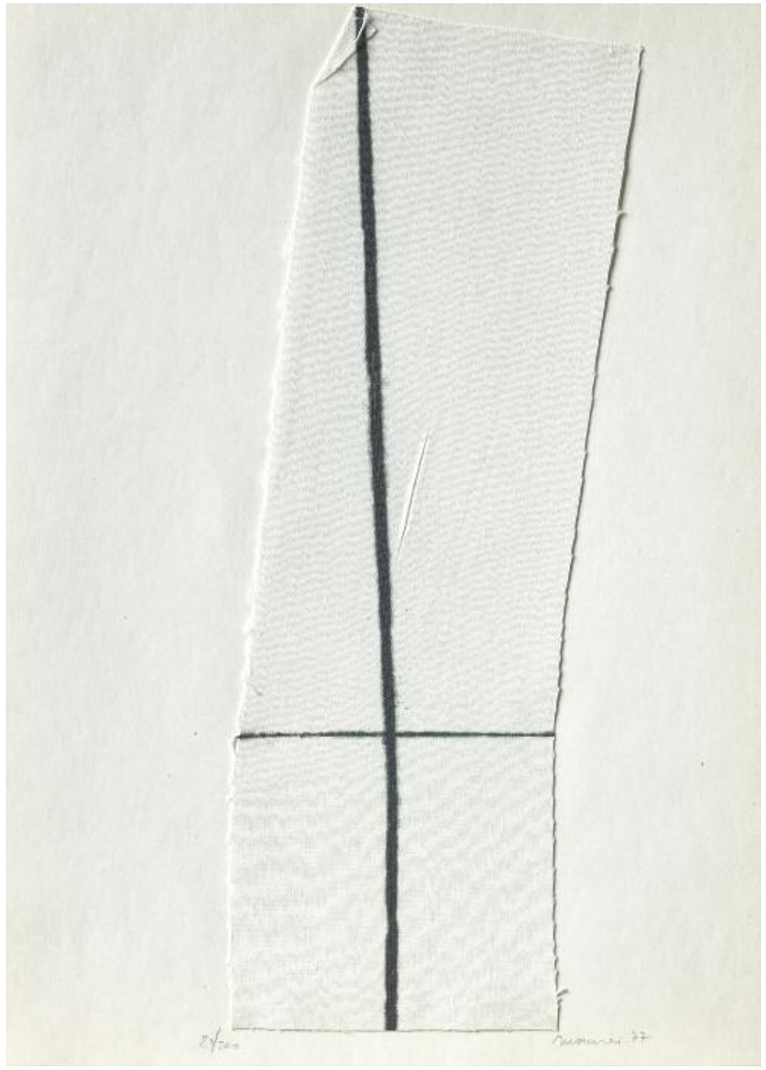

93 | Maurer Dóra

(Budapest, 1937 – 2026, Budapest)

Cím nélkül, 1977 (Mutual effect of forms 2.) – Neue Kunst aus Ungarn 1977 mappa
Kiadó: Galerie Lometsch, Kassel 1977
Untitled, 1977 (Mutual effect of forms 2.) – Neue Kunst aus Ungarn 1977 Portfolio Publisher: Galerie Lometsch, Kassel 1977

35 × 25 cm
Hidegtű, lepedővászon, karton | Cold needle, sheet cloth, cardboard
Jelezve balra lent: 80/200, Jelezve jobbra lent: Maurer 77 | Signed lower left: 80/200, Signed lower right: Maurer 77

Kikiáltási ár: 360 000 Ft / 986 EUR
Becsérték: 450 000 – 750 000 Ft
Estimated price: 1 233 – 2 055 EUR

94 | Nádler István

(Visegrád, 1938)

Feketén fehéren, 1988
In Black and White, 1988

100 × 70 cm
Olaj, akril, papír | Oil, acrylic on paper
Jelezve balra lent: 1988, Jelezve jobbra lent: Nádler István | Signed lower left: 1988, Signed lower right: Nádler István
Hátoldalon | On the reverse:
A művész személyes ajánlása.

Kikiáltási ár: 1 200 000 Ft / 3 288 EUR
Becsérték: 1 600 000 – 2 400 000 Ft
Estimated price: 4 384 – 6 575 EUR

95 | Bernát András

(Törökszentmiklós, 1957)

Tér tanulmány No. 623., 2020
Space Study No. 623., 2020

100 × 120 cm
Olaj, vászon | Oil on canvas
Jelezve a hátoldalon: Tér tanulmány No. 623 Bernát András 2020 |
On the reverse: Tér tanulmány No. 623 Bernát András 2020

Kikiáltási ár: 1 200 000 Ft / 3 288 EUR
Becsérték: 1 800 000 – 2 000 000 Ft
Estimated price: 4 932 – 5 479 EUR

96 | Keserü Ilona

(Pécs, 1933)

Érzet (16/30), 1967-82
Sensation (16/30), 1967-82

82 × 60 cm
Szitanyomat, papír | Serigraphy on paper
Jelezve jobbra lent: Keserü Ilona 1967–82 |
Signed lower right: Keserü Ilona 1967–82

Kikiáltási ár: 750 000 Ft / 2 055 EUR
Becsérték: 1 200 000 – 2 400 000 Ft
Estimated price: 3 288 – 6 575 EUR

Ilona Keserü Ilona, 1971
Fotó: Major János

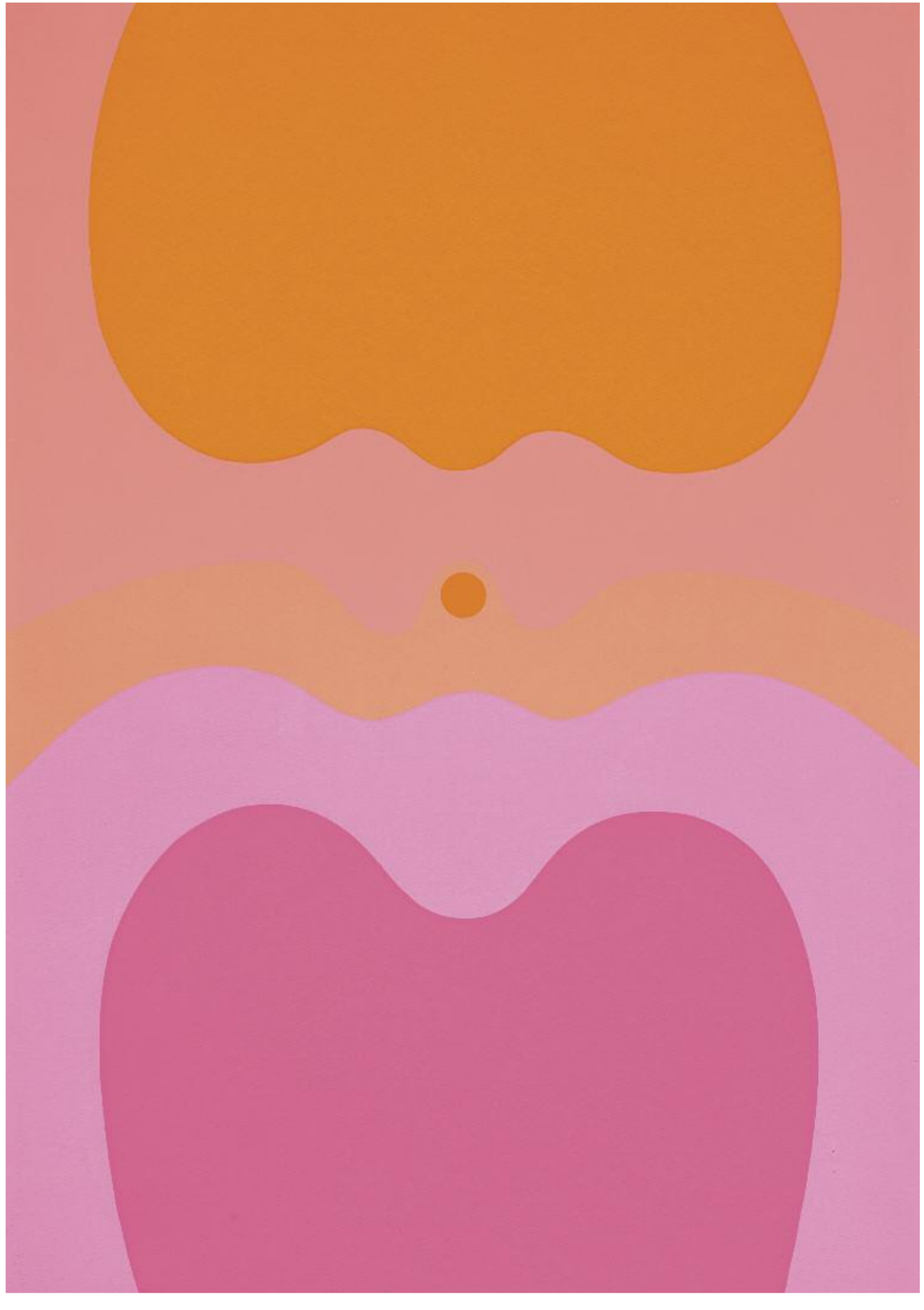

97 | Nádler István

(Visegrád, 1938)

Dupla, 1987
Double, 1987

100 × 70 cm
Olaj, vegyes technika, papír | Oil, Mixed technique on paper
Jelezve balra lent: 1987. juni 28, Jelezve jobbra lent: Nádler István Nádaséknak szeretettel 1989. I. 28. |
Signed lower left: 1987. juni 28, Signed lower right: Nádler István Nádaséknak szeretettel 1989. I. 28.
Hátoldalon | On the reverse: Dupla

Kikiáltási ár: 1 200 000 Ft / 3 288 EUR
Becsérték: 1 600 000 – 2 400 000 Ft
Estimated price: 4 384 – 6 575 EUR

98 | Frey Krisztián

(Budapest, 1929 – 1997, Zürich)

Oggi il 18. V. 68, 1968
Oggi il 18. V. 68, 1968

43 × 30 cm
Vegyes technika, pauszpapír |
Mixed technique on paper
Jelezve jobbra fent: Frey |
Signed upper right: Frey

REPRODUKÁLVA | REPRODUCED
· {Script:Abstract} Frey úr ír / Herr Frey Frei. Szerkesztő: Rieder Gábor. Ludwig Múzeum – Kortárs Művészeti Múzeum, Budapest, 2022, 178.

Kikiáltási ár: 850 000 Ft / 2 329 EUR
Becsérték: 1 400 000 – 2 600 000 Ft
Estimated price: 3 836 – 7 123 EUR

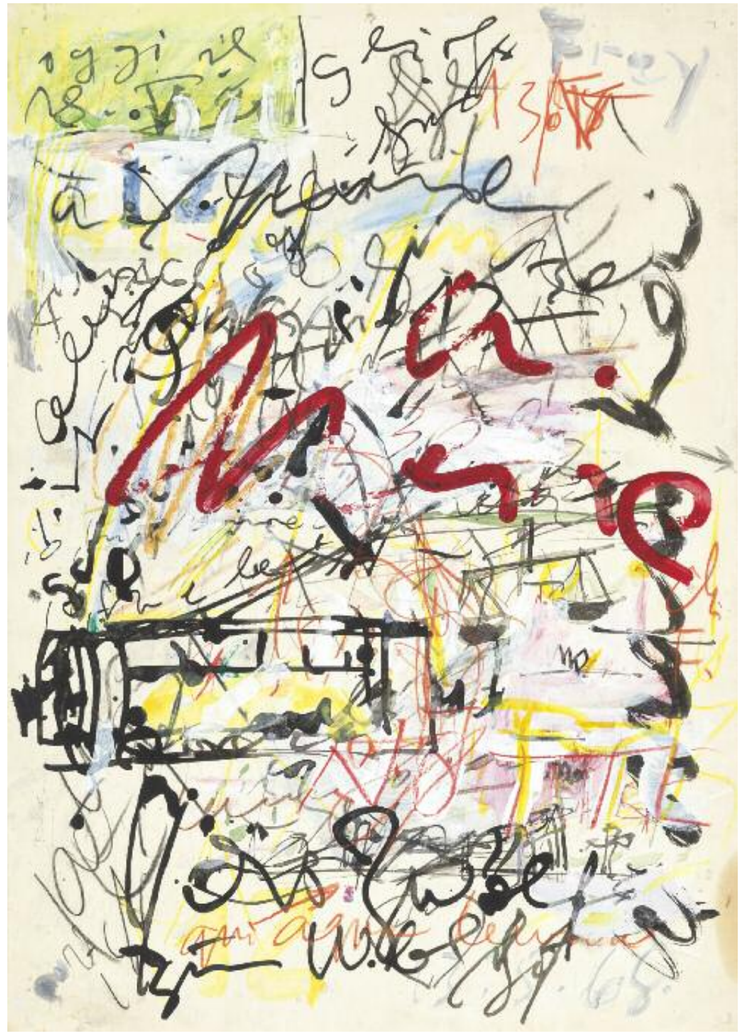

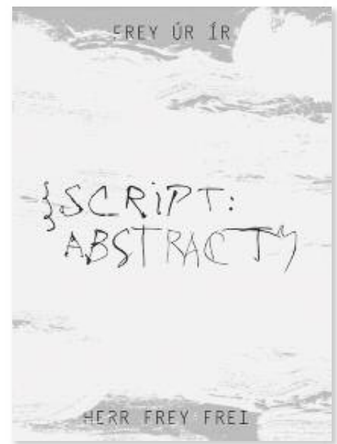

{Script:Abstract} Frey úr ír / Herr Frey Frei. Szerkesztő: Rieder Gábor. Ludwig Múzeum – Kortárs

99 | Mengyán András
(Békéscsaba, 1945)

A város (Forgalom), 2007
The City (Traffic), 2007

90 × 120 cm
Akril, vászon | Acrylic on canvas
Jelezve a hátoldalon: Mengyán András |
Signed on the reverse: Mengyán András

REPRODUKÁLVA | REPRODUCED
· „Mengyán András" Vince Kiadó, 2008, 143. és 147. oldal.

Kikiáltási ár: 2 000 000 Ft / 5 479 EUR
Becsérték: 2 800 000 – 4 000 000 Ft
Estimated price: 7 671 – 10 959 EUR

Mengyán András műtermében (Fotó: MNB Arts and Culture)

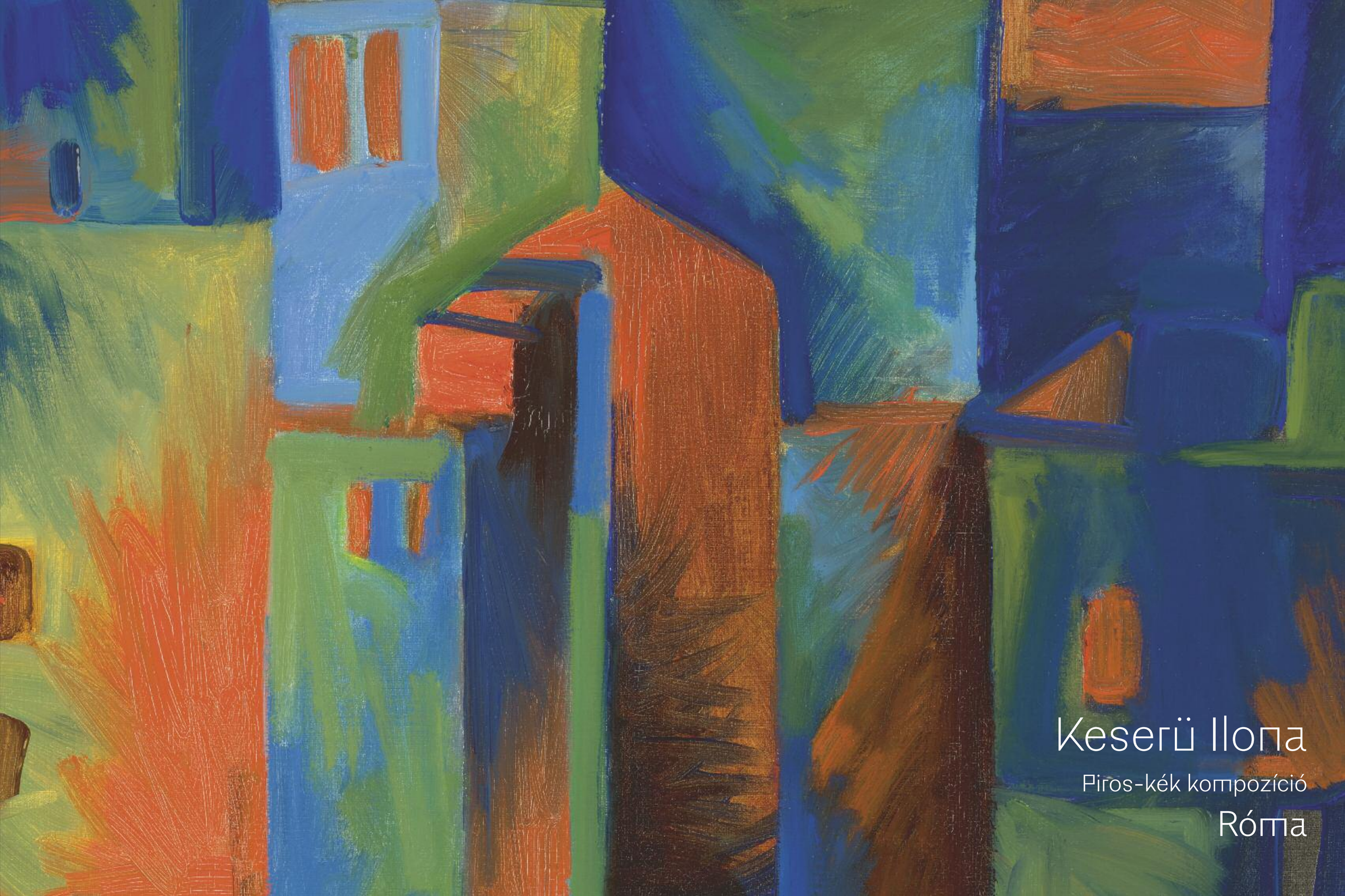

Keserü Ilona

Piros-kék kompozíció

Róma

100 | Keserü Ilona

(Pécs, 1933)

Piros-kék kompozíció
(Róma, Házak a Montesacrón), 1962
Red-Blue Composition
(Rome, Houses on Montesacro), 1962

80 × 60 cm
Olaj, vászon | Oil on canvas
Jelezve jobbra lent: Keserü I., Hátoldalon autográf felirat: Keserü Ilona 1962 Róma, Jelezve a vakrámán: Keserü Ilona: Házak a Montesacron 1962 o.v. | Signed lower right: Keserü I., On the reverse autograph inscription: Keserü Ilona 1962 Róma, Signed on the strecher: Keserü Ilona: Házak a Montesacron 1962 o.v.

Oeuvre-katalógus szám: IKI.1962.859

REPRODUKÁLVA | REPRODUCED
· Ilona Keserü Ilona. Önerejű képek. Catalogue Raisoné I. 1959–1980. Szerk.: Aknai Katalin, Kisterem, Budapest, 2016, 39, 65.
· Ilona Keserü Ilona. Önerejű képek. Catalogue Raisoné III. 2001–2023. Szerk.: Borus Judit, 2024, 58.

IRODALOM | LITERATURE
· Szabadi Judit: Keserü Ilona művészi pályaképe. Ars Hungarica, 1978/1., 65–79.
· Hatvanas évek. Új törekvések a magyar képzőművészetben. Szerk.: Nagy Ildikó, Képzőművészeti Kiadó – Magyar Nemzeti Galéria – Ludwig Múzeum, Budapest, 1991.
· Ilona Keserü Ilona. Művek 1959–1982. Szerk.: Keserü Ilona, szerzői kiadás, 2002.
· Közelítés. Gubanc. Áramlás. Oknyomozás Ilona Keserü Ilona munkásságában. Szerk.: Baksa-Soós Vera, Ludwig Múzeum – Kortárs Művészeti Múzeum, Budapest, 2004.
· Aknai Katalin: „Állandóan visszajárok a múltamba." Keserü Ilona életművének vizsgálata a hatvanas évek perspektívájából. Doktori disszertáció, 2014.
· Ilona Keserü Ilona. Önerejű képek. Catalogue Raisoné I. 1959–1980. Szerk.: Aknai Katalin, Kisterem, Budapest, 2016.

Kikiáltási ár: 22 000 000 Ft / 60 274 EUR
Becsérték: 24 000 000 – 32 000 000 Ft
Estimated price: 65 753 – 87 671 EUR

Cy Twombly a Keserüt is megihlető római háztetőkkel, 1959

A jelek művészete

Keserü Ilona a hatvanas évekbeli modern magyar művészet nagyasszonya, az absztrakt kolorizmus és a nőművészet világhírű képviselője. Az elmúlt években vásárolta meg 1969-es munkáját *(Falikárpit sírkőformákkal)* a világ egyik legrangosabb művészeti központja, a New York-i Metropolitan Museum of Art. Keserü az iparterves kiállítók többségénél pár évvel idősebb volt, a modern művészetbe szülővárosa, Pécs saját bejáratú avantgárd csatornáin keresztül csatlakozott be. Bár az ötvenes évekbeli szocreál legsötétebb időszakában járt a Képzőművészeti Főiskolára, választott korábbi mestere, Martyn Ferenc révén közvetlen kapcsolatba került a 20. század első felének modernista tradícióival. Martyn azt tanította (és ezt elmondta Keserü 1967-es székesfehérvári kiállításának megnyitóján is), hogy a világ fölmérésének az eszköze a rajz, mert „a rajz a vizuális viszonylatok egyensúlya, annak módszere a szerkesztés, a szerkezet, ennek meg alapja a világosan fogalmazó értelem". Ennek szellemében igyekezett a fiatal Keserü szerkezetes struktúrákkal – akár geometrikus városrendszerekkel – leképezni maga körül a világot.

»Nem ábrázol és nem szemléltet
– hanem saját kiteljesedésének
tiszta érzete.«

CY TWOMBLY

Egyik főiskolai mestere, Szőnyi István azt mondta a saját modern eszméi és a hivatalos művészetoktatás között őrlődő Keserünek, hogy érzi az ellentétes irányukat. Korrigálni sem akarta a műveit, hiszen pontosan tudta, hogy míg az ő gresshamista látványfestészete a „délutáni napfény kedvéért" születik, a fiatal művésznő jeleket akar teremteni. Keserü tolmácsolásában: „Elkezdte magyarázni, hogy megértesse velem: mikor az ember az első jeleket létrehozta, azok egyszerre fejeztek ki olyasmit, amiből később az írás lett, és olyasmit, ami később ábrázolássá fejlődött." Bár Szőnyi remek pedagógusként bátorította a fiatal művészt, hogy megtalálja saját kifejezésmódját, ha akart volna sem tudott segíteni abban, hogy megértse az akkor kibomló nyugati absztrakt festészet világát. Pedig az amerikai Cy Twombly valami hasonló, ősi jeleket kereső esztétikai vonzerőről beszélt 1952-ben („Vonz az ősi: a rítus és a fétis elemei"), mint amit Szőnyi elutasított. Majd 1957-ben, amikor áttette székhelyét Rómába, olyasmiket fogalmazott meg, amik Keserüt is foglalkoztatták: „Mostanra minden egyes vonal maga a megélt tapasztalat, a saját, benső történelmével. Nem ábrázol és nem szemléltet – hanem saját kiteljesedésének tiszta érzete." Keserünek át kellett törnie a vasfüggönyön, hogy Rómában megismerkedhessen Twombly gondolatataival és művészetével.

Willem de Kooning: Gansevoort utca, 1949,
Stanford Egyetem, Anderson Gyűjtemény

»Róma a saját
helyünkre tesz
minket.«

KESERÜ ILONA

Keserü Ilona Rómában, 1963

»a közeli jövő radikálisabb és élesebb váltásait készítette elő«

AKNAI KATALIN

Achille Perilli: A kis Tabu, 1955, magántulajdon

Kortársak Olaszországban

Keserü egy nagyon inspiráló lengyelországi út után 1962 nyarán kért nyugati útlevelet. Nagy nehezen megkapta, a vele járó ötdollárnyi valutával. Ha nem is az avantgárd művészet régi fővárosába, Párizsba, de legalább Rómába el tudott jutni. Keserü nem tudhatta, hogy ezt követően hosszú évekig nem utazhat Nyugatra, ahogy az sem, hogy a második világháború utáni Olaszország a nemzetközi modern festészet egyik lüktető központja. Olyan radikális alkotók gyűltek itt össze, mint Alberto Burri, vagy éppen az a Achille Perilli, akivel személyesen is találkozhatott. Róma hatása elementáris volt, Keserü évtizedekkel később is így foglalta össze: „Róma a saját helyünkre tesz minket." A fiatal magyar festő műtermében látogatta meg a kor ünnepelt absztrakt mesterét, Achille Perillit, aki a legendás Gruppo Forma 1 alapító tagjaként éppen képzeletbeli épített terekkel kísérletezett. Szemlélete rokonítható a római Monte Sacro negyed háztömbjeit ritmizáló absztrakt szőttessé átíró Keserü-festménnyel.

Keserü nem fényképezett, hanem folyamatosan rajzolta és festette az őt befogadó római világot, gesztussá (jelekké) alakítva az impressziókat. Ahogy monográfusa, Aknai Katalin írta disszertációjában: „Keserü eleinte csak rajzolt, mint mondta, és nem is a látványok fotografikus rögzítése, mint inkább a gesztussá alakítható impressziók megkötése tartotta izgalomban. […] A festészet, amely kétségtelenül nagyobb apparátust igényel, még más módon, régebbi beidegződésekkel érvényesül; leszorított színskálával kezd festeni, kisméretű, a szoba ablakából ki nem mozduló kompozíciókat az épített környezet szerkezetét kutatva. Szenvedélyes felület-faktúra játékkal kitöltött rácsozatokat húz fel (*Házak a Montesacrón,* 1962; *Anguillara,* 1963), és amikor a természeti formákat fürkészi, csupa lekerekítettség, az eróziónak kitettség munkál. De ez már más, az absztrakció-nonfiguráció közti átmeneteket firtató orientáció – és ez a közeli jövő radikálisabb és élesebb váltásait készítette elő." A most vizsgált korai alkotás egy olyan kulcsmű a római korszakból, amelyből kibontakozott Keserü nagyszabású festői univerzuma.

Maurer Dóra: Vörös házak (Siena), 1964, magántulajdon

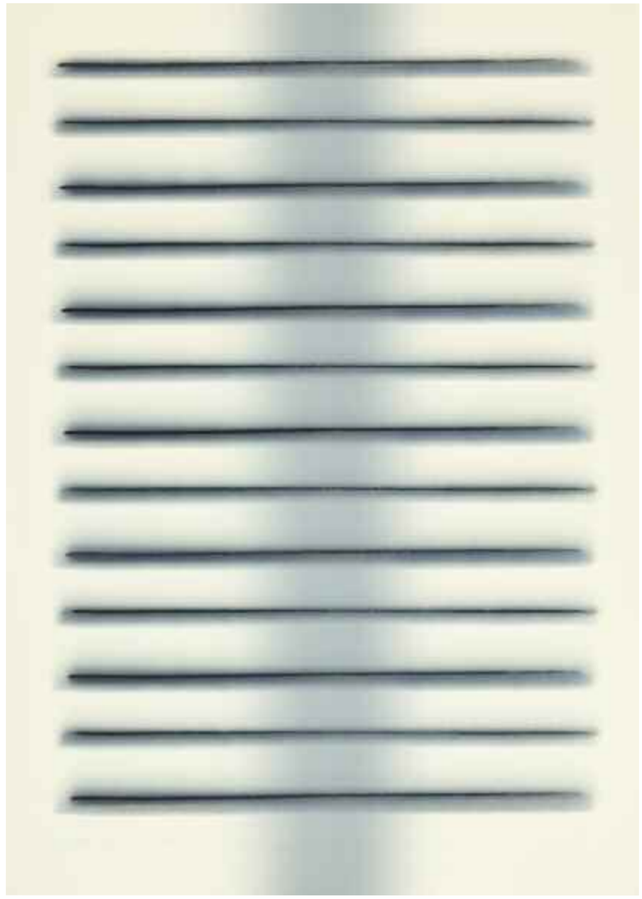

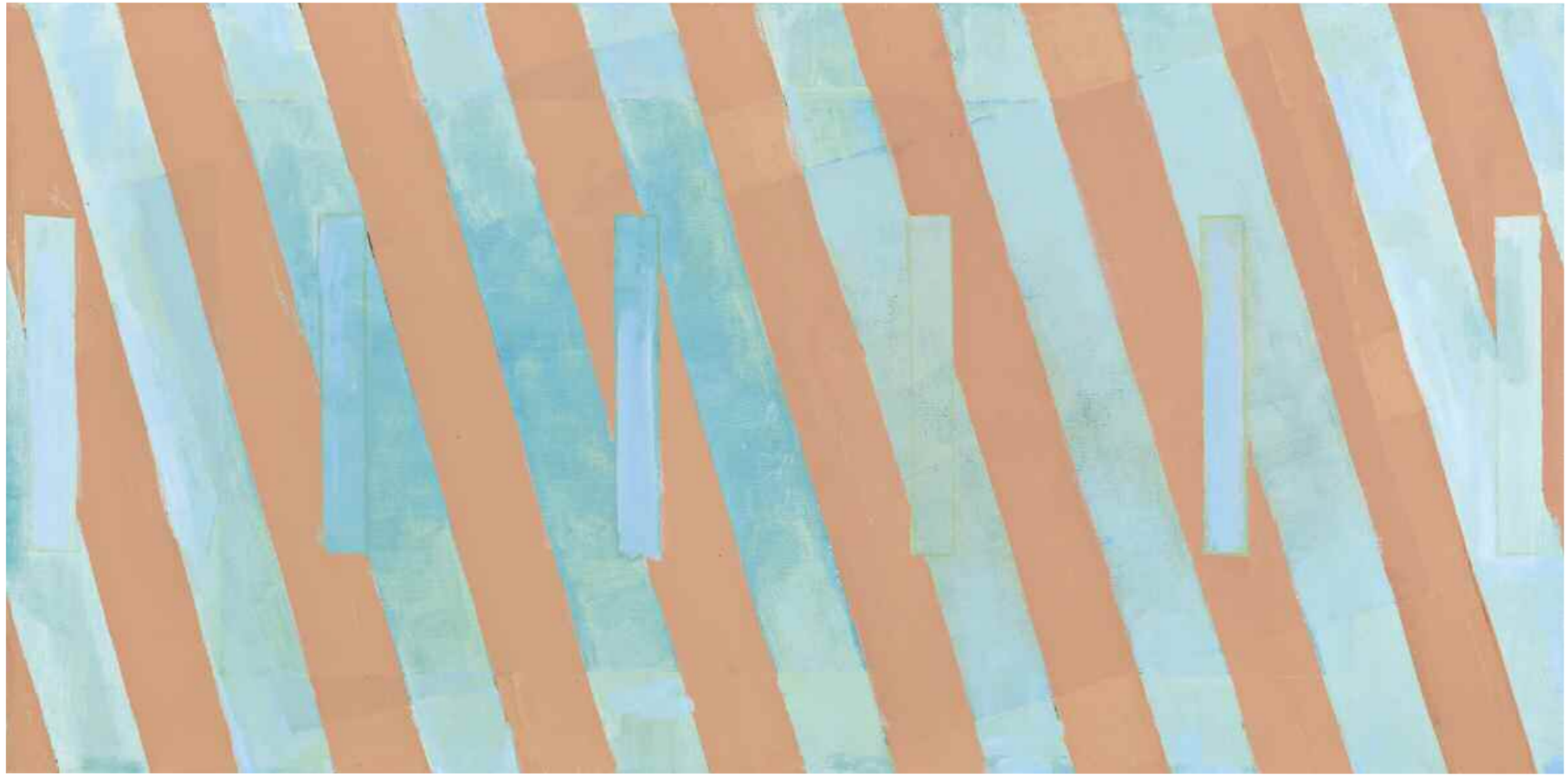

101 | Hencze Tamás

(Szekszárd, 1938 – 2018, Budapest)

Horizontális struktúra II., 1968–69
Horizontal Structure II., 1968–69

70 × 50 cm
Akril, karton | Acrylic on cardboard
Jelezve a hátoldalon | On the reverse:
Horizontális struktúra II. HT 68/69

Kikiáltási ár: 1 200 000 Ft / 3 288 EUR
Becsérték: 1 600 000 – 2 800 00 Ft
Estimated price: 4 384 – 7 671 EUR

102 | Károlyi Zsigmond

(Budapest, 1952)

Csíkok és oszlopok, 1998 körül
Stripes and Columns, c. 1998

70 × 140 cm
Olaj, vászon | Oil on canvas
Jelezve a hátoldalon: Csíkok és oszlopok K 400 P/32 |
On the reverse: Csíkok és oszlopok K 400 P/32

KIÁLLÍTVA | EXHIBITION
· 2015, Régiúj – Károlyi Zsigmond retrospektív kiállítása (1975–2015), Paksi Képtár

REPRODUKÁLVA | REPRODUCED
· Régiúj – Károlyi Zsigmond retrospektív (1975–2015) kiállítás katalógusa, Paksi Képtár, 2015

Kikiáltási ár: 1 400 000 Ft / 3 836 EUR
Becsérték: 2 500 000 – 2 700 000 00 Ft
Estimated price: 6 849 – 7 397 EUR

Bak Imre: Marika, 1967, magántulajdon

103 | Barabás Zsófi

(Budapest, 1980)

Felemel, 2020
Uplifts, 2020

150 × 100 cm
Akril, olaj, vászon | Acrylic, oil on canvas
Jelezve a hátoldalon: Barabás Zsófi 2019 |
On the reverse: Barabás Zsófi 2019

REPRODUKÁLVA | REPRODUCED
· Barabás Zsófi kiállítási katalógus, 2022,
Deák Erika Galéria, 90.

Kikiáltási ár: 1 800 000 Ft / 4 932 EUR
Becsérték: 2 200 000 – 2 800 000 Ft
Estimated price: 6 027 – 7 671 EUR

Fotó: Kállai Márton

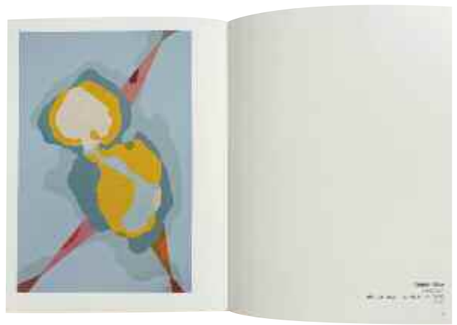

Barabás Zsófi kiállítási katalógus, 2022,
Deák Erika Galéria, 90.

Barabás Zsófi: Január elseje reggel, 2020, Ludwig Múzeum, Budapest

Barabás Zsófi: Átváltozás, 2024, Magyar Nemzeti Galéria, Budapest

Barabás Zsófi: Csak csönd, 2019. Az MNB-Ingatlan Kft. letétje a Szépművészeti Múzeum – Magyar Nemzeti Galériában

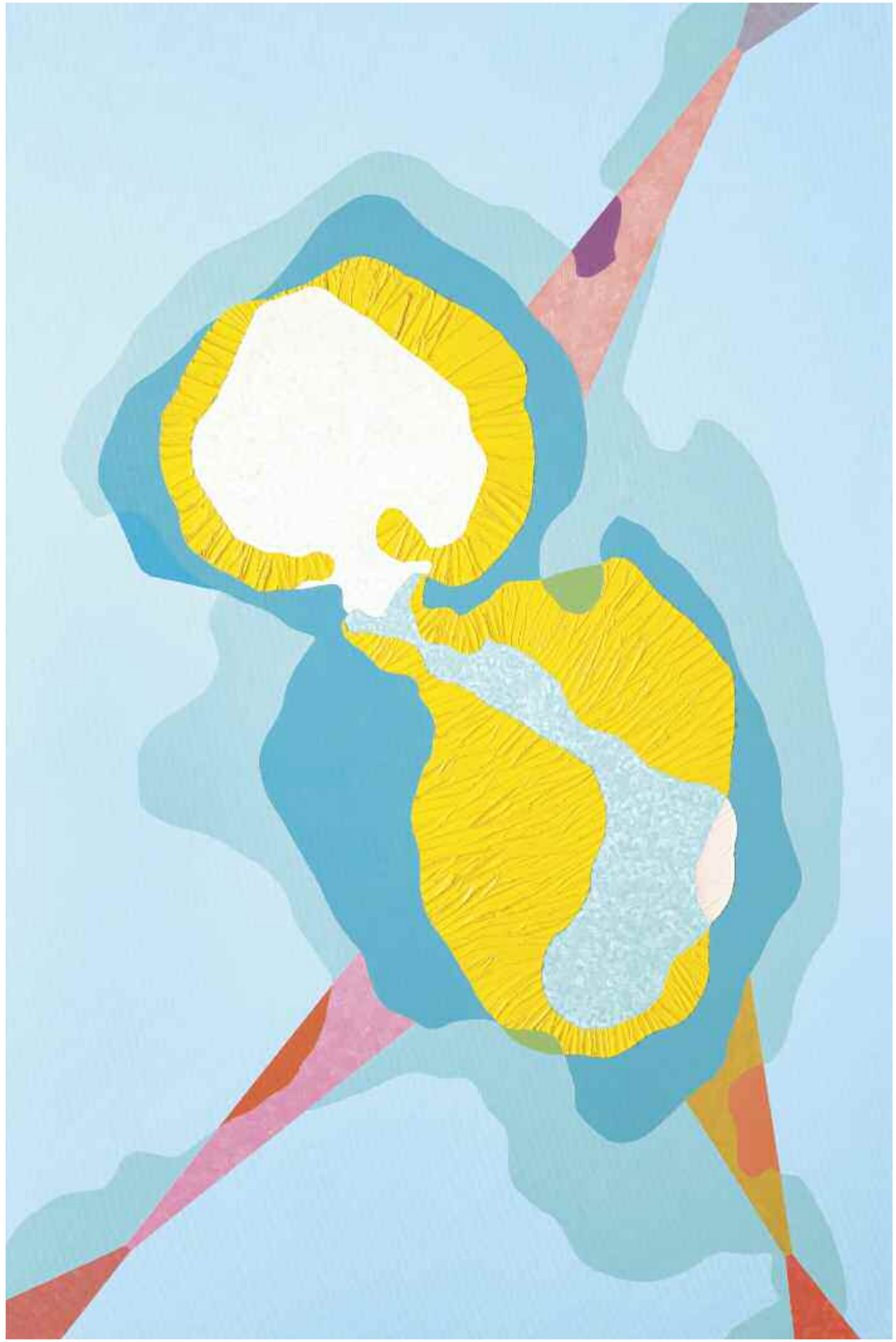

104 | Tóth Menyhért

(Szeged-Mórahalom, 1904 – 1980, Budapest)

Vitorlás a vízen
Sailboat on the Water

80 × 60 cm
Olaj, farost | Oil on fibre board
Jelezve balra lent: TM | Signed lower left: TM

IRODALOM | LITERATURE
· Tóth Menyhért festőművész gyűjteményes kiállítása (B. Supka Magdolna bevezetőjével). Műcsarnok, Budapest, 1976.
· Tóth Menyhért festőművész emlékkiállítása (Németh Lajos bevezetőjével). Vigadó Galéria, Budapest, 1980.

Kikiáltási ár: 3 600 000 Ft / 9 863 EUR
Becsérték: 5 500 000 – 9 000 00 Ft
Estimated price: 15 068 – 24 658 EUR

Tóth Menyhért: Balaton, 1940 körül,
Kecskeméti Képtár, Kecskemét

Egry József: Aranykapu (Balatoni fények), 1943–1944,
Magyar Nemzeti Galéria, Budapest

„Tóth Menyhért hangja nemcsak a hazai művészet kifejezési skálájából csendül ki sajátlagos dallamával, de nemzetközi viszonylatban is páratlanok az eszközei, amelyekkel originalitását – valami pentatonikus beütéssel – érvényesíteni tudja" – írta Supka Magdolna a Magyar Nemzeti Galéria 1976-os katalógusában. Tóth Menyhért művészetét leginkább a nyugati art brut felől lehet megérteni, pedig teljesen öntörvényű, autonóm belső fejlődés eredményeként született meg. Hosszú évtizedekig pár kósza kiállítása volt mindössze, a nagy áttörést a hetvenkét éves korában megrendezett műcsarnoki tárlattal érte el 1976-ban. A paraszti világot egyéni, kozmikus látomássá átgyúró rusztikus festészete végre értő közönségre talált. „Műveiben panteisztikus életélménye, világszemlélete már-már mitikussá növekedett; a paraszti élet apró eseményei, az állatok, a tárgyi környezet, a természeti organizmus monumentálissá növekedett festményein, parasztasszonyai földistenasszonyokká magasodtak" – írta jellegzetes témavilágáról Németh Lajos.

Tóth Menyhért rusztikus alaphangjától eltér a most elemzett festmény hangulata. A kompozíciót a világítótoronyhoz érkező hajó vidám mesebeli karaktere határozza meg. De ez sem mesekönyvbe illő motívum, a magasztos fehérség miatt inkább Egry József balatoni vitorlásainak párjaként említhető. A fénylő fehérség megjelenítése összeköti a két külön művészeti univerzumot. „Azt mondják – idézte a Tóth Menyhértet Supka –, az élet sokszínű! Piros, zöld, kék? Azt kell festeni? Micsoda naturalizmus!" A világoskékek mellett fakó rózsaszín tűnik fel a képtáblán, mentazöld és téglapiros kíséretében. De a világos színek élénkségét kiszívja a vaskos pászmákban, eleven gesztusokban felhordott fehér festék. Egyfajta végpont, nem csak egy lehetséges pont a színskálán. A fehér itt radikális esztétikai tett, amely magába foglalja a teljes spektrumot és ki is oltja egy kolorista nirvánában – vagy a Molnár Sándor-féle „súnjatában". Tóth maga magyarázta el a fehér festék különös jelentőségét: „A fehér a színek summája, aktivizálásuk legnagyobb foka, mit a színkorong gyorsulóforgása a csúcspontján ér el. Ekkor egyesülnek mind a fehérben…"

»A fehér a színek summája, aktivizálásuk legnagyobb foka, mit a színkorong gyorsulóforgása a csúcspontján ér el«

TÓTH MENYHÉRT

105 | Váli Dezső

(Budapest, 1942)

Műterem fényben A/04/37, 2004
Studio in Light A/04/37, 2004

60 × 60 cm
Olaj, farost | Oil on fibre board
Jelezve jobbra lent: Váli D. 04.Hátoldalon: A/04/37 |
Signed lower right: Váli D. 04., On the reverse: A/04/37

REPRODUKÁLVA | REPRODUCED
· Váli Dezső A. napló - Festmények 1960-2018,
Htsart kiadó és nyomda , 2018, 250.

Kikiáltási ár: 700 000 Ft / 1 918 EUR
Becsérték: 1 000 000 – 1 500 000 Ft
Estimated price: 2 740 – 4 110 EUR

106 | Fehér László

(Székesfehérvár, 1953)

Vízparton (Emlék), 1995
By the Waterfront (Memory), 1995

180 × 120 cm
Olaj, vászon | Oil on canvas
Jelezve jobbra lent: Fehér László 1995. IV. 21. |
Signed lower right: Fehér László 1995. IV. 21.

Kikiáltási ár: 2 400 000 Ft / 6 575 EUR
Becsérték: 2 800 000 – 4 000 000 Ft
Estimated price: 7 671 – 10 959 EUR

107 | Mulasics László

(Szepetnek, 1954 – 2001, Feketebács)

Urfttalsperre (Németország), 1995
Urfttalsperre (Germany), 1995

120 × 140 cm
Nitrofesték, enkausztika fotókópia, vászon |
Nitro paint, encaustic photocopy on canvas
Jelezve jobbra lent: Mulasics 1995 | Signed lower right: Mulasics 1995
Hátoldalon: autográf felirat | On the reverse: autograph inscription

KIÁLLÍTVA | EXHIBITION
· „Derült fény", 2004 május 27. – június 26.
Várfok Galéria, „Plug" 2006. november 23-25,
Várfok Galéria – XO Terem 2004. május 25. – június 26.

REPRODUKÁLVA | REPRODUCED
· Mulasics László. Rétegről rétegre. Szerk.: Molnár Éva – Mulasics Éva,
Fészek Galéria, Budapest, 2002, o. n.

IRODALOM | LITERATURE
· Földényi F. László: A nyugalom völgyében. Mulasics László
festészetéről. Jelenkor, 1997/11., 1095–1100.
· Mulasics László. Rétegről rétegre. Szerk.: Molnár Éva – Mulasics Éva,
Fészek Galéria, Budapest, 2002.

Kikiáltási ár: 2 400 000 Ft / 6 575 EUR
Becsérték: 3 000 000 – 4 000 000 Ft
Estimated price: 8 219 – 10 959 EUR

Gerhard Richter: Dómtér (Milánó), 1968,
magántulajdon

Lakner László: Esztétikák, 1971/1994/2004,
Magyar Nemzeti Galéria, Budapest

Mikor Mulasics László az 1980-as évek közepén elvégezte a Képzőművészeti Főiskolát, a művészeti nyilvánosság az egyik legnagyobb tehetségként ünnepelte. Az új szenzibilitás fogalmát megteremtő Hegyi Lóránd beválasztotta az általa „menedzselt" csapatba, számos kiállításon vehetett részt itthon és Nyugat-Európában. Kibomló érett korszakának tragikusan korai, váratlan halála vetett végett 2001-ben. Mulasics egyből rátalált arra az emblematikus technikára, az ókorban is használt enkausztikára (viaszfesték), amely egyszerre kölcsönöz archaikus időtlenséget és bolyhos, meleg, simogatásra ingerlő textúrát az alkotásainak. Ez látható a most vizsgált nagy méretű festményen is. De a viaszba zárva egy fekete-fehér fotókép is található, egy német helyiségnév társaságában. Az Urfttalsperre az Eifel-hegység régi völgyzáró gátja a németországi Eifel Nemzeti Park szívében. A hatvan méter magas kőgát híres kirándulóhelyként is szolgál, a róla készített festmény készülésének az idején, 1995-ben éppen századik születésnapját ünnepelte. Mulasics popos, konceptes gesztussal emelte át a fényképet saját festői univerzumába, „becsomagolásuk" Lakner László könyvobjektjeit idézi. Földényi F. László magyarázta 1997-es cikkében a frissen felbukkanó figurális elemek szerepét a mulasicsi életműben: „A kinagyított technikai lexikonlapok, a klisék segítségével újrafestett gépszerkezetek, a gyakorta feltűnő hajóvázak, a felnagyított, majd átfestett fényképek, a vászonra átvitt régi képeslapok, de még a gondosan megfestett nyomatott betűk és szövegek is egyfelől éppoly személytelenek, mint az absztrakt szerkezetek, másfelől viszont – a megfestésük, illetve a kép egészének szerkezetében elfoglalt helyük miatt – mégis személyes és intim megnyilvánulások."

RIEDER GÁBOR

108 | Czimra Gyula

(Budapest, 1901 – 1966, Budapest)

Fehér házak, 1963
White Houses, 1963

46 × 55 cm
Olaj, farost | Oil on fibre board
Jelezve jobbra lent: Czimra 963 |
Signed lower right: Czimra 963

PROVENIENCIA | PROVENANCE
· Egykor Csörögi Miklós gyűjteményében

KIÁLLÍTVA | EXHIBITION
· Czimra Gyula festőművész kiállítása. Rákosliget, 1964. szeptember 12–25. (Kat. 15. Fehér házak)
· Czimra Gyula (1901–1966) emlékkiállítása. Magyar Nemzeti Galéria, Budapest, 1973. (Fehér házak)
· Árnyék nélkül. Czimra Gyula művészete. Magyar Nemzeti Galéria, Budapest, 2025.

REPRODUKÁLVA | REPRODUCED
· Czimra Gyula (1901–1966) emlékkiállítása. Katalógus. Összeállította: Haulisch Lenke. Magyar Nemzeti Galéria, Budapest, 1973.
· Czimra Gyula (1901–1962) festőművész emlékkiállítása. Magyar Nemzeti Galéria, Budapest, 1973, o. n.
· A Hazáért, 1973/16., 13.
· Pest Megyei Hírlap, 1973. április 19.
· Árnyék nélkül. Czimra Gyula művészete. Szerk.: Kolozsváry Marianna, Szépművészeti Múzeum – Magyar Nemzeti Galéria, Budapest, 2025, 341., 396.
· Haulisch Lenke: Czimra Gyula. Budapest, 1974. 37. kép.

Kikiáltási ár: 7 500 000 Ft / 20 548 EUR
Becsérték: 10 000 000 – 16 000 000 Ft
Estimated price: 27 397 – 43 836 EUR

Czimra Gyula: Hóolvadás (Március), 1929, Ferenczy Múzeumi Centrum, Szentendre

»Ha egyszer megnyílik a jelenkori magyar festészet pantheonja, akkor ott két festménnyel szerepelnie kell majd Czimra Gyulának is«

PERNECZKY GÉZA

Drágakőként csiszolt festmény

„Az életmű, amelyet a rákoshegyi otthonába visszahúzódó, a művészeti életlármás agórájára nem kívánkozó Czimra Gyula hátrahagyott […], képzőművészetünk nemes drágakövei" – írta Czimra képeiről a Kádár-kor legendás gyűjtője és műkritikusa, Dévényi Iván. A „rákoshegyi remete" tényleg ékszerészek elhivatottságával érlelte, sűrítette, csiszolta tökéletesre választott motívumait. Rendszerint megelégedett az őt körbevevő puritán hétköznapok egyszerű tárgyaival és már-már aszketikusra koptatott szobabelsőkkel. Amikor kimerészkedett a szabad ég alá, egészen különleges varázslattal töltötte meg a városi látványt. Naivan kíváncsi szemmel csodálkozott rá minden apró részletre, árnyék nélküli metafizikát varázsolva a legbanálisabb utcaképből is. A most vizsgált mű – témaszinten – egy egyszerű házsorról szól: népies-szecessziós, fehérre vakolt épületek (Kós Károly munkásságát idézve meg). Pont szemben sorakoznak a nézővel, hogy sematizált homlokzatuk emberi arccá tudjon átlényegülni. De Czimra ezt a szembenézeti házsort egészen különös környezetbe helyezte. A két oldalon futó, meredeken rövidülő sárga házak csak a perspektívát mélyítik el, az igazi esztétikai meglepetés a közöttük lévő erőtérben játszódik. Ezt a sávot karcsú, lombjukat vesztett, az ég felé nyújtózkodó fák töltik meg. Különös ritmusképletüket a pázsit folyami szigetekként szabdalt mezői bolondítják meg. Az erősen rövidülő, széles út befelé vonzza a tekintetet, a fák felfelé irányítják, az okkerszínű ég felé, a váratlanul türkizes tónusú füves parterek pedig a földön tartják, a szem szinte tánclépésben keringhet körülöttük. Sokáig kell nézni a képet, míg a park kellős közepén fel nem fedezzük a kék nyomós kutat. A mindenki által ismert látvány egy ilyen gondosan szerkesztett képtér közepén inkább tűnik az örök ifjúság forrásának, mint öntöttvas közkútnak.

Paul Cézanne: Jas de Bouffan gesztenyefái télen, 1885-86 körül, Minneapolis Art Institute

Érdemes idézni egy festőkolléga, Váli Dezső 1992-es, rendkívül tanulságos írását a tökéletesre csiszolt képi harmóniáról: „Sok festő beszél erről a percről. Amikor a festékből kép lesz. Bernáth Aurél ezt úgy fejezi ki, hogy amikor megcsendül a kép. Megszületett. És akkor kezdődik az aprómunka: a keresgélés újabb fázisai. Egy jelentéktelen színfoltocskát ötvenedszer átfesteni. Bírja-e a festő szusszal, fegyelemmel, minden ezen múlik. […] Az apómunka, a keresgélés. Számomra erre a legcsodálatosabb példa alighanem mindig is Czimra Gyula marad. A Galéria akkor még a volt Kúria épületében lakott. Döbbenetes emlékkiállítása. Emlékszem, az ajtóban találkozva csak dadogni tudtunk erről egymással Kokas Ignáccal: micsoda festő! Ő is akkor látta először. Mit tudott ez a festő? Mindent. Nem mondhatni pedig, hogy témagazdag volt. Szobabelső. Szobák, üres műtermek. Félig nyitott ajtó, festőállvány, egy korsó a földön, semmi. Fölrajzolja a témát ceruzával, majd a térközöket kifesti? Mint a gyerek a kifestőkönyvet. Megnézi, úgy ítéli, nem történt semmi. Nem jó. S akkor elkezdi a színeket keresgélni. Át- meg átfesti a foltokat. Rétegek egymáson, szinte relief már a felület. A ceruzavonalak eközben érintetlenül maradnak (a kompozícióban bízott), de egyre mélyebb árkot képeznek. És aztán egyszer csak megvan, megtalálta. Azt a lehelet-egyensúlyt a színek között, amit nem lehet soha előre kigondolni. Amikor megcsendül a kép."

Árnyék nélkül.
Czimra Gyula művészete.
Szerk.: Kolozsváry Marianna,
Szépművészeti Múzeum –
Magyar Nemzeti Galéria

A magyar pantheon lakója

A budapesti születésű Czimra Gyula lakatosnak tanult, majd a Ganz gyárban helyezkedett el műszaki rajzolóként. A formákat határoló, minden sallangtól mentes, rajzos stílusa innen eredeztethető, bár utána továbbképezte magát az Iparművészeti Iskola esti tanfolyamain, valamint a meghatározó hatású, 1920-as évek eleji párizsi évek alatt, ahol megismerte a posztimpresszionista festészetet. Mindenekelőtt Gauguin Bázelben látott kiállítása irányította figyelmét a „primitív" művészet különös kifejezésmódjára. Hazaköltözése után megfordult Nagybányán, majd Szentendrén, végül letelepedett Rákoshegyen, ahol haláláig élt és alkotott. Életének utolsó esztendeiben forrt ki senkiévél össze nem téveszthető, létének minimalista környezetét dokumentáló, radikálisan szűkszavú, rajzos stílusa.

„Ha egyszer megnyílik a jelenkori magyar festészet pantheonja, akkor ott két festménnyel szerepelnie kell majd Czimra Gyulának is" – szólt a hatvanas évek legjobb szemű és tollú kritikusa, Perneczky Géza jóslata a művész posztumusz kiállításán. A pantheon nem készült el, Czimráért csak művészettörténészek és gyűjtők kicsiny csapata lelkesedett évtizedeken keresztül, bár hatása kitapintható volt a kortárs művészetben is, Váli Dezsőtől Károlyi Zsigmondig. A rendszerváltás után – a főként *Modern magyar festészet* kánonformáló köteteinek köszönhetően – mégis megtörtént az áttörés. Egymást követték a művészetét népszerűsítő nagy sikerű bemutatók, majd ezt a sorozatot végül megkoronázta a Magyar Nemzeti Galéria tavalyi nagy életműkiállítása. „Czimra – írta a nagyszabású katalógus előszavában Baán László – nem tett mást, mint az otthon képeiben modellezte újra a világot, de nem úgy, mintha az egyre tökéletesebb formaharmóniát kereste volna. Inkább olyanok a képvariációi, mintha minden egyes festményén ugyanannak a világnak mindig más és más tökéletességű képét találná meg."

Árnyék nélkül. Czimra Gyula művészete.
Magyar Nemzeti Galéria, Budapest, 2025.

»képzőművészetünk nemes drágakövei«

DÉVÉNYI IVÁN

109 | Bálint Endre

(Budapest, 1914 – 1986, Budapest)

Angyal és Ördög, 1960
Angel and Devil, 1960

1. 15 × 14,
2. 17 × 15 cm
1. Csont, fém, fa, 2. Csont, fém, zsinór |
1. Bone, metal, wood, 2. Bone, metal, string
1. Jelezve a hátoldalon: Angyal Bálint 1960,
2. Jelezve a hátoldalon: Ördög Bálint 960 |
1. On the reverse: Angyal Bálint 1960,
2. On the reverse: Ördög Bálint 960

A két mű együttes kikiáltási ára:
600 000 Ft / 1 644 EUR
Becsérték: 1 000 000 – 1 600 000 Ft
Estimated price: 2 740 – 4 384 EUR

110 | Kassák Lajos

(Érsekújvár, 1887 – 1967, Budapest)

Belső építmény, 1965
Internal Structure, 1965

57,5 × 38 cm
Kollázs, papír | Collage on paper
Jelezve balra lent: Kassák | Signed lower left: Kassák

A kollázs szerepel Zsigmondi Boris: „A képarchitektúra mestere, Kassák Lajos (1967)" című magyar dokumentumfilmjében

Kikiáltási ár: 2 600 000 Ft / 7 123 EUR
Becsérték: 3 400 000 – 4 200 000 Ft
Estimated price: 9 315 – 11 507 EUR

111 | Román György

(Budapest, 1903 – 1981, Budapest)

A régi ház II., 1957
The Old House II., 1957

52,5 × 73,5 cm
Olaj, karton | Oil on cardboard
Jelezve jobbra fent: Román György |
Signed upper right: Román György

PROVENIENCIA | PROVENANCE
· Egykor a művész személyes gyűjteményében
· majd Román Katalin tulajdonában
· később budapesti magángyűjteményben

REPRODUKÁLVA | REPRODUCED
· Frank János: Román György,
Corvina Kiadó, Budapest, 1982. 29. kép

Kikiáltási ár: 5 000 000 Ft / 13 699 EUR
Becsérték: 5 500 000 – 7 500 000 Ft
Estimated price: 15 068 – 20 548 EUR

Ország Lili

Ország Lili: Nagy magtár (Tihany), 1953, magántulajdon

Nyíri Orsi: Our House (A mi házunk), 2024, magántulajdon

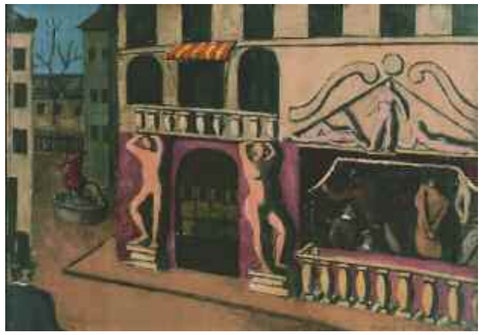

Román György: Egy ház és lakói, 1931, magántulajdon (USA)

Miért őrizte Román György ezt a művét a haláláig, és e kép nagyon közeli variánsával miért tett ugyanígy Ország Lili? Mi az összefüggés Ország Lilinek egy magányos tihanyi magtárat ábrázoló, első komoly alkotása és e között a mű között? Hogyan alakult ki Romániban az a különleges képesség, hogy a misztikum világát megidézve, titkok és rejtélyek fátylán át tudott megfesteni házat, házakat? Ezeknek a kérdéseknek járunk utána a *Régi ház II.* című kép kapcsán.

Köztudott, hogy Román György kétéves korában napszúrást, majd agyhártyagyulladást kapott, ennek következtében lebénult és teljesen megsüketült. A mozdulatlanság fogságából hatalmas akaraterővel lassan kikerült, de a csend magányos életének örök társa lett. Éppen a legérzékenyebb időszakban kellett a gyermekszoba süket falai között megértenie a világot, amely így, magyarázó szavak hiányában fantáziájának tetszőleges játékává vált. Így vall erről *Magányból* című életrajzi művében: „Más gyerek tudja például, hogy ez egy ház… fantáziája konkrét fogalmakból indul ki, s amennyiben a továbbfejlesztés eredményeképpen az elvontabbhoz jut el, annak jelentése nem mond ellent a valóságnak. Énbennem azonban, akinek számára meg nem nevezett fogalmak voltak a házak, rejtélyes, titokzatos, önkényes, a szemembe tolakodó figurák azok lakói, másféle táncba kezdtek a világ látnivalói […] a világtól lassan eltávolodó jelleget nyertek e táncjáték szereplői." Ha kizárólag a házak példájánál maradunk, akkor is láthatjuk, hogy az ismeret hiánya a misztikum vagy még inkább a szorongás irányába mozdította el a gyermek világképét. Lakóhelye, a Józsefváros házai az örök félelmet jelentették Románnak. Szemében a bérházak udvarai odvas fogként tátongtak, a lépcsőházakban titokzatos ajtók sorakoztak, melyek titokzatos sorsokat takartak.

Amikor 1914-ben a Rózsadombra költöztek, a szorongásai alól felszabadult, de az ottani házak a fantáziája által hajtva annál több misztikumot hordoztak. A sok tornyú villák, a Dörner-villa „negyven szobájával és vízzel elárasztott termével", a Müller-ház, a földkupacokkal körülölelt titokzatos elsüllyedt épület mind-mind egyre vadabb hajtásokkal burjánoztak el a gyermeki képzeletben. Ez a kizökkent, sajátos és egy életen át megőrzött gyermeki világkép önmagában még nem tette volna Román festészetét oly különlegessé, csakhogy benne túláradt az érzékenység és az érzékenységgel párosuló mély humánum, mely előbb csak tudattalanul, később pedig már tudatosan fejlesztette ki benne az akaratot, a jóért, a tisztaságért való küzdelem kényszerét. Mint írja: „Műveimben az erkölcsi mondanivaló […] a piszok ellen küzd, azt akarja az emberek belsejében és a külső világában is megsemmisíteni."

Egy ház különösen fontossá vált az életében. Örökre elkísérte az élmény, amikor kamaszfiúként Zuglóban csavarogva egy villa ablakában megpillantott egy testvérpárt, egy lányt és egy fiút. Mielőtt végleg eltűntek volna előle a függöny mögött, még egy pillanatra látni vélte egy felnőtt alakját mögöttük a szoba homályában, aki a képzelete által felfokozva nem lehetett más, mint a gyerekekre leselkedő rém. Elméje folytonosan történeteket gyártott a kisgyermekek sorsáról, és megmentési ösztöne állandóan ott zakatolt a szívében. Ez a később az egész társadalomra kiterjesztett megmentési ösztön hajtotta aztán a művészet felé, hogy festő legyen. Elvégezte a Képzőművészeti Főiskolát, tanult Münchenben, járt Nagybányán, de mindvégig harcolt a tanultak ellen, hogy megőrizze magában gyermeki kifejezésmódját, amely a leghitelesebben tükrözi vissza a magában megőrzött gyermeki élményvilágot. Mint tanulmányairól megjegyezte: „csak azt értettem meg, csak azt tettem magamévá, amit magányomban feldolgoztam, átalakítottam."

Román György: Pasaréti villa, 1930, magántulajdon (USA)

»Műveimben az erkölcsi mondanivaló a piszok ellen küzd«

ROMÁN GYÖRGY

Fiatalemberként Nagybányán pallérozta tudását Réti István irányítása alatt. Festette a szokásos témákat, a környék hegyeit, tanyát, teheneket, lovakat, dolgozó embereket. Egy nap véletlenül rátalált egy elhagyott, félig romba dőlt ipartelepre. Ahogy a lenyugvó őszi nap fényében befogadta a látványt, feltolultak benne a gazdag gyermekkori élmények. Román így emlékezett vissza a pillanatra: „Az óriási hombárhoz hasonlatos, elégett fekete gerendákkal spékelt épület, kopár mező közepén mereszkedett az alkonyati égnek. Nehezen tudnám megmondani, miért, de a gyermekkori Fonyódot idézte." Úgy érezte, hogy a bensőjéből feltoluló emlékek által végre élettel telik meg a téma, s ott azonnal megörökítette a jelenetet viszonylag nagy méretű vásznán. Később így értékelte e munkáját: „a művésznek a korai egészen tudattalan és tudatlan időszakából akadhatnak véletlen kirukkolásai, melyeknél később érettebbeket, sok tekintetben elfogadhatóbbakat alkothat ugyan, de ihletettebbet, erőteljesebbet nem."

Román György: Vigalmak háza, 1943, magántulajdon

Már korai műveiben megfestette a konkrét jelenetet a két megmentendő gyermekről az *Egy ház és lakói* (1931) és az *Ablak* (1931) című művében, de később is – konkrétan vagy áttételesebben – folyton foglalkozott e témával. Mint ahogy folyamatosan foglalkoztatták más gyermekkori misztikus házélményei is. Régóta hordozott látomásként jelent meg képein a titokzatos *Pasaréti villa* (1930) vagy a *Vigalmak háza* (1943), a félelmetes *Titkok háza* (1958), és rendszeresen idézte meg művein szorongásainak tárgyát is valamelyik józsefvárosi házfal vagy utcakép formájában. Más házábrázolásain eljutott oda, hogy túlcsorduló gyermeki fantáziája kinyitotta a házak oldalát, mint egy konzervdobozt, és az elénk táruló lakásbelsők mint kis színpadok jelentek meg a képen, megidézve kiskorának kedvenc időtöltését, a húgával játszott bábszínházast. A siket kisfiú képzelete úgy adott életet itt a vastag falak, zárt ajtók és lefüggönyözött ablakok mögötti elrejtett világnak, mint ahogy bábjátékozás közben tette (*Kis színházak a domboldalon,* 1943, *Kis színpadok a ciprusligetben,* 1943). A művészetére ható legfontosabb házzal kapcsolatos élménye azonban az eddig

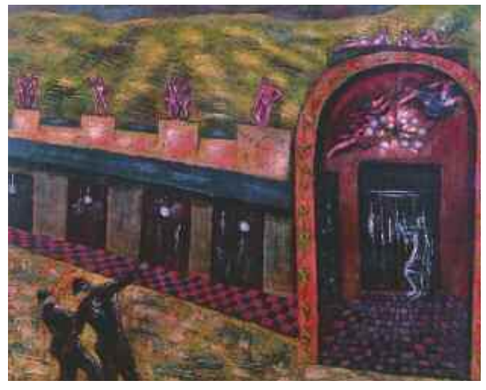

Román György: Titkok háza, 1958, magántulajdon

Ország Lili: Nagy magtár (Tihany), 1953, magántulajdon

A kép megsemmisült vagy lappang, de nem is ennek a műnek van jelentősége, hanem az ihletettség pillanatának, amely ezután Román művészetében összeforrott a leégett csupasz gerendás épület képével. 1970 és 1972 között három alkalommal is megfestette ezt az emléket *Ház vörös szobával* címmel, amelyen a romos tető alatt, talán a lemenő nap pirosló fényében világít a belső helyiség. Ő maga a bejárat előtt piros és sárga ruhás férfiak alakjában magába fordulva ücsörög. Így őrzi a művészi alkotóerő belül izzó parazsát. Még későbbi festményén ezt az üszkös építményt megsokszorozza, egy egész települést épít belőle, amely előtt ő mint bujdosó katona gubbasztva strázsál. A *Kuruc vitéz felpörkölt faluban a Balaton partján* címet kapta a mű, amelyet szintén még két variációban álmodott meg a hetvenes évek második felében. Azonban Román számára az első igazi művészi rátalálás a lerobbant nagybányai épület általi ihletettség élményére a *Régi ház* című alkotás, amelyben integrálódik minden addig megélt gyermekkori házélmény a Városligettől a Józsefvároson át a Rózsadombig.

1957-ben festette ezt a művet, megjelenítve rajta a már szimbolikussá váló, megviselt tetőszerkezetű, magtárszerű építményt. A ház oldala a gyermeki képzelet rutinjával falát vesztve kinyílik, és kis színpad módjára tárul fel előttünk a titokzatos belső világ. A lemenő nap alkonyi megvilágításában fürdik a belső tér a józsefvárosi gyerekszoba barna bútorokkal keretezett félhomályában. Bent titokzatos, üszkös faoszloperdő, vöröslő szoba, sejtelmes fények. Ez már nem csak az ipartelep háza, ez a titkok háza, az izgalmas rózsadombi villák egyike vagy a gyerekkori bábszínpad végtelen tere. Az ajtóban egy piros és egy sárga ruhás nőalak áll. A rejtélyes közeg miatt nem tudjuk, hogy ők épp a zuglói villa megmentésre váró lakói vagy épp a Józsefváros buja asszonyai. A kép Román művészetének esszenciája. Tele van talánnyal és misztikummal.

Román György: Kis színpadok a ciprusligetben, 1943, magántulajdon

Román György: Ház vörös szobával, 1972, Magyar Nemzeti Galéria, Budapest

Jól tudta ezt barátja, Ország Lili festőművész is, aki kabbalával, okkult dolgokkal is foglalkozott, és boszorkányos érzékenységgel bírt minden érzékleteken túli tartalom iránt. Nagy hatással volt rá ez a mű, így Román neki ajándékozta. Nem véletlen a két művész közötti, az ebben a képben is kibontakozó sorsközösség. Ország Lili első jelentős, művészileg felvállalt festménye ugyanis épp egy tihanyi magtárépületet ábrázolt, amelynek elhagyott tömbjét kétszer is megfestette (*Magtár,* 1952, *Nagy magtár,* 1953). A festőnő *Attila utcai iskola* című műve is két változatban készült el, először 1953-ban, majd *Ember lámpafényben* címmel 1955-ben. És nem lehet véletlen, hogy az e képeken szereplő magányos háztömb hangulatára pontosan rímel Román György 1957-es *Városszéli ház* című festménye.

A *Régi ház* című kép tehát Román György festészetének esszenciája, s emiatt annyira fontos volt számára, hogy nem nélkülözhette. Ország Lili *Magtár*ához hasonlóan ő is két közeli variációban készítette el. A *Régi ház* egyik variánsa jutott a művésznő tulajdonába, majd az ő hagyatékából Amerikába került magángyűjteménybe. A másik festményt Román György egész életében magánál tartotta. A művész halála után a lánya, Román Katalin őrizte a képet, majd ő ajándékozta oda a legjobb barátjának. És most ez a kivételes mű újabb hűséges őrzőjét várja.

KOLOZSVÁRY MARIANNA

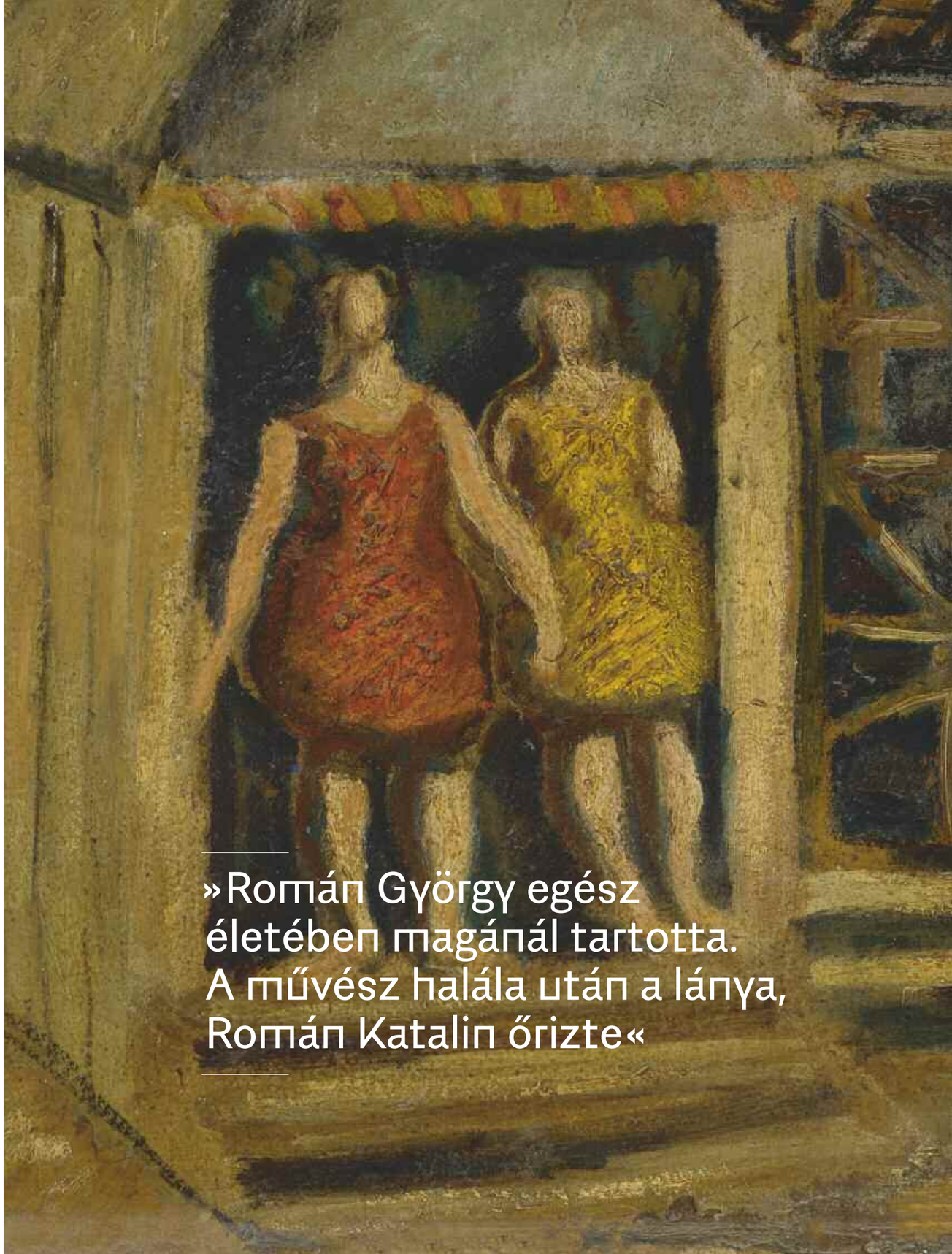

»Román György egész életében magánál tartotta. A művész halála után a lánya, Román Katalin őrizte«

112 | Földi Péter

(Somoskőújfalu, 1949)

Termés II., 1973
And one more Harvest, 1973

89 × 82 cm
Olaj, farost | Oil on fibre board
Jelezve balra lent: Földi, Hátoldalon: autográf felirat |
Signed lower left: Földi, On the reverse: autograph inscription

KIÁLLÍTVA | EXHIBITION
· Földi Péter kiállítása 2018. november 30. – 2019. január 20.
Műcsarnok, Budapest

REPRODUKÁLVA | REPRODUCED
· Földi Péter. Szerk.: H. Szilasi Ágota, Budapest, 2005. 45.

Kikiáltási ár: 3 000 000 Ft / 8 219 EUR
Becsérték: 3 600 000 – 4 800 000 Ft
Estimated price: 9 863 –13 151 EUR

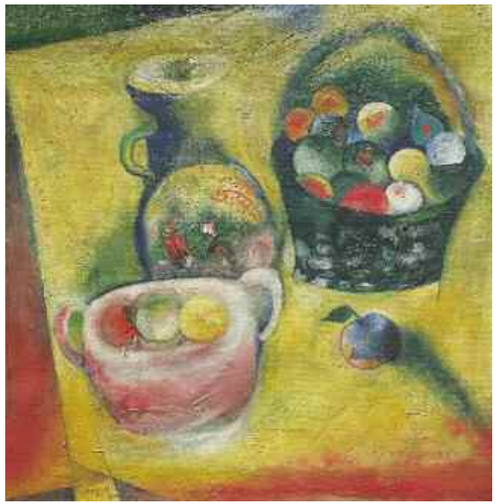

Marc Chagall: Csendélet, 1910–1914

Földi Péter kiállítása 2018. Műcsarnok, Budapest

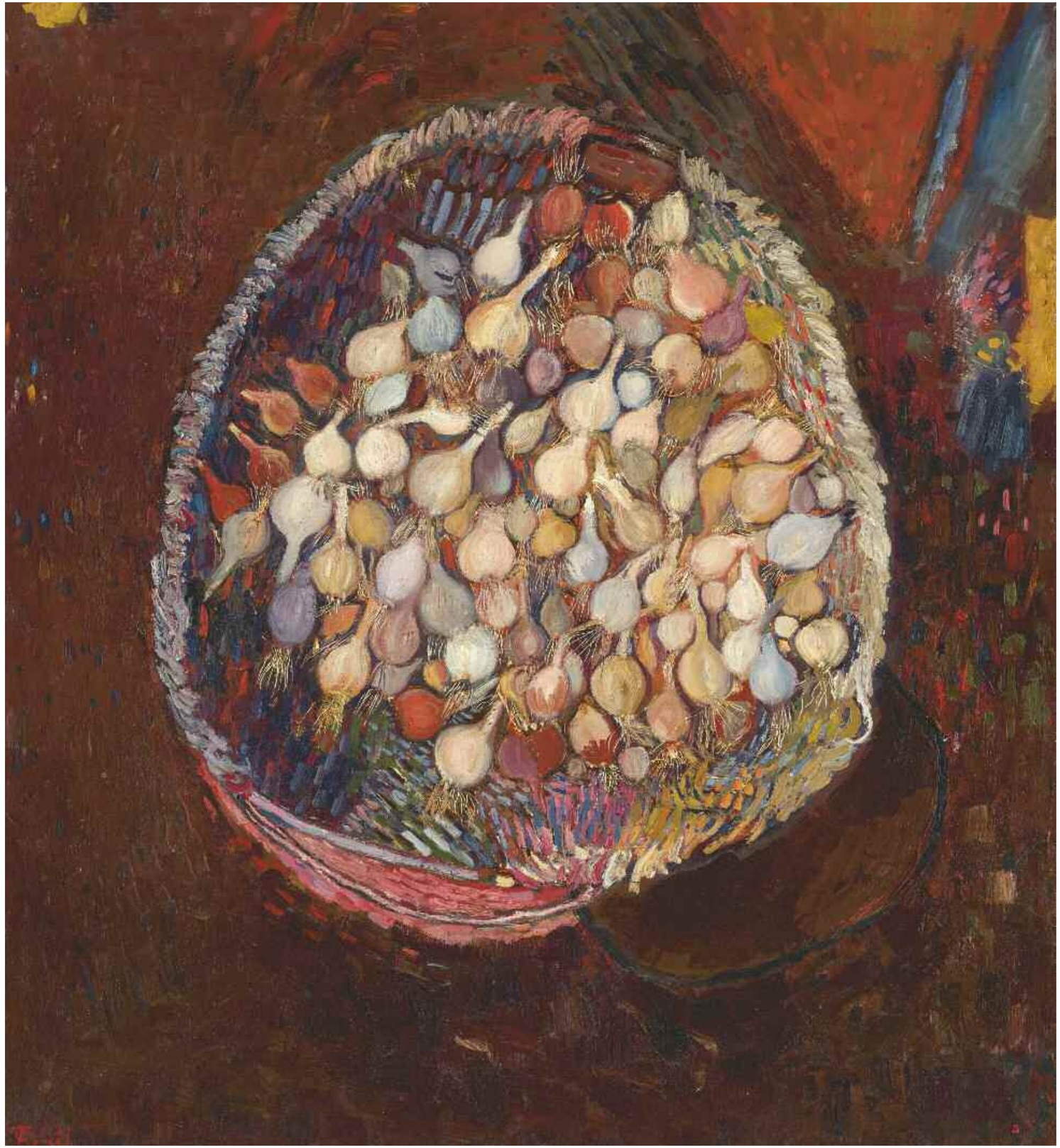

113 | Záborszky Viola

(Rákoshegy, 1935 – 2008, Budapest)

Zöld ablak (Kalászok)
Green Window (Ears of Wheats)

60 × 60 cm
Olaj, farost | Oil on fibre board
Jelezve jobbra lent: Záborszky, Hátoldalon: Képcsarnok Vállalat raglapja |
Signed lower right: Záborszky, On the reverse: label of Képcsarnok Vállalat

Kikiáltási ár: 360 000 Ft / 986 EUR
Becsérték: 480 000 – 750 000 Ft
Estimated price: 1 315 – 2 055 EUR

114 | Gyarmathy Tihamér

(Pécs, 1915 – 2005, Budapest)

Kint és bent, 1988
Outside and Inside, 1988

70 × 70 cm
Olaj, vászon | Oil on canvas
Jelezve a hátoldalon: Gyarmathy Tihamér 988 88/12 |
Signed on the reverse: Gyarmathy Tihamér 988 88/12

Kikiáltási ár: 1 000 000 Ft / 2 740 EUR
Becsérték: 1 600 000 – 2 600 000 Ft
Estimated price: 4 384 – 7 123 EUR

Barcsay Jenő

Szentendrei mozaik

1969

115 | Barcsay Jenő

(Katona, 1900 – 1988, Budapest)

Szentendrei mozaik, 1969
Szentendre Mosaic, 1969

100 × 100 cm
Olaj, arany, vászon | Oil, gold paint on canvas
Jelezve jobbra lent: Barcsay 1969 |
Signed lower right: Barcsay 1969

PROVENIENCIA | PROVENANCE
· Egykor a Dévényi gyűjteményben

KIÁLLÍTVA | EXHIBITION
· Dévényi Iván gyűjteménye. Múzeumi Képtár, Győr, 1977.
· Válogatás magyar magángyűjteményekből. Magyar Nemzeti Galéria, Budapest, 1981 (kat. 311.).
· Az esztergomi Dévényi Gyűjtemény. Balassa Bálint Múzeum, Esztergom, 1983 (kat. 23.).
· A 20. századi magyar művészet Dévényi Iván gyűjteményéből. Kassák Múzeum, Budapest, 1993 (kat. 10.).
· Sorstársművészet 1945 után – magánvélemény. Kieselbach Galéria, Budapest, 2000.
· A magyar festészet rejtőzködő csodái. Válogatás magyar magángyűjteményekből. II., Mű-Terem Galéria, 2005
· A Dévényi Gyűjtemény. Mű-Terem Galéria, Budapest, 2006 (kat. 31.).

REPRODUKÁLVA | REPRODUCED
· Válogatás magyar magángyűjteményekből. Szerk.: Mravik László – Sinkó Katalin, Magyar Nemzeti Galéria, Budapest, 1981, 327.
· Az esztergomi Dévényi Gyűjtemény. Szerk.: Mucsi András, Balassa Bálint Múzeum, Esztergom, 1983, 11.
· A 20. századi magyar művészet Dévényi Iván gyűjteményéből. Kassák Múzeum, Budapest, 1993, o. n.
· A magyar festészet rejtőzködő csodái. Válogatás magyar magángyűjteményekből II. 1920–1984. Szerk.: Virág Judit – Törő István, Mű-Terem Galéria, Budapest, 2005, 289.
A Dévényi Gyűjtemény. Szerk.: Kaszás Gábor, Mű-Terem Galéria, Budapest, 2006, 101.

IRODALOM | LITERATURE
· Dévényi Iván: Barcsay Jenő kiállítása. Vigilia, 1958/3., 185–186.
· Barcsay Jenő: Forma és tér. Corvina, Budapest, 1966.
· Barcsay. A szentendrei mozaik. Műcsarnok, Budapest, 1970.
· Frank János: Barcsay. Élet és Irodalom, 1970/2., 12.
· Rózsa Gyula: Barcsay Jenő újpesti mozaikja. Kritika, 1975/1., 20–21.
· Mucsi András: Dévényi Iván, az esztergomi műgyűjtő. Művészettörténeti Értesítő, 1994/1–2., 191–198.
· A Dévényi Gyűjtemény. Szerk.: Kaszás Gábor, Mű-Terem Galéria, Budapest, 2006.
· Rózsa Gyula: Barcsay Jenő. Kossuth – Pesti Megyei Múzeumok Igazgatósága – Magyar Nemzeti Galéria, Budapest, 2010.
· Herpai András – Horváth Gyöngyvér – Szabó Noémi: Barcsay Jenő (1900–1988) a festő, a tanár. Kogart Galéria – Tornyai János Múzeum és Közművelődési Központ, Budapest, 2015.

Kikiáltási ár: 28 000 000 Ft / 76 712 EUR
Becsérték: 34 000 000 – 44 000 000 Ft
Estimated price: 93 151 – 120 548 EUR

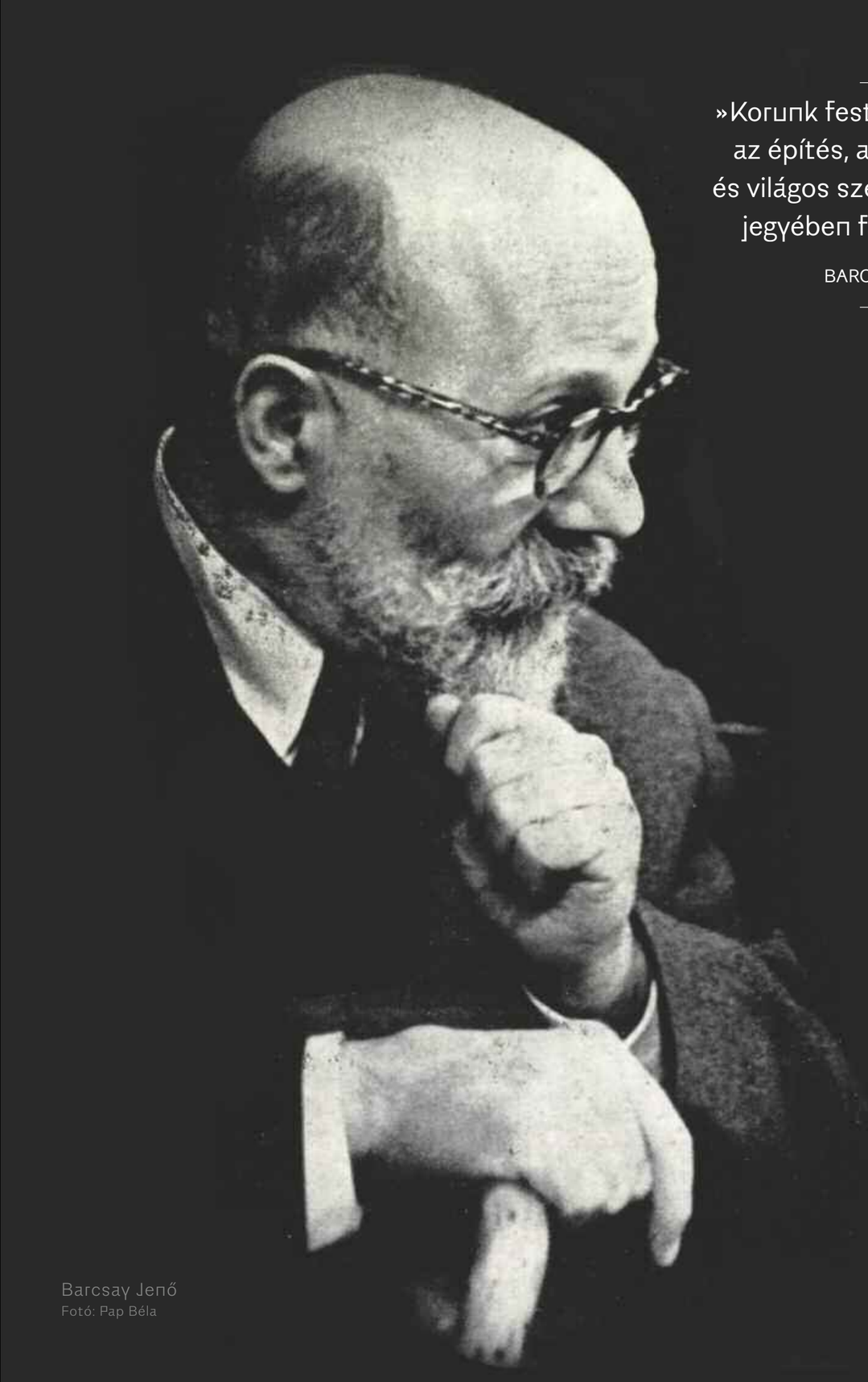

»Korunk festészete az építés, a szilárd és világos szerkezet jegyében fogant.«

BARCSAY JENŐ

Barcsay Jenő
Fotó: Pap Béla

Szerkezetes tisztaság

„Korunk festészete az építés, a szilárd és világos szerkezet jegyében fogant. Arra törekszik, hogy minden homályos, elmosódó jelenségtől szabaduljon, s a kép a kristályok tisztaságával tükrözze a kor humánumát" – tanította a bölcselőkorba lépett idős mester, Barcsay Jenő a *Tér és forma* című, 1966-os összegző kötetében. Hasonló esztétikai elveket látunk működés közben most vizsgált alkotásán is. A karcsú nőalakok füzére geometrikus szeletekből összeállított formákká redukálódik. Középen, az „íróasztalnál" egy könyöklő figura ül, Rodin *Gondolkodó*jának női változata. Az apró, íves szilánkokból felépített kompozíción archaikus időtlenségben sorakoznak az alakok. Az ókori faragványoktól és az ortodox ikonoktól örökölt hieratikus merevséget Barcsay játékos keresztvonalakkal, kiszámíthatatlan ritmusképlettel oldja fel. (A fekete árnyak miatt nem is tudjuk pontosan megszámolni, hányan vannak a női alakok.)

A festmény a 20. századi nagy modern mester, Barcsay – a fiatal iparterves generációval párhuzamosan kiteljesedő – életművének egyik leghíresebb kompozíciója. Felnagyított változata (további elemekkel kiegészítve) a szentendrei Pátriárka utcai művelődési központ (Pest Megyei Művelődési Központ és Könyvtár) előcsarnokában látható. A Barcsay által készített festői koncepciót két kiváló mozaikkészítő, Rác András és Hegyi György öltötte apró üvegkockákba. A szintetizáló főművet – amelyet az utókor csak *Szentendrei mozaik*ként ismer – 1970-ben adták át; a festmény egy évvel korábban készült. A kompozíció eredeti címe – Frank János szerint – *Asszonyok* volt, de Barcsay számára a gazdagon redőzött ruhákba öltözött női alakok füzére olyan időtlen, archaikus toposz volt, mint a görög szobrászok frízeinek asszonyalakjai. Ritmusképletek, tömegérzetek, térbeli kompozíciók. A másik művészettörténeti párhuzam egy szintén időn kívüli archaikus alapsémából, a Vajda Lajos által is kedvelt arany hátterű ikonból ered. Frank János a bizánci gyökerű ikonművészet színezését emelte ki a frissen felavatott mű leírásakor: „Színes mozaikkockákból állította össze a képet, a színek együttese mégis a monochrómiára, a színtelenségre utal. Ennek a visszafogott, szonorikus hangnak váratlan ellentéte a harsányan csengő aranyháttér. Szándékos parafrázis ez Szentendre pravoszláv templomainak ikonjai nyomán, csakúgy, mint a figurák bizantinikus, dermedt sorrendje, statikája." Egy másik kortárs, Rózsa Gyula a *Szentendrei mozaik*ban a finom poézist vette észre: „A szentendrei mozaik viszont az oldódás, az otthon-hangulat és az életörőm óvatosan mély, barcsaysan finom, pontosságában költői visszalopózása. Már a feladat is intimitást kívánt – művelődési házhoz készült –, már a mű anyaga is színt és szép pompát kínáló – velencei üvegmozaikba tervezte –, és a téma is efelé vezette a mestert: meghitten beszélgető asszonycsoportokat, lámpavilágtól aranyszínű tereket, esti puha árnyakat, s árnyakat figurákként befogadó épületegyütteseket ábrázol."

Barcsay Jenő: Szentendrei mozaik, 1970,
Pest Megyei Művelődési Központ és Könyvtár

»Műveinek kompozíciós és formai fegyelme, tisztasága mai művészetünkben egyedülálló«

DÉVÉNYI IVÁN

Szintetizáló főmű

A szentendrei mozaikhoz vezető művészeti utat Németh Lajos foglalta össze a monumentális alkotásnak szentelt nagy, 1970-ben rendezett műcsarnoki kiállítás katalógusában: „E konstruktív, a monumentalitásra apelláló formának a táptalaja immár négy évtizede Szentendre. Lehet, hogy a konstruktív-monumentális szándék hatósugara túlnő a szoros értelemben vett szentendrei festészet keretein, de hogy onnan nőtt ki, az tagadhatatlan, mint ahogy az is, hogy a szüntelen megújuláshoz is mindig Szentendre adja az indítékot. Ezért egyszerre szükségszerű és szimbolikus a tény: Barcsay élete főművét Szentendre város megbízásából, Szentendre részére készítette. Mert nem kell különös merészség annak a megállapításához, hogy Barcsay főműve a szentendrei nagy mozaik. Főmű, a szintetizáló alkotások értelmében."

Az 1960–70-es évek szocialista művészetpolitikájának a középpontjában a tereken vagy középületekben látható monumentális alkotások álltak. Kétségkívül lenyűgöző a monumentális, tízméteres mozaikfal, amely úgy csillog a félsötétben, mint a közeli szerb ortodox templomok ikonjai. De már a korabeli műértők is tudták, hogy milyen különös ranggal bírnak azok a művek, amelyek elvezettek ehhez a köztéri szintézishez. Már az 1970-es műcsarnoki katalógusban is sok kép adatai között szerepelt tulajdonos. Hol állami intézmény (Kiscelli Múzeum, Művelődési Minisztérium stb.), hol magánszemély (például a korszak sztárgyűjtője, Várkonyi Zoltán).

Theodora császárnő és kísérete a ravennai mozaikon (6. század, San Vitale, Ravenna)

A most vizsgált festmény nem szerepelt a műcsarnoki kiállításon, mert a korszak egyik legfontosabb magángyűjtője, Dévényi Iván csapott le rá. Dévényi a Kádár-kori műgyűjtés megkerülhetetlen alakja volt, a tiltott-titkos modernek nagy felfedezője. „Meg tudta szelídíteni – írta róla Mucsi András – az ötvenes évek ketrecébe zárt oroszlánokat, Gadányit és Kassákot, a gyanakvó Kornisst, az óvatos Barcsayt, bizalmas baráttá tudta tenni az indulataitól fűtött Bálint Endrét, akiből a baráti környezet Esztergomban a szelíd poétát is elő tudta csalogatni." Dévényi már 1958-ban ünnepelte Barcsayt a *Vigilia* folyóirat hasábjain megjelent kritikájában: „Semmi henyeség nincs ezekben a képekben, amelyeket nagy szellemi koncentráció és aggályos műgond jellemez. Műveinek kompozíciós és formai fegyelme, tisztasága mai művészetünkben egyedülálló" – írta. A hatvanas évek ünnepelt festősztárja, Barcsay megválogatta, kinek és mit ad el. Dévényi mégis kompakt kollekcióban tudta bemutatni ezt a páratlan életművet. Ennek az ívnek is fénypontja a most vizsgált alkotás. Nem véletlen, hogy nemcsak a Dévényi-gyűjteménynek lett sokat szereplő sztárdarabja, de azóta is számos kötetben helyet kapott, amely magángyűjtemények legjobb darabjaiból válogat, a Magyar Nemzeti Galéria legendás 1981-es tárlatától kezdve Virág Judit és Kieselbach Tamás személyesre hangolt kiállításaiig.

RIEDER GÁBOR

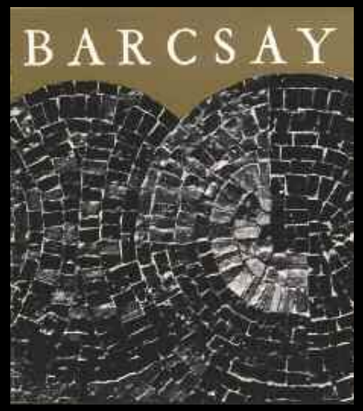

Barcsay. A szentendrei mozaik. Műcsarnok, Budapest, 1970.

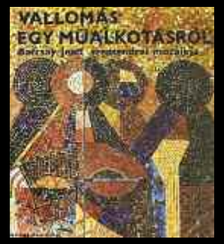

Bojár Iván: Vallomás egy műalkotásról. Barcsay Jenő szentendrei mozaikja. Képzőművészeti Alap Kiadóvállalata, 1975

»Mert nem kell különös merészség annak a megállapításához, hogy Barcsay főműve a szentendrei nagy mozaik. Főmű, a szintetizáló alkotások értelmében.«

NÉMETH LAJOS

116 | Bencze László

(Székesfehérvár, 1907 – 1992, Budapest)

Emberek II., 1972
People II, 1972

36 × 56 cm
Tojástempera, fa | Tempera on wood
Jelezve balra lent: Bencze L 72 |
Signed lower left: Bencze L. 72

Kikiáltási ár: 220 000 Ft / 603 EUR
Becsérték: 300 000 – 500 000 Ft
Estimated price: 822 – 1 370 EUR

117 | Fábián Erzsébet

(Marosvásárhely, 1933)

Egymás tükrében, 1968
In Each Other's Mirror, 1968

88,5 × 137,5 cm
Olaj, farost | Oil on fibre board
Jelezve jobbra lent: Fábián 68 |
Signed lower right: Fábián 68

Kikiáltási ár: 650 000 Ft / 1 781 EUR
Becsérték: 850 000 – 1 200 000 Ft
Estimated price: 2 329 – 3 288 EUR

118 | Horthy Béla

(1869 – 1943)

Sétakocsikázás a ligetben
(Korzó a Stefánián)
Carriage Ride in the Grove
(Coursing through Stefánia)

110 × 120 cm
Olaj, vászon | Oil on canvas
Jelezve jobbra lent: Horthy B. | Signed lower right: Horthy B.

Kikiáltási ár: 800 000 Ft / 2 192 EUR
Becsérték: 1 200 000 – 1 600 000 Ft
Estimated price: 3 288 – 4 384 EUR

119 | Berkes Antal

(Budapest, 1874 – 1938, Budapest)

Omnibuszok a Városligetben, 1909
Omnibuses in the City Park, 1909

35,5 × 47 cm
Olaj, karton | Oil on cardboard
Jelezve jobbra lent: Berkes A. 1909 |
Signed lower right: Berkes A. 1909

REPRODUKÁLVA | REPRODUCED
· Budapest a festők szemével. Szerk.: Molnos Péter. 2026, Budapest, 485.

A megjelenés előtt álló Budapest
a festők szemével című könyv borítója

Kikiáltási ár: 1 200 000 Ft / 3 288 EUR
Becsérték: 1 400 000 – 2 200 000 Ft
Estimated price: 3 836 – 6 027 EUR

120 | Illés Árpád

(Kisköcsk, 1908 – 1980, Budapest)

Kilátás a műteremablakból
View from the Studio Window

110 × 100 cm
Olaj, vászon | Oil on canvas
Jelezve jobbra lent: Illés Á. 1940 |
Signed lower right: Illés Á. 1940

Illés Árpád és Weöres Sándor

REPRODUKÁLVA | REPRODUCED
• Modern magyar festészet 1919–1964. Szerk.: Kieselbach Tamás, Kieselbach Galéria, Budapest, 2004, 1010. kép.

IRODALOM | LITERATURE
• Frank János: Illés Árpádnál. Élet és Irodalom, 1968/26., 8.
• Mezei Ottó: Rendhagyó modernség. Illés Árpád művészetéről. Kortárs, 1994/1., 67–70.
• Mezei Ottó: Illés Árpád művészete. Műhely, 1998/5–6., 121–125.

Kikiáltási ár: 4 200 000 Ft / 11 507 EUR
Becsérték: 5 500 000 – 8 500 000 Ft
Estimated price: 15 068 – 23 288 EUR

Illés Árpád annak a nehéz sorsú nemzedéknek volt a tagja, amelyiknek a második világháború alatt kellett volna kiteljesednie. 1933-ban végezte el a Képzőművészeti Főiskolát Rudnay mester osztályában. Ifjúkori barátja volt Weöres Sándor, aki sokszor megfordult abban az Izabella utcai műtermében, ahol ez a kép is készülhetett. Mindkettőjüket foglalkoztatta a keleti kultúra, Illés a taoizmus és Hamvas szövegein keresztül jutott el a '60-as évekbeli modern absztrakció lírai szürrealizmusnak nevezett nyelvezetéhez, de a most vizsgált mű korábbi, még a 20. század első felének realista kifejezésmódját képviseli. Saját visszaemlékezése szerint a főiskolás évek után előbb szürrealisztikus képek készültek, majd „természetelvű aktok, csendéletek és Kárpátalján meg a Balaton mellett festett tájképek. Ez az évekig tartó tanulmány nem volt hiábavaló, akkor ismertem meg a valóságot." Minden bizonnyal az interjúban említett egyik helyszínen (talán a Balatonnál) készült a most vizsgált, nyitott ablakos kompozíció, a párkányra rakott csendéletdarabokkal (virágok és gyümölcsök), valamint a kitáruló háztetők panorámájával. Nem lehet véletlen, hogy Ottlik Géza is ezekben az években írta meg a *Hajnali háztetők*et – mindketten ugyanúgy csodálkoztak rá az ablakból elénk táruló városi táj poézisére. A különleges fények által keltett derűs, optimista látványhoz idézzük fel Illés kései ars poeticáját: „A művészet meghalhat, a csírák, amiket keltett mindenfelé, azok számítanak egyedül [...], a magok, amikből más dolgok lesznek."

Fülöp Antal Andor: Csendélet írisszel, magántulajdon

Kontuly Béla: Kék íriszek a festő teraszán, 1933, magántulajdon

121 | Scheiber Hugó

(Budapest, 1873 – 1950, Budapest)

Kubofuturista kompozíció (Figurák, Vasúti híd, Dinamikus formák), 1925 körül
Cubo-Futurist Composition (Figures, Railway Bridge, Dynamic Forms), c. 1925

66 × 100 cm
Olaj, karton | Oil on cardboard
Jelezve balra fent: Scheiber H. | Signed upper left: Scheiber H.

PROVENIENCIA | PROVENANCE
· dr. Kunvári Bella, majd a pécsi Janus Pannonius Múzeum tulajdonában, majd csere útján magángyűjteményben

KIÁLLÍTVA | EXHIBITION
· Magyar aktivizmus. Janus Pannonius Múzeum, Pécs, 1973;
· Scheiber. Festészet a jazz ritmusában. Kieselbach Galéria, Budapest, 2014.

REPRODUKÁLVA | REPRODUCED
· Magyar aktivizmus. Kiállítási katalógus. Szerk.: Szabó Júlia. Janus Pannonius Múzeum, Pécs, 1973. 158.
· Modern magyar festészet 1919–1964. Szerk.: Kieselbach Tamás. Budapest, 2004. 416.
· Modern Hungarian Painting 1919–1964. Szerk.: Kieselbach Tamás. Budapest, 2004. 416.
· Die Moderne in der Ungarischen Malerei 1919–1964. Szerk.: Kieselbach Tamás. Budapest, 2007. 416.
· Molnos Péter: Scheiber Hugó. Festészet a jazz ritmusában. Budapest, 2014. 115. és címlap
· Molnos Péter: Hugó Scheiber. Painting in the Rhythm of Jazz. Budapest, 2014. 115.
· Molnos Péter: Scheiber Hugó. Budapest, 2015. 41.

IRODALOM | LITERATURE
· Porter Paula: Scheiber Hugó. Ország-Világ, 1922. október 15.
· Barcs Imre: Scheiber Hugó római megdicsőülése. Pesti Napló, 1933. november 19.
· József Attila kulcsa és a tutszi törzs fejedelmi ékszerei. Magánmúzeum a Párizsi-udvarban. Szolnok Megyei Néplap, 1965. július 25.
· Kurucz Gyula: Vallomás a műgyűjtésről. Műgyűjtő, 1970/2., 12–13.
· Magyar aktivizmus. Szerk.: Szabó Júlia. Janus Pannonius Múzeum, Pécs, 1973.
· Modern magyar festészet 1919–1964. Szerk.: Kieselbach Tamás, Kieselbach Galéria, Budapest, 2004.
· Molnos Péter: Scheiber Hugó. Festészet a jazz ritmusában. Kieselbach Galéria, Budapest, 2014.
· Didier Ottinger (szerk.:) Futurism. Centre Pompidou – 5 Continents Editions, Milánó, 2008.
· Urbán Nóra: Brotherlike sisterhood. Kunvári Bella. Artmagazin, 2020/4., 48–54.

Kikiáltási ár: 46 000 000 Ft / 126 027 EUR
Becsérték: 55 000 000 – 75 000 000 Ft
Estimated price: 150 685 – 205 479 EUR

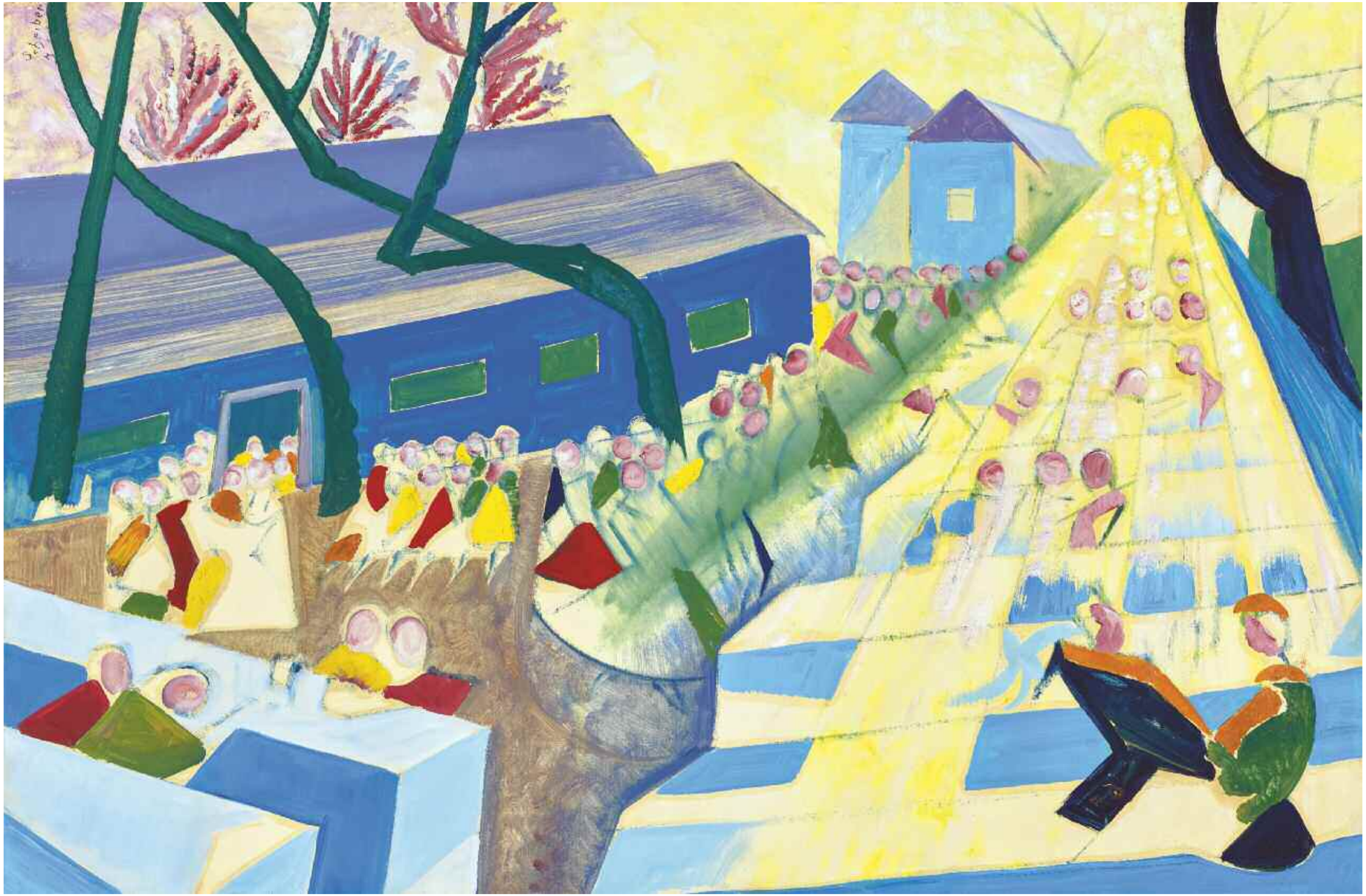

Futurizmus

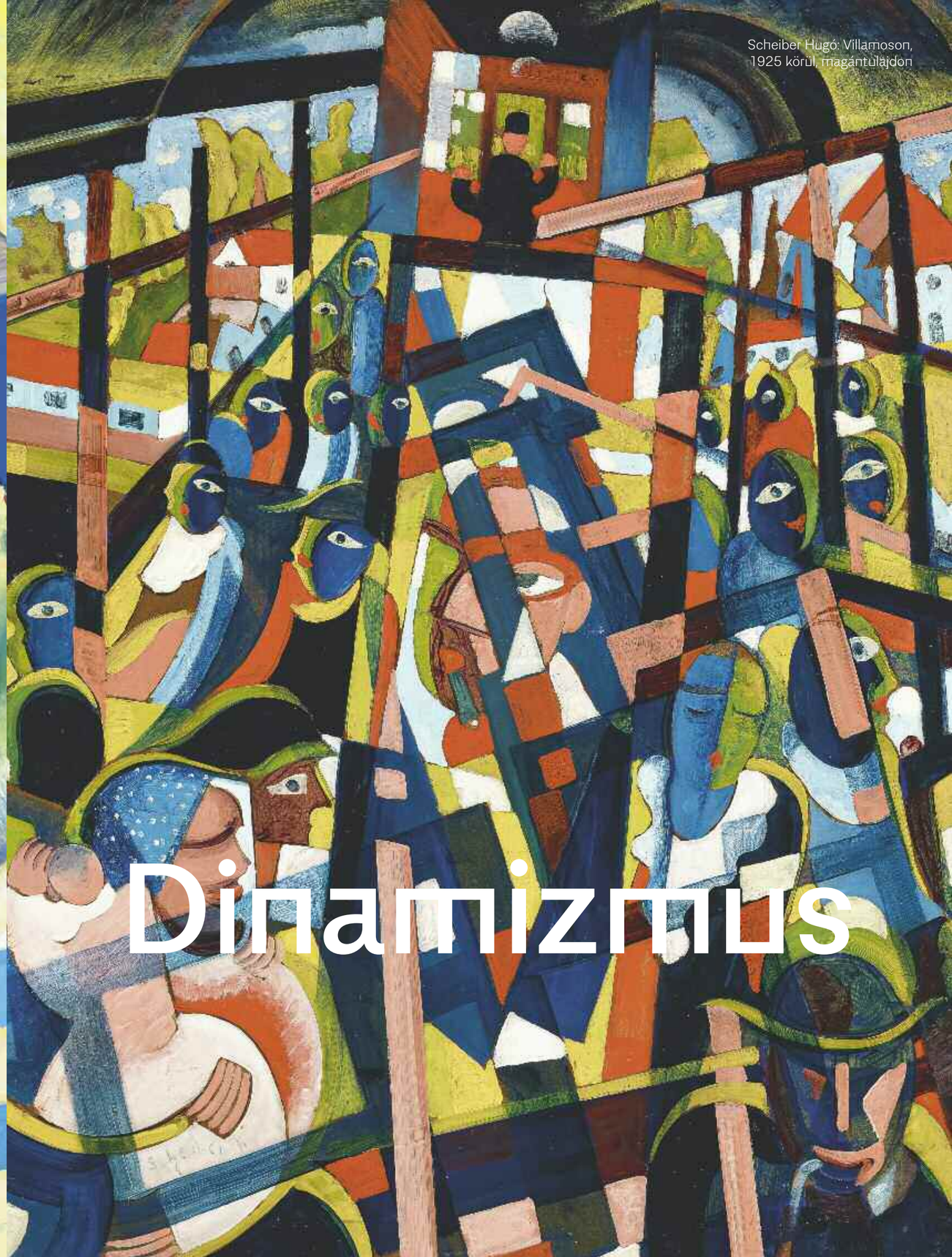

Scheiber Hugó: Villamoson, 1925 körül, magántulajdon

Dinamizmus

Avantgárd főmű

„A futurista művek formaképző képlete a dinamizmus is; az a többletelem, amely a jelenségek észlelését egyik állapotból a másikba emeli" – írta Malevics a kubofuturizmusról szóló, 1915 körüli esszéjében. Ez a formaátalakító avantgárd dinamizmus határozza meg Scheiber Hugó most vizsgált híres képét is. A festmény jobb felső sarkában egy sárga napkorong vonzza magához a néző pillantását. Erővonalak áradnak ki belőle napsütésként, de a fénycsóvában geometrizáló kubusok születnek, pont úgy, mint ahogy Malevics magyarázta a futurista dinamizmus formaképző erejének átlényegítőképességét. A napkorong felé húzó perspektivikus erővonalak által meghatározott képtérben – az orosz szuprematista festő geometrikus alakjaihoz hasonlóan – háromszöggé redukált emberalakok vonulnak. Az absztrahált jelenést sátortetős épületsorok és kígyózó fatörzsek billentik vissza a reális szférába. A kép befelé áradó, szinte vákuumerejű szívása az a dinamikus kompozíciós elem, amelyet Scheiber a legjobb korabeli képein alkalmazott, például a *Folyóparti táj gyárkéménnyel* (1926 körül, lappang) vagy a *Villamoson* című (1926 körül, magántulajdon) kubofuturista kompozícióján.

»A futurista művek formaképző képlete a dinamizmus«

KAZIMIR MALEVICS

1 Max Beckmann: Jég a folyón (Jégzajlás), 1923, Städel Múzeum, Frankfurt

2 Scheiber Hugó: Vasúti felüljáró, 1921 körül, magántulajdon

3 Scheiber Hugó: Vasúti átjáró, 1921 körül, magántulajdon

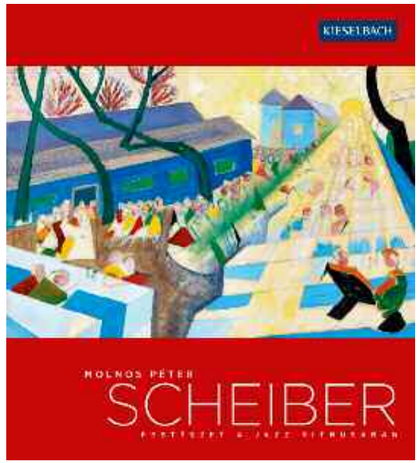

Molnos Péter: Scheiber Hugó. Festészet a jazz ritmusában. Budapest, 2014

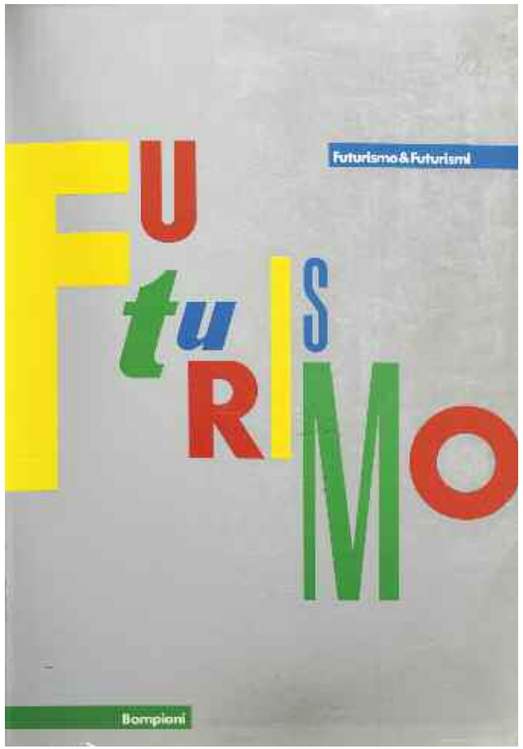

A futurizmus egyik legnagyobb nemzetközi kiállításának katalógusa (Milánó, 1986) amelyben Scheiber Hugó képei is szerepeltek

Benedetta Cappa Marinetti (Benedetta): A motorcsónak sebessége, 1919–1924, Galleria d'Arte Moderna, Róma

A művészettörténet a festményt már az avantgárd kutatásának hajnalán felfedezte. Szerepelt a Magyar aktivizmus 1973-as kiállításán Pécsett mint a magyar mozgalmizmus társutasa. Ebben az időben még kevesen fedezték fel Scheiber nagyságát, ez esetben egy műgyűjtő merészségére volt szükség. A modern szellemű képet 1968-ban dr. Kunvári Bella adományozta – több mint háromszáz mű társaságában – a pécsi Janus Pannonius Múzeumnak. Dr. Kunvári kiváló fogorvosként, a fogszabályozás specialistájaként halmozott fel páratlan műgyűjteményt a 20. század derekán. Gyűjtői szenvedélyét vasútmérnök édesapjától örökölte, de elsőrangú kollekcióját közel fél évszázad állhatatos munkával állította össze. Az első ihletet egy 1914-es párizsi utazás adta, majd – modern szellemiségű családjának köszönhetően – saját praxisából teremtette meg egzisztenciáját Budapesten. Lipcsében tanult, Amerikában tapasztalatokat gyűjtött, fiatalon eljárt a Galilei Körbe, és romantikus viszonyba bonyolódott József Attilával. Emancipált nőként részt vett a nőmozgalmi aktivizmusban (elnökölt a Dolgozó Nők Clubjában), de politikai szerepet is vállalt.

A doktornő így emlékezett vissza gyűjtővé válására: „A húszas években már mint kész ember fordulhattam legkedvesebb szenvedélyem felé. Lassan úgy nőtt körém a gyűjtemény, mint csiga köré a háza. Eléggé tájékozott voltam a képzőművészetben, úgy gondolom, érzékem is volt hozzá – nem jelentett túl sok töprengést, kiket válasszak. Büszke vagyok arra, hogy még életében – tehát névtelenségében – vásároltam Vajda Lajostól, Barcsaytól, Bartha Ernőtől, Hantai Simontól – mind felfedezések voltak számomra, saját felfedezéseim, amiket igazolt az idő." A Párizsi udvar harmadik emeletén található lakása – egy valóságos „magánmúzeum" – ritka nagypolgári miliővel rendelkezett a hatvanas években: az antik bútorok, távolkeleti faragványok, afrikai díszek és népies kincsek között Czóbel-, Derkovits-, Mednyánszky- és Ferenczy-képek társaságában ott függött Scheiber most vizsgált érett remeke. (Innen került múzeumba, majd – csere révén – ismét magánkézbe.)

A Ferencvárosi pályaudvar bejárati jelzőhídja, 1931
(fotó: Fortepan / Bor Dezső)

Pályaudvarok és vagonlakók

Még mindig kevéssé ismerjük Scheiber művészetét. Bár az újságírók sok anekdotikus elemet megörökítettek attól kezdve, hogy örök koplalóként hogyan adott túl egy tál ételért legjobb modernista művein, addig, hogy miféle szerencsés trükkel varázsolta el az avantgárd olyan pápáit, mint a sturmos Herwarth Walden vagy a futurista Marinetti. Walden számtalan sikerkiállítást rendezett neki Berlinben, Marinetti pedig külön termeket üríttetett ki számára a római futurista tárlaton, hogy utólag elhelyezhesse anyagát. Városi szóbeszédek terjengtek arról is, hogy milyen gyorsan alkotott. Egyik első méltatója, Porter Paula írta meg 1922-es cikkében, hogy sokan vádolják Scheibert túlfeszített munkatempóval, pedig az általa rögzített elsuhanó nagyvárosi pillanatok pont ilyen ritmust kívánnak. „Ha egy forgalmas utcát vagy egy mozgalmas pályaudvarrészletet rögzít meg, ahol az ember ugyancsak rövid ideig és izgatottan tartózkodik, elhalad mellette, megérkezik vagy elutazik, ilyen esetben igazán nem fontos a vasúti kocsi minden egyes ablakát kidolgozni" – jegyezte meg. A kubofuturista dinamizmus hasonló módon szervezte a most vizsgált képet, amely szinte kivételes módon őrizte meg az eredeti világos tónust, mert műértő tulajdonosa nem lakkoztatta le.

Vagonlakók a korabeli sajtóban (Képes Krónika, 1919/10.)

A Nyugati pályaudvarba vezető sínek a Ferdinánd hídról nézve, 1930
(fotó: Fortepan / Lőrinczi Ákos)

A most elemzett mű egyes részleteit szinte feloldja a kubofuturista dinamizmus formaképző ereje, az elemek többértelművé válnak – a jobb alsó sarokban megjelenő figura például ülhet munkapadnál, de akár a jelenetet festő művészként is azonosíthatjuk. A feljegyzésekből tudjuk, hogy Scheiber tényleges nagyvárosi kószálásai során gyűjtötte az ihlető témákat műveihez. Lehetséges, hogy ez esetben egy kertvendéglőben mulatozó embereket örökített meg, de még valószínűbb, hogy egy pályaudvari részlet avantgárd átiratát látjuk. A távolban a jobb szélen egy vasúti átjáró híd szerkezete rémlik fel, Scheiber sok ilyet örökített meg városi látképein.

A hosszanti pavilonépületeket vasúti kocsik geometrizált tömbjeiként is értelmezhetjük. A ritmizált csoportokba rendezett embertömeg pedig vonuló utazókat ábrázolhat vagy akár a pályaudvarok korabeli lakóit. Az első világháború elvesztése után százezrek menekültek az elcsatolt területekről, különösen erdélyi és felvidéki nagyvárosokból Magyarországra. Főként állami alkalmazottak, hivatalnokok, tanárok, postások és a magyar államvasutak dolgozói. Ők hosszú évekig mellékvágányokon álló tehervagonokban laktak, míg az állam végre tudott gondoskodni róluk többé-kevésbé. A „vagonlakóknak" hívott több százezres tömeg állandó témát szolgáltatott a sajtónak. A kor népszerű bestsellerszerzője, Zilahy Lajos még regényt is írt a témáról, *A földönfutó város* címmel. Könnyen lehet, hogy Scheiber jól ismert avantgárd kompozíciója épp ezt a történelmi pillanatot ábrázolja: a vagonlakók különös életét.

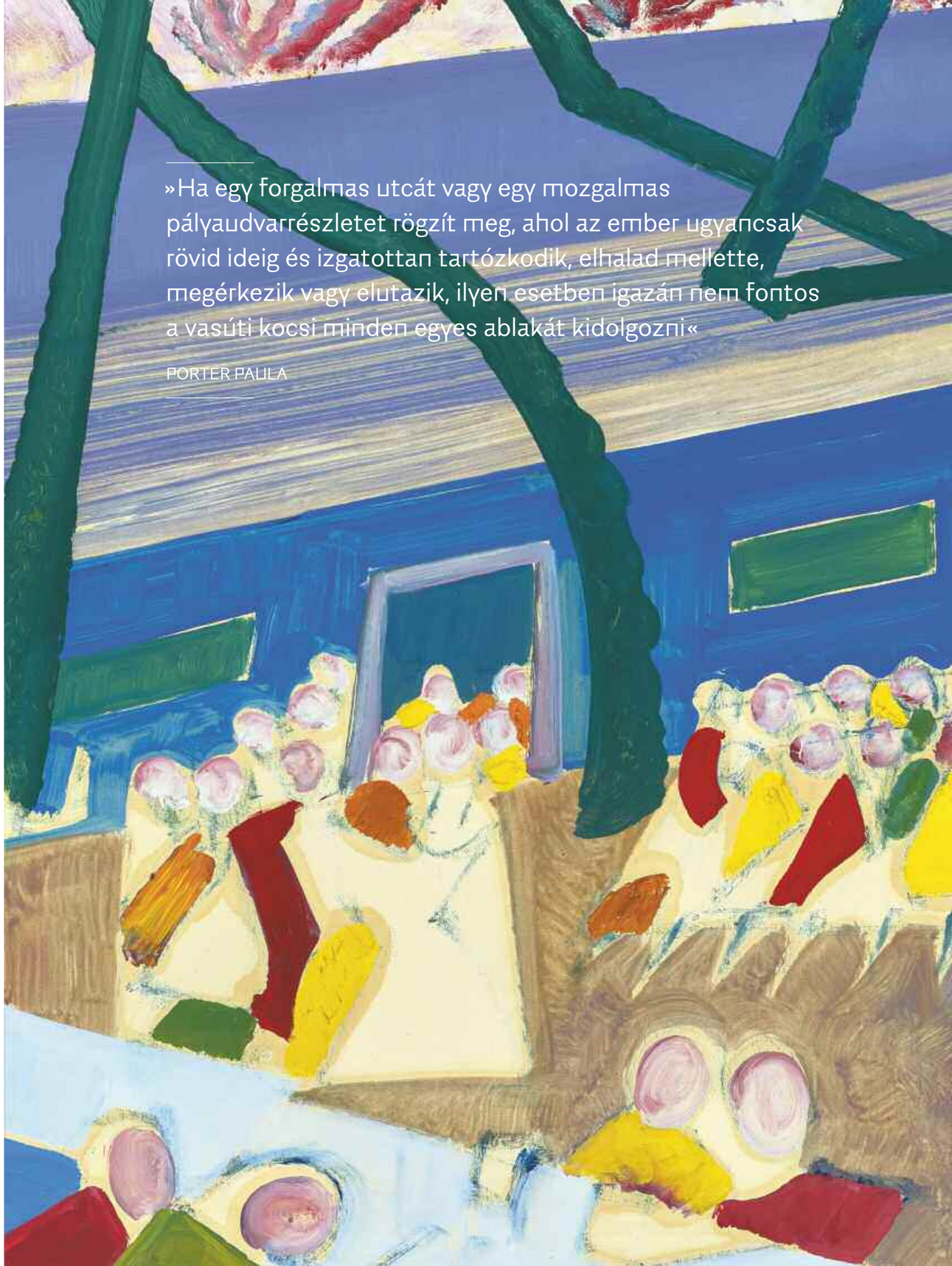

»Ha egy forgalmas utcát vagy egy mozgalmas pályaudvarrészletet rögzít meg, ahol az ember ugyancsak rövid ideig és izgatottan tartózkodik, elhalad mellette, megérkezik vagy elutazik, ilyen esetben igazán nem fontos a vasúti kocsi minden egyes ablakát kidolgozni«

PORTER PAULA

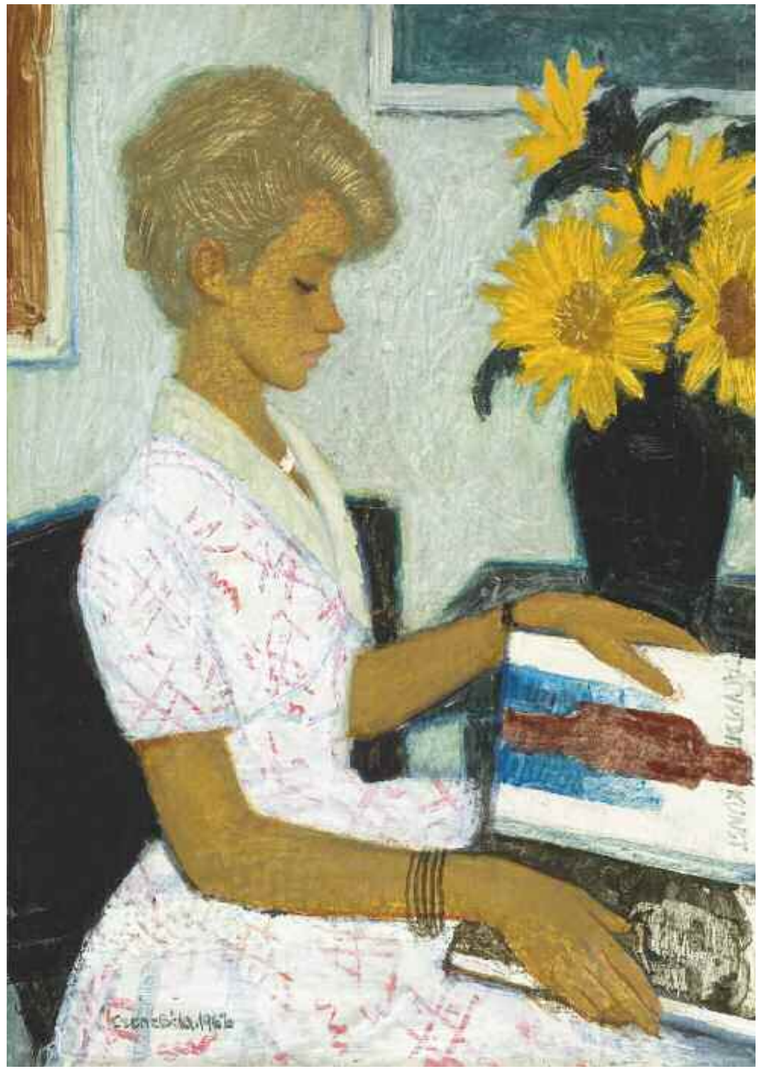

122 | Czene Béla

(Isaszeg, 1911 – 1999, Budapest)

Képes albumot lapozgató fiatal lány, 1963
Young Girl Leafing Through a Picture Album, 1963

70 × 50 cm
Olaj, farost | Oil on fibre board
Jelezve balra lent: Czene Béla 1963 |
Signed lower left: Czene Béla 1963

Kikiáltási ár: 1 300 000 Ft / 3 562 EUR
Becsérték: 1 700 000 – 2 400 000 Ft
Estimated price: 4 658 – 6 575 EUR

123 | Vörös Géza

(Nagydobrony, 1897 – 1957, Budapest)

Tarka virágcsendélet,
1930-as évek vége
Colorful Flower Still Life,
end of the 1930s

46,5 × 38,5 cm
Olaj, vászon | Oil on canvas
Jelezve balra lent: Vörös Géza |
Signed lower left: Vörös Géza

Kikiáltási ár: 2 200 000 Ft / 6 027 EUR
Becsérték: 2 800 000 – 3 800 000 Ft
Estimated price: 7 671 – 10 411 EUR

124 | Czóbel Béla

(Budapest, 1883 – 1976, Budapest)

Gyümölcscsendélet tarka kendővel
Fruit Still Life with Colorful Scarf

73 × 60 cm
Olaj, vászon | Oil on canvas
Jelezve jobbra lent: Czobel | Signed lower right: Czobel

IRODALOM | LITERATURE

· Kállai Ernő: Új magyar piktúra 1900–1925. Amicus, Budapest, 1925.
· Kállai Ernő: Czóbel Béla. Bisztrai Farkas Ferenc, Budapest, 1934.
· Genthon István: Czóbel. Képzőművészeti Alap, Budapest, 1961.
· Philipp Clarisse: Czóbel. Corvina, Budapest, 1970.
· Frank János: Alapélményem: Czóbel. Élet és Irodalom, 1975. augusztus 23.
· Magyar Vadak Párizstól Nagybányáig. 1904–1914. Szerk.: Passuth Krisztina – Szücs György – Gosztonyi Ferenc, Magyar Nemzeti Galéria, Budapest, 2006.
· Kratochwill Mimi: Czóbel Béla. Kossuth – Pest Megyei Múzeumok Igazgatósága – Magyar Nemzeti Galéria, Budapest–Szentendre, 2009.
· Czóbel. Egy francia magyar. Szerk.: Barki Gergely – Bodonyi Emőke, Ferenczy Múzeum, Szentendre, 2014.
· Barki Gergely: Újragondolt Czóbel 4.0. Ferenczy Múzeum Centrum, Szentendre, 2019.

Kikiáltási ár: 8 500 000 Ft / 23 288 EUR
Becsérték: 9 500 000 – 13 000 000 Ft
Estimated price: 26 027 – 35 616 EUR

Czóbel Béla: Nő legyezővel, 1920-as évek vége, magántulajdon

Czóbel Béla: Műtermi csendélet gyümölcsökkel és virágokkal, magántulajdon

Rippl-Rónai József: Kisvárosi szoba, 1906, Magyar Nemzeti Galéria, Budapest

„Nem beszélek realitásról – írta kilencvenéves korában Czóbel Béla –, mert maga a tárgy, a motívum, mit festünk, ha nem is tűnik el a képen, de feloldódik a színek, vonalak egymáshoz való vonatkozásaiban." A most vizsgált csendéletet sem a földhözragadt valóságutánzás szervezi, hanem a vizuális kiszámíthatatlanság és az ecset által diktál festői logika. Czóbelt nem kötötték a realisztikus térábrázolás törvényszerűségei. Talán egy selyemkendőt dobott le a szentendrei szófára, a körtével teli tál mellé. De a fények és színhatások mediterrán életereje azt sugallja, hogy inkább vagyunk Dél-Franciaországban, és a virágmintás sálat a tengeri szellő lebbenti meg, miközben a narancsok és citromok mosolyognak a zöld kerámiatálban. Czóbel szabad szellem volt, aki – ha csak tehette – utazgatott szülőhazája és Franciaország között. Egyszer a szentendrei művésztelepen dolgozott, máskor a párizsi cimborákkal töltötte az időt egy bohém kávézóban vagy épp a Földközi-tenger nyaralóvárosait látogatta. Még a szocializmus szürke évtizedeiben is megtartotta élő kapcsolatát a nyugati modernség galériáival. (Ez a festmény is – legjobb képeivel együtt – Nyugatra került.) Czóbel érett festészetét Kállai Ernő magyarázta értő szavakkal 1934-es kismonográfiájában: „A taglejtés, mellyel Czóbel Béla a közvetlen környezetéhez tartozó dolgokat képszerűen egyberakosgatja, a régieknek mind külső csínját és rendszeretetét, mind rangos öntudatát messze elkerüli. Czóbel piktúrájában van valami a szerkezetes életrendjéből és világnézetéből kiforgatott mai ember leértéktelenítő, hangsúlytalanító passzivitásából. Minden idealizáló magasröptűségtől idegenkedik. Olyan fesztelenül bánik motívumaival, mintha kezdetleges játékszereket hordana egybe, reprezentatív igényesség és hierarchikus megkülönböztetés nélkül. A dolgoknak ebben a bizalmaskodó együttlétében szelíd nyugalom és béke fogadja a nézőt. Úgy érzi, hogy lelkével maga is egészen közel férkőzik ehhez a meghitt közösséghez." A most vizsgált csendéleten is a tárgyakat körülölelő festészeti valóság teremti meg a Kállai által megfigyelt „meghitt közösséget". Így simul egymáshoz tál és kendő, gyümölcs és fotel.

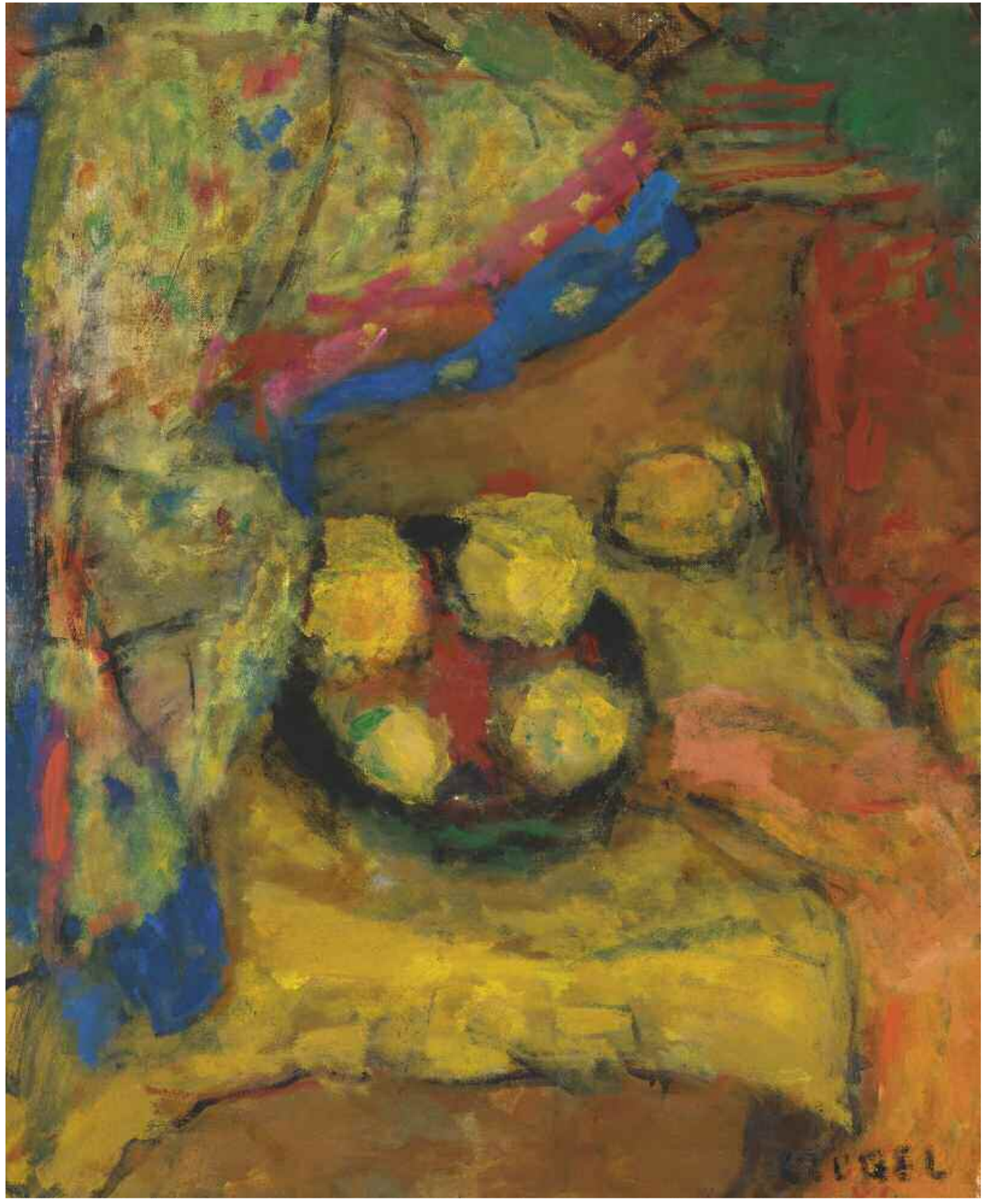

125 | Kontuly Béla

(Miskolc, 1904 – 1983, Budapest)

Fiatal kalapos lány, 1924-1927 körül
Young Girl in a Hat, c. 1924-1927

102 × 71 cm
Olaj, vászon | Oil on canvas
Jelezve jobbra fent: Kontuly B. | Signed upper right: Kontuly B.

REPRODUKÁLVA | REPRODUCED
· Bizzer István: Kontuly Béla. 1904–1983. Mikes, Budapest, 2003, 17., BÁV 89. festményárverés, 1992. XI. (Kat.sz. 189.)

IRODALOM | LITERATURE
· P. Szűcs Julianna: A „római iskola". Corvina, Budapest, 1987.
· Bizzer István: Kontuly Béla, 1904–1983. Mikes, Budapest, 2003.
· Kosice modernism. Kosice Art in the Nineteen-Twenties. Szerk.: Lena Leskova, Vychodoslovenska Galeria, Kassa, 2013.
· New Realisms. Modern Realist Approaches across the Czeshoslovak Scene, 1918–1945. Szerk.: Ivo Habán, National Heritage Institute, Liberec, 2019.

Kikiáltási ár: 5 500 000 Ft / 15 068 EUR
Becsérték: 6 500 000 – 9 500 000 Ft
Estimated price: 17 808 – 26 027 EUR

New Realisms. Modern Realist Approaches across the Czeshoslovak Scene, 1918–1945. Szerk.: Ivo Habán, National Heritage Institute, Liberec

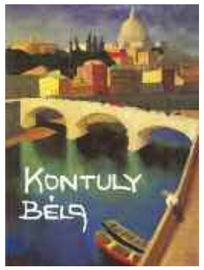

Bizzer István: Kontuly Béla, Mikes Kiadó, Budapest, 2003

»Most felbukkant arcképe gazdag pályafutásának első korszakát reprezentáló kivételes alkotás.«

A festményt Kontuly Béla monográfusa, Bizzer István még lappangó műként tartotta számon két évtizeddel ezelőtti könyvében. A csak fekete-fehér, a BÁV katalógusából kölcsönzött fotóról ismert portré most végre felbukkant. Az art deco divat szerinti kalapot hordó modern szépség arcképe a festő római iskolás korszaka előtt készült. A fiatal művész 1928 és 1931 között tartózkodott ösztöndíjasként az örök városban, előtte Pesten és a Felvidéken építette pályáját. Kontuly művelt polgárcsaládban nőtt fel Kassán a 20. század elején. A kassai modernek körébe tartozó, de klasszicizáló Krón Jenő szabadiskolájában képezte magát a nyitott szellemiségű, pezsgő helyi művészeti színtéren. Nem véletlenül tartja nagyra a két világháború közötti korszakot vizsgáló szlovák és cseh művészettörténet is. Rövid prágai kitérő után Kontuly a budapesti Képzőművészeti Főiskolán folytatta tanulmányait, ahol megismerkedett a fiatal Szőnyi István körül összegyűlő újklasszicisták művészeteszményével. Ebben az időszakban készült a franciás, oldott festőiséggel előadott portréja, amelynek beállítása nem, de stílusa eltér a Kontulytól megszokott hűvös, rajzos karaktertől.

A művészettörténet a két világháború közötti „újrealizmusok" néven ismert jelenséget a világ minden táján kutatja. (Miközben a hazai szaktudomány P. Szűcs Julianna sok évtizeddel ezelőtt, 1987-ben kiadott, a Római Iskoláról szóló monográfiájára kénytelen támaszkodni.) Az elmúlt évtized szlovákiai kiállításai nyomán vált egyértelművé, hogy a két világháború közötti Kassán – ahonnan Kontuly származott – különleges művészeti teljesítmények születtek. A frissen alakult csehszlovák állam soknemzetiségű keleti nagyvárosában különböző származású modern művészek gyűltek össze, a cseh Frantisek Foltyntól kezdve az itt született Kontulyon át az emigránsként odavetődő Bortnyik Sándorig. A „kassai modernek" szlovákiai kutatásának radarján szerepelnek a Magyarországon hazai művészekként számon tartott alkotók is. Így került be a még mindig felfedezés alatt álló Kontuly a 2013-as szlovák kötetbe *(Kosice modernism. Kosice Art in the Nineteen-Twenties)* és a csehszlovák realista tendenciákat feldolgozó, példamutató *New Realisms* című friss tanulmánykötetbe is. Most felbukkant arcképe gazdag pályafutásának első korszakát reprezentáló kivételes alkotás.

126 | Schéner Mihály

(Medgyesháza, 1923 – 2009, Budapest)

Velence fényei, 1998
Lights of Venice, 1998

60 × 80 cm
Olaj, farost | Oil on fibre board
Jelezve jobbra lent: Schéner M. |
Signed lower right: Schéner M.

Kikiáltási ár: 360 000 Ft / 986 EUR
Becsérték: 480 000 – 650 000 Ft
Estimated price: 1 315 – 1 781 EUR

VILÁGSZÉP
Alapítvány
Állami gondoskodásban
élő gyerekekért

Jótékonyságra felajánlott tétel
a Világszép Alapítvány javára:

www.vilagszep.hu

Több mint 10 éve állunk olyan gyerekek mellett, akikről a saját szülei helyett az állam gondoskodik. Közel 150 fiatalnak szervezünk nyári táborokat, rendszeres foglalkozásokat, önkéntes mesemondó és mentor programot. Hosszú távon kapcsolódunk hozzájuk azért, hogy az otthontalanság ellenére is meg tudják élni, hogy van helyük a világban, ők is szeretetre méltóak, és vannak lehetőségeik az életben.

127 | Molnár C. Pál

(Battonya, 1894 – 1981, Budapest)

Itáliai táj cédrusokkal
Italian Landscape with Cedars

42 × 58 cm
Olaj, farost | Oil on fibre board
Jelezve középen lent: MCP | Signed lower middle: MCP

Kikiáltási ár: 360 000Ft / 986 EUR
Becsérték: 700 000 – 1 200 000 Ft
Estimated price: 1 918 – 3 288 EUR

Munkácsy Mihály

nemzeti

ikon

128 | Munkácsy Mihály

(Munkács, 1844 – 1900, Endenich (Svájc))

Köpülő asszony, 1871–1872
Woman Churning Butter, 1871-1872

76 × 59 cm
Olaj, vászon | Oil on canvas
Jelzés nélkül | Unsigned

Életműkatalógus-szám: Oltványi, 1952, 74.; Végvári, 1958, 150.

PROVENIENCIA | PROVENANCE
· Egykor Munkácsy Mihályné, majd Nemes Marcell, Mauthner Zoltán, báró Herzog Mór Lipót és Balogh István gyűjteményében.

KIÁLLÍTVA | EXHIBITION
· Ausstellung ungarischer Maler. Sezession, Berlin, 1910. február–március (kat. 100.).
· Munkácsy Mihály jubiláris kiállítása. Ernst Múzeum, Budapest, 1914 (kat. 43., *Köpülés,* Nemes Marcell úr tulajdona).
· Munkácsy Mihály és Paál László emlékkiállítás. Ernst Múzeum, Budapest, 1925 (kat. 38. *Köpülő asszony,* Mauthner Zoltán úr tulajdona).
· Az Ernst Múzeum XLIV. aukciója. Budapest, 1930 (kat. 265.).
· Munkácsy Mihály kiállítás. Műcsarnok, Budapest, 1952. július–augusztus (kat. 74. *Köpülő asszony*).
· Munkácsy a nagyvilágban. Munkácsy Mihály művei külföldi és magyar magán- és közgyűjteményekben. Magyar Nemzeti Galéria, Budapest, 2005. március–július.
· Aranykorok romjain. Kieselbach Galéria, Budapest, 2015. november.

REPRODUKÁLVA | REPRODUCED
· Művészet, 1914, 146.
· Művészeti Szalon, 1929/11–12., 3.
· Az Ernst Múzeum XLIV. aukciója, Budapest, 1930, XV. tábla.
· Végvári Lajos: Munkácsy Mihály élete és művei. Akadémiai, Budapest, 1958, LIII. tábla.
· Művészettörténeti Értesítő, 1990/1–2., 92.
· Molnos Péter: Aranykorok romjain. Kieselbach Galéria, Budapest, 2015, 71.
· Molnos Péter: Elveszett örökség. Magyar műgyűjtők a 20. században. Kieselbach Galéria, Budapest, 2017, 243.
· Molnos, Péter: Lost Heritage. Hungarian Art Collectors in the Twentieth Century. Kieselbach Galéria, Budapest, 2017, 243.

VÉDETT | NO EXPORT

Kikiáltási ár: 65 000 000 Ft / 178 082 EUR
Becsérték: 80 000 000 – 130 000 000 Ft
Estimated price: 219 178 – 356 164 EUR

»Meier-Graefe és az idézett Rózsaffy éppen a Köpülő asszony két változatát állította szembe annak illusztrálására, hogy a korábban megszületett kép expresszív szépsége, megragadó festőisége felette áll a későbbi, naturalisztikusabb, kifejezésben szegényesebb képnek.«

MOLNOS PÉTER

Munkácsy Mihály: Köpülő asszony, 1872–1873, Magyar Nemzeti Galéria, Budapest

Munkácsy Mihály: Köpülő asszony, 1872–1873, MNG

Munkácsy Mihály: Ásító inas, 1868–1869, MNG

Munkácsy Mihály: Rőzsehordó nő, 1873, MNG

Munkácsy

Best of Munkácsy

A magyar művészet egyik legismertebb ikonja. Igazi klasszikus a legmagasabb szférából. A *Köpülő asszony* olyan remekmű, amely Nemes Marcell és Herzog Mór Lipót gyűjteményében a legnagyobb mesterekkel társalkodhatott, El Grecóval, Goyával, Manet-val és Cézanne-nal. Ez az a festői remeklés, amely Munkácsyt az ünnepelt közönségkedvencből a múzeumi sztárok státuszába emelte. Ezzel nőtt fel a holland aranykor nagyjaihoz, ezzel hódította meg Párizs műértőit és a legnevesebb művészettörténészeket.

Végvári Lajos: Munkácsy Mihály élete és művei. Akadémiai Kiadó, Budapest, 1958, LIII. tábla.

Művészeti Szalon, 1929/11–12., 3.

Művészet, 1914, 146.

Művészettörténeti Értesítő, 1990/1–2., 92.

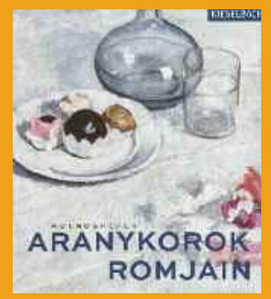

Molnos Péter: Aranykorok romjain. Kieselbach Galéria, Budapest, 2015, 71.

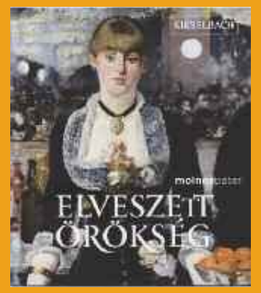

Molnos Péter: Elveszett örökség. Magyar műgyűjtők a 20. században.
Kieselbach Galéria, Budapest, 2017, 243.

»A Magyar Nemzeti Galériában őrzött végső változat – számtalan kiállítása és reprodukciója révén – hazánkban és a világ legtöbb pontján egyet jelent az önállóvá váló, saját korában nemzetközi hírnévre szert tevő magyar művészettel.«

E. Fiorillo: Munkácsy Mihály párizsi műtermében Madame Blumenthal 1891-ben készült portréja előtt, 1892 körül

Múzeumi sztárok

Szinyei Merse *Majális*a és Csontváry *Taormina*ja mellett a *Köpülő asszony* évtizedek óta egyike a magyar festészet egészét reprezentáló sztárképeknek. A Magyar Nemzeti Galériában őrzött végső változat – számtalan kiállítása és reprodukciója révén – hazánkban és a világ legtöbb pontján egyet jelent az önállóvá váló, saját korában nemzetközi hírnévre szert tevő magyar művészettel. Munkácsy értékelése ugyan több mint száz esztendőn át újra és újra megosztotta a munkásságával foglalkozó szakmai közvéleményt, de még leghevesebb bírálói sem vitatták soha korai, az 1870-es évek folyamán született képeinek egyedülálló, kivételes jelentőségét, azt, hogy a *Köpülő asszony*t és a *Rózsahordó nő*t a 19. századi egyetemes festészet történetében is kitüntetett hely illeti meg.

Az elmúlt évtizedekben Európa-szerte született nagy összefoglaló művészettörténeti kézikönyvek is igazolják, hogy Munkácsy legfontosabb művei a 19. századi realizmust tárgyaló fejezetekből kihagyhatatlanok, sőt e monográfiákban személye gyakran egyedül reprezentálja a korszak magyar festészetét. Munkácsy köré már életében kivételes kultusz kerekedett: párizsi műtermébe eljutni, a tanítványául szegődni a festők számára egy már-már elérhetetlennek tűnő vágyálom beteljesülését jelentette. A hazai művészet vitathatatlanul legnagyobb hatású alkotója legendás, regényes élettörténetével, reprodukciók által népszerűsített festményeivel inspirálta – néha teljes művészi pályákat végigkísérve – Mednyánszkytól Berényig, Kosztától Fényes Adolfig és Rudnayig a magyar művészet jelentős alkotóit.

Rippl-Rónai József:
Nemes Marcell arcképe, 1912,
Somogy Megyei Múzeumok
Igazgatósága-Rippl-Rónai
Múzeum, Kaposvár
(Egykor Nemes Marcell
gyűjteményében)

»Nemes Marcell és Herzog Mór Lipót túlzás nélkül a 20. századi magyar műgyűjtés legnagyobb szabású alakjai voltak.«

Sztárműgyűjtők sztárképekkel

A vizsgált kép egykori tulajdonosainak névsora is bizonyítja, hogy Munkácsy alakját a műgyűjtők előtt is feltétlen tisztelet övezte: versengtek képeiért életében és halála után, idehaza és külföldön egyaránt. Nemes Marcell és Herzog Mór Lipót túlzás nélkül a 20. századi magyar műgyűjtés legnagyobb szabású alakjai voltak. Európai hírű kollekciójukban a magyar művészet klasszikusai mellett számos – ma részben a Szépművészeti Múzeum anyagát gazdagító – El Greco-, Tintoretto., Goya-, Degas-, Manet- és Cézanne-festmény kapott helyet.

Munkácsy Mihály avenue de Villiers-i műtermében, 1885 körül

Balogh István (Balogh páter)

»A vizsgált kép egykori tulajdonosainak névsora is bizonyítja, hogy Munkácsy alakját a műgyűjtők előtt is feltétlen tisztelet övezte«

A világhírű „Greco-szoba" részlete az Andrássy úti Herzog-palotában, 1928

»Vizsgált festményünk feltehetően a párizsi megtelepedés első hónapjaiban készült, de témája és kompozíciós felépítése évek óta formálódott Munkácsy gondolataiban.«

Párizsi belépő

A köpülő asszony című kép 1872–73 táján, Munkácsy végleges párizsi letelepedésének időszakában, az első zajos sikerek megtapasztalása után készült. Már megjárta a bécsi és a müncheni akadémiát, megismerkedett a vele rokon törekvésű Wilhelm Leibl német festőművésszel és szoros barátságba került Paál Lászlóval is. Miután 1868 októberében Düsseldorfban telepedett le, vele közösen bérelt lakást és a műtermen is megosztoztak. Munkácsy ekkorra már túl van sorsdöntő párizsi utazásán is, ahol tanulmányozhatta a francia realista irányzat képviselőinek alkotásait. A legnagyobb hatást Auguste Courbet gyakorolta rá, aki mintegy félszáz művét a világkiállítás egyik eseményeként felállított külön barakkban állította ki *Le Realisme* címmel. Feltehetőleg ez az élmény sarkallta a müncheni akadémia elhagyására és irányította Düsseldorfba, a Bécsben megismert, párizsi tanultságú Ludwig Knaus mellé. Bár rendszeres korrektúrát nem kapott tőle, művészi fejlődését bizonyítja ekkor készült műveinek hihetetlen sikere.

Jean-François Millet: Vajat köpülő fiatal nő, 1848–1851 körül, Museum of Fine Arts, Boston

Jean-François Millet: Köpülő asszony, 1847–1848, Szépművészeti Múzeum, Budapest

1869 telén állította ki *Siralomház* című vásznát, amely festői frissességével, drámai feszültségével mindenkit magával ragadott. Miután egy amerikai gyűjtő horribilis összegért, kétezer tallérért megvásárolta, Munkácsy – baráti unszolásra – elküldte képét a párizsi Salon kiállítására. A mű itt is óriási feltűnést keltett, nagy aranyéremmel tüntették ki, Goupil képkereskedő pedig nyomban Düsseldorfba utazott, felvásárolta a műteremben lévő képeket és a festőt is Párizsba csábította. Munkácsy ekkor, úgy tűnik, révbe ért, francia, angol és amerikai gyűjtők versengtek műveiért, anyagi jóléte feltétlenül biztosítva volt. Az új környezet, a hirtelen jött siker hatására mégis kétségek gyötörték. „A hanyatlás gondolata egy óriás szörnyként áll előttem, mely néha álmaimat is megzavarja" – olvashatjuk Ligetihez írt levelében. Feldúltsága odáig fokozódott, hogy 1872-ben barátja, De Marches gróf birtokán öngyilkosságot kísérelt meg. Lelkiállapota azonban néhány hónap alatt rendbe jött, élet- és munkakedve hamar visszatért.

Munkácsy Mihály: Konyhában, 1872 és 1873 között, magántulajdon

Vizsgált festményünk feltehetően a párizsi megtelepedés első hónapjaiban készült, de témája és kompozíciós felépítése évek óta formálódott Munkácsy gondolataiban. A *Köpülő asszony* terve már 1868-as magyarországi tartózkodása alatt felvetődött benne. Az év nyarán számos rajzot, kompozíciós vázlatot készített a paraszti élet tanulmányozása során, s ezek közül néhányat – fametszetes reprodukálással – a *Magyarország* és a *Nagyvilág* című képeslap közölte is. *A köpülő mellett* című rajz vizsgált képünk első előzményének tekinthető. Kevésbé kiforrott, a müncheni zsánerpiktúra anekdotizáló, idilli hangulatát idéző megoldása azonban még számos ponton eltér a végleges megoldástól. A téma néhány évvel későbbi felújítása talán összefüggött Munkácsy már említett, 1872-es colpachi tartózkodásával, a falusi élettel, a gyermekkor emlékeit felidéző környezettel. A munkájába feledkező asszony és az őt figyelő kisgyermek motívuma, kiegészülve a köpü – ekkor csupán csendéleti elemként alkalmazott – megjelenítésével, a szintén ezekben a hónapokban készült *Konyhában* című kompozícióján is feltűnik.

A festő születésének 180. és halálának 125. évfordulója alkalmából nyíló nagyszabású tárlat enteriőr fotója a Szépművészeti Múzeumban.

Munkácsy azonban egyiken sem éri el azt a jelképszerű tömörséget, amely vizsgált képünket és végleges variációját jellemzi. Nem véletlen, hogy a hetvenes évek elején készült néhány festményét, a *Búcsúzkodást*, a *Korhely férj*et, a *Rőzsehordó nő*t és a *Köpülő asszony*t számos kutató a 17. századi holland festészet szimbolikus erejével, elsősorban Rembrandt művészetével állította párhuzamba. A holland paraszti zsánerek eredeti moralizáló tartalmát a 17. századi emblémákat vizsgáló művészettörténeti kutatás tárta fel. A köpülést ábrázoló korabeli emblémák tejjel és tejszínnel telt edényeket, köpülő asszonyokat és a közelükben játszó gyermekeket ábrázolnak. Ezek a képek – mottójuk alapján – a türelmes, rászoktatással történő nevelést szimbolizálták. Munkácsyt – bár tudjuk, hogy a hatvanas években többször másolt 17. századi holland műveket és Paál László hívására személyesen is megcsodálta Rembrandt és Frans Hals alkotásait – természetesen nem közvetlenül az említett emblémaábrázolások, hanem a moralizáló tartalmú parasztzsánerek későbbi divatja ihlethette meg. Valószínűleg látta Chardin híres, rézmetszeten is sokszorosított *Jó nevelés* című képét, és minden bizonnyal hatott rá, sőt talán előképül is szolgált számára Millet *Köpülő nő* című kompozíciója. Munkácsy és Millet 1873-ban személyesen is találkozott Barbizonban, az egyszerű emberek iránti szeretet, megértés, a kifejezés motívumai a témaválasztáson túl is kapcsolatot teremt kettőjük művészi gondolkodásában.

»Az életművet elemző külföldi és hazai művészettörténészek döntő többsége – Meier-Graefetől a tanítvány Rippl-Rónain és Fülep Lajoson át Rózsaffy Dezsőig – többre tartotta vázlatait, kisebb méretű műveit, mint a befejezett alkotásokat.«

Szakértők kedvence

Vizsgált képünk értékelése kapcsán elkerülhetetlen felidézni a Munkácsy-kutatás történetének egyik fontos jellegzetességét, a vázlatok és a kidolgozott művek megítélése körül kialakult, évtizedekig húzódó vitát. Az életművet elemző külföldi és hazai művészettörténészek döntő többsége – Meier-Graefetől a tanítvány Rippl-Rónain és Fülep Lajoson át Rózsaffy Dezsőig – többre tartotta vázlatait, kisebb méretű műveit, mint a befejezett alkotásokat. Érvelésük szerint szenvedélyes művészi alkatának jobban megfelelt az emóciókat közvetlenebbül rögzítő, foltokban láttató formaadás, mint a lassú, precíz munkát igénylő pontos kidolgozás. Ihhe, Munkácsy egyik neves német tanítványa így idézte fel mesterének jellegzetes alkotói módszerét: „Magából kikelve, tűzzel rohant a munkába felgyűrt ingujjal, mint egy mázolólegény, tombolt ide-oda a képen, míg végre a türelmetlenségtől lebírva, puszta kézzel markolt a festékbe és egyre szélesebb foltokban alakította a képet." Rózsaffy Dezső a párizsi *Gazette des Beaux-Arts*ban megjelent tanulmányában éppen az 1914-es és 1925-ös – néhány más, addig nem ismert vázlat mellett vizsgált képünket is felvonultató – kiállítás kapcsán Tintoretto mozgalmas vázlataihoz hasonlította Munkácsy újonnan felbukkant műveit.

Meier-Graefe és az idézett Rózsaffy éppen a *Köpülő asszony* két változatát állította szembe annak illusztrálására, hogy a korábban megszületett kép expresszív szépsége, megragadó festőisége felette áll a későbbi, naturalisztikusabb, kifejezésben szegényesebb képnek. A szerzők és évtizedekkel később Végvári Lajos is ezt a látszólagos ellentmondást úgy oldotta fel, hogy vizsgált képünket nem vázlatnak, hanem teljes értékű változatnak tekintették. Végvári szavai szerint: „Munkácsy nem a tiszta konstruktív felépítésre törekedett, hanem éppen a jelenség mozgásának megragadására. A nagy fizikai erőfeszítés egy szinte szenvedélyes-démonikus belső indulattal párosul. Nyilvánvaló, hogy az alak ilyenfajta felfogása alakalom volt arra, hogy Munkácsy szubjektív érzéseit fejezze ki vele."

Aranykorok romjain. Kieselbach Galéria, Budapest, 2015. november

A *Köpülő asszony* ikonográfiai hagyományain, témaválasztásán keresztül szervesen illeszkedik ahhoz a művészeti hagyományhoz, melynek legfontosabb inspiráló impulzusait Munkácsy a 17. századi holland paraszti zsánerfestészetből és a kortárs francia realista iskola alkotásaiból merítette. A nemes egyszerűségű, áhítatos, intim csendtől átitatott munkaábrázolás, a szinte emblematikus, jelképszerű tömörség Courbet, Millet, Daumier monumentális valóságfelfogásával rokon. De a francia kortársak mellett a német festészet – elsősorban Wilhelm Leibl – néhány kiemelkedő műalkotása is párhuzamos törekvésekről ad számot. Leibl *Öreg francia asszonyság* című festménye és a *Köpülő asszony* nagy valószínűséggel azonos modell után készült. A két festő között – főleg Munkácsy első párizsi útja után – szoros barátság alakult ki. Leibl volt az a művész, akihez Munkácsy a legtöbb levelet írta. A német festők közül rajta kívül elsősorban két tanítványához, Uhdéhoz és Liebermannhoz fűzték erősebb szálak. Utóbbi már Düsseldorfban – a *Tépéscsinálók* hatására – csatlakozott Munkácsyhoz, s követve őt csaknem egy évet töltött mellette Párizsban. Bár stílusa később az impresszionizmus felé mozdulva eltávolodott mesteréétől, festői fejlődésére gyakorolt döntő hatása megkérdőjelezhetetlen.

A *Köpülő nő* című képen Munkácsy alkotói felfogásának és festői módszerének éppen azok az elemei dominálnak, amelyek őt saját korának vezető művészei közé emelték. A formákat összefoglaló, foltban való megjelenítés, a drámai kifejezőerőt sugárzó, sötét-világos ellentétre hangolt színkezelés és a végletekig csupaszított, tömör komponálás vizsgált festményünket az életmű egyik legfontosabb alkotásává avatja. Ám értékét nem pusztán festői kvalitásai adják. Munkácsy képei mindig többek voltak puszta művészeti alkotásoknál: olyan tárgyak, amelyek szinte ereklyeként hordozzák a szolgasorból gazdaggá váló művész mítoszát, a „démoni zseni", az ösztönös, „barbár festőóriás" legendáját.

MOLNOS PÉTER

»A Köpülő nő című képen Munkácsy alkotói felfogásának és festői módszerének éppen azok az elemei dominálnak, amelyek őt saját korának vezető művészei közé emelték.«

129 | Ballagó Imre

(Pusztamiske, 1915 – 1997, Székesfehérvár)

Fények a Balatonnál (Barátság)
Lights at Lake Balaton (Friendship)

60 × 80 cm
Olaj, farost | Oil on fibre board
Jelezve jobbra lent: Ballagó |
Signed lower right: Ballagó

Kikiáltási ár: 340 000 Ft / 932 EUR
Becsérték: 480 000 – 750 000 Ft
Estimated price: 1 315 – 2 055 EUR

Egry József: Strandolók, 1930, Rómer Flóris Művészeti és Történeti Múzeum, Győr

Edvard Munch: Holdfény, 1895, The National Museum, Oslo

130 | Hubay Cebrián Andor

(Budapest, 1898 – 1971, Portugália)

Tenger (Oldódás a fényben)
Sea (Dissolving in Light)

51 × 40 cm
Olaj, vászon | Oil on canvas
Jelzés nélkül | Unsigned

Kikiáltási ár: 1 600 000 Ft / 4 384 EUR
Becsérték: 2 000 000 – 3 400 000 Ft
Estimated price: 5 479 – 9 315 EUR

131 | Aba-Novák Vilmos

(Budapest, 1894 – 1941, Budapest)

Felvidéki táj, 1921

Upper Hungarian Landscape, 1921

38,5 × 53 cm

Olaj, karton | Oil on cardboard

Jelezve balra lent: Aba Novák | Signed lower left: Aba Novák

Kikiáltási ár: 3 200 000 Ft / 8 767 EUR
Becsérték: 6 000 000 – 8 500 000 Ft
Estimated price: 16 438 – 23 288 EUR

Aba-Novák Vilmos

132 | Ismeretlen magyar festő

Napsütötte utca (Szentendre), 1920-as évek
Sunny Street (Szentendre), 1920s

71 × 66 cm
Olaj, vászon | Oil on canvas
Jelzés nélkül | Unsigned

Kikiáltási ár: 2 400 000 Ft / 6 575 EUR
Becsérték: 3 000 000 – 4 000 000 Ft
Estimated price: 8 219 – 10 959 EUR

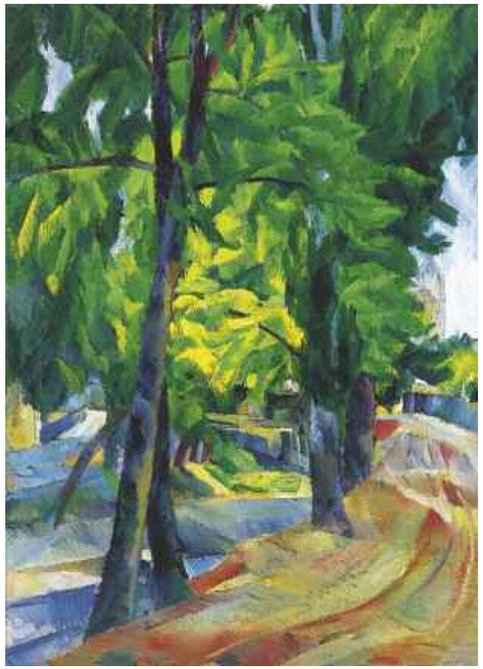

Barcsay Jenő: Fasor napsütötte lombokkal, 1927 körül, magántulajdon

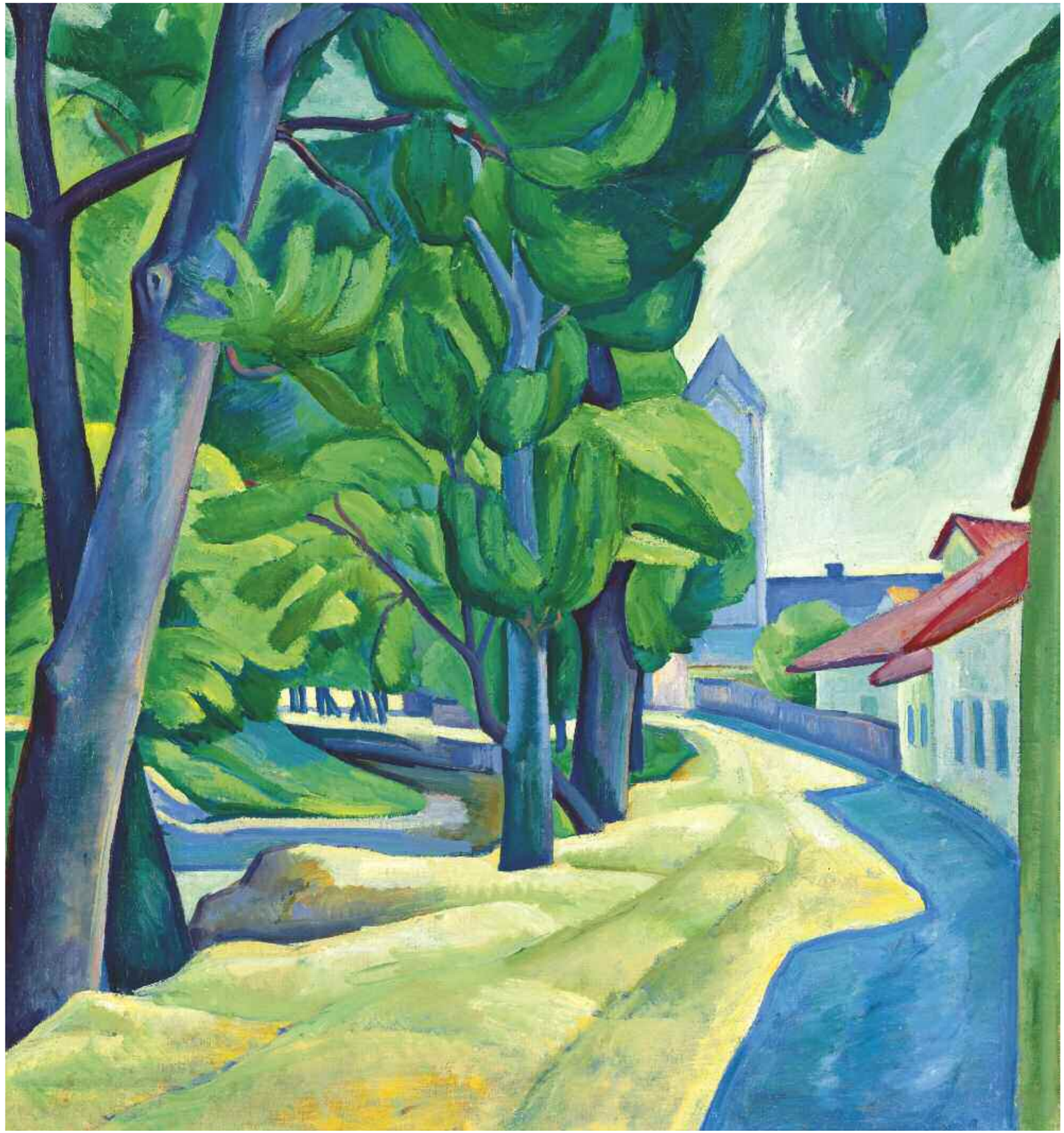

133 | Boemm Ritta

(Lőcse, 1868 – 1948, Budapest)

Napsütötte kertben, 1910-es évek
In a Sunlit Garden, 1910s

60,5 × 75 cm
Olaj, vászon | Oil on canvas
Jelezve jobbra lent: Boemm Ritta |
Signed lower right: Boemm Ritta

Kikiáltási ár: 850 000 Ft / 2 329 EUR
Becsérték: 1 500 000 – 2 600 000 Ft
Estimated price: 4 110 – 7 123 EUR

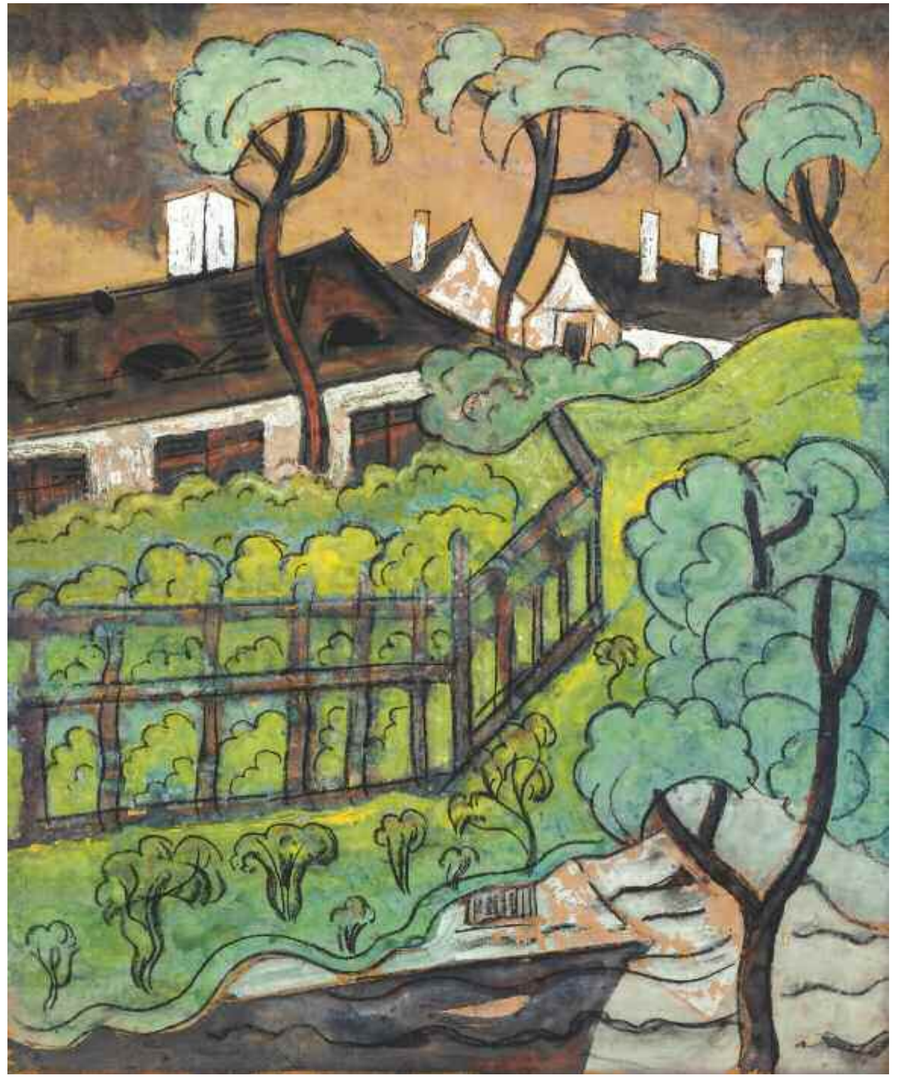

134 | Scheiber Hugó

(Budapest, 1873 – 1950, Budapest)

Vízparti házak (Tükröződés)
Waterfront Landscape with Reflections

50 × 42 cm
Gouache, papír | Gouache on paper
Jelzés nélkül | Unsigned

Kikiáltási ár: 1 600 000 Ft / 4 384 EUR
Becsérték: 2 400 000 – 3 600 000 Ft
Estimated price: 6 575 – 9 863 EUR

135 | Pólya Tibor

(Szolnok, 1886 – 1937, Szolnok)

Mulatság (Magyar ünnep)
Merrymaking (Hungarian Celebration)

200 × 126 cm
Tempera, falemez | Tempera on panel
Jelezve jobbra lent: Pólya Tibor | Signed lower right: Pólya Tibor

IRODALOM | LITERATURE
· Csiszár Róbert Péter: Pólya Tibor. A Szolnoki Művésztelep mesterei. Damjanich János Múzeum, Szolnok, 2017.
· Herman Lipót: Emlékezés Pólya Tiborra. A Toll, 1938/3., 96–98.

Kikiáltási ár: 2 400 000 Ft / 6 575 EUR
Becsérték: 3 000 000 – 4 400 000 Ft
Estimated price: 8 219 – 12 055 EUR

Aba-Novák Vilmos: Szolnoki vásár, 1930, magántulajdon

»Gondold meg és igyál: Örökké a világ sem áll«

VÖRÖSMARTY MIHÁLY

Aba-Novák Vilmos: Falusi mulatság, magántulajdon

Békebeli sokadalom. Felsorakozik a korabeli falu teljes szociológiai keresztmetszete, a nagy hasú földbirtokostól az ágrólszakadt cigány muzsikusig. A kúria udvarán az uraságék mulatoznak, miközben a főutcán ünnepi menet vonul végig. Cifraszűrös pásztorok, parasztgazdák, nyalka tisztek, polgárleányok, a helyi intelligencia tagjai és a szamárháton lovagló bohóc. Mintha Pólya Tibor egy régi, 19. századi bordal („Gondold meg és igyál: Örökké a világ sem áll" – tanította Vörösmarty) vagy egy elfeledett Mikszáth-novella illusztrációját festette volna meg. A művésznek volt szeme az anekdotikus részletekhez, a demizsont kereső tétova mozdulatára, a kerítésen áthajoló – az osztálykülönbségeket eltörlő – koccintókra, az összekapaszkodva éneklőkre vagy akár a szerelmesen összebújókra. Pólya olyan érzékenységgel jelenítette meg a vidéki mulatságokat, ahogy azt a hazai festészetben senki sem. Tanítómesterei nem a jól nevelt biedermeier népies zsánerfestői voltak, hanem a 16–17. századi Hollandia vaskos humorú realistái, Pieter Bruegeltől Adriaen van Ostadéig.

Id. Pieter Breugel: A Parasztlakodalom, 1567,
Kunsthistoriches Museum, Bécs

Festőbarátja, Herman Lipót foglalta össze legszebben festészetének esszenciáját korai halála után róla írt emlékező nekrológjában: „Mi a művészetének lényege? Nagyszerű alakítóképessége. Festményei Breughel-szerűen tömve remekebbnél remekebb magyar parasztfigurákkal, akik búcsúra járnak, processzióznak, nagyvásáron nézelődnek, végzik a házimunkát, disznót ölnek, a téli, befagyott folyón mulatoznak, korcsolyáznak, részegen végigmuzsikáltatják magukat a falusi utcán, pletykálgatnak, szórakoznak, vadászatra indulnak, lakodalomra jönnek vidám, hangos szánkázás közben. Mindez rendszerint felülnézetben ábrázolva, hogy minél több jusson a képre a falu remekül konstruált házaiból, az alföldi háttérből, a felhős égből élénken lesugárzó napfénnyel. Egy Mikszáth- vagy Krúdy Gyula-regénysorozat volna leírni mindazt, amit ez a kitűnő tehetség művészpályája alatt rengeteg festményén s rajzain teremtett – talán eljön még az ideje, hogy gondosan számba vegyék és lajstromozzák a magyar művészi kultúrának ezt a kincsesbányáját." Ennek a kincsesbányának múzeumi rangú remeke a most felbukkant alkotás.

Pieter Bruegel: Gyermekjátékok, 1560,
Kunsthistoriches Museum, Bécs

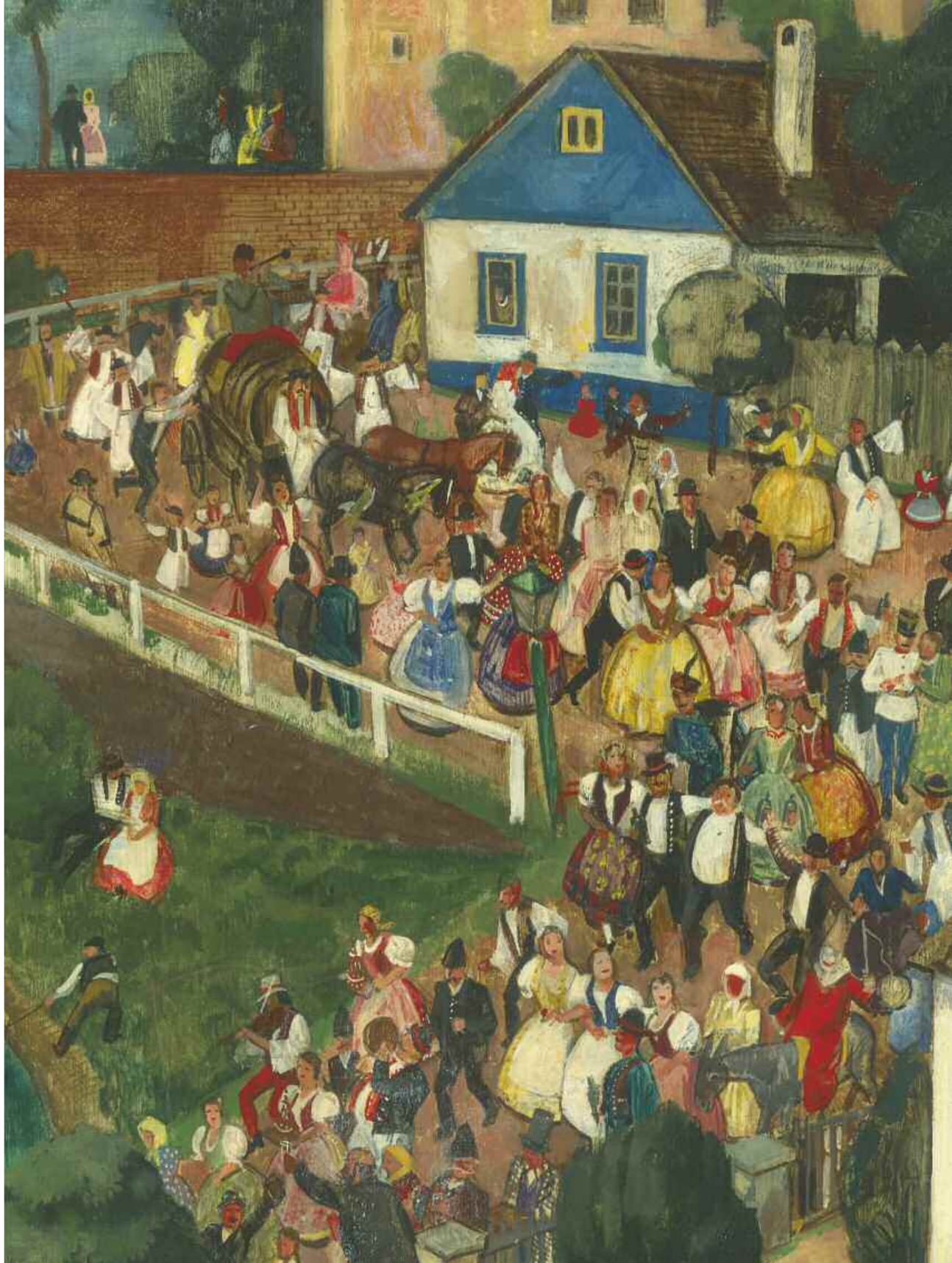

136 | Pór Bertalan

(Bátaszék, 1880–1964, Budapest)

Kék inges fiú, 1910
Boy in a Blue Shirt, 1910

77 × 62,5 cm
Olaj, vászon | Oil on canvas
Jelezve balra lent: Pór 1910 | Signed lower left: Pór 1910

PROVENIENCIA | PROVENANCE
· Egykor Bernát György gyűjteményében.

KIÁLLÍTVA | EXHIBITION
· Pór Bertalan kiállítása. Könyves Kálmán Szalon, Budapest, 1911. január–február (Kat. 22)
· Pór Bertalan (1880–1964) kétszeres Kossuth-díjas, kiváló művész emlékkiállítása. Budapest, Magyar Nemzeti Galéria, 1966. (Kat. 158.)
· Nyolcak és Aktivisták. Kieselbach Galéria, Budapest, 1999. november.
· Cézanne és Matisse bűvöletében. A Nyolcak. Centenáriumi kiállítás. Janus Pannonius Múzeum Modern Magyar Képtár, Pécs, 2010. december–2011. március. (Kat. 336.)

REPRODUKÁLVA | REPRODUCED
· Modern magyar festészet 1892–1919. Szerk.: Kieselbach Tamás. Budapest, 2003. 576.
· Modern Hungarian Painting 1892–1919. Szerk.: Kieselbach, Tamás. Budapest, 2003. 576.
· Kovalovszky Márta: A modern magyar festészet remekei. 1896–2003. Corvina, Budapest, 2005, 47.
· Die Moderne in der ungarischen Malerei 1919–1964. Szerk.: Kieselbach, Tamás. Berlin, 2008. 576.
· A Nyolcak. Kiállítási katalógus. Szerk.: Bardoly István, Markója Csilla. Pécs, 2010. 373.

IRODALOM | LITERATURE
· Pór Bertalan kiállítása a Könyves Kálmán Szalonban. Könyves Kálmán Szalon, Budapest, 1911.
· Rózsaffy Dezső: Pór Bertalan kiállítása (A Könyves Kálmán szalonjában). Az Újság, 1911. január 29.
· Műpártol az állam. Rómától a „Nyolcak"-ig. Világ, 1911. május 19.
· Oelmacher Anna: Pór Bertalan. Corvina, Budapest, 1980.
· A Nyolcak. Szerk.: Markója Csilla – Bardoly István, Janus Pannonius Múzeum, Pécs, 2010.

Kikiáltási ár: 22 000 000 Ft / 60 274 EUR
Becsérték: 26 000 000 – 38 000 000 Ft
Estimated price: 71 233 – 104 110 EUR

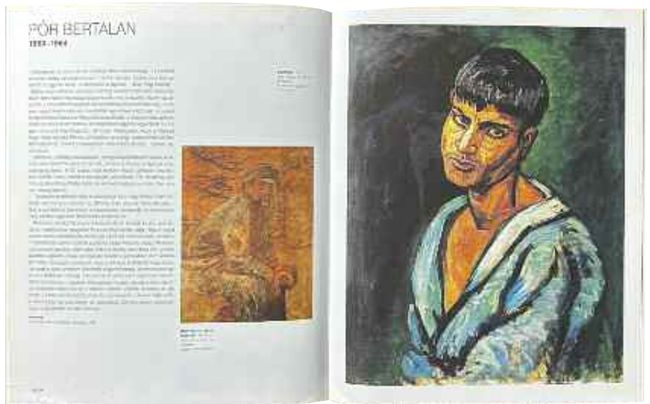

A modern magyar festészet remekei, Szerk.: Kovalovszky Márta, Corvina Kiadó, 2005, Budapest

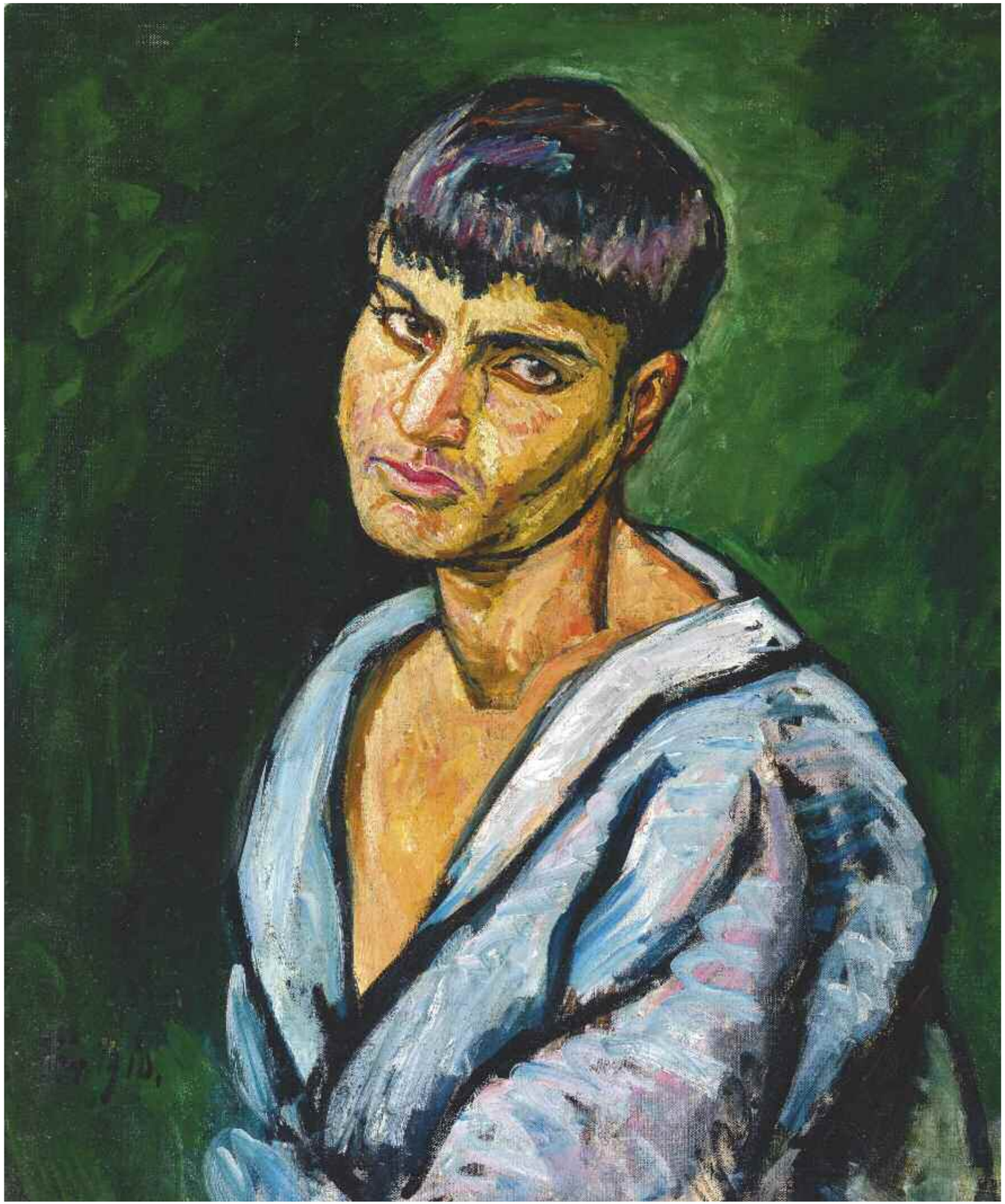

» A kompozíció fókuszát
a fiatal fiú szeme jelenti;
a fekete háttér előtt, a fekete
hajtömeg alatt ebben
az indulatoktól dúlt tekintetben
sűrűsödik össze a mű emberi
és festői drámája.«

KOVALOVSZKY MÁRTA

Modernitás és hagyománytisztelet

A festmény szerepelt a Nyolcak kiállításai idején rendezett nagy Pór Bertalan-tárlaton a Könyves Kálmán Szalonban 1911-ben. A bemutatott műről megemlékezett a korabeli sajtó is, Rózsaffy Dezső külön kiemelte: „A figurális művek közül a »Cigánygyerek« válik ki erős, karakterisztikus rajzával, a konstruktív részek helyes és tudatos hangsúlyozásával." A merészen expresszív portré nem véletlenül került be a Nyolcak történetét feldolgozó nagy 2010-es kiállításba. A neves 20. századi művészettörténész, Kovalovszky Márta is beválogatta a modern magyar festészet remekeit összegyűjtő 2005-ös kötetébe. Elemzésében kiemelte a kép drámai erejét: „A *Cigányfiú* félalakos portréjában nem érződik semmilyen társadalmi szempont vagy a művészi problémák megoldásának gondja, csak az emberi jelenlétből sugárzó energia, az emberi sors súlya és a természet vadsága. Pór ezúttal láthatólag nem pepecselt a részletekkel; lendületesen, majdnem erőszakosan vezetett vastag ecsetvonásokkal kerekítette körül a fej és a felsőtest formáit, tördelte ráncokba az ing kékjét. A kompozíció fókuszát a fiatal fiú szeme jelenti; a fekete háttér előtt, a fekete hajtömeg alatt ebben az indulatoktól dúlt tekintetben sűrűsödik össze a mű emberi és festői drámája."

Az arcképeivel már a századelőn szép sikereket arató Pór Bertalan művésztársai zömével hasonlóan Párizsban ismerkedett meg a festészet legmodernebb elveivel. 1903 és 1907 között hosszú hónapokat töltött a francia fővárosban, ahol leginkább a nála fiatalabb és stiláris téren „mozgékonyabbnak" bizonyuló Berény Róberttel tartott fenn rendkívül inspiráló baráti kapcsolatot. Feltehetően együtt látogattak el Gauguin és Cézanne korszakos jelentőségű kiállításaira, a műkereskedések alkalmi tárlataira, de Gertrude Stein rendszeres összejöveteleire is Berény kísérhette el a néhány hónapon át a vele együtt a rue Falguiere 12.-ben lakó idősebb kollégáját. Innen indultak el 1907 tavaszán egy több hónapig tartó itáliai tanulmányútra is, amely jelentős hatást gyakorolt mindkettőjükre. Pór festői stílusa a párizsi élmények és Berény inspirációjának hatására fokozatosan oldottabbá vált. A hagyományos, a formát precíz plasztikával ábrázoló festésmódot lendületes ecsetkezelés váltotta fel, az akkurátus realizmus tisztes unalma helyett a képekből indulattal és spontán festőiséggel telített, provokatív kifejezőerő sugárzott. Néhány év alatt szinte a védjegyévé vált a most bemutatott kompozíción is látható páratlanul expresszív, a kéz heves mozgását gátlástalan szabadsággal közvetítő ecsetjárás, a fellazított színfoltok fauve-os, levegős lüktetése.

Pablo Picasso: Abszint ivó (Angel Fernández de Soto portréja), 1903, magántulajdon

Oskar Kokoschka: Doktor Ludwig Adler, 1914, Museum von Schone, Kunsten

Pór bizonyos tekintetben azonban más utat járt be, mint a Nyolcak közé tartozó társainak többsége. Nála a műtörténet patinás nevű óriásai, Michelangelo és El Greco hatása, a monumentalitásra való törekvés, a klasszikus, nagy témák iránti vonzalom különös elegyet alkotott a modernitás legújabb eredményeivel, Cézanne és a vadak hatásával. Az arckép ugyanúgy rokonságban áll Cézanne kékekre és zöldekre hangolt, nyers tömeghatású portréival, ahogy a figura csavarodó beállítása a manierizmust, leginkább e korstílus 20. század elején újra felfedezett különcét, El Greco kedvelt figura serpentinatáját juttatja eszünkbe. Ezt a rendkívül dinamikus, lángnyelvekként spirálisan felfelé áramló mozgást a drapériaként ható kék ing sötét kontúrvonalai hangsúlyozzák, melyek a nyak körvonalaiban folytatódva az arc plasztikusabban megfogalmazott formáiba futnak bele.

El Greco: Szent János apostol, Museo del Greco, Toledo, Spanyolország

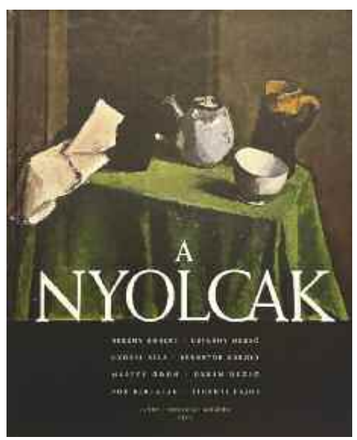

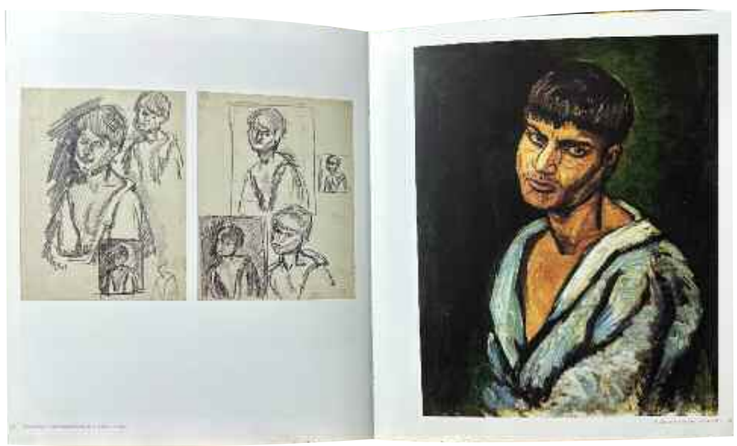

A Nyolcak. Szerk.: Markója Csilla – Bardoly István, Janus Pannonius Múzeum, Pécs, 2010.

Római intermezzo

A festmény 1911 tavaszán, röviddel a megszületése után az újságok híradásaiban is feltűnt. A történetet a *Világ* című napilap május 19-i számából ismerhetjük meg. A közönség először az év elején, a Könyves Kálmán Szalonban rendezett egyéni kiállításon ismerhette meg a művet, ahol a római nagy nemzetközi tárlat magyar zsűrije, Iványi Grünwald Béla, Csók István és Poll Hugó öt alkotást választott ki a bemutatott 65 kép közül: a Nyolcak bemutatkozó, 1909-es tárlatán páratlan feltűnést keltő *Család* című kompozíciót, egy kettős portrét, egy aktvázlatot, egy cigány lányról festett portrét és a most bemutatott alkotást. „A képeket annak rendje és módja szerint el is szállították Rómába, ahol egyszeriben hihetetlen odisszea lett osztályrészük ezeknek a műalkotásoknak. A képeket már fel is akasztották a kiállítás rendezésével megbízott művészek: Iványi-Grünwald Béla, Kacziány Ödön festőművészek és Róna József szobrászművész, amikor Pór Bertalant kerülőúton arról értesítették, hogy képeit, amelyek egy ismeretlen valakinek a tetszését nem tudták megnyerni, egyszerűen leszedték a falról. A képek egy napig se voltak felaggatva, és most valahol egy raktárban hevernek, kitagadva, messze idegenben. Nem tudjuk, hogy ki az az ismeretlen és befolyásos idegen, aki távol az országtól ennyire dezavuálni tudta a teljhatalmú magyar zsűrit, és szomorú, sőt művészeti viszonyainkra egyszerűen lealázó valami, hogy egy önmagára utalt művészbizottság ilyen könnyedén, lelkiismeretlenül és logikátlanul meghátrált. Pór Bertalan képei egy darab új, modern művészetet reprezentáltak volna az olasz műértőknek; a magyar zsűri azonban kevesebb súlyt helyezett erre, mint egy ismeretlen magyar úr kétségtelen ízléstelenségére, művészethez nem értésére és jogtalan beavatkozására. Az erkölcsileg és anyagilag is súlyosan megkárosított művész most kártérítési pört indít a határozatlan zsűri ellen. A pörben egyébként nem fog egyedül állni, mert ugyanezt a hasonló sorsra juttatott Gulácsy Lajos festőművész és még néhányan meg fogják tenni. A magyar művészet minél zavartalanabb épülésére."

Pór Bertalan:
Portrétanulmányok,
1910
Janus Pannonius
Múzeum, Pécs

Pór Bertalan:
Portrétanulmányok, 1910
Janus Pannonius Múzeum,
Pécs

A vadság szimbóluma

Pór Bertalan életművének és az egész magyar avantgárd történetének egyik legkifejezőbb, legmegrendítőbb erejű portréján egy zavarba ejtő, egyszerre vádló és megbocsátó tekintetű karnasz fiú tűnik fel. A modell hangsúlyozottan különleges, egzotikusnak ható karaktervonásait és az 1911-es katalógusban olvasható eredeti képcímet (*Cigánygyerek*) látva érdemes kitérni arra a sajátosságra, amely a magyar modernizmust és a cigányság képi ábrázolását összekapcsolja. A század végén a Münchenben élő, a bajor műkereskedelemre szakosodó festőink sok esetben szinte a cigány témák specialistáiként szerezték hírnevet. Romantikus, sokalakos jeleneteikben már könnyű felismerni a megcélzott vásárlók, a városi polgárság látens elvágyódását, kuriózuméhségét, de a lenéző felsőbbrendűség érzését egyaránt.

Újabb változást hozott a nagybányai koloristák tisztán művészi, az irodalmi utalásokat, a korábban kötelezően elvárt szüzsét elutasító attitűdje: a tarka népviseletű, kifejezetten festői látványt nyújtó cigányok az élénk színek iránt rajongó festők kedvenceivé váltak. Ráadásul rendkívül olcsón is hajlandók voltak modellt állni, nem beszélve arról, hogy a puritán erkölcsű bányász- és parasztlányok többségével ellentétben az aktra is kaphatók voltak. Többek között Ferenczy Károly, Iványi Grünwald Béla, Tihanyi Lajos, Perlrott Csaba Vilmos és Dénes Valéria 1900-as évek elején készült alkotásainak köszönhető, hogy a megszületőmagyar modernizmus ilyen szorosan összekapcsolódott a cigányság művészi ábrázolásával.

Pór Bertalan most bemutatott képe azonban jóval túlmutat mindazon, amit a kolorisztikus igényeket kielégítő modellválasztással a nagybányai festők valaha elértek. Az a brutális őszinteség és kendőzetlen léleklátás, amely az ábrázolt fiú beállításából és tekintetéből sugárzik, bizonyossá teszi, hogy Pór nem az egzotikumot kereste cigány modelljében, inkább a sebzett kívülállást és a minden társadalmi béklyótól, konvencióktól és szabályoktól mentes függetlenséget lelte meg benne. Mint Mednyánszky képeinek csavargóiban: a vadság, az ösztön és a nyers erő – ezt pillanthatta meg egykor Pór Bertalan ebben a delejes tekintetű szempárban, és ez az, ami a festő kortársait, de a mai nézőket is magával ragadja. A saját korában botrányosan modernnek számító alkotást ma már a Nyolcak egyik legjobban dokumentált, muzeális minőségű, expresszív alkotásaként ünnepeljük.

»A saját korában botrányosan modernnek számító alkotást ma már a Nyolcak egyik legjobban dokumentált, muzeális minőségű, expresszív alkotásaként ünnepeljük.«

137 | Schönberger Armand

(Galgóc, 1885 – 1974, Budapest)

Délutáni pihenő, 1930-as évek
Afternoon Rest, 1930s

68 × 48 cm
Vegyes technika, papír | Mixed technique on paper
Jelezve balra lent: Schönberger |
Signed lower left: Schönberger

Kikiáltási ár: 1 500 000 Ft / 4 110 EUR
Becsérték: 2 000 000 – 2 800 000 Ft
Estimated price: 5 479 – 7 671 EUR

Schönberger Armand: Asztalnál, 1924–1928 között, magántulajdon

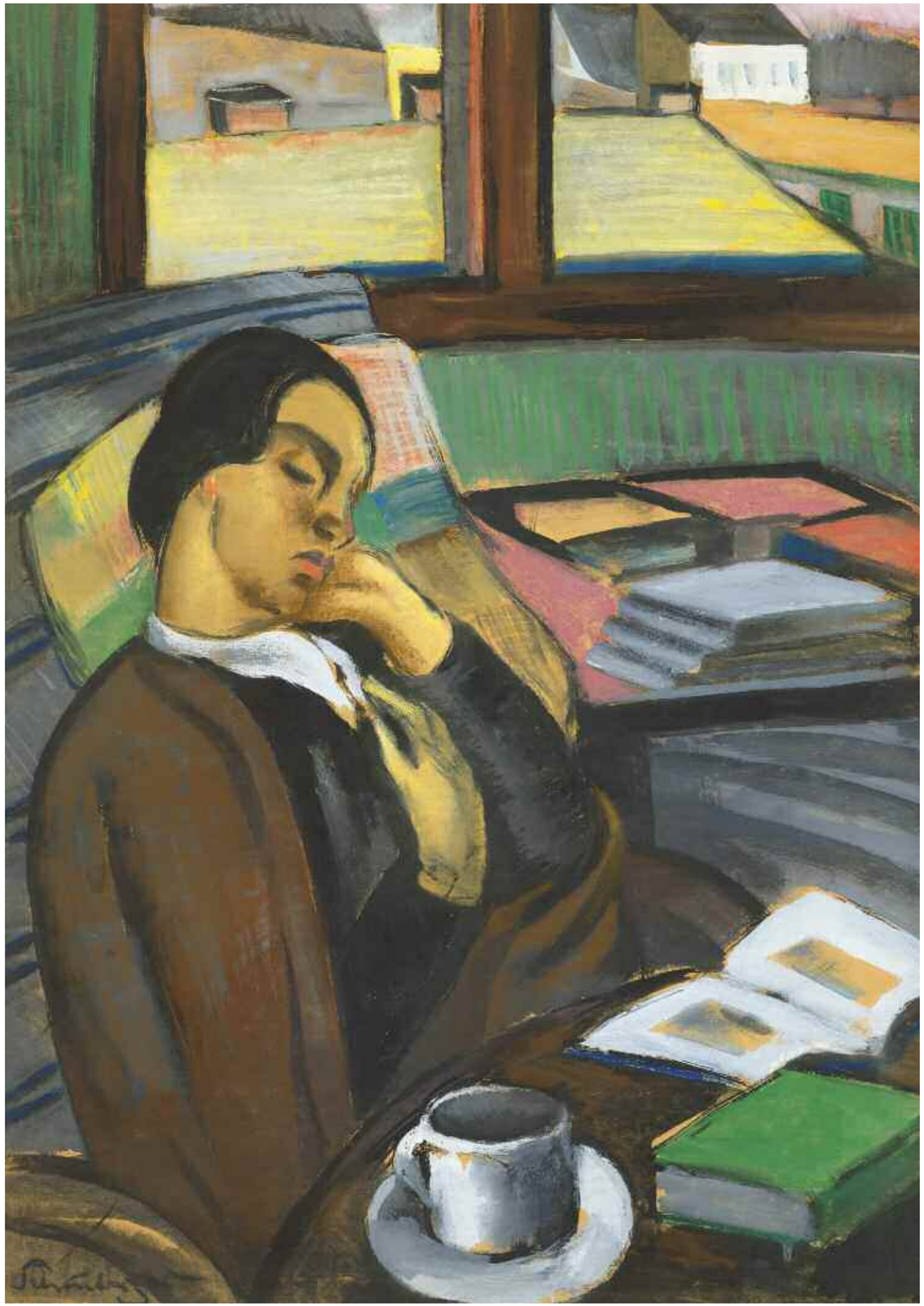

138 | Móricz Margit

(Dombóvár, 1902 – 1990, Budapest)

Merengő
Pensive

74 × 54,5 cm
Olaj, vászon | Oil on canvas
Jelzés nélkül | Unsigned

PROVENIENCIA | PROVENANCE
· Egykor a művész családja tulajdonában

IRODALOM | LITERATURE
· P. G.: Móricz Margit festményeinek kiállítása. Magyar Nemzet, 1966. június 22., 4.

Kikiáltási ár: 3 400 000 Ft / 9 315 EUR
Becsérték: 4 000 000 – 6 500 000 Ft
Estimated price: 10 959 – 17 808 EUR

Vörös Géza: Fiatal lány pöttyös ruhában, magántulajdon

Széles ecsetkenésekkel felvázolt, pisztáciazöld nyári ruhában ülő fiatal szőke lány. Kezét keresztbe teszi ölében, fejét lehajtja, álmodozva merül magába. A széles ecsetvonásokat a távolkeleti tusrajzok leheletfinom érintésével felfestett fekete kontúrok ellensúlyozzák. Az alkotó, Móricz Margit a két világháború közötti, egyre divatosabb női festészet egyik közelmúltban felfedezett tehetsége. Vaszary János és Benkhard Ágoston tanítványaként járt a modernizált szellemiségű Képzőművészeti Főiskolára a húszas években. 1926-ban elnyerte a Szinyei Társaság díját az ifjúsági kiállításon. Ezután külföldi tanulóévek következtek: három év Párizsban és újabb három Algériában. A hazai debütálása sikeres volt, 1938–39-re elnyerte a római ösztöndíjat. 1942-ben a Műbarátban állított ki, majd hosszabb kényszerkihagyás következett: legközelebb csak a hatvanas években jutott kiállítási lehetőséghez.

A *Magyar Nemzet* kritikusa írta 1966-os kiállításáról: „Móricz Margit egykor Vaszary János tanítványa volt, s a vázlatos frissességű, közvetlen hangú Vaszary-képek elevensége fontos útmutatást jelentett számára. A művek kompozíciós alapját a hajlékonyan kanyargó kontúrvonalak adják, s e játékos könnyedségű rajzot a pasztellszínek csak lazán követik, nekiiramodva és el-elmaradva fogják körül a formákat. A rajz és a színek foltjai közt szabadon áramlik az üresen hagyott tér, fény és levegő itatja át így a kompozíciókat." A „vaszaryánus" festőiség érhető tetten a most vizsgált alkotás elegáns kontúrjaiban és érzékenyen modelláló színfoltjaiban is.

»A rajz és a színek foltjai közt szabadon áramlik az üresen hagyott tér, fény és levegő itatja át így a kompozíciókat«

MAGYAR NEMZET, 1966

Vaszary János: Ablakpárkányon ülő kislány, 1920-as évek, Magyar Nemzeti Galéria, Budapest

139 | Hincz Gyula

(Budapest, 1904 – 1986, Budapest)

Kompozíció lepkével
Composition with Butterfly

40 × 50 cm
Olaj, vászon | Oil on canvas
Jelezve jobbra lent: Hincz Gy. |
Signed lower right: Hincz Gy.

Kikiáltási ár: 750 000 Ft / 2 055 EUR
Becsérték: 1 400 000 – 2 800 000 Ft
Estimated price: 3 836 – 7 671 EUR

Bram Van Velde: Kompozíció, 1957, magántulajdon

140 | Klie Zoltán

(Szekszárd, 1897 – 1992, Budapest)

Mesebeli táj (Kompozíció), 1926
Fairytale Landscape (Composition), 1926

70,5 × 80,5 cm
Olaj, vászon | Oil on canvas
Hátoldalon: saját kezű aláírás Klie 1926,
valamint Kompozíció 1926 | On the reverse:
Klie 1926, Kompozíció 1926

IRODALOM | LITERATURE
· Klie Zoltán (1897–1992) festőművész emlékkiállítása.
Merítés a KUT-ból VII. Katalógus. Haas Galéria,
Budapest, 2003.
· Kopócsy Anna: Klie Zoltán. A kozmikus festő.
Budapest, 2005.

Kikiáltási ár: 12 000 000 Ft / 32 877 EUR
Becsérték: 15 000 000 – 24 000 000 Ft
Estimated price: 41 096 – 65 753 EUR

Wassily Kandinsky: Táj tanulmány, (Dünaberg), magántulajdon

August Macke: Veteményes, 1911, Kunst Museum Bonn

»Mindig a sárga úton, mindig a sárga téglán.«

DOROTHY GALE

„Álmodozó hangulataim a háború és orvosi tanulmányaim közben visszajöttek" – emlékezett vissza idős korában Klie Zoltán arra, hogy a pécsi kúriai bíró fiából miként lett végül festő. Az első világháború megviselte a századforduló borongós álmodozásában otthonos fiatalember lelkét. Az orvosi pálya materialitása helyett akkor választotta a spiritualitás iránt fogékony fiatal a művészet világát. A különleges kifejezési módokat kedvelő Vaszary János odaadóan támogatta az ifjú tehetség tanulmányait. A friss szellemiségű mesternek köszönhetően kapta meg a párizsi állami ösztöndíjat, aminek köszönhetően 1925 és 1926 között a modern művészet fellegvárában szívhatta magába a friss esztétikai impulzusokat, az École de Paris színgazdag festőiségét. Álmodozó, meseszerű alapkarakterére hatott az expresszionizmus ecsetkezelése, a kései kubizmus formaalakítása és a szürrealizmus tudatalattit felszabadító lélekábrázolása.

Az 1939-es Óz, a csodák csodája film és a sárga út

Klie Meudonban, Párizs nagy erdeiről híres elővárosában bérelt szállást. Az állami ösztöndíj lehetővé tette számára, hogy a munkára tudjon koncentrálni. (Itt vette feleségül szerelmét, Róna Klárát, aki egész életében hű társa maradt.) A párizsi korszakban született képen álombéli tájat látunk, idilli, paradicsomi világot, tóval, városkával, kígyózó úttal, dombokkal és fákkal. A hátoldalon megőrzött felirat szerint a kép az absztrakt műveknek kijáró *Kompozíció* címet kapta. Klie egyensúlyoz a nonfiguratívitás határán. Festménye olvasható tájképként, de a vastag ecsetnyomok olyan erős színsávokat húznak, hogy autonóm képi felület keletkezik, egyéni értékekkel bíró gesztusokkal. Hamisítatlan húszas évek közepi festői nyelvezet. Ahogy a festő monográfusa, Kapócsy Anna jellemezte ezt a korszakot: „Szemlélete sokkal inkább az École de Paris kubizmusból kiinduló, azt dekoratív irányba továbbfejlesztő, a figurativitásnak újból hangsúlyt adó klasszicizáló irányzathoz állt közel, többek között Moïse Kisling művészetét említhetnénk párhuzamként."

Bár a viharos 20. század sok magyar művész életművét megsemmisítette, pár szerencsés alkotónak sikerült visszatérnie a teljes feledésből. Ez történt a matuzsálemi kort megélő Klie Zoltán fantasztikus felütésű munkásságával is: a rendszerváltás körül feléledő art deco reneszánsz szárnyán újra fény vetült két világháború közötti, elfeledett festészetére. Több életmű-kiállítást rendeztek számára (köztük a Haas Galériában 2003-ban), és Kapócsy Anna művészettörténész tollából monográfia is megjelent munkásságáról. A műgyűjtők kitartásának köszönhetően nemcsak kozmikus absztrakt kései képei váltak láthatóvá, hanem a két világháború közötti korszak emblematikus modern festményei is. Ezek sorát gazdagítja ez a párizsi korszakból való költői remeklés.

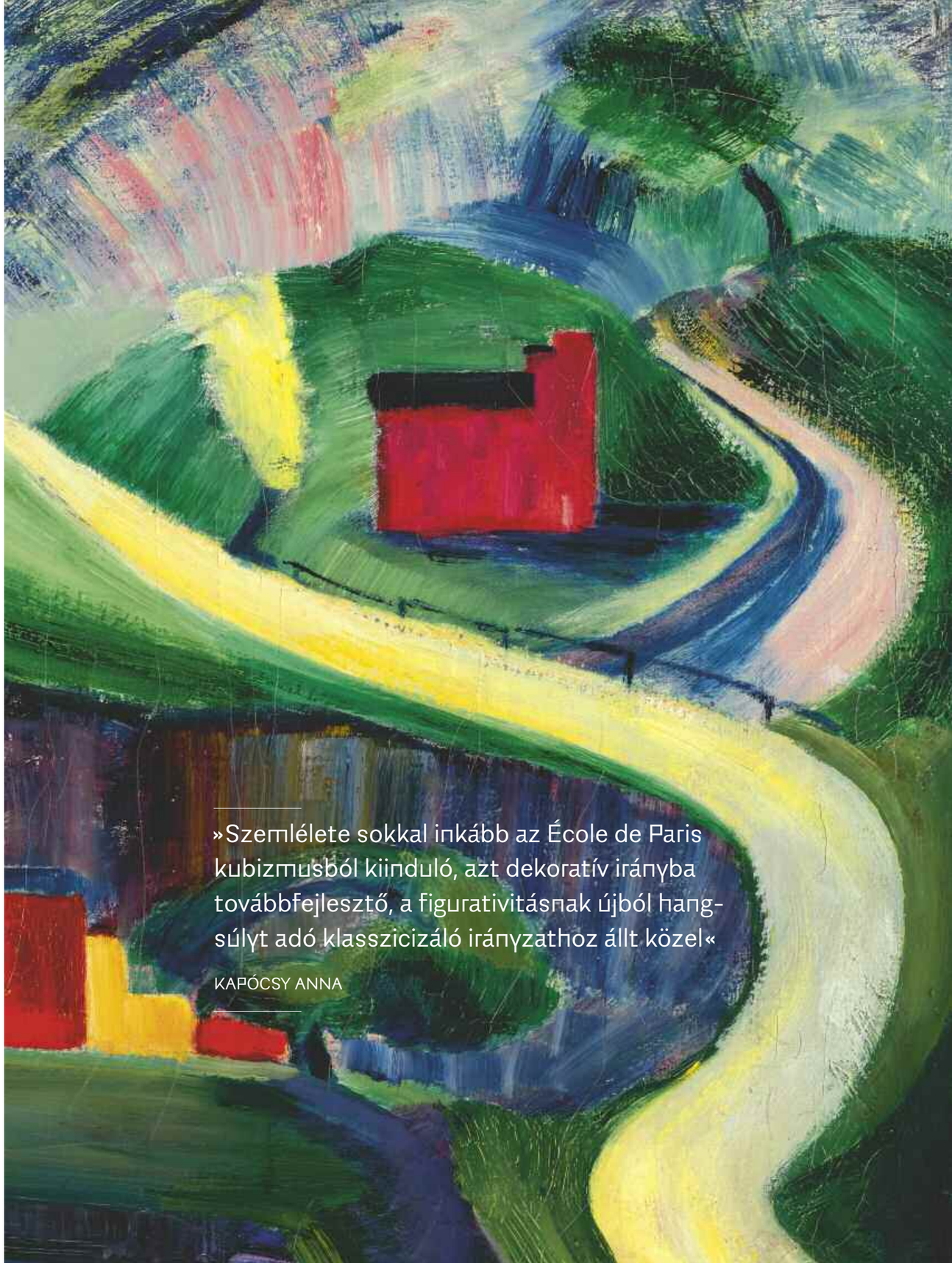

141 | Mattis Teutsch János

(Brassó, 1884 – 1960, Brassó)

Kompozíció (Lélekvirág), 1922
Composition (Soul Flower), 1922

35,5 × 29,5 cm
Olaj, lemezpapír | Oil on cardboard
Jelezve jobbra lent: MT | Signed lower right: MT

PROVENIENCIA | PROVENANCE
· Egykor László Károly gyűjteményében.

KIÁLLÍTVA | EXHIBITION
· A László Károly-gyűjtemény. Részletek egy bázeli gyűjteményből. Műcsarnok – Fővárosi Képtár, Budapest, 1996 (kat. 170.).

REPRODUKÁLVA | REPRODUCED
· A László Károly-gyűjtemény. Részletek egy bázeli gyűjteményből. Die Carl-Laszlo-Sammlung. Teil ein Kunstsammlung aus Basel. Szerk.: Fitz Péter – Lorányi Judit, Műcsarnok Fővárosi Képtár, Budapest, 1996, 93.

IRODALOM | LITERATURE
· Banner Zoltán: Mattis-Teutsch. Kriterion, Bukarest, 1972.
· Szabó Júlia: Máttis Teutsch János. Corvina, Budapest, 1983.
· A László Károly-gyűjtemény. Részletek egy bázeli gyűjteményből. Die Carl-Laszlo-Sammlung. Teil ein Kunstsammlung aus Basel. Szerk.: Fitz Péter – Lorányi Judit, Műcsarnok – Fővárosi Képtár, Budapest, 1996.
· Majoros Valéria: Mattis Teutsch. Nalors, Vác, 1998.
· Mattis Teutsch és a Der Blaue Reiter. Szerk.: Bajkay Éva – Jurecskó László – Kishonthy Zsolt – Tímár Árpád, Mission Art Gallery, Budapest–Miskolc, 2001.
· Jurecskó László: Mattis Teutsch János. Kossuth – Magyar Nemzeti Galéria, Budapest, 2015.
· Mattis Teutsch János. Remekművek Éber Miklós gyűjteményéből. Szerk.: Szeredi Merse Pál, Virág Judit Galéria, Budapest, 2020.

Kikiáltási ár: 9 500 000 Ft / 26 027 EUR
Becsérték: 10 000 000 – 13 000 000 Ft
Estimated price: 27 397 – 35 616 EUR

Mattis Teutsch János: Kompozíció (Szent György), 1922, Magyar Nemzeti Galéria, Budapest

A zöld mezőben íves absztrakt formák sűrűsödnek össze egy látszólag tömeggel rendelkező objektté. A kép nonfiguratív „főszereplője" lila, vörös és zöld elemekből épül össze, kiegészítve egy tengelyszerű fekete vonallal, két narancssárga és egy világoskék körcikkellyel. Természeti asszociációkat kelt, miközben színintenzitását a piros és a zöld komplementerpárosa élezi harsánnyá. „Célom az – jelentette ki az alkotó, Mattis Teutsch János 1921-es ars poeticájában –, hogy festői és plasztikai eszközökkel olyan absztrakt műveket alkossak, amelyek mint művészi lények élik önálló életüket, s tiszta lelki érzetet váltanak ki. Túlnyomórészt olyan kompozíciókon dolgozom, amelyekben az ember a kiindulópont. Az ember, a maga lelki vibrációjában, testetlenül, mint kontaktus az érzet számára."

Mattis Teutsch szerepel a hazai nonfiguratívitás történetének legelején. Ő teremtett elsőként egy olyan elvont festői életművet itthon, amely a legkorábbi nyugat-európai absztrakt művészek teljesítményével állítható párhuzamba.

Mattis Teutsch János: Lelki virágok, 1921,
Magyar Nemzeti Galéria, Budapest

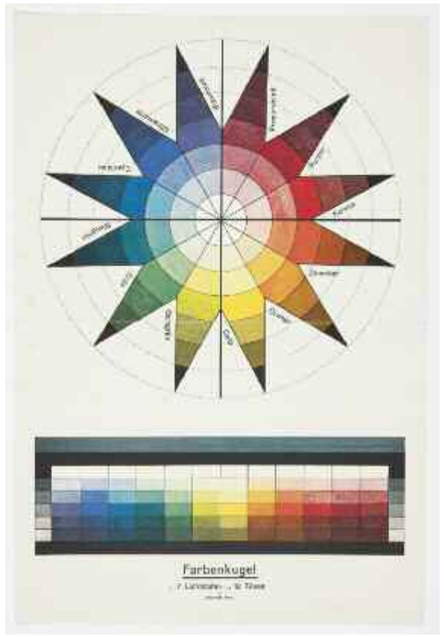

Johannes Itten professzor által készített színgömb

A magyar avantgárd aszketikus vezéralakja, a friss izmusokra kiéhezett Kassák Lajos érthető módon látta meg benne az úttörő tehetséget. Jelzésértékű, hogy modernista lapja, a *MA* első kiállítására is épp őt kérte fel művésznek. Kassák a tárlat katalógusában így dicsérte Mattis Teutsch eredetiségét: „Az új festőgeneráció legtehetségesebbjeinek is előtte jár gazdag színskálájával és a tárgyak egymásra ható pszichikai elrendezésével." A most vizsgált, zöld-vörös nonfiguratív kompozíció azok közé a 1920-as évek elején festett absztrakt képei közé tartozik, amelyek megalapozták Mattis Teutsch nemzetközi hírnevét. A mester már idős korában nevezte el őket „lelki virágoknak", hangsúlyozva a kompozíciók emocionális forrását. Ahogy Szeredi Merse Pál írta a legfrissebb gyűjteményi katalógusban: „Az 1910-es évek német expresszionizmusa Mattis Teutsch *Lelki virága*inak elsődleges nemzetközi kontextusa. Kandinszkij spirituális-organikus absztrakciója mellett fontos megemlíteni Paul Klee művészetét is […]. Klee, hasonlóan Kandinszkijhoz és Ittenhez, a weimari Bauhaus első éveinek meghatározó oktatója volt. Művészeti és pedagógiai elveik a Bauhauson keresztül szélesebb körben ismertté váltak; minden bizonnyal Mattis Teutsch is megismerte azokat gyakori németországi utazásai alkalmával, ugyanis az akkor Weimarban élő Bortnyik Sándort is meglátogatta."

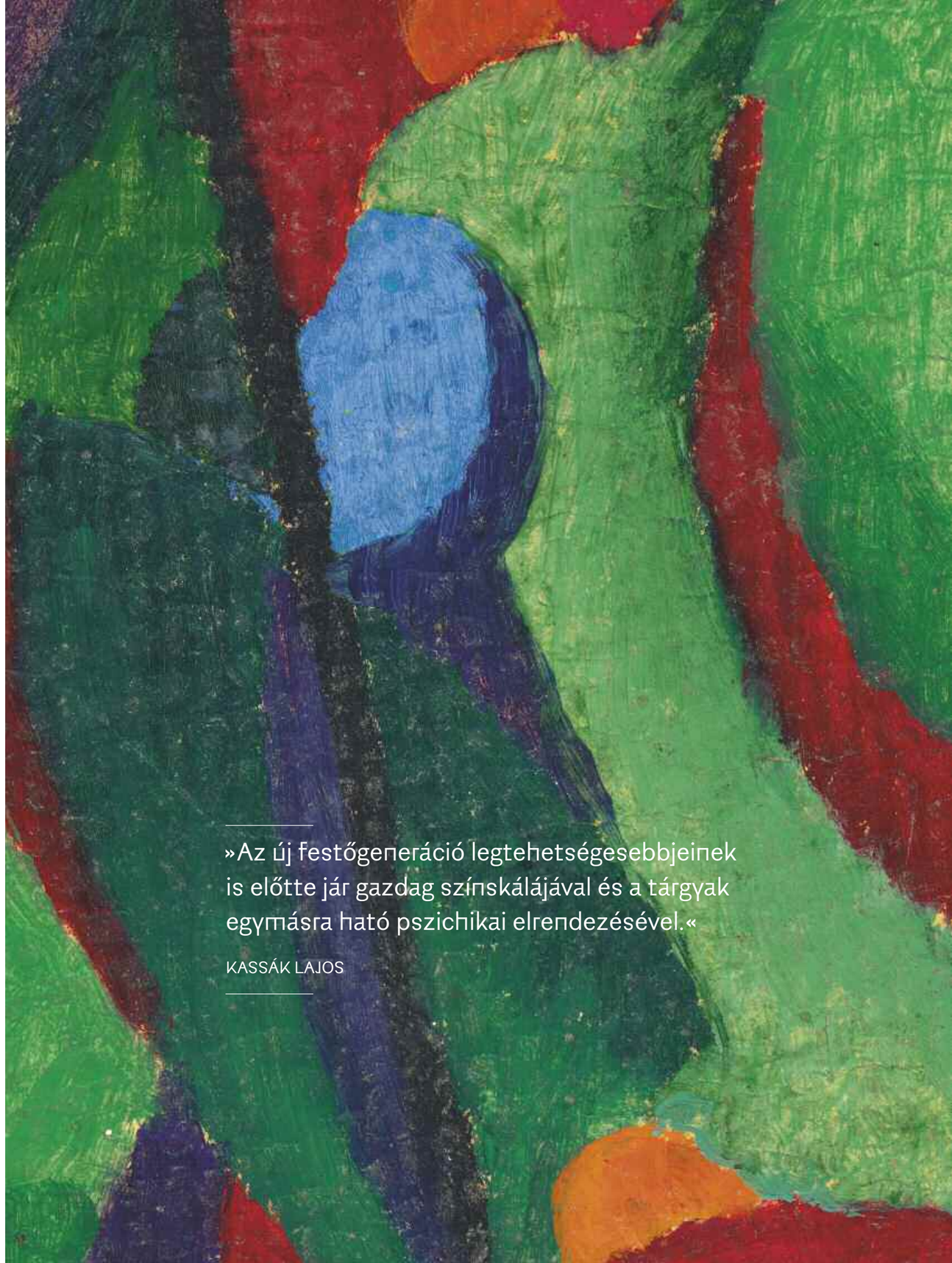

»Az új festőgeneráció legtehetségesebbjeinek is előtte jár gazdag színskálájával és a tárgyak egymásra ható pszichikai elrendezésével.«

KASSÁK LAJOS

142 | Qi Baishi

(Hsziangce, 1864 – 1957, Peking)

Virágzás
Blooming

23,5 × 31 cm
Fametszet, papír | Woodcut on paper
Jelezve egyenként a művész saját pecsétjével |
Eachone is signed with the artist's stamp

A négy mű együttes kikiáltási ára:
850 000 Ft / 2 329 EUR
Becsérték: 1 200 000 – 1 800 000 Ft
Estimated price: 3 288 – 4 932 EUR

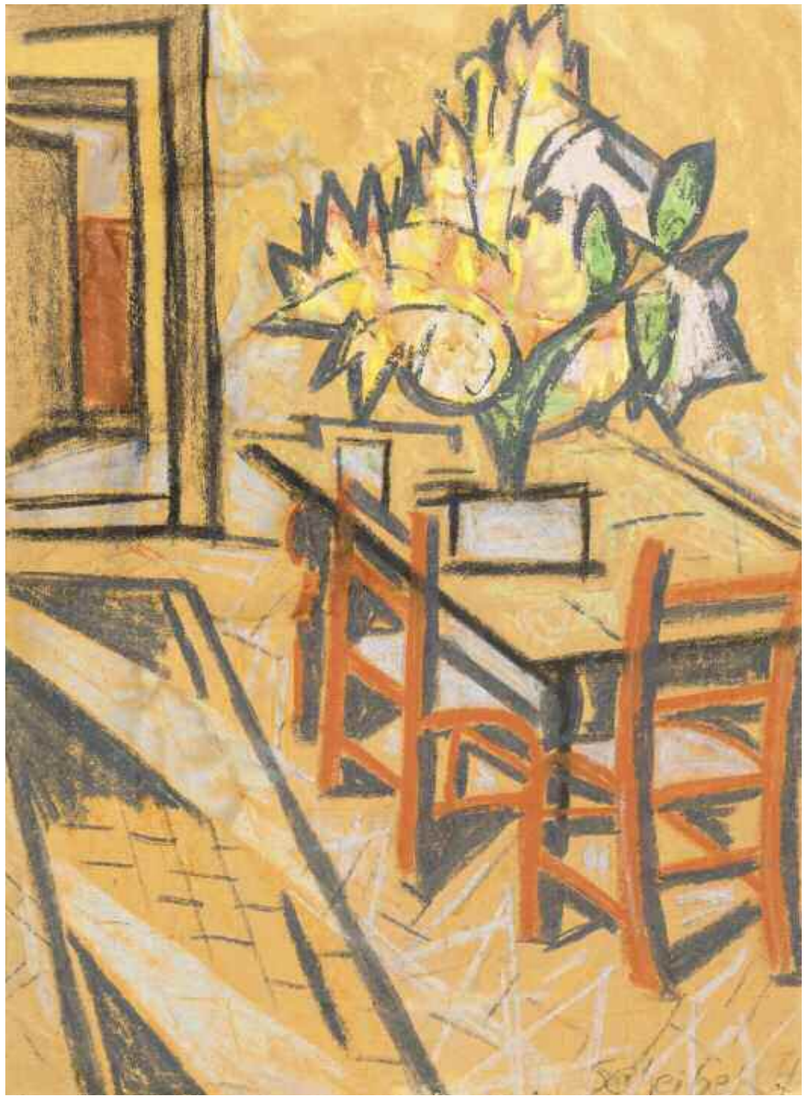

143 | Scheiber Hugó

(Budapest, 1873 – 1950, Budapest)

A művész Kertész utcai lakásában, 1920 körül
In the Artist's Kertész Street Apartment, c. 1920

54,5 × 40 cm
Vegyes technika, papír | Mixed technique on paper
Jelezve jobbra lent: Scheiber H. | Signed lower right: Scheiber H.

Kikiáltási ár: 750 000 Ft / 2 055 EUR
Becsérték: 900 000 – 1 300 000 Ft
Estimated price: 2 466 – 3 562 EUR

144 | Mennyey Tina
(Constanza Mennyey Capogrossi)
(Torino, 1910 – 1972, Róma)

Tulipános csendélet dobókockákkal és sakktáblával, 1934
Tulip Still Life with Dice and Chessboard, 1934

72 × 59 cm
Olaj, vászon | Oil on canvas
Jelezve jobbra fent: Tina Mennyey,
Hátoldalon: Velencei Biennálé kiállítási raglap |
Signed upper right: Tina Mennyey,
On the reverse: exhibtion label of Velencei Biennálé

KIÁLLÍTVA | EXHIBITION
· Velencei Biennálé (XIX. Esposizione Biennale Internazionale d'Arte), 1934 (XLVI. terem, kat. 16.).

IRODALOM | LITERATURE
· XIX. Esposizione Internazionale d'Arte della Città di Venezia. Carlo Ferrari, Velence, 1934.
· Márffy Oszkár: Egy Olaszországban élt magyar emigránsról. Pesti Hirlap, 1936. január 5.
· Lorenza Trucchi: Le Mostre Romane, La Fiera Letteraria, 1959. január 18..

Kikiáltási ár: 3 200 000 Ft / 8 767 EUR
Becsérték: 4 000 000 – 7 500 000 Ft
Estimated price: 10 959 – 20 548 EUR

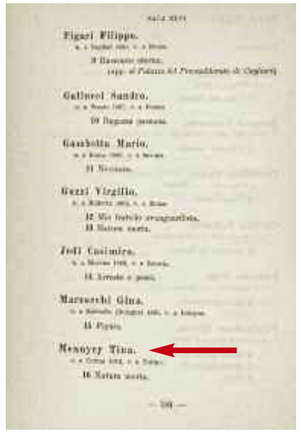
Figari Filippo.
Gallneci Sandro.
Gambolin Mario.
Gozzi Virgilio.
Jodi Casimira.
Marvorchi Gina.
Mennyey Tina.
16 Natura morta.

Az 1934-es Velencei Biennálé katalógusa és a benne szereplő tétel

A festmény az 1934-es Velencei Biennálé nemzetközi kiállításának XLVI. termében

»Mennyey Ferencnek leszármazottjai mind olasz állampolgárok lettek«

MÁRFFY OSZKÁR

A két világháború közötti magyar művészettörténet még most is tartogat bombasztikus meglepetéseket. Ilyen a most felbukkant, finom modernista érzékenységgel előadott csendélet, amelyen a dobókockák és a cserepes tulipánok mellett egy geometrikus mintázatú rejtélyes tábla is szerepel. Az alkotó Tina Mennyeyként szignálta a képet, vagyis a Torinóban 1910-ben született Costanza Mennyeyről van szó. A család magyar származású: a pater familias, Mennyey Ferenc 48-as szabadsághősként telepedett le Olaszországban a forradalom után. Vasúti tisztviselőként dolgozott, Torinóban élt és olasz nőt vett feleségül. Ápolta a kapcsolatot a többi szabadságharcos emigránssal, köztük az őt nagyra tartó Kossuth Lajossal. A *Pesti Hirlap* visszaemlékező cikkében megemlíti népes családját is: „Mennyey Ferencnek leszármazottjai mind olasz állampolgárok lettek, magyarul nem beszélnek, de büszkén emlegetik magyar nemesi családfájukat és magyarországi rokonaikkal buzgón ápolják a kapcsolatokat." A leszármazottak egyike, Francesco Mennyey (1889–1950) grafikusművészként tett szert ismertségre a 20. század első felében. Az olasz művészettörténészek szerint Costanza Mennyey az ő lánya.

Az elmúlt évek művészettörténeti kutatásai feltárták a korábban elfeledett, háttérbe szorított női alkotókat. A római Musei di Villa Torlonia (Casino dei Principi) 2024-ben külön kiállítást rendezett Női művészek Rómában. Utazások a szecesszió, a futurizmus és a rendhez való visszatérés korában címmel. Itt szerepelt Mennyey olyan futurista női művészek társaságában, mint Benedetta Cappa Marinetti vagy Marisa Mori. A kutatók feldolgozták a pályafutását is. Costanza Mennyey gyerekként, édesapja révén került kapcsolatba a művészettel. A fiatal festőnő karrierje az 1930-as években indult, amikor a torinói művészetet a novecento „visszatérés a rendhez" jelszava határozta meg. Mesterétől, Felice Casoratitól a szobrászi formaképzés szakmai fogásait és a mágikus realizmus hangulatteremtő erejét tanulta el. 1932-ben költözött át a fővárosba, Rómába, ahol a neves avantgárd galériás, Anton Giulio Bragaglia mutatta be először műveit. Az 1930-as évek derekán sokat forgolódott Párizsban, bejutva olyan nagy modern mesterek műtermeibe, mint Fernand Léger és André Derain.

Costanza Mennyey önarcképe
(archív fotó)

Mennyeynek 1936-ban a neves futurista, Fillia (Luigi Colombo) mellett rendeztek egyéni kiállítást a római Casa d'Arte Bragaglia termeiben. Ebben az évben találkozott későbbi férjével, Giuseppe Capogrossival, az expresszionista Scuola romana (római iskola) képviselőjével. Capogrossi valódi hírnévre a második világháború után tett szert mint az olasz absztrakció egyik vezető mestere, az informal art olyan sztárjaival együtt, mint Lucio Fontana vagy Alberto Burri. Costanza Mennyey rajta keresztül kapcsolódik be az olasz modernizmusba. Most vizsgált csendélete ennek a korszaknak a kezdetén készült. A hátoldalán megőrzött címke alapján szerepelt az 1934-es Velencei Biennálén, a fennmaradt fotókon is beazonosítható a XIVI. terem falán.

Mennyey az 1930-as évek után is sikeresen vett részt az olaszországi művészeti életben festményeivel és kerámiáival. Lorenza Trucchi műkritikus két és fél évtizeddel későbbi szavai pontosan ráillenek erre a most felbukkant korai csendéletére is: „Milyen gyakorlott, elragadóan intelligens és a maga szürreális illogikájában is logikus Costanza festészetének nagyszerű menüettje! Egy festőnő, aki sem neveltetésében, sem ízlésében nem olasz; csupa trilla és ütem, kábulat és irónia, menekülés és jelenlét, de mindez kifogástalan szakmai tudással párosul. Egy letűnt kor bája lengi körül, amely a legjobb képein már-már egy rózsaszínnel meghintett expresszionizmust mutat be, amely visszatekintve válik tizennyolcadik századiasan elegánssá."

Giuseppe Capogrossi festménye előtt feleségével, Constanza Mennyeyvel 1963-ban

»Egy festőnő, aki sem neveltetésében, sem ízlésében nem olasz; csupa trilla és ütem, kábulat és irónia, menekülés és jelenlét, de mindez kifogástalan szakmai tudással párosul.«

LORENZA TRUCCHI

145 | Czóbel Béla

(Budapest, 1883 – 1976, Budapest)

Francia nő kékben, 1926
French Woman in Blue, 1926

80 × 60 cm
Olaj, vászon | Oil on canvas
Jelezve jobbra fent: Czóbel 26 Paris |
Signed upper right: Czóbel 26 Paris

KIÁLLÍTVA | EXHIBITION
· Czóbel. Egy francia magyar. Ferenczy Múzeum, Szentendre, 2014 (kat. 79.).

REPRODUKÁLVA | REPRODUCED
· Czóbel. Egy francia magyar. Szerk.: Barki Gergely – Bodonyi Emőke, Ferenczy Múzeum, Szentendre, 2014, 142.

IRODALOM | LITERATURE
· Czóbel Béla: A „Salon des Tuileries". Nyugat, 1926/14., 159–160.
· Lázár Béla: Személyes kérdés. Nyugat, 1926/16., 324.
· Kállai Ernő: Czóbel Béla. Bisztrai Farkas Ferenc, Budapest, 1934.
· Genthon István: Czóbel. Képzőművészeti Alap, Budapest, 1961.
· Kratochwill Mimi: Czóbel Béla élete és művészete (1883–1976). Magyar Képek, Veszprém–Budapest, 2001.
· Kratochwill Mimi: Peintre Hongrois (1883–1976). Magyar Képek, Veszprém–Budapest, 2001.
· Kratochwill Mimi: Czóbel Béla. Kossuth – Pest Megyei Múzeumok Igazgatósága – Magyar Nemzeti Galéria, Budapest–Szentendre, 2009.
· Czóbel. Egy francia magyar. Szerk.: Barki Gergely – Bodonyi Emőke, Ferenczy Múzeum, Szentendre, 2014.

Kikiáltási ár: 6 000 000 Ft / 16 438 EUR
Becsérték: 7 000 000 – 10 000 000 Ft
Estimated price: 19 178 – 27 397 EUR

Czóbel Béla: Női portré, 1919 körül, magántulajdon

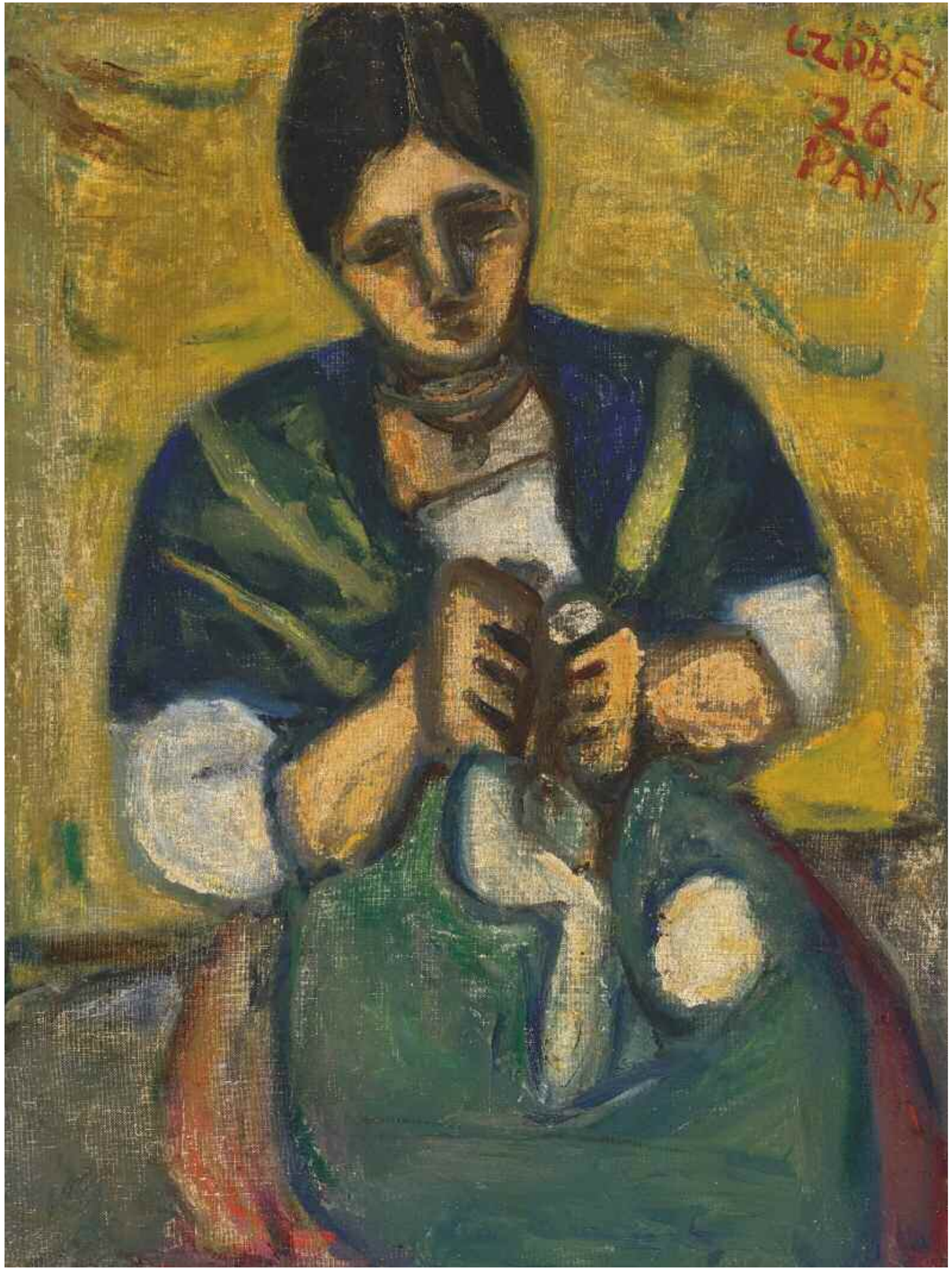

»Mellékesen azt is megjegyezte, hogy ő éppen Picassóval és Braque-kal állított ki az egyik galériában…«

„Azt mondják – vallotta meg az öreg Czóbel Béla Frank Jánosnak –, szűk a témám: intérieur, tájkép, figura. Lehet. Én minden egyes képnél, minden egyes motívumban is új problémákat találok. Mindig a valóság alapján, modell után dolgozom, de a modell csak eszköz, amibe az ember belekapaszkodhatik." A párizsi fauve-ok között tanult Czóbel nem ment messzire a témáért, az őt körülvevő hétköznapi életből merítette. Például egy kézimunkázó nőről (minden bizonnyal a feleségéről). Gomolygó, kusza, vastag, száraz ecsetnyomok tapogatják le a látványt. Az okkerek és zöldek aranyló harmóniába olvadnak össze. Kállai Ernő magyarázta értő szavakkal 1934-es kis monográfiájában a festő érett képépítésének belső logikáját: „Czóbel úgy alkalmazza a színt a maga nyers anyagi voltában, akár a szőnyegszövő a színes fonalat. Színeinek dús anyagi lerakódása nem kendőzi, hanem plasztikus valósággá telíti a vászon síkfelületét. A kép ennek a lerakódásnak síkszerű, színes mintázata. De minél dúsabban halmozódik a síkfelület színmatériás mintázata a kép homlokterében széltében-hosszában, annál rejtélyesebb a dolgok lélekjárása, melyet a festői meglátás kelt életre a színek sokrétű leple alatt."

A most vizsgált kép naiv, summázó ecsetkezelése a legjobb fajta expresszív Czóbel-korszak sajátja, amit – a külföldre került képek miatt – csak az elmúlt két évtizedben rakosgat össze a kutatás. Rá sem kellene pillantanunk a jobb felső sarokba rótt óriási városmegjelölésre, hogy tudjuk: Párizsban járunk. Hosszas csavargás után Czóbel Béla 1925-ben újra letelepedett – már másodjára – a modern festészet központjában, Párizsban. Ekkor már több évtizednyi pályafutás állt mögötte: Rippl-Rónai Royal szállóbeli kiállítását látva jegyezte el magát a modern festészettel 1900-ban, a következő években eljárt Nagybányára, 1903-ban megfordult a legendás párizsi Julian Akadémián, és annyira elbódították az Őszi Szalonon és a Függetlenek Szalonjában látott modernek, hogy hazavitte magával Nagybányára a fauve szellemiséget, kirobbantva a neósok házi forradalmát. Párizsba visszatérve megkapta a vadak keresztapjától, Louis Vauxcelles-től a „faragatlan fauve" titulust, miközben a legjobb avantgárdista körökben forgolódott, Matisse és Picasso környezetében, a Stein-szalon rendszeres vendégeként. A francia fővárosban építette karrierjét, a Nyolcak tárlataira már csak onnan „jelentkezett be" érett festőként. Ígéretes pályakezdését az első világháború akasztotta meg, ekkor képeit hátrahagyva távozott Hollandia irányába. Legtöbbet a bergeni művészkolónián alkotott, majd (első) felesége után Berlinbe költözött. Sikeresen illeszkedett be a német expresszionisták világába, pár év múlva mégsem tudott ellenállni Párizs csábításának.

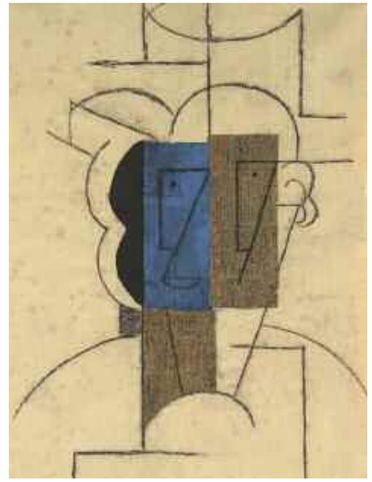

Pablo Picasso: Kalapos férfifej, 1912, MoMA, New York

Az 1926-os esztendő művészi fejleményeiből egy különös szellemi pengeváltás révén értesülünk. A progresszív művészet fő szellemi műhelye, a *Nyugat* folyóirat adott helyet annak a beszámolónak, amelyben Czóbel mesélt a hazaiaknak a legfrissebb párizsi művészeti eseményekről. „Katalógusszerű névfelsorolásnak nem volna részünkről sok értelme; elég annyi, hogy a kiállítók nagy része Rousseau vagy Picasso követője, sőt a legtöbben harmadkézből való utánzója" – állapította meg. Lábjegyzetben utalt csak arra, hogy a hazai sajtóban megjelent tudósítások között sok ferdítés olvasható. Mellékesen azt is megjegyezte, hogy ő éppen Picassóval és Braque-kal állított ki az egyik galériában, amin a pesti magánmúzeum igazgatója megbotránkozott. „Sok ilyesféle idióta van az országodban?" – kérdezte a festőtől a kellemetlen élmény hatására galériása. A *Nyugat* egyik következő számában válaszolt a tollhegyre tűzött Lázár Béla (az Ernst Múzeum képviseletében), aki újra hangsúlyozta, hogy „az ő [vagyis Czóbel] mostani »alkotásain« és Picassónak műkereskedőjénél látott, a sarlatánsággal határos képén, melyen az alak orrát újságpapírszelet helyettesítette, feneketlenül felháborodtam". Vagyis a most vizsgált párizsi alkotás köré is legjobb, ha egy papírkollázsos kubista Picasso-képet képzelünk el megfelelő társnak!

146 | Duray Tibor

(Budapest, 1912 – 1988, Budapest)

Nyári este Rómában (Trastevere)
Summer Evening in Rome (Trastevere)

60 × 80 cm
Olaj, vászon | Oil on canvas
Jelezve balra lent: Duray T. | Signed lower left: Duray T.

Kikiáltási ár: 750 000 Ft / 2 055 EUR
Becsérték: 900 000 – 1 300 000 Ft
Estimated price: 2 466 – 3 562 EUR

Nyári este Trasteverén

147 | Scholz Erik

(Budapest, 1926 – 1995, Budapest)

Párizsba beszökött az ősz
Fall Snuck Back in to Paris

90,5 × 70,5 cm
Olaj, vászon | Oil on canvas
Jelezve jobbra lent: Scholz Paris |
Signed lower right: Scholz Paris

Kikiáltási ár: 340 000 Ft / 932 EUR
Becsérték: 650 000 – 850 000 Ft
Estimated price: 1 781 – 2 329 EUR

Ziffer Sándor: Hajók a Szajnán, 1911, magántulajdon

148 | Scheiber Hugó

(Budapest, 1873 – 1950, Budapest)

Expresszív táj, 1918 körül
Expressive Landscape, c. 1918

60,5 × 76 cm
Olaj, karton | Oil on cardboard
Jelezve balra lent: Scheiber H. | Signed lower left: Scheiber H.

REPRODUKÁLVA | REPRODUCED
· Molnos Péter: Scheiber Hugó. Festészet a jazz ritmusában. Kieselbach Galéria, Budapest, 2014, 260.

IRODALOM | LITERATURE
· (k. k. l.) [Kézdi-Kovács László]: Képzőművészet (A Nemzeti Szalon téli tárlata). Pesti Hirlap, 1920. január 28.
· Az expresszionizmus. Szerk.: Koczogh Ákos, Gondolat, Budapest, 1964.
· Molnos Péter: Scheiber Hugó. Festészet a jazz ritmusában. Kieselbach Galéria, Budapest, 2014.

Kikiáltási ár: 16 000 000 Ft / 43 836 EUR
Becsérték: 19 000 000 – 26 000 000 Ft
Estimated price: 52 055 – 71 233 EUR

Scheiber Hugó: Czakó utca a Tabánban, magántulajdon

„Scheiber művészi egyénisége minden iskolás hatástól menten, szabadon, valami duzzadó őserőtől növelve fejlődött" – írta Patai Edit 1921-ben a *Múlt és Jövő* hasábjain a fiatal tehetségről, Scheiber Hugóról. Így folytatta: „Képein semmi másodrendű dologra nem pazarolja erejét és figyelmét. A dolgoknak lényegét igyekezik megközelíteni, eltekint mindentől, ami nem tartozik ide. Tájképein a természet mély szeretete nyilatkozik meg, amely gyakran fokozódik extázissá és igazi ihletett alkotásokat teremt." Az első Scheiber-tanulmányt jegyző Patai mintha a most vizsgált tájkép festői erényeire tapintott volna rá. A fiatal művész izgatott mohósággal traktálta a nyers olajfestéket az alapozatlan művészkartonra, felfokozott ecsetkezelése viszi magával a néző szemét, hogy belefeledkezzen a hullámokat vető, meghúsosodó, fodrozódó vonások expresszív kavargásába. Scheiber ecsetje őrült módon táncol, a napsütötte lombokat pettyegeti, a nyári felhőket bolyhosan bodorítja. A fatörzsek között színkavalkádban törnek ki a házfalak, míg az előtérre izgalmas cakkos formát rajzol a már-már fauve erejű kéklő árnyékfolt.

A fiatal Scheiber gyűjteményes kiállításának (amelyet a Nemzeti Szalonban rendeztek meg 1920-ban) képcímei arról árulkodnak, hogy sok budapesti helyszínen megfordult, a Tabántól a Ligeten át a Svábhegyig. A most vizsgált képen ábrázolt helyszín beazonosítása lehetetlen – az említettek közül leginkább a Tabán lehetne –, mert a művészt sokkal jobban érdekelte a topográfiai pontosságnál a lüktető, expresszív színkavalkád. A Nyolcakat is pocskondiázó, ókonzervatív Kézdi-Kovács László nem fukarkodott a kritikával a *Pesti Hirlap*ban: „palettapiszok kenéssel" vádolta Scheibernek az impresszionizmusból az expresszionizmusba hajló tájképeit. Ezért írta Patai Edit, Scheiber első hazai propagátora, hogy külföldön fedezték fel (előbb a berlini Sturmnál, később Marinetti Olaszországában), nem a hazai ugaron: „Itt, Budapesten töltötte élete nagy részét, huszonöt éve dolgozik a festészet terén, de itt nem talált sem megbecsülést, sem sikert. Az utóbbi időkben azonban mégis elérkezett az ideje – ha nem is itthon; hanem Bécsben, ahol a Szalonban gyűjteményes kiállítása igazi sikert aratott. […] A bécsi lapok egybehangzóan nagyszerű kritikát hoztak művészetéről, olyannyira, hogy ennek az elismerésnek végre itthon is visszhangja támadt és ma már itt is érdeklődnek Scheiber egyéni erős művészete iránt, és Ady Endre magyar ugarja most már az ő számára is termőföldé lett."

Pán Imre visszaemlékezéseiben megírta a tanulatlan, de ösztönösen avantgárd Scheiber Hugó magányosságát a pesti művészeti életben: „Kívül állt csoportokon, kívül állt társaságokon […]. A kormány művészei közt nem foglalhatott helyet, mert zsidó volt, ellensége a fasizmusnak, a hivatalos ellenzék nem fogadta be, azon vélemény alapján, hogy túl messzire megy. Egy barátja volt a művészetben is és mint ember is, Kádár Béla. Kádár és Scheiber erősen összetartoztak és mindig együtt voltak." A bécsi és berlini sikereket Scheiberrel közösen végigélő Kádár így emlékezett vissza a második világháború után barátja korai képeire: „A témáit nem kieszelte, hanem mindig a természetből indult ki. Minden érdekelte, ami körülötte történt. Nemes erkölcsű ember volt."

»Tájképein a természet mély szeretete nyilatkozik meg, amely gyakran fokozódik extázissá és igazi ihletett alkotásokat teremt.«

PATAI EDIT

149 | Turmayer Sándor

(Orosháza, 1879 – 1953, Albegna)

Budapest
Budapest

40 × 50 cm
Olaj, vászon | Oil on canvas
Jelezve balra lent: Turmayer S. |
Signed lower left: Turmayer S.

Kikiáltási ár: 460 000 Ft / 1 260 EUR
Becsérték: 600 000 – 950 000 Ft
Estimated price: 1 644 – 2 603 EUR

150 | Berkes Antal

(Budapest, 1874 – 1938, Budapest)

Sétálók a városban
People Strolling in the City

75 × 100 cm
Olaj, vászon | Oil on canvas
Jelezve jobbra lent: Berkes A. |
Signed lower right: Berkes A.

Kikiáltási ár: 750 000 Ft / 2 055 EUR
Becsérték: 1 000 000 – 2 000 000 Ft
Estimated price: 2 740 – 5 479 EUR

151 | Szőnyi István

(Újpest, 1894 – 1960, Zebegény)

Duna-parti korzó, 1930
Promenade by the Danube, 1930

60,5 × 80,5 cm
Olaj, vászon | Oil on canvas
Jelezve balra lent: Szőnyi I. 1930 |
Signed lower left: Szőnyi I. 1930

REPRODUKÁLVA | REPRODUCED
· Szőnyi István. Dunakanyar – Zebegény – otthon – család III. Szerk.: Kieselbach Tamás, Kieselbach Galéria, Budapest, 2023, 103., 539.
· Budapest a festők szemével. Szerk.: Molnos Péter. 2026, Budapest

A megjelenés előtt álló Budapest a festők szemével című könyv borítója

IRODALOM | LITERATURE
· Korzó a Duna partján. In Az Est hármaskönyve. Mai magyar élet. Az Est, Budapest, 1932, 260.
· Végvári Lajos: Szőnyi István – Bernáth Aurél. Well-Press, Miskolc, 2003.
· Szőnyi István: Kép. Megjegyzések a művészetről. Pest Megyei Múzeumok Igazgatósága, 2004.
· Köpöczi Rózsa: Szőnyi István. Kossuth – Magyar Nemzeti Galéria, Budapest, 2009.
· Szőnyi István. Dunakanyar – Zebegény – otthon – család I–III. Szerk.: Kieselbach Tamás, Kieselbach Galéria, Budapest, 2023.

Kikiáltási ár: 16 000 000 Ft / 43 836 EUR
Becsérték: 19 000 000 – 28 000 000 Ft
Estimated price: 52 055 – 76 712 EUR

Vaszary János: Dunakorzó Budapesten, 1926, magántulajdon

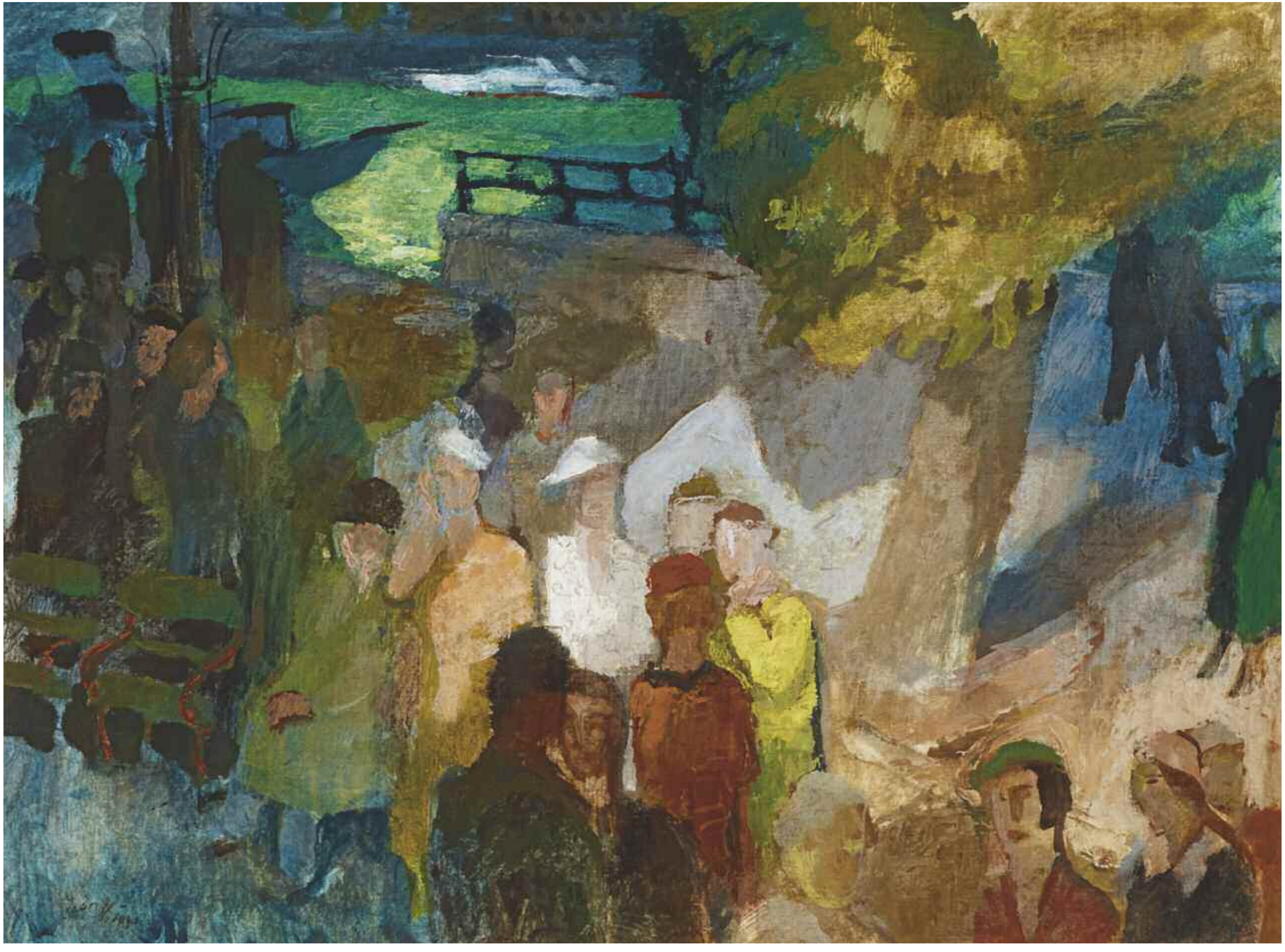

»Ha egyszer a Buchwald-székek mesélni kezdenének,
de szép mesék is születnének.«

AZ EST HÁRMASKÖNYVE

Vaszary János: Dunaparti korzó, 1933, magántulajdon

Szőnyi István a Zebegényből érkező kívülállók érzékeny szemével rögzítette a legendás pesti Dunakorzó múlt ködébe vesző pillanatát. Csinos asszonyok és jól öltözött urak nézelődnek, beszélgetnek és sétálnak. Az érzékeny foltfestészettel előadott városi „tájkép" az ecset mágiáját ünnepli, mégis azonosítani tudjuk az egyes elemeket. Az ősz már sárgára festi a sétány fáinak leveleit, a délutáni napsütés izzásig heviti a Duna zöld vizét. (Szőnyi, a Dunakanyar szerelmese itt sem tudta megállni, hogy a színértékhierarchiában ne a folyó csillanását helyezze a kép fókuszába.) A part mellett kéményes gőzhajó rostokol, középen egy fehér vízibusz szeli a habokat. Pontosan beazonosíthatók az apró részletek, a jellegzetes öntöttvas korlátoktól kezdve a vékonyabb fákat védő körkerítésen át egészen a bérelhető Buchwald-székekig. Szőnyi nem ezekből a kültéri karosszékekből figyelte a látványt, hanem a palotasor egyik épületének emeleti ablakából, a magasból kémlelt körül. Delikát színharmóniákká fogalmazta át a fénykorát élő, Vaszary által is sokszor megörökített pesti Dunakorzót.

Szőnyi István: Korzó, 1936 (egykor Radnai Béla gyűjteményében)

Dunakorzó a Vigadó térnél a Buchwald-székeken ülő korzózókkal, 1940 (fotó: Fortepan / Gali)

A festmény születésének idején *Az Est hármaskönyvé*ben olvashatjuk első kézből, hogyan élték meg a kortársak a Dunakorzó világát: „Mosoly Budapest arcán. Szépséges kirakat. Bimbózó flörtök kacagó útja. De ki tudja, hány hervadt emléknek is a sétálgató útja. Tavaszi délben és őszi estéken a korzó nyüzsgő népe között mint halk sóhajtások sétálgatnak ezek az emlékek. Boldog világjárók mondják, hogy a pesti Dunakorzó szépségben és intimitásban mindjárt a velencei Márkus tér után következik. Hozzáértő dámák és gavallérok a budapesti élet nagyszalonjának nevezték el a korzót. Egyik ajtaja a Lánchíd, a másik az Erzsébet híd pesti hídfője. Ki gondolná, hogy a korzó hossza majd egy kilométert. Mögötte a neoromantikus építészet egyik legszebb alkotása, a Vigadó és az úri Belváros. Közvetlen kulisszái a Duna-part szállói kávéházaikkal, éttermeikkel és előtte a Duna ezüst villanásaival és túlnan a másik parton szinte a valóság valószínűtlensége: a szépséges budai panoráma. Ha egyszer a Buchwald-székek mesélni kezdenének, de szép mesék is születnének. De hallgatnak, ahogyan hallgatnak a korzó akácfái is, amelyek májusi estéken oly ajándékos kedvvel szórják édesszagú parfümjüket, hogy azután fehér szőnyeget borítsanak a korzó széles aszfaltjára, amelyet csak az erre tévedt keserű kedvűek látnak szürkének, feketének." *Az Est* újságírója nem tudhatta, de Szőnyi – 1930 egy szép őszi napján – szóra bírta azokat a bizonyos Buchwald-székeket, elmesélt történeteiket pedig festői remekléssé alakította át, emléket állítva az egyszer volt Dunakorzónak.

152 | Szőnyi István

(Újpest, 1894 – 1960, Zebegény)

Verőfényes napsütés (Zebegény, Beszélgetők)
Radiant Sunshine (Zebegény, People Conversing)

21 × 34 cm
Akvarell, papír | Watercolor on paper
Jelezve jobbra lent: hagyatéki pecsét, Jelezve a hátoldalon:
Szőnyi István hagyatéki pecsét és K. dr.Szőnyi Jolán igazolása |
Signed lower right: inheritence stamp, Signed on the reserve:
inheritence stamp of István Szőnyi and certificate of Jolán Szőnyi

REPRODUKÁLVA | REPRODUCED
· Szőnyi István. Dunakanyar – Zebegény – otthon – család. Szerk.: Kieselbach Tamás. Kieselbach Galéria, Budapest, 2023. III. 587.

Kikiáltási ár: 340 000 Ft / 932 EUR
Becsérték: 400 000 – 600 000 Ft
Estimated price: 1 096 – 1 644 EUR

Márffy Ödön: Virágcsendélet, 1928 körül, magántulajdon

153 | Márffy Ödön

(Budapest, 1878 – 1959, Budapest)

Virágok kék vázában, 1930 körül
Flowers in a Blue Vase, c. 1930

73 × 60 cm
Olaj, vászon | Oil on canvas
Jelezve jobbra lent: Márffy Ödön |
Signed lower right: Márffy Ödön

Kikiáltási ár: 1 800 000 Ft / 4 932 EUR
Becsérték: 2 800 000 – 3 800 000 Ft
Estimated price: 7 671 – 10 411 EUR

154 | Jeges Ernő

(Torontálvásárhely, 1898 – 1956, Budapest)

Nyári nap Veronában, 1938
Summer Day in Verona, 1938

51 × 67 cm
Gouache, papír | Gouache on paper
Jelezve jobbra lent: Jeges Ernő Verona - 1938,
Jelezve balra lent: Dr. Mihalik Sándor, kedves barátomnak - Bp. 1938. okt. 1. | Signed lower right: Jeges Ernő Verona - 1938, Signed lower left: Dr. Mihalik Sándor, kedves barátomnak - Bp. 1938. okt. 1.

KIÁLLÍTVA | EXHIBITION
· ENIT-díj 1943. Magyar művészek olasz tárgyú képei. Nemzeti Szalon, Budapest, 1943 (kat. 79. vagy 80.).

REPRODUKÁLVA | REPRODUCED
· ENIT-díj 1943. Színházi Magazin, 1943/21., 32.
· Róma–Budapest, 1800–1948. Képzőművészeti kapcsolatok a két város között. Virág Judit Galéria, Budapest, 2024, 129. (archív kép).

IRODALOM | LITERATURE
· B. A.: Római magyar képzőművészeink a Szalonban. Magyarság, 1936. április 5.
· ENIT-díj 1943. Magyar művészek olasz tárgyú képei. Nemzeti Szalon, Budapest, 1943.
· Enit-díj 1943. Színházi Magazin, 1943/21., 32.
· Kopp Jenő: Jeges Ernő. Szépművészet, 1944/10., 295–301.
· Bodonyi Emőke: Jeges Ernő. Pest Megyei Múzeumok Igazgatósága, Szentendre, 1995.
· Jeges Ernő festészete. Párizs–Szentendre–Róma. Nemes Galéria, Budapest, 2007.

Kikiáltási ár: 3 400 000 Ft / 9 315 EUR
Becsérték: 3 800 000 – 5 500 000 Ft
Estimated price: 10 411 – 15 068 EUR

A festmény reprodukciója az ENIT-díjról beszámoló újságcikk mellett (Színházi Magazin, 1943/21.)

»Jeges Ernő most is meghódít vakmerő színtobzódásának erejével és harmóniába foglalásával«

MAGYARSÁG, 1936

A veronai vár melletti parti sétány végénél a kerítés ma is látható, de már jobban benőtte a zöld, eltakarva a bejárati tornyot (Google Street View)

Jeges Ernő egy napsütötte őszi napon megállt a szerelem városa, Verona ódon központjában, az „öreg vár", a Castelvecchio nyugati bejárati hídja előtt. Az olasz ENIT-díjat elnyerő képén megörökítette a Scaligeri család hatalmának fenséges középkori szimbólumát, a 14. századi katonai építészet remekét. Bal felé a központi főtorony, a Torre del Mastio magasodik, előtte (ez már nem látható a képen) fut át a város folyóján, az Adigén a Scaligero híd. A Jeges által használt lángoló téglavörös egészen különleges izzást ad a képnek. Nemhiába dicsérte a korabeli műkritika kolorizmusát: „Jeges Ernő most is meghódít vakmerő színtobzódásának erejével és harmóniába foglalásával" – írta a *Magyarság* tárcaírója 1936-ban. A különleges pirosas tónust Verona gótikus építészetének nyersanyaga, a tégla ihlette. A Castelvecchio falai és tornyai is ebből készültek, beleértve a pártázatot lezáró, fecskefarok alakú csúcselemeket, amelyek az egykori tulajdonosok Ghibellin-párti elköteleződését jelezték. Jeges könnyeden sikló ecsete a történelmi épület tövébe odavarázsolta a korabeli modern olasz járókelők alakjait is.

A veronai Castelvecchio madártávlatból

Jeges nevét elsősorban a Régi Szentendrei Művésztelep alapítójaként ismerjük. Hét fiatal Réti-tanítvány barátjával közösen szervezte meg a kolóniát 1926-ban. Jeges a Szőnyi-kör tagjaival együtt, Szőnyi Istvánnal, Aba-Novák Vilmossal és Patkó Károllyal tanult a Képzőművészeti Főiskolán. Lázár Béla – Szőnyi mellett – az új nemzedék legtehetségesebb fiatal képviselőjeként emlegette. Nemcsak táblaképfestőként, de római iskolás falképfestőként és grafikusként is maradandót alkotott. „Réti István tanítványa – írta róla pályaképében a Fővárosi Képtár igazgatója, Kopp Jenő –, de az impresszionizmus csupán futó élmény számára. Ő is hamarosan az Ulitz–Nemes-Lampérth–Szőnyi vonalba áll, akik a nagy francia mester, Cézanne nyomán a tér és tömeg viszonylatait kutatják." Jeges egészen fiatalon, 1923-ban eljutott Párizsba. Két évet töltött el a modern festészet fővárosában, bejárt a szabad szellemű Julian Akadémiára, nagy sikerrel szerepelt a tavaszi és őszi szalonok kiállításain. Mikor hazatért Budapestre 1924-ben, csatlakozott a Szentendrén formálódó művésztelepet alapító fiatal kollégáihoz, az 1930-as években pedig a Római Iskola csapatához.

A korabeli kritika pontosan érzékelte, hogy Jeges művészetét mennyire átjárta az itáliai lélek. A *Magyarság* kritikusa az 1936-os Nemzeti Szalon csoportos kiállítása kapcsán épp vele példálózott: „Levegőjén első leheletre megérezzük a Műcsarnokban nemrég zárult olasz reprezentatív kiállítás levegőjével való hasonló illatot, de már második leheletre megérezzük a magyar föld józanabb nitrogénjét, a hazagondolást, mélységet. Például Jeges Ernő képein quattrocento alakok magyar népi figurákkal vegyülnek el." Pár évvel később Jeges beküldte *Verona* című alkotását (pár egyéb olaszországi művével együtt) az olasz idegenforgalmi és propagandabizottság által rendezett versenyre a Nemzeti Szalonba. A mű el is nyerte az ENIT-díj második fokozatát. A tárlaton a Római Iskola legjobbjai vettek részt. A most vizsgált ENIT-díjas mű korabeli hangulatát nemcsak régi újságreprodukciók idézik meg, hanem az érintetlenül, eredeti állapotban megőrzött paszpartuzás és keretezés is.

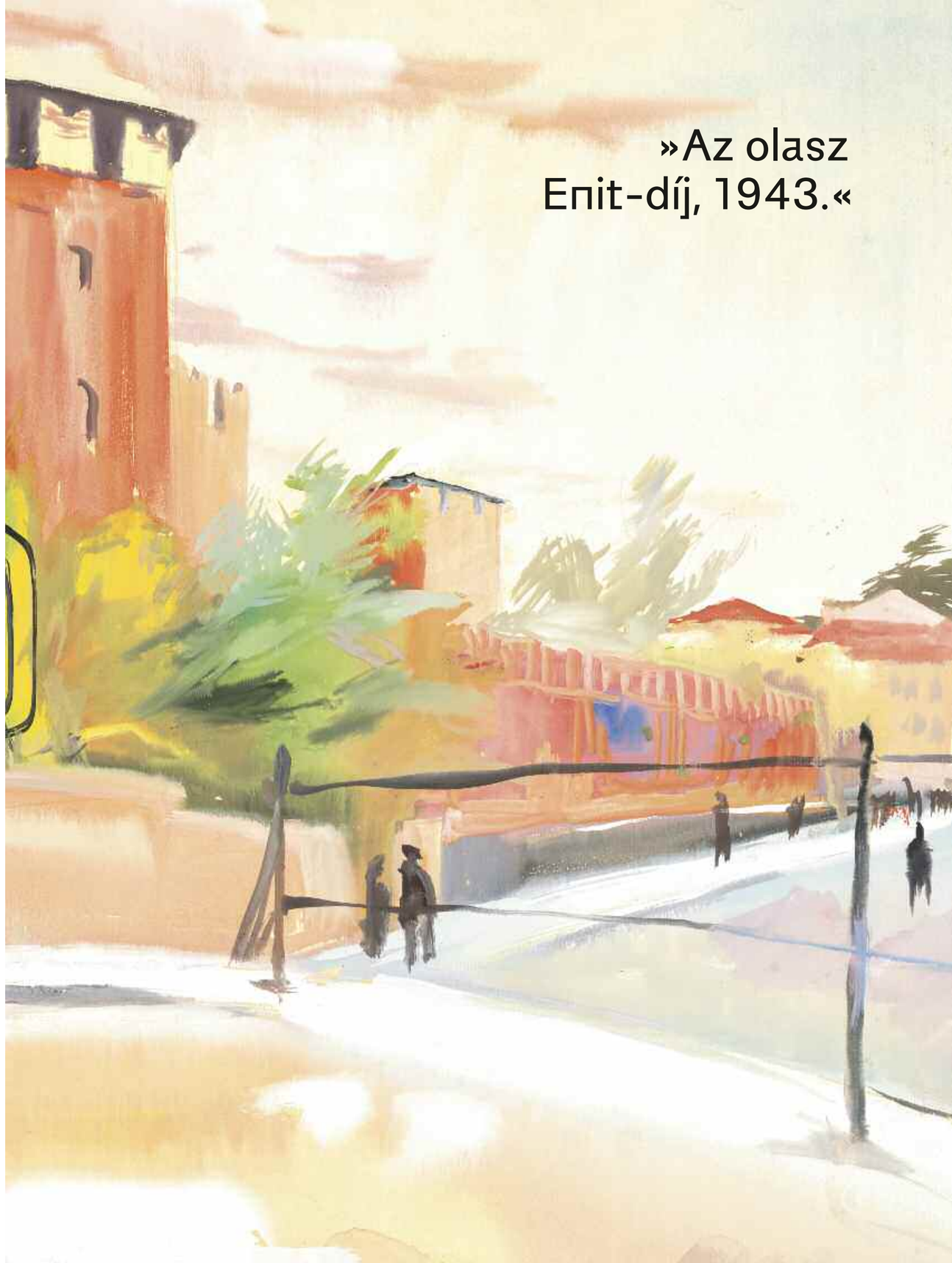

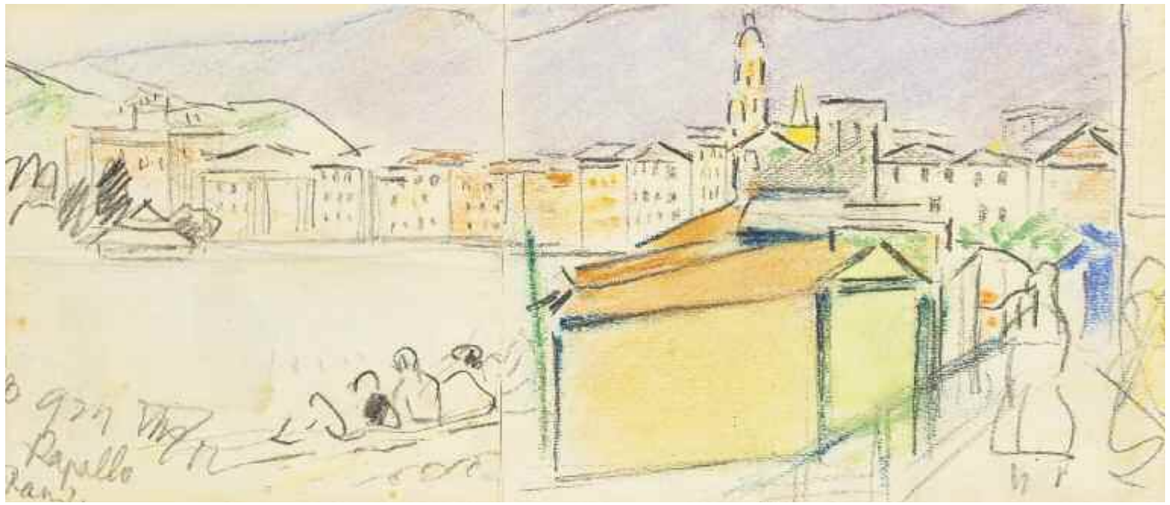

155 | Vaszary János

(Kaposvár, 1867 – 1939, Budapest)

Rapallói strandon, 1924

On the Beach at Rapallo, 1924

15 × 34 cm

Ceruza, kréta, papír | Pencil, chalk on paper

Jelezve balra lent: Vaszary Rapallo 924 VII. 12 |

Signed lower left: Vaszary J. Rapallo 924 VIII. 12

PROVENIENCIA | PROVENANCE

· Egykor a Keleti gyűjteményben

Kikiáltási ár: 340 000 Ft / 932 EUR
Becsérték: 460 000 – 600 000 Ft
Estimated price: 1 260 – 1 644 EUR

156 | Paizs-Goebel Jenő

(Budapest, 1896 – 1944, Budapest)

Szentendrei táj, 1943

Szentendre Landscape, 1943

43,5 × 49 cm

Akvarell, papír | Watercolor on paper

Jelezve jobbra fent: Paizs Goebel 943 |

Signed lower right: Paizs Goebel 943

PROVENIENCIA | PROVENANCE

· Egykor a Keleti gyűjteményben

Kikiáltási ár: 320 000 Ft / 877 EUR
Becsérték: 400 000 – 550 000 Ft
Estimated price: 1 096 – 1 507 EUR

157 | Mednyánszky László

(Beczkó, 1852 – 1919, Bécs)

Tengerszem a Tátrában
Tarn in the High Tatras

30 × 34,5 cm
Olaj, fa | Oil on wood
Jelezve jobbra lent: Mednyánszky |
Signed lower right: Mednyánszky

Kikiáltási ár: 3 200 000 Ft / 8 767 EUR
Becsérték: 4 000 000 – 6 000 000 Ft
Estimated price: 10 959 – 16 438 EUR

Mednyánszky László: Tengerszem a Tátrában, magántulajdon

Mednyánszky László: Téli est (Tátrai téli táj), 1913 körül, Magyar Nemzeti Galéria, Budapest

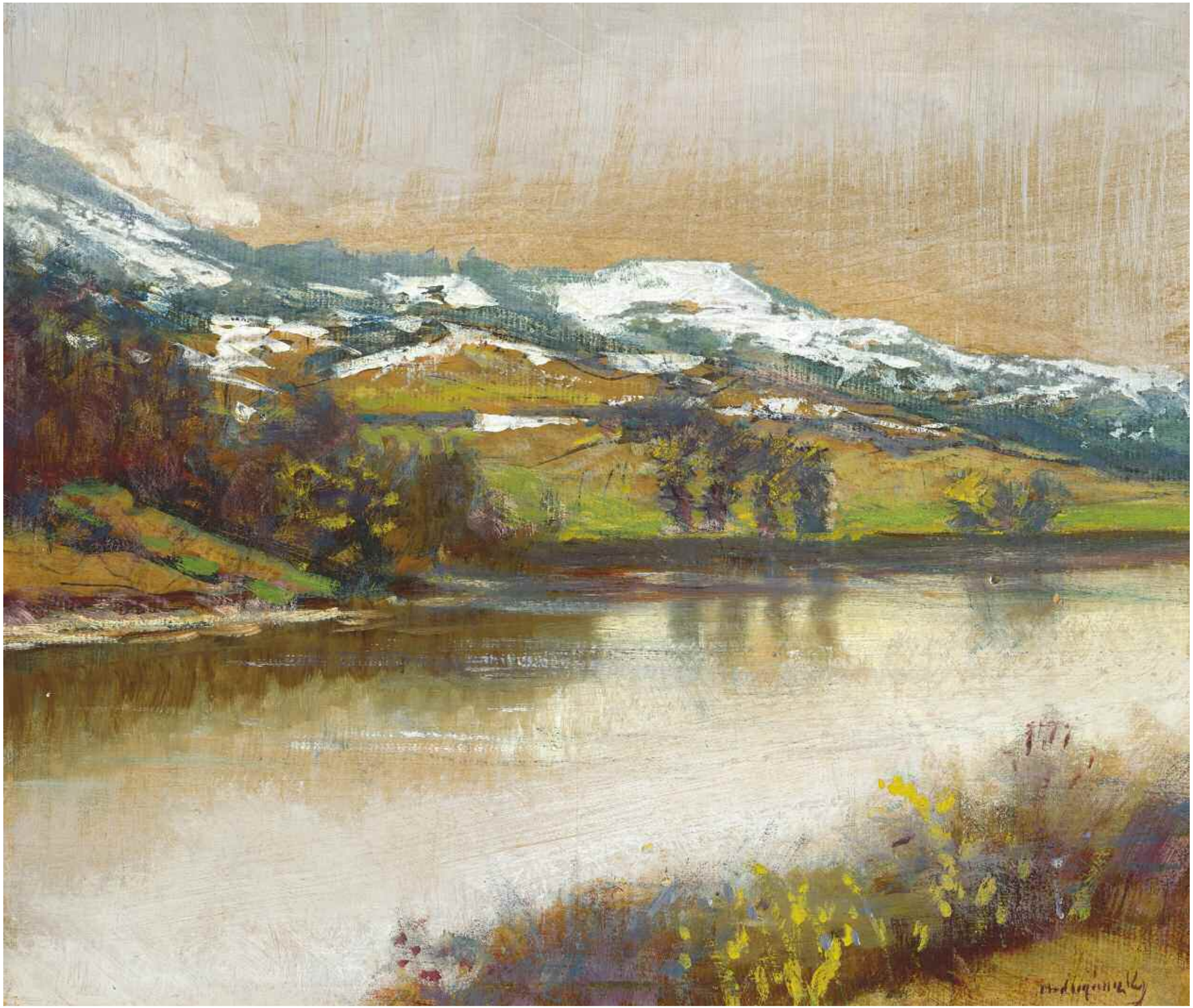

158 | Koszta József

(Brassó, 1861 – 1949, Budapest)

Napsütötte téli táj házakkal, 1920 körül

Sunny Winter Landscape with Houses, c. 1920

50 × 64 cm

Olaj, vászon | Oil on canvas

Jelezve jobbra lent: Koszta | Signed lower right: Koszta

REPRODUKÁLVA | REPRODUCED

· Szinyei Merse Anna: Koszta József 1861–1949. Élete és művészete a dokumentumok tükrében. Kogart, Budapest, 2014, 146. kép.

IRODALOM | LITERATURE

· Szinyei Merse Anna: Koszta József 1861–1949. Élete és művészete a dokumentumok tükrében. Kogart, Budapest, 2014. 146.

· Egri Mária: Koszta József. Budapest, Corvina, 1989.

VÉDETT | NO EXPORT

Kikiáltási ár: 20 000 000 Ft / 54 795 EUR
Becsérték: 26 000 000 – 36 000 000 Ft
Estimated price: 71 233 – 98 630 EUR

„Hullt, hullt a hó. […] Megmaradt kint a földeken, megmaradt a gyakorlótereken, az utakon, a főépület előtt a kavicson, a fasorokban, mindenütt. Márciusig, áprilisig nem sározzuk be többé a bakancsunkat. Tiszta és puha szőnyeget terített lábunk elé az égi kegyelem. Megbűvölve néztem ezt a fehér, édesen szelíd és mégis hatalmas varázslatot" – olvashatjuk az *Iskola a határon*ban. Ottlik Géza az égi kegyelem áldásává lényegítette át a hótakarót. Valószínűleg a 20. századi festészet nagy magányosa, Koszta József is hasonló természeti csodaként élte meg a hóesést. Kint a végtelen pusztaságon összebújnak a lefestett házak a vöröslő facsoport alatt. Koszta az impresszionistákat idéző kék árnyékokkal jelenítette meg a havat. Fölötte szinte sistereg a hideg, jeges téli égbolt, parádés ecsetjátékkal megfogalmazva.

Az elhúzódó iskolai évek után Koszta József 1910-ben jutott ki Párizsba. Bár sosem akart a friss avantgárd izmusokhoz csatlakozni, művészete mégis felszabadult. Az ekkor megtalált nyugtalanul vibráló színkavalkád, erőteljes foltfestészet és gyors rögtönzőképesség már a fauvizmus gesztusait vegyítette a posztimpresszionizmus tanulságaival. Párizsból visszatérve végre volt hová hazautaznia: a Szentes melletti tanyavilágba. 1911-ben kibérelte a Lakos tanyát, ahol végre azt az alföldi tájat festhette, amely – saját meghatározása szerint – „leginkább és legegyetemesebben viseli magán a magyar fajiságot, a magyar táj jellegzetességeit". Koszta rendkívüli színérzékenysége ebben a környezetben tudott a legteljesebb kibontakozni. Itt forrtak ki azok a nagy motívumai, amelyek meghozták neki az elismertséget 1917-es áttörésekor. Ebben az időszakban született a most vizsgált, érett főmű is.

Koszta a modern művészet ikonjához, Gauguinhez hasonlóan vonult el a civilizáció elől, de nem Tahitire, hanem arra a bizonyos magyar pusztára. Hiszen csak ott tudta megteremteni az „igaz magyar piktúrát". A „magyar piktúrán" a kor nyelve az ízes, pasztózus, nagy formátumú, a magyar termőföld és a paraszti kultúra televényéből kisarjadó unikális festészetet értette, amelyet azok a rokonítható szellemiségű alkotók is képviseltek, mint Nagy István vagy Rudnay Gyula. „A piktor, aki nem a természetben, mélyen a földben gyökerezik, az nem az igazi. A kiagyalt kép sosem lehet jó, technikailag tán érdekes, de nincsen igazi súlya" – vallotta Koszta. A századelő értette szellemi törekvéseit és értékelte kivételes koloritját. A modern színkezelés ünnepelt nagymestere, Szinyei Merse Pál például mindvégig fenntartott maga mellett egy helyet a ritkán felbukkanó kolléga számára a Japán kávéház művészasztalánál. De hasonlóan lelkesedett Koszta mély zengésű, drámai festészetéért az avantgárd művészet fejedelme, Kassák Lajos is.

»Megbűvölve néztem ezt a fehér, édesen szelíd és mégis hatalmas varázslatot«

OTTLIK GÉZA

159 | Fényes Adolf

(Kecskemét, 1867 – 1945, Budapest)

Szerelem, 1899
Love, 1899

50,5 × 40,5 cm
Olaj, vászon | Oil on canvas
Jelezve jobbra lent: Fényes | Signed lower right: Fényes

Életműkatalógus-szám: 35. (Plesznivy, 2025)

PROVENIENCIA | PROVENANCE
· Egykor Fränkel József tulajdonában.

KIÁLLÍTVA | EXHIBITION
· Fényes Adolf gyűjteményes kiállítása. Nemzeti Szalon, Budapest, 1905. november (kat. 30., Szerelmesek).
· Fényes Adolf (1867–1945) emlékkiállítása. Katona József Múzeum, Kecskemét, 1967 (kat. 38.).
· A Bizományi Áruház Vállalat 30. képaukciójának kiállítása. Budapest, 1973. május 13–20.

REPRODUKÁLVA | REPRODUCED
· Fényes Adolf (1867–1945) emlékkiállítása. Katalógus. Katona József Múzeum, Kecskemét, 1967.
· Fényes Adolf (1867–1945). Szerk.: Plesznivy Edit. Magyar Nemzeti Galéria – Szépművészeti Múzeum, Budapest, 2025, 307.

Kikiáltási ár: 3 200 000 Ft / 8 767 EUR
Becsérték: 4 000 000 – 5 500 000 Ft
Estimated price: 10 959 – 15 068 EUR

Auguste Rodin: A csók, 1881–1882 körül, Rodin Múzeum, Párizs

»Nyers, szinte darabosnak ható ecsetvonásai utánozhatatlan érzékiséget kölcsönöznek a kompozíciónak«

Az eredetileg Fischmann Adolf néven, a kecskeméti rabbi fiaként a kiegyezés évében született, először jogásznak készülő Fényes Adolf a 20. század elején már a magyar műgyűjtők első számú kedvencei közé tartozott. Az urbánus, zömében zsidó származású magyar gazdasági elit Rippl-Rónai mellett éppen őt, a magyar népi életkép megújítóját halmozta el leginkább vásárlásokkal és megrendelésekkel. A korszak legjelentősebb magyar műgyűjtői szinte kivétel nélkül rajongtak festményeiért. A Japán kávéház legendás művészasztalának mecénás-gyűjtő-műkereskedő tagja, Nemes Marcell, El Greco műveinek világhírű „felfedezője", Cézanne és a legjelentősebb modern francia festők szerelmese az évek folyamán egész kis kollekciót vásárolt össze műveiből. Ő birtokolta többek között a magyar festészet olyan emblematikus alkotásait, mint az 1906-ban készült Testvérek című képet és az 1910-es *Mákoskalács*ot. Az impresszionisták másik nagy rajongója, báró Kohner Adolf nem kevesebb mint tizenöt művét emelte be nemzetközi rangú gyűjteményébe, Gauguin, Van Gogh, Cézanne, Sisley, Courbet és Delacroix alkotásai mellé. A magyar műgyűjtés történetének talán legkifinomultabb ízlésű alakja, Hatvany Ferenc még Kohnernél is több, összesen tizenhat festményt vásárolt Fényestől. Kollekciójában csupán Rippl-Rónai szerepelt hasonló súllyal.

A *Fiatalok* című kompozíció 1899-ben került le Fényes Adolf festőállványáról. Alkotója ezekben az években talált rá saját hangjára, fejlesztette ki képeinek senki máséhoz sem hasonlítható felületkezelését. Nyers, szinte darabosnak ható ecsetvonásai utánozhatatlan érzékiséget kölcsönöznek a kompozíciónak, a ropogós, tapintásra ingerlő faktúra és a színek finom összhangzata minden tárgyi utalás és elmesélhető történet nélkül is az áhítat érzését kelti a nézőben.

Fényes egyedülálló képessége volt, hogy pátosz nélkül tudott monumentális lenni, hogy a pillanat emelkedett csendje, finom intimitása mellett is egyszerű, közérthető és minden mesterkéltségtől mentes maradt. Képeinek főszereplői ugyanazt az organikus egységet követik, mint műveinek festői nyelve: a téma és az alkotói modor talán sosem került olyan harmonikus egységbe, mint az olyan képeken, mint a *Fiatalok*.

MOLNOS PÉTER

160 | Mednyánszky László

(Beczkó, 1852 – 1919, Bécs)

Csavargófej, 1896 körül
Head of a Vagabond, c. 1896

41 × 32 cm
Olaj, fatábla | Oil on wood
Jelezve jobbra fent: Mednyánszky |
Signed upper right: Mednyánszky

PROVENIENCIA | PROVENANCE
· Egy E.H.B gyűjteményében
· majd budapesti magángyűjteményben

Kikiáltási ár: 2 800 000 Ft / 7 671 EUR
Becsérték: 3 600 000 – 4 800 000 Ft
Estimated price: 9 863 – 13 151 EUR

báró Mednyánszky László: Csavargófej, 1911–1913 között,
Magyar Nemzeti Galéria, Budapest

»A legabsztraktabb lélekforma, amelyet ismerünk, az emberi arc. Ez a konkrét forma. A szín a hangulat. A lélek mivolta az arcvonások ritmusában tükröződik. Lélekfestés volna egy arcot olyan megvilágításban megfesteni, amelyben a fej a legkevésbé plasztikus és anyagi, minek következtében a szem annál beszédesebb.«

MEDNYÁNSZKY LÁSZLÓ NAPLÓJA.
SZERK.: DR. BRESTYÁNSZKY ILONA,
KÉPZŐMŰVÉSZETI ALAP KIADÓVÁLLALATA,
BUDAPEST, 1960

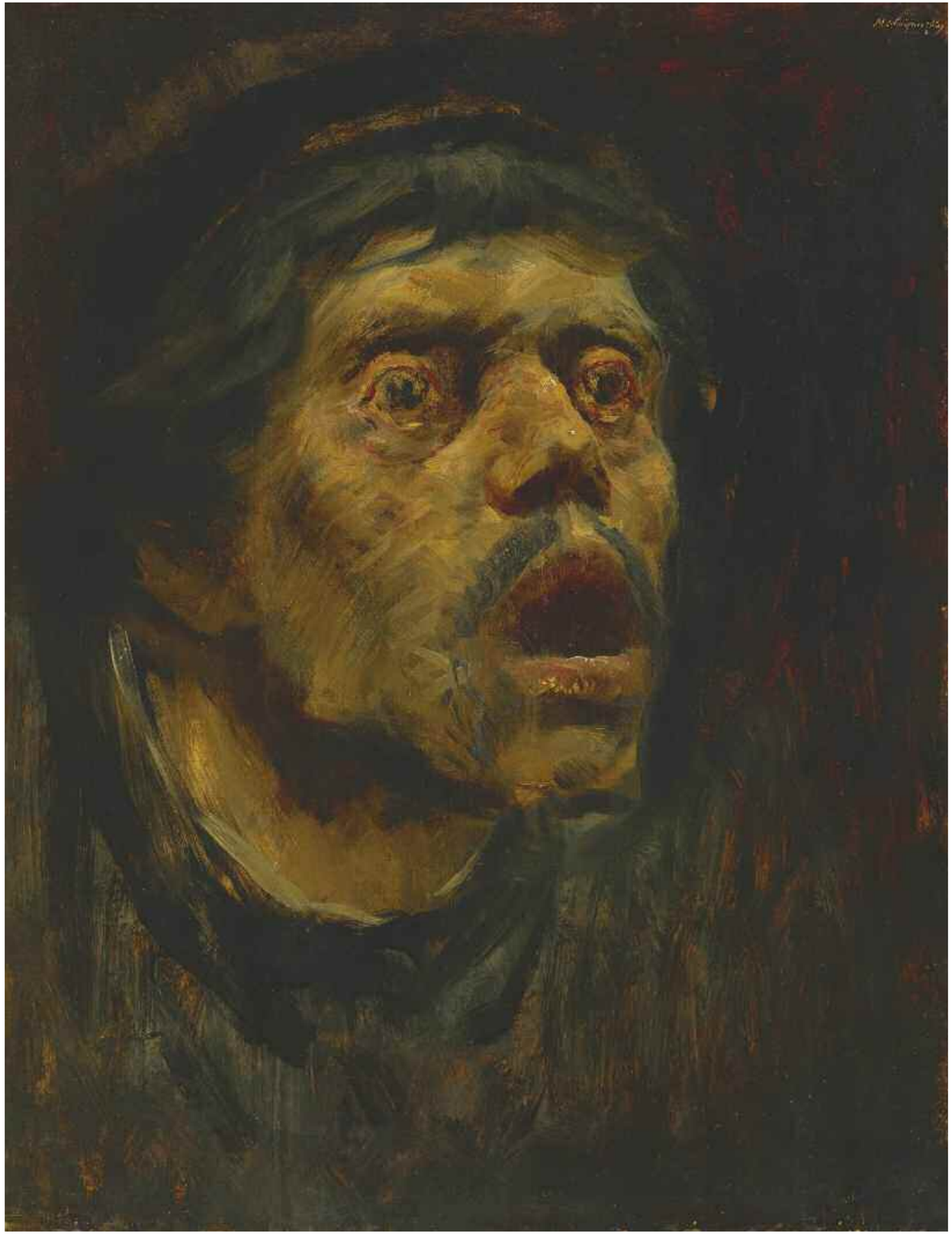

Nagy István

161 | Nagy István

(Csíkszentlélek, 1873 – 1937, Baja)

Dombok kék árnyékokkal, 1920-as évek második fele
Hills with Blue Shadows, second half of 1920s

70 × 84 cm
Pasztell, papír | Pastel on paper
Jelezve jobbra lent: Nagy István |
Signed lower right: Nagy István

KIÁLLÍTVA | EXHIBITION
· Nagy István. Kieselbach Galéria, Budapest, 1999. május.
· Nagy István. Kieselbach Galéria, Budapest,
2019. augusztus–szeptember.

REPRODUKÁLVA | REPRODUCED
· Modern magyar festészet 1919–1964.
Szerk.: Kieselbach Tamás, Kieselbach Galéria,
Budapest, 2004, 211.
· Modern Hungarian Painting 1919–1964.
Szerk.: Kieselbach Tamás, Kieselbach Galéria,
Budapest, 2004, 211.
· Kovalovszky Márta: A modern magyar festészet
remekei 1896–2003. Corvina, Budapest, 2005, 80.
· Die Moderne in der ungarischen Malerei 1919–1964.
Szerk.: Kieselbach Tamás, Nicolai, Berlin, 2008, 211.
· Nagy István. Tisztaság. Tömörség. Transzcendencia.
Szerk.: Kieselbach Tamás, Kieselbach Galéria,
Budapest, 2019, 376–377.

Kikiáltási ár: 12 000 000 Ft / 32 877 EUR
Becsérték: 15 000 000 – 22 000 000 Ft
Estimated price: 41 096 – 60 274 EUR

»Láttam egy dombot az anyag
domborzatán. Soha előtte a papír
meredélyeit. Visszajártam megfigyelni,
vajon az egyik dolog jelentése miként
hordozza a másikat. Borzongtam
a merőben különböző dolgok
találkozása felett érzett örömtől.
Egy halott festő kedélyét a bőrödön
észlelni nem kis dolog. Domb. Papír.
Szén. Mozdulat. Szignó. Domborzat.
Nyom. Meredély. Borzongás. Bőr.«

NÁDAS PÉTER

»Van Gogh elementáris hatása érezhető olajképeinek nyers, őszinte, mesterkéletlen formálásán, expresszív ecsetkezelésén.«

„Mindig vannak kiváló művészek, akik kívül esnek koruk művészetének áramlatain és kerülik azok fejlődési vonalát. Kijárják ugyan iskoláit, hol inkább csak technikát tanulnak, mint stílust, de amint kijutnak az életbe, rögtön megérzik, hogy csak a maguk lábán haladhatnak tovább: társtalanul, sőt megértetlenül kell útjukon járniuk. Másfelé mennek és másképpen, mint a közönség kegyeltjei. […] Fiatalságuk eképpen nagy magányosságban telik le, férfikoruk is telve van meddőnek látszó küzdelemmel, de végül az igazságszolgáltatás mégsem maradhat el: elfolyt az ár, mely a mélyén rejtező sziklákat eltakarta." E szavakkal magyarázta Farkas Zoltán a *Magyar Művészet* című folyóirat egyik 1935-ös számában Nagy István műveinek későn jött elismerését.

Az erdélyi születésű festő ekkor már túl volt hatvanadik életévén, és bár a korábbi évtizedekben is akadt néhány értő és lelkes méltatója, az igazi siker, a jeles műgyűjtők vásárlásokban kifejeződő támogatása és a művésztársak – Egry József, Medgyessy Ferenc vagy éppen Farkas István – elismerő szavai valóban csupán élete alkonyán érkeztek meg. Szűkebb pátriájának elszánt műpártolóin kívül ekkor már olyan jelentős budapesti műgyűjtők is megszerezték néhány kiemelkedő remekművét, mint a Gresham kör egyik fontos patrónusa, Radnai Béla, akinek a gyűjteménye azt is kitűnően illusztrálta, milyen erős hatást gyakorolt Nagy István művészete az új generáció néhány kiemelkedő tehetségére, elsősorban a fiatal Barcsay Jenőre.

Nagy István – bár kezdetben a naiv művészek körébe sorolva próbálták műveit népszerűsíteni – szinte pontról pontra végigjárta generációjának „kötelező" állomásait. Ám a budapesti Mintarajziskola, a müncheni és párizsi élmények sem változtattak művészi alkatának alapkarakterén: magányos maradt, iskolák, irányzatok, múló divatok nem hagytak nyomot érett korszakának alkotásain. Talán csak Van Gogh elementáris hatása érezhető olajképeinek nyers, őszinte, mesterkéletlen formálásán, expresszív ecsetkezelésén. Ahogy a való életben is szinte remeteéletet élt, művészetében is társtalan maradt. A most bemutatott kép is jól példázza, hogy Nagy István alapvetően idegenkedett korának kényszeres stíluskereső buzgalmától. Kifejezetten tartózkodott a laikus közönség ízlését kiszolgáló blikkfangos megoldásoktól. Egyik levelének tanúsága szerint éppen azért küzdött, hogy megszabaduljon a tolakodó, látványos „mesterfogások" alkalmazásától: „Próbáljunk meg eljutni a technika legmélyebb titkaihoz, hadd szaladjanak össze a népek és esküdjenek az égre, nincs is technikánk."

Nagy István portréja

Képeinek egyszerűsége az anyanyelv természetességével hat: a választott téma igénytelensége, a csendesen hömpölygő ritmus, a szűk regiszteren mozgó színvilág szinte dörmögő mélysége egy archaikus, ősi dallam monoton hangulatával rokon. A hosszan és nyugodtan futtatott széles gesztusok végigsimítják a táj tömör formákká összeálló domborulatait, melyek közé csak az elszórt bokrok kócos seprűágai hintenek élénkebb ritmusképleteket. Hiányzik a művészet szándékos *akarása,* a stílus logikus felépítése, a mondandó tudatos megfogalmazása: a szűz valóság az anyanyelv legegyszerűbb mondataival, cirkalmas gesztusok, elegáns szófordulatok nélkül tárul fel. Ám Nagy István titka túlmutat ezen az eszköztelen, puritán nyelvezeten, a modor teljes hiányán, az őszinte természetességen. A nehezen mozduló, kevés beszédű, egyszerű ember igazsága érezhető végtelenül tömör alkotásain, akinek a szavai csendben, lassan, de kitörölhetetlenül, nemegyszer nyugtalanítóan ivódnak a hallgató tudatába.

„Világából nincs menekvés – írta a már idézett művészettörténész, Farkas Zoltán –, mert nincs benne megváltó mosoly. Tompa őserők egymásra torlódása kábít el benne, melyek korlátlanul uralkodnak a világon és az emberen. Az emberen, aki alázatos szolgája és részese a természet életének. Nagy István festményei mély megdöbbenést hirdetnek. Nyomasztó megkötöttséget, melynek rabságában nincsen öröm, de szenvedés sincs, amint szakadatlanul tovább ragad magával ismeretlen célok felé. Ebben a mély meghökkenésben nyilvánul meg a művész egyszerű kozmikus érzése, mely nem tágítja a lelket, hanem elszorítja a szívet. Leborul a végtelenség előtt, melyet mindig maga körül érez, megcsodálja, de fél is tőle. Eggyé válni véle és magasabbra emelkedni nem tud, értelmét sem igen keresi. Valami egészen ősi állapot ez, a nép világszemlélete, mely egy pillanatra sem tud szabadulni hatalmas, erős bilincseiből, és nemzedékről nemzedékre megadással viseli sorsát."

MOLNOS PÉTER

A modern magyar festészet remekei, Szerk.: Kovalovszky Márta, Corvina Kiadó, 2005, Budapest

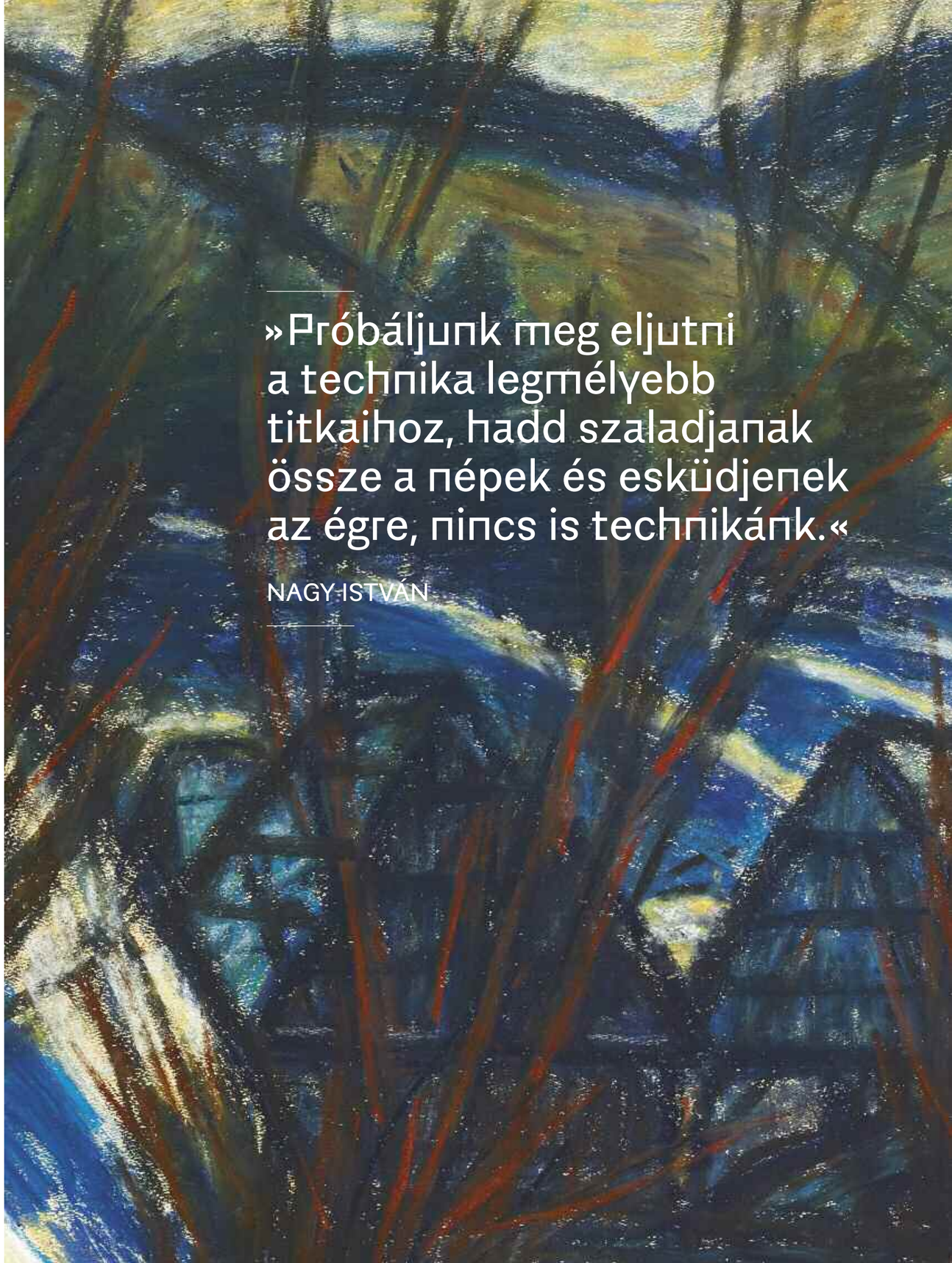

»Próbáljunk meg eljutni a technika legmélyebb titkaihoz, hadd szaladjanak össze a népek és esküdjenek az égre, nincs is technikánk.«

NAGY ISTVÁN

162 | Monostori Moller Pál

(Szolnok, 1894 – 1978, Budapest)

Nagyvárosi parkban (Párizs)
In a Metropolitan Park (Paris)

47,5 × 58,5 cm
Olaj, vászon | Oil on canvas
Jelezve balra lent: Monostori Moller Pál |
Signed lower left: Monostori Moller Pál

Kikiáltási ár: 750 000 Ft / 2 055 EUR
Becsérték: 1 200 000 – 1 800 000 Ft
Estimated price: 3 288 – 4 932 EUR

163 | Berkes Antal

(Budapest, 1874 – 1938, Budapest)

Esti forgatag a boulevardon
Evening Hustle'n'Bustle on the Boulevard

60 × 80 cm
Olaj, vászon | Oil on canvas
Jelezve balra lent: Berkes A. | Signed lower left: Berkes A.

Kikiáltási ár: 750 000 Ft / 2 055 EUR
Becsérték: 1 200 000 – 1 800 000 Ft
Estimated price: 3 288 – 4 932 EUR

164 | Scheiber Hugó

(Budapest, 1873 – 1950, Budapest)

Grund, 1920 körül
Street Scene, c. 1920

52 × 36 cm
Olaj, karton | Oil on cardboard
Jelezve balra lent: Scheiber | Signed lower left: Scheiber

Kikiáltási ár: 2 000 000 Ft / 5 479 EUR
Becsérték: 4 000 000 – 7 000 000 Ft
Estimated price: 10 959 – 19 178 EUR

Jelenet A Pál utcai fiúk című 1968-as filmből

A Pál utcai fiúk musical híres jelenete
(Vígszínház)

A Pál utcai fiúk:
Mi vagyunk a
Grund (hivatalos
videoklip)

Molnár Ferenc *A Pál utcai fiúk* című regénye nem csupán egy ifjúsági klasszikus, hanem Budapest várostörténetének egyik legfontosabb kordokumentuma is, amelyben a grund fogalma a 19. század végének rohamosan fejlődő világvárosa sajátos termékeként jelenik meg. A dualizmuskori Budapesten a népességrobbanás és a modernizáció hatására gombamód nőttek ki a földből a bérpaloták, a grund pedig – ez a német eredetű szó, amely telket, földet jelent – valójában egy beépítetlen foghíjtelket jelölt. Ezek a területek az építkezések közötti átmeneti állapotot képviselték, kitöltve a régi, falusias Pest lebontott házai és az új, nagyvárosi bérházak közötti űrt. A regénybeli Pál utcai grund a Józsefvárosban, a mai Tömő és Pál utca sarkán egyfajta „senki földje" volt, amely felett a város már korán ítéletet mondott, hiszen a történet végén megkezdődő építkezés a romantikus szabadság végét és a kőből épült modern nagyváros megállíthatatlan győzelmét jelképezte. „A grund maga – írta Molnár Ferenc az eredeti állapotról – üres volt, mint ahogy ez üres telekhez illik is. A palánkja a Pál utca felől húzódott végig. Jobbról-balról két nagy ház határolja, s hátul... igen, hátul volt az, ami a grundot nagyszerűvé, érdekessé tette. Itt tudniillik egy másik nagy telek következett. Ezt a másik nagy telket egy gőzfűrészelő cég bérelte, s a telek telis-tele volt farakásokkal."

A fiatal Scheiber Hugó ecsetje egy ilyen grundot örökített meg az utókornak most felbukkant alkotásán. A külföldről hazatért kép a Molnos Péter monográfiájában újrafelfedezett korai expresszív korszak újabb remeke. Ha figyelmesen nézzük, az érzékeny ecsetnyomok között talán még a regénybeli farakásokat is kivehetjük a háttérben, a hordók és a lovas kocsi társaságában. A nagyvárosi festő számára a terület a hétköznapok része volt, de a grund fogalma mára a közösségi élmény és a gyermekkori szabadság szinonimájává vált, nem függetlenül az új musicalfeldolgozástól, amelyben a lelkes csapat énekli a Dés László – Geszti Péter szerzőpáros dalát: „ez a pad, ez a fal / ez a pár farakás / ez a dal, ahogy nő / ez a szívdobogás / ez a jel / innen el soha nem szaladunk, /gyere mondd, hogy a Grund mi vagyunk."

»ez a pad, ez a fal
ez a pár farakás
ez a dal, ahogy nő
ez a szívdobogás
ez a jel
innen el soha nem szaladunk,
gyere mondd, hogy a Grund mi vagyunk«

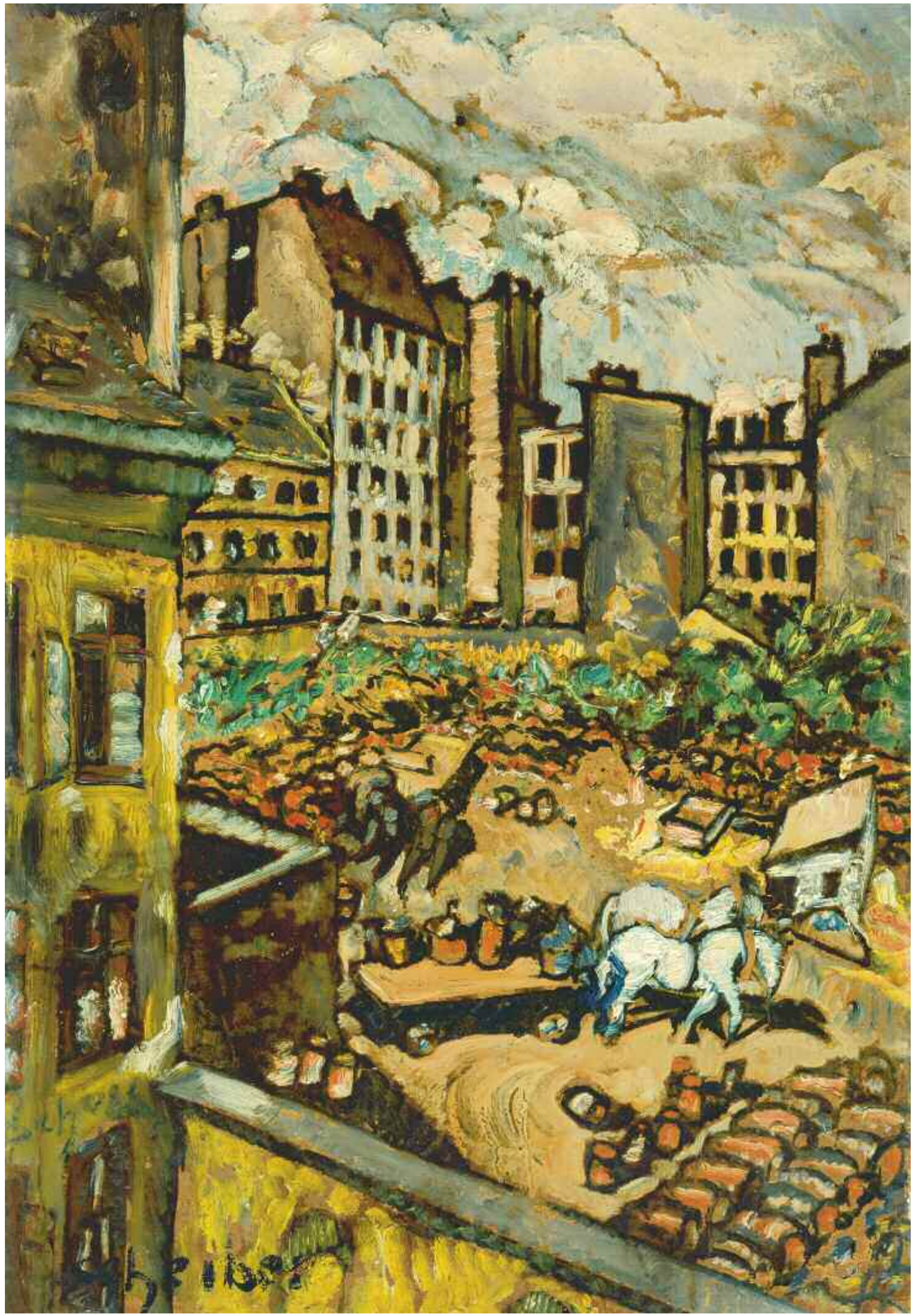

165 | Remsey Jenő György

(Nagykőrös, 1885 – 1980, Gödöllő)

Párizsi kávéház, 1955
Paris Café, 1955

100 × 71,5 cm
Olaj, vászon | Oil on canvas
Jelezve balra lent: Remsey Paris 955 |
Signed lower left: Remsey Paris 955

Kikiáltási ár: 480 000 Ft / 1 315 EUR
Becsérték: 600 000 – 900 000 Ft
Estimated price: 1 644 – 2 466 EUR

166 | Marczell György

(Budapest, 1879 – 1979, Budapest)

Kék szemű fekvő női akt
Blue-eyed Reclining Female Nude

80 × 100 cm
Olaj, farost | Oil on fibre board
Jelezve jobbra lent: Marczell Gy. |
Signed lower right: Marczell Gy.

Kikiáltási ár: 650 000 Ft / 1 781 EUR
Becsérték: 900 000 – 1 600 000 Ft
Estimated price: 2 466 – 4 384 EUR

167 | Szőnyi István

(Újpest, 1894 – 1960, Zebegény)

Reggeli fények (Otthon), 1930-as évek közepe
Morning Lights (Home), mid-1930s

81 × 100 cm
Tempera, vászon | Tempera on canvas
Jelezve jobbra lent: Szőnyi I. | Signed lower right: Szőnyi I.

KIÁLLÍTVA | EXHIBITION
· Mostra centenaria di István Szőnyi (1894–1960). Accademia d'Ungheria, Róma, 1994 (kat. 45.).

REPRODUKÁLVA | REPRODUCED
· Szőnyi István (1894–1960). Szerk.: T. Szőnyi Zsuzsa, Triznya Mátyás és Zsuzsa, Róma, 1982, kat. 13.
· Szőnyi István. Dunakanyar – Zebegény – otthon – család II. Szerk.: Kieselbach Tamás, Kieselbach Galéria, Budapest, 2023, 318.
· Szőnyi István. Dunakanyar – Zebegény – otthon – család III. Szerk.: Kieselbach Tamás, Kieselbach Galéria, Budapest, 2023, 555.

IRODALOM | LITERATURE
· Kállai Ernő: Új magyar piktúra 1900–1925. Amicus, Budapest, 1925.
· Fenyő Iván: Szőnyi István. Bisztrai Farkas Ferenc, Budapest, 1934.
· Szőnyi István. Dunakanyar – Zebegény – otthon – család I–III. Szerk.: Kieselbach Tamás, Kieselbach Galéria, Budapest, 2023.

Kikiáltási ár: 4 200 000 Ft / 11 507 EUR
Becsérték: 5 000 000 – 7 500 000 Ft
Estimated price: 13 699 – 20 548 EUR

Édouard Vuillard: Széken ülő akt, 1904 körül, LACMA, Los Angeles

„A természetet érzékszerveinkkel érzékeljük, amelyek formák, hangok, színek stb. képeit adják nekünk. Egy forma vagy egy szín csak egy másikhoz való viszonyában létezik. A forma önmagában nem létezik. Csak kapcsolatokat tudunk elképzelni" – jegyezte fel naplójában a posztimpresszionizmus francia mestere, Jean-Édouard Vuillard 1888 őszén. A Vuillard-féle foltfestészet finom valőrjeire érzékeny Szőnyi István biztosan egyetértett vele. Elég megnézni alaposan a most vizsgált aktképét. Szőnyi nem önmagában létező formákat jelenített meg vásznán, hanem elmosódó szélű színfoltokat. Bár robusztus, tömény faktúrájú festéket használt, a türkizek, okkerek és lilák testetlen lebegéssé alakítják át a kompozíciót. Bár látjuk az ihlető motívumot, a letakart ágy előtt álló meztelen női modellt, mégis a festői színfoltok költészete uralja a képteret. Elméleti írásában Szőnyi így magyarázta, hogy miként kell átírni egy természeti motívumot autonóm képzőművészeti alkotássá: „Az biztos, hogy a természeti jelenségek optikai képe minden normális szemű ember recehártyáján egyenlően tükröződik. Ezért fogadunk el egy jól megcsinált, éles, tiszta fényképet egyként objektív, tárgyias ábrázolásnak. A művész abból az optikai összbenyomásból, amit a természet visszatükröződése ad, azt választja ki, aminek a színe, formája, elhelyezése érdekli és gyönyörködteti. Ez érzéseket és gondolatokat ébreszt benne, melyek egész valóját hatalmukba kerítik, nem tud kitérni előlük, s arra ösztökélik, hogy megpróbálja őket a meglátott időbeli és így múló jelenségen keresztül örök életűvé tenni."

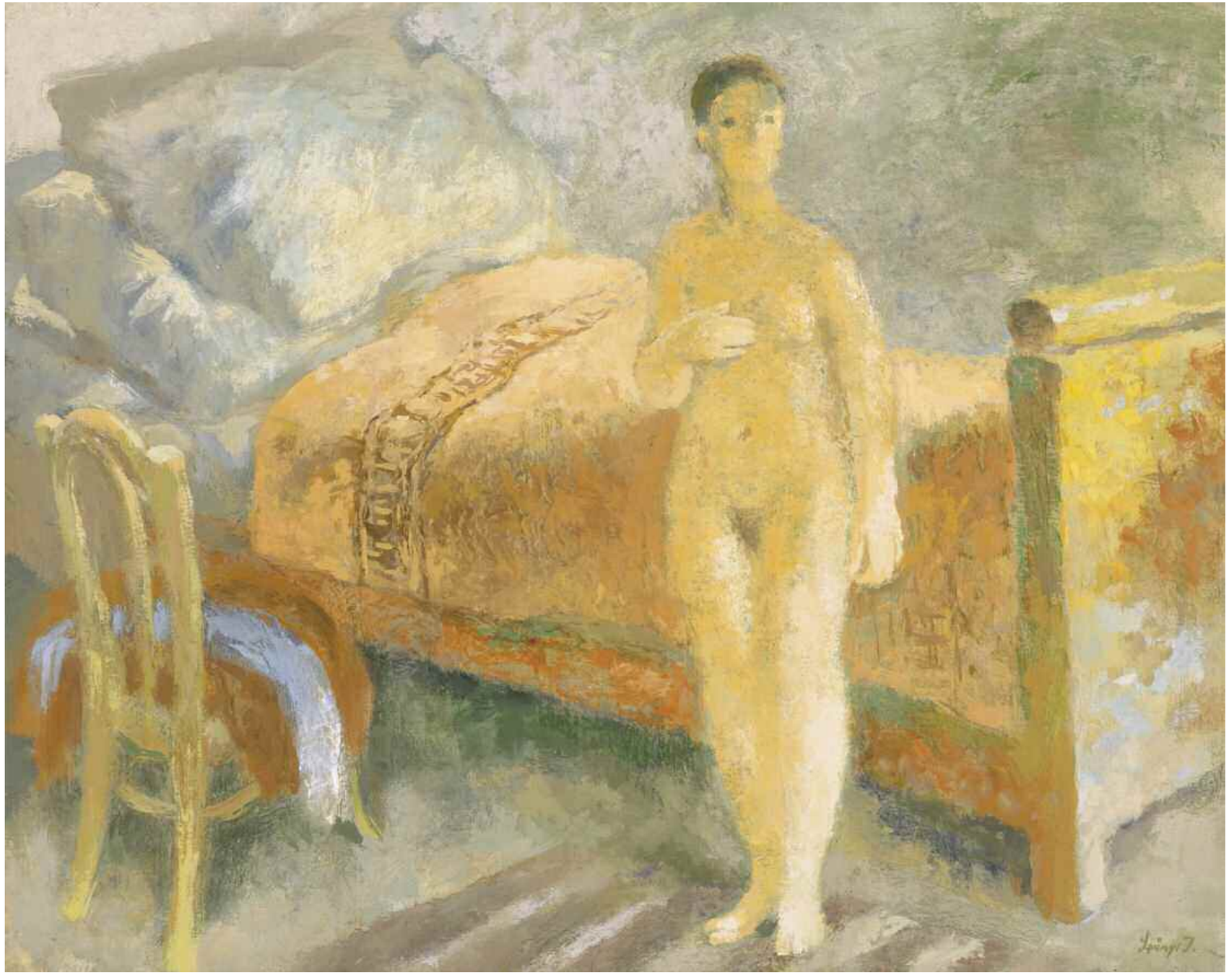

»A forma önmagában nem létezik.«

JEAN-ÉDOUARD VUILLARD

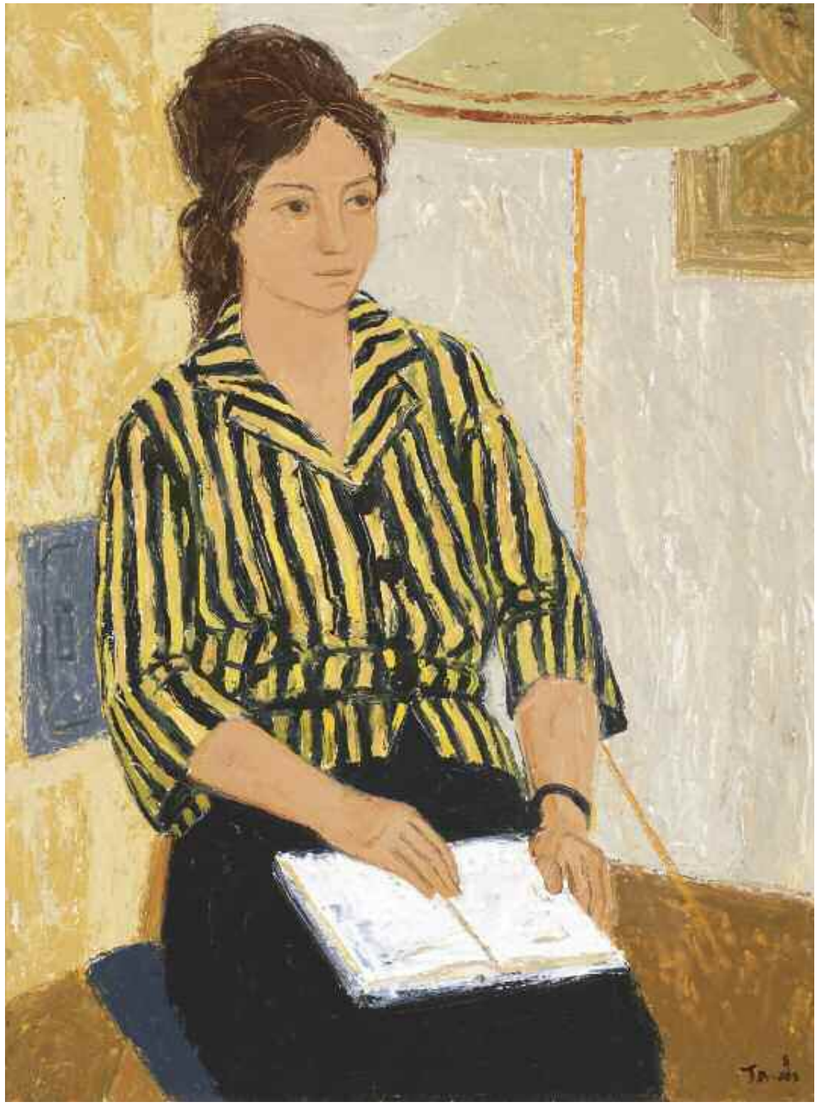

168 | Tamás Ervin

(Budapest, 1922 – 1996, Budapest)

Fiatal lány csíkos blúzban, 1970 körül
Young Girl in a Striped Blouse, c. 1970

60 × 80 cm
Olaj, farost | Oil on fibre board
Jelezve jobbra lent: Tamás | Signed lower right: Tamás

Kikiáltási ár: 360 000 Ft / 986 EUR
Becsérték: 480 000 – 650 000 Ft
Estimated price: 1 315 – 1 781 EUR

169 | Szűr Szabó József

(Gorazda, 1902 – 1993, Budapest)

Fiatal kalapos lány kávéházban, 1940 körül
Young Girl in a Hat in a Café, c. 1940

60 × 50 cm
Olaj, vászon | Oil on canvas
Jelezve balra lent: SzűrSzabó | Signed lower left: SzűrSzabó

Kikiáltási ár: 480 000 Ft / 1 315 EUR
Becsérték: 750 000 – 1 300 000 Ft
Estimated price: 2 055 – 3 562 EUR

170 | Patkó Károly

(Budapest, 1895 – 1941, Budapest)

Akt műteremben (Akt korsóval), 1924
Nude in the Studio (Nude with Jug), 1924

141 × 76 cm
Olaj, vászon | Oil on canvas
Jelezve jobbra fent: Patkó 1924 |
Signed upper right: Patkó 1924

KIÁLLÍTVA | EXHIBITION
· XXX. csoportkiállítás: Aba-Novák Vilmos, Feszty Masa és Patkó Károly festőművészek és a XIX. század mestereinek kézrajzai. Ernst Múzeum, Budapest, 1924 (kat. 60.).

IRODALOM | LITERATURE
· Márffy Oszkár: Képkiállítások. Ország-Világ, 1924/44., 317–318.
· XXX. csoportkiállítás: Aba-Novák Vilmos, Feszty Masa és Patkó Károly festőművészek és a XIX. század mestereinek kézrajzai. Ernst Múzeum, Budapest, 1924.
· Jajczay János: A tempera-festésről. Élet, 1943/51., 1010–1011.
Árkádia tájain, Szőnyi István és köre 1918–1928.
Szerk.: Zwickl András, Magyar Nemzeti Galéria, Budapest, 2001.

Kikiáltási ár: 24 000 000 Ft / 65 753 EUR
Becsérték: 28 000 000 – 38 000 000 Ft
Estimated price: 76 712 – 104 110 EUR

»Ha egyszer elkészül a régóta várt nagy Patkó-monográfia, ez a kép is kiemelt helyet kap majd benne.«

Patkó Károly:
Akt zöld drapéria előtt, 1923,
magántulajdon

Nemes-Lampérth József:
Háttal álló női akt, 1916,
Magyar Nemzeti Galéria

„Művészetének egyik fő erőssége a kristályos, kiegyensúlyozott képfelépítés. Minden művén megfigyelhetjük hiba nélküli konstruálását, komponálását. Bár a képfelület életét tektonikusan rendezi be, nem süllyed le soha a geometrikus szerkesztéshez" – írta Patkó Károly festészetéről találóan Jajczay János. Ez a klasszicizáló képépítő logika érhető tetten a most vizsgált aktkompozíció megformáltságán is. Az első világháború után színre lépő fiatal festőnemzedék tagjai versengve fedezték fel maguk számára a régi mestereket. Aba-Novák Vilmos, Szőnyi István és Patkó Károly együtt kereste a monumentális hatású aktképek új, modern megjelenítését. Patkó is a reneszánsz géniuszokkal és fiatal barátaival mérkőzött, amikor megfestette a most vizsgált képet. A nap balról süt be a szobába, puha szélű, de élénk színű foltokra bontva fel a látványt. „Patkó szelíden, a színek gazdag skálájának finom átmeneteivel" dolgozik, írta a kép készülésének évében Márffy Oszkár műkritikus. Majd így folytatta: „Patkó – nyilván olaszországi tanulmányútján megismert velencei mesterek, főkép Giorgione még egészen friss hatása alatt – meleg barna tónusba fürösztött alakjait plasztikusan kiemeli a lokális színek környezetéből."

A budapesti születésű Patkó középiskolai tanulmányait a pesti főreáliskolában végezte, de már ötödikesként is – kivételes képességről téve tanúbizonyságot – rajzórákat adott. Az első világháború alatt, 1914 és 1920 között járta ki a Képzőművészeti Főiskolát, közben megfordult Nagybányán, de teljesítette a katonai szolgálatot is. A Szőnyi István nevével fémjelzett újklasszicista fiatalok társaságával együtt lépett színre a háborút követően. A Nemes Marcell-féle utazási ösztöndíjjal 1923-ban eljuthatott Itáliába, ahol tanulmányozta festészetének eredendő forrását, a múzeumi remekműveket. (Ide tért vissza 1929–1931 között, amikor elnyerte a Római Akadémia ösztöndíját.) A most vizsgált festmény még a római iskolás évek előtt készült, akkor, amikor Patkó a Szőnyi-kör árkádiai festészetének modern klasszicizmusa lázában égett. Az olasz klasszikus hatása alatt született friss anyagát az Ernst Múzeumban mutatta be az 1924-ben; az anyagban a most vizsgált alkotás – minden bizonnyal – *Ivó nő* címmel szerepelt. Ha egyszer elkészül a régóta várt nagy Patkó-monográfia, ez a kép is kiemelt helyet kap majd benne.

171 | Lotz Károly

(Homburg vor der Höhe, 1833 – 1904, Budapest)

Vénusz
Venus

31 × 12 cm
Olaj, karton | Oil on cardboard
Jelezve jobbra lent: Lotz K. | Signed lower right: Lotz K.

Kikiáltási ár: 1 600 000 Ft / 4 384 EUR
Becsérték: 2 000 000 – 3 800 000 Ft
Estimated price: 5 479 – 10 411 EUR

Sandro Botticelli: Vénusz születése, 1485 körül,
Uffizi Képtár, Firenze

172 | Lotz Károly

(Homburg vor der Höhe, 1833 – 1904, Budapest)

Égi szerelem
Celestial Love

24 × 32 cm
Olaj, karton | Oil on cardboard
Jelezve középen jobbra: Lotz K. |
Signed middle right: Lotz K.

Kikiáltási ár: 1 200 000 Ft / 3 288 EUR
Becsérték: 2 000 000 – 3 400 000 Ft
Estimated price: 5 479 – 9 315 EUR

173 | Gwerk Edmund (Gwerk Ödön)

(Selmecbánya, 1895 – 1956, Selmecbánya)

Női akt műteremben, 1917
Standing Female Nude, 1917

103 × 68 cm
Olaj, karton | Oil on cardboard
Jelezve jobbra lent: Gwerk Ödön 1917 Budapest |
Signed lower right: Gwerk Ödön 1917 Budapest

Kikiáltási ár: 3 400 000 Ft / 9 315 EUR
Becsérték: 4 000 000 – 6 000 000 Ft
Estimated price: 10 959 – 16 438 EUR

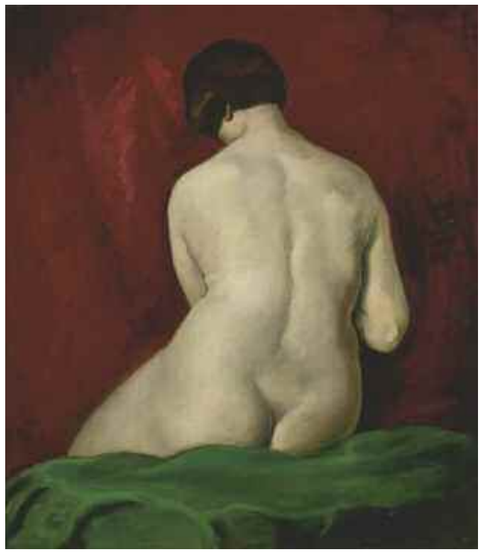

Gwerk Ödön: Női akt, Stredoslovenská Galéria (Közép-szlovákiai Galéria), Besztercebánya

»Gwerk Ödön realista festő volt, mélyen szociális érdeklődésű és társadalmilag a népért felelős. Tanulmányai során – Nagybányán és Budapesten Balló Edénél – és tanulmányútjain – Olasz-, Német-, Francia-, és Spanyolországban – megtanulta a monumentális kompozíció törvényszerűségeit, színeinek és ecsetvonásainak üde frissességét és örvénylő, vibráló nyugtalanságát, kavargását, elsajátította művészete mesterségbeli vonásait, szakmai tökéletességét. De a művészi látás és érdeklődés meghatározó elemeit, a valóság gondolati analízisének és a szellemi programnak az összetevőit, alkotó munkája érzelmi tartalékait a szülőföldjén, népének életfeltételeiben és nemzetiségi közössége haladó kulturális törekvéseiben találta meg.«

DUBA GYULA

174 | Paizs-Goebel Jenő

(Budapest, 1896 – 1944, Budapest)

Festő és modell (Vénusz), 1923
Artist and Model (Venus), 1923

94,5 × 145 cm
Olaj, vászon | Oil on canvas
Jelezve jobbra lent: Goebel J. 923 |
Signed lower right: Goebel J. 923

KIÁLLÍTVA | EXHIBITION
· Tavaszi tárlat, a KÉVE XV. kiállítása, Műcsarnok, 1924 (feltehetőleg: kat. 262.)
· Az Országos Magyar Királyi Képzőművészeti Főiskola kiállítása a művészifjúság munkáiból, Régi Műcsarnok, 1924
· Kis és nagy remekművek 1921–1972. A szentendrei képzőművészet évszázada II., MűvészetMalom, Szentendre (kat. 016.)
· Árkádia tájain, Magyar Nemzeti Galéria, 2001 (kat. 70.)
· Szemtől szemben. XX. századi önarcképek, művészportrék és kettős arcképek a Szentendréhez kötődő festészetben, Szentendrei Képtár, Szentendre, 2005 (kat. 8.)

REPRODUKÁLVA | REPRODUCED
· Kis és nagy remekművek 1921–1972. A szentendrei képzőművészet évszázada II. Bev.: Bodonyi Emőke, · MűvészetMalom, Szentendre, 016. kép
· Árkádia tájain, Szőnyi István és köre 1918–1928. Szerk.: Zwickl András, Magyar Nemzeti Galéria, Budapest, 2001, 131.
· Modern magyar festészet 1919–1964. Kieselbach Tamás, Budapest, 2004, 194. kép
· Szemtől szemben. XX. századi önarcképek, művészportrék és kettős arcképek a Szentendréhez kötődő festészetben. Szerk.: Schenk Lea, Szentendrei Képtár, Szentendre, 2005, 42.
· Verba Andrea: Paizs Goebel Jenő művészete. Gondolat, Budapest, 2009, 113.
· Róma-Budapest, 1800–1948. Képzőművészeti kapcsolatok a két város között, Virág Judit Galéria, 2024, 171.

IRODALOM | LITERATURE
· Haulisch Lenke: Paizs Goebel Jenő. Corvina, Budapest, 1968.
Árkádia tájain. Szőnyi István és köre 1918–1928. Szerk.: Zwickl András, Magyar Nemzeti Galéria, Budapest, 2001, 70.
· Verba Andrea: Paizs Goebel Jenő művészete. Gondolat, Budapest, 2009

Kikiáltási ár: 34 000 000 Ft / 93 151 EUR
Becsérték: 40 000 000 – 65 000 000 Ft
Estimated price: 109 589 – 178 082 EUR

Giorgione–Tiziano:
Alvó Vénusz, 1510 körül,
Gemäldegalerie, Drezda

»vissza a rendhez«

JEAN COCTEAU

» A művész képmása mindkét esetben a festő saját szerepéről alkotott belső ideálképet jeleníti meg«

VERBA ANDREA

A reneszánsz nyomában

Még a reneszánsz nagy krónikása, Vasari is megvallotta, hogy nem tudja megfejteni Giorgione képeinek rejtélyes allegóriáit. A fiatalon elhunyt velencei festő a decens itáliai tájba helyezett, talányos női akttal, az *Alvó Vénusszal* (1510 körül, Gemäldegalerie, Drezda) sokáig élő iskolát teremtett. Négyszáz évvel később a komoly tekintetű, de ifjú festő, Paizs Goebel Jenő is újrafogalmazta a témát. Képén saját maga is részt vesz: gyümölcskosarat kínál a szobrászi megformáltságú női modellnek az erős napsütésben. A fénykezelés, a színharmóniák és az ikonográfiai hagyomány is a klasszikusokhoz köti a különleges kompozíciót. Paizs Goebelre is hatott a két világháború közötti neoklasszicista korszellem, amely szemben a század eleji izmusok forradalmi természetével. A leglátványosabb váltást az ezerarcú Picasso produkálta, aki az 1920-as években a kubizmusból Ingres klasszicista aktjainak hűvös monumentalizmusához tért meg. A messze hangzó jelszót egy másik párizsi művész, Jean Cocteau fogalmazta meg, aki 1926-os *Le Rappel a l'ordre* című esszékötetében kiadta a parancsot: „vissza a rendhez"! A felszólítás egész Európában követőkre talált, összecsengve az első világháború után általánossá váló rendvággyal. Ugyanez a korszellem szülte a magyar Szőnyi-kör árkádiai festészetét, a francia art decót, az itáliai pittura metafisicát és a németes Neue Sachlichkeitet, majd ez vezetett el az 1930-as évek újklasszicista művészetéhez vagy akár a magyar Római Iskolához.

Paizs Goebel Jenőt a Szentendréhez kötődő, szürreális húrokon játszó magyar „álomfestészet" egyik legkiválóbb figurájaként ismerjük, egy rosszul halló, barkót viselő különcként, a két világháború közti művészet filmbe illő alakjaként, aki régi nemesi család sarjaként választotta a bohém életet. A metafizikus festészettel rokonítható, 1930-as évekbeli képei előtt előbb a Szőnyi István-féle neoklasszicizmus hívéül szegődött, majd egy még csábítóbb múzsa csavarta el a fejét: Párizs. Az 1924-es francia útja előtti esztendőben készült a most vizsgált mű, amely a korszak jellegzetes főműveként szerepelt a neoklasszicizmus 2001-es nagy felfedező kiállításán, az *Árkádia tájain* című tárlaton. A kiállításhoz megjelent katalógusban Zwickl András, a Magyar Nemzeti Galéria muzeológusa kötötte össze Paizs Goebelt Szőnyi klasszikus nyelvezetével: „A húszas években sokaknál találkozunk az Árkádia tematikával, de ezen belül Szőnyiék neoklasszicizmusa képviseli a legkarakteresebb vonulatot, amelynek hatása alól a pár évvel fiatalabb generáció tagjai sem vonhatták ki magukat. A jelentősebb Szőnyi-követők közül Paizs Goebel Jenő az évtized elején egy aktkompozíciójával hívta fel magára a figyelmet (*Festő és modell*, 1923), amely egyértelműen Szőnyiék inspirációjáról tanúskodik." Egyértelmű, hogy korabeli Szőnyi-kompozíciók és reneszánsz Vénuszok alkotják Paizs Goebel képének legközelebbi rokonságát.

Művész és modellje

A festő monográfusa, Verba Andrea részletesen leírta a fiatalkori főmű születésének kontextusát: „Főiskolai tanulmányainak előrehaladtával Paizs Goebelt láthatólag egyre inkább foglalkoztatta a klasszikus festői hagyományba illeszkedő, monumentális kompozíció megfogalmazása. Ekkor készítette el azt a *Festő és modell* kettősét ábrázoló tusrajzát is, amelynek nagyméretű festményváltozatát a következő évben nagy sikerrel mutatta be a Műcsarnokban. A mezítelen modell, illetve a sötét, zárt ruházatot viselő művész alakját megjelenítő, reneszánsz mintát követő *Festő és modell* című alkotás nagy valószínűséggel azzal az 1924-es műcsarnokbeli kiállításon szereplő *Vénusz* című festménnyel azonosítható, amely méltán vívta ki »a főiskola növendékeinek nagyrabecsülését«. A kompozíció […] a küzdelmekkel teli művészsorsot és a látnoki szerepet büszkén vállaló fiatal művészgeneráció reményteli ambícióit tükrözi. A művész képmása mindkét esetben a festő saját szerepéről alkotott belső ideálképet jeleníti meg."

Szőnyi István: Önarckép, 1919, Magyar Nemzeti Galéria, Budapest

Szőnyi István: Három grácia (Aktok a szabadban), 1921, magántulajdon

Verba részletesen elemzi a kompozíción látható figurákat is: „A festmény előterében fekvő modell és a háttér fának támaszkodó női aktja két, egymástól határozottan elkülönült világot tár elénk. E két világ határán jelenik meg a művész gyümölcsöstálat tartó alakja. Szerepe szerint kissé meghajolva, szinte adoráló tartással fordul a vele mit sem törődő, távolba tekintő modell felé. […] A kompozíció legközelebbi párhuzamait a Szőnyi-körhöz tartozó művészek, elsősorban maga Szőnyi István, Korb Erzsébet, valamint Varga Nándor Lajos művei között fedezhetjük fel. […] Paizs Goebel képének hátterében külön figyelmet érdemel a fának támaszkodó, oldalra tekintő nőalak, amelynek párhuzama Szőnyi két nagy hatású, a korszakot meghatározó kompozícióján is felbukkan. […] A festő háta mögött megjelenő nőalak, úgy tűnik, mindkét művész esetében az alkotó belső világához tartozik, múzsaként a művészi inspiráció forrását, jungi értelemben a lélek női pólusát, az *animát* képviselik." A múzeuális főmű nemcsak a Paizs Goebel-i életműnek, de a korszaknak is kimagasló alkotása.

175 | Szablya-Frischauf Ferenc

(Budapest, 1867 – 1962, Keszthely)

Fiatal hölgy karosszékben, 1905 körül
Young Lady in an Armchair, c. 1905

110 × 100 cm
Olaj, vászon | Oil on canvas
Jelzés nélkül | Unsigned

KIÁLLÍTVA | EXHIBITION
· Szablya-Frischauf Ferenc festőművész és tanítványainak kiállítása.
Philanthia terem, Budapest, 1906.

REPRODUKÁLVA | REPRODUCED
· Uj Idők, 1906/13., 298.

IRODALOM | LITERATURE
· Fra Filippo [Fülep Lajos]: Szablya Frischauf Ferenc és tanítványai. Magyar Szemle, 1906/12., 189–190.
· Szabadi Judit: A magyar szecesszió művészete. Festészet, grafika, szobrászat. Corvina, Budapest, 1979.
· Gellér Katalin: Szecesszió és avantgarde. Művészet, 1985/2., 24–27.
· Nagybánya művészete. Kiállítás a nagybányai művésztelep alapításának 100. évfordulója alkalmából. Katalógus.
Szerk.: Csorba Géza – Szücs György,
Magyar Nemzeti Galéria, Budapest, 1996.
· Ernyey Gyula: Szablya-Frischauf 140.
Magyar Iparművészet, 2016/6., 30–34.

VÉDETT | NO EXPORT

Kikiáltási ár: 3 400 000 Ft / 9 315 EUR
Becsérték: 4 000 000 – 5 500 000 Ft
Estimated price: 10 959 – 15 068 EUR

A festmény Szablya-Frischauf és tanítványainak 1906-os kiállításán (forrás: Uj Idők, 1906/13.)

Ferenczy Károly: Fiatal lány arcképe (Léderer Rudolf leánya), 1909, magántulajdon

A köztudatban Szablya-Frischauf Ferenc neve fáradhatatlan iparművészeti szervezőként és belsőépítészként él. Bár az 1920-as évektől már elsősorban iparművészként és tanárként működött, élete végéig hű maradt a nagybányai festőiskola szellemiségéhez. Ezt bizonyítják egyik iparművész tanítványának visszaemlékező sorai is: „A műterem első benyomásra a festőművészt árulta el, mert ott állt egy-két stafelei, egy-egy letakart vagy abbahagyott képpel és a falak sűrűn betakarva jó képekkel." Szablya-Frischauf a konzervatív Mintarajziskolában kezdte tanulmányait, onnan került át Hollósy Simonhoz Nagybányára, majd Münchenbe. A jó pedagógiai érzékkel rendelkező fiatal művész honosította meg Pesten a modern festészetoktatás új modelljét. A tanítás mellett nyughatatlan szervezőként tevékenykedett. Saját tanítványainak, rokonainak és barátainak köréből verbuválta a 20. század elejének meghatározó művészeti társaságát, a KÉVE-t is. Az 1907-ben induló csoportosulás nevében is hordozta a többféle művészeti ágat (Képzőművészek és Iparművészek Egyesülete), a szecessziós mozgalmakhoz (például a müncheni Secession vagy a bécsi Wiener Werkstätte) hasonlóan. Szablya-Frischauf most vizsgált képe a Nagybányán is ismerős szecessziós, székben ülős, háromnegyed alakos, profilból ábrázolt női portrétípust követi. Ilyen például Thorma János híres art nouveau képmása Blitz Irénről (1892, Magyar Nemzeti Galéria). De Szablya-Frischauf festői megoldásait, lágyan simogató realizmusát nézve inkább egy másik nagybányai mester, Ferenczy Károly portréművészete lehetett az igazi inspirációs forrás.

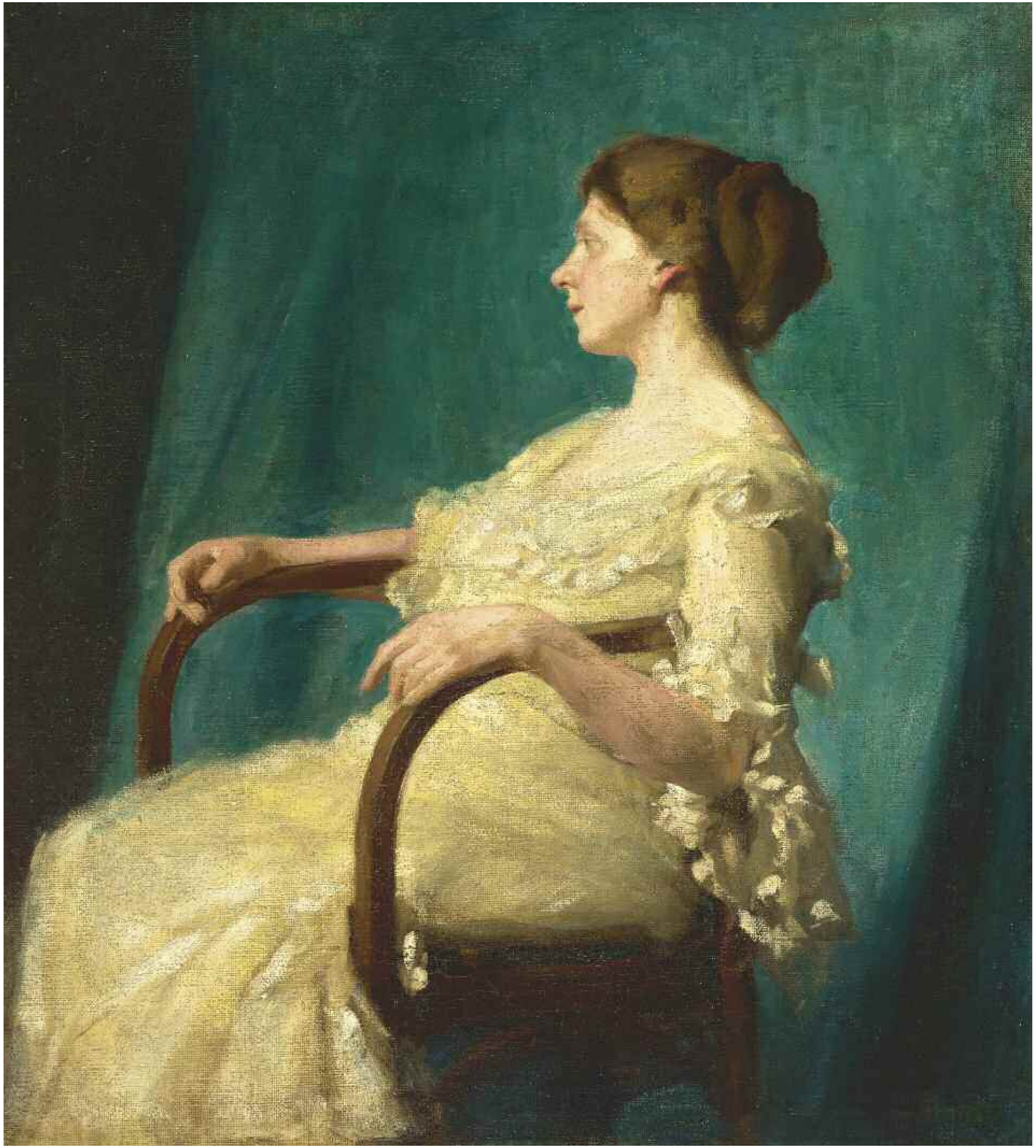

176 | Márffy Ödön

(Budapest, 1878 – 1959, Budapest)

Kék ruhás fiatal lány nyári verandán
On a Summer Veranda

23,5 × 20,5 cm
Vegyes technika, tempera, papír |
Mixed technique, tempera on paper
Jelezve balra fent: Márffy | Signed upper left: Márffy

PROVENIENCIA | PROVENANCE
· Egykor pécsi magángyűjteményben

Kikiáltási ár: 650 000 Ft / 1 781 EUR
Becsérték: 750 000 – 1 100 000 Ft
Estimated price: 2 055 – 3 014 EUR

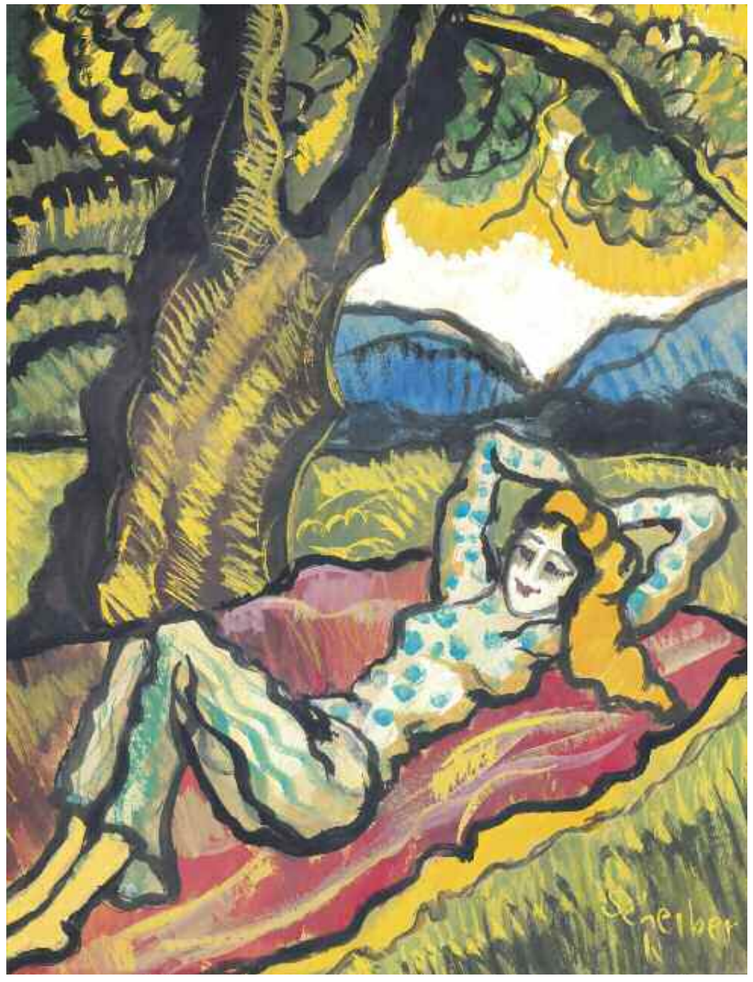

177 | Scheiber Hugó

(Budapest, 1873 – 1950, Budapest)

Délutáni pihenő
Afternoon Rest

53,5 × 41 cm
Vegyes technika, papír | Mixed technique on paper
Jelezve jobbra lent: Scheiber H. | Signed lower right: Scheiber H.

Kikiáltási ár: 800 000 Ft / 2 192 EUR
Becsérték: 1 000 000 – 1 600 000 Ft
Estimated price: 2 740 – 4 384 EUR

178 | Márffy Ödön

(Budapest, 1878 – 1959, Budapest)

Akt szabadban (Álló női akt), 1910 körül
Nude Outdoors (Standing Female Nude), c. 1910

47 × 32 cm
Olaj, karton | Oil on cardboard
Jelezve jobbra lent: Márffy Ödön | Signed lower right: Márffy Ödön

Életműkatalógus-szám: 3.2.5.1

PROVENIENCIA | PROVENANCE
· Egykor a Dévényi-gyűjteményben.

KIÁLLÍTVA | EXHIBITION
· Ungarische Avantgarde 1909–1930.
Galeria del Levante, München 1971–1972 (kat. 57.).
· Dévényi Iván gyűjteménye. Múzeumi Képtár, Győr, 1977.
· Az esztergomi Dévényi Gyűjtemény.
Balassa Bálint Múzeum, Esztergom, 1983 (kat. 150.).
· A 20. századi magyar művészet Dévényi Iván
gyűjteményéből. Kassák Múzeum, Budapest, 1993 (kat. 3.).

REPRODUKÁLVA | REPRODUCED
· Ungarische Avantgarde 1909–1930. Galeria del Levante,
München, 1971–1972, 3.
· Az esztergomi Dévényi Gyűjtemény. Szerk.: Mucsi András,
Balassa Bálint Múzeum, Esztergom, 1983, 19.
· A 20. századi magyar művészet Dévényi Iván
gyűjteményéből. Kassák Múzeum, Budapest, 1993, 8.
· Márffy magángyűjteményekben. Szerk.: Polgár Árpád,
Polgár Galéria, Budapest, 1998, 11.
· Modern magyar festészet 1892–1919.
Szerk.: Kieselbach Tamás, Kieselbach Galéria,
Budapest, 2003, 661. kép.
· A Dévényi Gyűjtemény. Szerk.: Kaszás Gábor,
Mű-Terem Galéria, Budapest, 2006, 14.
· Rockenbauer Zoltán: Márffy. Életműkatalógus.
Makláry Artworks, Budapest–Párizs, 2006, 246.

IRODALOM | LITERATURE
· Mucsi András: Dévényi Iván, az esztergomi műgyűjtő.
Művészettörténeti Értesítő, 1994/1–2., 191–198.
· Passuth Krisztina: Márffy Ödön. Corvina, Budapest, 1978.
· A Dévényi Gyűjtemény. Szerk.: Kaszás Gábor,
Mű-Terem Galéria, Budapest, 2006.
· Rockenbauer Zoltán: Márffy. Életműkatalógus.
Makláry Artworks, Budapest–Párizs, 2006.
· Rockenbauer Zoltán: Márffy Ödön. Kossuth –
Magyar Nemzeti Galéria, Budapest, 2015.

VÉDETT | NO EXPORT

Kikiáltási ár: 12 000 000 Ft / 32 877 EUR
Becsérték: 14 000 000 – 18 000 000 Ft
Estimated price: 38 356 – 49 315 EUR

»Márffy a fauve színkontrasztokat és a spontán ecsetkezelést érlelte, sűrítette az 1910-es években olyan esszenciává, amely már a német expresszionizmus robbanékonyságával vetekedett«

Karcsú női akt áll a laza fauve ecsetvonásokkal megfogalmazott kert közepén. A kontraposzt látványos S alakban hajlítja meg a testét, mindkét karját játékos mozdulattal felemeli, de szemérmesen hátat fordít a nézőnek. Az alkotó, Márffy Ödön már a párizsi École des Beaux Artsban folytatott tanulmányai során felfigyelt az éppen szárnyait bontogató francia fauvizmusra. Bár Henri Matisse-szal személyesen is megismerkedett, par excellence fauve képeket már csak azután festett, hogy hazatért Magyarországra. Itthon készült a most vizsgált alkotás is, a Nyolcak diadalmas színre lépésének korszakában. Márffy a fauve színkontrasztokat és a spontán ecsetkezelést érlelte, sűrítette az 1910-es években olyan esszenciává, amely már a német expresszionizmus robbanékonyságával vetekedett. A Nyolcak tagjaként vallotta a „kereső" művészi hozzáállást. A divatos nagybányás impressziókkal szemben ő is a „festői lényeg" modern szemléletű kiemelésére törekedett. Ezt onnan tudhatjuk, hogy Dévényi István 1969-ben publikálta Márffy visszaemlékező levelét. Dévényi tudományos igényű kutatóként faggatta még ki az öreg festőt, a nagy idők tanúját. De kapcsolatuk ennél többrétű volt, hiszen a most vizsgált kép tulajdonosa évtizedeken keresztül maga Dévényi volt, a Kádár-kori műgyűjtés egyik legnagyobb figurája.

Az Esztergomban élő tanár, művészeti író Dévényi olyan festőkkel került közeli barátságba az 1950–60-as években, mint Bálint Endre, Czóbel Béla, Barcsay Jenő vagy Gyarmathy Tihamér. (Gyűjteményének klasszikus koronagyémántja Csontváry Kosztka Tivadar *Zárda Trauban* című 1899–1900-es tájképe volt.) Az 1977-ben elhunyt Dévényi gondos gyűjtői karakteréről közeli barátja, Mucsi András írt érzékletesen: „Dévényi Ivánt már egyetemi hallgató korában jó szemű esztétának, megbízható ítéletű kritikusnak tartották, ennek ellenére még érett és tapasztalt műgyűjtő korában sem bízott mindent szubjektív első benyomásaira. Döntései előtt mindig kikérte és figyelembe vette azok véleményét, akiket egy-egy adott kérdésben tekintélynek tartott. Ügyelt arra, hogy a kiválasztott mű lehetőleg publikált darab legyen, fotója fontos, alapvető művekben, monográfiákban, rangos folyóiratokban, kiállítási katalógusokban szerepeljen. Mindig fontos volt számára a proveniencia, az, hogy a műtárgy honnan, milyen rangos gyűjteményből származik, és ha publikált darab, ki és mit írt róla korábban." Ennek a különleges rangú, jól dokumentált kollekciónak volt sokat reprodukált, számtalan kiállításon szerepeltetett gyöngyszeme a most vizsgált alkotás.

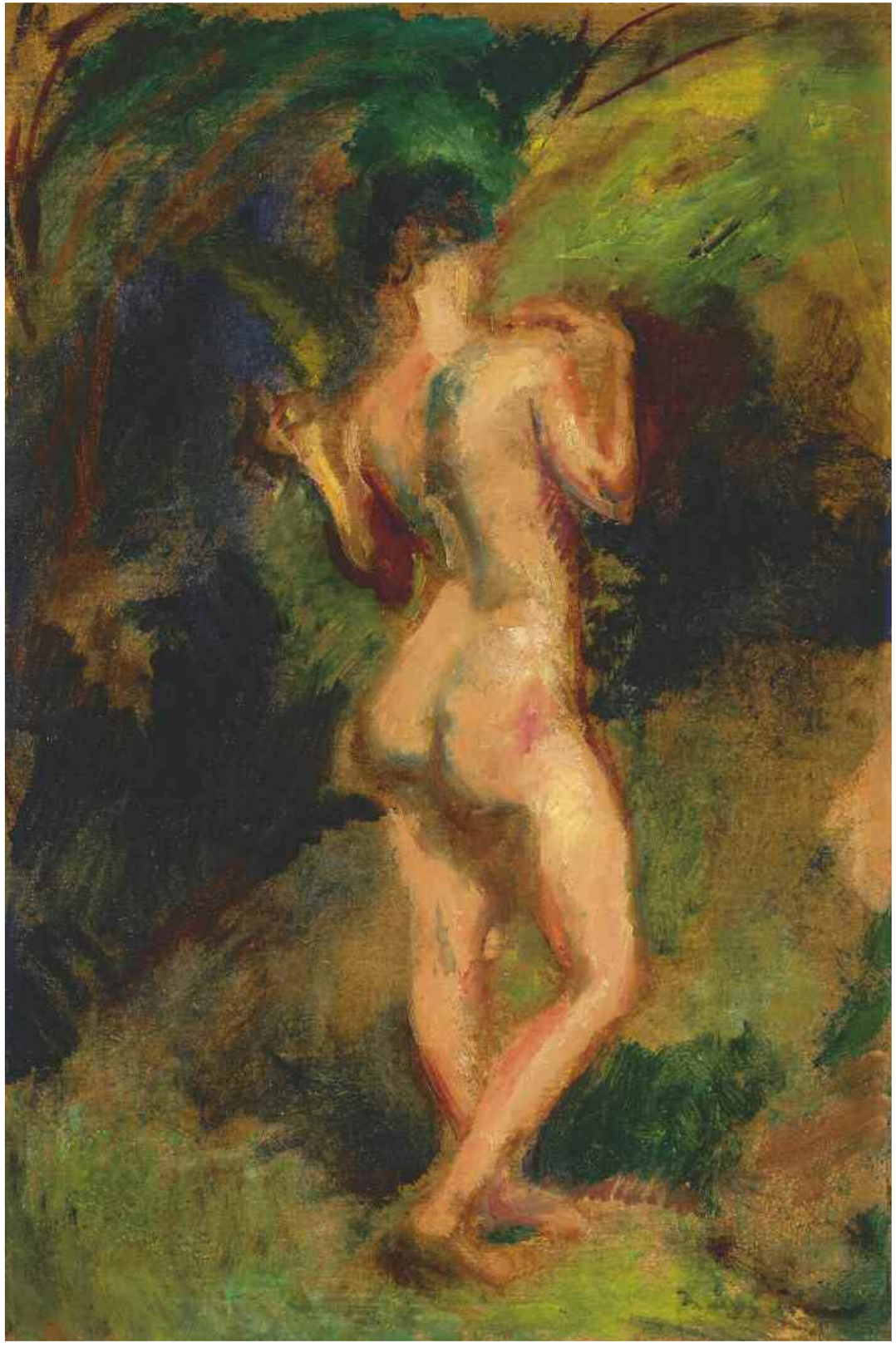

179 | Szőnyi István
(Újpest, 1894 – 1960, Zebegény)

Építkezés, Zebegény
Construction, Zebegény

20 × 33 cm
Akvarell, papír | Watercolor on paper
Jelezve a hátoldalon: Szőnyi István hagyatéki pecsét és K. dr.Szőnyi Jolán igazolása | Signed on the reserve: inheritence stamp of István Szőnyi and certificate of Jolán Szőnyi

REPRODUKÁLVA | REPRODUCED
· Szőnyi István. Dunakanyar – Zebegény – otthon – család. Szerk.: Kieselbach Tamás. Kieselbach Galéria, Budapest, 2023. III. 587.

Kikiáltási ár: 320 000 Ft / 877 EUR
Becsérték: 440 000 – 550 000 Ft
Estimated price: 1 205 – 1 507 EUR

180 | Paizs-Goebel Jenő
(Budapest, 1896 – 1944, Budapest)

Párás Dunapart, 1937
Misty Danube Bank, 1937

42 × 58,5 cm
Akvarell, papír | Watercolor on paper
Jelezve jobbra lent: Paizs Goebel Jenő 37 | Signed lower right: Paizs Goebel 37

PROVENIENCIA | PROVENANCE
· Egykor a Keleti gyűjteményben

Kikiáltási ár: 380 000 Ft / 1 041 EUR
Becsérték: 460 000 – 600 000 Ft
Estimated price: 1 260 – 1 644 EUR

181 | Rippl-Rónai József

(Kaposvár, 1861 – 1927, Kaposvár)

Zorka fehér blúzban,1917
Zorka in a White Blouse, 1917

52 × 42 cm
Pasztell, papír | Pastel on paper
Jelezve jobbra fent: Rónai 1917 |
Signed upper right: Rónai 1917

PROVENIENCIA | PROVENANCE
· Egykor özv. Török Artúrné tulajdona

KIÁLLÍTVA | EXHIBITION
· Rippl-Rónai József emlékkiállítás, Nemzeti Szalon, 1947 (kat. 79.)
· Ernst-aukció, XLI – 1929 (kat. 392)

IRODALOM | LITERATURE
· Rippl Rónai József emlékezései. Nyugat, Budapest, 1911.
· Szász Zoltán: Rippl-Rónai. Színházi Élet, 1920/47., 16.
· Lázár Béla: Rippl-Rónai József. Ernst Múzeum, Budapest, 1923.
· Petrovics Elek: Rippl-Rónai. Athenaeum, Budapest, 1942.
· Genthon István: Rippl-Rónai József. Corvina, Budapest, 1977.
· Keserü Katalin: Rippl-Rónai József. Corvina, Budapest, 1982.
· Szabadi Judit: Így élt Rippl-Rónai József. Móra Ferenc Könyvkiadó, Budapest, 1990.
· Rippl-Rónai József gyűjteményes kiállítása. Szerk.: Bernáth Mária – Nagy Ildikó, Magyar Nemzeti Galéria, Budapest, 1998.
· Szabadi Judit: Rippl-Rónai. Corvina, Budapest, 2000.
· Neuillyben. Rippl-Rónai József és James Pitcairn-Knowles. Szerk.: Jeremy Howard – Keserü Katalin, Ernst Múzeum, Budapest, 2004.
· Nyáry Krisztián: Festői szerelmek. Corvina, Budapest, 2016.
· Festők, múzsák, szerelmek. Szerk.: Molnos Péter, Kieselbach Galéria, Budapest, 2016.

Kikiáltási ár: 11 000 000 Ft / 30 137 EUR
Becsérték: 13 000 000 – 17 000 000 Ft
Estimated price: 35 616 – 46 575 EUR

Rippl-Rónai József: Bányai Zorka fekete ruhában, 1919, Magyar Nemzeti Galéria, Budapest

Horváth János: Ripp-Rónai szerelmei, 2024, Kaposvár

Rippl-Rónai József kései korszakának legizgalmasabb pasztellportréi rendszerint kedvenc múzsáját, Bányai Elzát, azaz Zorkát ábrázolják. A most vizsgált, különlegesen szuggesztív, izgalmas portrén is az érzéki szépségű fiatal leány látható. Zorka intellektuális, modern nőként jelenik meg, kihajtott széles fehér blúzgallérral, rövidre nyírt frizurával és élénk sminkkel. Rippl-Rónai a kép születésének évében, 1917-ben hadifestőként járta meg a szerb fontot, itt tetszett meg neki a Zorka név. Bányai Elza – azaz Zorka – megjelenése megosztotta a kortársakat, de művészi „értékét" senki sem vitatta. Elsőként Szász Zoltán emelte ki az idős és ünnepelt Rippl-Rónai 1920-ban rendezett, Ernst Múzeumbeli kiállításán a képmások jelentőségét: „Úgy érezzük, hogy az élénk tűnő modellek közt van egy, aki embernek is érdekes. A Zorka-képek eredetije egy finom, gyermek- és virágszerű nőcske, a franciásnak nevezett, de minden földön megtermő képviselője az álomszerű s épp ezért annyira érzéki hatású nőiességnek. Zorka csupa halványság és csupa vonal, van benne valami anyagtalan, átszellemült: nem csoda, ha Rippl mester kedvence." A most vizsgált, korábbi kutatásból is ismert (Genthon oeuvre-katalógusában is szereplő) képen Rippl-Rónai a hagyományos beállítású portré hátterét „bolondította meg". Kolorista érzékenységgel geometrizáló színfoltokat – szinte egy absztrakt festményt – vetített Zorka mögé a falra, az okker, a téglapiros, a lila és a bordó négyesét.

Zorka és a festő megismerkedésének történetét Nyári Krisztián mesélte el a Festői szerelmek című könyvében: „Az 54 éves Rippl-Rónai József 1915 őszén a Csengery utcai Hatvani vendéglőben ebédelt francia feleségével és nevelt lányával. A festő éppen modellt keresett, ezért is ragadta meg a figyelmét az őket kiszolgáló pincérlány különleges kinézete. A 17 éves Bányai Elza sötétkék matrózruhát viselt nagy fehér gallérral, göndör fekete haját óriási piros masnikkal fogta össze. A lány ide-oda járt az asztalok között, cserfesen tréfálkozott a vendégekkel, Rippl pedig figyelte őt. Egyszer csak odaszólt feleségének, Lazarinenek: »Nézze csak Munika, milyen különös megjelenésű leány, kedvem volna lefesteni.« Lazarine azt felelte: »Hát kérdezze meg, eljönne-e magának ülni?« Amikor a lány a számlát hozta, a festő fel is tette a kérdést. Szívesen eljönne, hangzott a válasz, de az apja nagyon szigorú, vallásos ember, és valószínűleg nem fogja megengedni. »Akkor kísérje el az édesanyja, míg a portré elkészül, így édesapjának bizonyára nem lesz ellenvetése« – erősködött a feleség. Így hozta össze Lazarine akaratlanul férjét és annak későbbi szeretőjét. A festő által csak Zorkának nevezett modell iránt érzett, 12 évig tartó szerelem felborította Rippl-Rónai magánéletét és meghatározta egész kései alkotói korszakát."

182 | Schönberger Armand

(Galgóc, 1885 – 1974, Budapest)

Csendélet kék drapériával
Still Life with Blue Drapery

70 × 50 cm
Olaj, vászon | Oil on canvas
Jelezve balra lent: Schönberger |
Signed lower left: Schönberger

Kikiáltási ár: 600 000 Ft / 1 644 EUR
Becsérték: 1 000 000 – 1 600 000 Ft
Estimated price: 2 740 – 4 384 EUR

183 | Kukovetz Nana

(Szeged, 1885 – 1919, Szatymaz)

Francia csendélet
virágokkal és gyümölcsökkel,
1910-es évek első fele
French Still Life
with Flowers and Fruits,
first half of the 1910s

48 × 35 cm
Olaj, vászon | Oil on canvas
Jelezve balra lent: Kukovetz Nana |
Signed lower left: Kukovetz Nana

Kikiáltási ár: 1 200 000 Ft / 3 288 EUR
Becsérték: 1 600 000 – 2 600 000 Ft
Estimated price: 4 384 – 7 123 EUR

Kukovetz Nana a nagybányai neós festőnők szűk elitjébe tartozott. Sikeres pályakezdés után megjárta Párizst, ahol az Académie de la Grande Chaumière művészeti magániskola növendéke volt. Érzékeny festőiségű franciás művészetét a világtörténelem késztette megtorpanásra. Az első világháború idején a francia hatóságok internálták, a Tanácsköztársaság bukása után pedig a Prónay-különítmény tagjai végeztek vele tragikus körülmények között.

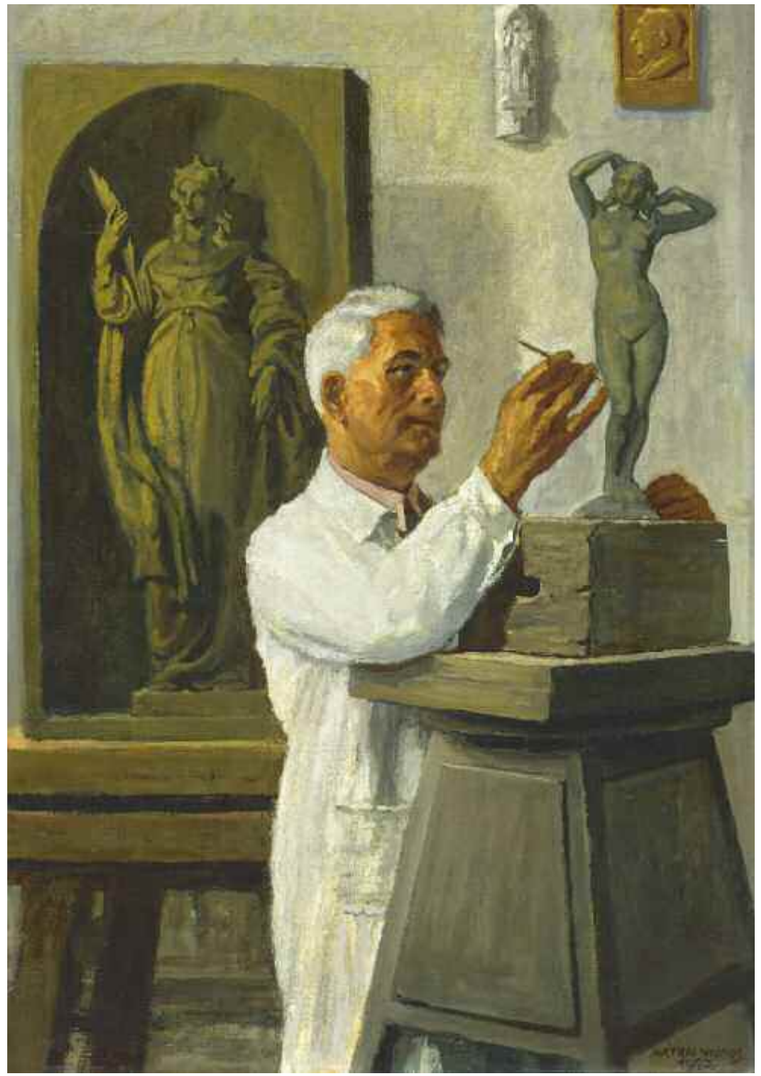

184 | Mátrai Vilmos

(Budapest, 1877 – 1961, Budapest)

Szobrász a műteremben, 1942
Sculptor in the Studio, 1942

50 × 35 cm
Olaj, fa | Oil on board
Jelezve jobbra lent: Mátrai Vilmos 1942 |
Signed lower right: Mátrai Vilmos 1942

Kikiáltási ár: 380 000 Ft / 1 041 EUR
Becsérték: 480 000 – 750 000 Ft
Estimated price: 1 315 – 2 055 EUR

185 | Karlovszky Bertalan

(Munkács, 1858 – 1938, Budapest)

Felemelt kezű női akt
Female Nude with Raised Hands

27 × 22 cm
Olaj, fatábla | Oil on board
Jelezve jobbra lent: Karlovszky Bertalan |
Signed lower right: Karlovszky Bertalan

Kikiáltási ár: 850 000 Ft / 2 329 EUR
Becsérték: 1 300 000 – 1 800 000 Ft
Estimated price: 3 562 – 4 932 EUR

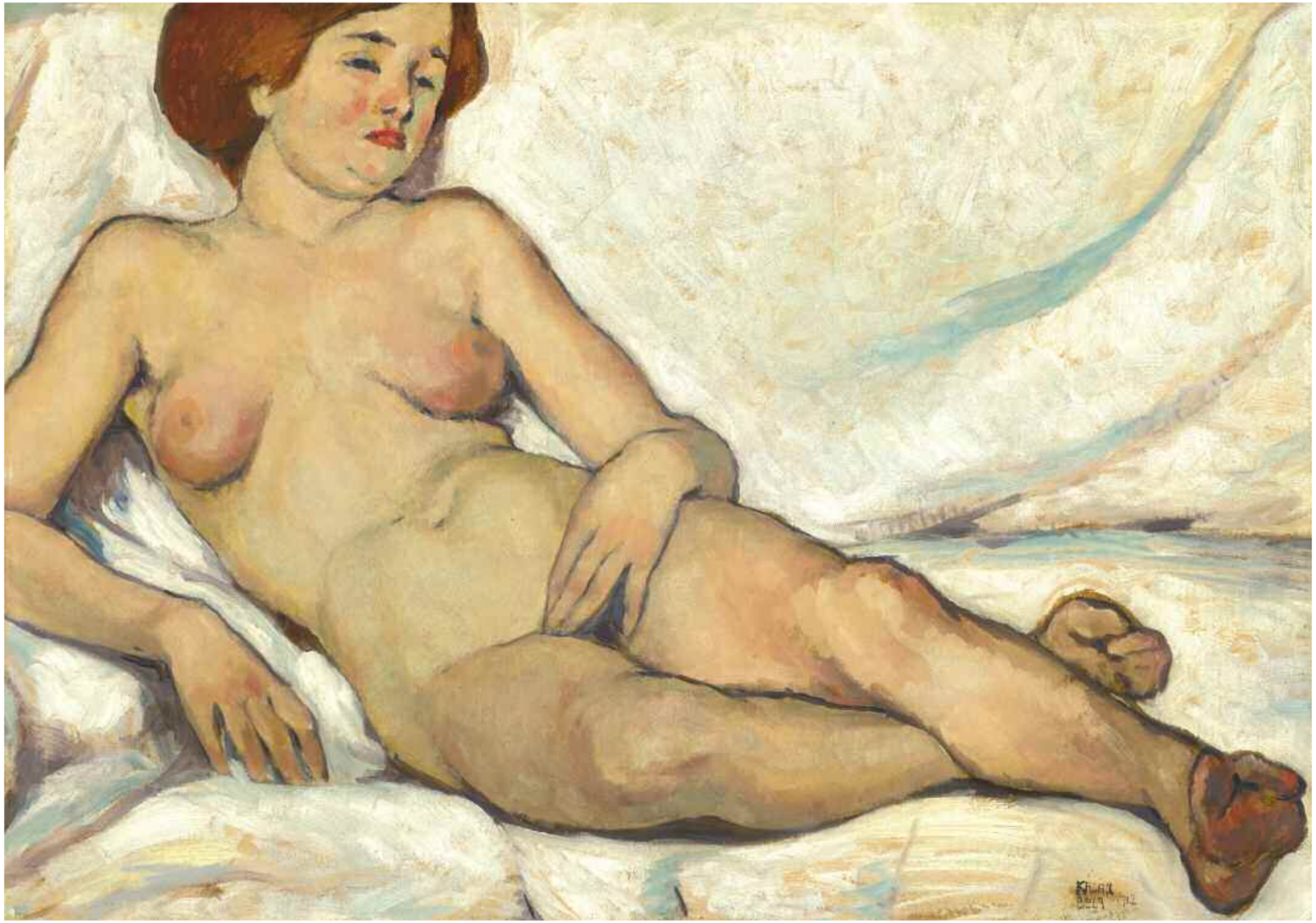

Édouard Manet: Olympia, 1863–1865, Musée d'Orsay, Párizs

»Mikor művészeink Vénuszokat festenek nekünk, kijavítják a természetet: hazudnak. Manet feltette a kérdést: miért is hazudnánk, miért ne mondanánk el az igazat?«

ÉMILE ZOLA

186 | Kádár Béla

(Budapest, 1877 – 1956, Budapest)

Vöröshajú akt műteremben, 1912

Red-haired Nude in the Studio, 1912

60,5 × 86 cm
Olaj, karton | Oil on cardboard
Jelezve jobbra lent: Kádár Béla 1912,
Hátoldalon: Magyar Nemzeti Galéria bírálati
száma: 538/1971 | Signed lower right: Kádár Béla 1912

REPRODUKÁLVA | REPRODUCED
· Gergely Mariann: Kádár Béla (1877–1956). Melankolikus utazás. Mű-Terem Galéria, Budapest, 2002, 122.

IRODALOM | LITERATURE
· Gergely Mariann: Kádár Béla (1877–1956). Melankolikus utazás. Mű-Terem Galéria, Budapest, 2002.

Kikiáltási ár: 16 000 000 Ft / 43 836 EUR
Becsérték: 20 000 000 – 28 000 000 Ft
Estimated price: 54 795 – 76 712 EUR

Rippl-Rónai József: Vörös hajú párizsi modell,1892, magántulajdon

„Bármikor kezdek bele valamibe, mindig félek, hogy a modell cserben hagy. Eljönnek, pózolnak, majd elmennek, azzal áltatva magukat, hogy egyedül is be tudja a festő fejezni" – így panaszkodott az impresszionizmus sztárja, Edouard Manet barátjának, Antonin Proustnak. Ugyanígy félt akkor is, amikor a kor ünnepelt kurtizánját, Olympiát festette meg. A párizsi felvilág híres szépsége nem sejthette, hogy ezzel vonul be az örökkévalóságba. Hiszen a festő nem idealizálta, hanem egész váratlanul őszinte realizmussal ábrázolta a kihívó meztelen szépséget selyemvánkosán, virágokat hozó fekete szolgálója társaságában. Ahogy Manet harcostársa, Émile Zola kifejtette: „Mikor művészeink Vénuszokat festenek nekünk, kijavítják a természetet: hazudnak. Manet feltette a kérdést: miért is hazudnánk, miért ne mondanánk el az igazat? Így mutatta be nekünk Olympiát, korunk e leányát, akivel bárki találkozhat az utcasarkokon." A fiatal, reményteljes festőnek, Kádár Bélának nem kellett ennyire izgulnia, hogy otthagyja modellje, hiszen feltehetően ifjú feleségét örökítette meg akt formájában. A ropogós drapériák és a beállítás mégis a nagy modern Vénuszt, Manet ikonikus *Olympiá*ját idézi.

A festmény születésekor Kádár Béla első sikereit aratta. A szegényes külvárosi körülmények közül induló fiatal művész gyalogszerrel csavarogta be Európát, majd 1899-ben beiratkozott a pesti Iparrajziskolába, később pedig a Mintarajztanodába. Egyre-másra szerepelt a Műcsarnok és a Nemzeti Szalon kiállításain korai, kísérletező képeivel. Ösztönösen idegenkedett az akadémikus, valóságleíró stílustól; ahogy későbbi visszaemlékezéseiben írta: „egy benső kényszer, melynek nem tudtam ellenállni, kényszerített a dolgok átrendezésére." Már ez a fél mondat is jelzi azt a 19. század végi, autonóm képfelületben gondolkodó esztétikát, amelyet a francia posztimpresszionisták nyomán Kádár is magáénak vallott. Számos jel utal arra, hogy közeli kapcsolatban állt Rippl-Rónai Józseffel. A kaposvári mester korai franciaországi, redukált pasztelljei, egy vonallal megrajzolt figurái és kukoricás stílusú enteriőrfestményei letagadhatatlanul hatottak Kádár korai művészetére. (A most elemzett képen látható vörös modell is Rippl-Rónai képeire illik.) Kádár számára az áttörést a Művészház csoportos kiállítása jelentette 1909-ben. A kritika dicsérte művészetét: „feltűnően szellemes szín- és formanyelven, s biztos stilizálással tudja elmondani mondanivalóját." A posztimpresszionista stílusregiszteren megszólaló Kádár 1912-ben költözhetett be családjával a frissen átadott Százados úti művésztelepre. Minden bizonnyal itt festette feleségéről a most vizsgált – egyszerre Manet-t és a klasszikus Vénuszokat idéző – akt kompozícióját.

187 | Deák-Ébner Lajos

(Pest, 1850 – 1934, Budapest)

Beszélgetők
People Conversing

40 × 32 cm
Olaj, fa | Oil on wood
Jelezve balra lent: L. Ebner | Signed lower left: L. Ebner

Kikiáltási ár: 3 800 000 Ft / 10 411 EUR
Becsérték: 4 400 000 – 5 500 000 Ft
Estimated price: 12 055 – 15 068 EUR

Deák Ébner Lajos: Baromfivásár, 1885,
Magyar Nemzeti Galéria, Budapest

Deák Ébner Lajos: Vásári baleset, 1887, magántulajdon

188 | Aggházy Gyula

(Dombóvár, 1850 – 1919, Budapest)

Szénagyűjtők (Esti harangszó), 1890
Hay Gatherers (Bell Tolls Afar), 1890

60 × 90 cm
Olaj, vászon | Oil on canvas
Jelezve jobbra lent: Aggházy Gy. 1890 |
Signed lower right: Aggházy Gy. 1890

IRODALOM | LITERATURE
• A Műcsarnok téli kállításából. Vasárnapi Ujság, 1894/49., 322–323.

Kikiáltási ár: 1 600 000 Ft / 4 384 EUR
Becsérték: 2 200 000 – 3 400 000 Ft
Estimated price: 6 027 – 9 315 EUR

A nyári nap már lement a dombok mögött, de bőséges fénye még beragyogja a faluszéli mezőt a rózsaszínre festett felhők mögül. A két fiatal lány megáll az aratással, körben érezni a balzsamos nyári levegő simogató melegségét, ahogy egymásra néznek. Talán épp meghallják a közeli templomtoronyból szálló harangszót. Aggházy Gyula egy népi zsánerpillanatot örökített meg, egyszersmind a jól végzett munka nyugodt örömét. A lányok úgy kötik az utolsó adag kalászt kévébe, mint ahogy egy projekt utolsó táblázata elkészül vagy ahogy megtelik az utolsó iratpapucs. A munka elvégezve, az alkotók végre megpihenhetnek. A környék minden bizonnyal a Balaton-felvidék, hiszen Aggházy a magyar tenger egyik első felfedezője volt. „Évről évre – írta a korabeli Vasárnapi Ujság – a Balaton kies vidékén szokott nyaralni Aggházy Gyula. Mi sem természetesebb, mint hogy szorgalmas ecsetje gyakran foglalkozik e szép tájakkal. […] A távolban jellegzetes alakú hegycsoportok emelkednek, s messze nyúlik a látóhatár széléig a csendes Balaton ezüst tükre. Aki csak egyszer látta is e tájat, dicsérni fogja a művész szabatos rajzát, igaz színeit s fáradhatatlan szorgalmát a kidolgozásban."

Jean-François Millet: Angelus, 1859, Musée d'Orsay, Párizs

189 | Nagy Oszkár

(Magyarpécska, 1883 – 1965, Nagybánya)

Nagybánya kék égbolt alatt, 1948
Nagybánya Under Blue Sky, 1948

69 × 99 cm
Olaj, vászon | Oil on canvas
Jelezve jobbra lent: Nagy Oszkár 948 |
Signed lower right: Nagy Oszkár 948

IRODALOM | LITERATURE
· Kishonthy Zsolt – Murádin Jenő: Nagy Oszkár (1893–1965). Nagybánya Könyvek 2. MissionArt Galéria, Miskolc, 1993.

Kikiáltási ár: 4 000 000 Ft / 10 959 EUR
Becsérték: 5 000 000 – 6 500 000 Ft
Estimated price: 13 699 – 17 808 EUR

.

Az Arad melletti faluban születő Nagy Oszkár hosszas küzdelem árán jutott el a festők Mekkájába, a nagybányai művésztelepre 1911 körül. Az alföldi síksághoz szokott fiatal piktort lenyűgözte a hegyekkel és smaragdzöld erdőkkel körbevett bányászváros. Itt pallérozta rajztudását, miközben nézte az olyan neós, modern festők munkáit, mint Boromisza Tibor, Ziffer Sándor, Galimberti Sándor vagy éppen Nemes Lampérth József. Ezután iratkozott be a Képzőművészeti Főiskolára, de folyton visszatért Nagybányára. Már ekkor beleszeretett a Fűrész utca kontyos tetejű bányászházaiba. Az első világháborúban honvédként szolgált (festőként aranyélete volt a Monte Cassinó-i táborban). 1919-ben letelepedett Nagybányán, és nagy szerencséjére olyan kivételes román ösztöndíjat kapott, hogy Olaszországot is bejárhatta. Végül Felsőbányán állapodott meg és itt alapított családot.

Festészetének nagy színfoltjaira Papp Aurél 1910-es évekbeli expresszív kifejezésmódja volt nagy hatással, de kitapintható a kolónia utolsó korszakának másik alapembere, Ziffer hatása is. Nagy Oszkár nem szűnt meg csodálni művészetének fő színpadát, Nagybányát. Most vizsgált érett kompozícióján érzékeny kolorista ösztönétől vezérelve jelenítette meg az ikonikus motívumokat, az apró házikók sorát, a református templom jellegzetes süvegét és a kéklő égre sötétzöld gúlát rajzoló Kereszt-hegyet. „Nagy Oszkárt is – írta 1940-ben egy értő kollégája, Szopos Sándor – Nagybánya nevelte azzá, ami. A formai egyszerűsítés, a szép hangsúlyozása, a különböző világítási fokozatok megállapítása, azaz a »valőrök« helyessége, a felfogás, az irány, mely a festőiséget emeli a téma központjába: ebből áll egész művészete."

»Nagy Oszkárt is Nagybánya nevelte azzá, ami.«

SZOPOS SÁNDOR

190 | Kernstok Károly

(Budapest, 1873 – 1940, Budapest)

Őszi erdő
Autumn Forest

49 × 58,5 cm
Olaj, vászon | Oil on canvas
Jelezve balra lent: Kernstok |
Signed lower left: Kernstok

Kikiáltási ár: 900 000 Ft / 2 466 EUR
Becsérték: 1 300 000 – 1 900 000 Ft
Estimated price: 3 562 – 5 205 EUR

191 | Kmetty János

(Miskolc, 1889 – 1975, Budapest)

Szentendrei látkép a Dunával
View of Szentendre with the Danube

50,5 × 61 cm
Olaj, vászon | Oil on canvas
Jelzés nélkül | Unsigned

Kikiáltási ár: 2 000 000 Ft / 5 479 EUR
Becsérték: 2 800 000 – 3 800 000 Ft
Estimated price: 7 671 – 10 411 EUR

Kmetty János tájképet fest
Szentendrén, 1938

192 | Aba-Novák Vilmos

(Budapest, 1894 – 1941, Budapest)

Udvarban (Csíkzsögödi fák alatt)
In the Courtyard (Under Trees)

49 × 62,5 cm
Tempera, falemez | Tempera on panel
Jelezve balra lent: Aba Novák | Signed lower left: Aba Novák

IRODALOM | LITERATURE
· Molnos Péter: Aba-Novák. Népszabadság, Budapest, 2006.
· Molnos Péter: Aba-Novák, a „barbár zseni".
Modern–Népszabadság, Debrecen–Budapest, 2008.

Kikiáltási ár: 7 000 000 Ft / 19 178 EUR
Becsérték: 9 000 000 – 14 000 000 Ft
Estimated price: 24 658 – 38 356 EUR

»Kizárólagos festőiséggel azért nem foglalkozom, mert nemcsak szemem van, hanem ember is vagyok.«

ABA-NOVÁK VILMOS

A széles ecsetvonások pár sraffozott zöld és barna foltból felépítik a hatalmas fenyők hargitai ligetét. Az árnyas faóriások mögött a hosszú ház fehér fala szinte világít a napsütésben. A kerti asztalnál vidáman diskuráló figurák ülnek, az előtérben borjak sétálnak festői rendezetlenségben. „Akármihez nyúlok, abból novella kerekedik" – mondta Aba-Novák Vilmos, jelezve, hogy őt a nyüzsgő élet elevensége érdekelte, nem pusztán az erdélyi fák. Fölényes technikai tudása, virtuóz elkenései, pár ecsetvonással érzékeltetett karakterei minden képén megjelennek. De az üres virtuozitás taszította. „Kizárólagos festőiséggel azért nem foglalkozom – magyarázta –, mert nemcsak szemem van, hanem ember is vagyok." Az emberek (és állatok) között Aba-Novák képein mindig személyes viszonyok szövődnek, példázatok és sorsok bomlanak ki. „Te Emre, Zsögödből élek" – mondta sokszor Aba-Novák festőbarátjának, Nagy Imrének, aki elvitte arra a varázslatos csíki vidékre, amely évekre megtermékenyítette érett korszakának tájba ágyazott életképeit.

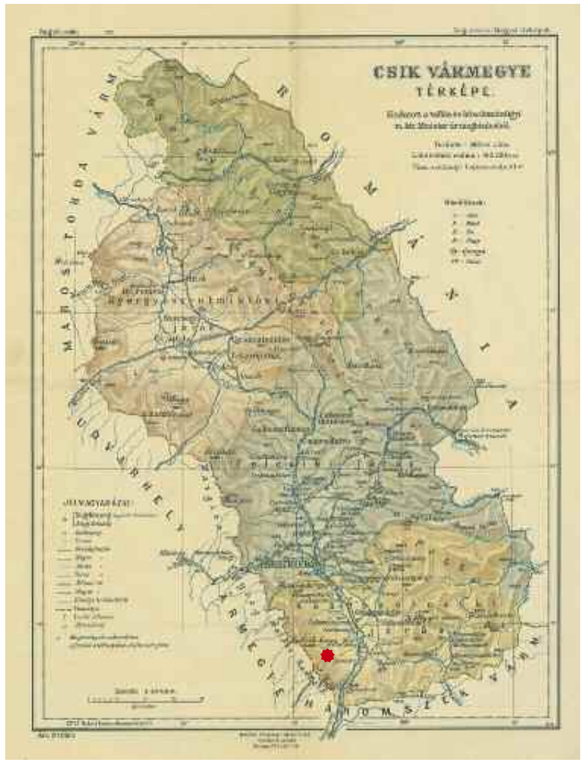

A történelmi Csík vármegye térképe

Aba-Novák 1935 nyarán látogatott pár hétre Zsögödre, ahová valósággal „szökött" a számára nyomasztó, zsúfolt New Yorkból. Nagy Imre visszaemlékezéseiből tudjuk, hogy miként érkezett meg a festő két angol barátjával: „Az első pillanattól kezdve az idegenekkel együtt Vilit is lekötötte és megbabonázta Zsögöd. Ez a táj megzavarja az embert. Az emberek sokféleképpen reagáltak. Az egyik például ordított és kiabált. A természet szépsége annyira kikényszerítette hangjának fokozását, hogy a végén csak állati hangok jöttek ki belőle. [...] Megindult a nagy anyaggyűjtés. A kocsmában sok ember megfordul, s a jellem egy pár pohár pálinkától megszabadul a gátlásoktól. A kocsma is sűrítve adta a környező világ minden feszítő rugóját. [...] Amikor már a környező népet és vidéket megnéztük, kirándulást terveztem a hegyekbe." A pár hetes élmény vázlataiból Aba-Novák élete végéig sokat merített, minden bizonnyal a most vizsgált kompozíció is ebből az inspirációs forrásból született.

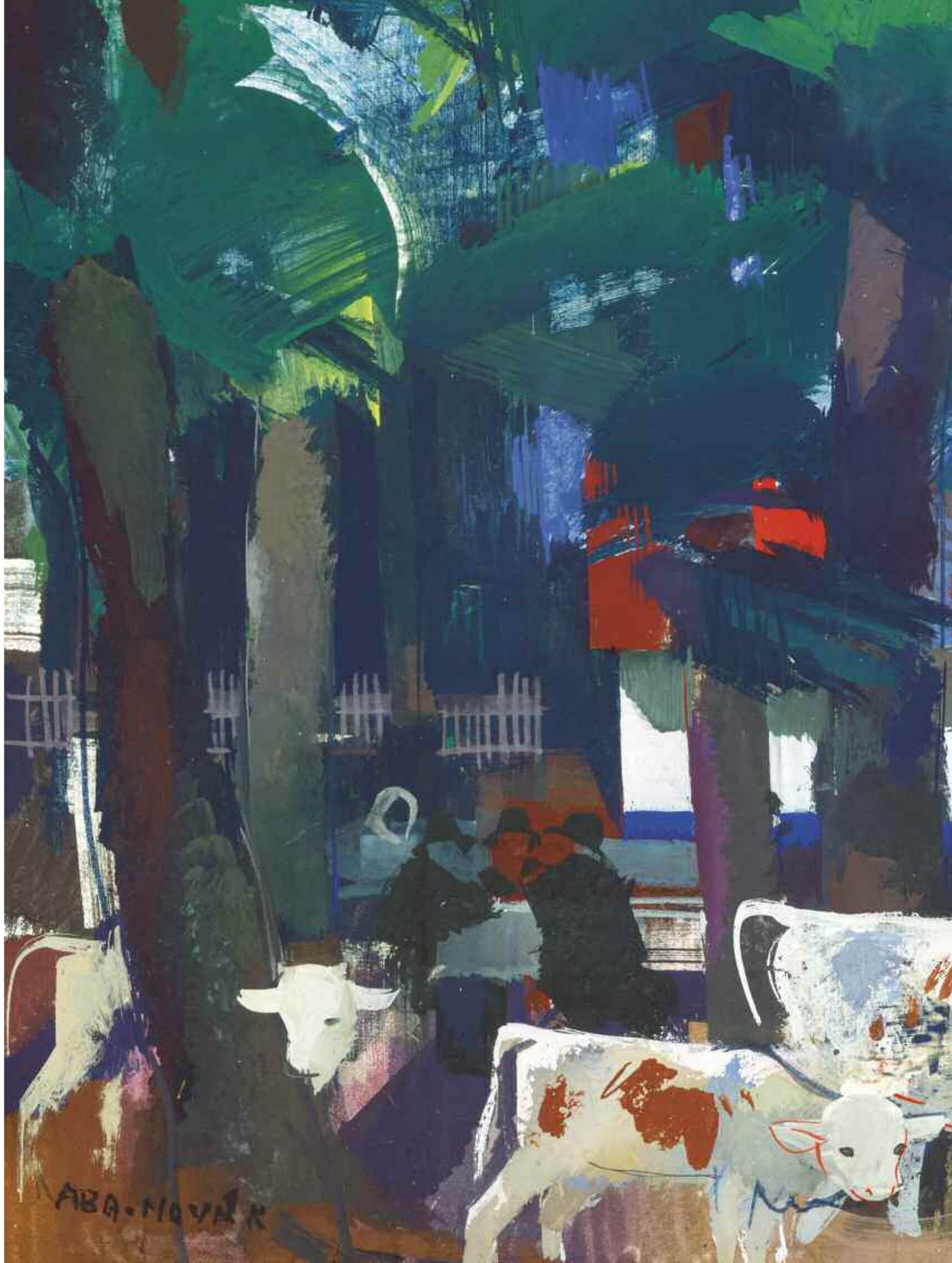

expresszionizmus

Vaszary János

Balaton

193 | Vaszary János

(Kaposvár, 1867 – 1939, Budapest)

Evezősök a Balatonnál (Balaton-part), 1920-as évek eleje

Oarsmen at Lake Balaton (Balaton Shore), early 1920s

49,5 × 70 cm
Olaj, karton | Oil on cardboard
Jelezve balra lent: Vaszary János |
Signed lower left: Vaszary János

IRODALOM | LITERATURE
· A Balatoni Társaság második kiállításának katalógusa. Nemzeti Szalon, Budapest, 1924.
· – ó –: Kiállítások. 8 Órai Ujság, 1924. február 2.
· A magyar táj, a magyar vidék kötötte le nyáron át a magyar festőművészeket. Ujság, 1926. október 3.
· Márjás Viktor: A mai Vaszary. Magyar Művészet, 1935, 161–168.
· Petrovics Elek – Kárpáti Aurél: Vaszary. Athenaeum, Budapest, 1941–1942.
· Haulisch Lenke: Vaszary (1867–1939). Képzőművészeti Alap, Budapest, 1960.
· Egry breviárium. Szerk.: Éri István, Veszprém Megyei Múzeumok Igazgatósága, Veszprém, 1973.
· Haulisch Lenke: Vaszary János. Képzőművészeti Alap, Budapest, 1978.
· Hajdú Virág: Vágó László (1875–1933). Új Magyar Építőművészet, 2000/2., 53.
· Rum Attila: Vaszary János. Bumbum, Budapest, 2005.
· Plesznivy Edit: Vaszary János. Kossuth – Magyar Nemzeti Galéria, Budapest, 2007.
· Vaszary János (1867–1939) gyűjteményes kiállítása. Szerk.: Veszprémi Nóra, Magyar Nemzeti Galéria, Budapest, 2007.
· Vaszary. Az ismeretlen ismerős. Szerk.: Gergely Mariann, Magyar Nemzeti Galéria, Budapest, 2023.

Kikiáltási ár: 26 000 000 Ft / 71 233 EUR
Becsérték: 30 000 000 – 65 000 000 Ft
Estimated price: 82 192 – 178 082 EUR

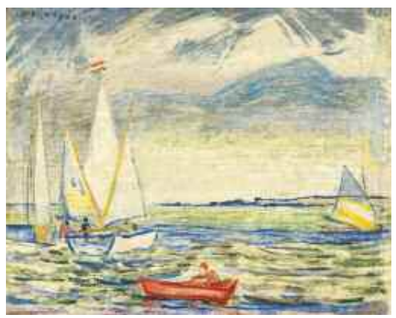

Vaszary János: Balaton vitorlásokkal, 1924 körül, magántulajdon

»Nézi a fenséges fényjátékot, olyan belefeledkezéssel, ahogy csak a balatoniak tudják nézni.«

Thorvaldsen Mars és Cupido című szobra hátulról (replika)

Vaszary János: Balatoni tájkép, 1925 körül, magántulajdon

A balatoni vitorlázók tudják, milyen szeszélyes a magyar tenger. A nyári viharok jönnek és mennek, néha a felerősödő szél úgy korbácsolja fel a hullámokat, hogy közben még a nap ragyogja be a strandot. Egy ilyen pillanatot örökített meg Vaszary János valamikor az első világháború utáni években. Az égbolton látványos fényjátékot szül a készülődő vihar, a felhők egymásra torlódnak, a napsugarak misztikus ragyogásként törnek át a párán. A parton öt figura ténykedik a csónakok körül. A bal oldali férfi a hajója orrát húzza ki a partra, a jobb szélen álló mintha még a vízben akarna megmártózni, a középső, jól öltözött házaspár intézkedik, talán ők is a csónakjukat akarják biztonságba helyezni. Egy háttal álló izmos, fürdőnadrágos férfi két sárga evezőt tart a kezében, klasszikus kontraposztba merevedve, mint a görög szobrok atlétái. Nézi a fenséges fényjátékot, olyan belefeledkezéssel, ahogy csak a balatoniak tudják nézni.

A hullámok zöld örvényként csapkodnak, a túloldalon kéklő dombok sorakoznak. Vaszary akkor ment ki festeni a Balaton-partra (talán Füredné), amikor Egry József még csak ismerkedett a környékkel. Később mégis az ő aforizmái híresültek el. „A Balaton párás fényei átalakítják a reális formákat, tárgyakat. A távlatok, perspektívák szüntelenül változnak, alakulnak és a fények maguk is képi formát kapnak" – mondta egy helyen. Vaszary pont egy ilyen pillanatot örökített meg a képén, amikor az optikai jelenségek testet öltenek. Expresszív stílusával az égboltot absztrakt fényjátékká, gesztusok özönévé alakította át. Vastagon traktált festék, visszakaparások, az alsó színértékeket láttatni engedő felső rétegek. Ez az expresszív Vaszary pár termékeny évének kvintesszenciája. Ekkor tört ki belőle a leplezetlen szenvedély, tapintásra ingerlő festékcsomókat hagyva maga mögött. Kortársai lenyűgözve álltak az első világháború után feltörő érzelmi-festői vihar előtt. Művészetének értő tolmácsa, Kárpáti Aurél írta: „Művészete ekkoriban, a húszas évek elején ért csúcsra. Ékkő ragyogású tiszta színei mintha megolvadtak volna az izzó szenvedély hevében: világító erővel tüzeltek elő a bársonyos alap ugyanolyan színjátszó feketéjéből. A széles-vastagon felrakott festékfoltok régebbi zsírossága, tésztás ragadóssága megszűnt. Rubinpirosai, smaragdzöldjei, topázsárgái, akvamarinkékjei, gránátvörösei, opálos fehérei és ametisztfényű lilái szikrázva freccsentek szét maguk körül és felgyújtották az egész képet."

A kaposvári születésű Vaszaryt joggal tartják a francia és az olasz Riviéra hű megörökítőjének. Festői munkásságának azonban ugyanúgy részét képezi a magyar tenger is, bár kétségtelen, hogy balatoni képein sokszor visszaköszönnek tengerparti inspirációi. A Münchent, Párizst, Rómát megjárt, korában ismert és elismert alkotó 1920–30-as években készített képein központi szerepet kapott a trianoni békeszerződést követően felvirágzó Balaton. Rendszeresen örökítette meg a fürdőéletet és a tájat, a parti sétánytól kezdve a hullámok felett egymás kergető felhőkön át egészen a fürdőző nőkig és a dolgozó halászokig. 1926-ban a tihanyi Biológiai Intézettől megkapta élete legnagyobb felkérését, a *Víz alatti világ* elkészítését, de már előtte is sokszor megfordult a Balaton körül. (Ne feledjük, hogy Füreden állt nagybátyja, Vaszary Kolos villája, ahol ma a Vaszary Galéria működik.) A magyar tenger és a művész közötti termékeny kapcsolatnak váratlanul felbukkanó új gyöngyszeme a most vizsgált expresszív alkotás.

Vaszary János: Férfi akt tengerparton (Oszlopok a tengerparton), 1930 körül, Magyar Nemzeti Galéria, Budapest

»Ékkő ragyogású tiszta színei mintha megolvadtak volna az izzó szenvedély hevében.«

KÁRPÁTI AURÉL

194 | Basilides Barna

(Tornalja, 1903 – 1967, Budapest)

Tavaszi virágzás (Új élet), 1928
Spring Bloom (New Life), 1928

124 × 104 cm
Olaj, vászon | Oil on canvas
Jelezve jobbra lent: Basilides Barna 928 |
Signed lower right: Basilides 928

IRODALOM | LITERATURE
· Nagy Barna: Basilides Barna. Magyar Írás, 1932/9., 711–713.
Zolnay László: Basilides Barna művészete. Művészet, 1964/5., 34–35.
· Basilides Barna festőművész retrospektív kiállítása (Frank János tanulmányával). Ernst Múzeum, Budapest, 1966.
· Fábián Dániel – Erdős Jenő: Kortárs emlékezés Basilides Barnáról. Művészet, 1971/12., 22–26.

Kikiáltási ár: 2 200 000 Ft / 6 027 EUR
Becsérték: 3 400 000 – 5 500 000 Ft
Estimated price: 9 315 – 15 068 EUR

»Basilides Barnának bérelt helye van minden magyar art deco összefoglalóban, a stílus hazai változatának emblematikus képviselőjeként.«

Basilides Barnának bérelt helye van minden magyar art deco összefoglalóban, a stílus hazai változatának emblematikus képviselőjeként. Jellegzetes művészi univerzumában a két világháború közötti áramvonalas modernség, a rajzos klasszicizmus, a finom egységben tartott színvilág és a népies-archaizáló motívumok találkoznak. Most vizsgált alkotása a kertben ülő plein air modellek témáját fonta össze a régi Madonna-ábrázolásokkal és a 20. századi anyakompozíciókkal, belehelyezve a pogány mítoszok, a természet újjászületésének tavaszi szimbólumkörébe. A nemesi származású, de a népiekkel együtt gondolkodó Basilides ügyes arányérzékkel vegyítette egymással a nyugatos modernséget és a magyaros tematikát. Nem véletlen, hogy korabeli elemzője, Nagy Barna a keleti irányultságot emelte ki a művész témaválasztásából: „Nem ment nyugatra, sőt ellenkező irányba fordult: keletre, s magával hozta az őshaza minden egyszerű csodáját. Művészetének végtelen nyugalma s a dekoráció finom lágysága ezer mérföldek távlatából merített szépség."

Léonard Tsuguharu Foujita: Anyaság, 1953 körül, magántulajdon

Egon Schiele: Fa késő ősszel, 1911, Leopold Museum , Bécs

195 | Gulácsy Lajos

(Budapest, 1882 – 1932, Budapest)

San Servolo udvarán (Hegedűszó, Szerelmesek, Velence, Vándorcsalád), 1914
In the Courtyard of San Servolo (Violin, Lovers, Venice, Wandering Family), 1914

43 × 58 cm
Vegyes technika, papír | Mixed technique on paper
Jelezve jobbra lent: L. Gulácsy Venezia S. Servolo 1914 |
Signed lower right: L. Gulácsy Venezia S. Servolo 1914

KIÁLLÍTVA | EXHIBITION
· Tavaszi Tárlat („Fiatalok"). Nemzeti Szalon, Budapest, 1916 (kat. 361.)
· Gulácsy. Na'Conxypan hercege. Magyar Nemzeti Galéria, Budapest, 2023 (kat. 158.).

REPRODUKÁLVA | REPRODUCED
· Gulácsy. Na'Conxypan hercege. Szerk.: Bellák Gábor – Plesznivy Edit, Magyar Nemzeti Galéria, Budapest, 2023, 322.

IRODALOM | LITERATURE
· A Nemzeti Szalon Tavaszi Tárlata (Roskovics Ignác hagyatéka, a „Fiatalok" csoportkiállítása, valamint Pogány Gyula és Leonhardt Witold háborús kollekciója). Nemzeti Szalon, Budapest, 1916.
· m. e.: Fiatalok a Nemzeti Szalonban. Magyarország, 1916. április 2.
· Bálint Lajos: A Nemzeti Szalon tavaszi tárlata. Magyar Hirlap, 1916. április 16.
· Szabadi Judit: Gulácsy Lajos. Corvina, Budapest, 1969.
· Szíj Béla: Gulácsy Lajos. Corvina, Budapest, 1979.
· Marosvölgyi Gábor: Gulácsy Lajos. Mundus, Budapest, 2008.

Kikiáltási ár: 5 500 000 Ft / 15 068 EUR
Becsérték: 6 500 000 – 9 000 000 Ft
Estimated price: 17 808 – 24 658 EUR

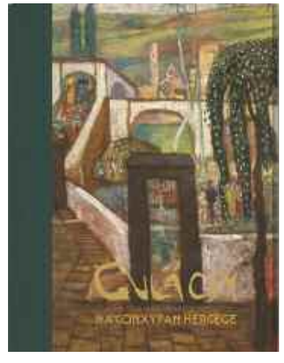

Gulácsy.
Na'Conxypan hercege.
Szerk.: Bellák Gábor – Plesznivy Edit,
Magyar Nemzeti Galéria, Budapest, 2023

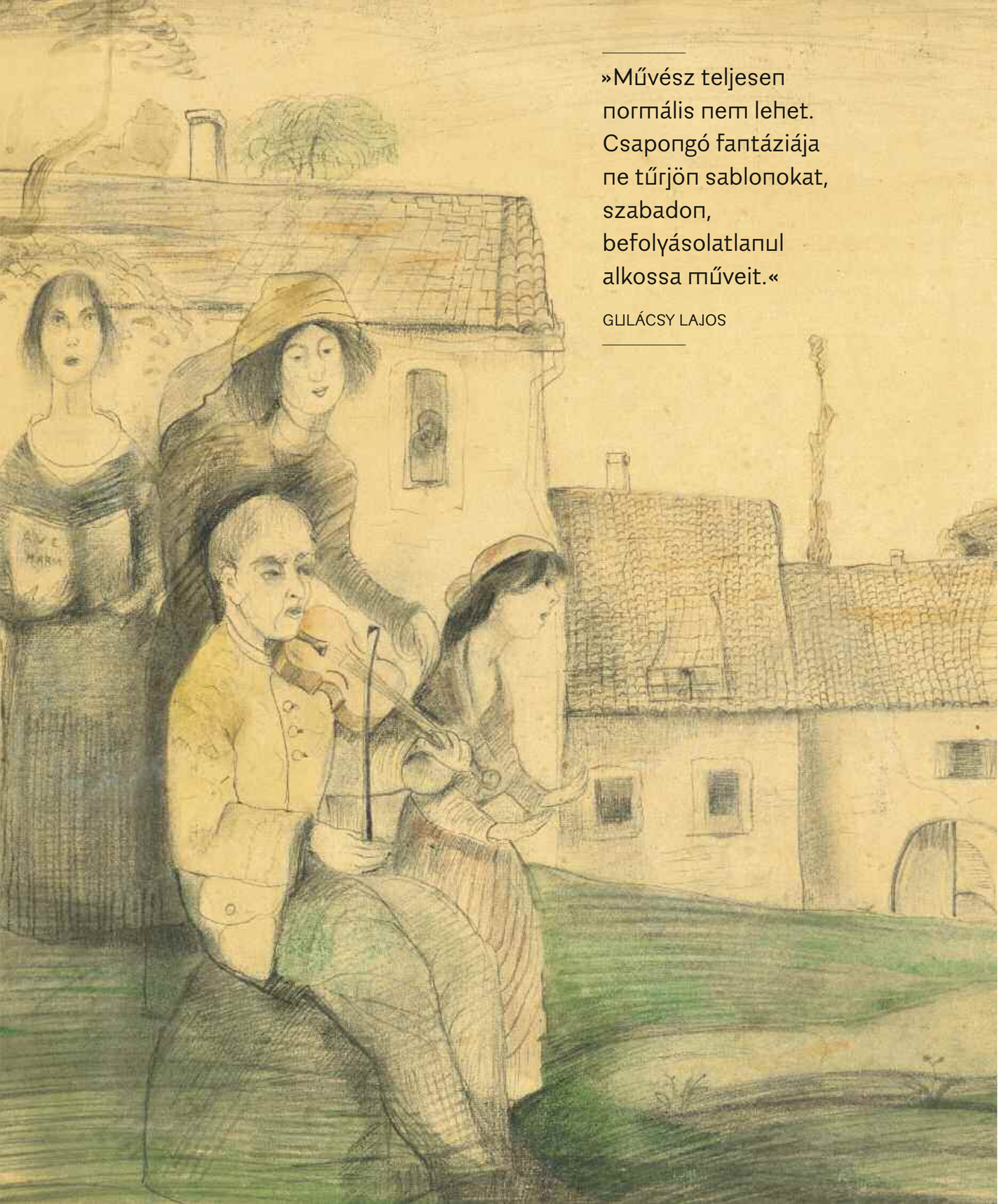

»Művész teljesen normális nem lehet. Csapongó fantáziája ne tűrjön sablonokat, szabadon, befolyásolatlanul alkossa műveit.«

GULÁCSY LAJOS

Kosztümös filmbe kívánkozó jelenet: egy férfi hegedül az itáliai ház belső udvarán, körülötte nők énekelnek. A sétaút végéről két rokokó hangulatú figura követi muzsikájukat. Ez a fajta álmokból, történelemből és realitásból szőtt komponálás pont megfelelt Gulácsy századfordulós szimbolizmusban fogant esztétikai világának. Ahogy a *Művészetről* című írásában leszögezte: „Művész teljesen normális nem lehet. Csapongó fantáziája ne tűrjön sablonokat, szabadon, befolyásolatlanul alkossa műveit." A kép alján – az 1914-es dátum mellett – olvasható helyszínmegjelölés szerint a mű San Servolóban készült, vagyis Velencének azon a szigetén, ahol egykor szerzetesek éltek, majd kórház és szanatórium üzemelt. Ide fogadták be azt a Gulácsyt, akinek álmokból és képzelgésekből font pszichés védőpajzsát széthasította az első világháború kitörésének kíméletlen valósága.

A most vizsgált kép nemcsak a 2023-as nagy Gulácsy-kiállítás közönségét nyűgözte le, hanem a száz évvel ezelőttit is. A modernek egyik fő korabeli fórumán, a Nemzeti Szalonban ekkor, egész pontosan 1916-ban rendezték meg a *Fiatalok* című kiállítást. Itt szerepelt a nagy hatású korábbi fiatal generáció, a nagybányaiak után színre lépő új nemzedék pár kiválósága, többek között a garantáltan friss hangot hozó, avantgárd erejű Nemes Lampérth József, Uitz Béla és Kmetty János. Hozzájuk társult Gulácsy Lajos is, akinek időtlen, kortalan misztériumára mindenki fogékony volt a korszakban. (Bár ekkor már egy évtizede jelen volt a pesti kiállítóterekben nosztalgikus hangulatú képeivel.) A korabeli sajtó üdvözölte a fiatalok fellépését, kiemelve a *Vándorcsalád*ot is: „Gulácsy Lajos fantasztikus, misztikus, trecentós képei közül egy színes rész, a »Vándorcsalád« fogja meg legjobban a szemlélőt" – írta a *Magyarország* műkritikusa. Bálint Lajos se tudta megállni, hogy ne emelje ki az anyagból ezt a kis gyöngyszemet: „Gulácsy Lajos – írta a *Magyar Hirlap*ban – erősen kívül esik e társaság közös hajlandóságain, s most sem mozdult el régebbi dolgainak szándékaitól. *Vándorló család* című rajza azonban egészen elsőrendű, finomságában és fantasztikus hatású rajzötleteiben."

A velencei San Servolo-sziget, ahol Gulácsy képe készült

»Gulácsy Lajos fantasztikus, misztikus, trecentós képei közül egy színes rész, a 'Vándorcsalád' fogja meg legjobban a szemlélőt.«

A MAGYARORSZÁG MŰKRITIKUSA

196 | Fried Tivadar (Theodore Fried)

(Budapest, 1902 – 1980)

Sárkányeregető, 1920-as évek második fele

Kite Flyer, second half of 1920s

84 × 59 cm

Olaj, vászon | Oil on canvas

Jelezve balra fent: THF | Signed upper left: THF

Kikiáltási ár: 3 600 000 Ft / 9 863 EUR

Becsérték: 4 000 000 – 6 500 000 Ft

Estimated price: 10 959 – 17 808 EUR

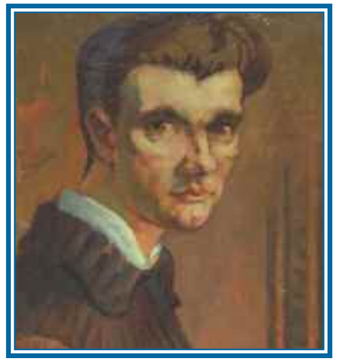

Theodore Fried ;szlete,)narckép, 1938, Sherwin Miller Zsidó Művészeti Múzeum, Tulsa (OK)

Bortnyik Sándor: Géplovag, 1928, magántulajdon

»A fiatal magyar festő 1925 nyarán Párizsba költözött, műtermet bérelt a Montmartre-on, és hamar az École de Paris zömében emigránsok által dominált művészeti életének egyik jól ismert alakjává vált.«

A Centre Pompidou Kandinszkij-könyvtárának kimeríthetetlen weboldalán páratlan élmény elmerülni egy párizsi fényképész közel 130 ezer darabos fotóanyagában. Az 1895-ben született Marc Vaux hagyatéka valódi időutazás a 20. század első felének Párizsába. Az asztalosból lett fotós nem klasszikus értelemben vett „fotóművész" volt: bár készített hagyományos művészportrékat is, önálló, autonóm kompozíciók alkotása helyett sokkal inkább azt tartotta feladatának, hogy pontosan dokumentálja az elé kerülő műalkotások szinte végeláthatatlan sorát. Az 1920-as évektől kezdve ő lett a „párizsi festők fotósa".

A magyar művészek közül többek neve is megjelenik Marc Vaux közel ötezer alkotó műveit dokumentáló fotóanyagában. Kassák Lajos, Farkas István, Medgyes László, Tihanyi Lajos, Vértes Marcell és Járitz József festményei mellett Fried Tivadar, vagy ahogy Franciaországban és Amerikában hívták, Theodore Fried műveinek reprodukciói is megtalálhatók a hagyatékban, annak fényes bizonyítékaként, hogy a magyar avantgárd az 1920–30-as években is szervesen kapcsolódott az európai modernizmus fő áramlataihoz.

Az 1902-ben Budapesten, egy ékszerész és órásmester fiaként született, gyermekéveit Szegeden töltő Fried Tivadar 1920-ban Rudnay Gyula tanítványaként kezdte művészi tanulmányait a Képzőművészeti Főiskolán. Az évtized közepén Bécsbe költözött, ahol hamarosan önálló kiállítással mutatkozott be a szintén magyar származású neves műkereskedő, Hugó Heller által alapított galériában.

A fiatal magyar festő 1925 nyarán Párizsba költözött, műtermet bérelt a Montmartre-on, és hamar az École de Paris zömében emigránsok által dominált művészeti életének egyik jól ismert alakjává vált. Ideje nagy részét a legendás Dôme kávéházban töltötte, így nem meglepő, hogy hamar összeismerkedett André Kertésszel, akivel életre szóló barátok lettek. Kapcsolatuk mélységét és kölcsönösen inspiráló hatását bizonyítja, hogy 2013-ban egy neves művészeti galéria együtt mutatta be alkotásaikat a New York-i közönségnek.

Fried már párizsi tartózkodásának első évében kiállított az Őszi Szalonban, egy olyan művészcsoport tagjaként, amelynek jelentőségét többek között Picasso és Chagall neve fémjelzi. Bár műveit számos alkalommal bemutatták a francia fővárosban, Bécsben a Hagenbund tárlatain, sőt 1935-ben Prágában is jelentkezett egy nagyobb anyaggal, időről időre a festészet mellett az alkalmazott művészetek területén is kipróbálta tehetségét. Ruhákat tervezett egy párizsi divatháznak, sőt számos alkalommal bábművészként lépett fel a Blattner Géza által alapított, Arc-en-Ciel nevű avantgárd társulattal. A jénai Kunstwerein 1927-ben megvásárolta gyűjteményébe Fried *Vak játékkészítő* című alkotását, amely tíz esztendővel később már a náci Németország Entartete Kunst (Elfajzott művészet) című kiállítássorozatán is a közönség elé került.

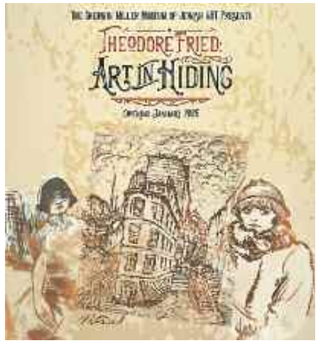

Fried Tivadar festményeinek reprodukciói a Centre Pompidou Kandinszkij-könyvtárából (Marc Vaux fényképei)

A The Sherwin Miller Museum of Jewish Art (SMMJA) az oklahomai Tulsában található, és a délnyugati régió legnagyobb zsidó művészeti és kulturális gyűjteményével rendelkezik. A múzeum célja a zsidó élet, történelem és örökség bemutatása. Theodore Fried magyar-zsidó festőművész alkotásait 2025-ben mutatta be a múzeum.

Fried Tivadar szerepelt a hírhedt, 1937-es Entartete Kunst című kiállításon

A német invázió és a Vichy-kormány megalakulása után Fried – a világhírű Jacques Lipchitz szobrászművésszel együtt – először Toulouse-ba menekült, majd Casablancán keresztül 1942 nyarán sikerült az Egyesült Államokba utaznia, ahol élete hátralévő részét töltötte.

A *Sárkányeregető fiú* Fried Tivadar párizsi korszakának kiemelkedő darabja. A teljes képmagasságot kitöltő, monumentalitást sugárzó főalak egy hegyekkel övezett tengeröböl stilizált látképe előtt jelenik meg. A plakátszerű tömörséggel megfogalmazott látvány robbanó dinamikáját a szaftosan felvitt festék szinte reliefszerű faktúrája, a plasztikusan futó ecsetvonások áradó domborulatai fokozzák a végletekig. Bár a kompozíció távolról Bortnyik Sándor korabeli műveit, leginkább a *Géplovag* című vásznát idézi, a *Sárkányeregető* mégis inkább a minden korabeli stílusirányzatot franciás könnyedséggel elegyítő párizsi iskola világához sorolható. Az École de Paris fogalmát stiláris jellemzők alapján szinte lehetetlen pontosan körülírni. Tagjait nem annyira a konkrét közös művészeti szabadiskolák kapcsolták össze, hanem fontosabb volt az az internacionális közösség, ahol egyszerre volt jelen és hatott egymásra a világ legkülönbözőbb helyeiről érkező művészek egyéni látásmódja és alkotói stílusa.

Ami a festői eszközök terén mégis rokonságot teremt e soknemzetiségű művésztársadalom eltérő kultúrájú tagjai között, az a Cézanne festészetében gyökerező konstruktív, szerkesztő szemlélet, a kubizmuson és expresszionizmuson átívelő modern művészi hagyomány tisztelete, valamint Matisse színkultuszának irányadó volta. A végletekig fokozott dekorativitás jellemzi az itt született művek zömét, a téma helyett a par excellence festőiség, a patetikus, az értelemre apelláló kritikai hang helyett a szemet gyönyörködtető artisztikum dominál. Fried Tivadar most felbukkant kompozíciója ebbe a megunhatatlan stíluskavalkádba illeszthető bele, miközben új színnel gazdagítja a 20. századi magyar festészet kimeríthetetlen emlékanyagát.

MOLNOS PÉTER

197 | Tihanyi Lajos

(Budapest, 1885 – 1938, Párizs)

Fiú képe (Fej sapkával; Önarckép sapkával), 1910 körül

Boy with a Cap, c. 1910

22 × 33 cm

Olaj, vászon | Oil on canvas

Jelzés nélkül | Unsigned

PROVENIENCIA | PROVENANCE

· Egykor Miklós Jenő tulajdonában

KIÁLLÍTVA | EXHIBITION

· Feltételezhetően kiállítva: A NYOLCAK, 1911. április 29. – május 25. Budapest, Nemzeti Szalon (katalóguson kívül, vagy a katalógusban szereplő 83., illetve 86. kép helyett),

· Fej-fej mellett, Kieselbach Galéria, Budapest, 2002. június 4-11.

Oeuvre katalógus: A mű szerepel Tihanyi Lajos autográf műlajstromában: 91. Fiú képe (fej sapkával) 1910 (?) Miklós Jenő

Kikiáltási ár: 14 000 000 Ft / 38 356 EUR
Becsérték: 16 000 000 – 28 000 000 Ft
Estimated price: 43 836 – 76 712 EUR

Tihanyi Lajos: Munkáscsalád (A művész családja), 1909–1910 körül, Magyar Nemzeti Galéria, Budapest

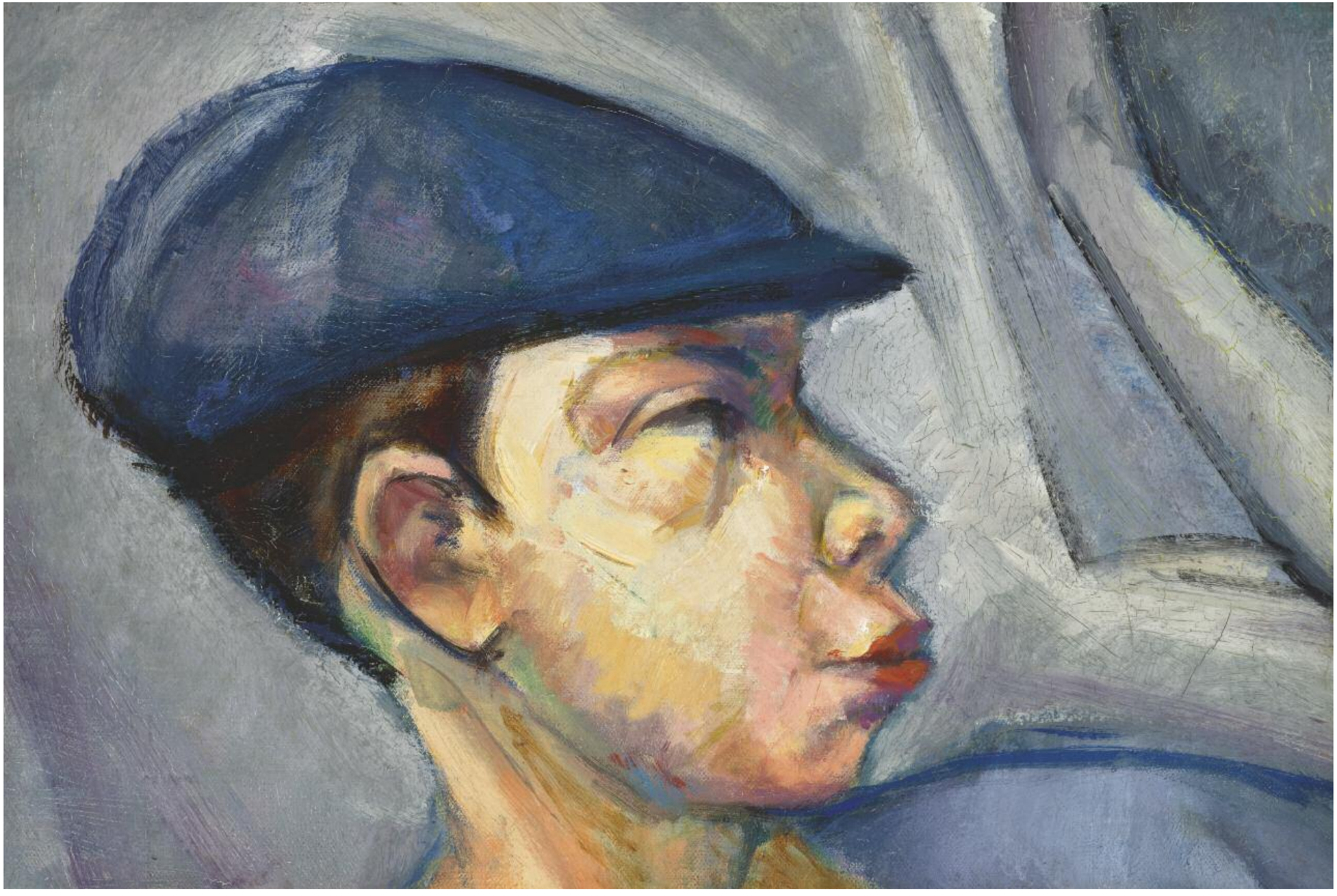

»A szakirodalomban a háromalakos kompozíció kapcsán több helyütt is felmerül, hogy azt Tihanyi a saját családjáról festette, és a profilban látható alak (tárgyalt művünkön is) esetleg önportré.«

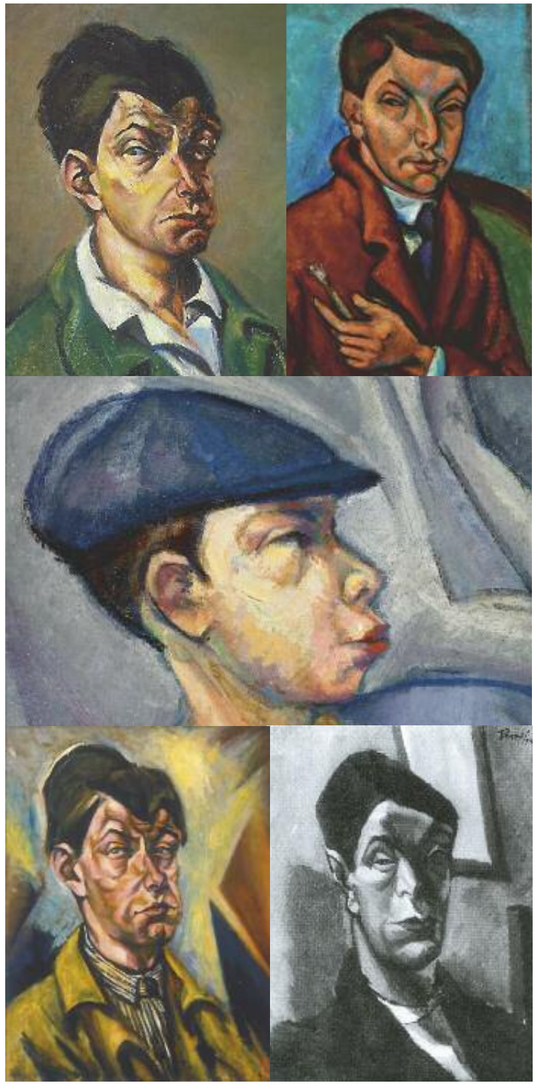

Tihanyi Lajos ezer arca

Lassan összeáll a kép

Több évtizede ismert műről van szó, ám sorozatos kutatói tévedések és hiányosságok miatt – saját felelősségemet sem tagadva – kimaradt a nagyobb feldolgozásokból, holott több szempontból is fontos és érdekes lett volna bemutatni akár az utóbbi évek retrospektív Nyolcak-emlékkiállításokon vagy Tihanyi életműtárlatain.

A kis profilportré nem szerepel a legutóbb megjelent nagy, kétkötetes Tihanyi-monográfiában sem, pedig a festő saját kezűleg írt műtárgyjegyzékében egyértelműen azonosítható, méghozzá elit provenienciával: „1. Fiú képe (fej sapkával) 1910 (?) Miklós Jenő."[1] Miklós Jenő, a *Nyugat*hoz kötődő író és hírlapíró, a *Világ* című lap egykori éjszakai szerkesztője Tihanyi és a Nyolcak festőcsoport szűk baráti köréhez tartozott. Tihanyi a csoport hivatalos megalakulásának évében, 1911-ben portrét is festett róla. Barátságuk feltehetően akkor vált szorosabbá, amikor Relle Pál hírlapíró kollégájával karöltve „tevékeny része volt az »Új Képek« c. művészeti csoport megalakításában",[2] azaz a Nyolcakkal azonos, de a csoportnevet még nem használó társaság összekovácsolásában.

Az Új Képek csoport 1909 december legvégén a Könyves Kálmán Szalonban rendezett kiállítást első alkalommal, majd 1911 tavaszán már reprezentatív körülmények között a Nemzeti Szalonban, a Nyolcak nevet fölvéve. A magyar modernizmus történetében mérföldkövet jelentő kiállítás már a megnyitó napján több mint 6000 (!) látogatót fogadott. A tárlat egyik botránykövé Tihanyi ma *Vörös inges fiú* címen ismert képe volt. A festményről gúnyos „Embrió" felirattal karikatúra is készült, feltehetően Réti István egyik nagybányai tanítványa által, és parázs sajtóvitát generált, miután az egyetem műtörténész professzora, dr. Pasteiner Gyula megjegyzést tett róla abban a hiszemben, hogy azt Berény Róbert festette. Tihanyi lakonikusan epés válasza ez volt: „Pasteiner Gyula tanár úr megemlékezett »Az Est«-ben a »Nyolcak«-ról. Mivel a tanár úr műtörténettel foglalkozik, meg kell állapítani, hogy a vörös inges fiút én festettem. A képért engem illet a felelősség, a felületességért a tanár urat."[3]

A szóban forgó festményt Tihanyi egy készülőfélben lévő nagyobb kompozíciójáról levágva – a nagy kép már felvázolt vagy részben ki is dolgozott kompozíciós elemeit nem palástolva –, önálló rangra emelve állította ki. Az *Aurora* folyóiratban 1911-ben megjelent reprodukción még jól látszik a szuverén művet hitelesítő szignatúrája is, amely azóta sajnos lekopott. Tárgyalt festményünk szintén ebből a nagyobb kompozícióból származó művészi redukció eredménye, azaz a két szóban forgó festmény egykor összetartozott, és a ma *Munkáscsalád* címen ismert festményhez[4] hasonló, háromalakos kompozíciót alkotott.

Tihanyi bár grafikai vázlatot is készített, feltehetően elégedetlen volt az eredeti kompozícióval, és még annak befejezése előtt úgy döntött, hogy önálló művekre bontja és külön-külön folytatja rajtuk a munkát. Mindkét önálló képpé alakított vásznon tanulmányozható, hogy a festő tovább dolgozott rajtuk, és végleges, mai is látható formájukat már az elkülönítés után nyerték. Így a két különálló festményt saját jogán vette be Tihanyi autográf műjegyzékébe szinte egymás alá, és szerencsére megjelölte egykori tulajdonosaikat is. Mindkét kép a Nyolcakat támogató mentorok birtokába került. A *Vörös inges fiú* a Tihanyival ekkoriban egy műteremházban lakó barátja, Bölöni György kritikusé lett, tárgyalt művünk pedig Miklós Jenő birtokába került.

A szakirodalomban a háromalakos kompozíció kapcsán több helyütt is felmerül, hogy azt Tihanyi a saját családjáról festette, és a profilban látható alak (tárgyalt művünkön is) esetleg önportré. Egyes publikációkban e feltevés a mű alcímében is kifejezésre jut a *Munkáscsalád* főcím kiegészítéseként. A két cím azonban üti egymást, ugyanis ha Tihanyi családjáról lenne szó, akkor a *Munkáscsalád* cím nem lehet adekvát, hiszen Tihanyi édesapja, az egykori Balaton kávéház tulajdonosa és ügyvéd öccse, Ernő éppúgy nem sorolható a munkásosztály körébe, ahogy maga a festő sem. Az egyértelmű döntést nagyban segítené, ha előkerülne az Ernő öccséről festett, már Tihanyi életében elveszett, ma is lappangó *Pubi portréja*,[5] és ha annak modellje hasonlóságot mutatna a *Vörös inges fiú*val, igazolhatóvá válna a hipotézis, amely szerint a háromalakos kompozíció a családját ábrázolja. Természetesen fényképek is segítenék az azonosítást, de ilyenekről nincs tudomásom.

A rendelkezésre álló adatok, dokumentumok alapján úgy tűnik, hogy a szóban forgó műveket más gyermekekről, talán éppen a Dráva utcai műteremházban vagy annak közelében lakó, esetleg valóban munkásgyermekekről festette. Amennyiben a saját családját örökítette volna meg, nem hiányozhatna a kompozícióról a negyedik testvére sem.[6]

A Nyolcak 1911-es kiállítása előtt szűk két héttel Tersánszky Józsi Jenőhöz írott levelében említést tesz Tihanyi a képről, de abban sem merül fel, hogy a családjáról festené: „A nagy képemet a gyerekekkel újra és bővítve kezdtem el. A kiállításra és talán egyátaljában se készülök el vele, de azért kínzom vele magam."[7] A jelek szerint nem készült el az új kompozícióval, hiszen a katalógusból úgy tűnik, nem szerepelt a tárlaton, a korabeli kritikákat olvasva azonban felmerül, hogy esetleg mégis. Az ugyanis bizonyos, hogy a katalógusban szereplő egyetlen fiúportré (ez a *Vörös inges fiú*val azonosítható) mellett ki volt állítva még egy portré, de a leírások nem egyértelműek. Elképzelhető, hogy ez a katalóguson kívüli kép éppen tárgyalt művünk lehetett, hiszen az egyik kritikus mindkét arcképet fiúportréként említi.[8]

Mindettől függetlenül a sapkás fiúfej, már önálló műként átdolgozva, valóban magán viseli Tihanyi fiziognómiai vonásait, ez tagadhatatlan. Általánosan elterjedt nézet, hogy a festők tudat alatt önmagukat festik minden portrében, ám itt feltehetően nem erről lehet szó. Tihanyi életművében számos önarckép bizonyítja önvizsgálati igényét és érdeklődését, és néhány többalakos, akár aktos kompozícióban a fejeket felismerhetően és tudatosan magáról festette. Véleményem szerint a sapkás fiú portréja esetében is valami hasonló történhetett. A fiúfejet leválasztva az eredeti hármas kompozícióról a festő újraértelmezte azt, és így már önálló műként mintegy gyermekkori önmaga portréjává avanzsált a kép.

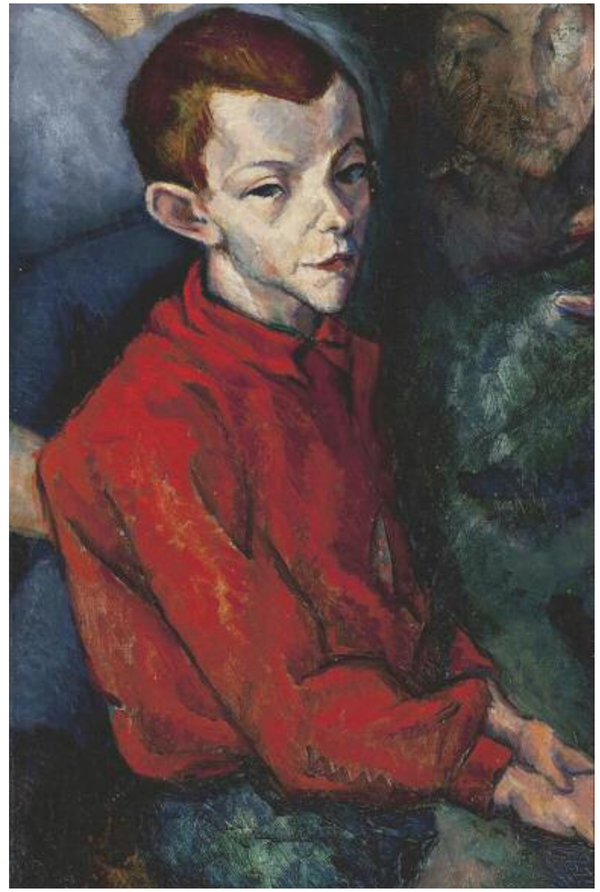

A szerző fényképfelvétele tárgyalt festményünk és a Vörös inges fiú egykori közös kompozíciójáról

»A fiúfejet leválasztva az eredeti hármas kompozícióról a festő újraértelmezte azt, és így már önálló műként mintegy gyermekkori önmaga portréjává avanzsált a kép.«

A Nyolcak expresszionista fenegyereke

Tihanyi – Berény Róbert mellett – egyértelműen a legmesszebbre merészkedő, legradikálisabb újítónak számított nem csupán a Nyolcak csoporton belül, de a századelő magyar modernizmusának történetében is. Azon kevesek közé tartozott, akik a Nyolcak mindhárom tárlatán szerepeltek, kivételesen kötötte össze a neósoktól kezdve a MIÉNK-en át a Nyolcakat a Kassák vezette aktivistákkal is, és valójában az egyetlen volt Nyolcak tagjai közül, aki később a teljes absztrakcióig is eljutott.

A csoport nyárspolgárpukkasztásban élen járó, különc fenegyereke elsősorban expresszív portéival hívta fel magára a figyelmet. Méltatói Bölöni Györgytől Fülep Lajoson át Kassák Lajosig leginkább portréfestészetében látták igazi erejét, egyéniségét, és valóban, ma is expresszionista portréi között találjuk meg leginkább azokat a műveket, amelyek nemzetközi rangú festővé avatják.

Tárgyalt képünk keletkezésének idején az expresszionizmus mint egy új festészeti irány elnevezése még egyáltalán nem volt közkeletű fogalom. Érdekes módon egyik első említése nem is a korabeli szaksajtóban, hanem egy regényben, Török Gyula *A porban* című művében fordul elő, amelyben fiktív csoportként megjelenik a Nyolcak is, a vaskalapos tömegek számára botrányosnak ható 1911-es kiállításuk kapcsán. A főszereplő, a Nyolcak barátja egy kávéházi beszélgetés kibiceként kelletlenül, de egyre feszültebben hallgatja végig az egyik maradi látogató pocskondiázó élménybeszámolóját, míg egyszer csak nem bír magával és közbeszól:

„Na, és ezek a képek tetszenek, tisztelt ispán uram. A zsidók meg is veszik valamennyit. Mert most ezek a szecessziósok a divatosak.
– Pardon, nem szecessziósak – szólt át idegesen és bosszúsan Kender Pál –, a szecesszió egészen más irány. Ezek, akikről a jegyző úr beszélt, párizsi szalonok és az expresszionisták hívei. […]
– Bocsánat – folytatta aztán –, de tévedni méltóztatik. Barátaim vannak a kiállítók között, hát illetékes vagyok némileg. Nem szecesszionisták, hanem Kilencek. Ez a társaság neve, mert kilencen vannak ezek a festők."[9]

»egyéni fejlődésén keresztül jutott el a kubofuturizmussal rokonítható, de csakis rá jellemző, összetéveszthetetlen stílushoz«

Alig egy évvel később Miklós Jenőről festett portréja révén Tihanyi is képviseltette magát az expresszionizmus első nemzetközi seregszemléjén, a Kölnben rendezett Sonderbund tárlaton, majd két évre rá Berénnyel és Pór Bertalannal közösen Bécsben állította ki expresszionista portréit, amelyekre érdekesen reagált a hazai sajtó: „Ilyenkor esemény ennek a három piktornak a megjelenése, mert ők ott nemcsak a mi fejlett magyarságunknak képviselői, de amint egy bécsi kritikusuk is helyesen észrevette, védőbástyái az új művészetnek Bécsben. Megjelenésük azt fejezi ki, hogyha már kelet felől is ilyen talentumokkal süvít az új szellem, Kokoschkáék mégsem lehetnek olyan különcködők és bolondok."[10]

Bár bizonyos művei meggyőző analógiapárokká alakulnak egy-egy Kokoschka-festménnyel, Tihanyi nem másolta az osztrák festőt, hanem egyéni fejlődésén keresztül jutott el a kubofuturizmussal rokonítható, de csakis rá jellemző, összetéveszthetetlen stílushoz. Ő maga számos megnyilvánulásában tagadta azt is, hogy művészetének bármiféle köze lenne a festői lelkiség bármiféle interpretálásához, vagy urambocsá' az akkoriban izmosodó új tudományághoz, a pszichoanalízishez. Deklarált nézetei dacára Tihanyi több képet is eladott a pszichoanalízis első számú hazai apostolának, Ferenczi Sándornak, s kár lenne tagadni, hogy számos portréja valóságos analízisként hat.

Tárgyalt festményünk ellenben saját szavait igazolja, hiszen itt a kifejezés erejét elsősorban festői kvalitásai határozzák meg és tisztán festői eszközökkel éri el expresszivitását. A szűkített képkivágat tudatos generátora, vizuális fokozója lett ennek a kifejezésnek. A premier plánná zoomolt képmezőben feszülő rejtett erővonalak szinte szétfeszítik a keretet, melyben mégis stabil nyugalmat áraszt a fiú fejének síkmértani idommá egyszerűsített formája, egyszerre dinamikus lüktetésű és statikus. Tihanyi a karikírozás pengeélén biztos kézzel absztrahál, a lényeget túlzás nélkül ragadja meg. Süketnémaságából adódó hendikepje erénnyé nemesülve tette szuperérzékennyé a „csakis látható dimenzióban", és ez a kifinomult vizuális érzékenység segítette őt abban, hogy a látott valóságból ökonomikusan, tolakodó túlzás nélkül sajtolja ki a művészetté nemesített lényeget.

Tihanyi *Fiú képe* a magyar expresszionizmus egyik első markáns megnyilvánulása.

BARKI GERGELY

[1] Tihanyi Lajos autográf œuvre-jegyzéke, KEMKI, Budapest, ltsz.: Tihanyi 18803/73.
[2] Déry Béla – Bányász László – Margitay Ernő (szerk.): *Almanach. Képzőművészeti lexikon.* Budapest, 1912, 242.
[3] N. n.: A Nyolcak körül. Pasteiner nyilatkozata és a művészek. *Világ,* 1911. május 10., 6.
[4] Véleményem szerint a cím nem adekvát és nem Tihanyitól származik. A mű nagy valószínűséggel a Tihanyi jegyzékében szereplő 111. tétellel azonos: „3 gyerek komp. Bp. 1910 (?) otthon." Datálását az adatok alapján indokolt (lásd a főszövegben alább) 1911-re módosítani. Téves Majoros Valéria Vanilia e tételre vonatkozó azonosítása is, aki a *Táncoló aktok* címen ismert, jóval korábban Nagybányán készült képpel hozta összefüggésbe a 111. számon bejegyzett tételt.
[5] A szakirodalomban tévesen *Bubi portré*ként szerepel. Ugyanakkor véleményem szerint az sem vehető biztosra, hogy a *Pubi portréjá*t Tihanyi valóban a testvéréről festette, ugyanis akár Mihály Ernő barátjáról is készülhetett, mivel az ő beceneve szintén Pubi volt.
[6] Nem tudom azt a hipotézist sem elfogadni, amely szerint a nőalak Tihanyi édesanyja lenne, hiszen sem a grafikai vázlaton, sem a két említett kompozíción nem tűnik a fiúknál lényegesen idősebbnek a nő- vagy lányalak.
[7] Tihanyi levele Tersánszky Józsi Jenőhöz, 1911. április 18. PIM V. 4330/167/b. Közli Majoros Valéria Vanília: *Tihanyi Lajos.* Monument Art, Budapest, 2002, 41.
[8] L. L. [Lakatos László]: A nyolcasok. Tárlati ítélőbírálat I. *Pesti Napló,* 1911. május 21., 8–9. Ezzel szemben a katalógus előszavában Feleky Géza egy férfiportréról tesz említést, amelynek leírása tárgyalt művünk tulajdonosának arcképére, a *Miklós Jenő-portré*ra is illik. Vö. Mezei Ottó: Megjegyzések Tihanyi Lajos ismeretlen portréjához. *Művészet,* 1975/9., 19–20.
[9] A regény a *Magyar Hírlap* 1912-es évfolyamában folytatásokban jelent meg. Ezúton is köszönöm Bardoly Istvánnak, hogy erre a forrásra felhívta figyelmemet.
[10] Bölöni György: Három magyar festő. *Nyugat,* 1914. I., 497.

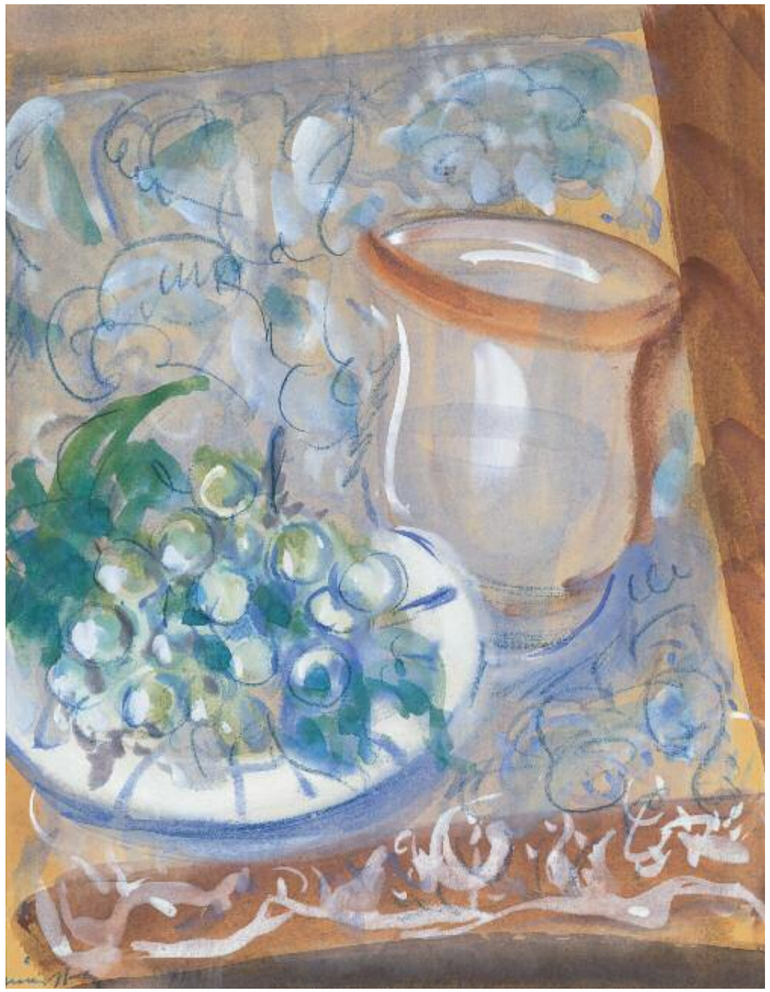

198 | Márffy Ödön

(Budapest, 1878 – 1959, Budapest)

Műtermi csendélet szőlővel
Studio Still Life with Grapes

35,5 × 27,5 cm
Vegyes technika, papír | Mixed technique on paper
Jelezve balra lent: Márffy | Signed lower left: Márffy

KIÁLLÍTVA | EXHIBITION
· Márffy Ödön gyűjteményes kiállítás 1958

VÉDETT | NO EXPORT

Kikiáltási ár: 380 000 Ft / 1 041 EUR
Becsérték: 700 000 – 1 000 000 Ft
Estimated price: 1 918 – 2 740 EUR

A kép hátoldala

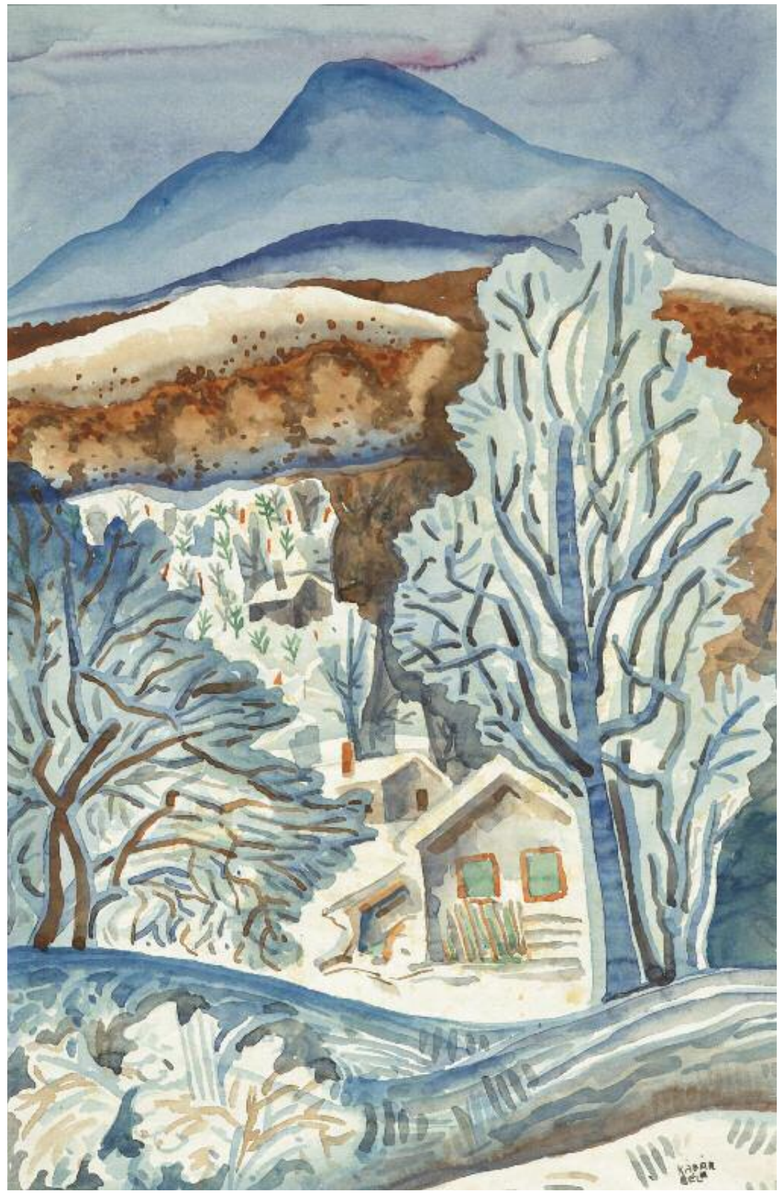

199 | Kádár Béla

(Budapest, 1877 – 1956, Budapest)

Téli táj
Winter Landscape

43,5 × 28,5 cm
Vegyes technika, papír | Mixed technique on paper
Jelezve jobbra lent: Kádár Béla (jelzés mindkét oldalon) | Signed lower right: Kádár Béla
(signed both side)

Kikiáltási ár: 900 000 Ft / 2 466 EUR
Becsérték: 1 300 000 – 1 700 000 Ft
Estimated price: 3 562 – 4 658 EUR

200 | Mednyánszky László

(Beczkó, 1852 – 1919, Bécs)

Őszi táj (Tájkép kék szélfútta felhőkkel)
Autumn Landscape (Landscape with Windy Clouds)

27 × 39 cm
Olaj, falemez | Oil on panel
Hátoldalon: Bpest. Pálmai József által származtatott kép "Ősz" Pálmai József gyűjteményéből később szignálozott 27/39ben | On the reverse: Bpest. Pálmai József által származtatott kép "Ősz" Pálmai József gyűjteményéből később szignálozott 27/39ben

Kikiáltási ár: 1 500 000 Ft / 4 110 EUR
Becsérték: 2 000 000 – 3 000 000 Ft
Estimated price: 5 479 – 8 219 EUR

201 | Váli Dezső

(Budapest, 1942)

Szentendrei házak (Szentendre – A/1963/01)
Houses in Szentendre (Szentendre – A/1963/01)

44,5 × 76 cm
Olaj, vászon | Oil on canvas
Jelezve jobbra lent: VD 63-69 |
Signed lower right: VD 63-69

REPRODUKÁLVA | REPRODUCED
· Reprodukálva: Váli Dezső A. napló – Festmények 1960–2018, Htsart kiadó és nyomda , 2018, 15, 162.

Kikiáltási ár: 800 000 Ft / 2 192 EUR
Becsérték: 1 400 000 – 2 200 000 Ft
Estimated price: 3 836 – 6 027 EUR

202 | Noon Azaki (Kováts Lajos)

(1953)

Giacomo, 2024
Giacomo, 2024

120 × 90 cm
Olaj, vászon | Oil on canvas
Jelezve a hátoldalon: Noon Azaki Giacomo 2024 |
On the reverse: Noon Azaki Giacomo 2024

KIÁLLÍTVA | EXHIBITION
· Noon Azaki. Nincsen szándékom megérkezni / I Have No Intention to Arrive (Selection from Works of the Past Twenty Years. Kepes Intézet, Eger 2024. október 11– december 15
· Időtlen kötelékek, Blitz Galéria, 2024

REPRODUKÁLVA | REPRODUCED
· Noon Azaki. Nincsen szándékom megérkezni / I Have No Intention to Arrive (Selection from Works of the Past Twenty Years. Kepes Intézet, Eger 2024. október 11– december 15 kiállítási katalógus (o.n.)

A mackóknak lelke van. Olyanok akár mi emberek. A sorsuk, az életük letagadhatatlan nyomot hagyott a testükön, az ábrázatukon. A medve lét a kezdetekkor csupa boldogság. Kényeztetés, szép ruhák, sok sok őszinte ölelés, igaz barátság, a családások és a boldogság könnyei a medve vállon. Aztán jön a mellőzöttség, a szeretetlenség, a magány a kanapén. Már csak dísztárgy vagy. És jön az öregedés feltartóztathatatlanul. A ruháid megkopnak, már nem kapsz újat. Se sírás, se simogatás. Lassan a tested is bomlásnak indul. A bundád megkopik, a bőröd itt ott kisebesedik, hullik az afrik, ráncosodsz, azt hiszed megcsúnyultál. De ez nem igaz, én így szeretlek, pont így. Ezért festelek, mert te vagy az élet, az időbe vetett szépség és a mulandóság.

NOON AZAKI

Kikiáltási ár: 1 500 000 Ft / 4 110 EUR
Becsérték: 2 600 000 – 3 600 000 Ft
Estimated price: 7 123 – 9 863 EUR

203 | Galambos Tamás

(Budapest, 1939)

Fürdőző akt (Zsuzsanna), 1988
Bathing Nude (Susanna), 1988

40 × 40 cm
Olaj, vászon | Oil on canvas
Jelezve jobbra lent: Galambos 1988 |
Signed lower right: Galambos 1988

Kikiáltási ár: 480 000 Ft / 1 315 EUR
Becsérték: 550 000 – 750 000 Ft
Estimated price: 1 507 – 2 055 EUR

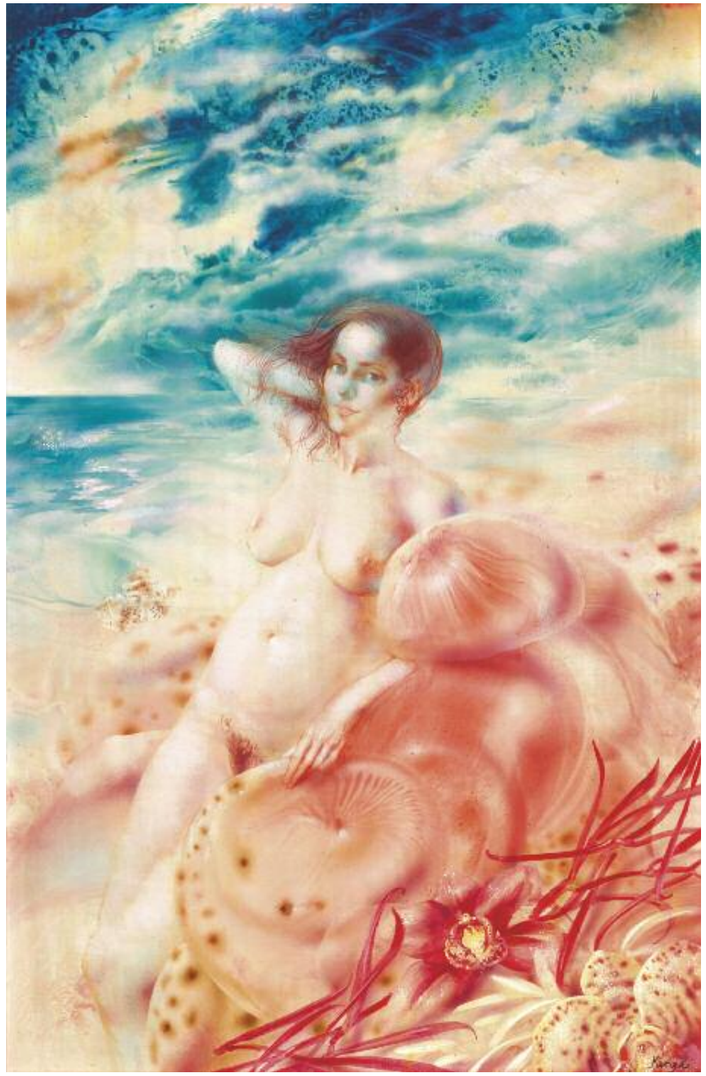

204 | Korga György

(Budapest, 1935 – 2002, Kisoroszi)

Vízparti világ, 1987
Waterside World, 1987

60 × 40 cm
Akril, farost | Acrylic on fibre board
Jelezve jobbra lent: Korga | Signed lower right: Korga

Kikiáltási ár: 480 000 Ft / 1 315 EUR
Becsérték: 650 000 – 950 000 Ft
Estimated price: 1 781 – 2 603 EUR

205 | Nyári István

(Budapest, 1952)

Rémes négyes (Grusome 4 some), 2001
Gruesome 4 some, 2001

150 × 200 cm
Akril, vászon | Acrylic on canvas
Jelezve balra lent: Nyári 2001 |
Signed lowerleft: Nyári 2001
Hátoldalon | On the reverse: A Várfok Galéria címkéje

REPRODUKÁLVA | REPRODUCED
· Nyári István. Harminc év munkái 1974–2004. Benedek Mari, Budapest, 2004.

IRODALOM | LITERATURE
· Nyári István. Harminc év munkái 1974–2004. Benedek Mari, Budapest, 2004.

Kikiáltási ár: 4 400 000 Ft / 12 055 EUR
Becsérték: 6 000 000 – 8 500 000 Ft
Estimated price: 16 438 – 23 288 EUR

„Munkásságom se nem ironikus, se nem giccses; optimizmus árad belőle, hogy általa az emberek jobban érezhessék magukat" – jelentette ki Jeff Koons, a mai pop art kortárs amerikai szupersztárja, aki csillogóan tökéletes műveiről ismert. A magyar szürrealisztikus fotórealizmus nagymestere, Nyári István hasonló magabiztossággal idézi meg a giccs hiperesztétikus jegyeit. Mindketten iróniával körítve vetették fel a banális témák és érzületek intellektuális érvényességének nagy kérdéseit. Nyári nagy méretű festményén vörös rózsákból alkotott szőnyeget, és ráállított négy bűbájos kiscicát. A felülnézetből ábrázolt macskák, nyakukba masnival, gombolyagokkal játszadoznak. Bár a kép 2001-ben készült, még azelőtt, hogy az internetet elárasztották volna a cicás tartalmak, Nyári pontosan ugyanazt az érzelmi válaszreakciót – a totális „elolvadást" – váltotta ki cukiskodó témaválasztásával. De mindehhez az ironikus-kritikus távolságtartást lehetővé tevő felülnézeti látószöget választotta, így a gazdik női és férficipői is belefértek a kompozícióba. Nyári a fényképezőgép pontosságával dolgozik: nemcsak a cicák selymes bundáját jelenítette meg tökéletesen, hanem a selyemmasnik aranyszálainak csillogását, a bőrcipők ráncainak száraz árkait vagy épp a fekete lakkfelületen tükröződő vörös reflexeket. Ahogy 2002-ben Készman József írta képeiről: „A barokkosan tobzódó, szuperrealista részletességgel megfestett látványfelületek segítségével csupa valóságos részletből létrehozott, személyes hipervilágot hoz létre."

Jeff Koons retrospektív kiállítási enteriőr, Centre Georges Pompidou, 2015

206 | Galambos Tamás

(Budapest, 1939)

Varázsló pávaszemes ingben, 1988
Wizard in Peacock-eyed Shirt, 1988

50 × 40 cm
Olaj, vászon | Oil on canvas
Jelezve jobbra fent: Galambos, 1988 |
Signed upper right: Galambos, 1988

Kikiáltási ár: 460 000 Ft / 1 260 EUR
Becsérték: 500 000 – 700 000 Ft
Estimated price: 1 370 – 1 918 EUR

207 | Hornyánszky Gyula

(Budapest, 1924 – 1995, Budapest)

Kalapos portré, 1968
Portrait in a Hat, 1968

62 × 86 cm
Olaj, vászon | Oil on canvas
Jelezve a hátoldalon: Hornyánszky 968. 37. |
Signed on the reverse: Hornyánszky 968. 37.

Kikiáltási ár: 220 000 Ft / 603 EUR
Becsérték: 300 000 – 500 000 Ft
Estimated price: 822 – 1 370 EUR

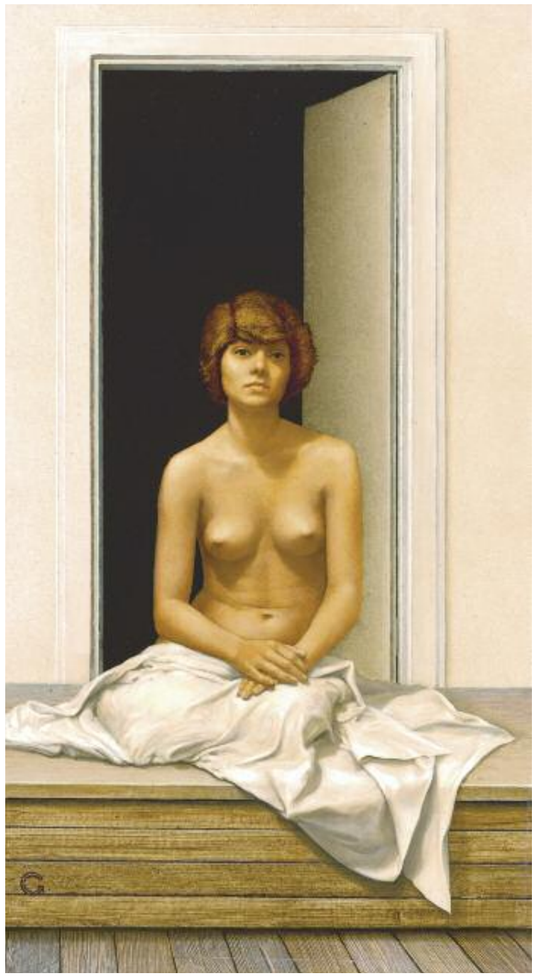

208 | Czene Gábor

(Budapest, 1948)

Fiatal női akt fehér lepellel
Young Female Nude with White Sheet

59,5 × 34 cm
Olaj, farost | Oil on fibre board
Jelezve balra lent: C.G. | Signed lower left: C.G.

Kikiáltási ár: 280 000 Ft / 767 EUR
Becsérték: 400 000 – 700 000 Ft
Estimated price: 1 096 – 1 918 EUR

Pillanatfelvétel
a legendás magyar
humorista trió,
a Markos–Nádas–Boncz
egyik népszerűbb
televíziós jelenetéből.

209 | Czene Béla

(Isaszeg, 1911 – 1999, Budapest)

Italbolt, 1964
Liquor Store, 1964

70 × 100 cm
Olaj, farost | Oil on fibre board
Jelezve balra fent: Czene Béla 1964,
Hátoldalon: Képcsarnok Vállalat és Műcsarnok
kiállítási raglap töredék |
Signed upper left: Czene Béla 1964

Kikiáltási ár: 1 300 000 Ft / 3 562 EUR
Becsérték: 2 000 000 – 3 000 000 Ft
Estimated price: 5 479 – 8 219 EUR

210 | Bornemisza László

(Tiszadada, 1910 – 1995, Budapest)

Meseváros
Fairytale Town

21 × 31 cm
Olaj, farost | Oil on fibre board
Jelezve balra fent: Bornemisza |
Signed upper left: Bornemisza

Kikiáltási ár: 360 000 Ft / 986 EUR
Becsérték: 500 000 – 800 000 Ft
Estimated price: 1 370 – 2 192 EUR

211 | Bornemisza László

(Tiszadada, 1910 – 1995, Budapest)

Meseváros II.
Fairytale Town II.

24,5 × 30,5 cm
Olaj, farost | Oil on fibre board
Jelezve balra fent: Bornemisza |
Signed upper left: Bornemisza

Kikiáltási ár: 340 000 Ft / 932 EUR
Becsérték: 500 000 – 800 000 Ft
Estimated price: 1 370 – 2 192 EUR

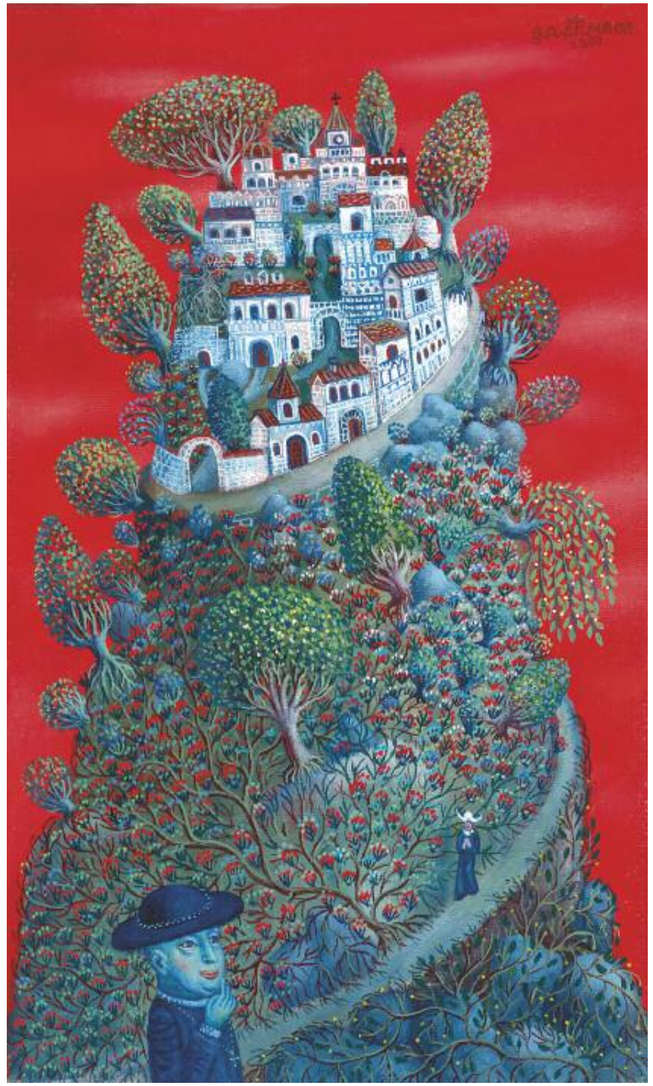

212 | Galambos Tamás

(Budapest, 1939)

Elvarázsolt kastély, 1988
Enchanted Castle, 1988

50 × 30 cm
Olaj, vászon | Oil on canvas
Jelezve jobbra fent: Galambos, 1988 |
Signed upper right: Galambos, 1988

Kikiáltási ár: 480 000 Ft / 1 315 EUR
Becsérték: 550 000 – 750 000 Ft
Estimated price: 1 507 – 2 055 EUR

213 | Herwerth József

(Budaörs, 1939 – 1987, Budapest)

Mechanikus dinamika, 1968
Mechanical Dynamics, 1968

60 × 80 cm
Olaj, karton | Oil on cardboard
Jelezve jobbra lent: Herwerth |
Signed lower right: Herwerth

Kikiáltási ár: 220 000 Ft / 603 EUR
Becsérték: 300 000 – 500 000 Ft
Estimated price: 822 – 1 370 EUR

214 | Id. Bojár Iván

(Budapest, 1924 – 1995, Budapest)

Áttűnések (Egy város emléke), 1960
Memory of a City, 1960

25 × 35 cm
Olaj, fa | Oil on wood
Hátoldalon a művész fiának igazolásával

PROVENIENCIA | PROVENANCE
· A művész hagyatékából

Kikiáltási ár: 360 000 Ft / 986 EUR
Becsérték: 450 000 – 650 000 Ft
Estimated price: 1 233 – 1 781 EUR

215 | Vilhelm Károly

(Arad, 1943 – 2011, Budapest)

Hajók, tenger (Carthago)
Ships, Sea (Carthage)

122 × 200 cm
Olaj, vászon | Oil on canvas
Jelezve jobbra fent: VK | Signed upper right: VK

PROVENIENCIA | PROVENANCE
· Egykor a művész családjának tulajdonában

Kikiáltási ár: 750 000 Ft / 2 055 EUR
Becsérték: 1 200 000 – 1 800 000 Ft
Estimated price: 3 288 – 4 932 EUR

Frank Auerbach: Az Empire Mozi újjáépítése, Leicester tér, 1962, magántulajdon

Az Aradon született Vilhelm Károly a kolozsvári Ion Andreescu Képzőművészeti Akadémián tanult az 1960-as években. Előbb Marosvásárhelyen élt, majd 1974-ben átköltözött Magyarországra. Egyszerre hatott rá a magyar festészeti hagyomány és a franciás román művészet, a soknemzetiségű Erdély gazdag népművészeti tradíciója és az ortodox ikonok nyelvezete. Hihetetlen energiákat lekötő, pasztózus ecsettel festett, expresszív vásznain vad gesztusokká olvadnak a figurális motívumok. „Ez az alkotói folyamat – írta Kürti Emese róla szóló tanulmányában – különös jelentőséget nyer a képek faktúrája révén. A festéket több rétegben viszi föl a vászonra, az alaprétegre újabb, keveretlen színek kerülnek, és itt lépnek lázas érintkezésbe egymással. Az így kapott szenvedélyes felület természetesen a művészi emóció kifejezése is. […] Noha mind a művek megvalósulásai folyamata, technikája és indulatisága közel viszi őt az absztrakt expresszionistákhoz, egy lényeges eltérés mégis megkülönbözteti azoktól: Karel Appel, Asger Jorn, netán Pollock számára a kép nem előzetesen létező, a festés folyamata által realizálható konkrét vizuális rendszer, hanem a folyamat maga, esemény a vásznon. Vilhelm számára azonban a kép tradicionális megvalósulás: azt keresi, amit előzetesen a fejében már meglátott."

Az 1990-es évektől kezdve a nagybetűs (cím)feliratok fontos részévé váltak a gazdag faktúrájú, expresszív vásznaknak (ahogy a most vizsgált művön a „Chartago" felirat). A Londoni Iskola expresszív festékmasszáival viaskodó Frank Auerbach mondta, hogy „ideális esetben több anyaggal kell rendelkeznie, mint amennyivel meg tud birkózni". Vilhelm ennek a szenvedélyes alkotásmódnak a szellemében vázolta fel széles ecsetjével a vöröslő afrikai horizontra Karthágó mitológiában fürdőző táját, pálmafákat, tengeri gályákat és monumentumokat, keresve Hannibál elefántjainak, a várost elpusztító, felszántó és sóval behintő római légionáriusoknak és az elhajózó Aeneas után epekedő Dido királynőnek lába nyomát. Egy eltűnő város, egy eltűnő kultúra valóságát.

216 | Csáji Attila

(Szepsi, 1939 – 2025, Budapest)

Fehér jelrács I., 1970
White Sign-grid I., 1970

69,5 × 100 cm
Olaj, farost | Oil on fibre board
Jelezve a hátoldalon: Csáji Attila 1970 |
Signed on the reverse: Csáji Attila 1970

Kikiáltási ár: 800 000 Ft / 2 192 EUR
Becsérték: 1 000 000 – 1 400 000 Ft
Estimated price: 2 740 – 3 836 EUR

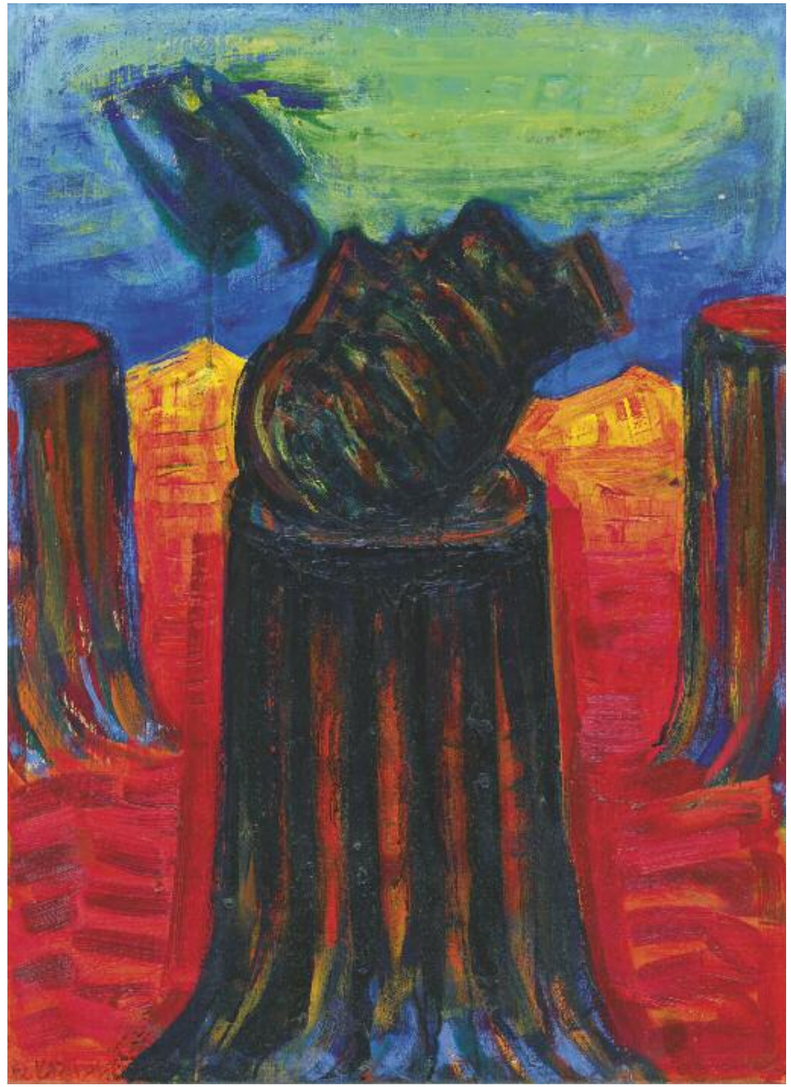

217 | El Kazovszkij

(Szentpétervár, 1948 – 2008, Budapest)

Elveszett fej IX., 1993
Lost Head IX., 1993

74 × 53 cm
Olaj, akril, tempera, farost |
Oil, acrylic, tempera on fibre board
Jelezve balra lent: El Kazovszkij |
Signed lower left: El Kazovszkij

Kikiáltási ár: 900 000 Ft / 2 466 EUR
Becsérték: 1 400 000 – 2 000 000 Ft
Estimated price: 3 836 – 5 479 EUR

218 | Fiedler Ferenc

(Kassa, 1921 – 2001, Párizs)

Hangulat (Ambiance), 1964–1965
Mood (Ambiance), 1964–1965

195 × 115 cm
Olaj, vászon | Oil on canvas
Jelezve a hátoldalon: Fiedler |
On the reverse: Fiedler

IRODALOM | LITERATURE
· Francois Fiedler. Szerk.: Makláry Kálmán, Makláry Artworks, Budapest, 2014.

Kikiáltási ár: 6 500 000 Ft / 17 808 EUR
Becsérték: 8 000 000 – 14 000 000 Ft
Estimated price: 21 918 – 38 356 EUR

Francois Fiedler 1959-es kiállítási plakátja a Galerie Maeght-nál

»a franciás informel hatása érezhető: a hullámzás gesztusrendszerére írt, monumentális hatású absztrakció«

Fiedler Ferenc a második világháború utáni párizsi magyarok emigráns művészeti közösségének volt oszlopos tagja, olyan – szintén a franciás absztrakciót képviselő – festőkkel együtt, mint a világhírűvé vált Reigl Judit vagy a Gagosian megagaléria által képviselt Hantai Simon. A kassai születésű Fiedler a második világháború alatt kezdte művészeti tanulmányait a Képzőművészeti Főiskolán. Sikeres fiatal tehetségként 1948-ban kijutott a Római Magyar Akadémiára, majd ösztöndíjjal továbbutazott Párizsba. A kommunista hatalomátvétel után megvonták a támogatását, így döntéshelyzetbe kényszerült: hazatér vagy emigrál. Művészbarátaihoz hasonlóan Párizst választotta. A háború utáni francia absztrakció (és az ősi barlangrajzok) hatása alatt forrt ki korai festészete. Hartung, Dubuffet és Riopelle nonfiguratívitásával rokonítható gesztusait monográfusa, Berecz Ágnes így jellemezte: „Nyers és megkínzott felülete az egymással versengő színfoltok és csorgások, illetve az egymást követően felhordott vagy visszakapart festékrétegek küzdőtere. A festmény saját keletkezésének dokumentumaként feltérképezi a festői folyamatot, s anyaggal és testtel végzett gyakorlatként mutatja fel azt."

A magyar művészt a szürrealizmus katalán nagymestere, Miró mutatta be a francia modernisták sztárgalériásának, Aimé Maeght-nek, aki képviselte galériájában. Műve is bekerült a La Fondation Maeght grandiózus magánmúzeumába, a modernizmusnak a Riviérán álló szentélyébe, Miró, Calder, Giacometti, Christo, Ellsworth Kelly, Joan Mitchell és Antoni Tàpies alkotásai mellé. A most vizsgált, hatvanas évekbeli művén is a franciás informel hatása érezhető: a hullámzás gesztusrendszerére írt, monumentális hatású absztrakció. Az a típusú festészet, amely a szocializmus tiltása miatt fájón hiányzik a magyar művészet történetéből. Az *Ambiance,* azaz *Hangulat* című képet a művész kiválasztotta és megtartotta magának, így kerülhetett a család tulajdonába, majd onnan most az árverési anyagba.

Jackson Pollock: Number 31, 1950, MoMA, New York

219 | Cserbik Rita

(Nyíregyháza, 1998)

Melange, 2026

Melange, 2026

80 × 60 cm

Olaj, zománc, szén, vászon | Oil, enamel, charcoal on canvas

Jelezve jobbra lent: CSR 26 | Signed lower right: CSR 26

Kikiáltási ár: 320 000 Ft / 877 EUR
Becsérték: 600 000 – 800 000 Ft
Estimated price: 1 644 – 2 192 EUR

„Festés közben azt kerestem, miként tudnak összefonódó formák, foltok, kontrasztok egy közös ritmusban lélegezni, és minden érintkezésnél új jelentést létrehozni. Ebben a finom keveredésben egy lassan kibontakozó, már látható kötődés válik érzékelhetővé. Művészként számunkra sem ismeretlen az érzés, amikor valaki kilóg a megszokott rendszerekből. A Tanoda olyan fiataloknak segít az érettségihez vezető úton, akik kisodródtak a hagyományos iskolarendszerből, és támogató közösséggel, személyre szabott tanulással ad nekik új esélyt."

(Cserbik Rita)

Jótékonyságra bocsátott festmény teljes bevételét a Belvárosi Tanoda Alapítványi Gimnázium javára ajánljuk fel.

https://ritacserbik.com | https://www.beltanoda.hu

220 | Lakner László

(Budapest, 1936)

Vers, 1986

Poem, 1986

29,5 × 22,3 cm

Olaj, papír | Oil on paper

Jelezve jobbra lent: 86 Lakner | Signed lower right: 86 Lakner

Kikiáltási ár: 400 000 Ft / 1 096 EUR
Becsérték: 500 000 – 700 000 Ft
Estimated price: 1 370 – 1 918 EUR

221 | Lotz Károly

(Homburg vor der Höhe, 1833 – 1904, Budapest)

Madonna
Madonna

70 × 50 cm
Olaj, karton | Oil on cardboard
Jelezve középen lent: Lotz K. |
Signed lower middle: Lotz K.

Kikiáltási ár: 800 000 Ft / 2 192 EUR
Becsérték: 1 200 000 – 1 600 000 Ft
Estimated price: 3 288 – 4 384 EUR

222 | Batthyány Gyula

(Ikervár, 1887 – 1959, Budapest)

Csodálatos jelenés, 1948
Miraculous Vision, 1948

41 × 29 cm
Vegyes technika, papír |
Mixed technique on paper
Jelezve jobbra középen: Batthyány 1948 |
Signed middle right: Batthyány 1948

Kikiáltási ár: 5 500 000 Ft / 15 068 EUR
Becsérték: 6 500 000 – 8 500 000 Ft
Estimated price: 17 808 – 23 288 EUR

223 | Pekáry István

(Budapest, 1905 – 1981, Budapest)

Király fehér lovon (Szent István, Sanctus Stephanus Rex Hungariae)
King on a White Horse (Saint Stephen, Sanctus Stephanus Rex Hungariae)

115 × 80 cm
Szőttes | Crochet
Jelezve balra lent: PI monogram |
Signed lower left: PI monogram

Kikiáltási ár: 1 400 000 Ft / 3 836 EUR
Becsérték: 2 000 000 – 2 800 000 Ft
Estimated price: 5 479 – 7 671 EUR

224 | Szabó Vladimir

(Balassagyarmat, 1905 – 1991, Budapest)

Mátyás király a vadászaton, 1960 körül
King Matthias at the Hunt, c. 1960

125,5 × 200,5 cm
Olaj, vászon | Oil on canvas
Jelzés nélkül | Unsigned

Kikiáltási ár: 1 500 000 Ft / 4 110 EUR
Becsérték: 2 000 000 – 3 000 000 Ft
Estimated price: 5 479 – 8 219 EUR

Szabó Vladimir a „Mátyás király vadászaton" című kompozícióján dolgozik. Fotó: Keleti Éva

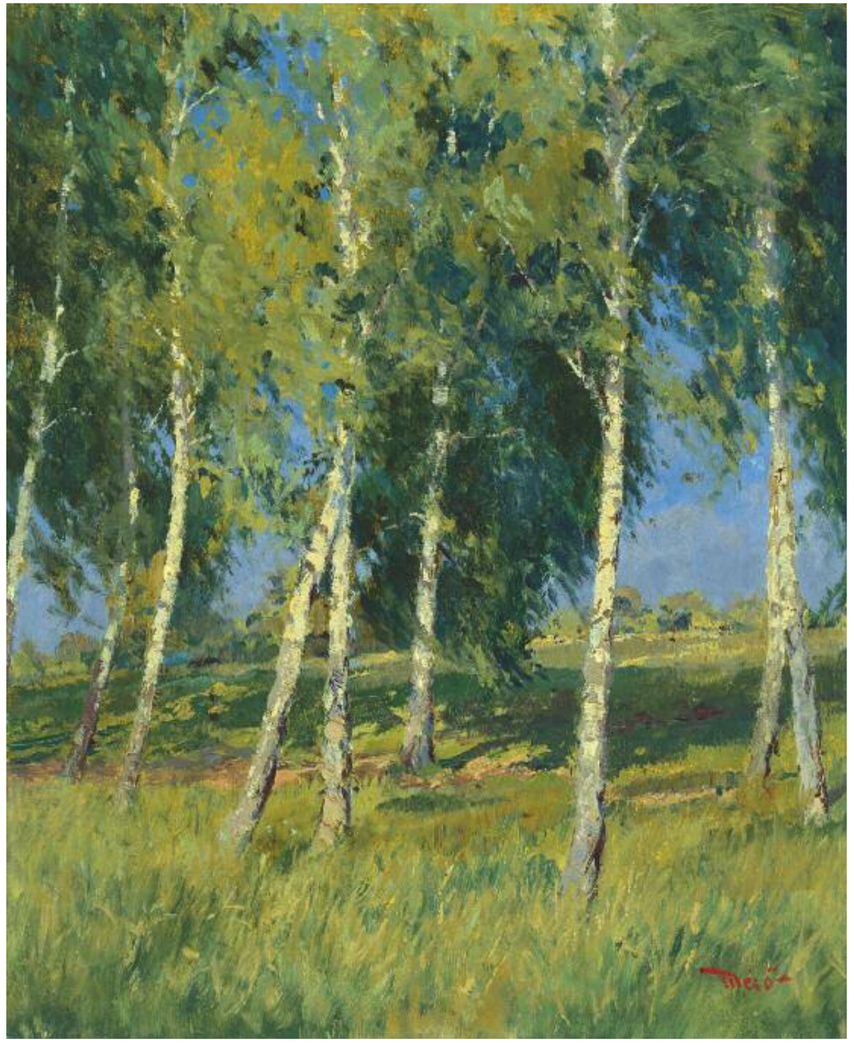

225 | Mérő István

(Szentjános, 1873 – 1938, Budapest)

Nyírfaliget
Birch Grove

35 × 28 cm
Olaj, karton | Oil on cardboard
Jelezeve jobbra lent: Mérő |
Signed lower right: Mérő
Hátoldalon | On the reverse:
Nemzeti Szalon raglapja (1924 ősz/77)

Kikiáltási ár: 550 000 Ft / 1 507 EUR
Becsérték: 700 000 – 950 000 Ft
Estimated price: 1 918 – 2 603 EUR

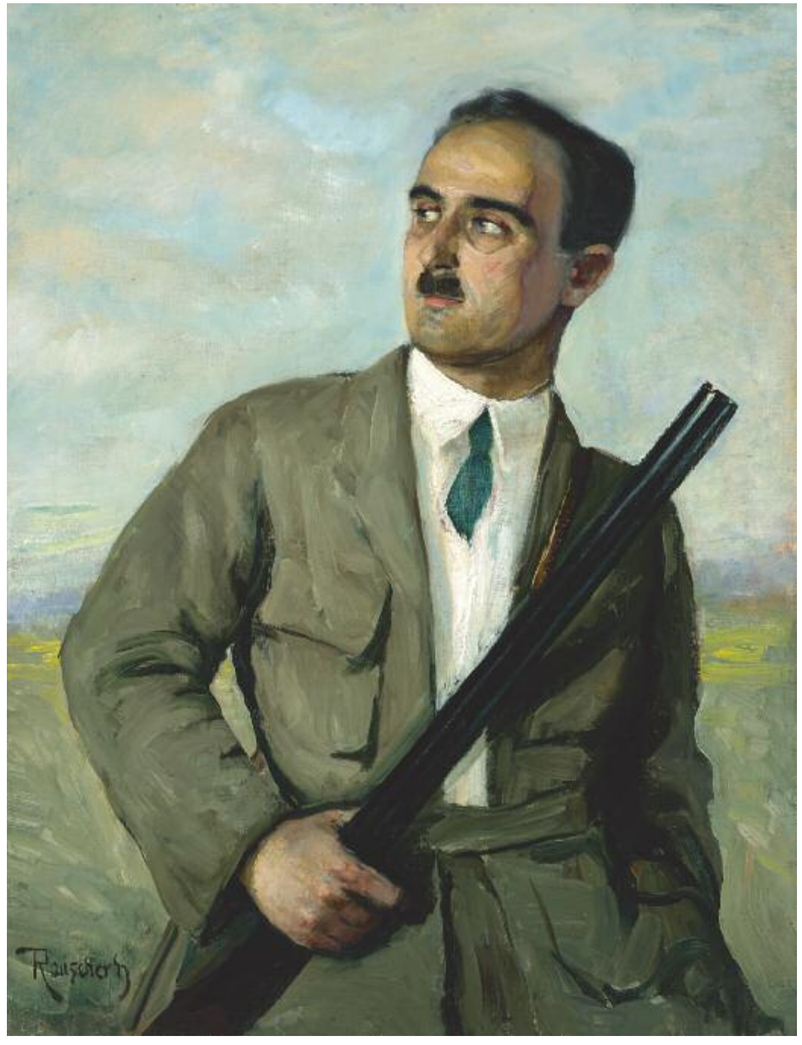

226 | Rauscher György

(Dorog, 1902 – 1930, Komárom)

A vadász
The Hunter

86 × 67 cm
Olaj, vászon | Oil on canvas
Jelezve balra lent: Rauscher Gy., Hátoldalon: Fenyő György
hagyatéki pecsét | Signed lower left: Rauscher Gy.,
On the reverse: György Fenyő inheritance stamp

Kikiáltási ár: 2 400 000 Ft / 6 575 EUR
Becsérték: 2 800 000 – 4 200 000 Ft
Estimated price: 7 671 – 11 507 EUR

Rauscher György:
Zenész testvérek,
1926 körül,
magántulajdon

227 | Telepy Károly

(Debrecen, 1828 – 1906, Budapest)

Híd a hegyi patak felett
Bridge over the Mountain Stream

27 × 35 cm
Olaj, karton | Oil on cardboard
Jelezve jobbra lent: Telepy K., Hátoldal: Magyar Nemzeti Galéria
Telepy kiállításának raglapja | Signed lower right: Telepy K.

Kikiáltási ár: 650 000 Ft / 1 781 EUR
Becsérték: 900 000 – 1 300 000 Ft
Estimated price: 2 466 – 3 562 EUR

228 | Mednyánszky László

(Beczkó, 1852 – 1919, Bécs)

Beczkói várrom fűzfákkal
The Ruins of Beczkó Castle with Willow Trees

27 × 36 cm
Olaj, vászon, kartonon | Oil, canvas on cardboard
Jelezve jobbra lent: Mednyánszky |
Signed lower right: Mednyánszky

Kikiáltási ár: 1 400 000 Ft / 3 836 EUR
Becsérték: 2 000 000 – 3 000 000 Ft
Estimated price: 5 479 – 8 219 EUR

részlet
festményünkből

229 | Marko, Henry

(Firenze, 1855 – 1921)

Budapest látképe a budai hegyekről, 1883
View of Budapest from the Buda Hills, 1883

100,5 × 201 cm
Olaj, vászon | Oil on canvas
Jelezve jobbra lent: Henry Marko 1883 |
Signed lower right: Henry Marko 1883

Kikiáltási ár: 2 800 000 Ft / 7 671 EUR
Becsérték: 3 600 000 – 4 800 000 Ft
Estimated price: 9 863 – 13 151 EUR

230 | Fried Pál

(Budapest, 1893 – 1976, New York)

Háremben (Tunisz)
In a Harem (Tunis)

67 × 99 cm
Pasztell, karton | Pastel on cardboard
Jelezve jobbra fent: Fried Pál Tunis |
Signed upper right: Fried Pál Tunis

Kikiáltási ár: 550 000 Ft / 1 507 EUR
Becsérték: 900 000 – 1 400 000 Ft
Estimated price: 2 466 – 3 836 EUR

231 | Gráber Margit

(Budapest, 1895 – 1993, Budapest)

A régi nagybányai festékgyár, 1924 körül
The Old Paint Factory in Nagybánya, c. 1924

70 x 54 cm
Pasztell, papír | Pastel on paper
Jelezve jobbra lent: Gráber | Signed lower right: Gráber

Kikiáltási ár: 650 000 Ft / 1 781 EUR
Becsérték: 900 000 – 1 600 000 Ft
Estimated price: 2 466 – 4 384 EUR

232 | Boromisza Tibor
(Bácsalmás, 1880 – 1960, Szentendre))

Házikók napsütésben (Nagycétény)
Houses in Sunlit (Nagycétény)

21,5 × 29,5 cm
Akvarell, papír | Watercolor on paper
Jelezve jobbra lent: Boromisza, Jelezve balra lent: Cétény |
Signed lower right: Boromisza, Signed lower left: Cétény

Kikiáltási ár: 440 000 Ft / 1 205 EUR
Becsérték: 650 000 – 1 000 000 Ft
Estimated price: 1 781 – 2 741 EUR

233 | Frank Frigyes
(Budapest, 1890 – 1976, Budapest)

Városmajori részlet
(Kis posta a Jánosnál), 1968
Detail of Városmajor
(Small Post Office at The János), 1968

55 × 65 cm
Olaj, vászon | Oil on canvas
Jelezve balra lent: Frank Frigyes 968 |
Signed lower left: Frank Frigyes 968

Kikiáltási ár: 750 000 Ft / 2 055 EUR
Becsérték: 900 000 – 1 200 000 Ft
Estimated price: 2 466 – 3 288 EUR

Városmajor utca – Diós árok sarok

234 | Nemes Lampérth József

(Budapest, 1891–1924, Sátoraljaújhely)

Palánkok, 1919

Plank Fences, 1919

70 × 97 cm

Tus, papír | Indian ink on paper

Jelezve jobbra lent: Josef von Lampérth Berlin 8. XII. 919 |

Signed lower right: Josef von Lampérth Berlin 8. XII. 919

IRODALOM | LITERATURE

· Bajkay Éva: Nemes Lampérth József. Kossuth – Magyar Nemzeti Galéria, Budapest, 2015.

· Gelencsér Rothman Éva: Nemes Lampérth József. Gondolat, Budapest, 2017.

Kikiáltási ár: 9 500 000 Ft / 26 027 EUR

Becsérték: 12 000 000 – 16 000 000 Ft

Estimated price: 32 877 – 43 836 EUR

Nemes Lampérth József: Palánkok, 1919, Antal-Lusztig Gyűjtemény

1918
július 7.
Felvidék

Nemes Lampérth József: Palánkok, 1919, magántulajdon

1919
december 4.
Berlin

1919. december 8-án a zseniális fiatal festő, Nemes Lampérth József nagy papírt terített maga elé Berlinben, és izgatott, gyors, expresszív tusvonásokkal felvázolt egy városi részletet. Fekete palánksorként vonulnak a kerítések a távolodó utcák szélén, éles kanyart vetve záródnak egymásba. Mögöttük más-más látószögből rövidülő épületkubusok és fehéren világító tetők. A tetőpárkányok árnyéka merőlegesen felülről vetül a házfalakra, mintha a nap a delelőjén állna. Sötétség délben – Nemes Lampérth vad energiákkal sraffozta tele az égboltot, a háztetőket és az utcákat.

A fiatal művész a Tanácsköztársaság bukása után Bécsen keresztül Berlinbe utazott Moholy-Nagy Lászlóhoz és a Vasárnapi Körből ismert Tolnay Károlyhoz. A Nationalgalerie-ben látott modern művek hatására serényen munkához látott, hogy a korábbi években megkezdett „tájképproblémáit" újrafogalmazza. „Újra erős és kemény munkakedv fogott meg – írta 1919 decemberében Hoffmann Edithnek –, és tele vagyok sok tanulnivágyással és dolgozási szándékkal." Ekkor született a most vizsgált kompozíció is.

Nemes Lampérth a neki adatott egy évtizedet elképesztő energiákkal dolgozta végig, még úgy is, hogy az első világháború és a veleszületett pszichés labilitás komoly akadályokat gördített kibontakozása elé. Fiatal csodagyerekként csöppent bele a művészeti életbe; másodéves iparművészeti iskolás diákként a Művészház bemutatta egy csendéletét 1910-ben, két év múlva pedig már nemcsak a Műcsarnok állította ki egy akvarelljét, hanem Lyka Károly is közölte tusrajzát a Művészet hasábjain. Különleges belső tűztől fűtött ecsetkezelése, tiszta színekkel felhordott színpászmái már az első perctől kezdve meghatározták művészete összetéveszthetetlen alapkarakterét. A Nemzeti Szalonban rendezett 1917-es kiállításon az avantgárd pápája, Kassák Lajos üdvözölte a fiatal tehetség felbukkanását. Kassák későbbi visszaemlékezései szerint „fekete-fehér tusrajzaiban volt valami támadó jelleg; szélesen elterülő formáit, mélyről csillanó foltjait úgy rakta fel a papírra, mintha törvényparagrafusokat fogalmazna. […] Nemes Lampérth nem »átszellemítette« a dolgokat, hanem lényegében ragadta meg azokat, vagyis bensőjük arculatát mutatta felénk."

A krisztusi korban, 33 évesen elhunyt Nemes Lampérth után – csak számszerűen nézve – kis méretű életmű maradt. Egészen eredeti, zseniális képei viszont azóta is féltve őrzött kincsei a múzeumoknak és magángyűjteményeknek. A lezártnak tűnő életmű az elmúlt másfél évtizedben szerencsére újabb, Svédországból és Angliából előkerült alkotásokkal gazdagodott, ezek mellé sorolható a most felbukkant, szintén külföldről származó tájkép. A Kieselbach Galéria 2016 nyarán megrendezte minden idők legteljesebb Nemes Lampérth-kiállítását, ahol az is kiderült a művek összeválogatásából, hogy rendszeresen festette újra, értelmezte át saját műveit. A most vizsgált felvidéki látképnek is ismert korábbi, a Nemzeti Galériában őrzött változata 1918-ból. A most vizsgált alkotás ennek a *Palánkok* címen számon tartott tusfestménynek a nagyobb méretű variációja. Berlinben készült, akárcsak pár nappal korábbi, már előzőleg is ismert, „újrafogalmazó" németországi párdarabja. Felbukkanása révén a nagyszabású, torzón maradt avantgárd életmű bővült egy újabb alkotással.

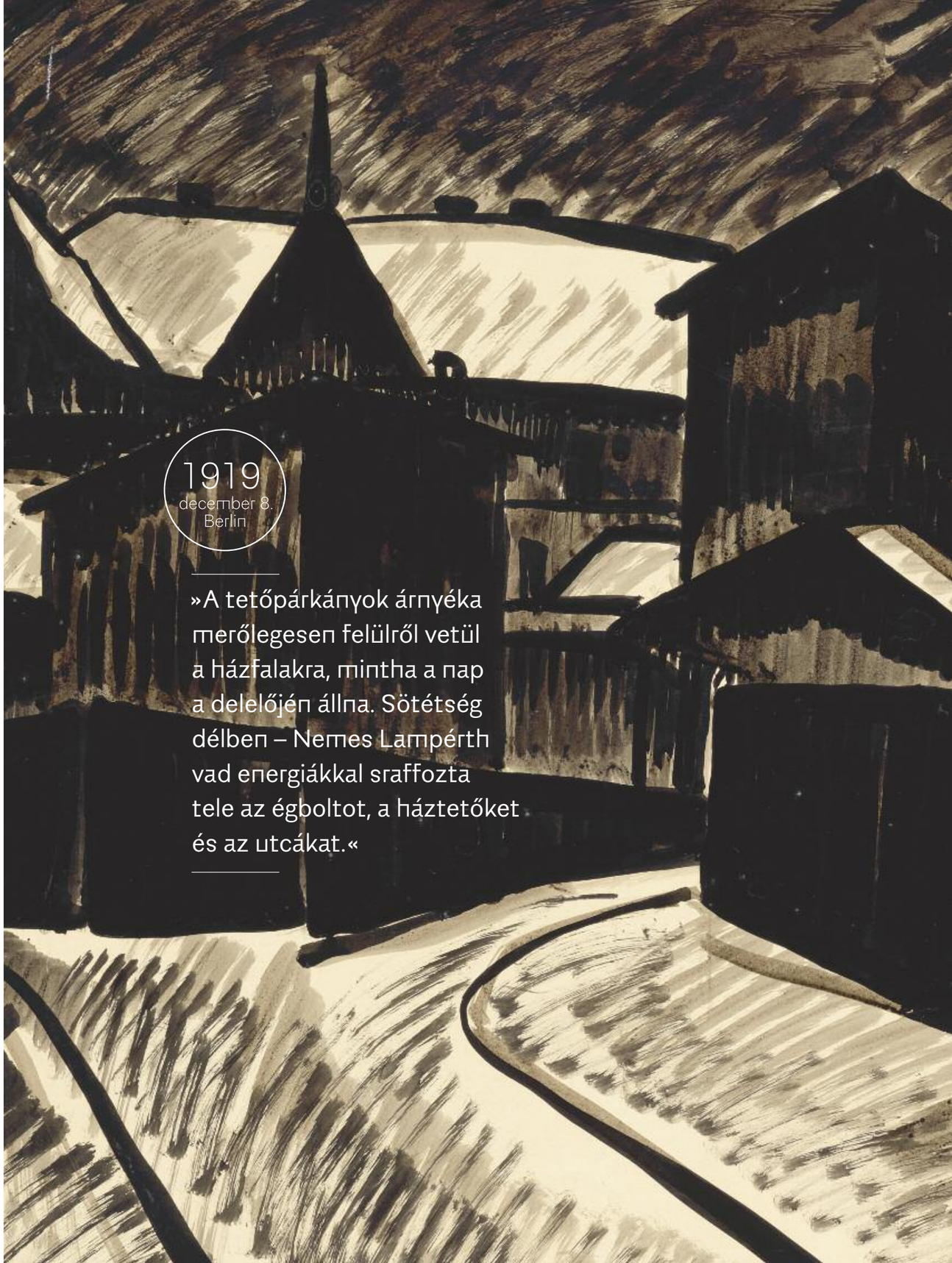

1919
december 8.
Berlin

»A tetőpárkányok árnyéka merőlegesen felülről vetül a házfalakra, mintha a nap a delelőjén állna. Sötétség délben – Nemes Lampérth vad energiákkal sraffozta tele az égboltot, a háztetőket és az utcákat.«

235 | Scheiber Hugó

(Budapest, 1873 – 1950, Budapest)

Olvasó nő (Vasárnap délután), 1917 körül
Woman Reading (Sunday Afternoon), c. 1917

67 × 47 cm
Olaj, karton | Oil on cardboard
Jelezve jobbra lent: Scheiber H. |
Signed lower right: Scheiber H.

IRODALOM | LITERATURE
· B. L.: Két kiállítás. Világ, 1920. április 18., 8.
· Molnos Péter: Scheiber Hugó. Festészet a jazz ritmusában. Kieselbach Galéria, Budapest, 2014.

Kikiáltási ár: 1 200 000 Ft / 3 288 EUR
Becsérték: 2 400 000 – 4 200 000 Ft
Estimated price: 6 575 – 11 507 EUR

Stefan Bollmann:
Az olvasó nők veszélyesek.
Az olvasó nők a festészetben
és a fotóművészetben.
Scolar Kiadó, Budapest,
2008-as könyv borítója

A polgári világ krónikásainál a női szereplők nem kézimunkáznak vagy kukoricát morzsolnak, hanem könyveket búsnak. A nagy 19. századi regényíró, Gustave Flaubert így mesélt híres hősnője, Bovaryé olvasmányélményeiről, amelyek nyomán a szerelemről alkotott eszményképei kialakultak: „Emma, tizenöt éves korában vagy egy fél esztendeig piszkolgatta a kezét ennek az ócska kölcsönkönyvtári limlomnak a porával. Később, megismerkedvén Walter Scott munkáival, a történelem regényes eseményei ragadták meg érdeklődését, s várormokról, lovagtermekről s hegedősökről álmodozott. Szeretett volna valamely régi várkastélyban élni, mint azok a hosszú ruhaderekat viselő, sápadt várkisasszonyok, akik lóherealakú kereszttel díszített, csúcsíves ablakok alatt a kőpárkányra könyökölve, s állukat a jobbkezükre támasztva töltötték napjaikat, egy életen át lesvén, hogy mikor kerül elő a messzeségből az a fehértollú lovag, aki fekete lovon vágtat feléjök."

Henri Matisse: Olvasó nő, 1905,
Musée Matisse, Le Cateau-Cambrésis

»a rezgő ecsetjáték remegő vonalai között a festményt néző mai műélvező is átérezheti a regény szülte izgalmat«

A *Bovaryné* modern hősnőjének történetét a magyar rajongók csak fél évszázaddal az eredeti megjelenése után olvashatták anyanyelvükön, 1904-ben, Ambrus Zoltán fordításában. Scheiber Hugó könyvbe temetkező modellje így akár Flaubert klasszikusát is olvashatta egy bő évtizeddel később. Az expresszív portrén energikus ecsetvonások szövevényéből rajzolódik ki a téma. A puha árnyakkal teli szoba mélyén egy nő ül keresztbe vetett lábbal a nádfonatú széken. Feszült figyelemmel merül bele a könyvbe, a rezgő ecsetjáték remegő vonalai között a festményt néző mai műélvező is átérezheti a regény szülte izgalmat. De Scheiber számára a téma csak apropó, hogy erőteljes, expresszív stílusvilágát kiteljesíthesse. Már a korabeli sajtó is – lásd a *Világ* kritikusát 1920-ban – felfigyelt robusztus formaképzésére: „Kemény és izmoskezű ember, aki szereti a dús foltokat, széles ecsetvágásai, egymásra rakott színei a szükséges distancián át azonban jó egységekké folynak össze. […] Scheibernek egyebekben is hajlandósága van, ha nem is a monumentalitás, de a masszívság és robosztusság felé." Ezt a vastag ecsetvonásokból összeálló, tömény festői érzékenységet látjuk a most vizsgált expresszionista művén is.

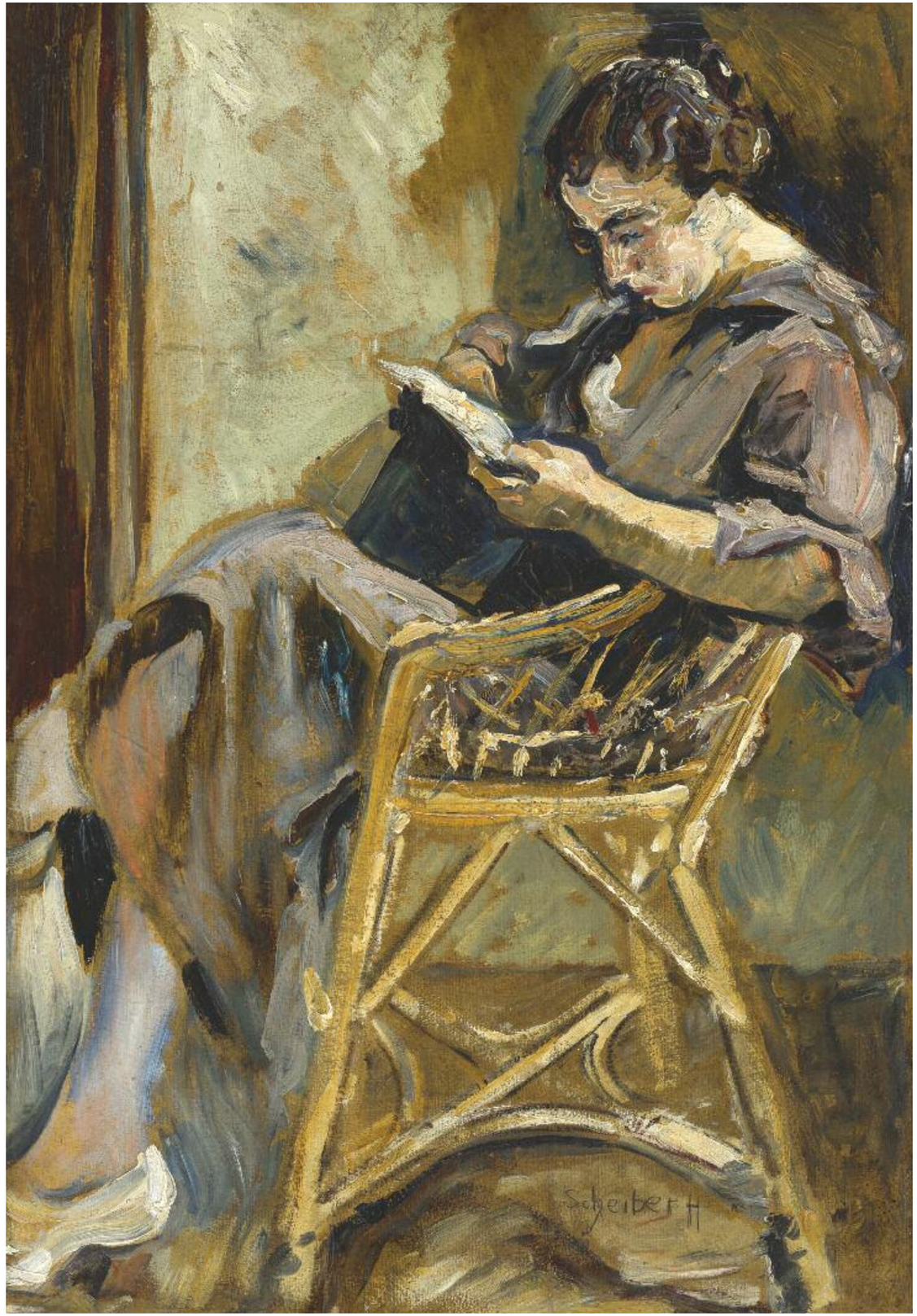

236 | Kmetty János

(Miskolc, 1889 – 1975, Budapest)

Olvasó nő szobában, 1910–1912
Woman Reading in a Room, 1910–1912

50 × 37 cm
Olaj, vászon | Oil on canvas
Jelezve balra lent: Kmetty | Signed lower left: Kmetty

IRODALOM | LITERATURE

· Feleky Géza: Cézanne hagyatéka. Nyugat, 1911/4., 749–754.
· Kmetty János: Festő voltam és vagyok.
Corvina, Budapest, 1976.
· Ury Ibolya: Kmetty János. Képzőművészeti Alap,
Budapest, 1979.
· Kmetty János 1889–1975. A magyar kubista.
Szerk.: Pirint Andrea, Herman Ottó Múzeum, Miskolc, 2008.

Kikiáltási ár: 8 000 000 Ft / 21 918 EUR
Becsérték: 10 000 000 – 14 000 000 Ft
Estimated price: 27 397 – 38 356 EUR

Az ágyon úgy ül a könyvébe belefeledkező modell, mintha nem is egy párizsi vagy pesti szobácskában olvasna, hanem egy modern tájfantázia kellős közepén. A vánkos puha párnái dombokká lényegülnek át mögötte, a falakra vetülő árnyékok türkiz-smaragd fényű égi ragyogássá. A fiatal Kmetty János Cézanne esztétikai alapelveit gyúrta össze a korai kubizmussal. A 20. század eleji magyar modern festők többségének, a nagybányai neósoknak és a belőlük kinövő Nyolcaknak Matisse és a fauvizmus volt a legmeghatározóbb élménye Párizsban. A vadak nyomában szorosan érkező kubisták analizáló, vonalszerkezetes látásmódja viszont nem hullott termékeny talajra itthon. A művészettörténet épp a közelmúltban kezdte el kutatni a Párizsba szakadt hazai kubizmus rövid történetét, de az eddig is nyilvánvaló volt, hogy a fejezet hazai főszereplője Kmetty János, aki élete végéig hű maradt a szerkezetes képfilozófiához. Nem a színtiszta picassói iskolát követte, hanem Cézanne alapelveiből épített fel egy saját, jellegzetes karakterű, termékeny stílusvilágot.

Kmetty János: Almát tartó nő, 1916, magántulajdon

A Nyolcak fellépésének idején Feleky Géza a *Nyugat* hasábjain magyarázta a cézanne-i festészet fontosságát: „Cézanne tehát nem csupán a semmiből, a színárnyalatokból, az atmoszféra nedvességi fokából és más tónusdifferenciákból teremti meg a teret, a tömeget és a tömegek épületszerű egymáshoz illeszkedéseit, hanem képein a rendetlenségből lesz a rend." Kmetty is a modern gesztusok „rendetlenségéből" formált szoborszerűn tiszta kompozíciót. A most vizsgált képen a szálkázott, expresszív vonalakból épített, geometrikus formákként felfogott látvány fő ihletője egyértelműen Cézanne volt. Kmetty visszaemlékezéseiből pontosan tudjuk, hogy miként zárándokolt el a Pellerin-gyűjtemény – akkor már klasszikusnak számító – fantasztikus Cézanne-anyagához: „Gyalog mentem ki Neullybe, a párizsi villanegyeden túl fekvő külső városkába. A gyűjtemény felemelő volt, a *Nagy fürdőzők*kel és a többi remekkel. A komornyik látta, hogy festő vagyok, marasztalt, és én sokáig néztem, néztem, meghatva a művek sokaságától [...] Persze azt a meghatottságot, ami eluralkodott rajtam, szavak nem világíthatják meg. Még ma is ott vagyok néha a villa lépcsőházában, a hallszerű teremben, a szobákban a képek között." A most vizsgált festmény tisztán őrzi a cézanne-i képesztétika hatását, csak színeinek zöldes harmóniáiban érhető tetten Kmetty saját koloritja.

Kmetty János: Nő csészével, 1916, Janus Pannonius Múzeum, Pécs

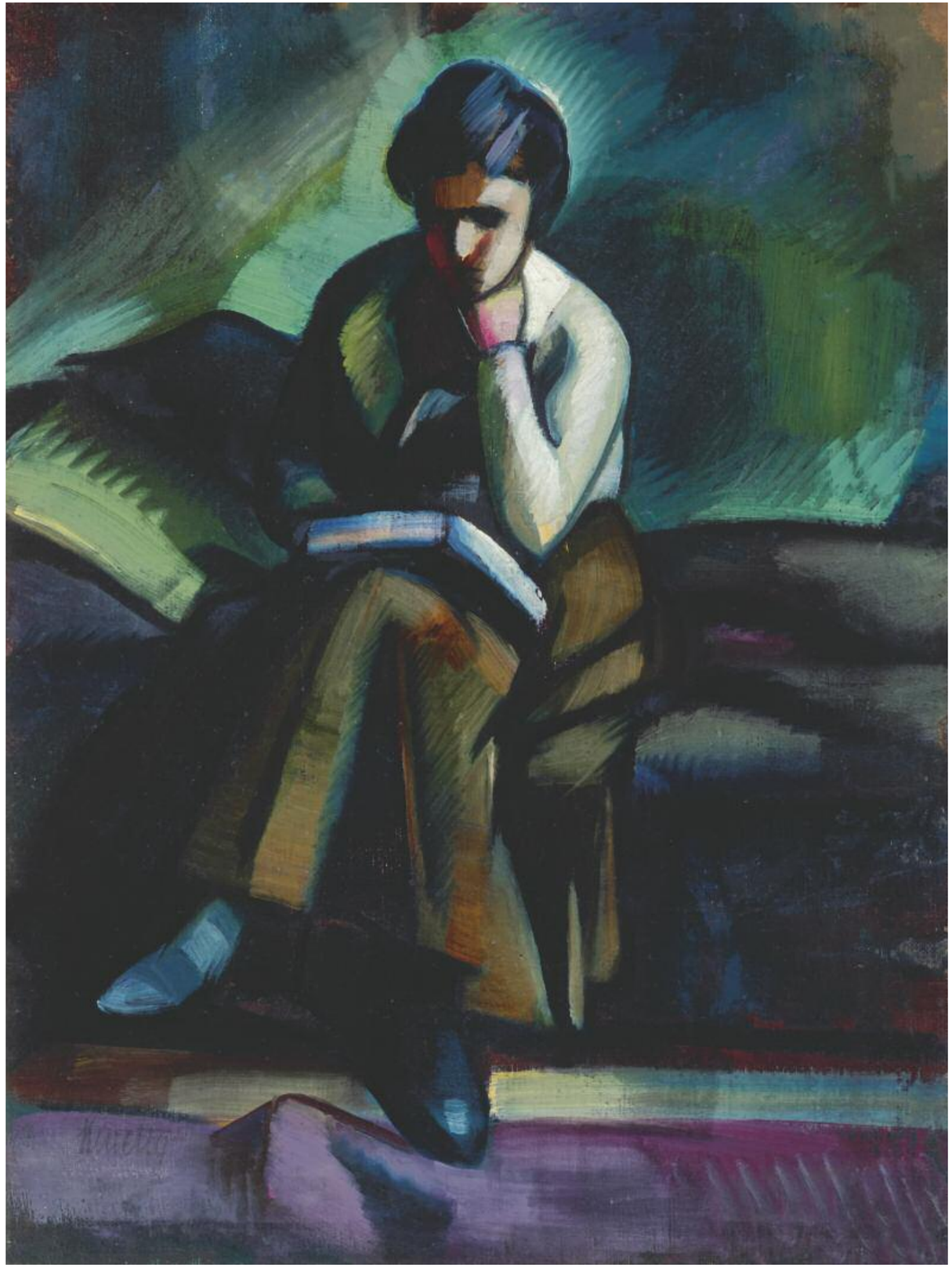

237 | Tornyai János

(Hódmezővásárhely, 1869 – 1936, Budapest)

Csendélet ablakban
Still Life in a Window

40 × 43 cm
Olaj, karton | Oil on cardboard
Jelezve jobbra lent: Tornyai |
Signed lower right: Tornyai

Kikiáltási ár: 600 000 Ft / 1 644 EUR
Becsérték: 1 000 000 – 1 500 000 Ft
Estimated price: 2 740 – 4 110 EUR

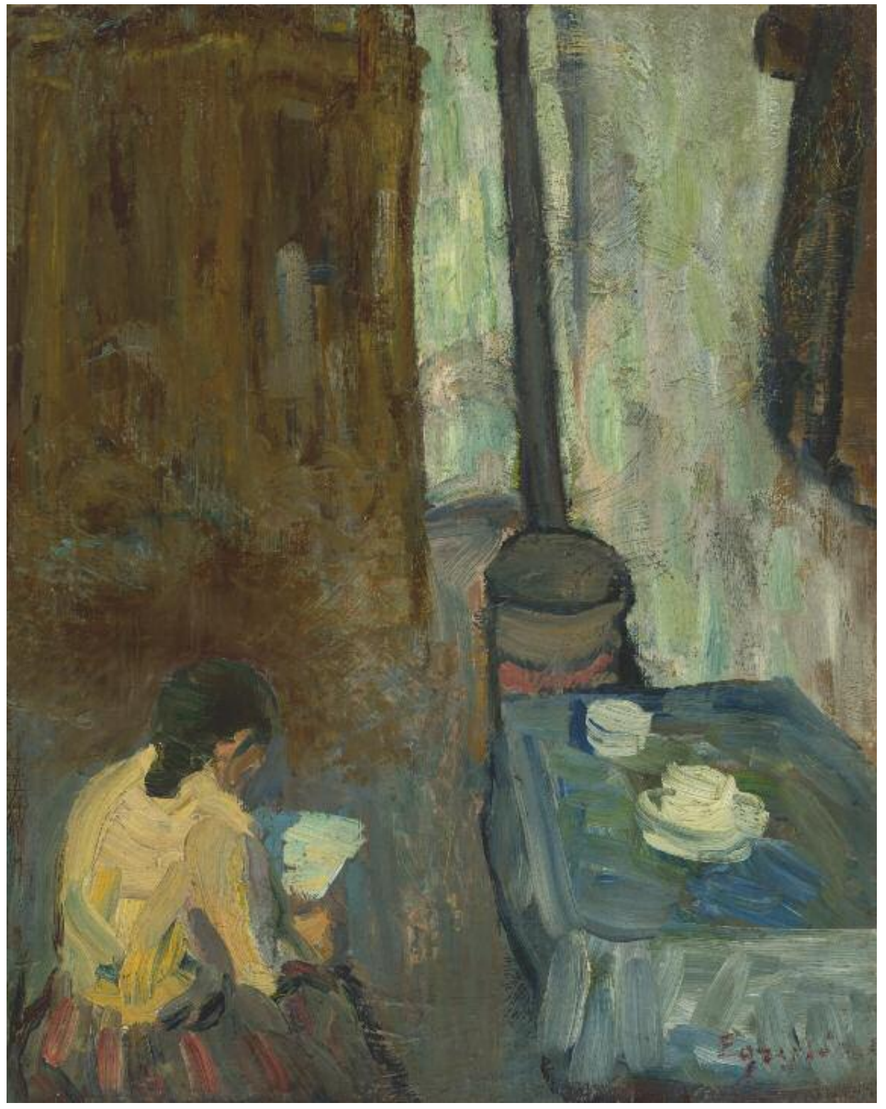

238 | Egry József

(Újlak, 1883 – 1951, Badacsonytomaj)

Tűzhely mellett (Édesanyám), 1904
By the Hearth (My Mother), 1904

60 × 36,5 cm
Olaj, vászon | Oil on canvas
Jelezve balra lent: Egry József 1904 |
Signed lower left: Egry József 1904

Kikiáltási ár: 3 000 000 Ft / 8 219 EUR
Becsérték: 4 400 000 – 6 000 000 Ft
Estimated price: 12 055 – 16 438 EUR

Egry József: Enteriőr, 1906,
BTM Fővárosi Képtár, Budapest

239 | Dienes István

(Budapest, 1905 – 1977, Budapest)

Nők korsóval, 1940 körül
Women with Jugs, c 1940

200 × 136 cm
Olaj, vászon | Oil on canvas
Jelezve balra lent: Dienes István |
Signed lower left: Dienes István

PROVENIENCIA | PROVENANCE
· Egykor a művész hagyatékában

IRODALOM | LITERATURE
· S. M.: Dienes István kiállítása.
Magyar Nemzet, 1964. április 2.

Kikiáltási ár: 2 400 000 Ft / 6 575 EUR
Becsérték: 2 800 000 – 3 800 000 Ft
Estimated price: 7 671 – 10 411 EUR

»monumentális alkotása a kor neoklasszicizmusának szellemében készült«

Aba-Novák Vilmos már 1931-ben kijelentette (*Vallomás* című írásában), hogy az „atelier-piktúra" helyett eljött a freskók, a monumentális falképek ideje. A Római Iskola ászának vélekedését sokan osztották az 1930–40-es években. Közéjük tartozott Dienes István is, aki fiatal művészként a Képzőművészeti Főiskola freskó szakán tanársegédkedett, miközben a gönci román templomban készítette el az Árpád-házi szenteket ábrázoló falképét. Most felbukkant monumentális alkotása a kor neoklasszicizmusának szellemében készült. Szobrászian formált nőalakok merevednek archaikus időtlenségbe a patak partján. Az emberiség egyik legősibb ikonográfiai témájának, a vízhordó nők 20. századi feldolgozásai. Kortalanok, mint a mítoszok. „Dienes István – írta a *Magyar Nemzet* kritikusa – kevés színnel dolgozik [...]. Egy-egy meleg barna, tompa sárga, lila, vagy kék szín finom egymásba játszásával oldja fel a merev kontúrokat. Figuráit tömören, néhány vonással jellemzi, erősek és egyszerűek." A két világháború közötti időszak neoklasszicista korszellemében fogant alkotás egy váratlanul felbukkant, múzeumi rangú főmű az alig ismert dienesi életműből.

Pablo Picasso: Nők a forrásnál, 1921,
Musée de l'Orangerie, Párizs

Pablo Picasso: Három nő a forrásnál, 1921,
Picasso Múzeum, Párizs

240 | Batthyány Gyula

(Ikervár, 1887 – 1959, Budapest)

Történelmi jelenet (Napóleon kora)
Historical Scene (Napoleonic Era)

87 × 59,5 cm
Olaj, papír | Oil on paper
Jelzés nélkül | Unsigned

PROVENIENCIA | PROVENANCE
· Egykor külföldi magángyűjteményben

Kikiáltási ár: 3 000 000 Ft / 8 219 EUR
Becsérték: 4 200 000 – 5 500 000 Ft
Estimated price: 11 507 – 15 068 EUR

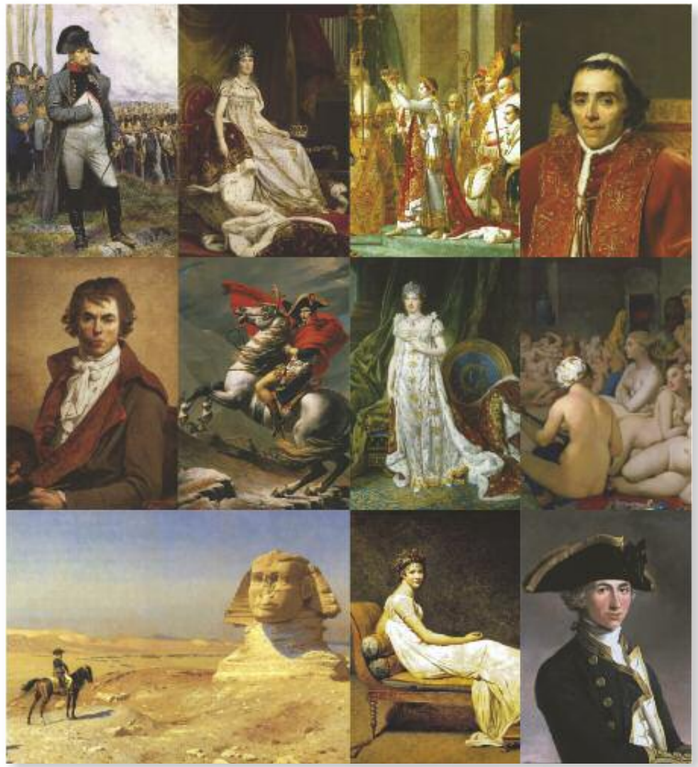

Batthyányt ihlető képek Napóleon életéből

241 | Vörös Géza

(Nagydobrony, 1897 – 1957, Budapest)

Assisi Szent Ferenc prédikál a madaraknak
Saint Francis of Assisi Preaching to the Birds

70,5 × 70,5 cm
Olaj, vászon | Oil on canvas
Jelezve jobbra lent: Vörös Géza | Signed lower right: Vörös Géza

Kikiáltási ár: 3 800 000 Ft / 10 411 EUR
Becsérték: 4 800 000 – 6 000 000 Ft
Estimated price: 13 151 – 16 438 EUR

Molnár C. Pál:
Assisi Szent Ferenc prédikál a madaraknak, magántulajdon

Ikonikus jelenet az 1972-es Napfivér, Holdnővér című 1972-es filmből (Rendező: Franco Zeffirelli), melyben Assisi Szent Ferenc, akit Graham Faulkner alakít, a háztetőn egyensúlyozva madarakat enged szabadon.

Alexander Stanhope Forbes: Mousehole kikötő, Cornwall, 1911, magántulajdon

242 | Perlmutter Izsák

(Pest, 1866 – 1932, Budapest)

Vitorlások (Volendam, Hollandia), 1901
Sailboats (Volendam, Netherlands), 1901

16 × 24 cm
Olaj, fa | Oil on wood
Jelezve balra lent: Pl. '901, Hátoldalon: Perlmutter Vorlendam, Hollandia | Signed lower left: Pl. '901

VÉDETT | NO EXPORT

Kikiáltási ár: 950 000 Ft / 2 603 EUR
Becsérték: 1 300 000 – 1 800 000 Ft
Estimated price: 3 562 – 4 932 EUR

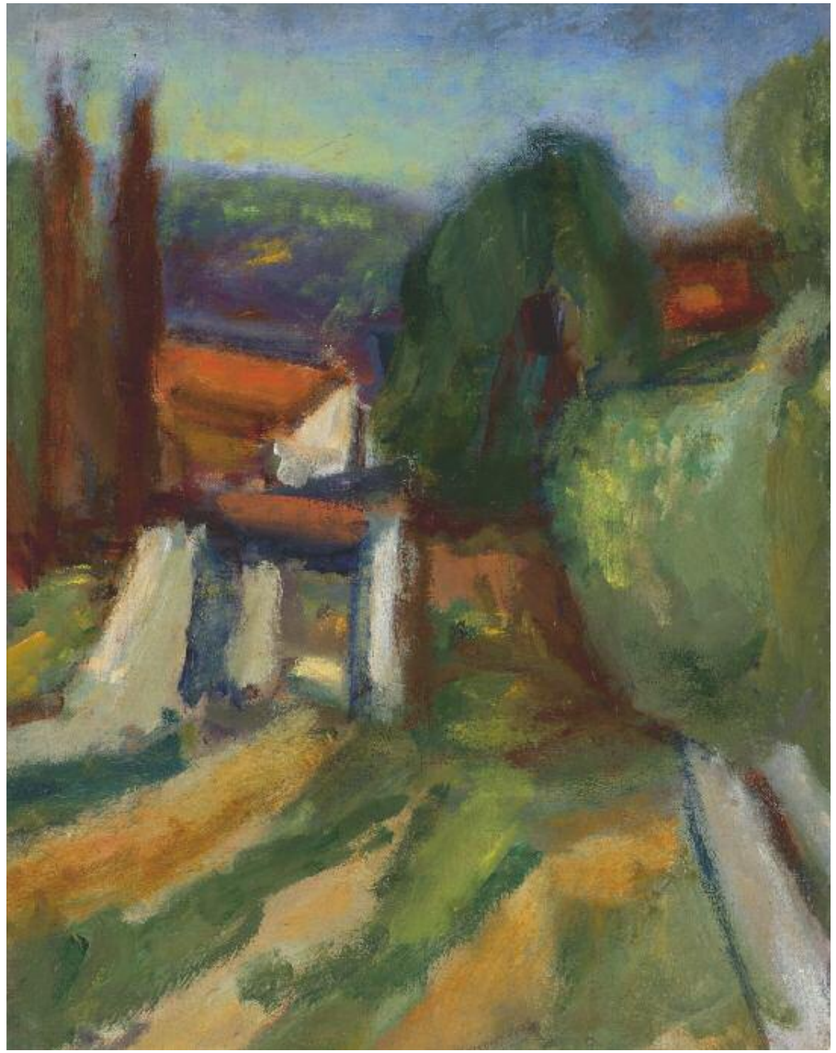

243 | Czóbel Béla

(Budapest, 1883 – 1976, Budapest)

Kertrészlet fákkal
Garden Detail with Trees

56,5 × 44,5 cm
Olaj, vászon kartonon | Oil, canvas on cardboard
Jelzés nélkül, Hátoldalon: Magyar Nemzeti Galéria bírálati szám: 213/976 | Unsigned, On the reverse: Hungarian National Gallery review number: 213/976

Kikiáltási ár: 1 300 000 Ft / 3 562 EUR
Becsérték: 1 900 000 – 2 800 000 Ft
Estimated price: 5 205 – 7 671 EUR

244 | Czigány Dezső

(Budapest, 1883 – 1938, Budapest)

Tájkép hegyekkel és fákkal, 1930-as évek első fele
Landscape with Mountains and Trees, first half of the 1930s

42,5 × 50,5 cm
Olaj, vászon faroston | Oil, canvas on cardboard
Jelezve jobbra lent: Cz. | Signed lower right: Cz.

PROVENIENCIA | PROVENANCE
· egykor Fonó Renée, majd
Forbáth Péter (Toronto) gyűjteményében

KIÁLLÍTVA | EXHIBITION
· Tibor Pólya and the Group of Seven, Hungarian Art in Toronto Collections 1900-1949. Justina M. Barnicke Gallery, Toronto, 1989. kat.: 20.

Kikiáltási ár: 6 500 000 Ft / 17 808 EUR
Becsérték: 8 000 000 – 12 000 000 Ft
Estimated price: 21 918 – 32 877 EUR

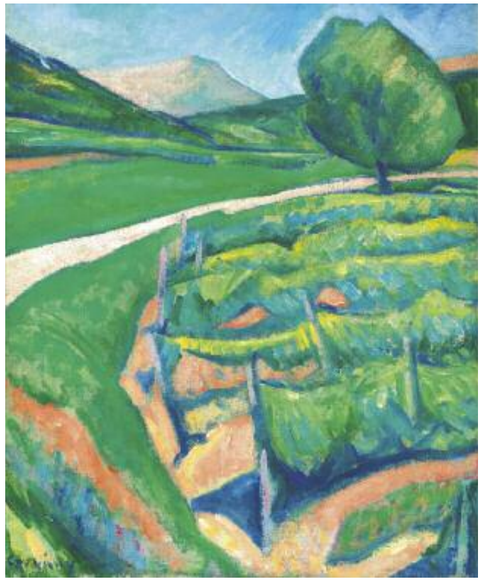

Czigány Dezső: Provence-i szőlő a Mont Sainte-Victoire-ral, 1920-as évek, magántulajdon

245 | Nagy István

(Csíkszentlélek, 1873 – 1937, Baja)

Tájkép fákkal, boglyával – Táj kerítéssel, háttérben, házakkal
Landscape with Trees and a Haystack – Landscape with a Fence and Houses in the Background

63 × 84 cm, 60 × 79 cm
Szén, papír | Charcoal on paper
Jelezve jobbra lent: Nagy I. (mindkettő) | Signed lower right: Nagy I. (both of them)

A két mű együttes kikiáltási ára:
650 000 Ft / 1 781 EUR
Becsérték: 850 000 – 1 200 000 Ft
Estimated price: 2 329 – 3 288 EUR

246 | Boromisza Tibor

(Bácsalmás, 1880 – 1960, Szentendre)

Virág Józsi csikós darutollas kalappal, 1929
Horseherd Józsi Virág with Crane-feathered Hat, 1929

70 × 49 cm
Olaj, karton | Oil on cardboard
Jelezve jobbra lent: 1929 Boromisza, Jelezve a hátoldalon: Boromisza Tibor N. Hortobágy 1929 | Signed lower right: 1929 Boromisza, Signed on the reverse: Boromisza Tibor N. Hortobágy 1929

Kikiáltási ár: 700 000 Ft / 1 918 EUR
Becsérték: 1 000 000 – 1 500 000 Ft
Estimated price: 2 740 – 4 110 EUR

247 | Berény Róbert

(Budapest, 1887 – 1953, Budapest)

Asztali csendélet kék terítővel (Uzsonna), 1930 körül
Table Still Life with Blue Tablecloth (Afternoon Snack), c. 1930

51 × 65 cm
Olaj, vászon | Oil on canvas
Jelezve balra lent: Berény, Hátoldalon: címke töredék |
Signed lower left: Berény, On the reverse: label fragment

IRODALOM | LITERATURE
· Szíj Béla: Berény. Corvina, Budapest, 1981.

Kikiáltási ár: 2 000 000 Ft / 5 479 EUR
Becsérték: 2 600 000 – 4 400 000 Ft
Estimated price: 7 123 – 12 055 EUR

A Magyar Vadak újrafelfedezését követő eksztatikus lázban hajlamosak vagyunk elfeledni, hogy a legtöbb fiatal magyar festő pályakezdésének legképlékenyebb, a friss hatásokat szivacsként magába szippantó korszakát élte Párizsban. Berény Róbert például alig húszévesen kapta meg a „vad tanonc" kitüntető címkét a korabeli francia kritikusoktól. Amikor 1907–08-ban Párizsban kiállított a fauvizmus nemzetközi képviselőivel, még tejfelesszájú ifjú volt, aki azt tanulta, miként lásson azoknak a festőknek a szemével, akik éppen a legnagyobb hatást gyakorolták rá. Ezért nem meglepő, hogy milyen sokféle stílusregiszteren próbálta ki magát a fauvizmustól a kubizmusig, meglepően érett remekműveket alkotva, de egyéni formanyelvet még nem teremtve. A sokféle hatásból az intellektuális megközelítésű Berény nagyon lassan kristályosította ki saját valódi stílusát valamikor az 1920-as évek második felében. Ennek a modernségből, art decóból és Gresham-körös esztétikából gyúrt egyéni stílusnyelvnek az egyik minőségi darabja a most vizsgált csendélet.

A festő egyik korai monográfusa, Szíj Béla így magyarázta Berény 1926-ban induló megújulását: „Olyan zárt, autonóm képfogalmazásra törekedett, amelyben az összes képelem – szín, forma, tér, sík – szerves képi egységet alkot. Ezt az egységet a kétdimenziós képfelülethez alkalmazkodó, a teret és a formát a síkra bontás lehetőségeivel megjelenítő szerkezetes és dekoratív előadásban teremtette meg. A pozitív és negatív formák lendületének, a megmozgatott és a nyugodt felületeknek, az egymást váltó és vonzó színeknek e szerves összefoglalása szokatlan feszültséget idézett elő. Mindezeken kívül a hazai festészetben addig ismeretes »rálátásos« kompozíciókhoz viszonyítva is valami újat hozott. Sajátos kutató képszerkesztésénél fogva »megfordítja« a perspektívát, miáltal a csendéletnek vagy a szobabelsőnek távolabb lévő részletei nemhogy kisebbednének, hanem még nagyobbnak is tetszenek. A látványnak síkszerűvé absztrahált elemeit szívesen idomította a mértani alapformákhoz. E mértani formákkal nem mindig a térviszonyoknak a sík felületen való logikus rendjét érzékeltette, mint tették ezt a kubista festők műveiken, hanem gyakran a képfelület dekoratív ritmusát szolgálta velük. Ebben a stilizáló és sok artisztikus elrajzolást, valamint szecessziós vonalhangsúlyokat mutató előadásban azonban a művész érzelmi állapota is kifejeződött, s a dekoratív ritmus egyúttal zenei hatást keltett."

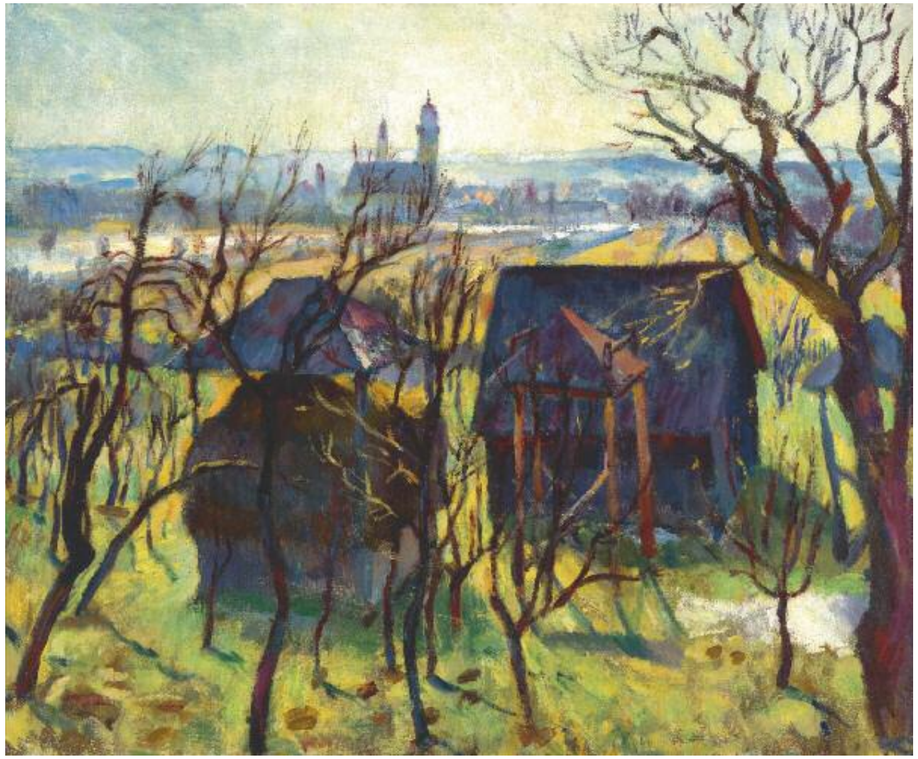

248 | Ismeretlen nagybányai festő

Tavasz Nagybányán
Spring in Nagybánya

81 × 97 cm
Olaj, vászon | Oil on canvas
Jelzés nélkül | Unsigned

Kikiáltási ár: 1 200 000 Ft / 3 288 EUR
Becsérték: 1 500 000 – 2 600 000 Ft
Estimated price: 4 110 – 7 123 EUR

Galimberti Sándor: Kilátás Nagybányára (Elégett fák Nagybányán), 1908, magántulajdon

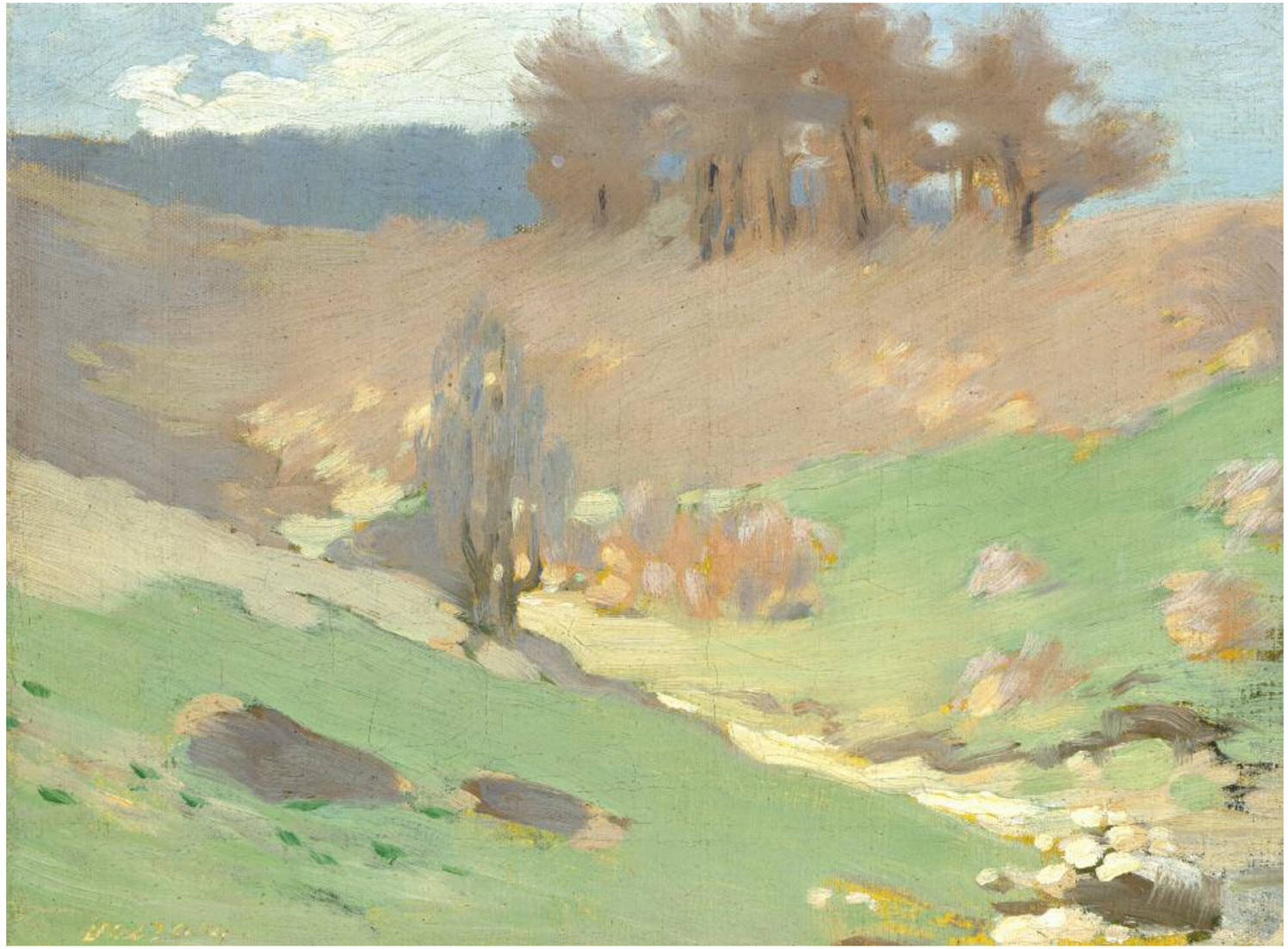

249 | Vaszary János

(Kaposvár, 1867 – 1939, Budapest)

Napsütéses őszi dombos táj, 1907 körül
Sunny Autumn Hilly Landscape, c. 1907

34 × 47 cm
Olaj, vászon | Oil on canvas
Jelezve balra lent: Vaszary | Signed lower left: Vaszary
Hátoldalon | On the reverse: Ernst Múzeum aukciós cédula (8563)

Kikiáltási ár: 2 000 000 Ft / 5 479 EUR
Becsérték: 3 200 000 – 4 400 000 Ft
Estimated price: 8 767 – 12 055 EUR

250 | Lehel Mária

(Budapest, 1889 – 1973, Peveragno (Olaszország))

Nagybányai patakparton (Libapásztor), 1912
On the Bank of the Stream in Nagybánya (Gooseherd), 1912

35 × 34 cm
Olaj, karton | Oil on cardboard
Jelezve jobbra lent: Lehel 912 NB |
Signed lower right: Lehel 912 NB

IRODALOM | LITERATURE
· A Nyolcak. Szerk.: Markója Csilla – Bardoly István,
Janus Pannonius Múzeum Modern Magyar Képtár, Pécs, 2010.

Kikiáltási ár: 2 200 000 Ft / 6 027 EUR
Becsérték: 2 500 000 – 3 500 000 Ft
Estimated price: 6 849 – 9 589 EUR

Szőnyegszerűen lüktető zöld levélözön. Senki sem látta ennyire a Nyolcak esztétikai lencséjén át a nagybányai patakban libát kergető fiúcskát, mint Lehel Mária. A fiatal festőnő a legjobb pesti avantgárd körökben mozgott. Férjével, a Nyolcakat modern művészeti újságíróként is támogató Lehel Ferenccel (őt Czóbel Béla híres nagybányai képéről ismeri a művészettörténet) rendszeresen megfordult Kernstok Károly legendás nyergesújfalui birtokán is. A Nyolcak vezéralakjának tartott szuggesztív festő rövid ideig korrigálta is műveit. Minden bizonnyal Kernstok szeme akadt meg a kivételesen tehetséges ifjú festőnő munkáin és eredeti kifejezésmódján, talán ő invitálta meg a Nyolcak második, nagy hatású csoportos kiállításra 1911-ben. Lehel Máriát csak azért nem tartjuk számon az első magyar női alkotók között, mert családjával 1924-ben Párizsba költözött, ahol az École de Paris és az art deco esztétikája kerítette hatalmába, majd évtizedekig Olaszországban élt. Nemzetközi szemmel nézve egy olyan külföldi művész, aki ugyanúgy rendelkezett – vélt vagy valós – magyar ősökkel és kapcsolódási pontokkal, mint Georgia O'Keeffe, Frida Kahlo, Tamara de Łempicka vagy Amrita Sher-Gil. A Lehel művészetét jellemző neoprimitivista hang egészen ritka a korai magyar modernizmus történetében. Ezt az avantgárd nyersességet itt már-már a dallamosságig stilizált eleganciával, a Nyolcak szálkásan rajzos aktjaival és a kicsattanóan eleven nagybányai zölddel társította.

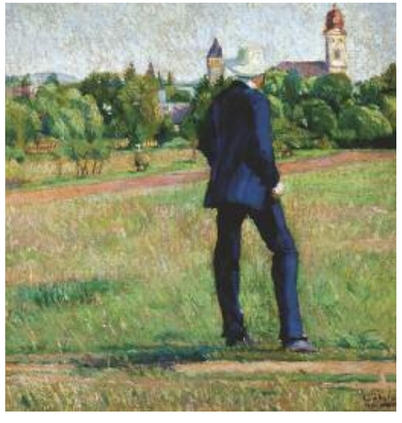

Czóbel Béla: Lehel Ferenc Nagybányán (Nagybányai templom), 1904, magántulajdon

Lehel Mária: Gyermek labdával (Játszó gyermek), 1911 körül, magántulajdon

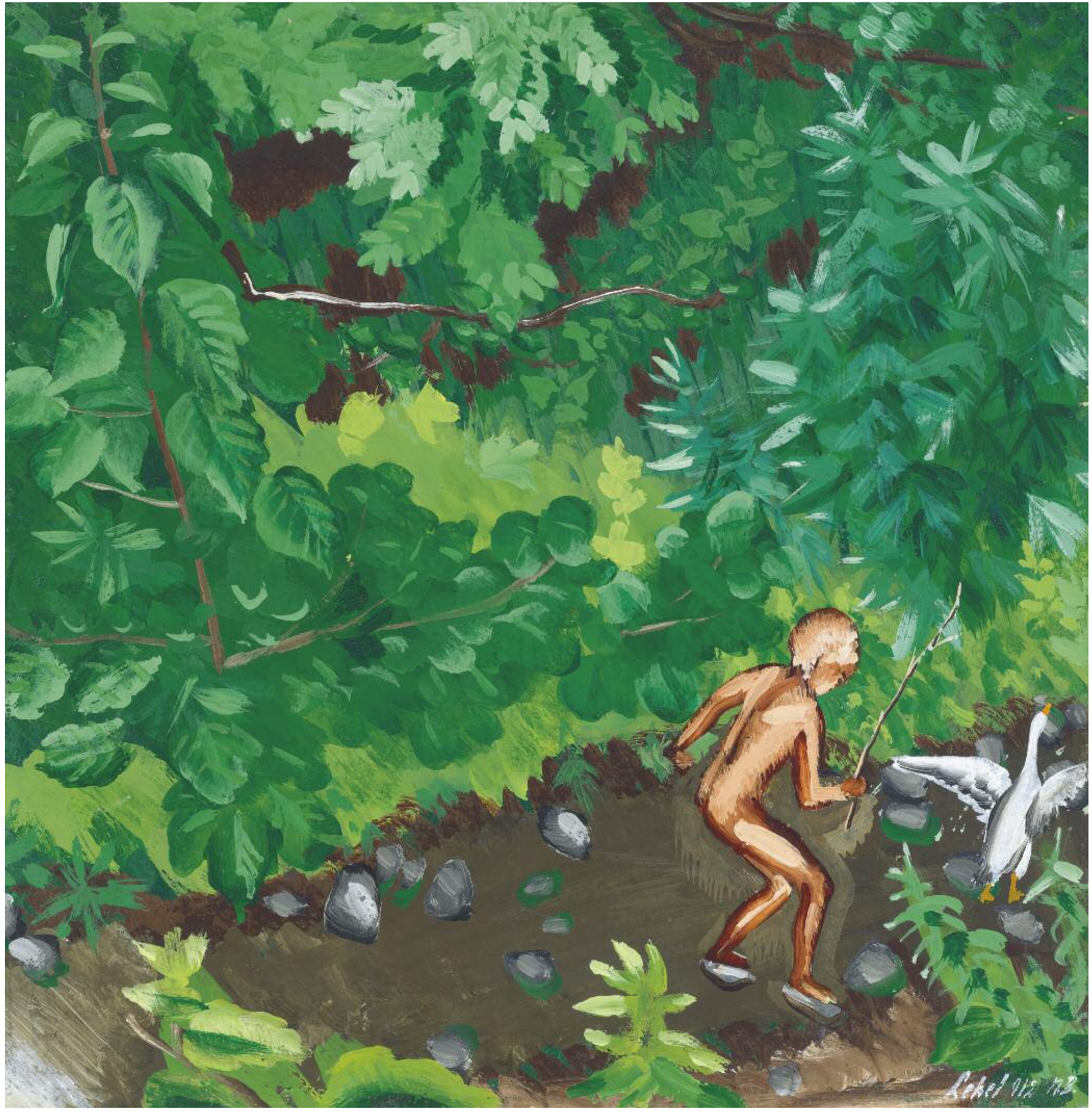

251 | Rainerné Istvánffy Gabriella

(1875 – 1964)

Fehér cica a virágzó bokor alatt
White Kitten Under the Flowering Bush

63 × 80 cm
Olaj, vászon | Oil on canvas
Jelezve jobbra lent: Rainerné Istvánffy Gabriella, Hátoldalon: Műcsarnok kiállítási raglap 198-as számmal | Signed lower right: Rainerné Istvánffy Gabriella, On the reverse: Műcsarnok exhibition label with number: 198

Kikiáltási ár: 460 000 Ft / 1 260 EUR
Becsérték: 550 000 – 950 000 Ft
Estimated price: 1 507 – 2 603 EUR

252 | Jancsek Antal

(Budapest, 1907 – 1985, Budapest)

Vágyódás
Longing

80 × 60 cm
Olaj, vászon | Oil on canvas
Jelezve balra lent: Jancsek A. | Signed lower left: Jancsek A.

Kikiáltási ár: 240 000 Ft / 658 EUR
Becsérték: 380 000 – 480 000 Ft
Estimated price: 1 041 – 1 315 EUR

253 | Csók István

(Sáregres, 1865 – 1961, Budapest)

Tarka virágcsendélet,1918
Colorful Flower Still Life, 1918

63 × 79 cm
Olaj, vászon | Oil on canvas
Jelezve jobbra lent: Csók I. Bpest 1918 |
Signed lower right: Csók I. Bpest 1918

PROVENIENCIA | PROVENANCE
· Egykor André Kostolany tőzsdeguru gyűjteményében

IRODALOM | LITERATURE
· Mariay Ödön: Csók István kiállítása. Napkelet, 1928/4., 311–312.
· Farkas Zoltán: Csók István. Képzőművészeti Alap, Budapest, 1957.
· Bálványok és démonok. Csók István (1865–1961) festészete. Szerk.: Gärtner Petra – Király Erzsébet, Szent István Király Múzeum, Székesfehérvár, 2013.

Kikiáltási ár: 3 800 000 Ft / 10 411 EUR
Becsérték: 4 600 000 – 6 000 000 Ft
Estimated price: 12 603 – 16 438 EUR

Akadémikus tanulmányai sokáig elfedték Csók István elől az impresszionistákat. Aztán egyszer csak ráérzett a plein air ízére és beleszeretett a francia modernek vibráló fényfestészetébe. A sárga, lila, vörös, rózsaszín és fehér virágok sokaságát felmutató, most vizsgált csendéletén olyan ízes látványszeretettel simogatta ecsetjével a szirmokat, ahogy csak Renoirtól tanulhatta el. A kortársak kalaplevéve álltak Csók impresszionisztikus virágcsendéletei előtt. Mariay Ödön valóságos himnuszt írt róluk kritikájában: „Csók István a szivárvány egész ékköves skáláját odacsalogatja palettájára, ott feloldja valami lelkes, puha lágysággal, és mint élő, izzó rubintot, alvatag topázt, foszforeszkáló azúrt és ametisztet bocsátja reá a vászonra […]. A szín meleglelkű költője ő. Tájképein, virágcsendéletein szinte rímekben csengenek-zengenek össze a pirosak, sárgák, kékek, violák és kacagó zöldek. […] Ez a finom színköltészet már régóta leghangsúlyosabb jellemzője volt Csók István művészetének, ma pedig valósággal ez a leglelke, ez az éltető eleme. […] A virágcsendélet talán a legelcsépeltebb téma. A természet ez ékszereihez menekül a legtöbb dilettáns, bízva abban, hogy ez a meleg színpompa még akkor is közel férkőzik a szemlélőhöz, ha bizonytalan kéz viszi is át a vászonra. Mit tud e témából kicsiholni egy igazi, nagy művész, egy Csók István! Ezt szavakkal megközelíteni, éreztetni nem lehet, ezt látni kell. Látni kell Csók vásznain, melyek versenyre kelnek a természet édes szépségével s olykor szinte-szinte meg is tetézik azt a költészet erejével."

254 | Czóbel Béla

(Budapest, 1883 – 1976, Budapest)

Nyári csendélet
Summer Still Life

73 × 53 cm
Olaj, vászon | Oil on canvas
Jelezve balra lent: Czobel | Signed lower left: Czobel

IRODALOM | LITERATURE
· Kállai Ernő: Új magyar piktúra 1900–1925. Amicus, Budapest, 1925.
· Kállai Ernő: Czóbel Béla. Bisztrai Farkas Ferenc, Budapest, 1934.
· Genthon István: Czóbel. Képzőművészeti Alap, Budapest, 1961.
· Philipp Clarisse: Czóbel. Corvina, Budapest, 1970.
· Kratochwill Mimi: Czóbel Béla. Kossuth – Pest Megyei Múzeumok Igazgatósága – Magyar Nemzeti Galéria, Budapest–Szentendre, 2009.
· Czóbel. Egy francia magyar. Szerk.: Barki Gergely – Bodonyi Emőke, Ferenczy Múzeum, Szentendre, 2014.
· Barki Gergely: Újragondolt Czóbel 4.0. Ferenczy Múzeum Centrum, Szentendre, 2019.

Kikiáltási ár: 9 500 000 Ft / 26 027 EUR
Becsérték: 11 000 000 – 13 000 000 Ft
Estimated price: 30 137 – 35 616 EUR

A zöld volt a fauve-ok varázsszíne. Ez az ártatlan színérték a spektrumról zabolátlanul vad hatást tudott elérni, elég volt, ha a művész egy arcra kente sötét árnyékfoltként. Matisse úgy tanította, hogy a színek erőkként működnek a képeken. „Festményeim – magyarázta egyszer – négy vagy öt színből állnak, amelyek kifejező módon ütköznek egymással. Amikor zöldet használok, az nem füvet jelent. Amikor kéket használok, az nem eget jelent. Az összhangjuk vagy ellentéteik nyitnak meg egy illuzórikus teret a néző elméjében." A zöldre mázolt székek, padok vagy spaletták mégis ott voltak mindenhol Franciaországban, eltéveszthetetlenül idézve meg a modern festészet szülőhazáját. Czóbel Béla – az egykori „faragatlan fauve" – is egy zöld színű támlás széket állított maga elé műteremében. Mögötte a francia trikolór színeit idéző szőttesek derengenek. Az előteret pedig vattás, álomfelhőként úszó jelenésként tölti meg a kaspóból kinyíló virágcsokor. Pontosan úgy, ahogy első monográfusa, Kállai poétikus jellemzése írta festészetéről: „Befelé nyíló szemmel csüggenek a világ fojtott fényű, színes tükrözésén."

Tersánszky Józsi Jenő jegyezte fel azt az anekdotát, ahogy a fiatal Czóbel ingerülten pacsmagolta be elegáns öltözékét festékkel Nagybányán, hogy fesztelenül tudjon alkotni. „Nesze neked elegancia! Engem nem zavarsz a munkámban" – kiabálta. Robbanó színkontrasztjai, vastag kontúrjai és szárazon is pasztózus ecsetvonásai nem tűrték a szűkre szabott tereket. Czóbel szabad szellem volt, aki – ha csak tehette – utazgatott szülőhazája és Franciaország között. Ugyanolyan otthonosan érezte magát a szentendrei macskaköves utcácskák nyaralói között, mint Párizs kávézókkal és mulatókkal teli bohém negyedeiben. A francia közeg sok-sok évtizeden át egy Magyarországon élő, de közéjük tartozó fauve mesterként tartotta számon, okkal: Czóbel megőrizte a vadak nyers, expresszív festői energiáit későbbi korszakaiban is. Legjobb képeit rendre lefölözték külföldi galériásai. A most vizsgált izgalmas csendélet is – feltehetően – amerikai galériásának jóvoltából jutott egykori tengerentúli tulajdonosához.

Henri Matisse: Tea a kertben, 1919,
Los Angeles Megyei Művészeti Múzeum (LACMA), Los Angeles

Czóbel Béla: Lugas,
Ferenczy Múzeumi Centrum, Szentendre

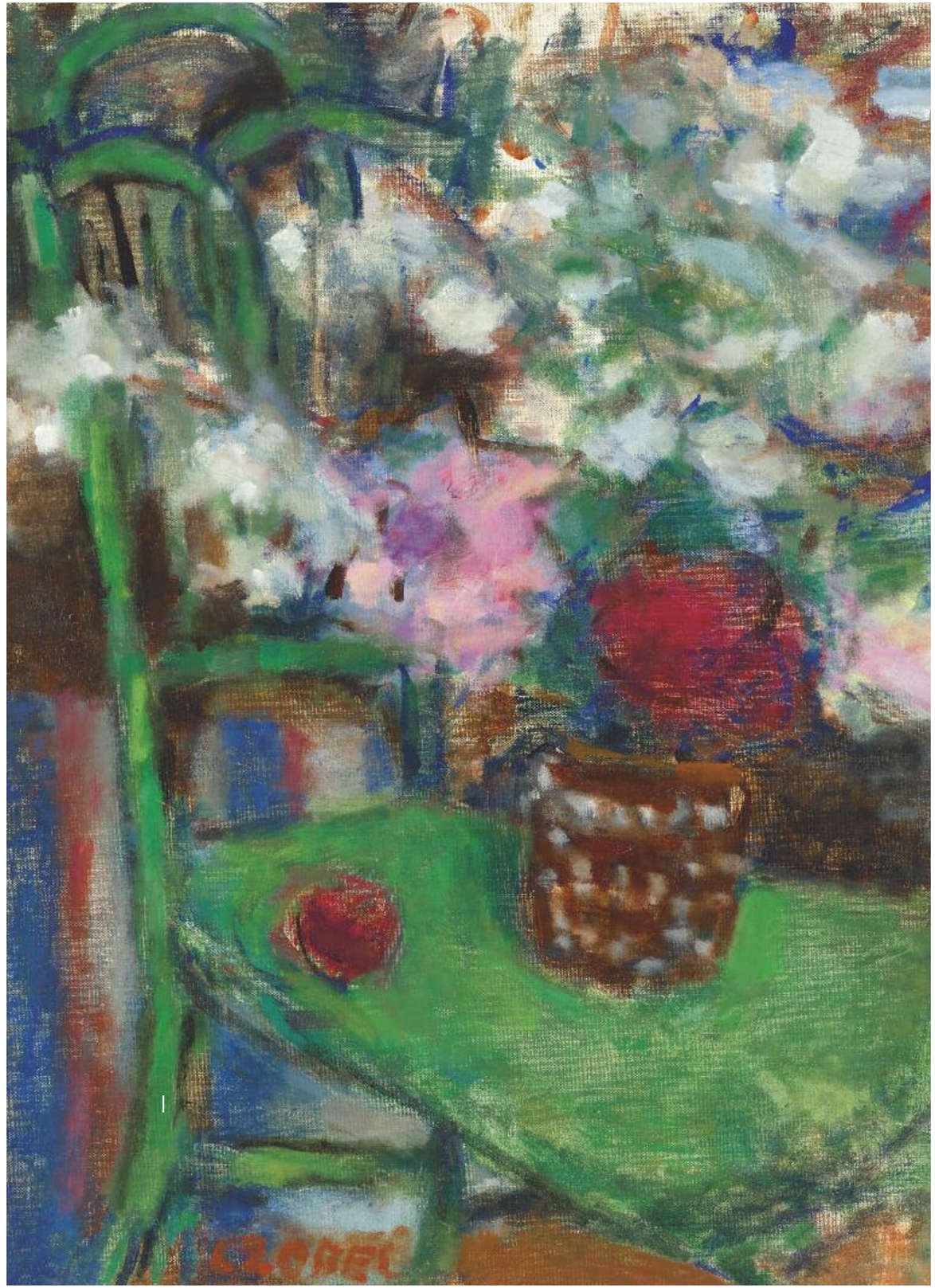

255 | Glatz Oszkár

(Budapest, 1872 – 1958, Budapest)

Kék szemű kislány babával
Blue-Eyed Little Girl with a Doll

50 × 38,5 cm
Olaj, vászon | Oil on canvas
Jelezve jobbra lent: Glatz 1939 |
Signed lower right: Glatz 1939

Kikiáltási ár: 500 000 Ft / 1 370 EUR
Becsérték: 700 000 – 1 000 000 Ft
Estimated price: 1 918 – 2 740 EUR

256 | Mednyánszky László

(Beczkó, 1852 – 1919, Bécs)

Fiatal fiú portréja
Portrait of a Young Boy

61,5 × 50,5 cm
Olaj, vászon | Oil on canvas
Jelezve középen lent: Mednyánszky |
Signed lower middle: Mednyánszky

Kikiáltási ár: 850 000 Ft / 2 329 EUR
Becsérték: 1 200 000 – 2 200 000 Ft
Estimated price: 3 288 – 6 027 EUR

257 | Lotz Károly

(Homburg vor der Höhe, 1833 – 1904, Budapest)

Pihenők a kútnál (Magyar táj), 1870-es évek

Resting by the Well (Hungarian Landscape), 1870s

29 × 47 cm

Olaj, karton | Oil on cardboard

Jelezve jobbra lent: f. Lotz K. | Signed lower right: f. Lotz K.

Kikiáltási ár: 3 200 000 Ft / 8 767 EUR
Becsérték: 4 000 000 – 6 000 000 Ft
Estimated price: 10 959 – 16 438 EUR

Id. Markó Károly: Magyar alföldi táj gémeskúttal, 1853,
Magyar Nemzeti Galéria, Budapest

258 | Ismeretlen osztrák festő

Aranyifjú (Fiatal nemes portréja)
Golden Youth (Portrait of a Young Noble Man)

45 × 36 cm
Olaj, vászon | Oil on canvas
Jelzés nélkül | Unsigned

Kikiáltási ár: 550 000 Ft / 1 507 EUR
Becsérték: 800 000 – 1 200 000 Ft
Estimated price: 2 192 – 3 288 EUR

A fiatal fiú olyan magabiztosan tekint ki a képből, mint a nagy dicsőség előtt álló ifjú hercegek a múzeumi arcképeken. Székely Bertalan a régi mesterektől tanulta el, hogy miként kell ötvözni a kifejező portréábrázolást a festészeti eleganciával. De ez esetben nem egy megbízó gyermekét kellett megörökítenie, hanem saját fiát, Székely Ágostont (1864–1927) kérte fel modellnek. A bátor kiállású fiatalemberből később saját jogán is neves szakember vált. Az egyetem elvégzése után 1888-ban avatták orvosdoktorrá. Németországi és londoni tanulmányi útja során a tüdőbetegeket gyógyító intézményeket látogatta. Itthon szakkönyvei jelentek meg, egyetemi tanszéket vezetett, majd a Pasteur Intézetet igazgatta. Sokat tett a veszettség elleni védőoltások megszervezéséért és a tuberkulózis magyarországi leküzdéséért.

Székely Bertalan: Péteri gyerekek, 1881,
Kovács Gábor Művészeti Gyűjtemény

259 | Székely Bertalan

(Kolozsvár, 1835 – 1910, Mátyásföld)

Kisfiú fehér galléros ruhában
Little Boy in a White Collared Dress

50 × 40 cm
Olaj, vászon | Oil on canvas
Jelzés nélkül, Hátoldalon felirat: Székely Bertalan festménye nagyságos Székely Ágoston ifjúkori családi arcképe, valamint: 1935 Téli kiállítás címkéje | Unsigned, On the reverse: Székely Bertalan festménye nagyságos Székely Ágoston ifjúkori családi arcképe, valamint: 1935 Téli kiállítás címkéje

REPRODUKÁLVA | REPRODUCED
· Székely Bertalan kiállítása. Magyar Nemzeti Galéria, Budapest, 1999. katalógus: 30. 34. kép (pártdarabja)

VÉDETT | NO EXPORT

Kikiáltási ár: 1 600 000 Ft / 4 384 EUR
Becsérték: 2 000 000 – 3 000 000 Ft
Estimated price: 5 479 – 8 219 EUR

260 | Markó András

(Bécs, 1824 – 1895, Viareggio (Marti))

Pihenő pásztorok Itáliai tájban, 1867

Sheperds Resting in Italian Landscape, 1867

46 × 63 cm

Olaj, vászon | Oil on canvas

Jelezve középen lent: A. Marko 1867 |

Signed lower middle: A. Marko 1867

Kikiáltási ár: 3 400 000 Ft / 9 315 EUR

Becsérték: 4 000 000 – 5 000 000 Ft

Estimated price: 10 959 – 13 699 EUR

---

261 | Molnár C. Pál

(Battonya, 1894 – 1981, Budapest)

Látogatás, 1933
Visit, 1933

49,5 × 60 cm
Tempera, falemez | Tempera on panel
Jelezve balra lent: MCP 1933 |
Signed lower left: MCP 1933

Kikiáltási ár: 440 000 Ft / 1 205 EUR
Becsérték: 650 000 – 950 000 Ft
Estimated price: 1 781 – 2 603 EUR

262 | Batthyány Gyula

(Ikervár, 1887 – 1959, Budapest)

Nápolyi utca (Nonna)
Neapolitan Street (Nonna)

100 × 70 cm
Olaj, vászon | Oil on canvas
Jelzés nélkül | Unsigned

Kikiáltási ár: 3 800 000 Ft / 10 411 EUR
Becsérték: 4 000 000 – 5 000 000 Ft
Estimated price: 10 959 – 13 699 EUR

263 | Gábor Móric

(Kisújszállás, 1889 – 1987, Budapest)

Elegáns fiatal férfi, 1910
Elegant Young Man, 1910

122 × 58 cm
Olaj, vászon | Oil on canvas
Hátoldalon felírat: Gábor Móritz 1910 |
On the reverse: Gábor Móritz 1910

Kikiáltási ár: 500 000 Ft / 1 370 EUR
Becsérték: 700 000 – 1 000 000 Ft
Estimated price: 1 918 – 2 740 EUR

Hatvany Lajos író, kritikus, irodalomtörténész, Kossuth-díjas, az MTA tagja; „az utolsó mecénás" fiatalkori képe

Lugosi Bèla (Blaskó Béla) színész az Universal klasszikus horrorfilmjében Drakula alakítója

264 | Benczúr Gyula

(Nyíregyháza, 1844 – 1920, Benczúrfalva)

Elegáns úr sétapálcával, 1918
Elegant Gentleman with a Walking Stick, 1918

135 × 90 cm
Olaj, vászon | Oil on canvas
Jelezve jobbra lent: Benczúr Gyula 1918 |
Signed lower right: Benczúr Gyula 1918

Kikiáltási ár: 2 400 000 Ft / 6 575 EUR
Becsérték: 2 800 000 – 3 800 000 Ft
Estimated price: 7 671 – 10 411 EUR

265 | Czimra Gyula

(Budapest, 1901 – 1966, Budapest)

Önarckép, 1927
Self-portrait, 1927

34 × 28 cm
Olaj, vászon | Oil on canvas
Jelezve jobbra lent: Czimra 927 |
Signed lower right: Czimra 927

KIÁLLÍTVA | EXHIBITION
· Árnyék nélkül. Czimra Gyula művészete.
Magyar Nemzeti Galéria, Budapest, 2025

REPRODUKÁLVA | REPRODUCED
· Árnyék nélkül. Czimra Gyula művészete.
Szerk.: Kolozsváry Marianna, Szépművészeti Múzeum –
Magyar Nemzeti Galéria, Budapest, 2025,32, 245, 378.

Kikiáltási ár: 1 600 000 Ft / 4 384 EUR
Becsérték: 2 200 000 – 3 600 000 Ft
Estimated price: 6 027 – 9 863 EUR

Árnyék nélkül. Czimra Gyula művészete.
Magyar Nemzeti Galéria, Budapest, 2025

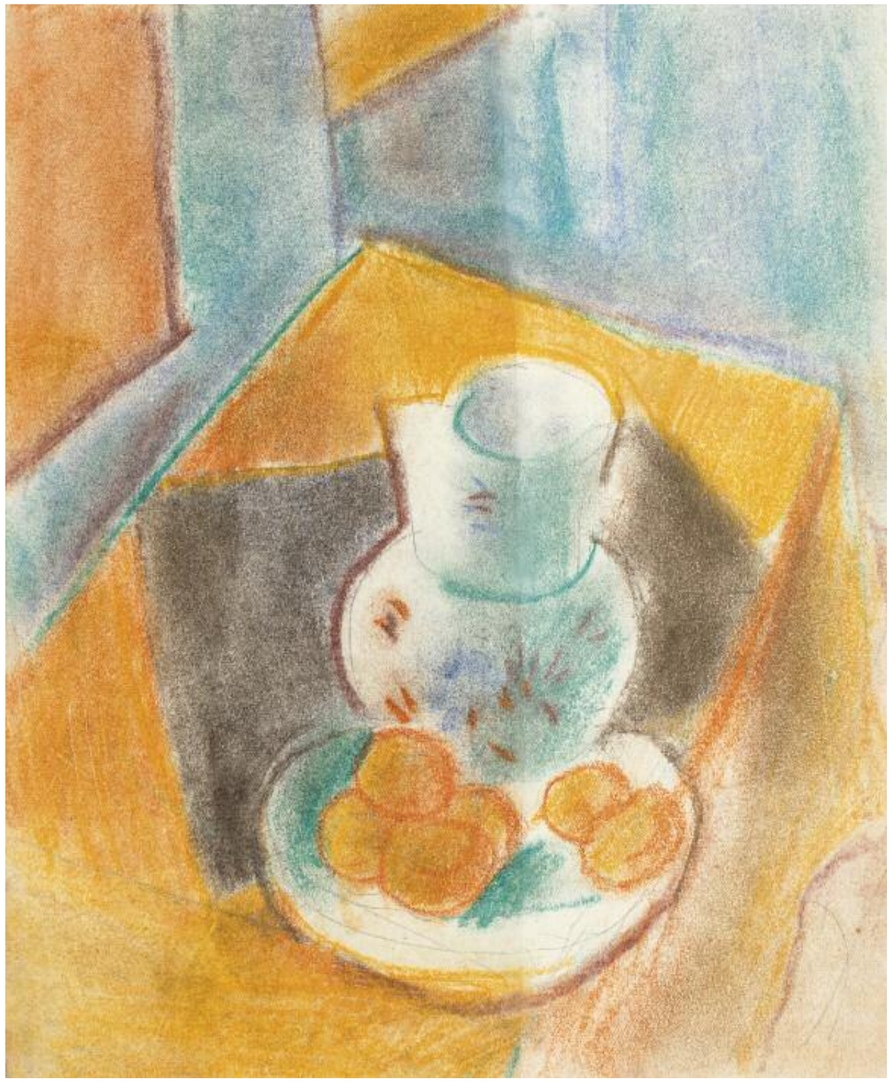

266 | Vajda Lajos

(Zalaegerszeg, 1908 – 1941, Budapest)

Szentendrei csendélet (Csendélet zöldben és narancsban), 1927
Still Life in Szentendre (Still Life in Green and Orange), 1927

27,3 × 22,6 cm
Pasztell, papír | Pastel on paper
Hátoldalon: Vajda Júlia jegyzékszáma és írása | On the reverse: Júlia Vajda's oeuvre number and autograph writing: Vajda Lajos: (1908-1941)
Csendélet zöldben és narancsban, 1927/72, p. pasztell, 27x 22,6 cm J.n.

Kikiáltási ár: 2 600 000 Ft / 7 123 EUR
Becsérték: 3 200 000 – 4 200 000 Ft
Estimated price: 8 767 – 11 507 EUR

267 | Kende Jakab (Jacques) Samu

(Nagykanizsa, 1865 – ?)

Őszi délután a mezőn
Autumn Afternoon in the Field

41 × 54 cm
Olaj, fa | Oil on board
Jelezve balra lent: Kende | Signed lower left: Kende

Kikiáltási ár: 380 000 Ft / 1 041 EUR
Becsérték: 400 000 – 700 000 Ft
Estimated price: 1 096 – 1 918 EUR

268 | Glatz Oszkár

(Budapest, 1872 – 1958, Budapest)

Lányok a domboldalon
Girls on the Hillside

50 × 66 cm
Olaj, vászon | Oil on canvas
Jelezve jobbra lent: Glatz | Signed lower right: Glatz

Kikiáltási ár: 800 000 Ft / 2 192 EUR
Becsérték: 1 200 000 – 2 000 000 Ft
Estimated price: 3 288 – 5 479 EUR

269 | Fényes Adolf

(Kecskemét, 1867 – 1945, Budapest)

Szolnoki cigánylány, 1900-as évek eleje
Gypsy Girl from Szolnok, early 1900s

40 × 31 cm
Olaj, vászon | Oil on canvas
Jelezve jobbra fent: Fényes |
Signed upper right: Fényes

Kikiáltási ár: 400 000 Ft / 1 096 EUR
Becsérték: 550 000 – 800 000 Ft
Estimated price: 1 507 – 2 192 EUR

270 |Basch Andor

(Budapest, 1885-1944, Budapest)

Asztali csendélet kék csészével, 1942
Table Stille Life with Blue Mug, 1942

73 x 93 cm
Olaj, fa | Oil on wood
Jelezve jobbra lent: Basch 42 |
Signed lower right: Basch 42

Kikiáltási ár: 700 000 Ft / 1 918 EUR
Becsérték: 1 000 000 – 1 400 000 Ft
Estimated price: 2 740 – 3 836 EUR

271 | Markó András

(Bécs, 1824 – 1895, Viareggio (Marti))

Hazafelé (Tisza-part), 1882
Heading Home (Tisza Bank), 1882

76 × 101 cm
Olaj, vászon | Oil on canvas
Jelezve balra lent: A. Markó 1882 |
Signed lower left: A. Markó 1882

Kikiáltási ár: 1 000 000 Ft / 2 740 EUR
Becsérték: 2 000 000 – 3 000 000 Ft
Estimated price: 5 479 – 8 219 EUR

272 | Schönberger Armand

(Galgóc, 1885 – 1974, Budapest)

Nagyvárosi utcarészlet, 1940 körül
Metropolitan Street Detail, c. 1940

48 × 33,5 cm
Pasztell, papír | Pastel on paper
Jelezve jobbra lent: Schönberger | Signed lower right: Schönberger

Kikiáltási ár: 1 400 000 Ft / 3 836 EUR
Becsérték: 2 000 000 – 3 400 000 Ft
Estimated price: 5 479 – 9 315 EUR

273 | Endresz Alice

(Káptalantóti, 1899 – 1947, Balaton)

Asztaltársaság, 1930-as évek
People Sitting at a Table, 1930s

55 × 54 cm
Olaj, vászon | Oil on canvas
Jelzés nélkül | Unsigned

Kikiáltási ár: 2 400 000 Ft / 6 575 EUR
Becsérték: 3 200 000 – 4 400 000 Ft
Estimated price: 8 767 – 12 055 EUR

Endresz Alice: Asztaltársaság, 1925–1935 között, magántulajdon

274 | Vaszkó Ödön

(Pancsova, 1896 – 1945, Budapest)

Csillagos este (Éjszakai fények a villanegyedben), 1930-as évek eleje
Starry Night (Night Lights in the Villa District), early 1930s

79,5 × 100 cm
Olaj, vászon | Oil on canvas
Jelzés nélkül | Unsigned

PROVENIENCIA | PROVENANCE
· Egykor a Vaszkó család tulajdonában

Kikiáltási ár: 4 000 000 Ft / 10 959 EUR
Becsérték: 5 500 000 – 7 500 000 Ft
Estimated price: 15 068 – 20 548 EUR

Vaszkó Ödön: Esti hangulat (Gellérthegy), 1925, magántulajdon

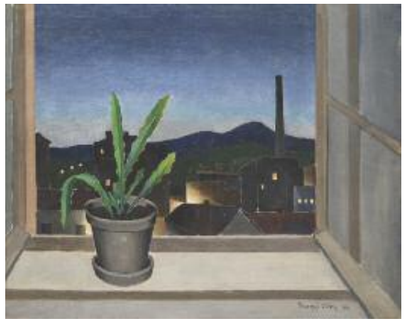

Vaszkó Ödön: Nyitott ablak, 1931, magántulajdon

275 | Molnár C. Pál

(Battonya, 1894 – 1981, Budapest)

Itália
Italy

50 × 70 cm
Olaj, vászon kartonon | Oil, canvas on cardboard
Jelezve jobbra lent: MCP | Signed lower right: MCP

Kikiáltási ár: 380 000 Ft / 1 041 EUR
Becsérték: 650 000 – 1 000 000 Ft
Estimated price: 1 781 – 2 740 EUR

276 | Szőnyi István

(Újpest, 1894 – 1960, Zebegény)

Zebegényi dombtetőn
(Kirándulók háttérben a Dunával)
On the Hilltop of Zebegény
(Hikers with the Danube in the Background)

20,5 × 33,5 cm
Akvarell, papír | Watercolor on paper
Jelezve a hátoldalon: Szőnyi István hagyatéki pecsét
És K. dr. Szőnyi Jolán igazolása | Signed on the reserve:
inheritence stamp of István Szőnyi and certificate
of Jolán Szőnyi

REPRODUKÁLVA | REPRODUCED
· Szőnyi István. Dunakanyar – Zebegény – otthon – család.
Szerk.: Kieselbach Tamás. Kieselbach Galéria,
Budapest, 2023. III. 585.

Kikiáltási ár: 340 000 Ft / 932 EUR
Becsérték: 420 000 – 550 000 Ft
Estimated price: 1 151 – 1 507 EUR

277 | Mednyánszky László

(Beczkó, 1852 – 1919, Bécs)

Aranyló fények a víz felett
(Különleges fények a tónál)
Golden Hour (Special Lights at the Lake)

74 × 100 cm
Olaj, vászon | Oil on canvas
Jelezve jobbra lent: Mednyánszky |
Signed lower right: Mednyánszky

PROVENIENCIA | PROVENANCE
· Egykor Wolfner Gyula,
majd dr. Róth Márk gyűjteményében

Kikiáltási ár: 19 000 000 Ft / 52 055 EUR
Becsérték: 22 000 000 – 30 000 000 Ft
Estimated price: 60 274 – 82 192 EUR

William Turner: Naplemente, 1835, Tate Britain, London

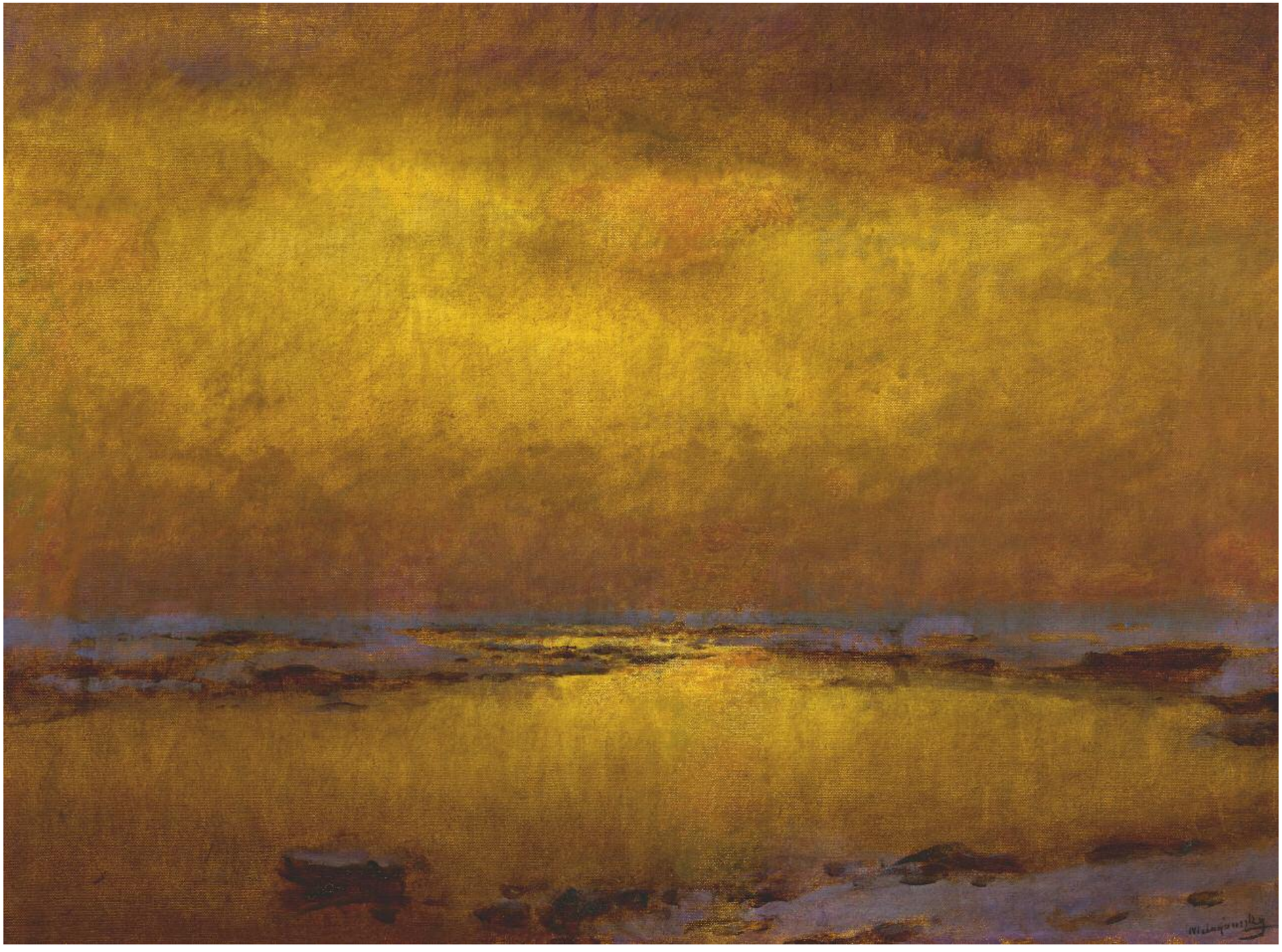

Mednyánszky László, 1900 körül

Az *Aranyló fények a víz felett* című kép az egyik legmodernebb Mednyánszky-mű: időtlen, szinte tökéletesen absztrakt kompozíció, amely akár egy Mark Rothko-festmény mellé is odaillene.

Mednyánszky László a hangulat megragadásának és közvetítésének módjait kutatta, hogy ezáltal eljusson a látható világ takarásában rejtőző végső valóságig. Hogy megtudja és továbbadja a tünékeny látvány mögött szunnyadó transzcendens igazság üzenetét. Ködös, alkonyati vagy éppen hajnali tájképei valójában hangulatok, mélyről feltörő, megsejtett érzések, önvallomások, ha tetszik: rejtett önarcképek. Ennek a művészetnek a közvetlen elődeit a barbizoni festők közelében kell keresnünk, de az olyan művek, mint a most bemutatott alkotás is, arra intenek bennünket, hogy a drámaibb, transzcendensebb tartalmakkal telített romantikusok, elsősorban Caspar David Friedrich vagy éppen az impresszionistákat is megihlető William Turner alkotásait is közös fonalra fűzhetjük Mednyánszky remekműveivel.

Az *Aranyló fények a víz felett* azon ritka műalkotások sorát gazdagítja, amelyekben két, látszólag radikálisan eltérő művészi attitűd értékei egyesülnek: az absztrakcióig fokozódó redukálás úgy, hogy a végletes lemondás ellenére a mű cseppet sem veszít érzelmi, hangulati és spirituális telítettségéből.

Mednyánszky naplójának egyik 1898-ban papírra vetett bejegyzése pontos magyarázatként szolgál arra, amit ezeken a zavarbaejtő szépségű, titkokat sejtető alkotásokon látunk: „A hangulat a mulandóság tudatos vagy tudattalan érzése. Önkéntelenül arra indít, hogy az örökkévalóságra gondoljunk. Mert ha naponta látjuk a falat, amely szemünknek útját állja és ha ezt a falat szorosan közelünkben érezzük, akkor múlhatatlanul azt kell, hogy kérdezzük magunktól, hogy vajon mi lehet mögötte?" Mednyánszky a látható világ változó felszínén áthatolva a rejtőzködő valóságig akart eljutni, hogy megtudja és továbbadja a „falak mögött" szunnyadó transzcendens tartalmak üzenetét.

A tájábrázolások hangulati telítése, a „paysage intime" műfaja a 19. század nagy francia iskolájához nyúlik vissza, világhódító karrierjét pedig a Barbizonban működő festők első generációja alapozta meg. Mednyánszky is az itt töltött hónapok alatt fogadta el a Corot, Millet, Troyon teremtette hagyományt és alkalmazta jellegzetes témaközelítésüket, festői eszközeiket. Az alapvető különbség azonban hamar nyilvánvalóvá vált, amely Mednyánszkyt elválasztotta a könnyedebb hangulatok iránt fogékonyabb francia elődeitől, s inkább Paál László drámaibb húrokat megpendítő természetlátásával rokonította. Minden bizonnyal a szülőhely topografikus sajátosságai, a gyermek- és fiatalkori élmények a Tátra zordabb, súlyosabb kulisszái között, s még inkább szenvedélyes, ugyanakkor melankóliára hajlamos lelkialkata okozza Mednyánszky tájképeinek súlyosabb, borzongatóbb voltát.

Az *Aranyló fények a víz felett* nem a reális valóság látványelvű leképezése, nem egy sejtelmes érzeteket keltő tájrészlet egyéni hangú átirata, sokkal inkább a lélek titkait feltáró portré, az egó tudattalan régióinak térképe: igazi önvallomás. Az önarckép műfaját tudatosan kerülő, magát sokszor csak háttal vagy arcát eltakarva fotóztató festő ezekben az alkotásokban mutatta meg igazi személyiségét. Nem véletlen, hogy a néző – szembesülve a képen feltáruló látvánnyal és főleg annak hatásmechanizmusával – hamar felfigyelhet arra a párhuzamra, amely Mednyánszky kompozíciója és a pszichológiában a személyiség feltérképezésére használt Rorschach-teszt absztrakt ábrái között rémlik fel. Az *Aranyló fények a víz felett* felületén kibontakozó fátyolos, ködös, derengő formakavalkád izgalmas belső kalandra csalogatja a nézőt. A néhol kék párával borított, aranyló vízfelület és a felhőkön átsugárzó fényfoltok egymásba ható, összeolvadó és szétváló elemei a „megfejtésre" csábító jelentésrétegek állandó oszcillálását eredményezik. Olyan asszociációkat keltenek, amelyek magunk előtt is titkolt gondolatsorokat indítanak el, nem sejtett tudati régiók felé vezetnek. Ezért érezzük, hogy e kép olyan mély, ösztönös emóciókra rezonál, amelyek időtől, kultúráktól, helytől függetlenül a „gyökereinél" érintik meg az embert, átlépve az archetípusokkal megragadható kollektív tudattalan határait.

MOLNOS PÉTER

Mednyánszky László: Lapály, 1905–10 között
Szépművészeti Múzeum – Magyar Nemzeti Galéria, Budapest)

»A hangulat a mulandóság tudatos vagy tudattalan érzése. Önkéntelenül arra indít, hogy az örökkévalóságra gondoljunk.«

MEDNYÁNSZKY LÁSZLÓ

HERZ

NEW YORK

COFFEE ROASTERS

SPECIALTY KÁVÉK
KÜLÖNLEGES KÁVÉKAPSZULÁK

HERZCOFFEE.COM

KIESELBACH GALÉRIA ÉS AUKCIÓSHÁZ

H–1055 Budapest, Szent István krt. 5. ▪ Phone/Tel.: (36-1) 269-3148, 269-3149 ▪ Fax: (36-1) 269-2219

BIDDING SLIP ▪ VÉTELI MEGBÍZÁS

Sale No.: MŰVÉSZETI AUKCIÓ Date / Dátum: 202 ., ...

Please bid on my behalf at the above sale for the following lot(s) up to the price(s) mentioned below. These bids are to be executed as is permitted by other bids. I agree to comply with the Conditions of Sale as printed in the catalogue.

Megbízom Önöket, hogy nevemben a fenti aukción az alább felsorolt tárgy(ak)ra az általam limitált leütési ár(ak)on vásárlást eszközöljenek a többi licitáló által lehetővé tett legalacsonyabb áron. A katalógusban leírt árverési feltételeket elfogadom.

LOT NO. TÉTELSZÁM	TITLE OR DESCRIPTION / ELNEVEZÉS	BID PRICE (HUF) MAX. NETTO VÉTELÁR

Deposit / Előleg: .....

Payment deadline / Fizetési határidő: .....

..... signature / aláírás

PLEASE CHECK YOUR BID

ARRANGEMENT FOR PAYMENT

In order to avoid delay in clearing purchases buyers who are unknown to us are advised to make arrangements for payment before the sale or for satisfactory references to be supplied.

Please post to:
KIESELBACH GALÉRIA KERESKEDELMI KFT.
H–1055 Budapest Szent István krt. 5.
phone / tel.: (36-1) 269-3148, 269-3149 ▪ fax: (36-1) 269-2219
bankszámlaszám: 12001008-00214850-00100003

PLEASE USE BLOCK LETTERS

Full name: .....

.....

Address: .....

.....

Telephone No.: .....

.....

Date: .....

Signed: .....

SZÁLLÍTÁS / DESPATCH AND TRANSIT: Saját megoldás / On my own ▪ Kérem a szállítást / I require your transit
FIZETÉSI MÓD / METHODS OF PAYMENT: Készpénz / Cash ▪ Banki átutalás / Bank remittance ▪ Hitelkártya / Credit card

UNIQA
együtt egy jobb életért
Műtárgybiztosítás?
Jobb időben.
Múzeumok, művészeti kiállítások, galériák,
magángyűjtemények, műtárgyszállítás biztosítása.
Jaksa Éva termékmenedzser
+36 70 371 3929 · eva.jaksa@uniqa.hu
Pongrácz Márta műtárgy- és festménybecsüs
+36 70 381 0242 · marta.pongracz@uniqa.hu
uniqa.hu